Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print) ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2563
Vol. 5 No. 6 November – December 2020

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)
ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 6 ประจำเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2563

วัตถุประสงค์

Journal of Modern Learning Development เป็นวารสารวิชาการราย 2 เดือน (ปีละ 6 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม- มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม- สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม, ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านสาขาศาสนา และปรัชญา สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาด้านการศึกษา

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ Journal of Modern Learning Development ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)
ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)
ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทรรศนะและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทรรศนะความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่
บจก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่
เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index
E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

บรรณาธิการ

ดร.ธีร์ดนัย กัปโก	ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามุฏราชวิทยาลัย
พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.อภิญวัฒน์ โพธิ์สาน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.อรรถ อภินนท์ธีระศักดา	มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล
ผศ. ดิษยทรรศน์ ศรีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาพิสิฐ วิสิฏฐปณฺโญ,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.เกศสุดา โภคานิตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ดร.อินทุราภรณ์ อินทรประจบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ดร.สมควร นามสีฐาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ดร.ดำเนิน หมายดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.เกษฎา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.กิตติพงษ์ พิพิธกุล	นักวิชาการอิสระ
ดร.สาคร มหาหิงค์	นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวนัยนา กัปโก	ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

สารบัญ

บทความวิจัย

➜**แนวทางการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร** 1

นันทภพ ศิริ และ รุจิรัตน์ พัฒนถาบุตร

➜**การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนโดยการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน** 16

กวินกรณ์ ชัยเจริญ และ สุกัญญา ทองแห้ว

➜ **The Improvement of Reading Comprehension of Secondary School Students Using Web-based Instruction and KWL-Plus** 26

Tiparporn Vaisean

➜**สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4** 38

วุฒิชัย เผ่าภูรี

➜**รูปแบบการบริหารจัดการจังหวัดขอนแก่นตามแนวทาง Smart City** 48

พงษ์เมธี ไชยศรีหา

➜**การดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรกระนวน จังหวัดขอนแก่น** 61

กันตินันท์ สงครามยศ และ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ

➜ **เหตุผลของการไม่ชำระหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ของจำเลยในเขตอำนาจศาลแขวงขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น** 75

ลภัสชฎา สาสุนันท์ และ ศิวัช ศรีโภคางกุล

➜**ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อคืนกำไรสู่สังคมของบริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่นที่มีต่อด้านการศึกษา** 88

กนกวรรณ สงกลาง และ ศิวัช ศรีโภคางกุล

➜**สาเหตุของการติดยาเสพติดกรณีศึกษา: ชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด** 102

นัฐพงษ์ นาอุดม และ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ

➜**คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู** 116

สุรัช ภูภัทรจินดา และ รัชดา ภักดียิ่ง

➜ผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษาศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น 128

จิตรกร หาปัญนะ และ ศิวัช ศรีโภคางกุล

➜การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ 141

ณิชาภาท์ กันขุนทศ

➜ลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำอีสาน 150

ชุ่ม พิมพ์คีรี

➜ กระบวนการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอีสาน : ศึกษากรณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ 160

พระมหาสังคม ชยานนฺโท

➜การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 175

สาคร มหาหิงค์ และ เกรียงไกร ธุระพันธ์

➜แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม 184

พระครูโพธิธรรมานุศาสก์, พระโสภณพัฒนบัณฑิต,พระครูสุธีคัมภีรญาณ และพระมหาสำรอง สญฺญโต

➜แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 199

พระครูวรดิตถ์ธรรมาภรณ์,พระโสภณพัฒนบัณฑิต,พระครูสุธีคัมภีรญาณ และ พระมหาสำรอง สญฺญโต

➜การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 214

พุฒิญา อาจหาญ

➜การสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ตำบลคอรุม จังหวัดอุตรดิตถ์ 225

วราภรณ์ อัศวลาภสกุล,วราภรณ์ อู่ทรัพย์ ,ชัยภูมิ ชนะภัย,วิชัย เชื้อพิสุทธิ์กุล,นฤภรณ์ พิมมงคล,ปาริชาติ บุญเรือง ,วัชระ แตงเทศ และ กชกร เขียวอรุณ

➜**การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียวิชาการบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1** 233

คชา โกศิลา, ภาณุเมศ ชุมภูนท์, กรปภา เจริญชันษา และ สุทธิสา ประดิษฐ์

➜**ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น** 246

วราภรณ์ ธรรมาภิสมัย และ ศิริศักดิ์ เหล่าจันขาม

➜**การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams** 261

ธนวัฒน์ ชาวโพธิ์, ภัทรพล เสริมทรง, สุขชัย วงษ์จันทร์ และสุทิน เลิศสพุง

➜**การศึกษาอัตลักษณ์ของลวดลายประดับธรรมาสน์ กรณีวัดพระแท่นศิลาอาสน์ จังหวัดอุตรดิตถ์** 275

จาตุรันต์ จริยารัตนกูล,ณัฐวุฒิ ขันโพธิ์น้อย และ ประดิพัทธ์ วิรามร

➜**วรรณกรรมที่ใช้ในการเทศน์แหล่อีสาน** 286

วิเชียร แสนมี

➜**การสื่อสารเชิงสุนทรียภาพ : การดำรงอยู่ของภาษาไทยถิ่นใต้ในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019** 300

รัชนีฉาย เฉยรอด

บทความวิชาการ

➜**รัฐสวัสดิการตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา** 317

ทวีศักดิ์ ใครบุตร และ ภัทรพล เสริมทรง

➜**พุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเพื่อความเป็นเลิศยุคดิจิทัล** 333

พระวิสุทธิวรกิจ,พระครูอุดมเจติยารักษ์, ศิริเพ็ญ สุดแสนสง่า และ อนุชา พละกุล

➜ **Developing your Academic Writing Skill in English for High Education** 349

Surapong Kongsat

➜**การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21** 364

อมรรัตน์ เตชะนอก

➜**พระไตรปิฎก : ภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้** 374

พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร

ภาคผนวก 390

แนวทางการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

Home Designing Guidelines for the Customers in Muang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province

นันทภพ ศิริ และ รุจิรัตน์ พัฒนถาบุตร
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Nunthaphop Siri and Ruchirat Patanathabutr
Khon Kaen University,Thailand
Corresponding Author,E-mail : nunthaphopsiri@kkumail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 2) เพื่อกำหนดชื่อ ความหมายองค์ประกอบสำหรับการออกแบบบ้าน และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการออกแบบบ้าน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน ด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สถาปนิก จำนวน 18 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง และผู้ที่มีความต้องการซื้อบ้านจัดสรร ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 500 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มี 11 องค์ประกอบ

2. องค์ประกอบสำหรับการออกแบบบ้าน มีชื่อและนิยามดังนี้ (1) การออกแบบโดยคำนึงถึงระบบไฟฟ้ามาตรฐาน (2) การออกแบบการไหลเวียนของอากาศ (3) การออกแบบด้วยวัสดุคุณภาพ (4) การออกแบบสภาพแวดล้อมปลอดภัย (5) การออกแบบสัดส่วนพื้นที่ (6) การออกแบบอุณหภูมิแสงสีเงาตามช่วงเวลา (7) การออกแบบประหยัดพลังงาน (8) การออกแบบบ้านสบาย (9) การออกแบบชุมชนอยู่อาศัย (10) การออกแบบสร้างความสัมพันธ์ (11) การออกแบบธรรมชาติของพื้นที่ องค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 65.117

3. แนวทางในการพัฒนาการออกแบบบ้าน มี 11 แนวทาง โดยให้นิยามว่า “บ้านที่สกล” เพื่อตอบสนองความต้องการและเพิ่มความสะดวกสบายในการออกแบบบ้านให้แก่ผู้บริโภค

คำสำคัญ: แนวทางการออกแบบบ้าน; องค์ประกอบการออกแบบบ้าน; การออกแบบบ้าน

---

* วันที่รับบทความ: 13 ตุลาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 11 พฤศจิกายน 2563; วันตอบรับบทความ: 12 พฤศจิกายน 2563
Received: October 13, 2020; Revised: November 11, 2020; Accepted: November 12, 2020

Abstracts

The objectives of this research were 1) the components of home design for the customers in Muang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, 2) to determine the name and meaning of elements for home design and 3) to creating guidelines for the development of home designs. This research was a mixed method research that used document reserch, interview and quantitative research. Sampling group included 2 groups whom 18 architects form purposive sampling and 500 respondents who want to buy a home form convenience sampling. The data were collected by interview and questionnaires. The statistics used were percentage and exploratory factor analysis.

The following were the results: 1. the components of home design for the customers in Muang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province can classify 11 elements.

2. The components of home design were (1) Home electrical design, (2) Oxygen ventilation design, (3) Material quality design, (4) Environmental safety design, (5) Allocation design, (6) Temperature living design, (7) Saving energy design, (8) Attribute comfortable design, (9) Knocking best community design, (10) Open relational design (11) Natural engagement design. All components explained 65.117 %.

3. The home design guideline defined as a concept “HOME AT SAKON” in order to meet the needs and add convenience to consumers.

Keywords: Home designing guideline; Home design components, Home design

บทนำ

บ้านเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ เป็นแหล่งพักพิงที่ให้ความปลอดภัยและยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของสถาบันครอบครัว บ้านคืออสังหาริมทรัพย์ที่ผู้บริโภคมีความต้องการอยู่ตลอดเวลา ปัจจุบันมีผู้ประกอบธุรกิจหลายรายอยากริเริ่มประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะ “บ้านจัดสรร” เพื่อรองรับความต้องการบ้านที่มีมากขึ้น และตอบสนองการใช้งานของผู้บริโภค รวมทั้งพฤติกรรมการใช้งาน ความชอบ การใช้ชีวิต บ้านจึงมีความสำคัญและใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สามารถสร้างความสะดวกสบายเป็นศูนย์รวมความสุขของครอบครัว ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่อาศัย จึงต้องสำคัญกับการออกแบบ มีความใส่ใจต่อการก่อสร้างและการติดตั้งที่ได้มาตรฐาน (ภัทริน จิตรกร, 2561 : 1-2; สุชน ยิ้มรัตนบวร, 2561 : 173-188) การออกแบบบ้านควรผ่านกระบวนการคิดอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้บ้านที่สามารถตอบสนองความต้องการของเจ้าของบ้านได้ ปัจจุบันพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันเปลี่ยนไป พบว่า จากเดิมที่ผู้บริโภคมักพิจารณาเรื่องราคาเป็นหลัก ได้เปลี่ยนไปพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สำคัญอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบบ้านต่าง ๆ เช่น ทำเลที่ตั้งของบ้าน ลักษณะห้องต่างๆ ภายในบ้าน การออกแบบภาพในขั้นพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น ดังนั้น การออกแบบจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้ออกแบบต้องทราบองค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบบ้านให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านจัดสรร เพื่อรองรับความต้องการอยากมีบ้านของผู้บริโภคที่มีมากขึ้น และเพื่อตอบสนองผู้บริโภคในการมีบ้านที่ดี สามารถสร้างความสะดวกสบายเป็นศูนย์รวมความสุข และให้ความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่อาศัย

ในปัจจุบัน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีจำนวนประชากรวัยทำงานทั้งสิ้น 701,563 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสกลนคร, 2561 : ออนไลน์) ประชากรในจังหวัดสกลนครมีการอาศัยอยู่อย่างมีความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้จำนวนผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์โดยเฉพาะบ้านจัดสรรภายในจังหวัดสกลนครเพิ่มขึ้น และทำให้การเจริญเติบโตด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้นผู้ประกอบการควรทราบแนวทางการออกแบบบ้าน เพื่อทำให้ผู้ประกอบการสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและนำพาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อกำหนดชื่อ ความหมายองค์ประกอบสำหรับการออกแบบบ้าน สำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการออกแบบบ้าน สำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18-60 ปี และอยู่ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มีจำนวน 701,563 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสกลนคร, 2561 : ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ สถาปนิกและนักออกแบบบ้านในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 18 คน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการอ้างอิงหลักเกณฑ์การวิเคราะห์องค์ประกอบตามหลักการของคอมเลย์และลี (Comrey & Lee, 1992 : 123-125) ที่กล่าวว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 500 คน ซึ่งจัดเป็นความเหมาะสมในระดับที่ดีมากในการวิเคราะห์องค์ประกอบ แล้วเลือกวิธีการสุ่มแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย อายุ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการออกแบบบ้าน ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภค

2.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถามมีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบของบ้านจัดสรรสำหรับประชากรวัยทำงาน ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มีข้อคำถามจำนวน 44 ข้อ โดยคำถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วัดระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2557 : 98) จากการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัครวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.8 นั่นคือ แบบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ (Sekaran & Bougie, 2013: 127)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. นัดหมายการสมภาษณ์ 2. ดำเนินการสัมภาษณ์ 3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

3.2 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 500 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18-60 ปี และอยู่ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 2. ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว 3. ตรวจความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวมตัวแปรสังเกตได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

1) ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) อธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

2) ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อวิเคราะห์หาองค์ประกอบของการออกแบบบ้าน โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาแนวทางการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้ ตัวแปรต้น (Independent Variables) ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุตั้งแต่ 20 ปี – ไม่เกิน 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 15,000 บาท – ไม่เกิน 30,000 บาท มีระยะเวลาในการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรร 12 เดือนขึ้นไป งบประมาณในการพิจารณาเลือกซื้อบ้าน 2,000,001 – 3,000,000 บาท และประเภทของบ้านที่ต้องการซื้อ คือ บ้านเดี่ยวชั้นเดียว

1.2 องค์ประกอบของการออกแบบบ้าน พบว่า การออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร สามารถจำแนกองค์ประกอบได้เป็น 11 องค์ประกอบ จาก 44 ตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของการออกแบบบ้าน

องค์ประกอบของการออกแบบบ้าน	Factor Loading Score
องค์ประกอบที่ 1	
การติดตั้งปลั๊กไฟเพียงพอต่อการใช้งาน	0.853
การติดตั้งสวิตช์ในตำแหน่งที่เหมาะสม	0.852
การติดตั้งปลั๊กไฟในตำแหน่งที่เหมาะสม	0.820
การติดตั้งสวิตช์เพียงพอต่อการใช้งาน	0.809
การใช้มาตรฐานระบบไฟฟ้าเพื่อความปลอดภัย	0.384
องค์ประกอบที่ 2	
การจัดวางแผนผังในห้องครัว ที่สะดวกต่อการใช้งาน	0.850
การจัดวางระบบถ่ายเทอากาศที่ดีภายในห้องครัว	0.834
การกำหนดทิศในการปลูกต้นไม้ เพื่อสร้างบรรยากาศที่น่าอยู่	0.583
การปลูกต้นไม้ที่มีผลต่อการไหลของกระแสลม	0.509
องค์ประกอบที่ 3	
การเลือกใช้วัสดุปูพื้นที่ไม่ลื่น เพื่อลดอุบัติเหตุ	0.682
การเลือกใช้วัสดุปูพื้นที่สามารถทำความสะอาดและดูแลรักษาง่าย	0.633
การกำหนดตำแหน่งของส่วนประกอบต่าง ๆ ภายในห้องน้ำที่เหมาะสมต่อการใช้งาน	0.567
การออกแบบสภาพแวดล้อมภายนอกที่ปลอดภัย	0.490

องค์ประกอบของการออกแบบบ้าน	Factor Loading Score
การกำหนดจำนวนห้องให้เหมาะสมกับพื้นที่ของบ้าน	0.456
การวางตำแหน่งของห้องน้ำภายในบ้านที่เหมาะสมต่อการใช้บริการทั้งภายในและภายนอกบ้าน	0.445
องค์ประกอบที่ 4	
การติดตั้งกล้องวงจรปิดในตำแหน่งที่เหมาะสม เพื่อลดอาชญากรรม	0.692
การคำนึงถึงทิศทางของลม เพื่อให้บ้านอยู่สบาย	0.593
การวางระบบสัญญาณกันขโมย เพื่อความปลอดภัย	0.581
การวางตำแหน่งหัวจ่ายน้ำดับเพลิงที่เอื้อต่อการใช้งาน	0.548
การติดตั้งไฟที่มุมอับของบ้าน เพื่อความปลอดภัย	0.498
องค์ประกอบที่ 5	
การจัดวางพื้นที่จอดรถที่สามารถให้ร่มเงากับรถที่จอดได้ทั้งคัน	0.759
การกำหนดขนาดพื้นที่โรงจอดรถที่มีความกว้างของพื้นที่เพียงพอต่อการเปิดปิดรถเมื่อจอด	0.677
การกำหนดขนาดพื้นที่โรงจอดรถที่มีความกว้างของพื้นที่เพียงพอต่อจำนวนรถที่จอดอย่างน้อย 2 คัน	0.579
การวางแผนผังห้องนั่งเล่น เพื่อให้เกิดการใช้งานร่วมกันและความสัมพันธ์ที่ดีของผู้อยู่อาศัย	0.364
องค์ประกอบที่ 6	
การจับคู่สี เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์	0.615
การกั้นพื้นที่ห้องเป็นสัดส่วน เพื่อความเป็นส่วนตัว	0.583
การจัดวางพื้นที่ว่าง เพื่อสร้างบรรยากาศโล่ง ไม่ทำให้อึดอัด	0.416
การคำนึงถึงทิศทางของแดด เพื่อบ้านได้รับแสงและเงาที่เหมาะสม	0.382
องค์ประกอบที่ 7	
การเลือกใช้หลอดไฟประหยัดพลังงาน	0.726
การนำแสงธรรมชาติมาใช้ทดแทนพลังงานไฟฟ้า	0.648
ทำเลที่ตั้งของบ้านปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ	0.549
การจัดวางบ้านหรือช่องหน้าต่างเพื่อรับลม	0.448
องค์ประกอบที่ 8	
การจัดแสงภายในห้องนอน ที่เอื้อต่อคุณภาพการนอน	0.625

องค์ประกอบของการออกแบบบ้าน	Factor Loading Score
การจัดรูปแบบของแต่ละห้องให้สามารถจัดวางเฟอร์นิเจอร์ได้อย่างเหมาะสม	0.592
การวางระบบความสว่างในบ้านเพื่อความปลอดภัย	0.440
องค์ประกอบที่ 9	
ทำเลที่ตั้งของบ้านใกล้แหล่งงานและแหล่งบริการ	0.804
ทำเลที่ตั้งของบ้านสะดวกในการเข้าถึง	0.783
ทำเลที่ตั้งของบ้านมีความหนาแน่นของชุมชนสูง	0.653
องค์ประกอบที่ 10	
การกำหนดทางสัญจรในบ้านที่สามารถจอดรถบนไหล่ทางได้	0.757
การกำหนดทางสัญจรในบ้านที่สามารถสัญจรได้สองทาง	0.691
การจัดวางจุดสนใจในห้องรับแขก เพื่อให้เกิดจุดเด่นของบ้าน	0.412
องค์ประกอบที่ 11	
การเลือกใช้วัสดุปูพื้นที่เหมาะสมกับการใช้งานในแต่ละห้อง	0.510
การคำนึงถึงหลักฮวงจุ้ยหรือหลักของธรรมชาติในการออกแบบบ้าน	0.437
การจัดตำแหน่งและทิศของห้องนอนที่สอดคล้องกับความเชื่อของพื้นที่	0.471

2. การกำหนดชื่อ ความหมายองค์ประกอบสำหรับการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 ตั้งชื่อว่า การออกแบบโดยคำนึงถึงระบบไฟฟ้ามาตรฐาน (Home electrical design) ใช้ตัวย่อ คือ “H” หมายถึง การออกแบบระบบไฟฟ้าภายในบ้าน โดยคำนึงถึงความสะดวกในการใช้งานและความปลอดภัยต่อผู้ใช้เป็นสำคัญ การติดตั้งปลั๊กไฟและสวิตช์ให้อยู่ตำแหน่งที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้งาน รวมถึงการใช้มาตรฐานระบบไฟฟ้าเพื่อความปลอดภัยในบ้าน โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 29.461

องค์ประกอบที่ 2 ตั้งชื่อว่า การออกแบบการไหลเวียนของอากาศ (Oxygen ventilation design) ใช้ต่อย่อ คือ “O” หมายถึง การออกแบบระบบถ่ายเทอากาศภายในบ้านเพื่อให้เกิดการไหลเวียนอากาศที่ดี โดยเฉพาะการวางระบบถ่ายเทอากาศและการวางแผงผังภายในห้องครัว การปลูกต้นไม้โดยคำนึงถึงเรื่องทิศที่มีผลต่อการไหลของกระแสลม โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 6.003

องค์ประกอบที่ 3 ตั้งชื่อว่า การออกแบบด้วยวัสดุคุณภาพ (Material quality design) ใช้ต่อย่อ คือ “M” หมายถึง การออกแบบบ้านโดยคำนึงถึงคุณภาพของวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ เพื่อสร้างความเหมาะสม

ในการใช้งานให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัย เลือกใช้วัสดุปูพื้นให้เหมาะสมกับแต่ละห้อง ช่วยลดอุบัติเหตุและทำความสะอาดได้ง่าย กำหนดตำแหน่งห้องน้ำและตำแหน่งส่วนประกอบต่างๆ ในห้องน้ำอย่างดี โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 4.946

องค์ประกอบที่ 4 ตั้งชื่อว่า การออกแบบสภาพแวดล้อมปลอดภัย (Environmental safety design) ใช้ต่อย่อ คือ “E” หมายถึง การออกแบบระบบรักษาความปลอดภัยต่างๆภายในบ้าน ทั้งการติดตั้งวงจรปิด การวางระบบสัญญาณกันขโมย การวางตำแหน่งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง การติดไฟบริเวรณมุมอับ เพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้อยู่อาศัย โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 4.536

องค์ประกอบที่ 5 ตั้งชื่อว่า การออกแบบสัดส่วนพื้นที่ (Allocation design) ใช้ตัวย่อ คือ “A” หมายถึง การออกแบบสัดส่วนพื้นที่จอดรถเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อผู้จอดรถ การกำหนดขนาดพื้นที่ให้สามารถจอดรถได้ 2 คัน และสามารถเปิดประตูเข้า-ออก ได้อย่างสะดวก รวมถึงการวางแผงผังห้องนั่งเล่นเพื่อสร้างจุดสนใจและความสัมพันธ์ที่ดีของผู้อยู่อาศัยภายใน โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 3.733

องค์ประกอบที่ 6 ตั้งชื่อว่า การออกแบบอุณหภูมิแสงสีเงาตามช่วงเวลา (Temperature living design) ใช้ตัวย่อ คือ “T” หมายถึง การออกแบบบ้านโดยคำนึงถึงอุณหภูมิแสง สีและเงา ที่ถ่ายทอดมายังตัวบ้าน ซึ่งมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้อยู่อาศัย การจับคู่สีที่เหมาะสม การคำนึงถึงทิศทางแดดเพื่อให้บ้านได้รับแสงและเงาที่เหมาะสม การจัดวางพื้นที่ว่างและการกั้นพื้นที่เพื่อสร้างพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการใช้งาน โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 3.403

องค์ประกอบที่ 7 ตั้งชื่อว่า การออกแบบประหยัดพลังงาน (Saving energy design) ใช้ตัวย่อ คือ “S” หมายถึง การออกแบบบ้านโดนคำนึงถึงความประหยัดพลังงาน ซึ่งเป็นการใช้พลังงานต่างๆจากธรรมชาติและช่วยลดปริมาณการใช้พลังงานภายในบ้านได้ การนำแสงธรรมชาติแทนการใช้หลอดไฟ การเลือกใช้หลอดไฟประหยัดพลังงาน การทำช่องลมและหน้าต่างเพื่อรับลมจากธรรมชาติ โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 2.970

องค์ประกอบที่ 8 ตั้งชื่อว่า การออกแบบบ้านสบาย (Attribute comfortable design) ใช้ตัวย่อ คือ “A” หมายถึง การออกแบบบ้านเพื่อให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความสบายในการอยู่อาศัย การจัดแสงภายในห้องนอนให้เหมาะสมสำหรับการพักผ่อนและการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านเพื่อให้เหมาะสมแก่การใช้งานและสร้างบรรยากาศในการอยู่อาศัยที่ดี โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 2.786

องค์ประกอบที่ 9 ตั้งชื่อว่า การออกแบบชุมชนอยู่อาศัย (Knocking best community design) ใช้ตัวย่อ คือ “K” หมายถึง การออกแบบชุมชนโดยรอบที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้อยู่อาศัย การเลือกทำเลที่ตั้งโดยคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึง การอยู่ไม่ไกลจากแหล่งงานและแหล่งบริการต่างๆ รวมถึงการพิจารณาความหนาแน่นของชุมชนในบริเวณที่อยู่อาศัย โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้านได้ร้อยละ 2.682

องค์ประกอบที่ 10 ตั้งชื่อว่า การออกแบบสร้างความสัมพันธ์ (Open relational design) ใช้ตัวย่อคือ “E” หมายถึง การออกแบบทางสัญจรภายในบ้าน เพื่อให้สร้างความสัมพันธ์ดีต่อผู้อยู่อาศัยรวมถึงแขกที่มาเยือน การกำหนดทางสัญจรให้สามารถสัญจรได้สองทาง รวมถึงการวางจุดสนใจของห้องรับแขก โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 2.307

องค์ประกอบที่ 11 ตั้งชื่อว่า การออกแบบธรรมชาติของพื้นที่ (Natural engagement design) ใช้ตัวย่อ “S” หมายถึง การออกแบบบ้านโดยคำนึงถึงหลักธรรมชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อ สร้างความเป็นสิริมงคลและโชคลาภต่างๆ การออกแบบบ้านโดยคำนึงถึงหลักฮวงจุ้ย การจัดตำแหน่งและทิศทางของห้องนอนให้เหมาะสม โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 2.290

จากทั้ง 11 องค์ประกอบในการออกแบบบ้านสามารถอธิบายการออกแบบบ้าน ได้ร้อยละ 65.117

3. แนวทางในการพัฒนาการออกแบบบ้าน สำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า

กำหนดแนวทางการการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยการนำตัวอักษาภาษาอังกฤษในแต่ละองค์ประกอบมาเรียงกันเป็นคำ “HOME AT SAKON” หรือบ้านที่สกล เพื่อตอบสนองความต้องการและเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ผู้บริโภค โดยมีแนวทางการออกแบบที่สำคัญ 11 แนวทาง ดังนี้

1) การออกแบบโดยคำนึงถึงระบบไฟฟ้ามาตรฐาน (Home electrical design) 2) การออกแบบการไหลเวียนของอากาศ (Oxygen ventilation design) 3) การออกแบบด้วยวัสดุคุณภาพ (Material quality design) 4) การออกแบบสภาพแวดล้อมปลอดภัย (Environmental safety design) 5) การออกแบบสัดส่วนพื้นที่ (Allocation design) 6) การออกแบบอุณหภูมิแสงสีเงาตามช่วงเวลา (Temperature living design) 7) การออกแบบประหยัดพลังงาน (Saving energy design) 8) การออกแบบบ้านสบาย (Attribute comfortable design) 9) การออกแบบชุมชนอยู่อาศัย (Knocking best community design) 10) การออกแบบ สร้างความสัมพันธ์ (Open relational design) 11) การออกแบบธรรมชาติของพื้นที่ (Natural engagement design)

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงองค์ประกอบของการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. การออกแบบโดยคำนึงถึงระบบไฟฟ้ามาตรฐาน (Home electrical design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงการติดตั้งปลั๊กไฟในบริเวณที่อันตราย เช่น ห้องน้ำและบริเวณนอกบ้าน ตำแหน่งของปลั๊กไฟภายในบ้าน ตำแหน่งของสวิทช์ภายในบ้าน ตำแหน่งตู้ควบคุมวงจรไฟฟ้า การใช้ไฟฟ้าระบบ 3 เฟส การติดตั้งสายดิน สอดคล้องกับแนวคิดของ คำนวณ คุณาพร (2552 : 178-179) พบว่า ควรติดตั้งระบบไฟฟ้า 3 เฟส

ตู้ควบคุมวงจรไฟฟ้าต้องอยู่สูงจากพื้นไม่ต่ำกว่า 1.6 เมตร เพื่อหลีกเลี่ยงน้ำท่วม อุปกรณ์ไฟฟ้าควรติดตั้งสายดินเพื่อป้องกันเพิ่มความปลอดภัยในการใช้ไฟฟ้า ปลั๊กไฟควรติดตั้งไว้ที่ระดับ +0.30 หรือ 30 เซนติเมตรจากพื้นห้อง ส่วนสวิตช์ควรติดตั้งไว้ที่ระดับ +1.10 หรือ 110 เซนติเมตรจากพื้นห้อง เพราะเป็นระดับความสูงที่สะดวกในการใช้ต่อเด็กและผู้ใหญ่ สวิตช์ไฟควรติดตั้งอยู่ใกล้กับประตูเข้า-ออกเพื่อความสะดวก โดยเว้นระยะห่างจากประตูประมาณ 10 เซนติเมตร

2. การออกแบบการไหลเวียนของอากาศ (Oxygen ventilation design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงการทำช่องลมและหน้าต่างหลาย ๆบานในห้องครัว การติดพัดลมดูดอากาศเหนือเตา การจัดห้องครัวแบบตัวแอล การวางตู้เย็น อ่างล้างและเตา แบบสามเหลี่ยม โต๊ะวางโต๊ะอยู่สูงจากพื้น 90 เซนติเมตร ปลูกต้นไม้ในทิศตะวันออก ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศใต้ ปลูกต้นไม้ในทิศตรงข้ามกับด้านที่ลมพัดเข้าใส่ตัวบ้าน สอดคล้องกับ เฉลิมวัฒน์ ตันตสวัสดิ์ และดารณี จารีมิตร (2549 : 23-36) พบว่า ควรออกแบบแต่ละห้องให้มีการระบายอากาศที่ดี โดยเลือกให้หน้าต่างเปิดได้สะดวกและกว้าง ควรเจาะช่องหน้าต่างในห้องให้อยู่ตรงข้ามกันและตำแหน่งตรงกัน เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก และสอดคล้องกับ ยอดเยี่ยม เทพธรานนท์ (2551 : 113) พบว่า การปลูกต้นไม้ใกล้บ้านจะส่งผลต่อการไหลเข้าของกระแสลม เพราะเมื่อลมพัดผ่านต้นไม้และเข้าสู่ตัวบ้านจะมีอุณหภูมิเย็นลง ไม่ควรวางเฟอร์นิเจอร์หรือชั้นวางหนังสือสูงๆเพื่อกีดกั้นทิศทางลม

3. การออกแบบด้วยวัสดุคุณภาพ (Material quality design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงการใช้พื้นลามิเนตที่ห้องนอน การใช้พื้นกระเบื้องเซรามิคที่ห้องนั่งเล่น การใช้กระเบื้องยางที่ห้องครัว การใช้กระเบื้องแกนิตโต้ หินปูน หินอ่อนหรือหินแกรนิตที่ห้องน้ำ ห้องน้ำอยู่ใกล้ห้องรับแขกและตั้งในทิศตะวันตก ในห้องน้ำใช้สวิทช์ไฟที่ทำการเปิด-ปิดโดยการดึงเชือก สอดคล้องกับ คำนวณ คุณาพร (2552 : 143-144) พบว่า การเลือกวัสดุพื้นผิวจะต้องมีคุณภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบ้าน เช่น บริเวณภายนอกอาคารซึ่งได้รับแสงแดดอยู่ตลอดเวลาไม่ควรใช้คอนกรีตเพราะจะอมความร้อน ควรเลือกวัสดุพ้นผิวที่คลายความร้อนได้ดีกว่า

4. การออกแบบสภาพแวดล้อมปลอดภัย (Environmental safety design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงการติดกล้องวงจรปิดบริเวณประตูหน้า, หน้าต่างชั้นแรก, หน้าต่างมุมอับ, ประตูหลังบ้านและสวนหลังบ้าน ใช้ถังดับเพลิงแบบผงเคมีแห้ง (สีแดง) และวางตำแหน่งถังดับเพลิงสูงจากพื้นอย่างน้อย 1 เมตร แต่ไม่เกิน 1.50 เมตร ติดตั้งไฟบริเวณประตูรั้วทางเข้าบ้านโดยใช้แสงสีนวล และติดตั้งไฟบริเวณรอบ ๆ บ้าน สอดคล้องกับ คำนวณ คุณาพร (2552 : 218) พบว่า การติดตั้งกล้องวงจรปิดสามารถช่วยป้องกันการสูญหายของทรัพย์สินภายในบ้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ องุ่นทิพย์ ศรีสุวรรณ (2559 : 73-98) พบว่า การส่องสว่างช่วยเพิ่มความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้สามารถระบุถึงคุณลักษณะของสิ่งของได้อย่างถูกต้อง และยังช่วยทำให้ผู้ใช้งานพื้นที่สามารถรับรู้ถึงทิศทาง ตำแหน่งแห่งหนของสถานที่นั้นๆ ได้

5. การออกแบบสัดส่วนพื้นที่ (Allocation design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงการวางโซฟาเป็นรูปตัวแอลหรือตัวยู โต๊ะกลางห่างจากโซฟา 40 เซนติเมตร ห้องนั่งมีพื้นที่อย่างน้อย 9 ตารางเมตรและตั้งอยู่ใน

บริเวณที่เข้าถึงง่ายที่สุด สร้างจุดเด่นให้ห้องนั่งเล่นโดยการติดภาพวาด การใช้สีโซฟาสีสด ขนาดโรงจอดรถสำหรับรถ 1 คัน อย่างน้อย คือ 2.8x5.5 เมตร ขนาดโรงจอดรถสำหรับรถ 2 คัน อย่างน้อย คือ 5x5.5 เมตร

6. การออกแบบอุณหภูมิแสงสีเงาตามช่วงเวลา (Temperature living design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงการใช้เลือกสีทาบ้าน ใช้กฎ 60-30-10 ห้องเล็กเลือกใช้สีโทนอ่อน ห้องใหญ่ใช้สีโทนเข้ม สร้างพื้นที่หน้าบ้านหรือหลังบ้านเพื่อเพิ่มเพิ่มความเป็นส่วนตัว วางด้านแคบที่สุดของตัวบ้านหันไปด้านรับแดด ห้องนอนตั้งทางทิศเหนือ ห้องนั่งเล่นตั้งทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ห้องน้ำและห้องครัวตั้งทางทิศตะวันตก ซึ่งองค์ประกอบสอดคล้องกับ การใช้สีที่เหมาะสมและมีคุณภาพ ช่วยให้ทำให้บ้านมีความสวยงาม โดดเด่นและสง่างามมากยิ่งขึ้น สร้างความน่าอยู่ให้กับตัวบ้านเอง เป็นที่ประทับใจทั้งของเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน และการทาสีที่ถูกต้องทำให้บ้านมีคุณภาพและสวยทนนาน สอดคล้องกับคำนวณ คุณาพร (2552 : 227-228) พบว่า การกำหนดทิศทางของแสงเป็นเรื่องที่ต้องให้คำสำคัญ ในทุกห้องควรมีแสงสว่างที่พอเหมาะ ในการออกแบบต้องพิจารณาถึงช่องแสงที่แสงแดดส่องถึง เช่น ห้องเขียนหนังสือควรวางโต๊ะทำงานไว้ริมหน้าต่าง เพื่อให้อาศัยแสงจากธรรมชาติเข้ามา

7. การออกแบบประหยัดพลังงาน (Saving energy design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงการวางตำแหน่งช่องลมไว้บนสุดของตัวบ้าน มีหลังคายื่นออก 1-1.5 ม. การวางตำแหน่งช่องลมไว้ฝั่งตรงข้ามกัน การใช้หลอดไฟ LED ภายในบ้าน การปลูกต้นไม้ในทิศตรงข้ามกับทิศทางลมที่พัดมาสู่ตัวบ้าน ซึ่งองค์ประกอบสอดคล้องกับ คำนวณ คุณาพร (2552: 230) พบว่า การเลือกหลอดไฟต้องมองทั้งแง่ค่าใช้จ่ายและการประหยัดไฟ มิใช่เลือกเฉพาะที่มีราคาถูก ปัจจุบันมีหลอดไฟประหยัดไฟ กินกระแสไฟน้อยและอายุการใช้งานยาวนาน และสอดคล้องกับ ปรีดา จันทวงษ์ (2556 : 104-114) พบว่า ควรติดตั้งปล่องหลังคาทำให้อัตราการถ่ายเทความร้อนผ่านหลังคาเข้าสู่บ้านลดลง และช่วยระบายอากาศภายในห้อง ทำให้มีการไหลเวียนของอากาศภายในบ้านดีขึ้น

8. การออกแบบบ้านสบาย (Attribute comfortable design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงการจัดแสงไฟภายในห้องนอนแบบ Indirect lighting การเลือกใช้แสงที่นุ่มนวล การวางโคมไฟตั้งโต๊ะบริเวณข้างเตียง สอดคล้องกับ ไอรีน สิทธิชัย (2560 : 23) พบว่า ควรจัดห้องนอนให้มีไฟสลัวๆ เพื่อป้องกันการรบกวนจากแสงสว่าง โดยที่คุณภาพแสงไม่ทำลายสุขภาพตา การจัดแสงสว่างในห้องนอนนั้น ควรคำนึงถึงความสะดวกสบายในการใช้งานด้วย ถึงแม้ว่าบรรยากาศโดยรวมของห้องนอน ควรเป็นแสงที่นุ่มนวล อบอุ่นชวนให้พักผ่อน และสอดคล้องกับ กิติ สินธุเสก (2553 : 127-128) พบว่า เฟอร์นิเจอร์ที่จำเป็นสำหรับห้องนอน ได้แก่ เตียงนอน โต๊ะหัวเตียง โต๊ะเครื่องแป้งและตู้เสื้อผ้า โดยโต๊ะเครื่องแป้งและตู้เสื้อผ้าอาจแยกอยู่ห้องส่วนตัวได้ ตำแหน่งวางเตียงควรหันหัวไปเตียงไปทางทิศใต้หรือทิศตะวันออก ตัวเตียงควรวางยาวในแนวทิศเหนือ-ใต้ เพื่อป้องกันแสงแดดแยงตาในตอนเช้า

9. การออกแบบชุมชนอยู่อาศัย (Knocking best community design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงทำเลที่ตั้งของบ้านไม่ไกลจากสถานที่ทำงาน การเดินทางที่สะดวก ทำเลที่ตั้งใกล้ขนส่งสาธารณะ

ทำเลที่ตั้งไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ ทำเลที่ตั้งอยู่แหล่งชุมชน มีความหนาแน่นของชุมชนสูงและใกล้สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับ ศักดา ประสานไทย (2553 : 57-58) ทำเลที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของของผู้อยู่อาศัยโดยตรงตั้งแต่เริ่มออกจากบ้านจนกลับเข้าบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง การศึกษา การกินอยู่ การจับจ่ายใช้สอย การพักผ่อน ความใกล้ไกลในการเดินทาง การเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นระบบขนส่งมวลชน หรือพื้นที่ที่ติดถนนที่สามารถเข้าถึงได้ เพราะฉะนั้นต้องเลือกทำเลให้เหมาะกับการใช้ชีวิตของผู้อยู่อาศัย

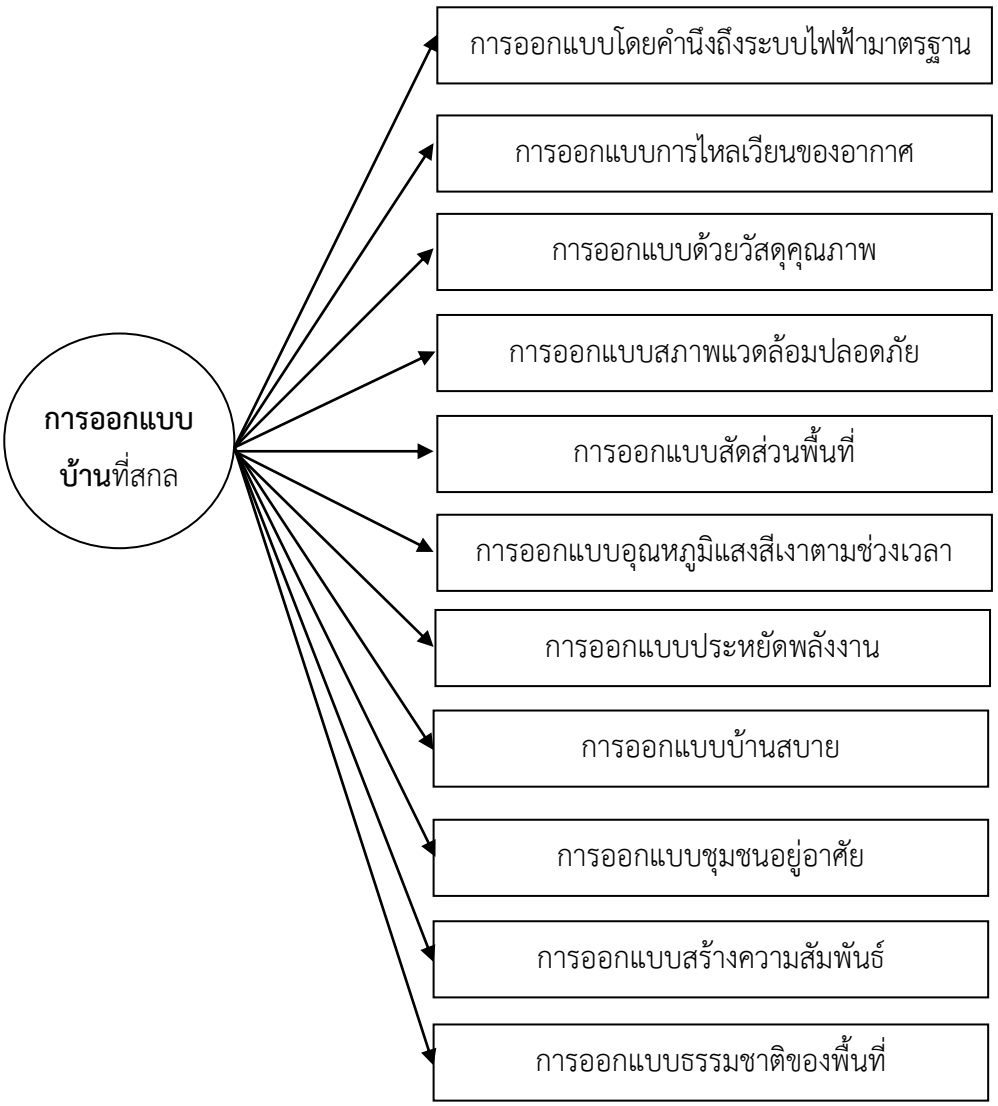
10. การออกแบบสร้างความสัมพันธ์ (Open relational design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงช่องทางเดินภายในบ้าน จะต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร ถนนหลักทางเข้าหมู่บ้านที่ต้องมีความกว้าง 12 เมตร (รวมทางเท้า) ถนนในซอยมีหน้ากว้าง 8 เมตร เพื่อรถยนต์ให้สวนทางกันได้ 2 คัน สร้างพื้นที่ฟุตบาตฝั่งละ 1.15 เมตร สอดคล้องกับ ภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์ (2563 : 43-64) พบว่า ทางสัญจรแบ่งเป็น 2 แบบคือ ทางสัญจรหลักเป็นทางเดินที่สร้างความสะดวกในการใช้งาน และทางสัญจรรองเป็นทางเดินในส่วนย่อย หรือสำหรับติดต่อหน่วยย่อย ในการออกแบบควรพิจารณาพื้นที่รวมทั้งหมดว่าประกอบด้วยส่วนใดบ้าง จึงจัดพื้นที่สัญจรให้เหมาะสมกับผู้ใช้งาน งานด้านการออกแบบและการวางระบบต้องมีการกำหนดไหล่ทางเพื่อให้เป็นทางสัญจร ทั้งนี้ทางสัญจรต้องมีความแข็งแรงทนทาน และมีขนาดกว้างจนสามารถจอดรถบนไหล่ทางได้

11. การออกแบบธรรมชาติของพื้นที่ (Natural engagement design) เป็นการออกแบบที่พิจารณาถึงการวางเตียงนอนให้อยู่ในตำแหน่งรับแสงพระอาทิตย์ ไม่หันหัวเตียงไปทางทิศตะวันตก ไม่ว่างที่นอนติดกับพื้น ใช้เตียงและวางให้สูงจากพื้นประมาณ 2 ฟุต ไม่ให้มีวัตถุย้อยลงมาจากเพดาน สอดคล้องกับ กิติ สินธุเสก (2553 : 117) พบว่า ตำแหน่งวางเตียงควรหันหัวไปเตียงไปทางทิศใต้หรือทิศตะวันออก ตัวเตียงควรวางยาวในแนวทิศเหนือ-ใต้ เพื่อป้องกันแสงแดดแยงตาในตอนเช้า และสอดคล้องกับ มาโนช ประภาษานนท์ (2553 : 46) พบว่า ประตูหน้าบ้านกับประตูหลังบ้านจะต้องไม่ตรงกัน ส่วนของห้องน้ำไม่อยู่บริเวณกลางบ้าน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นองค์ประกอบในการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคดังนี้

องค์ประกอบในการออกแบบบ้าน

แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบในการออกแบบบ้านที่สกล

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการออกแบบบ้านสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อแนะนำสำหรับผู้ออกแบบบ้าน ควรนำแนวทางการพัฒนาการออกแบบบ้าน “HOME AT SAKON” ไปใช้เพื่อตอบสนองความต้องการและเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ผู้บริโภค และปรับใช้เป็นแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบบ้าน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป ควรนำองค์ประกอบและตัวแปรที่สังเกตได้จากการศึกษา ไปทำการศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อเป็นการเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือขององค์ประกอบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). *การวิเคราะห์สถิติ.* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิติ สินธุเสก. (2553). *การออกแบบภายในขั้นพื้นฐาน : หลักการพิจารณาเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คำนวณ คุณาพร. (2552). *บ้านแสนรัก.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.

เฉลิมวัฒน์ ตันตสวัสดิ์ และดารณี จารีมิตร. (2549). *การออกแบบและจัดการอาคาร.* กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรีดา จันทวงษ์. (2556). การศึกษาเปรียบเทียบทดสอบระหว่างหลังคาทั่วไปกับปล่องหลังคาโซล่าร์เซลล์ระบายอากาศแบบธรรมชาติร่วมกับพัดลมไฟฟ้ากระแสตรงและวิเคราะห์ต้นทุนวงจรชีวิต. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ,* 23 (1), 104-114.

ภัทริน จิตรกร. (2561). ***Smart design houses*** *ยากเพื่อง่าย.* กรุงเทพมหานคร: บ้านและสวน.

ภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์. (2563). ลักษณะของที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย ย่านรังสิต จังหวัดปทุมธานี: การต่อเติมและดัดแปลงโครงการที่อยู่อาศัยของรัฐ. *วารสารวิจัยและสาระสถาปัตยกรรม / การผังเมือง*, 17(1), 43-64.

มาโนช ประภาษานนท์. (2553). *แต่งเติมเสริมฮวงจุ้ย.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มติชน.

ยอดเยี่ยม เทพธรานนท์. (2551). *สารพันคำตอบ เรื่องบ้านกับสถาปนิกไทย.* กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ศักดา ประสานไทย (2553). *คู่มือปลูกบ้าน (ฉบับปรับปรุง).* กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สำนักงานสถิติจังหวัดสกลนคร. (2561). สำมะโนประชากร และครัวเรือน. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: http://webhost.nso.go.th/nso/project/search_cen/result_by_department.jsp

สุชน ยิ้มรัตนบวร. (2561). การพัฒนาการออกแบบบ้านพักอาศัยสำหรับผู้สูงวัยด้วยหลักการออกแบบสำหรับคนทุกวัย. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล.*, 26(1), 173-188.

องุ่นทิพย์ ศรีสุวรรณ. (2559). การใช้งานและการส่องสว่างในพื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเชียงใหม่. *วารสารวิชาการการออกแบบสภาพแวดล้อม,* 3(2), 73-98.

ไอรีน สิทธิชัย. (2560). *พื้นที่เพื่อการนอนหลับ.* วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

Comrey, A. & Lee, H. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. Hillsdale: Erlbaum.

Sekaran, U. & Bougie, R. (2013). *Research Methods for Business.* (6th ed). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนโดยการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

Chinese Speaking Ability and Learning Achievement Using the Creativity -Based Learning

กวินกรณ์ ชัยเจริญ และ สุกัญญา ทองแห้ว
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Kawinkorn Chaijaroen and Sukanya Thonghaew
Thepsatri Rajabhat University,Thailand
Corresponding Author,E-mail : mingying_4@windowslive.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ และการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning :CBL) 2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CreativityBased Learning :CBL) โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสนทนาภาษาจีน จำนวน 27 คน เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบแผนการเรียนการสอนตามแนวทาง CBL จำนวน 6 แผน ได้แก่ 1. ภูมิลำเนา 2.ความฝัน 3. ความรัก 4.ศิลปินดารา5.ประเทศไทย 6.อาหาร โดยแต่ละแผนมีการจัดรูปแบบเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ กระตุ้นความสนใจ ตั้งปัญหา ค้นคว้า นำเสนอ และประเมินผล มีการประเมินทักษะทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว เนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ ท่าทางและความมั่นใจ โดยการจัดกิจกรรมมีเงื่อนไขว่า ทุกคนจะต้องผ่านการบรรยายโดยใช้ภาษาจีนและในการจัดการเรียนการสอนจะต้องใช้ภาษาจีนในการสื่อสารเท่านั้น พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ชั้นปีที่ 3 จำนวน 27 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสนทนาภาษาจีนสูงขึ้นในระดับดีขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนในด้านท่าทางและความมั่นใจมากที่สุด รองลงมาคือด้านความคิดสร้างสรรค์ ความคล่องแคล่ว ด้านเนื้อหา และด้านไวยากรณ์ตามลำดับ (ร้อยละ69.75, 63.25, 52.45, 48.28, และ 36.37)

คำสำคัญ: การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีน

---

* วันที่รับบทความ: 1 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 15 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 17 ธันวาคม 2563
Received: December 1, 2020; Revised: December 15, 2020; Accepted: December 17, 2020

Abstracts

The study aims to: 1) compare the learning achievement of the 3rd year Chinese major students between those who learned through the traditional classroom, and those who learned through the Creativity-Based Learning (CBL) method, and 2) determine the students' Chinese speaking skill achievement after learning by employing the CBL based lessons. The samples were the twenty-seven 3rd year Chinese major students at Thepsatri Rajabhat University who enrolled in the Chinese Conversation course. The researcher proposed the six learning lessons which was designed based on CBL principles which are: 1) My Hometown; 2) My Dream; 3) My Love Story; 4) My Superstars and Idols; 5) Thailand and 6) Food. In each learning lesson, the students also needed to go through the five steps of learning including: 1) stimulating the interests; 2) problems setting; 3) doing the research; 4) presentation and 5) evaluation. During the lesson, the students' five skills which are grammar, fluency, content, creativity and gesture and confidence were assessed. Moreover, with one condition, they had to carry their learning using only Chinese in every learning activity and in any communication in the course. After the course, the results suggested that the twenty-seven students gained a satisfying higher level of learning achievement in Chinese Conversation course. They had the most achievement on the gesture and confidence aspect (69.75%), following by creativity (63.25%), fluency (52.45%), content (48.28) and grammar (36.37%), respectively.

Keywords: Creativity-Based Learning; Learning Achievement; Chinese Speaking Ability

บทนำ

ในอดีต การจัดการเรียนการสอนมักเน้นรูปแบบการสอนโดยที่ครูเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่มักอ้างอิงเนื้อหาในหนังสือ ให้ผู้เรียนท่องจำคำศัพท์ บทสนทนา หรือรูปแบบของประโยคที่ใช้ในการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้แต่ขาดทักษะหลายๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ความคงทนในการจำคำศัพท์ ซึ่งมีผลต่อความมั่นใจในการสื่อสาร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากต่อการสื่อสารและการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการเรียนการสอนโดยที่ครูเป็นศูนย์กลางนั้นยังมีให้พบเห็นในชั้นเรียนทุกระดับในปัจจุบัน ดังที่ ทิศนา แขมมณี (2559 :113) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนลักษณะที่ครูเป็นศูนย์กลางนั้น ยึดครองอำนาจในการเรียนของผู้เรียนมานาน การเรียนการสอนลักษณะดังกล่าว ยังคงมีอยู่ในประเทศไทยซึ่งอาจส่งผลกระทบระยะยาวต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้สังเกตและสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนพบว่า จุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาจีน อันดับแรก คือ นักศึกษาคาดหวังถึงความสามารถในการพูดภาษาจีนได้ในระดับดี สื่อสารออกมาเป็นธรรมชาติ แต่การวัดผลและประเมินผลที่ผ่านมากลับพบว่า ทักษะความสามารถในการพูดภาษาจีนของนักศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ ใช้คำศัพท์หรือประโยคที่อยู่ในวงจำกัด ขาดความคงทนในการจำคำศัพท์ ยึดติดการพูดโดยยึดหลักไวยากรณ์ ไม่มีความเป็นธรรมชาติ ขาดความคิด

สร้างสรรค์ มีการท่องจำประโยคเพื่อใช้ในการสอบและใช้เวลาในการคิดบทสนทนาค่อนข้างนาน ไม่มีความมั่นใจ รวมถึงไม่กล้าพูดเพราะกลัวพูดผิด เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกวิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน(Creativity-Based Learning :CBL) เนื่องจากเป็นการสอนรูปแบบใหม่ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความหลากหลาย ไม่ยึดติดกับวิธีใด วิธีหนึ่ง อีกทั้งรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีความเหมาะสมกับรายวิชาสนทนาภาษาจีน และเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการพูดภาษาจีนมากกว่าการเรียนการสอนแบบเดิม ได้แก่ ทักษะด้านไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว เนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ ท่าทางและความมั่นใจ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ยังมีความสอดคล้องกับจุดเน้นของมหาวิทยาลัยในด้านส่งเสริมนักศึกษาให้มีกรอบความคิดที่ทันสมัยและทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับ วิริยะ ฤาชัย พาณิชย์ (2558 : 83) กล่าวว่าแนวทางกิจกรรมโดยใช้กระบวนการ มีส่วนร่วมแบบร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ กิจกรรมผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ฝึกการทำงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ตลอดจนสะท้อนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 รายวิชาสนทนาภาษาจีนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ และการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-Based Learning :CBL)

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning :CBL)

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนและผลสัมฤทธิ์ทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) มีระเบียบวิธีการในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1.กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสนทนาภาษาจีน จำนวน 27 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแผนการเรียนการสอนตามแนวทาง CBL จำนวน 6 แผน และแบบประเมินทักษะการพูดภาษาจีนทั้งหมด 5 ด้าน ภายใต้เงื่อนไขคือ ทุกคนจะต้องผ่านการบรรยาย

โดยใช้ภาษาจีนและในการจัดการเรียนการสอนจะต้องใช้ภาษาจีนในการสื่อสารเท่านั้น และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสนทนาภาษาจีน

2.1 สร้างแผนการเรียนการสอนตามแนวทาง CBL ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning :CBL)

2.1.2 ศึกษารูปแบบและขั้นตอนวิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน **(Creativity-Based Learning :CBL)** จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ กระตุ้นความสนใจ ตั้งปัญหา ค้นคว้า นำเสนอ และประเมินผล

2.1.3 กำหนดกิจกรรมจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based-Learning :CBL) จำนวน 6 แผน ได้แก่ 1.ภูมิลำเนา 2.ความฝัน 3. ความรัก 4.ศิลปินดารา5.ประเทศไทย 6. อาหาร ใช้ระยะจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) จำนวน 6 สัปดาห์ ได้แก่สัปดาห์ที่ 8 ถึง 13 ของการจัดการเรียนการสอน โดยแต่ละสัปดาห์ใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนจำนวน 3 คาบเรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้

1.ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สังเกตและวิเคราะห์ปัญหา จากนั้นผู้วิจัยเตรียมการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างเครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แผนกิจกรรมทั้ง 6 แผนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) สร้างเครื่องมือวัดและประเมินทักษะการพูดภาษาจีนทั้ง 5 ด้าน

2. ขั้นดำเนินการโดยดำเนินการวัดและศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จากนั้นออกแบบแผนจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) จากแผนกิจกรรมทั้ง 6 แผนได้แก่ 1.ภูมิลำเนา 2.ความฝัน 3. ความรัก 4.ศิลปินดารา 5.ประเทศไทย 6.อาหาร โดยมีการจัดรูปแบบเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ กระตุ้นความสนใจ ตั้งปัญหา ค้นคว้า นำเสนอ และประเมินผล โดยแต่ละกิจกรรมมีเงื่อนไขคือทุกคนจะต้องผ่านการบรรยายโดยใช้ภาษาจีนและในการจัดการเรียนการสอนจะต้องใช้ภาษาจีนในการสื่อสารเท่านั้น โดยแต่ละแผนใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม 3 คาบต่อสัปดาห์ จากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการประเมินทักษะการพูดภาษาจีนในแต่ละแผนทั้ง 5 ด้านได้แก่ ไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว เนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ ท่าทางและความมั่นใจ ดำเนินการสังเกต สัมภาษณ์ผู้เรียนในแต่ละสัปดาห์และจดบันทึก หลังจากดำเนินการตามแผนครบทั้ง 6 สัปดาห์จึงดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)

3. ขั้นสรุปเป็นขั้นที่ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลหลังการดำเนินการจำนวน 6 สัปดาห์ ประกอบไปด้วยข้อมูลเชิงปริมาณได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อน และหลังจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแบบประเมินทักษะการพูดภาษาจีนทั้ง 5 ด้าน โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยร้อยละ และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์ผู้เรียน นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแล้วนำมารายงานในลักษณะเชิงบรรยาย

2.2 การออกแบบเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินทักษะการพูดภาษาจีน

2.2.1 ศึกษาคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหา และดำเนินการจัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาสนทนาภาษาจีน

2.2.2 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)

2.2.3 ออกแบบแบบประเมินทักษะการพูดภาษาจีนทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว เนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ ท่าทางและความมั่นใจ

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 3 ในรายวิชาสนทนาภาษาจีน จำนวน 27 คนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีจำนวน 5 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบประเมิน 20 นาที ประเมินจากทักษะความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนในด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ โดยแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 5 คะแนน รวมทั้งหมดข้อละ 20 คะแนน

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบประเมินทักษะการพูดภาษาจีนทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว เนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ ท่าทางและความมั่นใจ จากแผนกิจกรรมทั้ง 6 แผนได้แก่ 1.ภูมิลำเนา 2. ความฝัน 3. ความรัก 4.ศิลปินดารา 5.ประเทศไทย 6.อาหาร โดยมีการจัดรูปแบบเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ กระตุ้นความสนใจ ตั้งปัญหา ค้นคว้า นำเสนอ และประเมินผล โดยแต่ละกิจกรรมมีเงื่อนไขคือ ทุกคนจะต้องผ่านการบรรยายโดยใช้ภาษาจีนและในการจัดการเรียนการสอนจะต้องใช้ภาษาจีนในการสื่อสารเท่านั้น โดยแต่ละประเด็นการประเมินทักษะการพูดภาษาจีน มีระดับคะแนนการเมินด้านละ 4 ระดับ และมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

เกณฑ์การประเมินทักษะการพูดภาษาจีน

16-20	คะแนน	ดีมาก
13-15	คะแนน	ดี
10-12	คะแนน	พอใช้
น้อยกว่า 10	คะแนน	ควรปรับปรุง

3.วิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมการจดบันทึกการสังเกตและสัมภาษณ์นักศึกษา

4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินผลสัมฤทธ์ทางการเรียนในรายวิชาสนทนาภาษาจีนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำมาอธิบายข้อมูลและผล

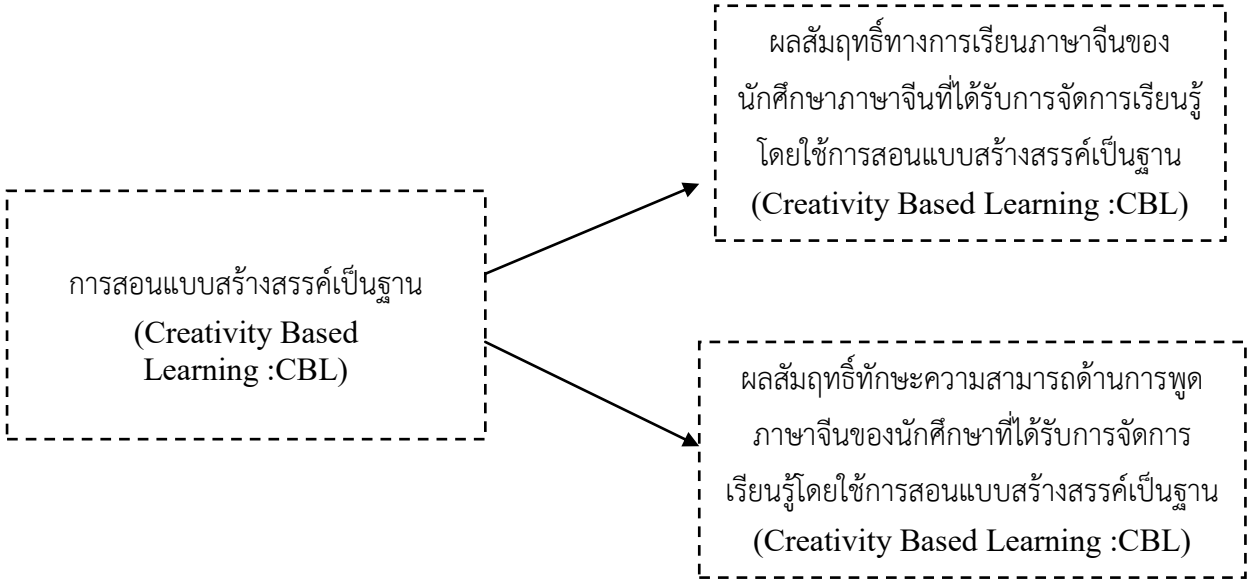
ประเมินทักษะการพูดภาษาจีนจากคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 3 ในรายวิชาสนทนาภาษาจีน และใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) (Independent Samples) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)

2.การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะการพูดภาษาจีนทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว เนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ ท่าทางและความมั่นใจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในรูปแบบของค่าเฉลี่ยร้อยละ เพื่อดูพัฒนาการด้านทักษะการพูดภาษาจีนของผู้เรียนตลอดระยะเวลา 6 สัปดาห์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีน

ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานในรายวิชาสนทนาภาษาจีนจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 รายวิชาสนทนาภาษาจีนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และ

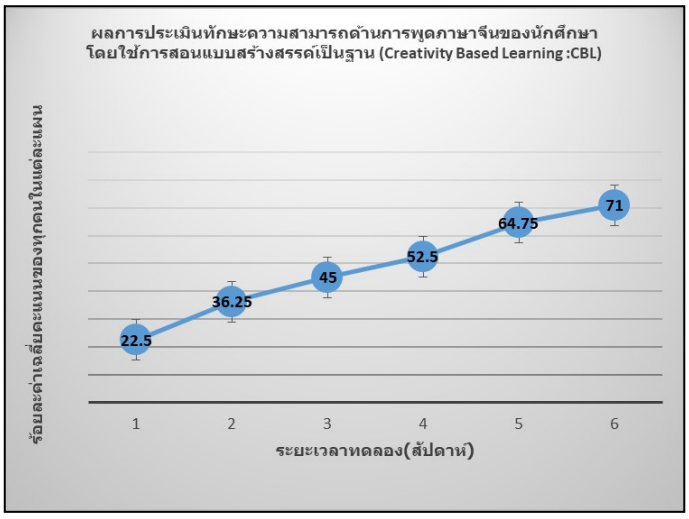
ผลสัมฤทธิ์ทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 รายวิชาสนทนาภาษาจีนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)

จำนวนนักศึกษา (คน)	คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ		คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)		t-test
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	
27	10.56	2.87	13.89	2.04	8.20*

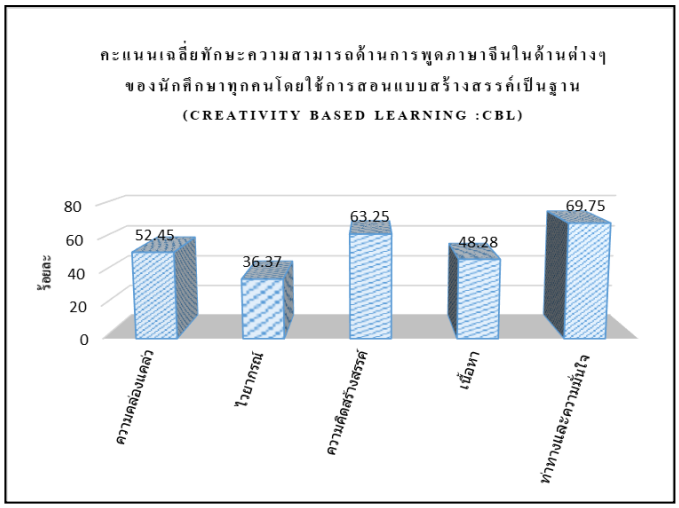
*P < .05, df = (27-1) , t = 1.3150

จากตารางที่1 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 รายวิชาสนทนาภาษาจีนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่ 10.56 (10.56±2.87) และเมื่อผู้เรียนได้รับการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนสูงขึ้น 13.89 (13.89±2.04)

ภาพที่ 1 แสดงผลการประเมินคะแนนทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนของนักศึกษาโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานในแต่ละสัปดาห์

จากการประเมินคะแนนทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนของนักศึกษาโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning :CBL) ในแต่ละสัปดาห์ พบว่าทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาทุกคนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 22.5 , 36.25 , 45 , 52.5 , 64.75 และ 71 ตามลำดับ (แสดงในภาพที่ 1)

ภาพที่ 2 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนในด้านต่างๆ ของนักศึกษาทุกคนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning :CBL)

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนในด้านต่างๆ ของนักศึกษาโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning :CBL) ทั้งหมด 6 แผน ได้แก่ 1.ภูมิลำเนา 2.ความฝัน 3. ความรัก 4.ศิลปินดารา5.ประเทศไทย 6.อาหาร โดยแต่ละแผนมีการจัดรูปแบบเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ กระตุ้นความสนใจ ตั้งปัญหา ค้นคว้า นำเสนอ และประเมินผล มีการประเมินทักษะทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว เนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ ท่าทางและความมั่นใจ โดยการจัดกิจกรรมมีเงื่อนไขว่า ทุกคนจะต้องผ่านการบรรยายโดยใช้ภาษาจีนและในการจัดการเรียนการสอนจะต้องใช้ภาษาจีนในการสื่อสารเท่านั้น ผลจากการศึกษาพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการด้านท่าทางและความมั่นใจมากที่สุด รองลงมาคือด้านความคิดสร้างสรรค์ ความคล่องแคล่ว ด้านเนื้อหา และด้านไวยากรณ์ตามลำดับ (ร้อยละ 69.75, 63.25, 52.45, 48.28, และ 36.37) (แสดงในภาพที่ 2)

อภิปรายผลการวิจัย

1) จากการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานในรายวิชาสนทนาภาษาจีนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสนทนาภาษาจีน จำนวน 27 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติอยู่ที่ 10.56 และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

(Creativity Based Learning :CBL) อยู่ที่13.89 โดยผู้เรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น อาจเนื่องด้วยการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning :CBL) เป็นกิจกรรมที่ให้เกิดประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ได้ลงมือทำจริง แก้ปัญหาจริง โดยหลังจากการใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานดังกล่าว ทำให้นักศึกษามีทักษะความสามารถในการศึกษาค้นคว้าความรู้ที่อยู่นอกตำราเรียนด้วยตนเอง มีความจำเนื้อหาบทเรียนที่สูงขึ้น ความคงทนในการจำคำศัพท์ที่สูงขึ้น มีความเข้าในในตัวบทเรียนและสามารถนำมาใช้ต่อยอดได้ในระดับดี

2) การศึกษาผลการประเมินคะแนนทักษะความสามารถด้านการพูดภาษาจีนของนักศึกษาโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning :CBL) จำนวน 6 แผน พบว่าผู้เรียนมีทักษะความสามารถเฉลี่ยสูงขึ้นทุกสัปดาห์ โดยสัปดาห์ที่ 1 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 22.5 , 36.25 , 45 , 52.5 , 64.75 และ 71 ตามลำดับ โดยทักษะด้านท่าทางและความมั่นใจอยู่ในระดับมากที่สุด (69.75) อาจเนื่องด้วยมาจากการวางแผนการจัดกิจกรรมอยู่ในความสนใจของผู้เรียน ไม่ยึดติดเนื้อหาในหนังสือ ให้อิสระในการจัดรูปแบบการเรียน ทำให้นักศึกษามีอิสระทางความคิด มีการกล่าวชมผู้เรียนเมื่อทำกิจกรรมได้ดีและหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดตำหนิที่ก่อให้เกิดผลลบ จึงอาจส่งผลให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากขึ้น รองลงมาคือด้านความคิดสร้างสรรค์ (63.25) ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยไม่มีการกำหนดรูปแบบการนำเสนอที่ตายตัว ให้อิสระทางความคิด ไม่มีการกำหนดการถูกหรือผิดในการนำเสนอผลงานของนักศึกษา จึงไม่เป็นการปิดกรอบแนวความคิดของผู้เรียน การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานในรายวิชาสนทนาภาษาจีนเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนจากบริบทที่สร้างขึ้นด้วยกิจกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งอาจเป็นการอภิปราย การคาดคะเน การตอบคำถาม การสาธิต การทดลอง ช่วยทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ อารพันธ์มณี กล่าวว่าการส่งเสริมให้เด็กถาม และให้ความสนใจตั้งใจ กระตือรือร้น การแสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าความคิดของเขานั้นมีคุณค่า การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ได้ใช้จินตนาการของตนเองอย่างกว้างขวาง (อารี พันธ์มณี,2557 : 36) ด้วยเหตุนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) จึงสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาจีนได้ อันดับสามได้แก่ ความคล่องแคล่ว (52.45) โดยการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีท่องจำคำศัพท์ ประโยคมาพูด ทำให้ขาดความเป็นธรรมชาติ ผู้จัยจึงกำหนดเงื่อนไขในการทำกิจกรรมว่าทุกคนจะต้องผ่านการบรรยายโดยใช้ภาษาจีนและในการจัดการเรียนการสอนจะต้องใช้ภาษาจีนในการสื่อสารเท่านั้น โดยใช้ภาษาจีนง่ายๆอธิบาย หรือคำศัพท์ประกอบท่าทางเพื่อสื่อสาร เมื่อมีการแก้ไขตามกระบวนการดังกล่าวแล้ว ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถด้านการพูดอย่างคล่องแคล่วขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อันดับสี่คือด้านเนื้อหา (48.28) โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้เรียนเขียนเนื้อหาในการนำเสนอด้วยตนเอง ผู้วิจัยเป็นเพียงที่ปรึกษา จึงทำให้การเขียนเนื้อหายังอยู่ในระดับพอใช้ ยังใช้เนื้อหาและสำนวนที่ไม่แปลกใหม่ และยังมีการคัดลอกจากหนังสือและสื่ออินเทอร์เนต สำหรับอันดับที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ด้านไวยากรณ์ (36.37) น่าจะเนื่องมาจาก ผู้วิจัยให้อิสระในการถ่ายทอดสื่อสาร ผู้เรียนจึงไม่คำนึงถึงหลัก

ไวยากรณ์เท่าที่ควร อีกทั้งบางคนยังอิงการใช้รูปแบบไวยากรณ์ภาษาไทย มีการวางตำแหน่งคำที่ผิด รู้ความหมายของคำศัพท์แต่ยังใช้ไม่ตรงกับหน้าที่ของคำนั้น จึงทำให้ผิดหลักไวยากรณ์ภาษาจีน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานในรายวิชาสนทนาภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 3 พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น มีความมั่นใจและความคิดสร้างสรรค์และมีความคงทนในการจำคำศัพท์ดีขึ้น ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดกับการเรียนในรายวิชาภาษาจีนอื่นๆได้ อีกทั้งการจัดกิจกรรมการสอนดังกล่าวมีความสนุกสนานและลดแรงกดดันในการเรียนรู้ ซึ่งถ้าได้มีการนำวิธีการดังกล่าวไปใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ จะสามารถพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา แขมมณี. (2559). *การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด.* กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาการเรียน.

วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (2558). *คู่มือการสอนเพื่อสร้างศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพาณิช จำกัด.

อารี พันธ์มณี. (2557). *ฝึกให้คิดเป็นคิดให้สร้างสรรค์.* กรุงเทพมหานคร: ใยไหมเอดดูเคท.

The Improvement of Reading Comprehension of Secondary School Students Using Web-based Instruction and KWL-Plus

Tiparporn Vaisean and Pilanut Phusawisot
Mahasarakham University,Thailand
E-mail : Littlemiley3eg@gmail.com

****

Abstracts

The growing of technology had contributed to language learning; especially the use of Web-based instruction (WBI) had been increased in the language classroom. WBI has recognized its' effects on the students' language skills such as listening, speaking, writing, and reading. However, technology could not replace teachers in class, for the fact that it was a lack of human interaction and inspiration for the students. The current study attempted to investigate the integration technology and teacher instruction by adopting WBI and KWL-Plus to improve secondary school students reading comprehension at a literal level as well as the students' attitudes towards WBI and KWL-Plus. The participants were seventh-grade students consisted of twenty students in the secondary school in the Northeast of Thailand. The implementation of the current study lasted eighteen hours. The web-based lesson was designed based on KWL-Plus procedures and scaffolding instruction through web-based instruction. According to data collection, the researcher adopted reading comprehension pretest and posttest, questionnaire, and semi-structured interview. The findings of the study showed that there was a significant difference between the overall mean scores of students reading comprehension pre-test and posttest at the 0.01 level and students expressed a positive attitude towards the integration of Web-based instruction and KWL-Plus at a very high level. In addition, the qualitative data obtained from the semi-structured interview indicated that the majority of the students enjoyed performing reading with the integration of Web-based Instruction and KWL-Plus.

Keywords: Reading Comprehension; Web-based Instruction; KWL-Plus

Introduction

Reading is considered an essential skill for English language learning and teaching. It can be viewed as an interactive process between the readers and a text that contributes to fluency in reading. To interact with the reading texts, the readers attempt to comprehend the meaning and elicit various kinds of knowledge. Grabe, W., & Stroller, F. (2002 : 155-157) state that if a person is not trained to read, in one way or another, that person is not able to read. Not only can the readers who can read well in English gain more knowledge, but also they are equipped with the foundation literacy for studying in higher education. Although reading comprehension is considered to be the main outcome of the reading, the majority of students still encounter some difficulties in their reading class. In a typical reading classroom, most of the students translate word by word and get stuck with unknown words which may be essential to the general understanding of the texts. This problem thus prevents the students from grasping the essence of the text (Torki, A. S., Kasmani, B. M., & Valipour, V., 2014 : 37-43). Moreover, Saiyod, P. (2009 : 18) advocates that students tend to pay much attention

* Received: October 26, 2020; Revised: December 7, 2020; Accepted: December 7, 2020

to grammar and vocabulary rather than the meaning of the text while the teacher-based teaching environment was assumed to be impractical in teaching reading. This causes the students to lose interest in their reading. Abdulkarim, H. A.-N (2003 : 5) adds that this is because the teaching and learning reading mostly focused on the textbook, and all readings were done in the form of intensive reading, which eventually demotivated students to learn to read.

In my supplementary English reading class, the seventh-grade students also face difficulties with their English reading comprehension. They are unable to identify the fundamental information. Moreover, they do not have the ability to answer what directly asked from the reading passages. To be specific, literal comprehension, which is the ability to comprehend the primary meaning of the texts, is one of the problems in my classroom context. Moreover, a teacher-centered environment and no variety of teaching styles bring about passive and demotivated students (Saiyod, P., 2009 : 23), and this problem is the starting point of this study.

Several studies attempted to investigate the teaching instructions, which raise students' motivation and assist the students with the appropriate approach to improve their reading comprehension (Dehghanpour, E., & Hashemian, M., 2015 : 30-41; Gómez, F. A. A., López, D. C., & Marin, L. F. G., 2011 : 11-28). Web-based instruction approach (WBI) is chosen as the main technology in these studies. Previous studies investigated the implementation of WBI in students of advanced level and found that it could somewhat help promote the students' motivation and enhance their reading skills. However, because of the implementation of only WBI, the instruction did not work as anticipated. argue that though technology offers students rich and authentic resources, it cannot teach students to question and scrutinize the information and inspire them to learn. Therefore, online language teaching and learning lacks the teacher-student interaction, which is generally presented in a face-to-face classroom. WBI should be utilized as a tool because it cannot replace a teacher in class. However, research to date has not yet determined the impact of the integration of Web-based instruction and teacher instruction in improving students' reading comprehension especially in an EFL context like Thailand.

Several researchers have attempted to find an effective way to improve students' literal comprehension using several techniques including KWL, KWL-Plus, SQ3R, strategy-based instruction, metacognitive strategies-based instruction (Mohammad, H. H., 2014 : 2278-2288; Ogle, D., & Carr, E., 1987 : 626-631). One of the interesting techniques is KWL-Plus because the technique has been proved to help elicit the students' prior knowledge, monitor and reflect their understanding. KWL-Plus was initially developed by Ogle, D., & Carr, E. (1987: 626-631). They proposed that the KWL-Plus technique help encourage the students to become better readers and increase the interaction in reading class. Moreover, they also list the advantages of KWL-Plus and suggest that the techniques help encourage the students to gain a better understanding of the topic and encourage teachers to be more interactive in their reading class. The teachers could check the students' understanding, and questioning would be used while and after reading. KWL-Plus is presented with three letters. The letter "K" stands for "What I KNOW," "W" for "What I WANT to know", and the last letter "L" for "What I LEARNED". The last stage is Plus which stands for the summary of the texts in their language, including writing and mapping (Mohammad, H. H., 2014 : 2278-2288).

This research adopts two cycles of action research to carry out the study. The integration of KWL-Plus and WBI are specifically designed (1) to help improve secondary

school students' reading comprehension and (2) to investigate the students' attitudes towards the integration of KWL-Plus and Web-based instruction in enhancing the students' reading comprehension with teacher's scaffolding techniques.

Research objectives

1. Investigate the impact of the integration of WBI and KWL-Plus on the improvement of secondary school students' reading comprehension;
2. Examine the students' attitudes towards the integration of WBI and KWL-Plus.

Research Methodology

1. Participants and setting

The participants whose ages range from 12 to 13 were drawn from one intact classroom of twenty seventh-grade Mini English Program (MEP) at a government secondary school in Northeastern Thailand. The group was selected by purposive sampling procedures. The students in the program are taught in English in three main subjects: English, Mathematics, and Science by foreign teachers with a total number of six hours a week.

2. Research Instruments

To answer the two research questions, the researcher utilized three research instruments, which encompass reading comprehension pre-test and posttest, students' attitudes questionnaire, semi-structured interview, and the integration of Web-based instruction and KWL-Plus lesson plans. 1) The reading comprehension tests were given as the pre-test and posttest in this study. The tests, based on Thai Core Curriculum, were administered to all participants before and after the treatment. Each test contained three passages based on the students' proficiency and students' background knowledge. The test included 15 multiple choices items, and 15 for short answer items. Time allocation was an hour. The aims of the overall pre-test and posttest were to assess the students' reading comprehension and to compare the test score to see whether the students have improved their reading comprehension. 2) The students' attitude questionnaire is designed to examine students' attitudes towards learning English reading comprehension based on the integration of the WBI and KWL-Plus technique. The questionnaire of the current study is categorized into three aspects. The first aspect focused on the attitudes towards the use of WBI in class. The second was students' attitude towards scaffolding instruction in reading class. The last aspect focused on the attitudes towards KWL-Plus. Each aspect consisted of five items, including fifteen items. To measure the questionnaire item, the researcher adopted a five-point Likert scale, ranging from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree). 3) Semi-structured interview was conducted to examine students' feelings, satisfaction, perceptions, opinions, and attitudes towards the integration of web-based instruction and KWL-Plus. The interview lasted ten minutes for each student and was audio-recorded. The semi-structure interview questions were selected based on three aspects of the students' attitudes questionnaire included WBI, scaffolding instruction, and KWL-Plus.

3. Data Collection Procedures

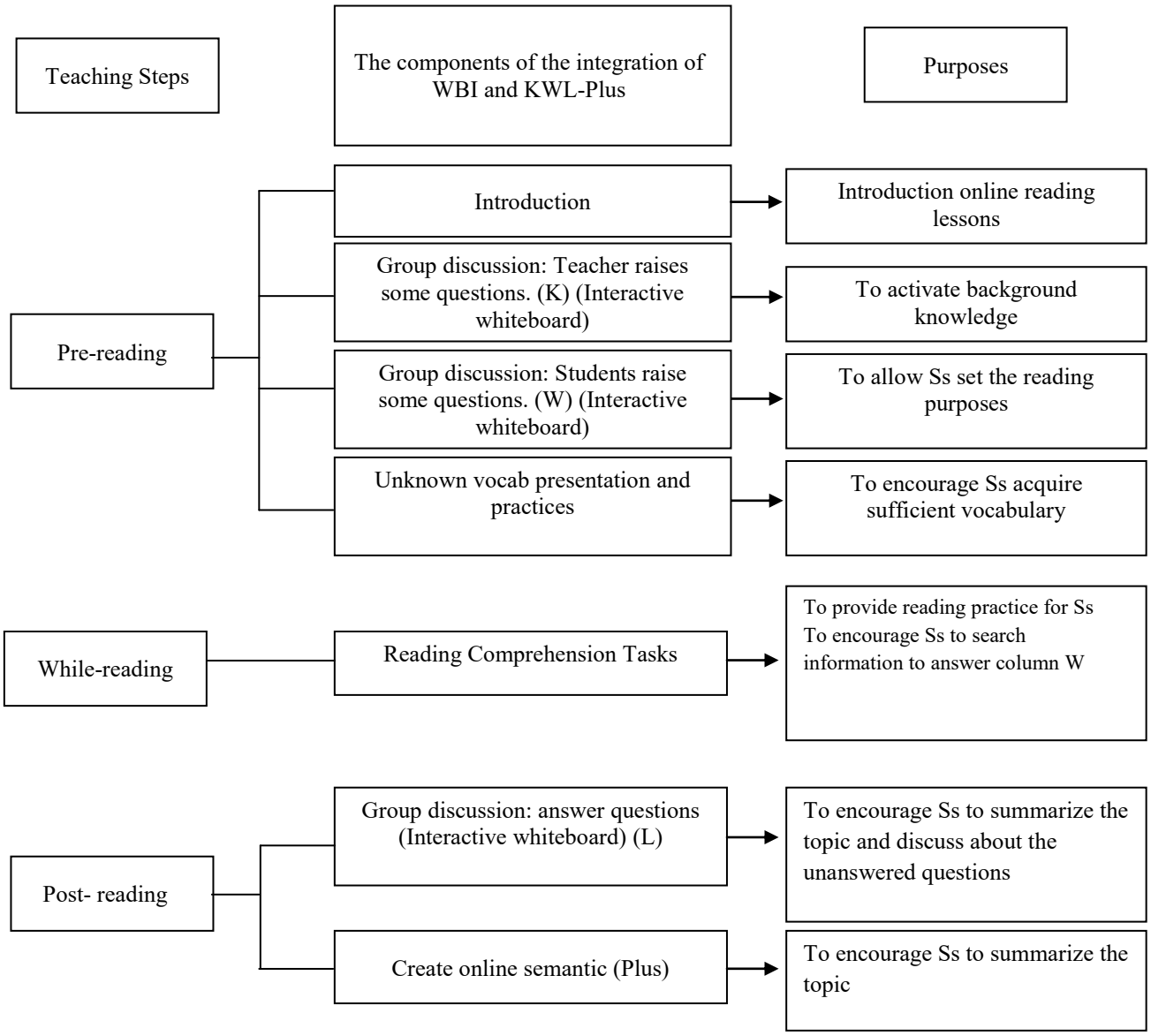
Before the implementation of the study, the class training was provided to inform students of the objectives and what the current study was trying to investigate, and to establish the guidelines for the integration of WBI and KWL-Plus step-by-step. The students became familiar with the pattern of training so that they would not get lost while using it. The

researcher, as a teacher, implemented a pre-test to assess students' prior knowledge and reading comprehension skill.

The reading implementation was subsequently divided into three stages: pre-reading, while-reading, and post-reading based on the KWL-Plus concept. In the pre-reading stage, the pre-test was administered to all students in the participants via web-based. The teacher then presented the online reading lesson to the students. Firstly, a set of questions related to the passages were asked through the interactive online whiteboard as a group discussion. Students activated their background knowledge together with shared knowledge with their peers. While they were having a group discussion, the students filled what they had known in the K column in the KWL chart. The unseen vocabulary was presented after a group discussion, which was presented by using images, sound, and their pronunciation. Besides, the vocabulary activities were provided to encourage students to get familiar with the vocabulary.

Then, in the while-reading stage, the students were assigned to achieve online reading. Students found the information from the given topic to answer the questions from the pre-reading stage. The teacher provided the scaffolding for students by preparing a link of dictionary for checking the meaning of unknown vocabulary, and a channel to interact with the teacher and peers for discussing the topic, the search engine for searching for more information. The teacher assigned students to note down some key words and write down the new knowledge they obtained from the passages. Moreover, students were asked to summarize the passages by creating online semantic mapping and shared with their peers through the interactive online whiteboard. Students received immediate feedback from teachers and peers, and other students tried to analyze peers' semantic mapping and seek for the missing information. After finishing creating the semantic mapping, a posttest was administered to check students' improvement in reading comprehension skills in the post-reading stage. In this teaching process, the teacher's roles were to facilitate and guide the students to perform the reading. The teacher used some questions to lead the students to lesson. Likewise, the students conducted their reading with teacher's facilitation.

To examine students' attitudes towards the integration of WBI and KWL-Plus, The researcher collected the data to answer this research question by utilizing five-Likert scales obtained from the students' attitude questionnaire and semi-structured interview. The students' attitude questionnaire and the interview were conducted to all students in class in the last period of the implementation. The data collection procedures are illustrated by the flowchart as follows:

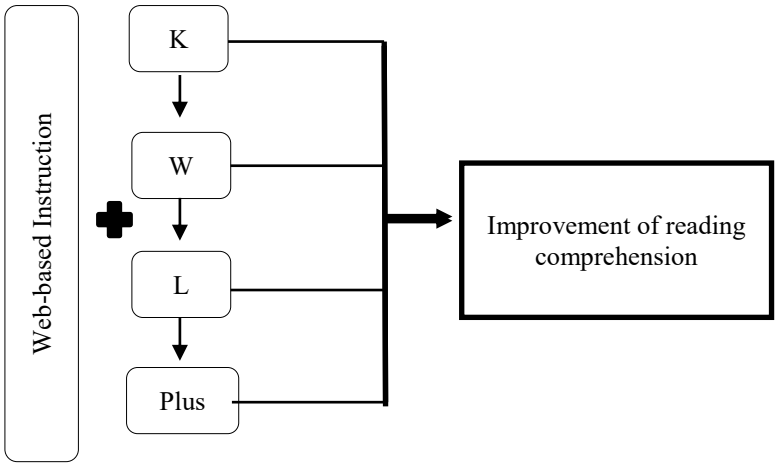

4. Data Analysis

To answer the first research question, the collected data from the pre-test and posttest of reading comprehension were analyzed. Firstly, the scores collected from the pre-test and posttest were calculated to examine the percentage and the mean scores, and then the mean scores of the reading comprehension pre and posttests were compared to see whether there was a statistically significant difference by using t-test of SPSS. All participants were required to complete the test before and after the implementation. The participants took approximately an hour to complete the test. The researcher analyzed using the mean scores, whether there was the posttest scores were higher than the pre-test. Secondly, the students' attitude towards the impact of the integration of WBI and KWL-Plus, the self-rating scale was calculated using standard deviation (S.D.), and the mean scores. The result of the data indicated the students' attitudes towards the integration of WBI and KWL-Plus. All participants completed the questionnaire and participated in the semi-structured interview,

which conducted a week after the implementation. The semi-structured interview was conducted in Thai by the researcher and lasted 15 minutes for each participant. The interviews were audio recorded and transcribed for the data analysis to examine students' attitudes towards the implementation. The data obtained from the semi-structure interview was analyzed using content analysis.

Research Framework

Results

1. Does the integration of WBI and KWL-Plus have an impact on secondary school students' reading comprehension?

This research question determined whether the impact of the integration of Web-based instruction and KWL-Plus improved secondary school students' reading comprehension scores. The researcher administered reading comprehension pre-test and posttest to address this research question. The mean score from the reading comprehension pre-test and posttest were analyzed using the t-test. Table 1 below illustrates students' reading comprehension pre-test and posttest mean score.

Table 1: Students' reading comprehension pre-test and posttest scores

	N	Mean	Std. Deviation	t	Sig.
Pre-test	20	15.55	5.652	6.931	.000**
Posttest	20	22.80	2.949		

* Significant at the 0.01 level ($p<0.01$)

As shown in Table 6 the overall mean scores of reading comprehension pre-test and posttest of the students are significantly different at the 0.01 level (t= 6.931). The overall mean score of students' reading comprehension pre-test is 15.55 with the standard deviation of 5.652, in contrast, after the implementation; the mean score of the students' reading comprehension posttest is 22.80 with the standard deviation of 2.949. The latter score is significantly higher than the former score. The results of the paired t-test indicate that the

integration of Web-based instruction and KWL-plus helped improve students' reading comprehension, and overall students have developed their reading comprehension.

2. What are the students' attitudes towards the integration of Web-based Instruction and KWL-Plus?

The researcher conducted this research through a questionnaire to collect students' attitudes, opinions, feeling, and comments about the impact of the integration of web-based instruction and KWL-Plus, which improve their reading comprehension. Twenty students completed the questionnaire. 100% of the respondents; 35% were male (7 students), and 65% were female (13 students). The questionnaire consisted of three aspects; WBI, scaffolding instruction, and KWL-Plus. A mean score derived from the students' attitudes was interpreted by the following range: Very low = 1.00 – 1.49, Low = 1.50 – 2.49, Moderate = 2.50 – 3.49, High = 3.50 – 4.49, and Very high = 4.50 – 5.00 (Likert, R., 1932 : 23). The summary of the overall mean score is presented in the following table.

Table 2: The overall mean score of the students' attitudes questionnaire

tems	**Descriptions**	**x̄**	**S.D.**	**Results**
	Aspect 1: Web-based Instruction	4.52	.64	Very high
	Aspect 2: Scaffolding Instruction	4.50	.63	Very high
	Aspect 3: KWL- Plus	4.50	.66	Very high
otal		**4.51**	**0.64**	**Very high**

N=20

As can be seen in Table 7, the overall mean score of the students' attitudes questionnaire is 4.51, with a standard deviation of 0.64. The result indicates that the students have positive attitudes towards the integration of Web-based instruction and KWL-plus in improving reading comprehension. The highest mean score obtained for the first aspect; it reveals that Web-based instruction help improved students' reading comprehension, and students are satisfied with this aspect at a very high level (4.52). The results also reveal that scaffolding instruction and KWL-Plus help them to improve their reading comprehension as well, the mean scores at very high levels (4.50) respectively. The following section presents the mean score of the students' attitudes in each aspect.

Table 3: Aspect 1: Web-based instruction

tems	**Descriptions**		**S.D.**	**Results**
	I use reference materials (e.g., online dictionary) to help me understand what I read.	.49	594	High
	The lesson provides tables, figures, videos to increase understanding of the passage.	.58	562	Very high
	I can go back and forth in the passage at anytime and anywhere.	.52	651	Very high
	The lesson and activities help improve my reading comprehension skill.	.51	744	Very high
	Online semantic mapping helps me comprehend the passages.	.50	652	Very high
otal		**.52**	**64**	**Very high**

N=20

The first aspect of the questionnaire asks about the students' attitudes towards reading via web-based. The overall mean score is (x̄) 4.52, with a standard deviation of .64.

The highest mean score falls into item no.2; it indicates that learning reading via web provided tables, figures, and videos, could increase the understanding of the passages at the highest mean score ($\bar{x}$) 4.58 with the standard deviation of .562. The students reports that they could go back and forth in the passage at any time and anywhere at the mean score ($\bar{x}$) 4.52 with the standard deviation of .651. They agree that the lesson and the activities on web-based help them improve their reading comprehension skill at the mean score ($\bar{x}$) 4.51 with a standard deviation of .744. They report that online semantic mapping help them organize and comprehend the passages at the mean score ($\bar{x}$) 4.51 with a standard deviation of .652. The students also reveal that they use the reference materials, for example, an online dictionary during reading to assist them to understand what they read at the mean score ($\bar{x}$) 4.49 with the standard deviation of .594. According to the results, students have a positive attitude towards reading via web-based instruction at a very high level.

Table 4: Aspect 2: Scaffolding Instruction

tems	**Descriptions**		**S.D.**	**Results**
	The teacher always helps me understand difficult concepts in reading.	.54	594	Very high
	The teacher's help makes me feel at ease, comfortable, and less stressed during reading.	.45	627	High
	The teacher assists me when I encounter complicated tasks.	.49	662	High
	Teacher's observation and monitoring help me improve my reading comprehension.	.54	638	Very high
	Clear directions and explanations help me meet my reading goals.	.48	640	High
otal		**.50**	**63**	**Very high**

N=20

The second aspect focuses on scaffolding instruction. This aspect aimed to examine the students' attitudes toward the teacher's scaffolding techniques while they were reading via web-based. The findings shows that the students perceive scaffolding instruction as a useful technique in their online reading. The overall result indicates that students have positive attitudes towards the scaffolding instruction with the total mean score ($\bar{x}$) 4.50 and a standard deviation of .63. Students report that they find teachers' assistance is essential to them in understanding the difficult concepts in reading as well as the teachers' observation and monitoring are found to be useful for them in improving their reading comprehension at the same mean score ($\bar{x}$) 4.54 with a standard deviation of .594 and .638 respectively. They reveal that when they encounter complicated tasks, teacher always assists and helps them to solve the problems with the mean score ($\bar{x}$) 4.49, and a standard deviation of .662. Given clear directions and explanations, assists them meet their reading goals with a mean score ($\bar{x}$) 4.48 with a standard deviation of .640. They agree that teacher made them feel at ease, comfortable, and had little stress during the reading at the mean score ($\bar{x}$) 4.45 with the standard deviation of .627. The findings present that the students perceive the utilization of scaffolding instruction in an online reading classroom useful since they believe that it facilitates them to understand some difficult concepts and complicated tasks.

Table5: Aspect 3: KWL-Plus

tems	Descriptions		S.D.	Results
	Asking and answering questions about what I have known helps me to form the idea. (K)	.52	651	Very high
	Making questions about what I want to know persues me to read the passage. (W)	.51	653	Very high
	I found that group discussion helps me gain more information about the reading. (L)	.52	616	Very high
	The semantic mapping helps me to organize and summarize a text. (Plus)	.52	699	Very high
	I am willing to continue reading when I have some unanswered questions.	.41	693	High
otal		**.50**	**66**	**Very high**

N=20

The last aspect of the questionnaire is the students' attitudes towards KWL-Plus techniques. The overall mean score is 4.50, with a standard deviation of 0.66. It can be concluded that KWL-Plus helps students improve their reading comprehension. Moreover, they have positive impressions and interests in reading utilizing the KWL-Plus strategy. Students report that asking and answering questions about what they have known help them form ideas, and they find that the group discussion enables them to gain more information about the passages, both are in a similar mean score ($\bar{x}$) 4.52. Likewise, they reveal that, the semantic mapping helps them organize and summarize the passage after finishing reading. They agree that making questions about what they want to know encourages them to read the passages with the mean score ($\bar{x}$) 4.51 with the standard deviation of .653. The latter also illustrates that they are willing to continue reading when they have some unanswered questions with a mean score ($\bar{x}$) 4.41 with a standard deviation of .693. Although the item gets the lowest score, it still is a high positive attitude; it reveals that the students prefer to continue their reading when they still have some questions about the reading.

The results from the semi-structured interview

The semi-structured interview was addressed to ten participants to gather the qualitative data to elicit in-depth information from the students towards the integration of Web-based instruction and KWL-Plus randomly. Due to students' low English proficiency levels, the semi-structured interview was conducted in Thai language and the collected data were categorized into ten items. The following table shows the students' attitudes towards the integration of Web-based instruction and KWL-Plus. The data collected from the semi-structured interview suggests that the majority of the students had a positive attitude towards the integration of Web-based instruction and KWL-Plus. The results from the semi-structured interview shows that the students enjoyed performing an online reading. Only a small number of respondents indicate that Web-based instruction is not practical for them. In conclusion, it is indicated that the integration of Web-based instruction and KWL-Plus help improved students' reading comprehension.

Discussion

The findings indicated that the integration of Web-based instruction and KWL-Plus helps improve students' reading comprehension. The findings suggest that integration has an impact on this reading class, as the students could access to read anytime and anywhere. Moreover, they can improve their reading comprehension through the web by receiving assistance from a teacher, and they can benefit from online reading classes at their convenience.

According to KWL-plus, the students have been trained to think, plan, set a goal, check their thinking abilities, and manage their knowledge before reading through the web, which provided a collaborative environment and reference materials to support reading (Arkorful, V., & Abaidoo, N., 2014 : 397-410). Web-based instruction also allowed the interaction between teacher and students for quick feedback, support guidance directly from the teacher (Moore, G. M., & Kearsley, G., 2011 : 18), the students could exchange ideas and discuss reading about the relevant details. Furthermore, a teacher provided cueing, prompting, and questioning to guide the students while they were performing online reading Dole, J. A., Brown, K. J., & Trathen, W., 1996 : 62-88). Moreover, the findings also reveal that the students performed better at reading comprehension, recommending the advantages of the integration of Web-based instruction and KWL- Plus in reading classes, especially in secondary schools. Before students started reading, a teacher provided the title, unseen vocabulary, and some pictures for them so that they could assume what they were going to read. Moreover, they could guess what the messages conveyed by the writer from the passages were. Setyawan, A. (2018 : 25-34) proposed that the most effective way to comprehend reading is to see it as a process of active guessing in which the readers use various kinds of clues to understand a text. To make the reading class to be more effective, the passages should be equipped with the media so that the comprehension would be facilitated. The finding is in line with that reading integrated with infographics not only encouraged students to read the passage but also create a better reading performance and allows students to practice their creativity in generating their infographic utilizing online tools.

Moreover, students also claimed that Web-based reading provided reference materials such as an online dictionary, which they could quickly confirm or check the unknown vocabulary by using the online dictionary for both vocabulary spelling and meaning. Moreover, related webs helped them to gain more information about the passage as well as they could practice their reading comprehension in the authentic passage. Students also reported that they could take the advantages of a great number of the reference materials to assist them in comprehending the reading passage. The finding is congruent with that online dictionary facilitates students to recognize the word spelling or meaning, or the related web may encourage them to put reading strategies into practice and develop their reading competence.

Suggestion

The current study attempted to investigated whether the impact of the integration of Web-based instruction and KWL-Plus improve secondary school students' reading comprehension. Furthermore, the current study examined students' attitudes towards the integration of Web-based instruction and KWL-Plus. Referring to the results of the current study, the integration of Web-based instruction and KWL-Plus helped improve students' reading comprehension at the literal level. Besides, the students expressed a positive attitudes

towards the integration of Web-based instruction and KWL-Plus. The qualitative data obtained from the semi-structure interview indicated that students had positive attitudes towards the use of Web-based instruction and KWL-Plus. The integration of Web-based instruction and KWL-Plus provided the additional features, which facilitated students to improve their reading comprehension. It could be concluded that the integration of Web-based instruction and KWL-Plus enhanced students reading comprehension.

Recommendation for further studies

This study investigated the impact of the integration of Web-based instruction and KWL-Plus in improving secondary school students' reading comprehension in the northeastern of Thailand. Through the analysis of the findings. The implementation influenced the students' reading comprehension. The recommendations for the further studies are presented as follows;

1. Further studies should interest students in reading, and the passages should be varied.

2. The researcher should consider that students are equipped with the technology literacy so that the students do not get lost while performing the activities. In addition, the class orientation for the technology class should be suitable for students' technology literacy

References

Abdulkarim, H. A.-N. (2003). *The Relationship between Vocabulary Size, Reading Strategies, and Reading Comprehension of EFL Learners in Saudi Arabia.* the degree of Doctor of Philosophy : Oklahoma State University.

Arkorful, V., & Abaidoo, N. (2014). The role of e-learning, the advantages and disadvantages of its adoption in Higher Education. *International Journal of Education and Research,* 2(12), 397–410.

Dehghanpour, E., & Hashemian, M. (2015). Efficiency of Using a Web-Based Approach to Teach Reading Strategies to Iranian EFL Learners. *English Language Teaching,* 8 (12), 30–41.

Dole, J. A., Brown, K. J., & Trathen, W. (1996). The effects of strategy instruction on the comprehension performance of at-risk students. *Reading Research Quarterly*, 31 (1) , 62–88.

Gómez, F. A. A., López, D. C., & Marin, L. F. G. (2011). Reading Comprehension in Face-to-Face and Web-Based Modalities: Graduate Students' Use of Reading and Language Learning Strategies in EFL. *Colomb. Appl. Linguist. J.,* 13(2), 11–28.

Grabe, W., & Stroller, F. (2002). Teaching and researching reading. *Reading in a Foreign Language,* 14 (2), 155-157.

Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. Archives of Psychology : New York University.

Mohammad, H. H. (2014). KWL-Plus Effectiveness on Improving Reading Comprehension of Tenth Graders of Jordanian Male Students. *Theory and Practice in Language Studies,* 4(11), 2278–2288.

Moore, G. M., & Kearsley, G. (2011). Distance Education: A Systems View of Online Learning. Cengage Learning: University of New England.

Ogle, D., & Carr, E. (1987). KWL Plus: A strategy for comprehension and summarization. *Journal of Reading,* 30, (7), 626–631.

Saiyod, P. (2009). *Effects of task- based english reading instruction on reading comprehension ability of elementary school students.* Bangkok: Chulalongkorn University.

Setyawan, A. (2018). Improving Students' Reading Comprehension through KWL (Know-Want-Learn) Strategy (A Classroom Action Research at Eight Grade Students of SMP Islam Al- Asmaniyah). *Jurnal Asy- Syukriyyah,* 19(2), 25–34.

Torki, A. S., Kasmani, B. M., & Valipour, V. (2014). The Effect of Using L1 Reading Comprehension Task on Iranian EFL Learners' L2 Reading Comprehension Test Score. *Asian Journal of Social Sciences & Humanities,* 3(2), 37–43.

สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

Internal Supervision Conditions of Schools in Phu Krachan School Group under Sisaket Primary Educational Service Area Office 4

วุฒิชัย เผ่าภูรี
มหาวิทยาลัยราชธานี
Wuttichai Paopuree
Ratchathani University,Thailand
E-mail : Wuttichai2205@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .97 มีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนภูกระจาน จำนวน 206 คน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ยสูงมาต่ำ คือ 1) ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ 2) ด้านการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ 3) ด้านการวางแผนการนิเทศและ 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ

คำสำคัญ: นิเทศภายใน; กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน; สภาพการนิเทศ

Abstracts

The purpose of this research was to study internal supervision conditions of schools in Phu Krachan school group under Sisaket Primary Educational Service Area Office 4. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire with a reliability of .97. The data were analyzed using mean ($\overline{X}$) and standard deviation (S.D). The sample used in this research was a group of 206 teachers who were teaching in Phu Krachan school group.

A result of this study was found in the following aspects. The internal supervision conditions of the schools as a whole was at the moderate level. When considered by item found that one item was at the high level, which was the operation of supervision performance, and four items were at the moderate level sorting from higher average score to lower average score including: 1) providing encouragement to supervisors, 2) giving education before performing supervision, 3) supervision planning and 4) supervision evaluation respectively.

Keywords: Internal Supervision; Phu Krachan School Group; Supervision Conditions

* วันที่รับบทความ: 16 ตุลาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 15 พฤศจิกายน 2563; วันตอบรับบทความ: 15 พฤศจิกายน 2563
Received: October 16, 2020; Revised: November 15, 2020; Accepted: November 15, 2020

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและยืนหยัดบนเวทีโลก การปฏิรูปการศึกษาจึงต้องตระถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่วางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งคนไทยในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง ซึ่งต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในข้างต้น จึงมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาชาติ (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการศึกษา โดยยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economic) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสังคม (All for Education) อีกทั้งยังยึดตามเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีระบบการจัดการในส่วนงานบริหารการศึกษามีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา ในการให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยผู้บริหารมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงาน ที่สำคัญคือ การบริหารและการนิเทศ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารและการนิเทศ เป็นบทบาทสำคัญยิ่งของผู้บริหาร แต่ปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษา มักจะไม่คำนึงถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยเน้นงานด้านบริหารเพียงด้านเดียวจึงทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการสอน ไม่บรรลุเป้าหมายอย่างที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ครูผู้ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานนับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงตนเองทั้งถึงวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ผู้บริหารต้องใช้การนิเทศภายในเป็นเครื่องในการบริหารและพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีเป้าหมายที่ชัดเจน รวมทั้งมุ่งมั่นในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ประสานความร่วมมือจาก

ทุกฝ่ายเพื่อมุ่งพัฒนาการศึกษา รวมทั้งมีการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นการส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอน และคุณภาพของนักเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาตามมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข และมาตราที่ 47 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติที่หลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการที่สำคัญคือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการนิเทศภายในมีกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา 2542 ซึ่งกำหนดการกำกับติดตาม การจัดการศึกษาของผู้บริหารไว้อย่างชัดเจน

การนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ ในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกจะสนองความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งที่มีความแตกต่างกันเป็นเรื่องที่ยากที่จะสนองความต้องการของโรงเรียนได้ และในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนต่างมีความรู้ความสามารถ บางคนก็มีความชำนาญเฉพาะสาขา จึงควรใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เป็นการสร้างการยอมรับซึ่งกันและกันด้วย

สภาพปัญหาของการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่ายังมีปัญหาหลายประการที่ทำให้การนิเทศไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรประการสำคัญคือ ตัวผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ในการนิเทศภายใน ไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ ไม่ตระหนักว่าตนมีความสำคัญที่จะผลักดัน ให้เกิดการพัฒนา เห็นว่าการนิเทศภายในเป็นงานของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการ หรือกิจกรรม การนิเทศภายใน จึงมอบให้บุคคลเหล่านั้น รับผิดชอบดำเนินการแทนผู้บริหารไม่ได้มีบทบาทใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ตลอดจนปัญหาความไม่มั่นใจในตนเอง ของผู้บริหารที่ขาดความมั่นใจในการดำเนินงาน นอกจากนี้ ในส่วนของบุคคลการส่วนใหญ่ยังไม่รู้ จุดหมายที่แท้จริงของการนิเทศภายใน มองการนิเทศภายในคือ การไปสังเกตการณ์ สอนของครู ภายในชั้นเรียน เข้าใจการนิเทศว่าเป็นการไปตรวจสอบ จับผิด ประเมินวิพากษ์วิจารณ์บุคลากรขาด ความร่วมมือร่วมคิด ร่วมทำ ตลอดจนสื่อ เครื่องมือ นวัตกรรมใหม่ๆทางการนิเทศไม่ได้นำมาใช้ เพื่อการสนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนข้างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่ง, 2546 : 4)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จะได้นำผลวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 20 โรงเรียน ในตำแหน่งครูผู้สอนที่ทำงานด้านการนิเทศภายใน จำนวน 261 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 206 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง การเทียบสัดส่วนและกลุ่มประชากรโดยการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนได้แก่ ตอนที่ **1** ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ **(**Check List**)** ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยแบ่งออกเป็น **5** ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการนิเทศ 2) ด้านการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ 3) ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ 4) ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ 5) ด้านการประเมินผลการนิเทศ จำนวนแบบสอบถาม 46 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .21–.63 (Corrected Item-Total Correlation) และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแอลฟ่า **(**Cronbach’s Alpha**)** เท่ากับ .97

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 206 คน พร้อมอธิบายให้ครูผู้สอนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจในวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำ

แบบสอบถาม และรับคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถาม จำนวน 206 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 3. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืน 4. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

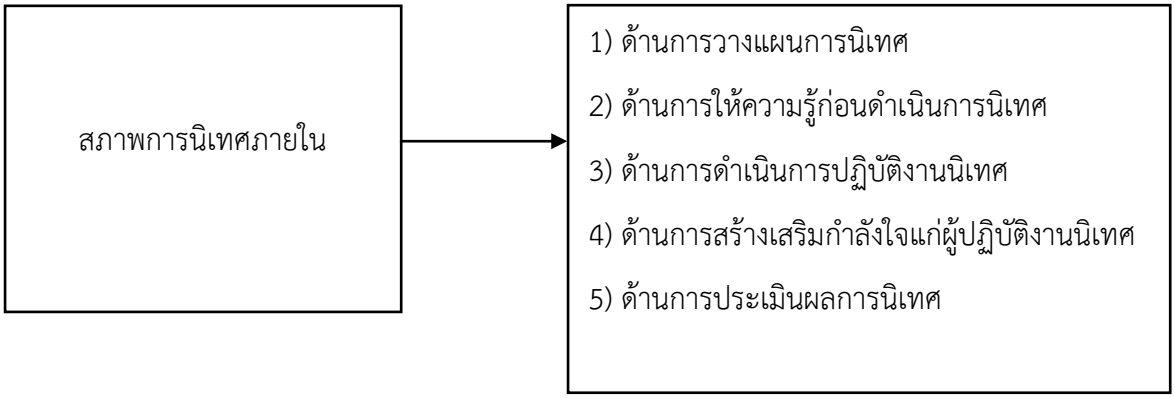
ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยบันทึกข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติ มีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติ ดังนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน **(**S.D**)**

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ใน **5** ด้าน ตามแนวคิดหลักการและทฤษฎีในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของ สงัด อุทรานันท์ (2530 : 125) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

(n = 206)

สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน	$\overline{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1. ด้านการวางแผนการนิเทศ	**3.94**	**0.51**	ปานกลาง
2. ด้านการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ	**3.96**	**0.55**	ปานกลาง
3. ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ	**4.04**	**0.55**	มาก
4. ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ	**3.97**	**0.53**	ปานกลาง
5. ด้านการประเมินผลการนิเทศ	**3.94**	**0.52**	ปานกลาง
โดยรวม	**3.98**	**0.54**	ปานกลาง

ผู้วิจัยนำข้อมูลเกี่ยวกับการความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการนิเทศ 2) ด้านการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ 3) ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ 4) ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ 5) ด้านการประเมินผลการนิเทศ มาดำเนินการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน **(**S.D**)** ปรากฏดังตารางที่ **1**

ตารางที่ **1** ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน **(**S.D**)** และความหมายความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ในภาพรวมและรายด้าน

จากตารางที่ **1** พบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 และเมื่อพิจารณาแยกรายด้านพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 2) ด้านการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 3) ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 และ 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีรายละเอียดที่สามารถนำไปใช้ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากการศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 และเมื่อพิจารณาแยกรายด้านพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก **1** ด้าน คือ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน **0.51** 2) ด้านการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 3) ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 และ 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 เมื่อพิจาณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ พบว่าค่าเฉลี่ยในระดับมาก คือ การวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของครูในโรงเรียนเพื่อประกอบการวางแผนนิเทศ การกำหนดกิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับการนิเทศและสาระการนิเทศ และการสร้างคู่มือประกอบการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศของโรงเรียน การนำข้อมูลเกี่ยวกับแผนการสอนกระบวนการจัดการเรียนการสอนการวัดประเมินผลและการสอนซ่อมเสริมมาจัดลำดับความสำคัญเพื่อวางแผนการนิเทศ สอดคล้องกับ ครรชิต ดำดี (2560 **:** 112) ที่ทำการวิจัย แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าควรมีแนวทางที่หลากหลายในการดำเนินการทำกิจกรรมการนิเทศเพื่อให้เกิดการสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน การประสานแผนการนิเทศระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ทั้งนี้เนื่องจากสอดคล้องกับ บรรดิษฐ์ ม่วงอ่อน (2563 **:** 413) ที่ทำการวิจัย การพัฒนารูปแบบการนิเทศ พบว่าขั้นตอนแรกควรที่จะมีการประชุมและทำการวางแผนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจร่วมกัน นำไปสู่การกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน และการกำหนดปฏิทินการนิเทศไว้อย่างชัดเจน

2. ด้านการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ ในภาพรวม ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก คือ การประเมินความเข้าใจในการดำเนินงานของผู้ประเมินก่อนการนิเทศ ทั้งนี้เนื่องจากสอดคล้องกับ บรรดิษฐ์ ม่วงอ่อน (2563 : 413) ที่ทำการวิจัย การพัฒนารูปแบบการนิเทศ พบว่าควรมีขั้นตอนในการให้ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมที่ทำการนิเทศแก่ผู้ถูกนิเทศก่อน การจัดทำเครื่องมือนิเทศร่วมกันของคณะกรรมการผู้นิเทศ การทำข้อตกลงก่อนการนิเทศในกรอบงานที่จะนิเทศ และการดำเนินการติดตามแนวความคิดที่ได้รับจากผู้ให้คามรู้ในการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ การจัดครูเพื่อให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศการทำข้อตกลงในการ

ใช้เครื่องมือในการนิเทศของคณะกรรมผู้นิเทศ และยังสอดคล้องกับ นิรุทธ์ นันทมาศวังนรา (2563 : 103) ที่ทำการศึกษา รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต **1** พบว่ารูปแบบการนิเทศควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้รับการนิเทศก่อน การประเมินความต้องการ ความจำเป็นของครูด้านความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติงานก่อนการนิเทศ และการประเมินความเข้าใจในการดำเนินงานของผู้รับการประเมินก่อนการนิเทศ

3. ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ในภาพรวม ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกรายข้อพบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก 12 ข้อ คือ มีการช่วยเหลือแนะนำครูในการจัดการเรียนการสอนเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น การเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการสอนของครู การสังเกตการณ์สอนแล้วนำข้อมูลกลับมาอภิปรายและเสนอแนะเพื่อปรับแก้พฤติกรรมการสอน การกำกับดูแลให้ครูได้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของหน่วยงานอย่างถูกต้อง การชี้แจงแนะนำครูให้เห็นความสำคัญของการผลิตสื่อ และการใช้สื่อที่เป็นนวัตกรรมมาประกอบการสอน การจัดสอนซ่อมเสริมและกำกับการสอนซ่อมเสริมได้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ การศึกษาดูงานต่างๆเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์นำมาพัฒนาตนเอง พัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การระดมความคิด เพื่อค้นคว้าแนวความคิดริเริ่มในการพัฒนาการเรียนการสอน สอดคล้องกับหลักความร่วมมือ **(**Cooperation**)** ที่เน้นการมีส่วนร่วมในการทำงาน หลักการเห็นใจ **(**Considerate**)** ที่ต้องคำนึงถึงมนุษย์สัมพันธ์เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีของบุคคลทีร่วมงาน และหลักการสร้างสรรค์ **(**Creativity**)** ซึ่งเป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แสดงออกและพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งยังสอดคล้องกับ ชารี มณีศรี (2542, : 201) การประชุมสร้างข้อตกลง ชี้แจงเพื่อสร้างความมั่นใจให้ครูหรือผู้นิเทศ การสนับสนุนให้ครูทดลองใช้วิธีการใหม่ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาการสอนของครู การบันทึกการนิเทศพร้อมจัดเก็บเป็นข้อมูลเพื่อการติดตามผลและพัฒนา และการประเมินครูเพื่อปรับปรุงและพัฒนาครูในโรงเรียนเป็นระยะ มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือการแนะนำให้ครูศึกษารายละเอียดด้านเนื้อหาของวิชาก่อนทำการสอน การส่งเสริมให้ครูใช้ ผลการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน และการสนทนาวิชาการ **(**PLC**)** ในแนวทางการปฏิบัติการเรียนการสอนตลอดจนเทคนิค

4. ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ ในภาพรวม ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกรายข้อพบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง 4 ข้อ คือ การนำข้อมูลจากการนิเทศไปใช้เพื่อการพัฒนาครูต่อไป การกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้ครูที่ได้รับการนิเทศมีกำลังใจในด้านต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากสอดคล้องกับ นิรุทธ์ นันทมาศวังนรา (2563 : 103) ที่ทำการศึกษา รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต **1** พบว่ารูปแบบการนิเทศควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจของผู้รับการประเมินหรือนิเทศ การนำผลการ

นิเทศไปปรับปรุงการบริหารงานด้านวิชาการอย่างจริงจัง และการกำหนดงบประมาณเพื่อให้เกิดการนำไปพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

5. ด้านการประเมินผลการนิเทศ พบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการประเมินผลการนิเทศ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกรายข้อพบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับสูง 2 ข้อ คือ การนำผลการประเมินการนิเทศมาวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็งของโครงการเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงงาน ทั้งนี้เนื่องจากสอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2530 : 125) ได้กล่าวถึง นำผลการนิเทศมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน และการกำหนดครูผู้รับผิดชอบด้านการประเมินผลและรายงานผล แผนงาน/โครงการเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของครู มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง 9 ข้อ คือ การแจ้งผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศและผู้เกี่ยวข้องทราบ การรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องตามระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากสอดคล้องกับ วาสนา แป้งสี (2557 : 46) ได้ทำการวิจัย การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่าแนวทางการนิเทศเกือบทุกโรงเรียนมีการรายผลการนิเทศภายในอยู่แล้วเป็นประจำ การใช้เทคนิคเครื่องมือหลายๆอย่าง ในการประเมินผล การจัดครูเพื่อให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ การใช้สื่อ เครื่องมือ ในการประเมินผลให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ การทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการนิเทศ การเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น แบบสังเกต แบบสำรวจข้อมูล แบบสอบถามเพื่อประเมินผลการนิเทศ การประเมินผลโดยยึดวัตถุประสงค์ของงานแต่ละงานเป็นหลัก และการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศในรูปแบบต่างๆ เช่นประเมินการประชุม อบรม สัมมนาหรือการสนทนาทางวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีรายละเอียดที่สามารถนำไปใช้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ ควรพัฒนาให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศของโรงเรียน การสร้างเสริมการใช้แผนในการจัดการเรียนการสอนผ่านการนิเทศ การประสานแผนการนิเทศระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน และมีการกำหนดปฏิทินการนิเทศไว้อย่างชัดเจน

2. ด้านการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ ควรพัฒนาให้มีการจัดครูเพื่อให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ มีการทำข้อตกลงในการใช้เครื่องมือในการนิเทศของคณะกรรมผู้นิเทศ มีการประเมินความต้องการ ความจำเป็นของครูด้านความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติงานก่อนการนิเทศ และมีการประเมินความเข้าใจในการดำเนินงานของผู้รับการประเมินก่อนการนิเทศ

3. ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ควรพัฒนาให้มีการแนะนำให้ครูศึกษารายละเอียดด้านเนื้อหาของวิชาก่อนทำการสอน มีการส่งเสริมให้ครูใช้ผลการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน ควรมีการวัดผล

ประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลาย ประเมินผลโดยครู ผู้เรียนและผู้ปกครอง และมีการสนทนาวิชาการ (PLC) ในแนวทางการปฏิบัติการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิค

4. ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ ควรพัฒนาให้มีการนำข้อมูลจากการนิเทศไปใช้เพื่อการพัฒนาครูต่อไป มีการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้ครูที่ได้รับการนิเทศมีกำลังใจในด้านต่างๆ ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจของผู้รับการประเมินหรือนิเทศ และมีการกำหนดงบประมาณเพื่อให้เกิดการนำไปพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

5. ด้านการประเมินผลการนิเทศ ควรพัฒนาให้มีการแจ้งผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศและผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องตามระยะเวลาที่กำหนด สร้างเครื่องมือที่มีเกณฑ์ การวัดประเมินที่สามารถตัดสินระดับคุณภาพของการนิเทศได้ โดยมีการติดตามและประเมินผล และมีการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศในรูปแบบต่างๆ เช่นประเมินการประชุม อบรม สัมมนา หรือการสนทนาทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

ครรชิต ดำดี. (2560). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. กำแพงเพชร.

ชารี มณีศรี. (2542). การนิเทศการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์.

นิรุทธ์ นันทมาศวังนรา. (2563). รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

บรรดิษฐ์ ม่วงอ่อน. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ของครูโรงเรียนอนุบาล สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

วาสนา แป้งสี. (2557). การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สงัด อุทรานันท์. (2530). การนิเทศการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ. กรุงเทพเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

รูปแบบการบริหารจัดการจังหวัดขอนแก่นตามแนวทาง Smart City

Model of KhonKaen Province Administration according to the Smart City Guidelines

พงษ์เมธี ไชยศรีหา
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Pongmetee Chaiseeha
Northeastern University,Thailand
E-mail : pongmetee.cha@neu.ac.th

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City”ของเทศบาลนครขอนแก่น 2) เพื่อวิเคราะห์ประเด็นแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น 3) เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น และ (4) เพื่อสร้างแนวทางการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาขอนแก่น Smart City จำนวน 13 คน จาก 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้บริหารและข้าราชการในส่วนราชการระดับท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นจำนวน 6 คน (2) กลุ่มชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน 4 คน และ (3) กลุ่มหน่วยงานรายการที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการอุปนัย คือ การวิเคราะห์ ตีความ และสรุปความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาในภาพรวมเป็นเรื่องของการบริหารจัดการภายในองค์กรที่ยังไม่สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาขอนแก่น Smart City ได้อย่างลงตัว เช่น ปัญหาด้านการจัดลำดับความสำคัญของภารกิจ หาจุดเน้นยังไม่ได้ ปัญหาด้านการบริหารที่ยึดกลไกระบบราชการมากจนเกินไปจนเกิดความไม่คล่องตัว และปัญหาลักษณะการทำงานที่ยังไม่มีการทำงานเชิงรุก ส่วนอุปสรรคในการดำเนินการ ประชาชนยังไม่รับรู้และเข้าใจถึงสาระสำคัญของ Smart City เท่าที่ควร ซึ่งส่งผลต่อความร่วมมือจากภาคประชาชน 2) ภารกิจด้าน Smart Mobility ที่มีการพัฒนาระบบรถไฟฟ้า ระบบการขนส่งและสถานีรถโดยสารให้ทันสมัย เป็นภารกิจที่ประชาชนรับรู้และสัมผัสได้มากที่สุด 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนแผนงานประสบผลสำเร็จ และ 4) การสร้างพลังแห่งการขับเคลื่อนแผนงาน ที่เกิดจาก 3 ภาคส่วนสำคัญ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน หลอมรวมเป็น “สภาเมือง” เวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ ตัวแบบที่นำไปสู่เป้าหมายของการยกระดับเมืองขอนแก่น ให้เป็นเมืองที่มีรอยยิ้ม เมืองสงบสุข เมืองนวัตกรรม เมืองพื้นที่สีเขียว เมืองแห่งการเรียนรู้ และเมืองที่ไร้กำแพงความคิด

* วันที่รับบทความ: 2 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 25 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2563
Received: December 2, 2020; Revised: December 25, 2020; Accepted: December 26, 2020

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; แผน; เมืองอัจฉริยะ

Abstracts

The purposes of this research were: 1) to study problems and obstacles in driving "KhonKaen Smart City" according to the development plan of KhonKaen Municipality 2) to analyze the issue on Khon Kaen Smart City of KhonKaen Municipality 3) to study the administrative strategies according toKhonKaen Smart City development plan of KhonKaen Municipality and (4) to create administrativeguidelines in line with driving of KhonKaen Smart City development plan of KhonKaen Municipality. The target group consisted of 13 people who played an important role in driving KhonKaen Smart City development plan being divided into3 groups: (1) executives and government officials in local government agencies in KhonKaen province, with the total number of6 people, (2) tourism promotion group with the total number of 4 people and (3) related government agencies group with the total number of 5 peopleusing purposive sampling. The instrument used in this research was interview form. The data were analyzed by using inductive method, namely analysis, interpretation and summary.

The research results were found that: 1) the problem, in overall, was the administration within the organization that could not be implemented in accordance with the goals of Khon Kaen Smart City development plan, such as the mission priorities setting, bureaucratic administrative problem which wasinflexible and problem on proactive performance, while the administrative obstacle was less understanding and perception on the essence of the Smart City of the people which affected cooperation from the public sector 2) regarding the mission on Smart Mobility, the mission on modern electric train system, transportation system and bus station was ratedat the highest level of perception of the people 3) transformational leadership and opening channels for participation were important strategies that helped driving the roadmap to be successful and 4) the empowerment on driving the roadmap from 3major sectors, namely the government, private and public sectors, to form "Town Hall Meeting", a forum of learning changing,which was a model led to the goal of upgrading KhonKaento be a city with smile, peaceful, innovative,green,learning and non-boundary city of thought.

Keywords: Administration; Plan; Smart City

บทนำ

การพัฒนาประเทศภายใต้หลักคิด Smart City หรือเมืองอัจฉริยะ เป็นแนวทางการพัฒนาที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้อย่างลงตัว เนื่องจากเป็นการพัฒนาที่ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาบูรณาการร่วมกับทุกกิจกรรมการดำรงชีวิตของประชาชนในตัวเมือง เพื่อให้เข้าถึงบริการสาธารณะภายใต้หลักการ Internet of Things และนวัตกรรมการควบคุมแบบ Machine to Machine (บุญทัน ดอกไธสง, 2562 : 301-310) ยิ่งเมื่อเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงบริบทการใช้ชีวิตของคนในสังคมก็จะตามมาไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตของคนจะถูกเชื่อมต่อเข้าหากันได้มากกว่าเดิม (ธรรมรัตน์ ธรรมยาฤทธิ์, 2561 : 89) ทุกคนเข้าถึงข้อมูลได้ทั่วถึง อาทิ การเดินทางเข้าออกเมือง หรือการเดินทางภายใน

เมือง การเข้าพักอาศัย รวมถึงการพัฒนารูปแบบธุรกิจที่ตรงวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย (วงศ์ธีรา สุวรรณิน, 2561 : 178)

จังหวัดขอนแก่นเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่ได้รับการกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการว่าด้วยเมืองอัจฉริยะ และได้รับการยกให้เป็นต้นแบบเมืองแห่งการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านการประชุมระดับนานาชาติ และด้านการท่องเที่ยวซึ่งจังหวัดขอนแก่นได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 ที่มุ่งสู่ “5 E” ได้แก่ E-Society, E-Learning ,E-Citizen, E-Education และ E-Commerce ด้วยการวางโครงข่ายไฟเบอร์ออปติกให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเมือง และสร้างสรรค์การให้บริการที่ตรงกับความต้องการของคนในตัวเมือง เช่น รถบัสบริการสาธารณะ ที่มีแอปพริเคชันเชื่อมโยงข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้รายละเอียดทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นตารางเวลา กำหนดเวลา และระยะเวลาในการเข้าจอด

ปัจจุบัน หลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจเอกชน และสถาบันอุดมศึกษา ได้ร่วมกันคิดและออกแบบเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนา Smart City ระดับจังหวัด และได้กำหนดเป็นแผนภายใต้ชื่อ “ขอนแก่น Smart City” แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ (1) ด้าน Smart People (2) Smart Living (3) ด้าน Smart Education (4) Smart Economy (5) Smart Environment (6) Smart Mobility และ (7) Smart Governance ประเด็นการพัฒนาทั้ง 7 ด้าน จังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการนำร่อง และเห็นเป็นรูปธรรมในระดับหนึ่งมาแล้ว เช่น Smart Mobility ที่มีการพัฒนา Smart Bus เข้ามาใช้ในระบบขนส่งสาธารณะ และ Smart Living ที่เน้นไปที่การพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการดูแลสุขภาพและการแพทย์ให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

แผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ดังกล่าว แม้ว่าจะเป็นแผนพัฒนาที่เกิดจากการระดมความคิดเห็นจากหลายภาคส่วน และสะท้อนความต้องการของประชาชนได้อย่างครอบคลุมแต่หากปราศจากกลยุทธ์การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ แผนพัฒนาดังกล่าว ก็จะไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ในปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งฝ่ายนโยบายและฝ่ายปฏิบัติยังไม่ทราบว่า กลยุทธ์การบริหารที่จะเป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนให้แผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” มีอะไรบ้าง การทำวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งไปที่การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนพัฒนา การศึกษาในสาระสำคัญของแผนพัฒนาแต่ละด้าน รวมถึงกลยุทธ์การบริหารที่นำไปสู่การจัดทำเป็นแนวทางการบริหารให้สอดรับกับสภาพพื้นที่ ดังนั้น ด้วยความสำคัญของปัญหา อุปสรรค และกลยุทธ์การบริหารจัดการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “รูปแบบการบริหารจัดการจังหวัดขอนแก่นตามแนวทาง Smart City” เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นข้อสารสนเทศในการปรับปรุง/เพิ่มเติมในนโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น

2. เพื่อวิเคราะห์แผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น

3. เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น

4. เพื่อสร้างแนวทางการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาขอนแก่น **Smart City** ทั้งในเชิงของนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งแบ่งออกเป็น **3** กลุ่ม เป็นการเลือกโดยใช้วิธีการแบบเจาะจง **(Purposive Sampling)** ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหารและข้าราชการในส่วนราชการระดับท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นจำนวน **6** คน ได้แก่ (**1**) นายกเทศมนตรี เทศบาลนครขอนแก่น (**2**) รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครขอนแก่น (**3**) ปลัดเทศบาลนครขอนแก่น (**4**) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (**5**) รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และ (**6**) ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

1.2 กลุ่มชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจำนวน **4** คน ได้แก่ (**1**) นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น (**2**) ประธานหอการค้าจังหวัดขอนแก่น (**3**) ประธานสภาอุตสาหกรรม และ(**4**) นายกสมาคมโรงแรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 กลุ่มหน่วยงานรายการที่เกี่ยวข้องจำนวน **5** คน ได้แก่ (**1**) ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวและการกีฬาขอนแก่น(**2**) ประชาสัมพันธ์จังหวัดขอนแก่นและ (**3**) ผู้อำนวยการท่าอากาศยานจังหวัดขอนแก่น

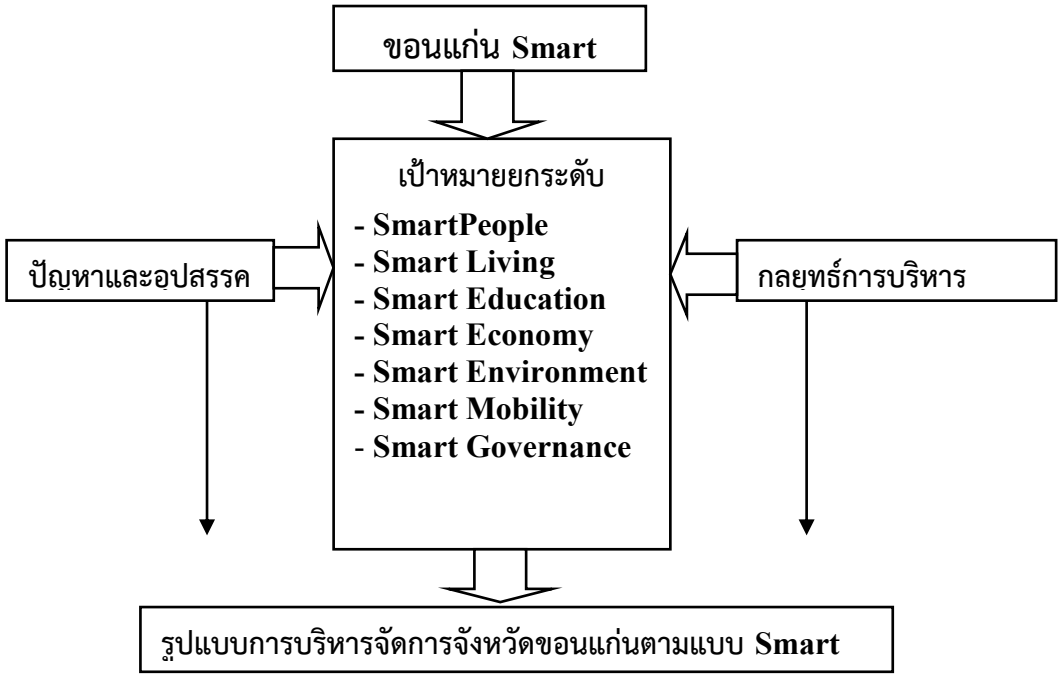
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาจากการรวบรวมและศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะและกลยุทธ์การบริหารงาน เมื่อได้ประเด็นที่สำคัญแล้ว ผู้วิจัยจะคัดเอาสาระสำคัญของแต่ละประเด็นเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบโดยเรียงลำดับสำคัญของเนื้อหา และจัดทำเป็นโครงร่างการสัมภาษณ์ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง **(Semi-Structure)** และไม่เป็นทางการ **(Informal)** จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ส่งให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ **3** ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ด้านภาษา และด้านวิธีการวิจัย เมื่อได้รับการตรวจสอบและการให้คำแนะนำจากผู้ทรงวุฒิแล้ว ผู้วิจัยจะนำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่าน และจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือจากสาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปยังกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม เพื่อแจ้งกำหนดการ วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์เมื่อกลุ่มเป้าหมายทราบวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว และทำการตอบรับการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัย จึงลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ตามวันเวลาและสถานที่ที่มีการกำหนดไว้ก่อนจะทำการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะสร้างความคุ้นเคย เช่น การกล่าวทักทายถามถึงภูมิหลังของหมู่บ้านและประวัติของกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเป็นทางการ และแจ้งถึงวัตถุประสงค์และที่มาของการทำวิจัยครั้งนี้ขณะเดียวกัน ระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้เครื่องช่วยบันทึกเสียงในการบันทึกบทสัมภาษณ์และบทสนทนากลุ่ม รวมถึงการขออนุญาตถ่ายภาพเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการทำวิจัย หลังจากที่สัมภาษณ์เสร็จ ผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณกลุ่มเป้าหมาย และหากพบว่าประเด็นการสัมภาษณ์ที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะขอหมายเลขโทรศัพท์ ไลน์ เฟซบุค และอีเมล เพื่อติดต่อประสานงานขอข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้ง

4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการถอดสาระสำคัญในเครื่องบันทึกเสียง และการจดบันทึกสาระสำคัญระหว่างการสัมภาษณ์ แล้วนำมาเรียงลำดับความสำคัญเพื่อวิเคราะห์ตีความ และสรุปความให้ตรงกับประเด็นสำคัญในวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการจังหวัดขอนแก่นตามรูปแบบเมืองอัจฉริยะ” มีงานวิจัยต่างประเทศที่น่าสนใจ เช่น งานวิจัยของ Albert J. (2016 : 647-656) ทำวิจัยเรื่อง “สภาพแวดล้อมตามบริบทการกำกับดูแลและการประเมินคุณค่าสาธารณะตามแนวคิดเมืองอัจฉริยะ” งานวิจัยดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะเป็นอันดับแรกเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทเงื่อนไขที่มีอยู่ของเมืองขณะเดียวกัน งานวิจัยของไทย เช่น นันทวัน วงศ์ขจรกิตติ (2559 365 – 377) ทำวิจัยเรื่อง “นโยบายให้บริการจังหวัดอัจฉริยะของประเทศไทย” ได้ชี้ให้เห็นปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการเมืองตามรูปแบบอัจฉริยะ ซึ่งปัญหาหลัก คือ นโยบายไม่ชัดเจน ไม่มีความพร้อม และโครงสร้างไม่พร้อม ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงเริ่มต้นที่กรอบแนวคิดการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการตามรูปแบบเมืองอัจฉริยะ ทั้งนี้ประเด็นของการจัดการเมืองอัจฉริยะได้มีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ประกอบด้วย (1) ด้าน Smart People (2) Smart Living (3) ด้าน Smart Education (4) Smart Economy (5) Smart Environment (6) Smart Mobility และ (7) Smart Governance อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะต้องค้นหาต่อไป คือ จะบริหารจัดการประเด็น Smart City ของเมืองขอนแก่นอย่างไรให้มีประสิทธิภาพและเห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยอาศัยกลยุทธ์การบริหารจัดการแผนและกิจกรรมที่มีอยู่แล้วให้บรรลุเป้าหมาย กลายมาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นตัวแบบให้กับพื้นที่อื่นดังกรอบแนวคิดด้านล่าง

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญของปัญหา ดังนี้

1.1 ปัญหาด้านการจัดลำดับความสำคัญของภารกิจในแผนยังไม่มีการจัดแบ่งภารกิจแต่ละประเภทให้เกิดความชัดเจน โดยมีเงื่อนไขด้านความเร่งด่วนเป็นตัวกำหนด เนื่องจากในแผนพัฒนาขอนแก่น Smart City กำหนดกรอบภารกิจไว้ 7 ประเด็น ประกอบด้วย (1) ด้าน Smart People (2) Smart Living (3) ด้าน Smart Education (4) Smart Economy (5) Smart Environment (6) Smart Mobility และ (7) Smart Governance เป็นต้น การดำเนินการให้ครบทั้ง 7 ด้าน จึงเป็นไปค่อนข้างยาก จำเป็นต้องมีการจัดลำดับความสำคัญ และเร่งดำเนินการให้เร็วที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่กำลังจะเกิดขึ้น เช่น ปัญหาเร่งด่วนด้านจราจรติดขัดและการคมนาคมขนส่งที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน เป็นต้น

1.2 ปัญหาด้านการบริหารงานภายใต้กลไกระบบราชการมากจนขาดความยืดหยุ่นและดำเนินการเป็นไปด้วยความล่าช้าไม่คล่องตัวเท่าที่ควร เพราะติดเงื่อนไขของกฎระเบียบที่เกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก ทั้งที่การขับเคลื่อนแผนงานจะต้องใช้วิธีการบริหารจัดการที่เน้นความรวดเร็ว อะไรที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงาน เช่น กฎ ระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงาน เป็นต้น ควรตัดบางส่วนออกไปเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้า ซ้ำซ้อน และควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เอื้อต่อการบริหารจัดการให้แผนงานพัฒนาดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

1.3 ปัญหาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของบุคลากรเนื่องจากบุคลากรที่รับผิดชอบในทุกกองสำนักยังไม่คุ้นเคยกับการขับเคลื่อนงานด้าน Smart City เมื่อเกิดปัญหาขัดข้องในเนื้อหาสาระของแผนงาน จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้การบริหารจัดการติดขัดและไม่สามารถก้าวเดินต่อไปได้ แม้ว่าในปัจจุบันทางผู้บริหารของเทศบาลนครขอนแก่น จะมีการสรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านมาแล้วก็ตาม แต่ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับกับภารกิจทั้ง 7 ด้าน ได้ทั้งหมด

1.4 ปัญหาการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เนื่องจากบุคลากรยังไม่เข้าใจในสาระสำคัญของแผนมากนัก อีกทั้งยังแปลงแผนไปในทิศทางที่ไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้บริหารในฐานะผู้กำหนดนโยบายต้องการ ส่งผลให้แผนพัฒนาที่กำหนดกรอบการดำเนินการไว้ ไม่เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ กล่าวคือ ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนที่กำลังได้รับความเดือดร้อน

1.5 ปัญหาการทำงานภายในหน่วยงาน ยังมีลักษณะตั้งรับและมีลักษณะการทำงานแบบงานประจำ รอให้ปัญหาเกิดขึ้นก่อน จึงจะเร่งดำเนินการ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การขับเคลื่อนแผนพัฒนา ต้องเป็นลักษณะการทำงานเชิงรุก หรือทำงานในลักษณะที่เป็นวาระเร่งด่วน กล่าวคือ เป็นการทำงานเฉพาะอย่าง ที่อยู่นอกเหนืองานที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น เช่น แผนพัฒนาขอนแก่น Smart City เพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี 4G และการเตรียมความพร้อมกับเทคโนโลยี 5G ที่กำลังจะพัฒนาก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

2. อุปสรรคการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 อุปสรรคด้านความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของ Smart City ของประชาชนหากประเมินจากการลงพื้นที่โดยภาพรวมแล้วยังมีความเข้าใจค่อนข้างน้อย เนื่องจากประชาชนยังไม่คุ้ยเคยกับคำว่า “Smart City”หรือ เมืองอัจฉริยะเท่าใดนัก ประชาชนทราบแต่เพียงการสร้างถนนหนทาง และการปรับภูมิทัศน์ภายในเขตเทศบาล แม้ว่าช่วงที่ผ่านมาเทศบาลนครขอนแก่น จะมีความพยายามสื่อสารเรื่อง Smart City อย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่การสื่อสารมักจะเป็นทางการ หรือภาษาทางวิชาการมากจนเกินไป ทำให้ประชาชนไม่เข้าใจในสาระสำคัญดังกล่าว

2.2 อุปสรรคด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงานยังไม่เกิดผลเท่าที่ควร เนื่องจากภารกิจทั้ง 7 ด้าน มีหลายภาคส่วนเข้าไปเกี่ยวข้อง แต่เมื่อลงมือปฏิบัติจริงๆ จะมีเพียงบางหน่วยงานที่ดำเนินการแต่เพียงหน่วยงานเดียว เช่น เทศบาลนครขอนแก่น หรือแม้กระทั่งในเรื่องของการประสานงานระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นด้วยกันเอง เช่น เทศบาลนครขอนแก่นกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ที่เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนภารกิจด้าน Smart City และเป็นหน่วยงานหลักด้านการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนาพบว่าการบูรณาการการทำงานร่วมกันมีค่อนข้างน้อย

2.3 อุปสรรคการเชื่อมโยงระหว่างนโยบายระดับชาติกับนโยบายระดับท้องถิ่นเข้าด้วยกัน นโยบายระดับชาติมักจะเป็นภาพกว้างจนเกินไป ไม่สามารถลงไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการ

ของประชาชนในพื้นที่ เช่นเดียวกับนโยบายระดับท้องถิ่นว่าด้วยเมืองอัจฉริยะ ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาตรงจุดความต้องการของประชาชนมากกว่า การกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น บ่อยครั้งสะท้อนได้เฉพาะในเชิงลึกและไม่เป็นไปตามนโยบายระดับชาติหมดทุกประเด็น

2.4 อุปสรรคการพัฒนาที่ปราศจากเจ้าภาพชัดเจน ไม่มีหน่วยงานไหนที่รับเป็นเจ้าภาพ ต่างฝ่ายต่างผลักภาระไม่ต้องการจะเป็นเจ้าภาพรับดำเนินการ ทำให้แผนพัฒนาดังกล่าว ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ทั้งที่บางครั้งหากพิจารณาถึงภารกิจแล้วมีความชัดเจนว่า เป็นของหน่วยงานใด แต่หน่วยงานนั้นกลับเพิกเฉย หรือดำเนินการแบบพอผ่านไป

2.5 อุปสรรคด้านการแยกส่วนในการดำเนินการ ความจริงแล้วการแยกส่วนในสิ่งที่หน่วยงานตนเองถนัดและเชี่ยวชาญเป็นสิ่งที่ควรกระทำ แต่เมื่อนำมาประกอบเป็นองค์รวมแล้ว ไม่ควรจะนำไปแยกส่วน เพราะเหตุที่ว่า ภารกิจทั้ง 7 ด้าน เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันอย่างขาดกันมิได้ หากปราศจากส่วนใดส่วนหนึ่งไปแล้ว ส่วนที่เหลือยากที่จะพัฒนาให้เชื่อมโยงเข้าหากัน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ จึงต้องทำในลักษณะของการบูรณาการกันเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องกัน

2. วิเคราะห์ประเด็นแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น

2.1 Smart People เป็นการสร้างความเท่าเทียมกันของคนทุกเพศ ทุกวัย และทุกสาขาอาชีพ ให้เข้าถึงบริการสาธารณะอย่างครบถ้วนและทั่วถึงกัน เพื่อรองรับกับความเจริญก้าวหน้าทุกด้านที่กำลังเกิดขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนในทางสังคมอย่างรวดเร็ว และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ในลักษณะการปรึกษาหารือ การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นและการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

2.2 Smart Living เป็นการสร้างบรรยากาศของเมืองให้น่าอยู่ มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดปราศจากมลภาวะทุกประเภท มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน อาชญากรรมทุกประเภทลดน้อยลง และมีโครงการด้านความปลอดภัย เช่น โครงการติดตั้ง CCTV ตามแยกถนนที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง และจุดสุ่มเสี่ยงบริเวณสถานที่สาธารณะที่พบสถิติอาชญากรรมบ่อยครั้งเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ เมืองน่าอยู่ยังรวมถึงการต้อนรับคนนอกพื้นที่ที่มาเยี่ยมเยือนด้วยมิตรภาพอันดีงามจากวัฒนธรรมประเพณีผูกเสี่ยว

2.3 Smart Education เมืองที่มีการศึกษาอย่างทั่วถึงเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดกับทุกเพศทุกวัย และทุกสถานะ ซึ่งในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการประยุกต์ใช้ข้อมูลข่าวสารให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตนั้น สามารถเรียนรู้กันได้ตลอดชีวิตภายใต้ระบบอินเตอร์เน็ต คือ ทุกสิ่ง (Internet of things) ที่มีการรวบรวมข้อมูลทุกอย่างไว้ภายในระบบ เน้นให้ประชาชนทุกกลุ่มได้เข้าไปใช้ประโยชน์และเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ระดับคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.4 Smart Environment เมืองที่มีศักยภาพในการลดภาวะความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่มากับความเจริญก้าวหน้าของเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการที่หลากหลาย มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผ่านโครงการที่สะท้อนความต้องการจากประชาชนในตัวเมือง และนำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการที่ต่อเนื่อง เช่น โครงการพื้นที่สีเขียว และโครงการเมืองคาร์บอนต่ำ ซึ่งเทศบาลนครขอนแก่นได้ดำเนินการไปแล้ว และได้ผลลัพธ์เป็นที่พึงพอใจในระดับหนึ่ง

2.5 Smart Economy เมืองแห่งเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่เกิดจากการสร้างและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของท้องถิ่น และมุ่งเน้นให้เยาวชนคนหนุ่มสาวได้หันกลับมาสนใจต่อสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้นมา เช่น ประวัติศาสตร์ศรีฐานสร้างบ้านแปลงเมือง ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาสร้างเป็นนวัตกรรมสินค้าที่ต่อยอดจากสิ่งเดิมที่มีอยู่แล้ว พร้อมทั้งการผสมผสานกับองค์ความรู้ใหม่ๆ กลายเป็นอัตลักษณ์ที่สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างบรรยากาศของเมืองให้เป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

2.6 Smart Mobility เมืองแห่งการติดต่อสื่อสารและการเดินทางอย่างคล่องตัวมุ่งเน้นการเชื่อมโยงจุดสำคัญระหว่างเมือง เพื่อย่นระยะเวลาการเดินทางให้สั้นกว่าเดิมอันเป็นการเอื้อประโยชน์การทำธุรกิจและอื่นๆ ของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ให้เกิดความคล่องตัว สะดวกสบาย มีความปลอดภัยในการใช้ชีวิตท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง โดยมีโครงการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนมาสนับสนุน ทั้งระบบขนส่งระบบราง และระบบรถโดยสารประจำทางที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประชาชนสามารถเข้าถึงผ่านแอปพริเคชันในโทรศัพท์มือถือ ที่เชื่อมต่อกับสัญญาณอินเตอร์เน็ตความเร็วสูง

2.7 Smart Governance เป็นการสร้างและพัฒนาระบบการบริหารจัดการเมืองด้วยความโปร่งใส มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งมีภารกิจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะกับประชาชน ผ่านโครงการสำคัญหลายอย่าง อาทิ โครงการเทศบาลดิจิทัล โดยออกแบบโปรแกรมการจัดทำทรัพย์สิน การจัดเก็บภาษี การจัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงิน และการสืบค้นระบบงานสารบรรณ นอกจากนี้ ยังมีโครงการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ผ่านแอปพริเคชันที่ประชาชนสามารถแจ้งเหตุด่วนหรือเรื่องร้องทุกข์ ผ่านแอปพริเคชันในโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้ทันกับการแก้ไขปัญหาเรื่องด่วน

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น

3.1 ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นการแสดงถึงภาวะของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมให้กลายมาเป็นสิ่งใหม่เพื่อรองรับกับสภาพบ้านเมืองที่มีความเจริญอย่างก้าวกระโดด โดยเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดและกระบวนการทำงานที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลนครขอนแก่น รวมถึงประชาชนที่อยู่รอบนอกให้ได้รับผลอันเกิดจากการตัดสินใจและลงมือทำให้เป็นตัวอย่างของผู้นำท้องถิ่นทั้งระดับเทศบาลและระดับอื่นๆ

3.2 การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ร่วมงาน เป็นการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ในการนำพาทั้งกระบวนการคิดและแนวทางปฏิบัติที่สามารถมองเห็นหนทาง

ประสบผลสำเร็จ โดยผู้นำสามารถคิดและลงมือปฏิบัติเป็นแบบให้กับผู้ร่วมงานได้เห็นเป็นตัวอย่าง รวมถึงการอธิบายให้ผู้ร่วมงานได้เห็นถึงเป้าหมายที่จะไปให้ถึง คือ คุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืนของประชาชน ภายใต้โครงการต่างๆ ที่คิดอยู่บนพื้นฐานของกรอบ Smart City ทั้ง 7 ประเด็น

3.3 การสร้างการยอมรับ เป็นการลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชน และการนำนโยบายการพัฒนาตามแผนขอนแก่น Smart City ไปปฏิบัติ รวมถึงการลงพื้นที่เพื่อติดตามผลการปฏิบัติ เพื่อนำเอาข้อเรียกร้องที่ประชาชนได้สะท้อนกลับมาพิจารณาแก้ไขและดำเนินการอย่างทันท่วงที

3.4 การทำงานเป็นทีมและมีความเป็นมืออาชีพ เป็นการหลอมรวมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานในภารกิจเมืองอัจฉริยะ บุคลากรมาจากหลายหน่วยงานได้นำเอาจุดเด่นของแต่ละคนเข้ามาประกอบการดำเนินการ โดยมีเป้าหมายสำคัญที่กำหนดร่วมกัน เป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมทีมบริหารงานเข้าไว้ด้วยกัน เทศบาลนครขอนแก่น ได้ระดมทีมงานที่เชี่ยวชาญและมีความเป็นมืออาชีพในแต่ละด้านเข้ามาร่วมกับโครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ส่งผลให้โครงการหลายโครงการบรรลุเป้าหมาย กล่าวคือ สำเร็จไปก่อนกำหนดระยะเวลาที่กำหนด และประชาชนสามารถเข้าใช้บริการได้อย่างเป็นที่พึงพอใจ

3.5 การใช้ทรัพยากรที่จำกัดอย่างมีประสิทธิภาพเป็นการใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเช่น เครื่องมือ บุคคล และงบประมาณมีข้อจำกัดทั้งจำนวนและคุณภาพ แต่สามารถบริหารจัดการให้บรรลุผลได้อย่างรวดเร็ว และเห็นผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นการแก้ไขปัญหาภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว ภาคเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่ได้เรี่ยรายเงินเพื่อสนับสนุนในการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ครั้งนี้ โดยไม่ต้องรอคอยการช่วยเหลือจากรัฐในแต่ละปีงบประมาณ

3.6 การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เป็นการหลอมรวมในระดับหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน รวมถึง ระดับปัจเจกบุคคล คือ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายสาธารณะ โดยเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกันในหลายระดับ ตั้งแต่ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอปัญหา ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ยิ่งประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนมากเท่าใด ยิ่งทำให้การบริหารโครงการเป็นไปด้วยความถูกต้อง และเป็นไปตามความต้องการของประชาชนมากขึ้นเท่านั้น

3.7 การได้รับแรงสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการแสวงหาปัจจัยสนับสนุนที่มาจากภายนอกและมีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนแผนพัฒนาขอนแก่น Smart City อย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ผลของการดำเนินการ นักการเมืองต่างขั้ว/ค่ายทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ วางเป้าหมายทางการเมืองลงชั่วขณะ และถือเอาประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เป็นที่ตั้งร่วมกันผลักดันให้แผนพัฒนาขอนแก่นฯ ก้าวไปข้างหน้าและบรรลุผลอย่างรวดเร็ว ขณะที่หัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องบูรณการการทำงานโดยแบ่งปันข้อมูลการดำเนินการที่เป็นประโยชน์ และกลุ่มผลประโยชน์หรือบุคคลสำคัญในพื้นที่ คอยให้การสนับสนุนอีกแรงหนึ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการจังหวัดขอนแก่น ตามแนวทาง Smart City” มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากแผนพัฒนาขอนแก่น Smart City ส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ประชาชนรับรู้และเข้าใจในเรื่องของ Smart City หรือเมืองอัจฉริยะค่อนข้างน้อย ประชาชนจะทราบเฉพาะการพัฒนาเมืองขอนแก่น เป็นการสร้างถนนหนทาง การปรับปรุงภูมิทัศน์ และการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับเทศบาลนครขอนแก่น เมื่อมองจากประเด็นนี้ จึงเป็นคำตอบที่ถูกเพียงครึ่งเดียวเท่านั้น เนื่องจากการสร้างถนน การปรับปรุงภูมิทัศน์ เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาขอนแก่น Smart City ที่ประชาชนสัมผัสได้ด้วยผลที่เป็นรูปธรรม เช่น ถนนหนทางและภูมิทัศน์ที่ได้รับการปรับปรุง เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทวัน วงศ์ขจรกิตติ (2559 : 365 – 377) พบว่า การรับรู้และเข้าใจต่อเรื่องเมืองอัจฉริยะอยู่ค่อนข้างน้อย การที่ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ เป็นเพราะแนวคิดเมืองอัจฉริยะ หรือ Smart City เป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่สำหรับประชาชน และประชาชนจะต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง โดยที่เทศบาลนครขอนแก่น และภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่สร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์แนวคิดเมืองอัจฉริยะ กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารแนวคิดดังกล่าวกับประชาชน จะต้องมีการแปลงให้เป็นภาษาชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการรับรู้และเข้าใจง่ายมากที่สุด เมื่อประชาชนได้รับรู้และเข้าใจในแนวคิดเมืองอัจฉริยะในเบื้องต้นแล้ว พร้อมทั้งเล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อมีการลงมือปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้ว ผลที่ตามมา คือ เทศบาลนครขอนแก่นจะได้รับความร่วมมือกับชาวบ้านเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Meijer., A. (2016 : 392-408) พบว่า ภาพลักษณ์ของเมืองอัจฉริยะ ไม่ใช่เฉพาะการทำความเข้าใจด้านเทคโนโลยีเท่านั้น หากแต่การทำความเข้าใจในเรื่องของการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับแผนการดำเนินการให้ประชาชนได้รับทราบ เพราะขั้นตอนในการนำเอาเรื่อง Smart City มาปฏิบัติ มีความซับซ้อนในระดับหนึ่ง แต่หน้าที่ของภาครัฐ คือ การแปลงจากแนวคิดเมืองอัจฉริยะที่มีกระบวนการซับซ้อน ให้กลายมาเป็นบทสรุปที่ง่าย และส่งผลต่อความเข้าใจของประชาชน

ในประเด็นกรอบภารกิจ 7 ด้าน ได้แก่ (1) ด้าน Smart People (2) Smart Living (3) ด้าน Smart Education (4) Smart Economy (5) Smart Environment (6) Smart Mobility และ (7) Smart Governance ที่อยู่ในแผนพัฒนาขอนแก่น Smart City พบว่า ประชาชนรับรู้ถึง Smart Mobility มากที่สุด เนื่องจาก Smart Mobility ที่เกิดขึ้นในจังหวัดขอนแก่น ค่อนข้างจะเห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าด้านอื่น กล่าวคือ การก่อสร้างรถรางที่เชื่อมต่อระหว่างทิศเหนือกับทิศใต้ หรือที่เรียกว่า “Shot cut” ย่นระยะทางให้ใกล้กันมาที่สุดเพื่อสร้างโอกาสให้ประชาชนที่อยู่พื้นที่ต่างๆ ได้พบปะพูดคุยกันได้มากกว่าเดิม และใช้ระยะเวลาในการเดินทางไม่นานนัก อีกทั้งระบบรถรางเป็นการเชื่อมต่อไปยังสถานีรถโดยสารประเภทอื่น ทำให้การเดินทางรอบเมืองขอนแก่นมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น และเป็นการแก้ไขปัญหาด้านจราจรติดขัดได้ได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ การมีสถานีขนส่งรถโดยสารสาธารณะแห่งที่ 3 เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ Smart Mobility

ที่ประชาชนสัมผัสได้ว่า การมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 สร้างบริเวณรอบเมือง เป็นการช่วยลดจราจรติดขัดในตัวเมืองและเป็นการขยายเส้นทางเดินรถออกไปยังนอกเมืองเพื่อรองรับกับสถานะความเป็นศูนย์กลางด้านการคมนาคมได้อย่างลงตัว

ประเด็นกลยุทธ์การบริหารจัดการแผนพัฒนา “ขอนแก่น Smart City” ของเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า กลุ่มเป้าหมายให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนมากที่สุด เนื่องจากแผนพัฒนาขอนแก่น Smart City ที่ก่อรูปขึ้น ล้วนเกิดมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนทั้งสิ้น เริ่มตั้งแต่ร่วมคิด กล่าวคือ เป็นการเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ และรับทราบถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้นส่งผลให้เกิดเป็นสภาเมืองขอนแก่นขึ้นมา เพื่อร่วมวิพากษ์หาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันให้ตรงจุดมากที่สุด จากนั้นเป็นการร่วมดำเนินการที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากการรับทราบวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งปรากฏเป็นอาสาสมาร์ท ที่เป็นการหลอมรวมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ และภาคการศึกษา ให้บูรณาการขับเคลื่อนแผนดังกล่าวให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสะท้อนออกมาเป็นโครงการกิจกรรม ที่สื่อถึงเป้าหมายของการดำเนินการทั้งระยะสั้นและระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Vanolo A. (2013) พบว่า การสร้างวิสัยทัศน์ใหม่เกี่ยวกับ “เมืองน่าอยู่” ที่อาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ในการจัดการและการพัฒนาเมืองให้รองรับกับความเจริญก้าวหน้ามากที่สุด นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังรวมถึงการร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงานในโครงการต่างๆ ผ่านทางกลไกสภาเมืองขอนแก่น ซึ่งบ่งชี้ว่า ในการประเมินผลการดำเนินการแต่ละครั้ง นอกจากจะประเมินโดยภาคส่วนราชการที่เป็นแบบแผนแน่นอนแล้ว การประเมินผลยังสะท้อนได้จากการเปิดพื้นที่ให้กับประชาชนได้ร่วมกันวิพากษ์และร่วมกันให้คะแนนอีกด้วย ประการสำคัญ การร่วมรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้รับผลของการขับเคลื่อนตามแผนทั้งดีและไม่ดี กรณีดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวิพากษ์ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ จะนำไปสู่เป้าหมายของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ อย่างรวดเร็ว ดังนั้น ประเด็นดังกล่าวได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์เมธี ไชยศรีหา (2561 : 32-41) พบว่าทุกภาคส่วนต้องเล็งเห็นความสำคัญของการปลูกฝังวัฒนธรรมการเมืองตั้งแต่รากฐาน กล่าวคือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางสังคม สถาบันทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอด้านนโยบายเทศบาลนครขอนแก่น ในฐานะหน่วยงานหลักที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ควรจะทบทวนภารกิจ 7 ด้าน และนำมากำหนดเป็นจุดเน้นของนโยบายเพื่อแสดงให้ประชาชนได้เห็นว่า เทศบาลนครขอนแก่น จะมุ่งเน้นภารกิจด้านใดด้านหนึ่งเป็นอันดับแรก และมีพื้นฐานจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่เสนอเข้ามาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

2. ข้อเสนอการบริหารผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น ควรจะปรับรูปแบบวิธีการทำงานเชิงรุก โดยเข้าไปพบปะเยี่ยมเยือนระหว่างหน่วยงานเพื่อปรึกษาหารือในภารกิจกันอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและความเป็นมิตรไมตรีต่อกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในการทำงานและก่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานอย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอแนะด้านวิชาการผู้บริหารควรสนับสนุนให้นักวิชาการ นักวิจัย สำรวจสภาพปัญหาในเชิงพื้นที่ และประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลจากการดำเนินการ รวมถึงการทำวิจัยที่สะท้อนจากหลายสาขา เช่น สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการ สาขาทรัพยากรมนุษย์ และสาขาเศรษฐศาสตร์ ฯลฯ เพื่อนำเอาผลการวิจัยเข้ามากำหนดเป็นนโยบายและแผนงานที่สอดคล้องกับหลักวิชาการและให้เกิดความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นไป

4. ข้อเสนอแนะด้านการนำไปสู่การปฏิบัติ ในขั้นตอนการแปลงนโยบาย หรือแผนงานที่เกี่ยวข้องกับ Smart City ทั้ง 7 ด้าน เห็นควรให้คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในฝ่ายปฏิบัติได้พบปะหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเป็นการแก้ไขปัญหาในด้านการสื่อสารที่ไม่เข้าใจตรงกันในระดับหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

ธรรมรัตน์ ธรรมยาฤทธิ์. (2561).*เอกสารประกอบการบรรยายนโยบายสาธารณะและการเปลี่ยนแปลง*. 11 กรกฎาคม 2561. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ : เพชรบูรณ์.

นันทวัน วงศ์ขจรกิตติ. (2559). นโยบายการให้บริการจังหวัดอัจฉริยะของประเทศไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยองกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11 (3), 365 – 377.

บุญทัน ดอกไธสง. (2562). รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8 (2), 301-310.

พงษ์เมธี ไชยศรีหา. (2561). ปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 8 (3), 32 – 41.

วงศ์ธีรา สุวรรณิน. (2561).*ธุรกิจระหว่างประเทศ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง : กรุงเทพมหานคร.

Albert J. (2016). Contextual Conditions, Governance Models, and Public Value Assessment. *Journal of the Knowledge Economy*. 34 (6). 647-656.

Meijer., A. (2016). Governing the smart city: a review of the literature on smart urban governance. *International Review of Administrative Sciences*. 82 (2), 392-408.

การดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ สถานีตำรวจภูธรกระนวน จังหวัดขอนแก่น

The Operation of the Audit and Monitoring Committees of Police Administration at Kranuan Police Station, Khon Kean Province

กันตินันท์ สงครามยศ และ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Kantinan Songkramyos and Supawatanakorn Wongthanavasu
College of Local Administration Khon Kaen University, Thailand
Corresponding Author,E-mail : kantinan_so@kkumail.com

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) วิธีการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) 2) ปัญหาของการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) และ 3) เสนอแนะแนวทางการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ใช้วิธีการศึกษาวิจัย 3 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) วิธีการสัมภาษณ์ และ3) วิธีการสังเกต ซึ่งกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น กต.ตร. สถานีตำรวจภูธรกระนวน จำนวน 14 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1) วิธีการดำเนินการของกต.ตร. มีการดำเนินงานในลักษณะของการประชุมเพื่อปรึกษาหารือรับฟังความคิดเห็นของกต.ตร.ที่เป็นตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆโดยรูปแบบของการประชุมและกต.ตร.มีการดำเนินการจัดประชุมทั้งในและนอกสถานที่ราชการอาทิการจัดประชุมภายในสถานีตำรวจภูธรกระนวนโรงแรมหรือร้านอาหารที่มีห้องประชุมภายในอำเภอโดยเปิดโอกาสให้มีการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน และการดำเนินการอื่นอีก 11 ประการ 2) ปัญหาของการดำเนินงานมี 7 ประการ ได้แก่ ปัญหาด้านกำลังคน ปัญหาด้านเวลาการประชุมปัญหาในด้านการบริการประชาชนปัญหาด้านสถานที่เป็นต้น และ 3) แนวทางในการดำเนินงานของกต.ตร. 9 ประการ ได้แก่ กต.ตร. ต้องมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของสถานีตำรวจในพื้นที่ของตนมีการประชุมติดตามการดำเนินการตามนโยบายของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมประสานแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมจากข้อร้องเรียนต่าง ๆ กต.ตร. จะต้องเป็นคนที่มีความรู้กว้างขวางสามารถเข้าถึงและเป็นที่รู้จักของประชาชน ยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก อีกทั้งยังต้องเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชนและมีช่องทางสำหรับให้ประชาชนได้ติดต่อหรือร้องเรียนได้อย่างสะดวก

คำสำคัญ: การตรวจสอบ; การติดตาม; การบริหารงานตำรวจ

---

* วันที่รับบทความ: 21 พฤศจิกายน 2563; วันแก้ไขบทความ 26 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 27 ธันวาคม 2563
Received: November 21, 2020; Revised: December 26, 2020; Accepted: December 27, 2020

Abstracts

This research is a quanlitative research which aim to study 1) Procedures of the Audit and Monitoring Committees of Police Administration at Kranuan Police Station, Khon Kean Province (AMCPA) 2) Problems of the operation of AMCPA, and 3) Provide a guidance on the operation of AMCPA for a more efficiency. There are three methods were applied in this research; documentary study, interview, and observation. The participants are fourteen of the Audit and Monitoring Committees of Police Administration at Kranuan Police Station.

The result found that the operation of the AMCPA was run as a consulation meeting to gather the opinions of the represents of AMCPA from various sectors. In addition, the consulation meeting were held both in and out of government offices, such as withinKranuan Police Station, and meeting room in hotels or restaurants in Kranuan District. The meeting provided an opportunity for all of the represents of AMCPA to share there opinions and suggestions on the operation of AMCPA and other 11 actions. Furthermore, it showed that there are 7 issues in the operation of AMCPA such as manpower, timing, public service, and location. Finally, There are 9 guidelines were provided for the operation of the AMCPA. For example, firstly, the AMCPA must play a role in policy-making for their police station. Secondly, the monitoring of the implementation of the policy should be applied. Next, the AMCPA shold play a role in resolving disputes. Moreover, public participation should be encouraged. In order to coordinate and resolve the problems for a fairness for all, the AMCPA should be and extensive knowledge man who accessible, well-known, and take the public interests firstly.Also, the AMCPA should has a connection between police and people and provide a convenient channel for all to contact or complaints.

Keywords: Audit; Monitoring; Police Administration

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2541 มีการกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ตรวจสอบติดตามและให้ข้อเสนอแนะแก่ตำรวจอย่างเป็นระบบ จึงได้จัดทำร่าง พระราชกฤษฎีกา โอนกรมตำรวจกระทรวงมหาดไทยไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการมี ฐานะเป็นกรมไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวงและมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความมั่นคง ภายในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและ ปราบปรามอาชญากรรมการตระเวนชายแดน การรักษาความปลอดภัยและ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และให้อยู่ในบังคับบัญชา ของนายกรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรี จึงได้วางระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2542 ขึ้น กำหนดให้มี กต.ตร. (โพสต์ทูเดย์, 2553 : ออนไลน์)

ต่อมา พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 (พ.ร.บ.) มาตรา 16 กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) โดยให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารราชการตำรวจ และกำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ปฏิบัติตามนโยบาย ระเบียบแบบแผน มติคณะรัฐมนตรี

และกฎหมาย นอกจากนี้ พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 18(6) ได้กำหนดให้ก.ต.ช. จัดให้มีกต.ตร. กรุงเทพมหานคร จังหวัด และสถานีตำรวจ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่ต่างๆ (สถานีตำรวจภูธรบางมูลนาก, 2546 : ออนไลน์)

ตามระเบียบ ก.ต.ช.ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2549 กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็น กต.ตร. ดังนี้ กต.ตร. ประกอบด้วย (1) หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรเป็นกรรมการ (2) นายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่นายอำเภอมอบหมายจำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการยกเว้นสถานีตำรวจภูธรตำบลพัทยาให้ปลัดเมืองพัทยาหรือรองปลัดเมืองพัทยาที่ปลัดเมืองพัทยามอบหมายจำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ (3) ข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละงานของสถานีตำรวจตามที่หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายจำนวนไม่เกินสี่คนเป็นกรรมการ (4) นายกเทศมนตรีที่มีเขตพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นเป็นกรรมการหากในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นมีนายกเทศมนตรีหลายคนให้นายกเทศมนตรีเลือกกันเองให้ได้จำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ (5) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเขตพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นเป็นกรรมการหากในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลายคนให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกกันเองให้ได้จำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ (6) กำนันที่มีเขตพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นเป็นกรรมการหากในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นมีกำนันหลายคนให้กำนันเลือกกันเองให้ได้จำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ (7) ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนซึ่งดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจนั้นที่ได้รับการเลือกจากข้าราชการตำรวจชั้นประทวนด้วยกันเองจำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ (8) ข้าราชการประจำอื่นนอกจากข้าราชการตำรวจหรือพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นจำนวนไม่เกินสามคนเป็นกรรมการ (9) ประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าหกแต่ไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ และให้หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายข้าราชการตำรวจเป็นเลขานุการจำนวนหนึ่งคนและเป็นผู้ช่วยเลขานุการจำนวนสองคน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ, 2549 : ออนไลน์)

การควบคุมตรวจสอบและติดตามการบริหารงานของตำรวจมีวัตถุประสงค์ให้เกิดความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการกำหนดนโยบายการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาชญากรรม นโยบายการบังคับใช้กฎหมาย นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด และการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ (โพสต์ทูเดย์, 2553 : ออนไลน์)

กต.ตร. ได้เกิดขึ้นจากแนวคิดดังกล่าว โดยมีสมาชิกทั้งหมด 14 คน ทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น อย่างเป็นระบบส่งผลให้เป็นที่พอใจของประชาชนเรื่อยมาดังที่เห็นได้จากการไม่มีข้อร้องเรียนเรื่องการดำเนินงานของประชาชนในพื้นที่ถึงวิธีการดำเนินงานของตำรวจ ผนวกกับในอดีตพื้นที่ดำเนินการของสถานีตำรวจภูธรกระนวนเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างเขตจังหวัดอุดรธานีจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นพื้นที่ปัญหายาเสพติด กต.ตร. จึงมีอีกหน้าที่หนึ่งซึ่งเป็นหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากการตรวจสอบติดตามการดำเนินงานของ

ตำรวจภูธรกระนวน คือ หน้าที่การสอดส่องดูแลและประสานตำรวจในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิด โดยเฉพาะด้านยาเสพติด ดังนั้น ยาเสพติดที่เคยมีอยู่มากจึงค่อยๆได้รับการแก้ไขโดยความร่วมมือจากกต.ตร. ภาคประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่กระนวน

ผู้วิจัยจึงได้มีคำถามการวิจัยว่าการดำเนินการของ กต.ตร. เป็นอย่างไรมีปัญหาอะไรและมีแนวทางการดำเนินการอย่างไรถึงประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.)

2. เพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.)

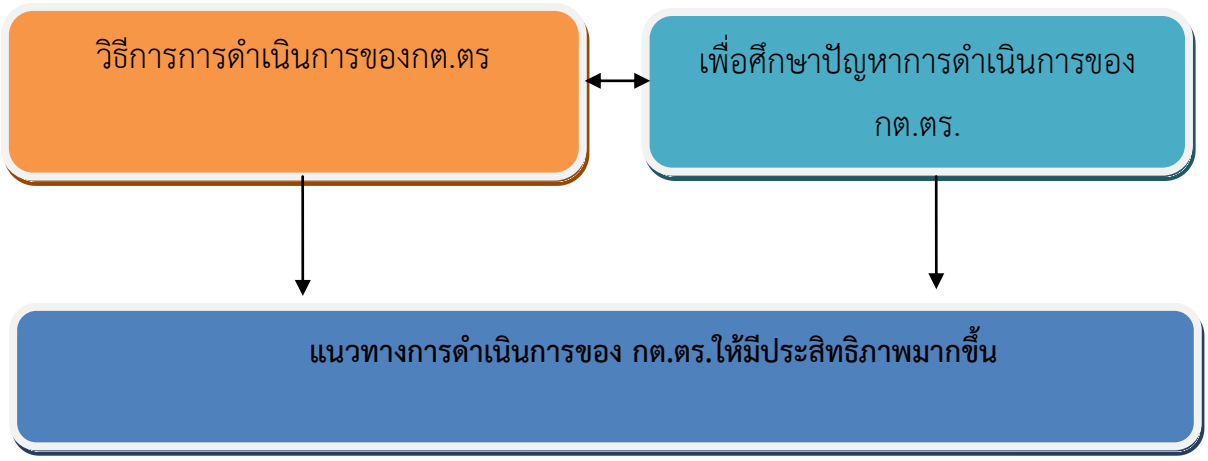
3. เพื่อเสนอแนะแนวการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิจัย 3 วิธี คือ 1) วิธีการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ 2) วิธีการสัมภาษณ์ และ 3) วิธีการสังเกต ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายที่ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วย กต.ตร. ที่เป็นผู้รู้ (Key Informations) จำนวน 14 คน โดยใช้เทคนิควิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเครื่องมือการวิจัยคือ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อทำการเชิงลึก (Indepth-Interview) เป็นหลัก และการวิจัยเอกสารเป็นข้อมูลเพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) รวมถึงเครื่องมือสำหรับการบันทึกข้อมูลภาคสนาม และการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสัมภาษณ์จากวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์ 3. นัดหมายการสัมภาษณ์ 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมทั้งจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ แล้วนำข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) มาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ การนำความรู้หรือข้อสังเกตที่รวบรวมได้จากภาคสนามอันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จำเพาะเจาะจงเพียงจำนวนหนึ่ง ดำเนินการตีความ (Interpretation) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Approach) โดยมีจุดยืนบนบริบทของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (ชาย โพธิสิตา,2552 : 156) ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการศึกษา แล้วนำเสนอเป็นผลการวิจัยในเชิงพรรณนาความต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของการดำเนินการของกต.ตรผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการดำเนินการของกต.ตร

ในการดำเนินการของกต.ตร.ถูกกำหนดโดยคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) ที่กำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) มีภารกิจสำคัญๆ จำแนกได้ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นภารกิจในการตรวจสอบติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของตำรวจข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือหัวหน้าสถานีตำรวจนครบาล/สถานีตำรวจภูธร ในการดำเนินการตามคำร้องเรียนที่มีผู้ส่งถึง กต.ตร.กทม. จังหวัด หรือสถานีตำรวจแล้วแต่กรณี

ส่วนที่ 2 เป็นภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ และเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง กต.ตร.กับข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนในพื้นที่ตามนัยระเบียบ ก.ต.ช.ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ

และส่วนที่ 3 เป็นภารกิจสนับสนุนการทำงานของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรจังหวัด สถานีตำรวจนครบาลและสถานีตำรวจภูธรให้บรรลุผล ได้แก่ การให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงาน

การให้ข้อมูลข่าวสาร รับฟังปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพื่อหาทางแก้ไข ส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจและสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ซึ่งอาจจำแนกเป็นประเด็นหลัก 11 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1) ประเด็นการรับนโยบายการพัฒนาและการบริหารงานตำรวจจาก กต.ตร.และ กต.ตร. กทม.หรือ กต.ตร.จังหวัดแล้วแต่กรณีไปปฏิบัติให้เกิดผลตามนโยบาย

2) ประเด็นคัดเลือก กต.ตร. ที่มาจากหลากหลายกลุ่มอาชีพและทุกภาคส่วน เพื่อให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในหลากหลายมิติ

3) ประเด็นรับทราบข้อมูลข่าวสารและข้อร้องเรียนจากประชาชน อันเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบติดตาม และให้ข้อเสนอแนะในการทำงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

4) ประเด็นให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาและบริหารงานตำรวจ

5) ประเด็นหากมีข้อร้องเรียนจากประชาชนจะแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งแจ้งด้วยตนเองหรือแจ้งทางโทรศัพท์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับทราบและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อร้องเรียนนั้น

6) ประเด็นประสานงานการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจและการมีส่วนร่วมในด้านการให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการทำงานของกต.ตร.

7) ประเด็นรับคำร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจให้ข้อมูลข่าวสารและเสนอปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่

8) ประเด็นให้คำแนะนำและช่วยเหลือสนับสนุนการประชาสัมพันธ์และการบริหารงานของสถานีตำรวจ

9) ประเด็นรายงานผลการปฏิบัติงานให้ กต.ตร.กทม.หรือ กต.ตร.จังหวัดทราบ ตามที่ กต.ตร.กำหนด

10) ประเด็นแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะทำงานเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ กต.ตร. สถานีตำรวจมอบหมาย

11) ประเด็นติดตามการดำเนินงานจากการเข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและในกรณีที่ได้ทำการแจ้งข้อร้องเรียนจากประชาชนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับทราบและข้อร้องเรียนใดที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วจะได้รับการประสานงานและรายงานการแก้ไขข้อร้องเรียนนั้นจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ทั้งนี้ การได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ ผู้บริหารในหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของตำรวจ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในบทบาทหน้าที่ของ กต.ตร.ในการตรวจสอบและติดตามการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2. ปัญหาของการดำเนินการของ กต.ตร.

ปัญหาที่สำคัญที่พบจากการดำเนินการของ กต.ตร.7 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 ปัญหาด้านกำลังคนที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจ เกิดจากการขาดการสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรทั้งหลายที่มีความมุ่งหมายที่จะทำให้กต.ตร. ในระดับต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นสามารถทำงานให้บรรลุผลซึ่งอาจเพราะนโยบายดังกล่าวไม่ได้เกิดจากผู้บริหารสถานีตำรวจเองแต่เกิดจากนโยบายจากการคิดและตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูงจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อให้การบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีการวางรากฐานเกี่ยวกับธรรมาภิบาลเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานร่วมกับรัฐเพื่อทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานและเจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ด้วยความสุจริตโปร่งใสตรวจสอบได้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสร้างความเป็นธรรมและประโยชน์สุขกับประชาชนอย่างแท้จริงจึงได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาบังคับใช้ส่งผลให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องมีการปฏิรูปปรับระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐและกฎหมายดังกล่าวโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติให้บรรลุผลจึงทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนทรัพยากร (ขจรศักดิ์ วิเศษสิงห์ และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล, 2018 : 10)สะท้อนจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “ในการดำเนินงานของ กต.ตร. นั้น กต.ตร. ที่มีอยู่ยังน้อยเกินไปสำหรับการสอดส่องดูแลการดำเนินงานของตำรวจที่มีภารกิจจำนวนมาก”

ประการที่ 2 ปัญหาด้านความสนใจ ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่มีเวลาและไม่สนใจดำเนินงานตามมติของ กต.ตร. ให้ประสบผลสำเร็จ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “ในบางครั้งที่ กต.ตร. ออกมติการประชุมมาแล้วแล้วตำรวจผู้ปฏิบัติบางรายให้ความสำคัญน้อยหรือบางครั้งก็ไม่ให้ความสำคัญเลยอาจเป็นเพราะ กต.ตร. ไม่สามารถให้คุณให้โทษตำรวจได้”

ประการที่ 3 ปัญหาด้านเวลาการประชุม เนื่องจากการประชุมเพื่อตรวจสอบติดตามการทำงานของตำรวจ โดย กต.ตร. มีการประชุมกันน้อยครั้ง และเป็นการประชุมที่ค่อนข้างเว้นระยะกันนานและไม่ต่อเนื่อง กต.ตร. จะได้เข้าร่วมประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเฉพาะในกรณีที่มีการเชิญประชุมเท่านั้น ทำให้การตรวจสอบติดตามการทำงานของตำรวจกระทำได้อย่างไม่เต็มที่นัก การประชุมมีลักษณะเป็นการแนะนำตัวกต.ตร. การแจ้งผลการปฏิบัติงานของแต่ละสถานีตำรวจให้ที่ประชุมรับทราบ เช่น การจับกุมผู้ต้องหาคดีที่สำคัญของแต่ละพื้นที่ ผลการจับกุมยาเสพติด การจับกุมผู้กระทำผิดตามกฎจราจร และเป็นการให้คำแนะนำข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาหรืออาชญากรรมต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการติดตามการทำงานของตำรวจจะเป็นในลักษณะที่มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจของประชาชน ซึ่งได้ร้องเรียนผ่าน กต.ตร.

และ กต.ตร. ได้ทำหน้าที่ในการแจ้งข้อร้องเรียนนั้นไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจรับทราบข้อร้องเรียนนั้นแล้ว จะแก้ไขหรือจัดการกับข้อร้องเรียนนั้นหรือไม่ อย่างไร กต.ตร. ไม่ได้รับทราบหรือไม่มีโอกาสได้ติดตามในทุกเรื่องที่มีการร้องเรียน แต่โดยส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินการและปฏิบัติงานได้เรียบร้อยและน่าพึงพอใจ สะท้อนจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “กว่าจะมีการประชุม กต.ตร. แต่ละครั้งนั้นนานห่างกันมาก ไม่มีการกำหนดความถี่ของการประชุม ทำให้ข้อร้องเรียนของประชาชนในบางเรื่องไปไม่ถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ข้อร้องเรียนส่วนมากได้รับการแก้ไขโดยเร็ว”

ประการที่ 4 ปัญหาด้านสถานที่ ในการจัดประชุมหลายครั้งได้มีการเชิญประชาชนและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมกับ กต.ตร. ซึ่งสถานที่ประชุมนั้นในบางครั้งก็ไม่พร้อมที่จะรองรับผู้เข้าร่วมประชุมในปริมาณมาก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่ว่า “ในบางครั้งของการประชุม กต.ตร. ก็จัดในสถานที่คับแคบจนเกินไป ซึ่งอาจเกิดจากการที่มีผู้เข้าร่วมประชุมที่ไม่ใช่คณะทำงานมาเกินที่ประมาณการไว้”

ประการที่ 5 ปัญหาความต่อเนื่องในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานของตำรวจ เนื่องจากมีการประชุมกันน้อยครั้ง การตรวจสอบและติดตามจึงไม่ต่อเนื่อง ขาดการกำกับติดตามที่เป็นระบบ หรือแม้กระทั่งในส่วนของ กต.ตร. เองนั้น กต.ตร. ทุกคน มีโอกาสที่จะได้ทำงานร่วมกันน้อย เนื่องจากภาระหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างกันยังน้อยอยู่ ส่วนมากจะแบ่งบทบาทหน้าที่กันปฏิบัติ ประสานงานกันบ้าง หากมีความต้องการการสนับสนุนความคิดเห็น

ประการที่ 6 ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการปฏิบัติติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสะท้อนจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “เรื่องบางอย่างที่ประชาชนร้องเรียนมาผ่าน กต.ตร. นั้น และ กต.ตร. มีมติเห็นชอบให้ตำรวจดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาให้ประชาชน แต่การดำเนินการเหล่านั้นย่อมมีค่าใช้จ่าย ซึ่งงบประมาณในส่วนนี้นั้นไม่มี”

การแก้ปัญหาในการดำเนินงานของกต.ตร.

กต.ตร. สามารถแก้ไขปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วโดยการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้กำกับฯ โดยตรง หากมีข้อร้องเรียน มีข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ รวมถึงมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ

กต.ตร. มีการปรึกษาหารือร่วมกัน พร้อมนำเรื่องเสนอเข้าที่ประชุมในโอกาสที่มีการประชุม หรือถ้าเป็นเรื่องเร่งด่วนก็ประสานไปยังผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรกระนวนโดยตรง เพื่อให้ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรกระนวนนำไปสั่งการเจ้าหน้าที่ตำรวจแก้ไขปัญหาต่อไป

กต.ตร. ได้มีการเสนอแนะให้สถานีตำรวจภูธรกระนวน แจ้งข้อมูลข่าวสาร รายงานผลการปฏิบัติงานการจับกุมและการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งการทำงานอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั้งในเรื่องของจิตอาสา สาธารณะกุศล และการช่วยเหลืองานส่วนร่วมของพื้นที่และประชาชน เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแจ้งข้อมูลข่าวสาร ข้อร้องเรียนต่าง ๆ ผ่านเพจ “สถานีตำรวจภูธรกระนวน จังหวัดขอนแก่น” เป็นการเปิดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกร

ทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สร้างภาพลักษณ์ที่ดี และทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชนและกต.ตร. ได้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

3. แนวทางการดำเนินการของ กต.ตร. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางการดำเนินการของ กต.ตร. นั้นประกอบไปด้วย 9 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 รับฟังข้อร้องเรียนจากประชาชน มีช่องทางสำหรับให้ประชาชนได้ติดต่อหรือร้องเรียนได้อย่างสะดวกเช่นตั้งกลุ่ม LINE Open Chat ซึ่งเป็นกลุ่มปิดและไม่ต้องเปิดเผยตัวตนและข้อมูลทุกอย่างจะถือเป็นความลับ

ประการที่ 2 ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เมื่อประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอันถือเป็นปัญหาของสังคมในชุมชนนั้นโดยเฉพาะแล้ว ประชาชนก็จะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) ชุมชนพร้อมจะทุ่มเททรัพยากรเพื่อช่วยเหลืองานตำรวจ อันจะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวมอย่างแท้จริงในที่สุด

ประการที่ 3 ยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง การทำงานของ กต.ตร. จะต้องเกิดผลประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในวงกว้าง ประชาชนได้รับความเป็นธรรมจากข้อร้องเรียนต่าง ๆ อีกทั้งการทำงานของตำรวจที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในเรื่องใดก็ตามจะต้องดำเนินการภายใต้การบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมถูกต้อง และสามารถตรวจสอบได้ โดยยึดวิธีการดำเนินงาน 3 ส่วน 11 ประเด็น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อวิธีการดำเนินงาน

ประการที่ 4 ร่วมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับชุมชน

ประการที่ 5 กต.ตร. ร่วมกำหนดนโยบายต้องมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของสถานีตำรวจในพื้นที่ของตนติดตามการดำเนินการตามนโยบายของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของตำรวจอย่างแท้จริงโดย กต.ตร. จะเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จหรือการปรับปรุงองค์กรตำรวจเพื่อประชาชนในอนาคตต่อไป หาก กต.ตร. มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการ/แผนงานที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนและได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนเช่นโครงการ D.A.R.E. ในการให้ตำรวจเป็นครูเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่นักเรียนโครงการนักเรียนสุภาพบุรุษไม่ซิ่งซึ่งเป็นโครงการที่ออกให้ความรู้กับนักเรียนเกี่ยวกับกฎหมายและวินัยจราจรหรือโครงการออกตรวจสถานประกอบการตามมาตรการผ่อนปรนระยะที่ 3 ในเขตพื้นที่แนะนำผู้ประกอบการให้ปฏิบัติตามมาตรการเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อระบาดโรคโควิด - 19 แต่อย่างไรก็ตามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของตำรวจตามนโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติกต.ตร. ยังคงมีบทบาทในการวางแผนปฏิบัติงานน้อยดังนั้นควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของกต.ตร. ให้มากขึ้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการต่างๆตลอดจนสนับสนุนให้ กต.ตร. เข้าไปมีบทบาทในการวางแผนขององค์กรตำรวจในระดับ

กิจกรรมมากยิ่งขึ้นดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “ในปัจจุบันกต.ตร. ยังมีบทบาทในการว่าแผนการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจน้อยมาก”

ทั้งนี้ สถานีตำรวจภูธรกระนวนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ กต.ตร. ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่มากขึ้นโดยการเขียนโครงการ/วิธีการ/แนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาอาชญากรรมเช่นโครงการสร้างภูมิคุ้มกันในการป้องกันสังคมปลอดยาเสพติดหรือโครงการเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ประชาชนและเยาวชนเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดตลอดจนกิจกรรมตำรวจมวลชนสัมพันธ์ซึ่งเป็นกิจกกรมที่ดีและควรเพิ่มความถี่ในการจัดกิจกรรมอย่างน้อยเดือนละ 1 กิจกรรมซึ่งอาจเชิญ กต.ตร. เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบว่าใครบ้างที่ทำหน้าที่เป็น กต.ตร. และ กต.ตร. มีบทบาทหน้าที่อะไรบ้างและสามารถใช้เป็นช่องทางให้ประชาชนได้เข้าถึงและใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้นอีกทั้งยังเป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ได้เช่นปัญหายาเสพติดเป็นต้น

ประการที่6 กต.ตร. ต้องเชื่อมสัมพันธ์ระหว่าง ตำรวจกับประชาชน กต.ตร. ต้องเป็นมีส่วนช่วยในการลดช่องว่างระหว่างภาคประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการสร้างตำรวจสัมพันธ์กิจกรรมร่วมกับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้แก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงทีและต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย

ประการที่ 7 กต.ตร. และสถานีตำรวจภูธรกระนวนควรจัดให้มีการประชุมกันบ่อยมากยิ่งขึ้นเพื่อจะหาวิธีแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียนรับฟังปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและช่วยประสัมพันธ์การทำงานของตำรวจอีกทั้งยังช่วยจัดหางบประมาณเพื่อส่งเสริมการทำงานของตำรวจ

ประการที่ 8 การประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งจากประชาชนตำรวจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการขับเคลื่อนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับกต.ตร.จำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการสอดส่องแจ้งข้อมูลข่าวสารรับฟังข้อร้องเรียนและข้อเสนอแนะจากประชาชนทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนเพื่อที่จะได้รับทราบข้อมูลที่หลากหลายมิติซึ่ง กต.ตร. ไม่อาจทำงานให้ประสบความสำเร็จได้หากทำเพียงลำพังหรือไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยยึดแนวคิดการสร้างเครือข่ายกระนวนเป็นหนึ่งคือความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายปกครองประชาชนร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่สร้างความสัมพันธ์อันดีจัดให้มีการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์กันโดยตลอด

และประการที่ 9 หัวหน้าหน่วยงาน (ผู้กำกับการ) ต้องดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดีไม่ว่าจะด้านการทำงานหรือด้านครอบครัวซึ่งจะส่งผลให้งานของตำรวจมีประสิทธิภาพและเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสานความสัมพันธ์อันดีของทุกภาคส่วนทั้งประชาชน กต.ตร. เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายปกครอง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงการดำเนินการของ กต.ตร.โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญตามวัตถุประสงค์แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1.ผลการปฏิบัติงานของ กต.ตร. มีการดำเนินงานในลักษณะของการประชุมเพื่อปรึกษาหารือรับฟังความคิดเห็นของ กต.ตร.ที่เป็นตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆโดยรูปแบบของการประชุมและวิธีการทำงานของ กต.ตร. มีการดำเนินการจัดประชุมทั้งในและนอกสถานที่ราชการอาทิการจัดประชุมภายในสถานีตำรวจภูธร กระนวนโรงแรมหรือร้านอาหารที่มีห้องประชุมภายในอำเภอโดยเป็นโอกาศให้มีการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนมาร่วมกันคิดวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นประเด็นต่างๆและร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการนำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นมาแจ้งในที่ประชุมเพื่อรับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจากนั้นจะมีการสำรวจสภาพปัญหาหรือสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่แต่ละพื้นที่ถึงความต้องการโดยในการแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่จะมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือมีการประสานงานกันระหว่างชุมชนกับตัวแทนกต.ตร. ที่เป็นตัวแทนจากประชาชนนอกจากนี้ยังรับคำร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่และนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนหรือความต้องการของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับตำรวจในพื้นที่

2. ในส่วนปัญหาของการดำเนินงานของ กต.ตร. นั้นจะเห็นได้ว่ามีปัญหาด้วยกันหลายประการทั้งปัญหาด้านบุลากร ปัญหาด้านเวลา ปัญหาสถานที่ ปัญหาด้านทัศนคิติ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ (ขจรศักดิ์ วิเศษสิงห์ และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล, 2018 : 9) ที่กล่าวว่า ผลการปฏิบัติงานของกต.ตร.มีการดำเนินงานลักษณะของการประชุมเพื่อปรึกษาหารือรับฟังความคิดเห็นของกต.ตร.ที่เป็นตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆมีการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนมีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาแจ้งในที่ประชุมเพื่อรับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และ 2) ปัญหาหลักในการปฏิบัติงานของกต.ตร. คือปัญหาด้านกำลังพลมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบทำให้การดูแลประชาชนในพื้นที่ไม่ทั่วถึงจึงจำเป็นต้องอาศัยอาสาสมัครตำรวจบ้านมาทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งจากการปฏิบัติภารกิจชุดอาสาสมัครพบว่ายังพบปัญหาเกี่ยวกับขาดงบประมาณสนับสนุนชุดอาสาตำรวจบ้านที่มาจากภาคประชาชนซึ่งไม่สามารถสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ในทิศทางที่ต่างกันสุภาภรณ์ งบสูงเนิน (2547 : บทคัดย่อ) กล่าวถึงปัญหาของการดำเนินงานของ กต.ตร. ว่าเกิดจาก กต.ตร. ส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจ ไม่มีเวลาที่จะปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งได้อย่างเต็มที่ ทำให้มีปัญหาด้านการบริหารจัดการ และงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาของผู้วิจัยที่ค้นพบนั้นมีปัญหาด้านทัศนคติที่ยังไม่เคยมีงานวิจัยชิ้นอื่นกล่าวถึง และเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของ กต.ตร. เป็นอย่างมาก

3. จากการปฏิบัติงานของ กต.ตร.จะเห็นได้ว่า กต.ตร. ต้องมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของสถานีตำรวจในพื้นที่ของตนติดตามการดำเนินการตามนโยบายของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทในการไกล่เกลี่ย

ข้อพิพาทของประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจการตำรวจอย่างแท้จริงโดย กต.ตร. จะเป็นเครื่องมือในการชี้วัดความสำเร็จหรือการปรับปรุงองค์กรตำรวจเพื่อประชาชนในอนาคตต่อไปในการทำงานจะต้องเกิดผลประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในวงกว้างประชาชนได้รับความเป็นธรรมจากข้อร้องเรียนต่างๆอีกทั้งการทำงานของตำรวจที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในเรื่องใดก็ตามจะต้องดำเนินการภายใต้การบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้โดยยึดหลักวิธีการดำเนินงาน 3 ส่วน 11 ประเด็น และอีกทั้ง กต.ตร. จะต้องเป็นคนที่มีความรู้กว้างขวางสามารถเข้าถึงและเป็นที่รู้จักของประชาชนทั้งประชาชนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักอีกทั้งยังต้องมีช่องทางสำหรับให้ประชาชนได้ติดต่อหรือร้องเรียนได้อย่างสะดวกลดช่องว่างระหว่างภาคประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยการสร้างตำรวจสัมพันธ์กิจกรรมร่วมกับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและจัดประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้แก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงทีและต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ บรรพต เทพพาณิช (2556 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวถึงรูปแบบการทำงานของ กต.ตร. 4 ขั้นตอน คือ 1. การประชุมระดมสมอง วางแผนกำหนดกิจกรรมการทำงาน แบ่งงาน มอบหมายงาน 2. ลงมือปฏิบัติให้ความรู้ ความเข้าใจ สร้างเครือข่ายการทำงาน 3. ติดตามประเมินผลการทำงาน และ 4. ปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาด และปุณภวัฒน์ นิธิรักษ์เจริญ (2558 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวถึง ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของกต.ตร. ระดับสถานีตำรวจของสถานีตำรวจนครบาลสายไหมกรุงเทพมหานคร ว่า ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานทางด้านคุ้มค่าได้จากการบริหารจัดการงบประมาณการใช้งบประมาณเพื่อก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพทางด้านความโปร่งใสภาคประชาชนก็สามารถเข้าตรวจสอบความถูกต้องทั้งการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรต่างๆทั้งการจัดซื้อการจัดจ้างการจัดสรรวัสดุครุภัณฑ์เครื่องมือสื่อสารอาวุธยุทธภัณฑ์เงินงบประมาณด้านการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้ร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบในการดำเนินกิจการสาธารณะ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง วิธีการดำเนินงานของกต.ตร.ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจและ กต.ตร. ต้องมีการปฏิบัติงานเชิงรุกสืบเสาะแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้ที่กระทำผิดกฎหมายมากขึ้นอีกทั้งต้องมีการพัฒนาและนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานเช่นปัญหาการแต่งรถและแข่งขันความเร็วตามท้องถนนควรมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อจะได้ภาพถ่ายและคลิปวิดีโอเป็นหลักฐานประกอบสำนวนส่งฟ้องศาลและบังคับคดี

2. กต.ตร. ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของภาคประชาชนในการแจ้งปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา

3. สถานีตำรวจภูธรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดให้มีการจัดอบรมให้ความรู้กับ กต.ตร. เจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านกฎหมายและประชาชนตลอดจนสร้างจิตสำนึกให้ตำรวจมีจิตใจบริการและคุณธรรมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ขจรศักดิ์ วิเศษสิงห์ และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล. (2018). ผลการปฏิบัติงานและปัญหาของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดนครปฐม. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 "GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018"*. 30 พฤศจิกายน 2561. บัณฑิตวิทยาลัยม หาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา : กรุงเทพมหานคร

ชาย โพธิสิตา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง.

บรรพต เทพพาณิช. (2556). *การพัฒนารูปแบบการทำงานอย่างมีส่วนร่วมที่ส่งผลการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.)กรณีศึกษา กต.ตร. สะถานีตำรวจภูธรนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู.* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ปุณภวัฒน์ นิธิรักษ์เจริญ. (2558). *ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) ระดับสถานีตำรวจของสถานีตำรวจนครบาลสายไหมกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

โพสต์ทูเดย์. (2553). คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานจะเป็นเครื่องมือในการชี้วัดความสำเร็จหรือการปรับปรุงองค์กรตำรวจเพื่อประชาชนในอนาคตต่อไป. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มาhttps://www.posttoday.com/politic/report/38564.

สถานีตำรวจภูธรบางมูลนาก. (2546). คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ สถานีตำรวจภูธรบางมูลนาก. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา http://bangmulnak.phichit.police.go.th/KTTR1.html

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ.(2549). คู่มือการดำเนินการตามระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2549. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มาhttps://cache-igetweb-v2.mt108.info/uploads/4135/filemanager/5f097f08874c67f2c35fef54189a2eef.pdf

สุภาภรณ์ งบสูงเนิน. (2547).*บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจระดับสถานีตำรวจ (กต.ตร.สถานีตำรวจ) ในการมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล 5*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เหตุผลของการไม่ชำระหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ของจำเลยในเขตอำนาจศาลแขวงขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

Reasons for non-payment of the Student Loan Fund (SLF.) of the defendants in Khon Kaen District Court, Khon Kaen Province

ลภัสชฎา สาสุนันท์ และ ศิวัช ศรีโภคางกุล
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Labhuschada Sasununt and Siwach Sripokangkul
College of Local Administration Khon Kaen University, Thailand
Corresponding Author,E-mail : labhus2011@gmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาเหตุผลของการไม่ชำระหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ของจำเลยในเขตอำนาจศาลแขวงขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร และวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน จำแนกเป็น เจ้าหน้าที่ กยศ. จำนวน 5 คน และประชาชนที่เป็นลูกหนี้ของ กยศ. จำนวน 5 คน โดยใช้เทคนิควิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า เหตุผลของการไม่ชำระหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ของจำเลยในเขตอำนาจศาลแขวงขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ประกอบไปด้วย 12 ประการ คือ 1. ลูกหนี้มองว่าภาครัฐจะยกหนี้ให้ คิดว่ารัฐจะไม่ทวงหนี้ หรือไม่ต้องชำระหนี้ก็ได้ 2. มีวัฒนธรรมที่ผิด คิดว่าผู้ใดจ่ายเงินคืน กยศ. คือ คนโง่ 3. คิดว่าดอกเบี้ยถูกน้อยจะชำระเมื่อไหร่ก็ได้ 4. บางคนมีภาระหนี้สินอื่นหลายอย่าง 5. คิดว่าการชำระหนี้ กยศ. มีระยะเวลานานจะชำระตอนไหนก็ได้ 6. ผลักภาระหนี้สินให้เป็นของคนค้ำประกัน 7. ยังไม่มีงานทำที่มั่นคง 8. บางคนเมื่อทำสัญญาแล้วไม่ได้เรียนจนสำเร็จการศึกษา เรียนไม่จบ 9. บางคนรอประนอมหนี้ 10. ไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ 11. กระบวนการทวงถามหนี้ของ กยศ. และ 12. กยศ. ไม่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างถูกต้องและครบถ้วน

คำสำคัญ: ไม่ชำระหนี้; กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.); จำเลย

Abstracts

A topic of considerable debate is why Student Loan Fund's debtors do not repay on schedule. Consequently, this research aimed to explore the reasons for non-payment of the Student Loan Fund (SLF.) of the defendants in Khon Kaen District Court, Khon Kaen Province. The research is based on qualitative research methodology by using document

* วันที่รับบทความ: 23 พฤศจิกายน 2563; วันแก้ไขบทความ 26 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 27 ธันวาคม 2563
Received: November 23, 2020; Revised: December 26, 2020; Accepted: December 27, 2020

review and key informant interview. Ten respondents were selected by purposive sampling technique, including five SLF officers and five SLF debtors.

The results show that there are multiple reasons for the defendants' failure to repay the SLF loan on schedule. First of all, the debtors believe that the government will forgive the debt or will not collect the debt, so they simply ignore the repayment obligation. Secondly, there is a belief among some groups of debtors that anyone who repays the debt is a fool. Thirdly, the interest rate on the principle is low, and can be paid at any time. Next, many debtors have other liabilities which they feel are higher priority. Likewise, many of them understand that the repayment of SLF loan can be extended over a long period of time, so they postpone the matter. Furthermore, some of the students passed their debt to the sureties. Also, many of the debtors did not find a stable job after completing their studies and, thus, did not earn the expected income to pay off the loan. Moreover, some of the debtors did not complete their requirements for graduation. By contrast, some debtors are in the process of consolidating their debts and arrange a repayment plan. In addition, several debtors did not clearly understand the requirements of the loan and the repayment collecting process. Finally, there was a lack of publicity about loan repayment with accurate and complete information.

Keywords: Non-Payment; The Student Loan Fund (SLF.); Debtors

บทนำ

กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาองค์กรตลอดจนประเทศชาติ หนึ่งในแรงขับเคลื่อนสำคัญของการพัฒนานั้นก็คือการศึกษา (Education) นั่นเอง เรื่องของการศึกษาไม่ใช่เรื่องของเด็กหรือวัยเรียนเพียงเท่านั้น นอกจากพื้นฐานที่ถูกปลูกฝังมาแล้วการพัฒนาการศึกษาในวัยทำงานก็ถือเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน การศึกษาทำให้มนุษย์มีองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อยู่ในตัว และทำให้กลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถตลอดจนมีศักยภาพในการปฏิบัติงานใด ๆ ซึ่งจะทำให้การทำงานราบรื่นไม่มีปัญหา และในขณะเดียวกันหากพัฒนาการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะช่วยพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นได้ หรือเกิดการปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้หมดไป ทำให้การทำงานดียิ่งขึ้น หรือกลายเป็นระบบทำงานใหม่ที่อุดรอยรั่วของข้อบกพร่องได้ เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ทรัพยากรมนุษย์เพิ่มขีดความสามารถของตนขึ้นได้ และกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพทั้งต่อการทำงาน ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ การศึกษาช่วยบ่มเพาะทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพขึ้นมาได้ และนี่คือต้นทุนสำคัญขององค์กร หรือแม้แต่ของโลกเลยทีเดียว บุคลากรที่มีการศึกษานั้นหากส่งเสริมพัฒนาการศึกษาอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม ก็ย่อมจะเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันทรัพยากรมนุษย์ในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ก็ควรมีการพัฒนาที่ผสมผสานหลากรูปแบบในตัว มีความสามารถหลากหลาย และมีการพัฒนาทางด้านศาสตร์และศิลป์ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อสร้างสมดุลให้กับทรัพยากรมนุษย์นั่นเอง (Ratchagit, 2019 : Online)

การขับเคลื่อนสังคมให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านได้การวางรากฐานทางด้านการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการเพิ่มมูลค่าในตัวมนุษย์ แต่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นก็เป็นภาระในด้านค่าใช้จ่ายแก่ผู้ปกครอง รัฐจึงเข้ามามีบทบาทในการจัดระบบการศึกษาให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมในรูปแบบของ กยศ. โดยจัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2538 และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2539 ให้เริ่มดำเนินการกองทุนในลักษณะเงินทุนหมุนเวียน ตามนัยมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 ต่อมารัฐบาลได้พิจารณาเห็นความสำคัญของ กยศ. มากขึ้น จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 มีผลให้ กยศ. มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยอยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง มีวัตถุประสงค์ให้กู้ยืมเงินแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการครองชีพระหว่างศึกษา (กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.), ม.ป.ป. : ออนไลน์)

ปัจจุบัน พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2560 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2560 มีผลให้ กยศ. อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐมนตรี และมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น เนื่องจาก กยศ. ตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 และ กยศ. ที่ผูกกับรายได้ในอนาคตตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการบริหารกองทุนเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2549 ที่ออกตามพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 มีการบริหารจัดการและการดำเนินการที่มีข้อจำกัด และไม่สอดคล้องกับนโยบายการผลิตกำลังคนและการพัฒนาประเทศสมควรบูรณาการการบริหารจัดการและการดำเนินการของ กยศ. และกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) ให้เป็นเอกภาพอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน และเพิ่มมาตรการในการบริหารจัดการ กยศ. ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายของสำนักงาน กยศ. คือ 1) การบริหารจัดการเงินให้กู้ยืมที่ตรงกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ 2) เครือข่ายเข้มแข็ง สนับสนุนและร่วมมือกับ กยศ. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการเงินให้กู้ยืม และลดอัตราหนี้ค้างชำระ 3) เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง (Smart SLF) โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ (กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.), ม.ป.ป. : ออนไลน์)

กยศ. เป็นตัวกลางสำคัญของรัฐที่ขยายโอกาสและเพิ่มพัฒนาการศึกษาของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยให้นักศึกษาในระดับมัธยมปลายจนจบระดับปริญญาตรีได้รับโอกาสทางการศึกษาจาก กยศ. ตั้งแต่ปีการศึกษา 2539 – 2560 โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กยศ. จำนวน 4.9 ล้านราย และ กรอ. จำนวน 4.8 แสนราย รวมทั้งสิ้น 5.4 ล้านราย เป็นวงเงินให้กู้ยืมเพื่อใช้เป็นทุนเล่าเรียนกว่า 5.6 แสนล้านบาท โดยในปีงบประมาณ 2560 ที่ผ่านมา มีการปล่อยให้กู้ยืมจำนวน 7 แสนราย แบ่งเป็น กยศ. จำนวน 18,851 ล้านบาท และ กรอ. 7,189 ล้านบาท (บีแอลทีแบงค์อก, 2560 : ออนไลน์)

ขณะที่สถานะผู้กู้ยืมเงิน กยศ. ซึ่งอยู่ระหว่างการชำระหนี้ มีจำนวน 3,596,462 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 67 ของผู้กู้ทั้งหมด, ผู้ที่อยู่ช่วงระยะปลอดหนี้ (2 ปีหลังจบการศึกษา) จำนวน 982,147 ราย คิดเป็นร้อยละ 18 ผู้ที่ชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้ว จำนวน 741,990 ราย คิดเป็นร้อยละ 14 และผู้เสียชีวิต (ระงับหนี้) หรือทุพพลภาพ (ระงับหนี้ชั่วคราว) จำนวน 51,191 ราย คิดเป็นร้อยละ 1 เมื่อดูจากจำนวนผู้ที่อยู่ระหว่างการชำระหนี้ กยศ. โดยพ้นจากช่วงระยะปลอดหนี้ 2 ปีหลังจากเรียนจบแล้ว และมีระยะเวลาในการดำเนินการชำระหนี้ 15 ปี จำนวนกว่า 3.6 ล้านคน ปรากฏว่ามีผู้กู้ยืมที่ชำระหนี้เพียง 1.3 ล้านราย หรือคิดเป็นร้อยละ 35 ส่วนผู้กู้ที่ผิดนัดชำระหนี้มีจำนวนกว่า 2.3 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 65 โดยผู้กู้ยืมที่ผิดนัดชำระหนี้ค้างจ่ายคืน กยศ. เป็นจำนวนเงินสูงถึง 68,800 ล้านบาท ซึ่งเมื่อประมาณการจากวงเงินกู้ยืมเฉลี่ยต่อรายอยู่ที่ 100,000 บาท เท่ากับว่าเงินที่ค้างชำระสามารถนำไปเป็นทุนให้นักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลนค่าเล่าเรียนถึง 688,000 คนเลยทีเดียว ในส่วนการดำเนินคดีทางกฎหมายกับผู้ที่ผิดนัดชำระหนี้ กยศ. ขณะนี้มีจำนวนสูงถึง 1.1 ล้านราย โดยเป็นผู้กู้ยืมเงิน กยศ. จำนวน 1 ล้านราย และผู้กู้ยืมเงิน กรอ. จำนวน 1 แสนราย ซึ่งมีผู้ที่อยู่ในกระบวน - การบังคับคดีแล้วกว่า 1 แสนราย (บีแอลทีแบงค์อก, 2560 : ออนไลน์)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาหรือผู้ที่ไม่ได้ศึกษาแล้วไม่สามารถใช้หนี้คืนเงินกยศ. เพื่อการศึกษาได้ อาจเกิดจากการว่างงาน หรือ เกิดจากจิตสำนึกของผู้กู้ยืมไม่ยอมใช้คืน กยศ. ถึงแม้ทาง กยศ. จะได้มีการฟ้องร้องและบังคับคดีในทางแพ่งกับผู้กู้ยืมและผู้ค้ำประกันก็ตาม ยังไม่สามารถเรียกร้องให้ชดใช้เงินที่กู้ยืมไปได้ครบตามจำนวนที่ได้กู้ยืมไป โดยเฉพาะในส่วนของผู้ค้ำประกันถ้าเป็นบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้กู้ยืมเป็นผู้ค้ำประกันนั้นจะเป็นครอบครัวที่มีรายได้ไม่เกินปีละ 200,000 บาท หมายถึง ผู้มีรายได้น้อย จึงไม่มีทรัพย์สินอื่นใดที่จะบังคับคดีให้ชำระหนี้ได้ จึงทำให้ กยศ. ขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะให้นักศึกษารุ่นต่อ ๆ ไปกู้ยืมได้อีก ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรหามาตรการทางกฎหมายในการบังคับคดีเพื่อชำระหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาจากผู้กู้ยืมต่อไป กยศ. จึงเป็นปัญหาเรื้อรังที่ส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของ กยศ. และอาจมีผลต่อการดำเนินงานในระยะยาว มีผลกระทบต่อผู้กู้รายใหม่และงบประมาณของรัฐมากยิ่งขึ้น

ศาลแขวงขอนแก่น สำนักระงับข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรม และ กยศ. ได้เริ่มโครงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาก่อนฟ้องคดี ส่งผลให้มีมีผู้กู้ยืมและผู้ค้ำประกันในการกู้ยืมเงิน กยศ. ที่มีปัญหาค้างชำระ ได้เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 5,482 ราย (ผู้จัดการออนไลน์, 2551 : ออนไลน์) ซึ่งเป็นการเริ่มต้นทิศทางการแก้ไขปัญหาการผิดนัดชำระหนี้ กยศ. เป็นต้นมา

จากสาเหตุของการเป็นหนี้ กยศ. ที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าเหตุใดลูกหนี้ กยศ. จึงไม่ชำระหนี้ตามกำหนด จนตกเป็นจำเลยในคดีความ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเหตุผลของการไม่ชำระหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ของจำเลยในเขตอำนาจศาลแขวงขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก และการวิจัยเอกสารเป็นข้อมูลเพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา กยศ. จำนวน 5 คน และประชาชนที่เป็นลูกหนี้ของกยศ. จำนวน 5 คน รวม 10 คน โดยใช้เทคนิควิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นทางการการสัมภาษณ์ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เป็นหลักสำหรับสัมภาษณ์ผู้รู้ (Key Informants) และการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จึงประกอบด้วย แนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) เพื่อให้ได้บริบทและสิ่งแวดล้อมที่ศึกษา และรายละเอียดที่ครอบคลุมคำถามการวิจัย รวมถึงเครื่องมือสำหรับการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

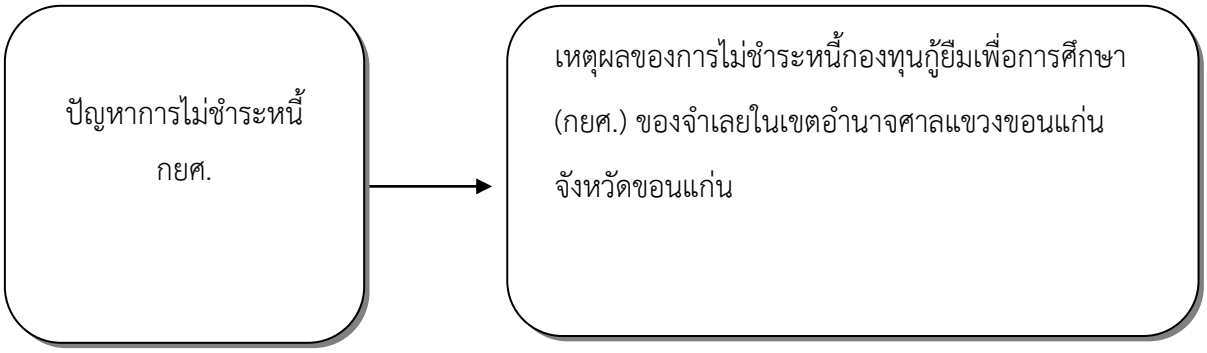
ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการสัมภาษณ์ และแนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการดำเนินการสัมภาษณ์ จากวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์ 5 คน 3. นัดหมายการสัมภาษณ์ 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมทั้งจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ แล้วนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ การนำความรู้หรือข้อสังเกตที่รวบรวมได้จากภาคสนามอันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จำเพาะเจาะจงเพียงจำนวนหนึ่ง ดำเนินการตีความ (Interpretation) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Approach) โดยมีจุดยืนบนบริบทของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (ชาย โพธิสิตา,2552 : 156)ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการศึกษา แล้วนำเสนอเป็นผลการวิจัยในเชิงพรรณนาความต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของการไม่ชำระหนี้ กยศ. และเหตุผลที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ประกอบกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์ประกอบกับการศึกษาเอกสารในคดีที่เกี่ยวกับเหตุผลของการไม่ชำระหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ของจำเลยในเขตอำนาจศาลแขวงขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นจำแนกได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ลูกหนี้มองว่าภาครัฐจะยกหนี้ให้ คิดว่ารัฐจะไม่ทวงหนี้ หรือไม่ต้องชำระหนี้ก็ได้ การค้างชำระหนี้เงินกู้ของผู้กู้ที่ครบกำหนดต้องชำระหนี้คืนนั้น นักเรียน/นักศึกษาและผู้คำประกันมีหลายสาเหตุ เช่น เงินเดือนน้อยและมีภาระครอบครัว เศรษฐกิจไม่ดี ค่าครองชีพสูง และมีค่าใช้จ่ายส่วนอื่นที่ต้องจ่ายก่อนทำให้ไม่ชำระหนี้เงินกู้ กยศ. อีกทั้งยอดหนี้ไม่มากและดอกเบี้ยถูก นอกจากนี้ผู้ปกครองยังเห็นว่าเป็นเพราะผู้กู้มีความเชื่อว่า เงิน กยศ. ไม่ต้องใช้คืนก็ได้ และรุ่นพี่ก็เป็นตัวอย่างของการไม่ใช้หนี้ให้แก่รุ่นน้อง และสอนรุ่นน้องว่า ไม่ต้องจ่ายคืนก็ได้ ฯลฯ อีกทั้ง การทิ้งช่วงระยะเวลาปลอดหนี้โดยไม่มีการติดต่อสื่อสารกัน 2 ปีนั้น นานเกินไป ทำให้ผู้กู้ลืมว่าตนเองมีภาระหนี้เงินกู้ที่ต้องใช้คืน

ประการที่สอง ลูกหนี้มีวัฒนธรรมที่ผิด คิดว่าผู้ใดจ่ายเงินคืน กยศ. คือ คนโง่ สืบเนื่องจากแนวความคิดที่เชื่อว่า เงิน กยศ. ไม่ต้องใช้คืนก็ได้ จึงทำให้มีลูกหนี้หลายคนไม่ยอมใช้หนี้ กยศ. ทั้งที่มีกำลังทรัพย์พอที่จะจ่ายได้

ประการที่สาม ลูกหนี้คิดว่าดอกเบี้ยถูกน้อยจะชำระเมื่อไหร่ก็ได้และค่าปรับดอกเบี้ยไม่เท่ากับหนี้สินหรือภาระอย่างอื่น กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี ตลอด 15 ปี ทำให้ผู้กู้เลือกไปจ่ายเงินกู้อื่นที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่า จนไม่มีเงินจ่าย หรือลืมไปเลยว่าเป็นหนี้ กยศ. ด้านอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และระยะเวลาในการกู้ยืมของ กยศ. ถือว่ามีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับระยะเวลา โดยระยะเวลา 15 ปี เฉลี่ยเสียดอกเบี้ย

ประมาณร้อยละ 1 ต่อปี เมื่อเทียบกับการผ่อนที่อยู่อาศัยซึ่งสามารถผ่อนชำระได้ในระยะเวลานานใกล้เคียงกับ กยศ. แต่อัตราดอกเบี้ยของการผ่อนที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ไม่น้อย 4 เท่าของเงินกู้ กยศ. หากเปรียบเทียบการผ่อนรถถึงแม้อัตราดอกเบี้ยแบบคงที่ซึ่งใกล้เคียงกับการผ่อนบ้านแต่ไม่เหมาะกับการผ่อนระยะยาว จึงทำให้เสียดอกเบี้ยสูง ส่วนอัตราดอกเบี้ยในการผ่อนชำระแบบอื่น ๆ ถือว่าเป็นอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าร้อยละ 10 ต่อปี จึงไม่เหมาะในการผ่อนระยะยาวสิ่งที่ควรคำนึงในประเด็นของอัตราดอกเบี้ยคือ หน่วยที่ใช้คิดอัตราดอกเบี้ยหากไม่ได้พิจารณาจะพบว่า ดอกเบี้ยของ กยศ. มีอัตราใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ยของสถานธนานุบาล บัตรกดเงินสด บัตรผ่อนสินค้า เนื่องจากส่วนใหญ่นิยมใช้ตัวเลขแสดงอัตราดอกเบี้ยต่ำ เช่นร้อยละ 0.89, 0.99, 1.00, 1.99, 2.33 แต่หากพิจารณาจะพบว่า อัตราดอกเบี้ยของ กยศ. กำหนดที่ตัวเลขร้อยละ 1 ต่อปี ส่วนอัตราดอกเบี้ยอื่น ๆ จะคิดเป็นรายเดือนทำให้เมื่อคิดเป็นรายปีจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 12 ถึงร้อยละ 28 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่กฎหมายกำหนด การผ่อนที่อยู่อาศัยมีรูปแบบการชำระเงินแบบคงที่ แต่การชำระหนี้ กยศ.ใช้หลักการออมแบบสะสมคือเริ่มจากการผ่อนชำระทีละน้อยและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปีในแต่ละงวดของการชำระจะทำให้เงินต้นของทั้งสองแบบจะเพิ่มขึ้น โดยเงินต้นของการชำระที่อยู่อาศัยจะเพิ่มขึ้นในแต่ละงวดเนื่องจากดอกเบี้ยที่ลดลง ส่วนการชำระในแต่ละงวดของกยศ. นอกจากเงินต้นจะเพิ่มขึ้นแบบขั้นบันได จึงทำให้ดอกเบี้ยลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งถือว่าเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมาก การคิดอัตราดอกเบี้ยของการกู้ยืมและการผ่อนชำระประเภทต่าง ๆ จึงมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สูงทำให้ได้ผลตอบแทนในเชิงธุรกิจ ซึ่งต่างจากการการคิดอัตราดอกเบี้ยของ กยศ. ที่ไม่เน้นเชิงธุรกิจแต่กลับเน้นที่ประโยชน์ของผู้กู้ จึงทำให้ กยศ. มีภาวการณ์ขาดทุนและจำเป็นต้องนำเงินจากส่วนอื่นเข้ามาสนับสนุนเพื่อให้ดำเนินการต่อไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “ภาระค่าใช้จ่ายส่วนตัวยังไม่เข้าที่เข้าทาง ต้องส่งเงินให้พ่อแม่ จ่ายค่าบ้านและจิปาถะอื่น ๆ ก็เลยยังไม่พร้อมสักที อีกอย่างดอกเบี้ย กยศ.ต่ำ ทำให้กลายเป็นยอดหนี้ลำดับสุดท้ายที่คำนึงถึง แต่ขอยืนยันว่าไม่เคยคิดหนีอย่างแน่นอน ยิ่งล่าสุดมีข่าวคราวการยึดทรัพย์ออกมาให้เห็น เรายิ่งรู้สึกว่าถึงอย่างไรก็ต้องจ่าย และหากถามว่ารู้สึกผิดต่อเด็กรุ่นใหม่ไหม ก็ขอตอบว่าใช่แน่นอน ทำไมจะไม่รู้สึก”

ประการที่สี่ ลูกหนี้มีภาระหนี้สินอื่นหลายอย่าง เช่น บัตรเครดิตซึ่งมีใบแจ้งยอดชำระทุกเดือนและแน่นอน เช่นการผ่อนบ้าน ผ่อนรถซึ่งมีจำนวนมากและแน่นอนเป็นระยะเวลานาน ส่วน กยศ. การติดตามทวงถามมีเพียงการแจ้งยอดหนี้ปีละ 1 ครั้งไปถึงภูมิลำเนา ซึ่งลูกหนี้ไม่ได้อาศัยอยู่ปัจจุบันเนื่องจากไปทำงานต่างจังหวัดอีกทั้งอยู่ห่างไกลภูมิลำเนาจนหลงลืมไปว่ามีหนี้ที่ต้องชำระ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “ในช่วงแรกของการชำระหนี้ไม่ได้รับใบแจ้งยอดชำระหนี้เป็นรายเดือนจึงทำให้ไม่รู้สึกว่าถูกเร่งรัดหรือต้องชำระภายในเดือนเหมือนหนี้อย่างอื่นที่มีใบแจ้งยอดหนี้ทุกเดือน พอครบ 1 ปี มีใบแจ้งยอดก็เป็นยอดที่จำนวนมากจึงไม่อยากชำระ”

ประการที่ห้า ลูกหนี้ขาดแรงจูงใจในการชำระหนี้ อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2559 thaiquote (2559 : Online) รายงานว่า สำหรับผู้กู้ยืมเงินในสังกัดนายจ้างหากประสงค์ปิดบัญชีในกลุ่มลูกหนี้ทั่วไปที่ไม่ค้างชำระจะให้เงินตอบแทนเป็นรางวัล คิดเป็นร้อยละ 3 ของเงินต้นคงเหลือ กลุ่มลูกหนี้ที่ค้างชำระ กยศ. จะลดเบี้ย

ปรับให้ ร้อยละ 100 กลุ่มลูกหนี้ใกล่เกลี่ยก่อนฟ้องที่ไม่ค้างชำระจะให้เงินตอบแทนเป็นรางวัลคิดเป็นร้อยละ 3 ของเงินต้นคงเหลือ กลุ่มลูกหนี้ใกล่เกลี่ยก่อนฟ้องที่ค้างชำระจะได้ลดเบี้ยปรับให้ ร้อยละ 100 กลุ่มลูกหนี้ถูกดำเนินคดีกรณีศาลพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความโดยผ่อนชำระเป็นรายเดือน และไม่ค้างชำระจะให้เงินตอบแทนเป็นรางวัล คิดเป็นร้อยละ 3 ของเงินต้นคงเหลือ กลุ่มลูกหนี้ถูกดำเนินคดีกรณีศาลพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความโดยผ่อนชำระเป็นรายเดือน และค้างชำระ กยศ. จะลดเบี้ยปรับให้ ร้อยละ 100 และกลุ่มลูกหนี้ถูกดำเนินคดีกรณีศาลพิพากษาให้ชำระหนี้ทั้งจำนวนจะได้รับการลดเบี้ยปรับให้ ร้อยละ 100 สำหรับมาตรการจูงใจกลุ่มลูกหนี้ที่ไม่ได้สังกัดองค์กรนายจ้างนั้น หากผู้กู้ยืมมีความประสงค์จะทำการชำระหนี้ปิดบัญชี ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2559 – 30 กันยายน 2559 กยศ. จะลดเบี้ยปรับให้ ร้อยละ 100

ประการที่หก ลูกหนี้คิดว่าการชำระหนี้ กยศ. มีระยะเวลานาน จะชำระตอนไหนก็ได้ ในหลายประเทศการชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาและดอกเบี้ยเริ่มต้นเมื่อผู้กู้ยืมมีรายได้ถึงเกณฑ์ที่รัฐกำหนดหากผู้กู้ยืมยังอยู่ในสถานะที่เงินได้ยังไม่เข้าเกณฑ์การเสียภาษี ภาระการชำระเงินต้นกู้พร้อมดอกเบี้ยจะยังไม่เกิดขึ้น นอกจากนี้กรณีผู้กู้ยืมที่หลีกเลี่ยงการชำระหนี้ทั้งที่ตนเองมีศักยภาพในการชำระคืนเงินแก่รัฐได้ รัฐควรใช้วิธีสร้างความลำบากให้กับบุคคลเหล่านั้นผ่านทางเอกสารราชการ เช่น การไม่ต่อใบอนุญาตขับขี่หรือการขึ้นบัญชีห้ามการจดทะเบียนหรือต่อสัญญาต่าง ๆ จนกว่าจะชำระหนี้ตามกำหนด เป็นต้น

ประการที่เจ็ด ผลักภาระหนี้สินให้เป็นของคนค้ำประกัน เช่น พ่อแม่ ผู้กู้ กยศ. วางแผนในการเลือกผู้ค้ำประกัน เช่น ญาติ/ครอบครัว โดยผู้กู้ยืมมีความเข้าใจหากผิดนัดชำระหนี้จะได้รับ โทษ เช่น ติดตามทวงถามและทราบถึงสภาพหนี้และจำนวนเงินที่กู้ยืมในแต่ละภาคเรียน การค้ำประกันได้มีการกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครองของผู้กู้สามารถเป็นผู้ค้ำประกันได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วบุคคลเหล่านี้มักจะมีฐานะยากจนเช่นเดียวกับผู้กู้ ดังนั้นหากผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้และไปบังคับเอาจากผู้ค้ำประกันก็จะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นมีฐานะยากจนเช่นเดียวกับลูกหนี้ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเป็นหนี้สูญ แต่หากมีการกำหนดให้ผู้ค้ำประกันให้ต้องเป็นบุคคลอื่นนอกเหนือจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้กู้แล้วก็อาจจะเป็นการเพิ่มภาระและอุปสรรคให้แก่ผู้กู้ เนื่องจากไม่สามารถหาบุคคลมาค้ำประกันได้ อันจะส่งผลทำให้ไม่สามารถกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาได้

ประการที่แปด ลูกหนี้ยังไม่มีงานทำที่มั่นคง ควรพิจารณาแก้ไขกฎหมายให้ผู้กู้เงินเพื่อการศึกษาต้องชำระเงินคืนกองทุนต่อเมื่อมีงานทำและมีรายได้ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 15,000 บาท ไม่ใช่ต้องชำระหลังเรียนจบหรือเลิกเรียนแล้ว 2 ปี เพราะผู้กู้หลายคนอาจยังตกงาน โดยเฉพาะปัจจุบันจำนวนคนที่จบปริญญาตรีแล้วยังตกงานมีจำนวนมาก ซึ่งไม่มีความสามารถในการใช้เงินคืน นอกจากนั้น ควรพิจารณาว่าครอบครัวที่มีฐานะยากจนที่ไม่สามารถหาผู้ค้ำประกันได้ จึงควรพิจารณาว่าควรยังให้มีผู้ค้ำอยู่หรือไม่เพราะเมื่อเด็กหาใครไม่ได้จึงต้องขอให้ครูเซ็นค้ำประกันให้และครูก็เมตตาค้ำประกันให้ แต่ต่อมาก็อาจเสี่ยงถูกฟ้อง ซึ่งก็ไม่เป็นธรรมกับครูที่มีหน้าที่สอน จึงควรยึดหลักว่าการกู้ยืมเป็นภาระส่วนตัวของผู้กู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบชำระคืนเงินกู้เมื่อตนมีความสามารถทางการเงินพอ

ประการที่เก้า ลูกหนี้บางคนเมื่อทำสัญญาแล้วไม่ได้เรียนจนสำเร็จการศึกษา มีลูกหนี้ กยศ. บางคนที่ได้กู้ยืมเงน กยศ. ในตอนเริ่มเรียนและได้รับทุน แต่อย่างไรก็ตามมีเหตุหลายประการทำให้ลูกหนี้เหล่านั้นไม่สามารถเรียนจนจบการศึกษาได้ตามที่คาดหวัง ซึ่งส่งผลให้ตกงานหางานทำยากจนไม่มีรายได้พอชำระหนี้ให้กับ กยศ.

ประการที่สิบ รอประนอมหนี้ กล่าวคือ รอให้สำนักงานกยศ. หักหนี้ หรือฟ้องดำเนินคดี แล้วจึงไปทำสัญญาประนีประนอมยอมความ เพื่อจะได้ผ่อนชำระหนี้กับทางสำนักงานกยศ. เป็นรายเดือนตามที่สัญญากำหนด และมีระยะเวลาที่แน่นอน กฎหมายปัจจุบันยังไม่มีมาตรการที่จะบังคับผู้กู้ยืมในเรื่องของการชำระหนี้ในเมื่อติดตามไม่ได้ไปถึงจุดหนึ่งก็ต้องฟ้องร้องดำเนินคดี หากใช้มาตรการเรื่อง การเข้าเครดิตบูโร การฟ้องร้องคดีจะลดลง กลุ่มลูกหนี้ที่ถูกดำเนินคดี กรณีศาลพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความโดยผ่อนชำระเป็นรายเดือน เมื่อผู้กู้ยืมเงินมาชำระหนี้ให้เป็นปกติจะได้รับการลดเบี้ยปรับ ร้อยละ 100 และกลุ่มลูกหนี้ถูกดำเนินคดีกรณีศาลพิพากษาให้ชำระหนี้ทั้งจำนวน เมื่อผู้กู้ยืมเข้าทำบันทึกข้อตกลงในการเจรจาไกล่เกลี่ยชั้นบังคับคดีตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาว่าด้วยการไกล่เกลี่ยลูกหนี้ตามคำพิพากษาชั้นบังคับคดี พ.ศ. 2557 เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว กยศ. จะให้เงินตอบแทนเป็นรางวัลคิดเป็นร้อยละ 1 ของเงินต้นคงเหลือ ณ วันที่เริ่มหักเงินเดือน

ประการที่สิบเอ็ด ลูกหนี้ไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ และกระบวนการทวงถามหนี้ของ กยศ. นั้นมีผลกระทบ คือกยศ. ใช้สำนักงานทางกฎหมายมาเร่งรัดหนี้สินทำให้ลูกหนี้หวาดกลัวจึงไม่ยอมรับโทรศัพท์และไม่ติดต่อกับทางสำนักงาน กยศ. ประกอบกับการทวงถามหนี้ของทางสำนักงาน กยศ. มีเป็นเอกสารแจ้งยอดหนี้ดอกเบี้ยที่ต้องชำระเป็นรายปีซึ่งเป็นยอดเงินที่สูง จึงไม่สามารถชำระได้ สะท้อนจากคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “ลูกหนี้ส่วนมากยังไม่ทราบว่าถ้าลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้ติดต่อกันนาน 4 ปีขึ้นไปจะมีการบอกเลิกสัญญา และต้องชำระหนี้ หากไม่ชำระจะถูกฟ้องร้อง และเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ชดใช้ แต่คุณไม่มีเงิน ขั้นตอนต่อไปก็คือการบังคับคดีและยึดทรัพย์ในที่สุด ทั้งหมดเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามประมวลกฎหมายแพ่ง” เช่นเดียวกับ ณัฐวิน อัศวภูวดล (2559 : 135-144) ที่กล่าวถึง หลักเกณฑ์ในการใช้คืนเงินกู้ยืมคืน กยศ. ว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับจำนวนเงิน เงื่อนไข และระยะเวลาชำระหนี้กู้ยืมคืน กยศ. ซึ่งผู้กู้ยืมมีหน้าที่ต้องชำระเงินกู้ยืมพร้อมทั้งอัตราดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่น ๆ ภายหลังวันที่ผู้กู้ยืมไม่ได้ศึกษาแล้วเป็นเวลา 2 ปี ระยะเวลา 2 ปีนี้ คือระยะเวลาปลอดหนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กู้ยืมมีเวลาตั้งตัว ผู้กู้ยืมเงินต้องชำระหนี้งวดแรกหลังจากครบระยะเวลาปลอดหนี้และชำระหนี้ในงวดต่อ ๆ ไปภายในวันที่ 5 กรกฎาคม โดยให้ถือว่า วันที่ 5 กรกฎาคม เป็นวันครบกำหนดชำระหนี้ เป็นการกำหนดวันที่ผู้กู้ต้องชำระให้แน่นอนในงวดแรก ให้ชำระคืนเฉพาะเงินต้น สำหรับงวดต่อ ๆ ไป จึงจะให้ใช้คืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย โดยกำหนดให้ผู้กู้ยืมต้องชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 15 ปี นับแต่วันที่ต้องเริ่มชำระหนี้ ผู้กู้ยืมเงินอาจผ่อนชำระเป็นรายเดือน หรือรายปีก็ได้ นับว่าทางภาครัฐได้กำหนดมาตรการในการชำระหนี้เอาไว้ค่อนข้างละเอียด ถ้าผู้กู้ยืมผิดนัดในการชำระหนี้ จะต้องถูกฟ้องเรียกร้องเงินกู้ยืมคืน และถ้ามีการบังคับ

คดีก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยลูกหนี้ตามคำพิพากษาชั้นบังคับถ้าลูกหนี้ไม่ยอมเข้าทำการไกล่เกลี่ย อาจจะต้องมีการบังคับคดียึดทรัพย์ อายัดทรัพย์ของลูกหนี้ เพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้ดำเนินการตาม กฎ คำสั่ง ระเบียบ และประกาศใด ๆ ที่เกี่ยวกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาชั้นบังคับคดี ทั้งผู้กู้ยืมและผู้ค้ำประกัน ในการไกล่เกลี่ยลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องยินยอมชำระหนี้เต็มจำนวนตามคำพิพากษา โดยการผ่อนชำระเป็นรายเดือน ระยะเวลาการผ่อนชำระจะต้องเสร็จสิ้นก่อนสิ้นสุดระยะเวลาการบังคับคดีตามคำพิพากษาไม่น้อยกว่า 3 ปี และต้องบันทึกข้อตกลงด้วยว่าถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาผิดนัดชำระหนี้งวดใดงวดหนึ่ง กยศ. สามารถบังคับคดีตามคำพิพากษาได้ทันที เป็นวิธีการติดตามหนี้ที่เข้มงวดและเด็ดขาด แต่ถ้าในกรณีทั้งลูกหนี้และผู้ค้ำประกันการชำระหนี้ไม่มีทรัพย์สินใด ๆ ที่จะนำมาชำระหนี้ได้ ทาง กยศ. ก็จะถือว่าเป็นหนี้สูญไม่สามารถเรียกร้องจากผู้ยืมและผู้ค้ำประกันได้

ประการที่สิบสอง กยศ. ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างถูกต้องและครบถ้วน การทำงานของเจ้าหน้าที่มีผลกระทบต่อการชำระหนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่นั้นต้องการให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้ได้ครบตามจำนวนเท่านั้นไม่แนะนำให้ทำวิธีอื่นในการชำระหนี้จึงทำให้ไม่อยากจะชำระหนี้ ซึ่งเว็บไซด์ กยศ. ได้สรุปสั้น ๆ คือ ผู้กู้มีหน้าที่ชำระเงิน กยศ. เมื่อเรียนจบการศึกษาหรือเลิกศึกษาแล้ว 2 ปี นับจากปีที่จบการศึกษาหรือเลิกศึกษา และหากผู้กู้ยืมยังอยู่ระหว่างการศึกษา แต่ไม่ได้กู้ยืมเงิน กยศ. ต่อ ต้องแจ้งสถานภาพให้ธนาคารทราบ หากไม่แจ้งจะถือว่าครบกำหนด 2 ปีหลังจากนั้น ตลอดจนหากครบกำหนดแล้วยังไม่มีงานทำสามารถขอผ่อนผันได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ กล่าวถึงเหตุผลของการไม่ชำระหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ของจำเลยในเขตอำนาจศาลแขวงขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 12 ประการ ประกอบด้วย ลูกหนี้มองว่าภาครัฐจะยกหนี้ให้ คิดว่ารัฐจะไม่ทวงหนี้ หรือไม่ต้องชำระหนี้ก็ได้ มีวัฒนธรรมที่ผิด คิดว่าผู้ใดจ่ายเงินคืน กยศ. คือคนโง่ คิดว่าดอกเบี้ยถูกน้อยจะชำระเมื่อไหร่ก็ได้ บางคนมีภาระหนี้สินอื่นหลายอย่าง คิดว่าการชำระหนี้ กยศ. มีระยะเวลานานจะชำระตอนไหนก็ได้ ผลักภาระหนี้สินให้เป็นของคนค้ำประกัน ยังไม่มีงานทำที่มั่นคง บางคนเมื่อทำสัญญาแล้วไม่ได้เรียนจนสำเร็จการศึกษา เรียนไม่จบ บางคนรอประนอมหนี้ แต่ไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ และกระบวนการทวงถามหนี้ของ กยศ. ตลอดจน กยศ. ไม่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างถูกต้องและครบถ้วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดท้าย ชัยจันทึก (2560 : 173-192) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของภาครัฐ ในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ที่เสนอว่าเงื่อนไขของ กยศ. ที่ผ่อนปรนมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาในการชำระหนี้และการติดตามหนี้ งานวิจัยของ เสกสรรค์ บุญรอด (2553 : 27-39) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลและความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา: กรณีศึกษาสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่เสนอว่า ปัญหาของ กยศ. คือ การขาดกลไกการติดตามการชำระหนี้คืนที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดความสูญเสียต่อรัฐและผู้เสียภาษี และ

งานวิจัยของอมรา ติรศรีวัฒน์ (2559 : 121-144) ทำการวิจัยเรื่อง การผิดนัดชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางในการแก้ไข ที่พบว่า กยศ. มีปัญหาการขาดประสิทธิภาพในกระบวนการนโยบาย การจัดสรร คัดสรร การแจกจ่าย ระบบการติดตามทวงหนี้ และการชำระหนี้ของ กยศ. และพงษ์พันธุ์ พลเยี่ยม (2543 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การติดตามการดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2541 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการดำเนินงาน กยศ. ที่อยู่ในระดับเป็นปัญหามาก คือ ขาดความมั่นใจในการชำระเงินคืนตามกำหนด ขาดงบประมาณในการการดำเนินการ และปัญหาเรื่องช่องทางการชำระเงิน แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นเนื่องจากพัฒนาการของเทคโนโลยี การใช้ระบบบาร์โค้ด และการพัฒนาแอพพลิเคชั่นรองรับ ทำให้การประชาสัมพันธ์การแจ้งเตือนทำได้ง่ายขึ้น และติดตามข้อมูลได้ง่ายขึ้นการเพิ่มขึ้นของธนาคารที่ให้บริการ การเกิดขึ้นของพร้อมเพย์ เป็นสิ่งที่ช่วยลดปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดประสิทธิผลในการชำระหนี้มากขึ้น

ทั้งนี้ มีงานวิจัยบางงานที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของการชำระหนี้ กยศ. เช่น วิจิตรา ทินพนาสวัสดิ์ (2549 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า ไม่แน่ใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การชำระหนี้ คือ การเสียค่าปรับร้อยละ 12 และ 18 ต่อปี ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้คืน ผู้ค้ำประกันจะต้องชำระหนี้แทน และลูกหนี้และผู้ค้ำประกันไม่ชำระหนี้จะถูกดำเนินคดีในศาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัยประการที่สิบเอ็ดและประการที่สิบสองรายละเอียดตามที่ได้กล่าวไปแล้ว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง เหตุผลของการไม่ชำระหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ของจำเลยในเขตอำนาจศาลแขวงขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย การพัฒนาแนวทางและข้อเสนอแนะทางการจัดการในการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ จำเป็นต้องอาศัย ตั้งแต่การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของ กยศ. ให้ผู้กู้ กยศ. รู้สึกว่า กยศ. ไม่ใช่เจ้าหนี้ แต่เป็นโอกาสที่หยิบยื่นให้ผู้กู้เข้ามาสู่โอกาสทางการศึกษา เปิดช่องทางให้คำปรึกษากับผู้กู้ และสร้างการตระหนักถึงความรับผิดชอบในฐานะคนไทยที่จะหยิบยื่นโอกาสต่อให้กับรุ่นน้อง และด้วยความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์การพัฒนาของระบบการสื่อสารและแอพพิเคชั่น ทำให้ผู้กู้ในฐานะคนรุ่นใหม่ใช้โทรศัพท์มือถือได้ง่ายขึ้น กยศ. เองจึงควรมีแนวทางพัฒนาทางเลือกในการตรวจเช็คผลการจ่ายหนี้ได้ออนไลน์ตลอดเวลาเพื่ออำนวยความสะดวกและเข้าถึงตัวผู้กู้ เปิดช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจนโปร่งใสให้เกิดขึ้นระหว่าง กยศ. กับผู้กู้ และร่วมสร้างทัศนคติในการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำให้ผู้กู้เกิดความพึงพอใจและไว้วางใจ จนทำให้เกิดประสิทธิผลในการชำระหนี้ เพื่อให้รุ่นน้องได้รับโอกาสกู้ยืมต่อเพื่ออนาคต และส่งมอบอนาคตให้คนรุ่นหลังต่อไป หรือกล่าวได้ว่า การพัฒนาแนวทางและข้อเสนอแนะทางการจัดการในการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติต้องเน้นความสำคัญในด้านการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับ

กยศ. การพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงาน ระบบการประชาสัมพันธ์และระบบติดตามผลการชำระหนี้ที่มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป ในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถศึกษาวิจัยในประเด็นการประเมินผลการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน กยศ. วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ และการศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง ตามรอย หรือตัวแบบสำหรับการเป็นหน่วยงานต้นแบบ (best practice) ด้านการให้บริการเงินกู้เพื่อการศึกษา เพื่อใช้เป็นหน่วยงานต้นแบบสำหรับหน่วยงานที่สนใจต่อไปตลอดจนศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินการ และขยายผลการดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.). (ม.ป.ป.). วิสัยทัศน์ ค่านิยม พันธกิจ และเป้าหมาย. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา www.studentloan.or.th/th/aboutus/1539000635

ชาย โพธิสิตา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง.

ณัฐวิน อัศวภูวดล. (2559). ปัญหาการใช้คืนเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาตามพระราชบัญญัติกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ.2541. ***Journal of nakhonratchasima college***, 10(1), 135-144.

บีแอลทีแบงค็อก. (2560). พ.ร.บ. หนี้ กยศ. ไม่จ่ายไม่ได้แล้ว. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา www.bltbangkok.com/news/4179/

ผู้จัดการออนไลน์. (2551). กยศ.ร่วมศาลแขวงขอนแก่น ไกล่เกลี่ยลูกหนี้ค้างชำระกว่า 5,400 ราย. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา mgronline.com/local/detail/9510000151421

พงษ์พันธุ์ พลเยี่ยม (2543). *การติดตามการดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2541.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิจิตรา ทินพนาสวัสดิ์. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้คืนเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.): กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.* สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุดท้าย ชัยจันทึก. (2560). การพัฒนารูปแบบการให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของภาครัฐ ในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.* 14(65). 173-192.

เสกสรรค์ บุญรอด. (2553). การประเมินผลและความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืม เพื่อการศึกษา: กรณีศึกษาสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร. พระนคร,* 4(2), 27-39

อมรา ติรศรีวัฒน์. (2559). การผิดนัดชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางในการแก้ไข. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ,* 5(1), 121-144.

Ratchagit, T. (2019). การศึกษา (Education) สำคัญอย่างไรกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190625-education-for-hrd/

Thaiquote. (2559). ผุดมาตรการสร้างแรงจูงใจใช้หนี้คืนกู้ยืม “กยศ.”. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา www.thaiquote.org/content/200966

ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อคืนกำไรสู่สังคมของบริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่นที่มีต่อด้านการศึกษา

Corporate Social Responsibility of The True Corporation to Support Education

กนกวรรณ สงกลาง และ ศิวัช ศรีโภคางกุล
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Kanokwan Songklang and Siwach Sripokangkul
College of Local Administration Khon Kaen University, Thailand
Corresponding Author,E-mail : kanok.songklang@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท (CSR) ที่มีต่อด้านการศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร และวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน พนักงานบริษัทฯ จำนวน 4 คน ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 6 คน รวม 12 คน โดยใช้เทคนิควิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการด้าน CSR ของบริษัทฯ ที่มีต่อด้านการศึกษาประกอบไปด้วย 7 ประการ คือ 1. นโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดี 2. การวางแผน 3. การมีส่วนร่วม 4. กิจกรรม บริษัทฯ มีกิจกรรมที่ดำเนินการในปัจจุบันอยู่ 2 ลักษณะสำคัญด้วยกัน คือ 1) กิจกรรมที่ทำให้องค์กร สมาชิกขององค์กรเกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่กับชุมชนหรือสังคมที่องค์กรตั้งอยู่ คือความสัมพันธ์บนฐานผลประโยชน์ร่วมกันในฐานะสมาชิกของชุมชนหรือสังคมเดียวกัน ไม่ใช่ความสัมพันธ์ในฐานะผู้ให้บริการลูกค้า เช่น โครงการ “3G+ เพื่อโรงเรียนและชุมชน” เป็นต้น และ 2) กิจกรรมที่นำให้องค์กรและสมาชิกขององค์กร เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม เช่น โครงการเปิดโลกทัศน์การเรียนรู้สู่โรงเรียนทั่วประเทศ ทรู ปลูกปัญญา และทรู connet ED เป็นต้น 5. การส่งเสริมประเด็นให้รับรู้ในวงกว้าง 6. การเชื่อมโยงประเด็นกับการตลาด บริษัทฯ นำส่วนหนึ่งของรายได้หรือกำไรจากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการไปบริจาคเพื่อสาธารณกุศล และ 7. การอาสาช่วยเหลือชุมชน บริษัทฯ เปิดโอกาสให้พนักงานได้เป็นตัวแทนของบริษัทฯ เข้าไปทำหน้าที่ของพลเมืองดีในชุมชนและโรงเรียนได้อย่างใกล้ชิด

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคม; คืนกำไรสู่สังคม; บริษัท; การศึกษา

---

* วันที่รับบทความ: 25 พฤศจิกายน 2563; วันแก้ไขบทความ 26 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 27 ธันวาคม 2563
Received: November 25, 2020; Revised: December 26, 2020; Accepted: December 27, 2020

Abstracts

This research had the objective to study methods of implementation of corporate social responsibility (CSR) of the True Corporation to support education. Data were collected by qualitative methods such as document review, and in-depth interviews with two company managers, four company staff, and six stakeholders. This study found that the True Corporation is using CSR to support education in the following ways: (1) Policy on good organizational governance; (2) Planning; (3) Participation; (4) Activities: The Company has two important activities currently in operation: (a) Activities that enable the organization and members of the organization to develop a new type of relationship with the community or society in which the relationship is based on common interests as members of the same community or society; i.e., it is not a relationship defined by being a customer service provider. An example of this new relationship is the "3G + for School and Community" program; and (b) Activities that lead the organization and its members to be a more integral part of the community or society, such as a project to open the world of learning to schools all over the country by projects such as 'True cultivating wisdom' and 'True connect ED;' (5) Promoting issues for broad awareness; (6) Linking issues with the Company's marketing to redirect part of the income or profit from selling products or services toward donation for the public good; and (7) Volunteering to help the community. The Company encourages its employees to be representatives of the Company by performing socially-beneficial activities as good citizens for the good of the community and schools.

Keywords: Corporate Social Responsibility; Returning Profit To Society; Company; Education

บทนำ

จุดกำเนิดและปัจจัยผลักดันให้เกิดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท (CSR) เกิดขึ้นกว่า 200 ปีแล้ว แต่สมัยนั้นยังไม่มีบัญญัติคำว่า CSR ขึ้นใช้อย่างเป็นทางการ และการทำ CSR ขององค์กรในยุคนั้นโดยมากไม่ได้เกิดจากเจตนารมณ์ที่ดีขององค์กรที่จะทำสิ่งที่ดีตอบแทนสังคม แต่ทำเพราะเกิดปัญหาขึ้นในองค์กร องค์กรจึงทำ CSR เพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กรให้ดีขึ้น เช่น ค.ศ. 1790 บริษัทอีสท์ อินเดีย ในประเทศอังกฤษ ถูกต่อต้านจากประชาชนในประเทศ เนื่องจากพบว่าบริษัทมีการกดขี่ใช้แรงงานทาส จึงทำให้บริษัทจำเป็นต้องหันมาใส่ใจกับสวัสดิการแรงงานและสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ในปี ค.ศ. 1960 เกิดปัญหาผลกระทบจากการใช้สารดีดีที ซึ่งบริษัทในอเมริกาเป็นผู้ผลิตและส่งออกทำให้สภาพแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษ จึงนำไปสู่กระแสเรียกร้องด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น ซึ่งในปีเดียวกันนี้ Gorge Goyder ได้เขียนหนังสือเรื่อง "The Responsible Corporation" หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยนักธุรกิจ โดยได้พัฒนาแนวคิดการทำ CSR อย่างชัดเจนขึ้นมา ในปี ค.ศ. 1989 หลังเกิดเหตุการณ์เรือบรรทุกน้ำมันดิบของ Exxon Waldez น้ำมันรั่วลงทะเลที่ลาสกา ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมและสัตว์น้ำในทะเลแถบนั้นเป็นวงกว้าง กลุ่มธุรกิจการลงทุนที่รับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsible Investment -SRI) ซึ่ง Exxon เป็นหนึ่งในนั้นจึงร่วมกันบัญญัติกฎ 10 ประการที่เรียกว่า Waldez Principle (Worapat, M., 2012 : Online)

จากจุดเริ่มต้นของแนวความคิดในเรื่องนี้ เริ่มชัดเจนจากผลการประชุมระดับโลก (Earth Summit) ที่กรุงริโอเดอจาเนโร ในปีค.ศ.1992 ซึ่งทำให้ประเทศทั่วโลกต่างเริ่มตระหนักถึงการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนและผิดทิศทางเนื่องจากการที่มุ่งเน้นแต่เพียงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวการประชุมครั้งนั้นทำให้เกิดการตื่นตัวในเรื่องของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ “Sustainable Development” โดยมีการเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ มีการพัฒนาที่ใส่ใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับภาคสังคมควบคู่กันไปด้วย โดยเฉพาะองค์กรภาคธุรกิจอุตสาหกรรมที่เป็นแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ไม่ควรจะมุ่งทำกำไรเพียงอย่างเดียว ในปี ค.ศ. 2000 กระแสของโลกในเรื่อง CSR เริ่มจริงจังและรุนแรงยิ่งขึ้น โดยองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD – Organization for Economic Cooperation and Development ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่ยอมรับระบบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจการค้าเสรี มีประเทศสมาชิก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และประเทศในสหภาพยุโรป ได้ออกแนวปฏิบัติสำหรับบรรษัทข้ามชาติ หรือที่เรียกว่า OECD - Consensus ซึ่งมีแนวปฏิบัติที่เน้นในเรื่อง CSR อย่างเข้มข้น มีการเสนอแนะให้บรรษัทข้ามชาติทำธุรกิจกับคู่ค้าทั่วโลกเฉพาะที่มี CSR เท่านั้น ธุรกิจใดไม่ทำ CSR ก็จะส่งสินค้าไปขายให้บรรษัทข้ามชาติเหล่านี้ไม่ได้สำหรับประเทศไทย แม้ว่าจะมีการนำ CSR เข้ามาในช่วงกว่า 10 ปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังถือว่าเป็นเรื่องที่ใหม่ต่อคนไทย โดยองค์กรที่ทำกิจกรรม CSR ส่วนใหญ่มักเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และธุรกิจส่งออก อย่างไรก็ตาม Michael E. Porter ศาสตราจารย์ด้านกลยุทธ์ทางธุรกิจ ได้กล่าวไว้ในนิตยสาร Harvard Business Review ฉบับเดือนธันวาคม 2006 ว่า “แนวโน้มธุรกิจในอนาคตข้างหน้าจะต้องให้ความสนใจ CSR เพราะต่อจากนี้ไป ประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจจะกลายเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่นำมาใช้เป็นเงื่อนไขในการทำการค้ากับหลายประเทศ” (Worapat, M., 2012 : Online) เช่นเดียวกับวิฑูรย์ สิมะโชคดี (2553 : ออนไลน์) ที่กล่าวว่า กระแสเรียกร้องของชุมชนโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความชัดเจนและเข้มข้นมากขึ้นในปี ค.ศ. 2000 เมื่อองค์กรที่ร่ำรวยที่สุดของโลก (กลุ่มประเทศ OECD) ได้ออกประกาศเรื่อง “แนวปฏิบัติสำหรับองค์กรข้ามชาติ” (Guidelines for MNE’s Revision 2000) โดยได้นำแนวความคิดเรื่อง CSR (ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร) ใส่เข้าไปเป็นแนวปฏิบัติด้วยแนวปฏิบัตินี้ไม่เพียงแต่เสนอแนะให้องค์กรข้ามชาติและบริษัทยักษ์ใหญ่ต้องมี CSR เท่านั้น แต่ยังเสนอให้องค์กรข้ามชาติควรจะติดต่อค้าขายกับคู่ค้าต่างๆ ทั่วโลกเฉพาะรายที่มี CSR ด้วยเท่านั้นดังนั้น แนวโน้มของธุรกิจอุตสาหกรรมที่ไม่มี CSR จะไม่สามารถส่งสินค้าไปขายให้องค์กรข้ามชาติต่างๆ ได้ จึงเพิ่มมากขึ้นทุกที ซึ่งหมายความว่าถ้ากิจการใดสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือมีปัญหาการอยู่ร่วมกับชุมชน หรือมีปัญหาเรื่องการใช้แรงงานก็จะมีปัญหาในการติดต่อค้าขายกับกลุ่มประเทศ OECD ทันที

เมื่อกล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR: Corporate Social Responsibility) หลายคนที่อยู่ในแวดวงธุรกิจอาจคุ้นเคย แต่คนภายนอกอาจจะยังไม่เคยได้ยิน ซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึงการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนและสังคมโดยรวม ภายใต้หลักจริยธรรม

การกำกับดูแลที่ดี เพื่อนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ในการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น องค์กรจะต้องตอบสนองต่อประเด็นด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งที่การให้ประโยชน์กับคน ชุมชน และสังคม นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงบทบาทขององค์กรภาคธุรกิจที่ต้องปฏิบัติอย่างสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมโดยจะต้องทำด้วยความสมัครใจ และผู้บริหารรวมถึงบุคลากรทุกคนในองค์กรจะต้องมีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ที่ตอบแทนในสิ่งที่ดีงามสู่สังคมอย่างจริงจัง (Kruneung, 2560 : Online) ในการสร้างและปลูกฝังพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับบุคลากรในองค์กร เช่น ปลูกฝังคุณลักษณะกัลยาณมิตรให้แก่บุคลากร ซึ่งจะช่วยในการสร้างความสามัคคีของคนในองค์กร และสร้างมิตรที่ดีกับคนภายนอก ให้พนักงานมีโอกาสทำโครงการจิตอาสาที่มีความริเริ่มและสร้างสรรค์ เพื่อเป็นประโยชน์กับบริษัทต่อไป ดังโครงการ “Ford Global Week of Caring” ที่ฟอร์ดทั่วโลกจะออกมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมอย่างพร้อมเพรียง ทำให้พนักงานมีโอกาสเป็นอาสาสมัครทำงานเพื่อสังคมในกิจกรรม “ฟอร์ดอาสาสร้างแคมป์เฮาส์ ส่งเสริมการศึกษาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งเกาะมันใน” ทำให้รู้สึกว่าการได้มีส่วนร่วมทำให้ได้เห็นประโยชน์จริง ๆ ในกิจกรรมเพื่อสังคมที่บริษัทดำเนินการ และการมาเห็นปัญหาและการมีส่วนร่วมจะทำให้กิจกรรมเพื่อสังคมนั้นประสบความสำเร็จมากกว่าการรับรู้ หรือการบริจาคเงินเพียงอย่างเดียว และเป็นเป้าหมายที่ “ฟอร์ด” พยายามจะสร้างวัฒนธรรมองค์กร โดยส่งเสริมให้พนักงานออกไปเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือชุมชนรอบๆ โรงงาน และเปิดโอกาสให้พนักงานสามารถลาหยุดไปทำงานอาสาสมัคร 2 วันโดยไม่คิดเป็นวันลา (จีรพัฒน์ ศิริรักษ์ และชไมพร ใจแปง, 2558 : ออนไลน์)

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสอดแทรกค่านิยมเหล่านี้ให้แก่บุคลากรในทุกๆกระบวนการของการดำเนินธุรกิจตั้งแต่การคัดเลือกพนักงาน ตลอดจนการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสร้างความรู้ความเข้าใจการทำงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรใช้เป็นฐานเบื้องต้นในการทำงานและเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงาน องค์กรจึงควรเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ทั้งจากข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรสามารถศึกษาด้วยตนเอง รวมถึงการจัดฝึกอบรม สัมมนา หรือจัดประชุม (มยุรฉัตร สุขดำรงค์, 2547 : บทคัดย่อ) และการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Business Practices) แนวทางนี้ต้องอาศัยความมุ่งมั่นทุ่มเทอย่างตรงไปตรงมาจากองค์กรมากที่สุด เนื่องจากเป็นแนวทางที่เสนอให้องค์กรนำประเด็นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เลือกไว้ย้อนกลับมาปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินธุรกิจที่เป็นอยู่ของตนเอง เช่น จะลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อย่างไร เพื่อช่วยลดปริมาณก๊าซที่ก่อให้เกิดภาวะเรือนกระจก ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก เป็นต้น (คณะทำงานจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่องของ ทร. และแผนความรับผิดชอบต่อสังคมของ ทร., ม.ป.ป. : ออนไลน์)

นับตั้งแต่ปี 2550 ที่กลุ่มบริษัททรูคอร์ปอเรชั่น ในฐานะบริษัทสื่อสารของคนไทย ได้ดำเนินโครงการทรูปลูกปัญญา ที่มุ่งปลูกความรู้ ปลูกความดี ปลูกใจรักสิ่งแวดล้อม ให้แก่เด็ก เยาวชน และคนไทยทั่วประเทศ โดยมีโครงการ “3G+ เพื่อโรงเรียนและชุมชน” และโครงการเปิดโลกทัศน์การเรียนรู้สู่โรงเรียนทั่วประเทศเป็น

โครงการหลักในการนำสื่อและเทคโนโลยีทุกรูปแบบของบริษัทฯ ที่มีอยู่อย่างครบวงจรไปมอบให้โรงเรียนที่ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนและคุณครูได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร สาระความรู้ ได้ทัดเทียมกับคนในเมืองใหญ่เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สิ่งแวดล้อมและประเทศชาติ ส่งผลให้บริษัทฯ มอบโล่ประกาศเกียรติคุณ “ผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาไทย”จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ) การร่วมดำเนินงานโครงการสานอนาคตการศึกษาคอนเน็กซ์อีดี (CONNEXT ED) ที่ภาครัฐภาคประชาสังคมและภาคเอกชนได้ผนึกกำลังสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมด้านการศึกษา (ผู้จัดการออนไลน์, 2562 : ออนไลน์)

ทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามการวิจัยว่าวิธีการดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับ CSR ของบริษัทฯ ที่มีต่อด้านการศึกษาเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของบริษัททรูคอร์ปอเรชั่นที่มีต่อด้านการศึกษา

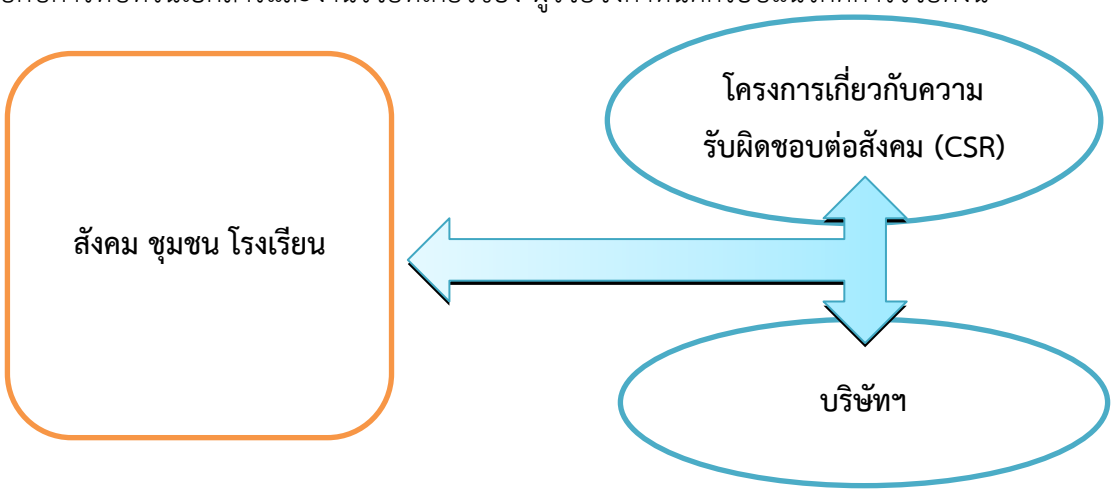
ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลมุ่งเน้นกระบวนเครื่องมือที่เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม (Non Participatory Observation) และการศึกษาผ่านเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มเป้าหมาย (เพราะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ไม่ใช้ ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย) ที่ใช้ในการศึกษานั้นสามารถจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม คือ คือ 1. ผู้บริหาร จำนวน 2 คน และ 2. กลุ่มพนักงานบริษัทฯ จำนวน 4 คน และกลุ่มประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 6 คน รวมทั้ง 3 กลุ่ม 12 คน ทั้งนี้ เหตุผลที่ผู้วิจัยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเป็นหลักนั้น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ถือเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ที่รับรู้วิธีการดำเนินงาน ประเด็นปัญหาและอุปสรรคเป็นอย่างดี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่อาศัยวิธีการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก ตลอดจนการสังเกตเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จึงประกอบด้วย แนวคำถามแบบสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) รวมถึงเครื่องมือสำหรับการบันทึกข้อมูลภาคสนาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมทั้งจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth-Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ แล้วนำข้อมูลเชิง

ประจักษ์มาวิเคราะห์ด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction Approach) และการตีความปราการณ์ที่พบเห็น (Interpretation) แล้วนำเสนอแบบบรรยายความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของการดำเนินการโครงการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารเผยแพร่ทั่วไปประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ในแนวทางปฏิบัติสำหรับองค์กรข้ามชาติของกลุ่มประเทศ OECD นั้น ได้ระบุถึงขอบเขตทางพฤติกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมที่พึงประสงค์ไว้ 7 เรื่องด้วยกันคือ 1. การจ้างงานและแรงงานสัมพันธ์ 2. สิทธิมนุษยชน 3. สิ่งแวดล้อม 4. การเปิดเผยข้อมูล 5. การแข่งขัน 6. การเสียภาษี และ 7. การถ่ายทอดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขณะที่ธนาคารโลก (World Bank) ได้ระบุถึงขอบเขตของ CSR ว่า CSR ควรมีองค์ประกอบที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ดังต่อไปนี้ คือ 1. สิ่งแวดล้อม 2. แรงงาน 3. สิทธิมนุษยชน 4. การมีส่วนร่วมกับชุมชน 5. มาตรฐานการดำเนินธุรกิจ 6. ตลาด 7. การพัฒนาองค์กรและการพัฒนาเศรษฐกิจ 8. สุขอนามัย 9. การศึกษาและการพัฒนาภาวะผู้นำ และ 10. การบรรเทาสาธารณภัย (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2553 : ออนไลน์)

ในการดำเนินกิจกรรม CSR ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น องค์กรจะต้องมีการวางแผนที่ดี มีการปฏิบัติอย่างเต็มที่ และสม่ำเสมอ ปรับความไม่รู้ให้เป็นความรู้ จากความรู้ให้เป็นความเข้าใจ จากความเข้าใจให้เป็นการตระหนัก จากการตระหนักให้เป็นสำนึกรับผิดชอบ จากสำนึกรับผิดชอบให้เป็นธรรมเนียม

ปฏิบัติ จากธรรมเนียมปฏิบัติให้เป็นระเบียบ จากระเบียบให้เป็นวัฒนธรรมอันดีงามขององค์กรในที่สุด (Kruneung, 2560 : Online) ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง CSR เพื่อคืนกำไรสู่สังคมของบริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่นที่มีต่อด้านการศึกษา ดังนี้

1. CSR เพื่อคืนกำไรสู่สังคมของบริษัทฯ ที่มีต่อด้านการศึกษา นั้น ประกอบไปด้วย 7 ประการด้วยกัน ดังนี้

ประการที่ 1 นโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี พบว่า แนวทางส่งเสริมและผลักดันกาปฏิบัติตามนโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดีเพื่อให้การปฏิบัติงานมีผลดีตามนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดีโดยมีการกำหนดหลักปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

1) องค์กรต้องสื่อสารให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบและมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดีอย่างทั่วถึง

2) องค์กรจัดระบบบริหารธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ทุกคนมั่นใจว่าบุคลากรและองค์กรจะปฏิบัติตนตามแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดีฉบับนี้อย่างเคร่งครัด โดยจะถือเสมือนว่าเป็นข้อปฏิบัติขององค์กรข้อหนึ่ง ที่บุคลากรทุกระดับต้องทำความเข้าใจ ยึดมั่น และปฏิบัติให้ถูกต้องในการทำงานประจำวัน และไม่มีบุคคลใดที่จะมีสิทธิ หรืออนุญาตให้บุคลากรคนใดกระทำการใดที่ขัดต่อนโยบายฉบับนี้

3) องค์กรต้องคาดหวังให้บุคลากรทุกคนมีการรายงานโดยสุจริตถึงการปฏิบัติที่ขัดหรือสงสัยว่าจะขัดต่อหลักการต่างๆ ในนโยบายฉบับนี้ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรง หรือในกรณีที่ไม่อาจรายงานต่อผู้บังคับบัญชาได้ อาจขอคำปรึกษาจากผู้บริหารระดับสูง หรือผู้บริหารที่รับผิดชอบด้านงานบุคคล โดยข้อมูลที่ให้นั้นให้ถือปฏิบัติป็นข้อมูลลับ ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาเองมีหน้าที่ในการสอดส่องดูแลและให้คำแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติตามนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดีฉบับนี้

4) นโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดีฉบับนี้ จะได้รับการพิจารณาปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน

5) องค์กรต้องกำหนดแนวทางวัดและประเมินการปฏิบัติตามนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดีตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ต่อไปอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ประการที่ 2 การวางแผน พบว่า การวางแผนเป็นงานหลักและสำคัญในการบริหารของหน่วยงานในทุกระดับ เนื่องจากเป็นตัวกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ที่จะทำให้หน่วยงานดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด การดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการวางแผน หากวางแผนดีก็เท่ากับดำเนินงานสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง ดังนั้น การวางแผนจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงาน โดยบริษัทฯ วางแผนตามนโยบายด้าน CSR ตามขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์สถานการณ์ รวบรวม แปลความ และสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสถานการณ์ในอดีตปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต มุ่งเน้นการวิเคราะห์กำลังความสามารถขององค์การ และผลกระทบจากปัจจัยภายนอก

2) กำหนดทางเลือก Goals (เป้าหมาย) จะต้องชัดเจน ท้าทาย และทำให้สำเร็จได้ และเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ Plans (แผนงาน) เป็นการกำหนดว่าจะมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร อธิบายการจัดสรรทรัพยากร กำหนดเวลาในการทำงาน

3) การประเมินเป้าหมายและทางเลือก ประเมินข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก เรียงลำดับความสำคัญของเป้าหมาย

4) การเลือกเป้าหมายและแผนงาน พิจารณาลำดับความสำคัญของเป้าหมายและแผนงานเลือกเป้าหมายและแผนงานที่เหมาะสม และเป็นไปได้ตามสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิด (scenario)

5) การดำเนินตามเป้าหมายและแผนงาน แผนงานจะไม่มีความหมายหากไม่นำมาใช้ เข้าใจในแผนงาน หาทรัพยากรที่จำเป็น และมีแรงผลักดันให้ลงมือทำการปฏิบัติจะประสบความสำเร็จหากผู้บริหารและลูกน้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและแผนงานในแต่ละหน่วยงานต้องเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นในองค์กร

6) การติดตามความก้าวหน้าและการควบคุม ต้องคอยดูแลตรวจสอบข้อผิดพลาดเปรียบเทียบกับเป้าหมายและแผนงานที่ตั้งไว้ พัฒนาระบบการตรวจสอบข้อผิดพลาด เพื่อทำการแก้ไขได้ทันท่วงที

ประการที่ 3 การมีส่วนร่วม พบว่า เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง องค์กรมีการสนับสนุนบุคลากรให้เกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มผู้นำชุมชนหรือกระทำผ่านองค์กร (organization) ดังนั้นผู้นำชุมชน องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ (ยุพาพร รูปงาม, 2545 : 113) โดยผู้บริหารนอกจากจะต้องเป็นผู้วางแผน และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม (CSR) อย่างเต็มที่แล้ว ยังต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Kruneung, 2560 : Online) ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่ว่า “รวมพลังคนรุ่นใหม่และสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการมอบโอกาสและยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย สู่รากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน”

ประการที่ 4 กิจกรรม พบว่า บริษัทฯ มีกิจกรรมที่ดำเนินการในปัจจุบันอยู่ 2 ลักษณะสำคัญด้วยกัน คือ 1) กิจกรรมที่ทำให้องค์กร สมาชิกขององค์กร เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่กับชุมชนหรือสังคม ที่องค์กรตั้งอยู่ คือความสัมพันธ์บนฐานผลประโยชน์ร่วมกันในฐานะสมาชิกของชุมชนหรือสังคมเดียวกัน ไม่ใช่ความสัมพันธ์ในฐานะผู้ให้บริการลูกค้าเช่นโครงการ “3G+ เพื่อโรงเรียนและชุมชน”เป็นต้นและ 2) กิจกรรมที่นำให้องค์กรและสมาชิกขององค์กร เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม ทำให้เกิดความใกล้ชิด ความร่วมมือกันในกิจกรรมของชุมชนหรือสังคม โดยกิจกรรมนั้นไม่ใช่ธุรกิจขององค์กรช่วยให้ความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่โรงเรียนและพัฒนาเป็นสถานศึกษาพอเพียง สู่การเป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศ และเข้ารับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เช่น โครงการความร่วมมือระหว่างบริษัทฯ และมูลนิธิออทิสติกไทย โครงการเปิดโลกทัศน์การเรียนรู้สู่โรงเรียนทั่วประเทศโครงการทรูปลูกปัญญาและทรู connet ED เป็นต้น

ประการที่ 5 การส่งเสริมประเด็นให้รับรู้ในวงกว้าง (Cause Promotions) โดยองค์กรเลือกประเด็นทางสังคมที่น่าสนใจแล้วใช้ความเชี่ยวชาญในการส่งเสริมการตลาดเข้าไปสนับสนุนด้วยการช่วยรณรงค์ให้ประเด็นดังกล่าวเป็นที่รับรู้ในวงกว้างยิ่งขึ้นในสังคมเช่น การรณรงค์หารายได้หรือเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงานของมูลนิธิหรือองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆพัฒนาทักษะการบูรณาการความรู้ทางเทคนิคต่าง ๆ เข้าสู่โรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้เรียนรู้ เปิดโลกทัศน์ในการเรียนการสอนมิติใหม่ทั้งนี้ บริษัทฯ สนับสนุนงบประมาณ 22 ล้านบาท จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมเพื่อการทำงาน (True Autistic Thai Center) เพื่อพัฒนาศักยภาพ และจัดอบรมวิชาชีพให้กับบุคคลออทิสติก ให้สามารถสร้างรายได้แก่ตนเองและครอบครัว รวมถึงมีการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ดำเนินการฝึกอบรมการใช้แอพลิเคชั่นด้านการเรียนการสอนกับกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องของพัฒนาการแบบรอบด้าน (Autistic Appilication) ที่บริษัทฯ พัฒนาขึ้น โดยร่วมกับศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิตบุคคลออทิสติก ใน 20 จังหวัดทั่วประเทศ จัดฝึกอบรมแก่เด็ก บุคคลออทิสติก และครอบครัว จำนวนรวม 1,000 คนโดย Autistic Application ประสบความสำเร็จอย่างสูงทั้งในและต่างประเทศ เคยเป็นแอพพลิเคชั่นการศึกษาที่ติดอันดับหนึ่งในประเทศแถบตะวันออกกลาง อาทิ ซาอุดิอาระเบีย กาตาร์ คูเวต และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อีกทั้งยังเคยติดหนึ่งใน 10 แอพพลิเคชั่นการศึกษาที่ได้รับความนิยมสูงสุดใน 25 ประเทศทั่วโลก และเคยติดหนึ่งใน iTunes What's Hot Education ในประเทศสหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย มาเลเซีย และกาตาร์ โดยปัจจุบัน มียอดดาวน์โหลดถึง 323,128 ดาวน์โหลด ตลอดจนโครงการเปิดโลกทัศน์แห่งการเรียนรู้ สู่โรงเรียนทั่วประเทศ เป็นโครงการหลักในการปลูกความรู้ ซึ่งบริษัทฯ ได้นำชุดอุปกรณ์รับสัญญาณผ่านดาวเทียมเครื่องรับโทรทัศน์ พร้อมช่องรายการคุณภาพที่มีเนื้อหาสาระเพื่อการเรียนรู้ที่คัดสรรแล้วจากทรูวิชั่นส์ และสื่อดิจิทัลเสริมการเรียนการสอนอื่น ๆ ไปมอบให้แก่โรงเรียนขาดแคลนสื่อที่อยู่ห่างไกลทั่วประเทศโดยเริ่มจาก 800 โรงเรียนในปี 2550 ครบ 5,500 โรงเรียนเมื่อสิ้นปี 2557 โดยมีเป้าหมายครบ 10,000 โรงเรียนทั่วประเทศในอนาคต และสิ่งที่โรงเรียนในโครงการทรูปลูกปัญญาได้มอบให้ ประกอบด้วย

1) ชุดอุปกรณ์รับสัญญาณทรูวิชั่นส์, เครื่องรับโทรทัศน์ 32 นิ้ว และตู้เก็บอุปกรณ์ช่องรายการคุณภาพที่มีเนื้อหาสาระเพื่อการเรียนรู้จากทรูวิชั่นส์ กว่า 50 ช่อง ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นรายการคุณภาพที่เด็กทั่วโลกควรได้ดู เช่น ช่องสารคดีเกี่ยวกับธรรมชาติ และชีวิตสัตว์Animal Planet, ช่องสารคดีเกี่ยวกับธรรมชาติ ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม National Geographic Channel, ช่องสารคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์โลก วัฒนธรรม และอัตชีวประวัติบุคคลสำคัญของโลก The History Channel, ช่องสารคดีเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี Discovery Channel และ True Explore, ช่องรายการสำหรับเด็กและครอบครัว Disney Channel และ True Spark, ช่องข่าวทันเหตุการณ์ทั่วโลกและประเทศไทย BBC WORLD NEWS, TNN24 และช่องทรูปลูกปัญญา เป็นต้น

2) สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์แบบบูรณาการ "ทรูคลิกไลฟ์" สำหรับชั้นอนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีพร้อมทั้งคู่มือการสอนสำหรับคุณครู แบบเรียน เพลง เกมส์ และบทเรียนเอนิเมชั่น

3) สื่อดิจิทัลเสริมการเรียนการสอน วิชาภาษาอังกฤษ สำหรับ อนุบาล 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6

4) ชุดเกมพอเพียง เพื่อปลูกฝังและเรียนรู้แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ในรูปแบบที่สนุกสนานและได้ความรู้ซึ่งสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ที่นำไปมอบให้นี้เป็นเพียงสื่อเบื้องต้นเท่านั้น บริษัทฯ มีความมุ่งหวังที่จะนำสาระเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆของเราไปมอบให้แก่โรงเรียนในโครงการทรูปลูกปัญญาเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5) หนังสือการ์ตูนสามเณรปลูกปัญญาธรรม เพื่อปลูกฝังการเรียนการสอนทางด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรมให้กับเด็ก

6) หนังสือนิทาน เพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักการให้ในหลาย ๆ รูปแบบ

7) อุปกรณ์ Easy Cap อุปกรณ์ที่จะช่วยให้คุณครูสามารถบันทึกรายการสารคดีความรู้จากช่องทรูวิชั่นส์มาลงในคอมพิวเตอร์ เป็นดิจิตอลไฟล์ แล้วนำมาทำเป็น VCD หรือ DVD สำหรับใช้เปิดสอนนักเรียนได้ในทุกชั่วโมงที่ต้องการ ทำให้จัดตารางการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

8) แผ่นโปรแกรม White Net สำหรับติดตั้งกับเครื่องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต โดยโปรแกรมนี้ทำการกลั่นกรองและสกัดเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก โดยคุณครูสามารถเลือกจัดการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง

9) ชุดอุปกรณ์ 3G+ ประกอบไปด้วย- Net SIM ย่อมาจากคำว่า Internet SIM รูปร่างหน้าตาก็เหมือนกับ SIM ที่เราใช้บนโทรศัพท์มือถือ แต่ซิมนี้จะใช้สำหรับเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเท่านั้น- Dongle หรือ Air Card ใช้สำหรับเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตผ่านคอมพิวเตอร์โน๊ตบุ๊ค (Notebook) ซึ่งจะทำให้คุณครูสามารถเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตความเร็วสูงเข้ากับโน๊ตบุ๊ค เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนนอกห้องเรียน หรือสถานที่ต่างๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น และ White Net เป็น internet filtering software หรือซอฟแวร์ที่ใช้กลั่นกรองและสกัดตรวจจับภาพอนาจารต่าง ๆ บน Internet โดย White Net จะคอยช่วยปิดกั้น กลั่นกรองภาพหรือเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็กๆ

นอกจากโครงการที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น บริษัทฯ ยังมีโครงการสำคัญอีกโครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา คือ โครงการ “ทรูอาสา ปลูกปัญญาเยาวชนไทย” เพื่อให้พนักงานได้มีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร เพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำ กระตุ้นส่งเสริมครู นักเรียนให้ใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์และสื่อปลูกปัญญาที่มอบให้ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลความต้องการของโรงเรียนและติดตามประเมินผลนอกจากจะเป็นกำลังสำคัญอันหนึ่งที่จะสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญา ให้เด็ก เยาวชน ได้พัฒนาตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาชาติของเราแล้ว ยังเป็นโอกาสดีที่ได้สร้างความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นพนักงานของบริษัทของคนไทยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างให้พนักงานมีจิตอาสาและส่วนร่วมในการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง ชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจขององค์กรที่ทุ่มเทและมุ่งหวังที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้าง “สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน” ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาพนักงานของบริษัทฯ ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมส่งเสริมการมีจิตอาสาให้เป็นส่วนหนึ่งในวิถีการทำงาน

โดยมีบทบาทและหน้าที่ คือเป็นพี่เลี้ยง ทรูอาสา ปลูกปัญญา ติดตามการใช้งานชุดอุปกรณ์และสื่อทรูปลูกปัญญาลงพื้นที่เพื่อให้คำแนะนำการใช้อุปกรณ์และสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แก่โรงเรียนรับทราบปัญหาและแจ้งปัญหาของโรงเรียนรวมทั้งข้อมูลโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการใช้สื่อทรู ปลูกปัญญา (Best Practice) มายังฝ่ายกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม

ประการที่ 6 การเชื่อมโยงประเด็นกับการตลาด (Cause-related Marketing) พบว่า บริษัทฯ นำส่วนหนึ่งของรายได้ หรือกำไรจากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการไปบริจาคเพื่อสาธารณกุศล เช่น การนำเงินไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยการนำเงินไปสร้างโรงเรียน การซื้ออุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน เป็นต้น ตลอดจนแสดงความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยการนำเงิน สิ่งของ หรือสินค้า ไปร่วมทำบุญ ให้ทุนการศึกษา หรือบริจาคให้กับผู้ด้อยโอกาสในสังคมอย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มที่ชี้ให้เห็นว่าองค์กรที่เป็นผู้นำด้าน CSR ได้พยายามพัฒนารูปแบบใหม่ของการให้ ด้วยการเปิดโอกาสให้ “ผู้รับ”เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ตั้งแต่เริ่มการสำรวจความต้องการก่อนดำเนินโครงการเพื่อให้ได้รับสิ่งที่ตรงกับความต้องการมากขึ้น และได้ประโยชน์ในระยะยาวมากยิ่งขึ้น

นอกจากจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการ ปลูกความรู้ และ ปลูกใจรักสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แล้ว บริษัทฯ ยังตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริม “คนทำดีในสังคม” ภายใต้กิจกรรม “ปลูกความดี” โดยได้สร้างสรรค์ สารคดีสั้น ชุด “บันทึกทรู บันทึกคนดี” ซึ่งเป็น สารคดีบันทึกคุณความดีของคนดีๆ ในสังคมไทยหลากหลายรูปแบบ เพื่อยกย่องเชิดชู และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ทำความดี รวมถึงสร้างให้เป็นตัวอย่างและเป็นแรงบันดาลใจในการทำความดี แก่คนในสังคม เพื่อนำออกอากาศในช่องต่างๆ ของทรูวิชั่นส์ จำนวน 17 ช่อง โดยออกอากาศครั้งแรกตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ ปี 2551 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ออกอากาศไปแล้วมากกว่า 100 ตอน

ประการที่ 7 การอาสาช่วยเหลือชุมชน (Community Volunteering) พบว่า บริษัทฯ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กรกับชุมชน และยังทำให้พนักงานรับรู้ เข้าใจถึงความจำเป็น ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนได้เป็นอย่างดี เพราะเปิดโอกาสให้พนักงานได้เป็นตัวแทนของบริษัทฯ เข้าไปทำหน้าที่ของพลเมืองดีในชุมชนและโรงเรียนได้อย่างใกล้ชิด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

ในการดำเนินการด้าน ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของบริษัทฯ ที่มีต่อด้านการศึกษานั้นประกอบไปด้วย 7 ประการด้วยกัน คือ 1.นโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี คือ แนวทางส่งเสริมและผลักดันกาปฏิบัติตามนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดีเพื่อให้การปฏิบัติงานมีผลดีตามนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี 2. การวางแผน เป็นตัวกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ที่จะทำให้หน่วยงานดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด 3. การมีส่วนร่วม องค์กรมีการสนับสนุน

บุคลากรให้เกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ 4. กิจกรรม บริษัทฯ มีกิจกรรมที่ดำเนินการในปัจจุบันอยู่ 2 ลักษณะสำคัญด้วยกัน คือ 1) กิจกรรมที่ทำให้องค์กร สมาชิกขององค์กร เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่กับชุมชนหรือสังคม ที่องค์กรตั้งอยู่ คือความสัมพันธ์บนฐานผลประโยชน์ร่วมกันในฐานะสมาชิกของชุมชนหรือสังคมเดียวกัน ไม่ใช่ความสัมพันธ์ในฐานะผู้ให้บริการลูกค้า เช่น โครงการ “3G+ เพื่อโรงเรียนและชุมชน” เป็นต้น และ 2) กิจกรรมที่นำให้องค์กรและสมาชิกขององค์กร เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม เช่น โครงการเปิดโลกทัศน์การเรียนรู้สู่โรงเรียนทั่วประเทศ เป็นต้นซึ่งแตกต่างจากตัวอย่างการทำ CSR ของปรีดีนุกุลสมปรารถนา (2563 : ออนไลน์) ที่กล่าวว่าตัวอย่างการทำ CSR มีหลายประการด้วยกัน เช่น การลดการใช้คาร์บอนการปรับปรุงนโยบายการจ้างงานการเข้าไปมีส่วนร่วมในการขายสินค้าอย่างมีจริยธรรมอาสาสมัครทำกิจกรรมเพื่อชุมชนการบริจาคเงินทุนการเปลี่ยนนโยบายบริษัทให้หันมามุ่งเน้นเรื่องประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมการลงทุนในกระบวนการผลิตเพื่อพัฒนาสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการตั้งโครงการด้านการกุศลและธนาคารไทยพาณิชย์ กล่าวถึงโครงการด้าน CSR ของธนาคารไทยพาณิชย์ว่ามุ่งดำเนินโครงการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้หลากหลายโครงการเพื่อการพัฒนาเยาวชนทั้งในด้านสติปัญญาและจิตใจโดยมี “มูลนิธิสยามกัมมาจล”เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญการพัฒนาเยาวชนผ่านโครงการต่างๆของธนาคารไทยพาณิชย์และมูลนิธิสยามกัมมาจลธนาคารไทยพาณิชย์ยังให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษามูลนิธิและองค์กรสาธารณกุศลต่างๆในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนอย่างต่อเนื่องซึ่งถือเป็นการสร้างอนาคตของชาติร่วมกันอาทิการสนับสนุนมูลนิธิยุวสถิรคุณในโครงการทุนเศรษฐกิจพอเพียงการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายของธนาคารการสนับสนุนสถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนาและคณะดุริยางคศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากรในกิจกรรมพัฒนาเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีคลาสสิกให้มีมาตรฐานระดับสากล เป็นต้น5. การส่งเสริมประเด็นให้รับรู้ในวงกว้าง โดยองค์กรเลือกประเด็นทางสังคมที่น่าสนใจแล้วใช้ความเชี่ยวชาญในการส่งเสริมการตลาดเข้าไปสนับสนุนด้วยการช่วยรณรงค์ให้ประเด็นดังกล่าวเป็นที่รับรู้ในวงกว้างยิ่งขึ้นในสังคม 6. การเชื่อมโยงประเด็นกับการตลาด บริษัทฯ นำส่วนหนึ่งของรายได้ หรือกำไรจากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการไปบริจาคเพื่อสาธารณกุศล และ 7. การอาสาช่วยเหลือชุมชน บริษัทฯ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กรกับชุมชน และยังทำให้พนักงานรับรู้ เข้าใจถึงความจำเป็นปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนได้เป็นอย่างดี เพราะเปิดโอกาสให้พนักงานได้เป็นตัวแทนของบริษัทฯ เข้าไปทำหน้าที่ของพลเมืองดีในชุมชนและโรงเรียนได้อย่างใกล้ชิด

อย่างไรก็ตาม กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 : 16) ได้วางหลักการความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการหรือบรรษัทบริบาลว่า มีอยู่ด้วยกัน 8 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมวดที่ 2 การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม หมวดที่ 3 การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม หมวดที่ 4 ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค หมวดที่ 5 การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม หมวดที่ 6 การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 7 การเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม หมวดที่ 8 การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความประสงค์เสนอแนะเพื่อการนำงานวิจัยชิ้นนี้ไปเป็นข้อมูลประกอบในการดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทฯ ที่มีต่อด้านการศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ เพื่อปรับปรุงงานกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ และจะดำเนินต่อไป ทั้งนี้ องค์ประกอบและบริบท ตลอดทั้ง อัตลักษณ์ของแต่ละองค์กรจะมีความแตกต่างกันออกไป การถอดบทเรียนเพื่อการทบทวนและเรียนรู้ความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมการดำเนินการองค์กรอื่นอาจทำได้เพียงเป็นกรณีศึกษาและแนวทางเบื้องต้นเท่านั้น เนื่องจากความแตกต่างขององค์กร และไม่สามารถนำวิธีการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทฯ ที่มีต่อด้านการศึกษาไปใช้ให้ประสบความสำเร็จภายในองค์กรนั้น ๆ ได้โดยตรงซึ่งอาจจะมีแนวทางที่มุ่งเน้นใช้การตลาดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในสังคม (Corporate Social Marketing) ที่เป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นในปัจจุบัน โดยองค์กรธุรกิจใช้ความเชี่ยวชาญทางการตลาดโดยเฉพาะการสื่อสารไปประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในสังคม

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป ในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถศึกษาวิจัยในประเด็นการเปรียบเทียบกระบวนการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินงานโครงการต่าง ๆ แต่ละพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับองค์กรและสังคม และศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง ตามรอยหรือตัวแบบสำหรับการเป็นองค์กรต้นแบบ (best practice) ในการดำเนินโครงการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทฯ ที่มีต่อด้านการศึกษาเพื่อเป็นองค์กรต้นแบบสำหรับหน่วยงานที่สนใจต่อไป ตลอดจนศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินการ และการขยายผลการดำเนินงานด้านการคืนกำไรสู่สังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *ความรับผิดชอบต่อสังคม CSR: Corporate Social Responsibility*. กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์ (1996).

คณะทำงานจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่องของ ทร. และแผนความรับผิดชอบต่อสังคมของ ทร. (ม.ป.ป.). แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกองทัพเรือ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา http://www.onc.navy.mi.th/files/guideLine.PDF

จีรพัฒน์ศิริรักษ์ และชไมพร ใจแปง. (2558). ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในองค์กร. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา https://vijailp.blogspot.com/2015/03/csr.html

ปรีดีนุกุลสมปรารถนา. (2563). รู้จักประเภทของกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา https://www.popticles.com/branding/types-of-csr/

ผู้จัดการออนไลน์. (2562). “ทรู”รับโล่ “ผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาไทย”โครงการ CONNEXT ED. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา https://mgronline.com/cyberbiz/detail/9620000112242

มยุรฉัตร สุขดำรงค์. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานสินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ บมจ. ธนาคารกรุงไทย.* ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ยุพาพร รูปงาม. (2545). *การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณ ในการปฏิรูประบบราชการ.* ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2553). ที่มาที่ไปของ CSR. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา http://www.tpa.or.th/tpanews/upload/mag_content/36/ContentFile542.pdf

Kruneung. (2560). การรับผิดชอบต่อสังคม (CSR: Corporate Social Responsibility) ในแบบที่เข้าใจง่าย ๆ. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา https://kruneung2020.blogspot.com/2017/10/csr-corporate-social-responsibility.html

Worapat, M. (2012). ความเป็นมาของ CSR และการนำไปใช้. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา https://www.gotoknow.org/posts/498598

สาเหตุของการติดยาเสพติด กรณีศึกษา: ชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

Causes of Drug Addiciton: Case study of Khum Srabua Community, Nai Muang Sub-district, Muang District, Roi-et Province

นัฐพงษ์ นาอุดม และ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Nattapong Naudom and Supawatanakorn Wongthanavasu
College of Local Administration Khon Kaen University, Thailand
Corresponding Author,E-mail : natt_tum@hotmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความนี้มีคำถามการวิจัยว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดในชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของการติดยาเสพติดในชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด อาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง ได้แก่ 1) จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ 2) จากการสัมภาษณ์ และ 3) แนวคำถามเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 13 คน ได้แก่ ผู้ที่ถูกจับกุมในคดียาเสพติดและได้รับการบำบัดแล้ว 5 คนเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ 3 คนเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการบำบัดผู้ติดยา 2 คนและชาวบ้านในพื้นที่ 3 คน เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดในชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย 6 สาเหตุหลัก คือ 1. สาเหตุที่เกิดจากตนเองอยากรู้ อยากลอง คึกคะนอง 2. ครอบครัวไม่พร้อมดูแล ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ครอบครัวแตกแยก 3. สภาพแวดล้อมของชุมชนคุ้มสระบัวนั้นเป็นสภาพที่มีสถานที่อยู่อาศัยแออัด เป็นแหล่งสลัม เป็นแหล่งที่มีการเสพและค้ายาเสพติด เพื่อนชักจูง และยาเสพติดหาซื้อได้ง่าย 4. เศรษฐกิจ คนในชุมชนบางส่วนตกงาน ขาดรายได้ นำไปสู่ความเครียดและมีเวลาว่างเพิ่มมากขึ้น 5. การทำงาน อาชีพที่ต้องใช้แรงงานกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ทำงานล่วงเวลา ต้องใช้ยาเสพติดเข้าช่วยเพื่อให้รู้สึกว่าทำงานได้นานขึ้นและสดชื่นขึ้น และ 6. ทัศนคติ กลุ่มผู้ที่ใช้ยาเสพติดที่ต้องการใช้ยาเพื่อดูแลเรื่องความสวยความงาม ช่วยรักษาน้ำหนักตัว แต่เมื่อใช้ยาเสพติดนานเข้าก็กลายเป็นผู้ติดยาเสพติด

คำสำคัญ: สาเหตุ; ยาเสพติด; การติดยาเสพติด

---

* วันที่รับบทความ: 12 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 26 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 27 ธันวาคม 2563
Received: December 12, 2020; Revised: December 26, 2020; Accepted: December 27, 2020

Abstracts

This research question is as follow how are the causes of drug addiction in Khum Srabua Community, Nai Muang Sub-district, Muang District, Roi-et Province? The aim of this study is to study the causes of drug addiction in Khum Sa Bua community, Nai Mueang Subdistrict, Mueang District, Roi Et Province. Data were collected from a review of the related literature, personal interviews, and observation. The interviews include 13 key informants: 5 people who have been arrested in drug cases and have received rehabilitation treatment programs; 3 local policemen; 2 people who are other agency staff involved in drug addiction treatment; and three local residents. Researcher selects a sample with purposive sampling that based on their information about the study.

This study found that the causes of drug addicition in the Khum Srabua Community can be classified 6 causes as follows: (1) Individual characteristic of the addict, such as self-curiosity, Prank; (2) Family factors, such as neglect/dysfunction, lack of time spent to teach children about not becoming addicted, or family dissolution; (3) Environmental factors, such as the community is a condition of crowded places of residence where has low-income shanties, and it is a source of addiction and drug trafficking, peer influence, and drug availability. (4) Economic factors, some people in Khum Srabua are unemployed and lack sufficient income, suffer from stress, and have too much free time; (5) Employment: the types of jobs that are available are labor-intensive and long work days, and workers feel the need to use drugs to help them get through the work and be alert; and (6) Attitudes: Some of the drug users started to use drugs in order to make them more attractive, or maintain their figure. However, after a period of time, they became addicted to the drugs.

Keywords: Causes; Addictive Drugs; Drug Addiction

บทนำ

สารเสพติด คือ สารใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้วทำให้มีผลกระทบต่อการทำงานของร่างกายและจิตใจ ยาเสพติดสามารถเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และการกระทำของบุคคลได้ ปัจจุบันสิ่งเสพติดหรือยาเสพติดให้โทษมีหลายประเภท อาจจำแนกได้หลายเกณฑ์ นอกจากแบ่งตามแหล่งที่มาแล้ว ยังแบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และแบ่งตามการออกฤทธิ์ โดยแบ่งตามประเภทการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ได้แก่ สารกระตุ้นประสาท คือ สารที่กระตุ้นร่างกายและการทำงานของสมองให้ทำงานเร็วขึ้น สารกดประสาท คือ สารที่ทำให้ร่างกายและการทำงานของสมองช้าลง ยาหลอนประสาท คือ สารที่ทำให้การมองเห็น ความรู้สึก และการได้ยินเปลี่ยนแปลงไป และสารที่ออกฤทธิ์ผสมผสาน คือ สารที่มีการออกฤทธิ์กดประสาท กระตุ้นประสาท หรือหลอนประสาทได้พร้อม ๆ กัน (Saelee, S., 2559 : Online)

จากที่ได้กล่าวไปแล้วถึงความหมายของสารเสพติด Saelee, S. (2559 : Online) และกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลพนมทวน (ม.ป.ป. : ออนไลน์) ได้กล่าวในทางเดียวกันถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดไว้ว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดประกอบด้วย 4 สาเหตุหลัก ดังนี้

1. ตนเอง อยากรู้ อยากลอง ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ไม่มีความรู้เรื่องสารเสพติด ประสบความล้มเหลวในชีวิต หรือเกิดจากการเจ็บป่วย อยากทดลอง ความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นนิสัยของคนโดยทั่วไปและไม่คิดว่าตนจะติดสารเสพติด จึงไปทำการทดลองใช้ ในการทดลองใช้ครั้งแรก ๆ อาจมีความรู้สึกดีหรือไม่ดีก็ตาม ถ้ายังไม่ติดสารเสพติดก็อาจประมาทไปใช้อีก จนในที่สุดก็ติดสารเสพติดนั้น หรือถ้าไปทดลองใช้สารเสพติดบางชนิด เช่น เฮโรอีน แม้จะเสพเพียงครั้งเดียว ก็อาจทำให้ติดได้ และถูกหลอกลวง ยาเสพติดมีรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ผู้ถูกหลอกลวงไม่ทราบว่าสิ่งที่ตนได้กินเข้าไปนั้น เป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรง คิดว่าเป็นยาธรรมดาไม่มีพิษร้ายแรง หรือเป็นอะไรตามที่ผู้หลอกลวงแนะนำ ผลสุดท้ายกลายเป็นผู้ติดสารเสพติด ปัจจุบันมีผู้ขายสินค้าประเภทอาหาร ขนม หรือเครื่องดื่มบางรายใช้สิ่งเสพติดผสมลงในสินค้าที่ขาย เพื่อให้ผู้ซื้อสินค้านั้นไปรับประทานเกิดการติด อยากมาซื้อไปรับประทานอีก จะไม่รู้สึกว่าตนเองเกิดการติดสิ่งเสพติดขึ้นแล้ว รู้แต่เพียงว่าอยากรับประทานอาหาร ขนม หรือเครื่องดื่มที่ซื้อจากร้านนั้น ๆ กว่าจะทราบก็ต่อเมื่อมีอาการเสพติดแล้ว

2. ครอบครัว เช่น สิ่งแวดล้อมภายในบ้านขาดความอบอุ่น รวมไปถึงปัญหาชีวิตคนในครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจ บุคคลในครอบครัวติดสารเสพติด มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน การหย่าร้างและแต่งงานใหม่ของหัวหน้าครอบครัว พ่อแม่ไม่เข้าใจลูก รักลูกไม่เท่ากัน และมีการเปรียบเทียบระหว่างลูกแต่ละคน หรือเปรียบเทียบกับลูกเพื่อนบ้าน การขาดความเอาใจใส่ดูแลจากพ่อแม่ และขาดการยอมรับจากครอบครัว เด็กจะหันไปคบเพื่อนรวมกลุ่มเพื่อต้องการความอบอุ่น

3. สิ่งแวดล้อม เช่น มีแหล่งผลิตหรือแหล่งระบาดของยาเสพติดที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีตัวอย่างจากสื่อประเภทต่าง ๆ สังคมไม่เปิดโอกาสหรือไม่ยอมรับผู้ติดยาได้กลับเข้ามาสู่สังคมปกติ อาศัยอยู่ในสิ่งสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการติดยาเสพติด สถานที่อยู่อาศัยแออัด เป็นแหล่งสลัม หรือเป็นแหล่งที่มีการเสพและค้ายาเสพติด ภาวะทางเศรษฐกิจบีบคั้นจิตใจ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจผลักดันให้ผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าวบางคนหันมาพึ่งยาเสพติดโดยคิดว่าจะช่วยให้ตนเองหลุดพ้นจากสภาพต่าง ๆ ที่คับข้องใจเหล่านั้นได้

4. เศรษฐกิจ เช่น เศรษฐกิจตกต่ำ ว่างงาน ยากจน ค่าใช้จ่ายเพิ่มโดยมีรายได้ลดลง หรือคงที่ มีหนี้สินล้นพ้นตัว เมื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ก็หันไปใช้สิ่งเสพติดซึ่งช่วยผ่อนคลายความรู้สึกในความทุกข์ยากต่าง ๆ เหล่านี้แม้จะรู้ว่าเป็นชั่วครู่ชั่วยามก็ตาม เช่น กลุ้มใจที่เป็นหนี้คนอื่นก็ไปกินเหล้า หรือสูบกัญชาให้เมาเพื่อที่จะได้ลืมเรื่องหนี้สิน บางคนต้องการรายได้เพิ่มขึ้นโดยพยายามทำงานให้หนักและมากขึ้นทั้ง ๆ ที่ร่างกายอ่อนเพลียมากจึงรับประทานยากระตุ้นประสาทเพื่อให้สามารถทำงานต่อไปได้ เป็นต้น ถ้าทำอยู่เป็นประจำทำให้ติดสิ่งเสพติดนั้นได้

ทำนองเดียวกัน กรมสุขภาพจิต (2558 : 23) ที่ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้คนติดยาบ้ามีอยู่ด้วยกันหลายสาเหตุ คือ 1. เพื่อหนีความทุกข์ใจ โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหา ในครอบครัวนั้นจะขาดความรัก ความอบอุ่น ครอบครัวแตกแยก ตลอดจนมีปัญหาทางด้านการเรียน ปัญหาความรักจะส่งผลให้วัยรุ่นหาทางออก

โดยการใช้ยาเสพติดเพื่อระงับความทุกข์ใจที่เกิดขึ้น 2. ความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง บางคนลองเสพตามเพื่อนเพราะกลัวเพื่อนไม่ให้เข้ากลุ่มด้วย ตลอดจนวัยรุ่นบางคน ก็อาจลองเสพด้วยความคึกคะนอง เพราะอยากทดลองสิ่งใหม่ ๆ และคิดว่าตัวเองคงไม่ติดง่าย ๆ ซึ่งมักส่งผลให้วัยรุ่นติดสารเสพติดได้ในเวลาต่อมา 3. อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคนติดยาหรือเป็นแหล่งที่มีการขายยาเสพติด ซึ่งการที่วัยรุ่นอยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ทำให้เห็นว่าการใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อวัยรุ่นถูกชักจูงให้ลองยาก็จะคล้อยตามได้ง่าย หรือบางคนอาจลองเสพยาเสพติดเองเพราะเกิดความสงสัยว่า ยาเสพติดจะช่วยให้เกิดความสนุกสนานได้อย่างไร และ 4. ถูกหลอกลวงให้ติดยาเสพติด เนื่องจากสิ่งเสพติดในปัจจุบันมักมีมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นลูกกวาด หรือท๊อฟฟี่เป็นแคปซูล เป็นต้น ซึ่งกรณีนี้วัยรุ่นอาจไม่ทราบว่าสิ่งที่ตนเสพเป็นสิ่งเสพติดชนิดร้ายแรง จึงทำให้ลองกินเข้าไปจนกลายเป็นคนติดยาได้ ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ม.ป.ป. : ออนไลน์) ที่ได้กล่าวว่าสาเหตุที่ยาเสพติดแพร่ระบาดเข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชน คือ 1. คนอ่อนแอ ขาดจิตสำนึก และความตระหนัก 1.1 เด็กและเยาวชน - คึกคะนอง อยากรู้อยากลอง ต้องการให้เพื่อนฝูงยอมรับ - ครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว้าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยว 1.2 ผู้ใหญ่ - มีปัญหาชีวิต เช่น ว่างงาน ยากจน มีหนี้สิน - จิตใจไม่เข้มแข็ง ท้อแท้ หมดหวัง ขาดสิ่งยึดเหนี่ยว - ผิดหวังในครอบครัว/สังคม - เห็นแก่ตัว หารายได้ในทางที่ผิด 2. ตัวยา ฤทธิ์ในการมอมเมาของยาเสพติด ทำให้ผู้เสพหลงใหลในความสุข ความเคลิบเคลิ้ม จนไม่สามารถกลับมามีความสุขในชีวิตปกติได้ ต้องพึ่งพาใช้ยาเสพติดไปตลอด และ 3. สิ่งแวดล้อม 3.1 อบายมุขรอบตัว เช่น การพนัน แหล่งมั่วสุม ฯลฯ ขาดพื้นที่สร้างสรรค์เชิงบวก 3.2 ครอบครัวบกพร่อง ไม่มีเวลา ห่างเหิน ขาดการปลูกฝังขัดเกลาในสิ่งที่ดี และ 3.3 หมู่บ้าน/ชุมชนอ่อนแอ ขาดแบบอย่างที่ดี ขาดความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจต่อกัน

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติดมาช้านาน โดยสภาพปัญหาได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน เด็กและเยาวชนเริ่มใช้ยาเสพติดมีอายุน้อยลง จากระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.) ของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามกรมสุขภาพจิต พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดกระทรวงสาธารณสุข ปี 2556 - 2558 จำนวน 156,884 คน 98,421 คน และ 55,683 คน ตามลำดับ โดยเป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในหน่วยงานสังกัดกรมสุขภาพจิต จำนวน 3,975 คน 4,071 คน และ 3,912 คน ตามลำดับ จากสถิติการเข้ารับการบำบัดรักษาแม้ว่าจะมีแนวโน้มลดลง แต่กลับพบว่าผู้เข้ารับบำบัดรักษาเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 15 - 24 ปี มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 50 (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมสุขภาพจิต, 2559 : ออนไลน์) ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญที่ต้องมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเนื่องจากมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ควรได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติด และปัจจัยยั่วยุต่าง ๆ รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการกลับไปใช้ซ้ำ ซึ่งเมื่อจำแนกชนิดยาเสพติดที่มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษามากที่สุด คือ ยาบ้า ร้อยละ 75.20 รองลงมา คือ กัญชา ร้อยละ 6.83 และกระท่อม ร้อยละ 4.17 ด้านพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดที่น่าเป็นกังวล คือ การใช้ยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิดร่วมกันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้การบำบัดรักษามีความยุ่งยาก ซับซ้อนมากขึ้น

นอกจากนี้ปัจจุบันยังพบว่าเด็กและเยาวชนมีการนำสารต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายมาผสมกันเพื่อให้ออกฤทธิ์เหมือนสารเสพติด ซึ่งเด็กและเยาวชนมีการทดลองดื่มสารเหล่านี้ เนื่องจากมองว่าเกิดจากส่วนผสมของสารที่ไม่เป็นอันตราย โดยที่ไม่ได้คำนึงว่ามีฤทธิ์เสพติด ปัญหาสารเสพติดเป็นปัญหาที่เป็นภัยร้ายแรงต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ส่งผลต่อพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสมองโดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี เป็นกลุ่มประชากรที่มีขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 32.44 ของประชากรทั้งหมดในปี 2557 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559 : ออนไลน์) ซึ่งเป็นวัยที่ดำเนินชีวิตในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ใฝ่หาความรู้ อยากเห็น อยากลองของใหม่ รักพวกพ้อง รักเพื่อน เชื่อเพื่อน และมองหาแบบอย่างเพื่อดำเนินรอยตามแบบทัศนคติที่ผิด ๆ เกี่ยวกับการใช้สารเสพติดในวัยรุ่น เช่น การเสพไอซ์ ทำให้ผอม ผิวขาว การเสพยาบ้าทำให้เพิ่มความตื่นเต้นในการมีเพศสัมพันธ์ อ่านหนังสือได้นานขึ้น ทำให้มีกำลังวังชา ทำให้มีจิตใจแจ่มใส ทำให้มีสุขภาพดี ทำให้สติปัญญาดี สามารถรักษาโรคบางอย่างได้ จากทัศนคติดังกล่าวทำให้เกิดความรู้สึกอยากลองใช้ จนมีการติดสารเสพติดนั้นในที่สุด (Saelee, S., 2559 : Online)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลจากสถิติการจับกุมยาเสพติด 3 ปีย้อนหลังในพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ในปี 2561 ภาพรวมการจับกุมยาเสพติด จำนวน 382 ครั้ง ในปี 2562 จำนวน 479 ครั้ง และในปี 2563 จำนวน 575 ครั้ง และจากสถิติดังกล่าว จะเห็นว่า สถิติการจับกุมยาเสพติดใน 3 ปีย้อนหลังมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นตามที่เป็นข่าวตามหนังสือพิมพ์และสื่อออนไลน์อยู่ตลอด เช่น สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 (2561 : ออนไลน์) ที่เสนอข่าวถึงการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นชุมชนคุ้มสระบัว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดว่าเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมได้รับแจ้งจากพลเมืองดีว่ามีกลุ่มวัยรุ่น 10 - 15 คน มารวมตัวมั่วสุมยาเสพติดที่บ้านไม่มีเลขที่ ซอย 11 ถนนรอบเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จึงประสานขอกำลังฝ่ายปกครองอำเภอเมืองร้อยเอ็ด นำกำลังเข้าไปภายในบ้านดังกล่าว พบกลุ่มวัยรุ่นประมาณ 10 คน รวมตัวมั่วสุมยาเสพประเภทกัญชา และยาบ้า ซึ่งหนึ่งในจำนวนเป็นเด็กชาย อายุ 14 ปี ถือยาบ้าที่ใส่ถุงพลาสติกไว้ในมือจำนวน 195 เม็ด ยอมรับว่ายาบ้าบิดาชื่อนายสมบัติ ใช้ให้นำไปมอบให้ลูกค้าชื่อนายสัน (ไม่ทราบชื่อนามสกุลจริง) ที่ชุมชนวัดบูรพา คุ้มสระบัว แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตรวจค้นจับกุมเสียก่อน เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงแจ้งสิทธิและข้อกล่าวหาให้เด็กชายดังกล่าวและผู้ปกครองทราบ ก่อนควบคุมตัวพร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรเมืองร้อยเอ็ด เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ส่วนวัยรุ่นที่เหลือนำตัวไปตรวจหาสารเสพติด และดำเนินคดีในข้อหาเสพยาเสพติดเพื่อเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาต่อไป เป็นต้น จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่าเหตุใดถึงมีผู้เข้ามาในกระบวนการต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นและรุนแรงขยายวงกว้างขึ้นทุกปีจนเกิดเป็นคำถามการวิจัยที่ว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดในชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสาเหตุของการติดยาเสพติดในชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิจัยจาก 3 แหล่ง คือ 1) จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) จากแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) และ3) แนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informations) จำนวน 13 คน ประกอบด้วย ผู้ที่ถูกจับกุมในคดียาเสพติดและได้รับบำบัดแล้ว 5 คนเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ 3 คนเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการบำบัดผู้ติดยา2 คน และชาวบ้านในพื้นที่3 คนโดยใช้เทคนิควิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

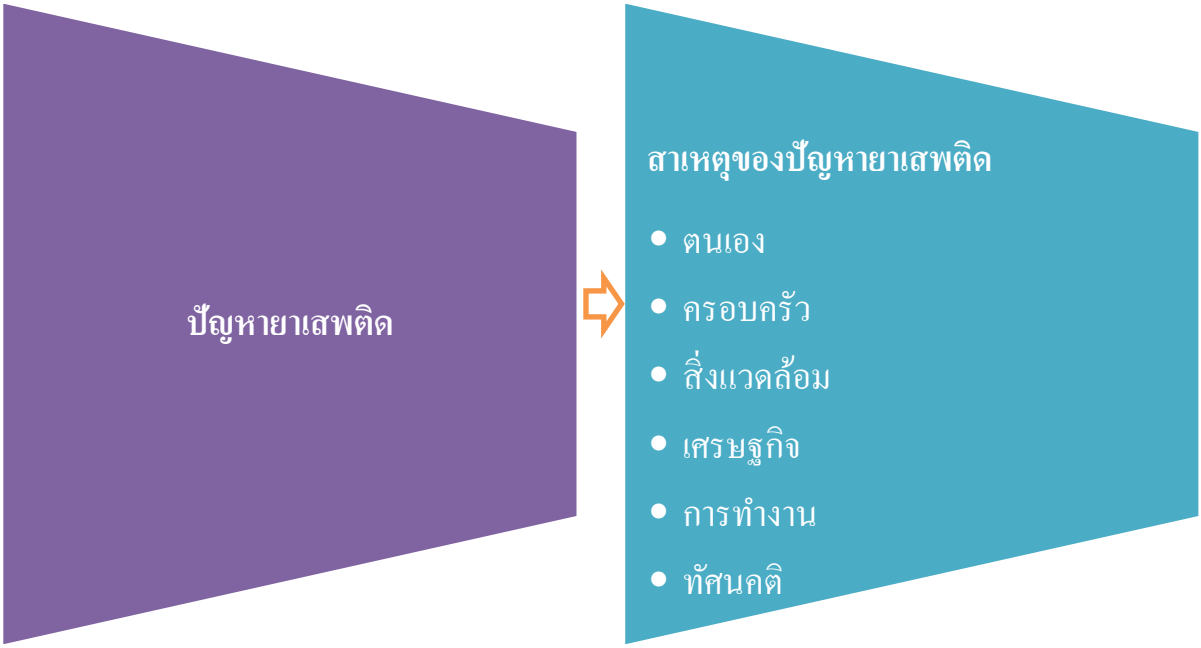
เครื่องมือที่ใช้การการวิจัย ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) เพื่อรวบรวมบริบทและสิ่งแวดล้อมที่ศึกษา รวมถึงเครื่องมือสำหรับการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่อาศัยวิธีการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informations) เป็นหลัก ตลอดจนการสังเกตเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม

วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ การนำความรู้หรือข้อสังเกตที่รวบรวมได้จากภาคสนามมาดำเนินการตีความ (Interpretation) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction Approach) โดยมีจุดยืนบนบริบทของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (ชาย โพธิสิตา, 2552 : 156) ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการศึกษา แล้วนำเสนอเป็นผลการวิจัยในเชิงพรรณนาความต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสาเหตุของยาเสพติด ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอธิบายผลการวิจัยโดยจำแนกสาเหตุของปัญหายาเสพติด ของชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ออกเป็น 6 สาเหตุ ดังนี้

สาเหตุที่หนึ่ง ตนเอง บางครั้งกลุ่มผู้เสพยาเสพติดเป็นกลุ่มที่มีปัญหายุ่งเหยิงในชีวิต จัดการตนเองไม่ได้ หาทางออกชั่วคราวเท่านั้น ทั้งที่ตนเองก็ทราบดีว่ายาเสพติดนั้นมีโทษทั้งทางกฎหมาย และมีโทษต่อร่างกาย แต่ก็ยังอยากลองก่อนเผื่อช่วยได้แม้ชั่วคราวก็ยังดี มีทั้งกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนที่มีความคึกคะนอง บางรายก็มีปัญหาส่วนตัว ไม่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น อกหัก ไม่มีเงิน เป็นโรคเครียด โรคซึมเศร้า ต้องการใช้ยาเพื่อบรรเทาความทุกข์ชั่วคราว แต่ก็ส่งผลให้เสพติดการใช้สารเสพติดระยะยาว บางครั้งก็ตกเป็นเหยื่อของพวกเด็กส่งยา นำยาฟรีมาหลอกล่อให้ใช้ก่อน และจำหน่ายให้ในคราวต่อไป ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดขาจร กล่าวคือไม่ได้ซื้อยาเสพติดใช้เป็นประจำ จากพ่อค้าเจ้าใดเจ้าหนึ่ง แต่ซื้อใช้ไปเรื่อย ๆ อาจเป็นคนนอกพื้นที่ อยากลองใช้เป็นครั้งคราว เมื่อเป็นแบบนี้นานเข้าคนเหล่านี้ก็จะกลายเป็นขาประจำ เพราะฤทธิ์ของยาทำให้อยากยาขึ้นเรื่อย ๆ สะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“ในครั้งแรกผมเพียงต้องการทดลองใช้เท่านั้น และไม่คิดว่าตนเองจะติดยาเสพติด”

(สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2563)

สาเหตุที่สอง ครอบครัว สถาบันครอบครัวคือสาเหตุหลักของปัญหายาเสพติด เมื่ออยู่ในครอบครัวที่ไม่พร้อมดูแล ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรหลานมากพอสมควรก็จะทำให้บุตรหลานเดินทางที่ผิดได้ หรืออย่างเลวร้ายที่สุดคือ คนในครอบครัวใช้ยาเสพติดเสียเอง บุตรหลานเห็นจนเป็นเรื่องปกติ ไม่ได้คิดต่อว่าเป็นความผิดหรือไม่ มีผลเสียหรือไม่ หรือแม้ว่าจะรู้ว่ามีผลเสีย แต่ก็ไม่มีโอกาสได้เห็นว่าเส้นทางที่ดีกว่านั้นเป็นอย่างไร ดังนั้น ด้วยปัญหาด้านสถาบันครอบครัวดังกล่าวจึงส่งผลอย่างมากต่อการตัดสินใจเลือกทางเดินของสมาชิกในครอบครัว

ทั้งนี้ ชุมชนคุ้มสระบัวเป็นชุมชนที่มีกลุ่มวัยรุ่นจำนวนมาก อาจจะเป็นเพราะปัญหาต่อเนื่องระยะยาวของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่เติบโตมาในชุมชนนั้นมักมีปัญหาครอบครัวแตกแยก ไม่ได้รับการดูแลตามสมควร ทำให้ต้องใช้ชีวิตแบบไม่มีอนาคต ตลอดจนเด็กและเยาวชนในความคุ้มครองของสถานพินิจ มักมีสาเหตุในการเริ่มใช้ยาเสพติดแตกต่างกันออกไปแล้วแต่กรณี แต่ส่วนใหญ่มักเกิดจากมีปัญหาทางครอบครัวแตกแยก สะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญสองท่านที่กล่าวว่า

“ผมใช้ยาเสพติดมา 4 ปีแล้ว ขณะนั้นผม อายุ 17 ปี กำลังจะจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเลื่อนชั้นการศึกษา ได้เกิดวิกฤติทางครอบครัวขึ้น กล่าวคือ พ่อและแม่ของผม ตกงาน และทะเลาะกันบ่อยครั้ง ครอบครัวของเราไม่มีเงินสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ต้องหาอาชีพเสริม และไม่ได้ไปโรงเรียน ทางบ้านอยากให้ผมลาออก แต่ผมอยากเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่งผลให้เกิดความเครียด และพยายามหาทางออก ผมได้ไปนั่งดื่มสุรากับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันในหมู่บ้าน แต่ผมจำความไม่ได้มากนักเนื่องจากอยู่ในอาการเมาสุรา ได้มีเพื่อนรายหนึ่งนำยาเสพติดมาให้โดยบอกว่าอาจจะช่วยให้หายจากความเครียดได้ ด้วยความมึนเมาสุราจึงรับไว้ และเริ่มใช้ยาเสพติดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา”

(สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2563)

“ผมเคยคิดว่าพ่อแม่ไม่รัก แต่โตขึ้นก็ได้ทราบว่านั่นเป็นเพราะครอบครัวของเราไม่มีเงินมากพอที่ซื้อสิ่งของที่ผมอยากได้ให้”

(สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2563)

สาเหตุที่สาม สภาพแวดล้อม สภาพแว้ดล้อมของชุมชนคุ้มสระบัวนั้นเป็นสภาพที่มีสถานที่อยู่อาศัยแออัด เป็นแหล่งสลัม หรือเป็นแหล่งที่มีการเสพและค้ายาเสพติด ยาเสพติดหาซื้อได้ง่าย และในสังคมที่ยาเสพติดซื้อหาได้ง่าย โอกาสที่ประชาชนจะหันไปใช้และติดยาก็มีมากขึ้น ยาเสพติดบางอย่างเป็นยาที่ใช้ในทางการแพทย์อยู่ และมีการผลิตจากโรงงานเภสัชกรรม หรือนำเข้ามาในประเทศ เพื่อเป็นยารักษาโรค แล้วมีขายอยู่ตามร้านขายยาทั่วไป อาจมีผู้นำไปใช้เป็นยาเสพติดได้ ตลอดจนภาวะทางเศรษฐกิจบีบคั้นและการที่เยาวชนมีเวลาว่าง และไม่มีสิ่งใดที่เพลิดเพลิน และไม่มีอะไรให้ทำในเวลาว่าง ทำให้เยาวชนไปมั่วสุมกันในที่ต่าง ๆ เป็นก๊วน หรือแก๊ง และชักจูงกันไปทำสิ่งต่าง ๆ ถ้ามีเพื่อนที่ไม่ดีอยู่ร่วมในกลุ่มก็อาจชักนำไปในทาง

อบายมุก เช่น การพนัน การมั่วสุมทางเพศ ตลอดจนการใช้บุหรี่ เหล้า และยาเสพติดต่าง ๆ ผู้ที่เคยใช้หรือติดยาเสพติด เป็นผู้ที่รู้แหล่งที่หายาเสพติดได้ย่อมชักนำเพื่อนไปใช้ยาเสพติดได้ ซึ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลผลักดันให้ผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าว บางคนหันมาพึ่งยาเสพติดโดยคิดว่าจะช่วยให้ตนเองหลุดพ้นจากสภาพต่าง ๆ ที่คับข้องเหล่านั้นได้ บางรายนั้นไม่ได้สนใจยาเสพติด แต่ไม่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ชักจูงไปในทางที่ดี ไม่ได้มีทางเลือกมากนักในการใช้ชีวิต และไม่คิดว่าจะมองหาทางเลือกอื่นใดมากกว่าทางที่มีอยู่ บางรายก็เป็นความคึกคะนองทั่วไปของวัยรุ่นหรือกลุ่มนักเลงประจำชุมชนและการต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มสังคม หรือพฤติกรรมการลอกเลียนแบบ และไม่ได้รับการศึกษาที่เพียงพอ ไม่มีคนคอยให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ทำให้ถูกสังคมชักจูงได้ง่าย อย่างไรก็ตาม ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุหลักหนึ่งของยาเสพติดนั้นมีปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวช่วยให้ประชาชนในชุมชนนั้นเสพยาเสพติด คือ เพื่อน การเลือกคบหรือเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่เป็นผู้ใช้ยาเสพติดย่อมเป็นทางนำให้บุคคลที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอ หรือขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมอยู่แล้ว หันไปใช้และติดยาได้ง่ายขึ้น ผู้ที่ใช้และติดยาเสพติดส่วนใหญ่รู้จักยาเสพติดจากเพื่อน ได้รับยาเสพติดครั้งแรกจากเพื่อน ใช้ยาเสพติดครั้งแรกที่บ้านเพื่อน ใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อน การอยากทำตามเพื่อน พฤติกรรมการลอกเลียนแบบ และปรึกษาเพื่อนเมื่อมีปัญหาเพื่อนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการชักนำให้ใช้ยาเสพติดได้ง่าย สะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญสองท่านที่กล่าวว่า

“ในกลุ่มเพื่อนของข้าพเจ้ามีผู้ที่ใช้ยาเสพติดประมาณ 3 - 4 คน ส่วนใหญ่ก็มักจะชวนกันไปเสพยาเสพติดพร้อมกัน”

(สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2563)

“ในกลุ่มเพื่อนของดิฉันมีผู้ที่ใช้ยาเสพติดประมาณ 2 คน หนึ่งในนั้นคือผู้ที่มาชักชวนและเป็นคนจัดหายาเสพติดมาให้เมื่อดิฉันต้องการใช้ยาเสพติด ดิฉันเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกเพราะเพื่อนชักชวนให้ข้าลองใช้ดู ตอนอายุ 19 ปี คิดว่าน่าจะสนุกดี ลองดูเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่น่าจะทำให้ติดได้ รวมทั้งเคยเห็นวัยรุ่นในภาพยนตร์เสพยาเสพติด ทำให้อยากรู้ว่าจะเป็นเหมือนในภาพยนตร์หรือไม่ เมื่อดิฉันตอบตกลงในคราวแรก เพื่อนของดิฉันก็ชักชวนบ่อยครั้ง เมื่อเห็นว่าไม่มีความรู้สึกคล้ายลงแดงจึงคิดว่าตนเองไม่ติด แต่เมื่อเสพยาเสพติดหลาย ครั้งเป็นเวลานานเข้า กลับรู้สึกตัวอีกทีก็ต้องการยาตลอดแล้ว”

(สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2563)

รวมถึง สังคม ชุมชน สาเหตุในการเริ่มใช้ยาเสพติดเด็กมักเกิดจาก การถูกสังคมชักจูงของคนในชุมชน เพราะสังคมรอบข้างก็มักเป็นพวกเด็กเกเร ครอบครัวแตกแยก คนรอบข้างเกือบจะทั้งหมดก็เป็นแบบเดียวกัน ชักชวนกันไปทำเรื่องรบกวนชาวบ้านในพื้นที่บ่อยครั้ง อย่างที่หนักมากก็คือชักชวนกันใช้ยาเสพติดก่อความเดือดร้อนรำคาญให้กับคนในชุมชน สะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

"ในกลุ่มเพื่อนของผม ไม่มีผู้ใดใช้ยาเสพติดเลย แต่ผมได้ยาเสพติดมาจากกลุ่มวัยรุ่นในชุมชน"

(สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2563)

สาเหตุที่สี่ เศรษฐกิจ ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ก่อตัวขึ้นจากหลายปัจจัยที่ส่งผลให้คนในชุมชนบางส่วนตกงาน ขาดรายได้ นำไปสู่ความเครียด และมีเวลาว่างเพิ่มมากขึ้น เช่น กลุ่มผู้ที่ตกงาน ไม่มีอาชีพ ต้องการเงินด่วน หรือพวกติดหนี้พนัน ทำให้ต้องมาทำงานเกี่ยวกับยาเสพติดและเพื่อหารายได้จากการค้ายาเสพติด นอกจากนี้ยังมีบางรายตัดสินใจใช้ยาเสพติดเพราะไม่มีเงิน อยากเป็นเด็กส่งยาเพื่อหารายได้เสริม จึงต้องนำพาตัวเองเข้าวงการยาเสพติด อีกทั้งยังมีเด็กและเยาวชนที่ต้องการทำงานหาเงินมาประทังชีวิตประจำวัน เนื่องจากไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่มีวุฒิการศึกษาในการสมัครงาน จึงเลือกที่จะมาเป็นเด็กส่งยาเสพติด ให้กับพ่อค้าทั้งรายใหญ่และรายย่อย เพื่อหารายได้ และได้ลองใช้ยาเสพติดเพื่อให้เข้ากับสังคมที่ตนเลือกทำงานได้ สะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

"ใช้ยาเสพติดมา 1 ปี ขณะนั้นอายุ 25 ปี มีปัญหาชีวิตรุมเร้า ตกงานไม่มีเงิน รู้สึกไม่มีที่พึ่ง มีอาการนอนไม่หลับ และไม่เคยคิดมาก่อนว่าตนเองจะติดยาเสพติด จนวันที่หาทางออกไม่ได้จริง ๆ แค่อยากให้แต่ละวันผ่านไปได้ง่ายขึ้น และใช้ยาช่วยให้สามารถนอนหลับได้จึงได้ลองใช้ยาเสพติด"

(สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2563)

สาเหตุที่ห้า การทำงาน ในการทำงานบางอาชีพโดยเฉพาะอาชีพที่ต้องใช้แรงงานกลุ่มผู้ใช้แรงงานหนัก ผู้ที่ทำโอที หรือต้องอดหลับอดนอน ก็มีบางคนต้องใช้ยาเสพติดเข้าช่วยโดยที่เมื่อใช้ยาเสพติดแล้วทำให้รู้สึกว่าทำงานได้นานขึ้น สดชื่น มีพลังล้นเหลือ และเริ่มใช้เรื่อยมา ก็จะนำการใช้ยาเสพติดเพื่อพยุงการทำงานมาบอกต่อกันในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน รวมถึงจัดหายาเสพติดมาให้เพื่อนร่วมงาน เช่น คนขับรถสิบล้อ ผู้ใช้แรงงานแบกหาม เป็นต้น สะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

"ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมบางคนนั้นให้คำรับสารภาพว่า สาเหตุของการเสพยาเสพติดจนติดมาจนถึงปัจจุบันนั้น เนื่องจากการทำงานนั้นต้องมีการขับรถส่งของในตอนกลางคืนระยะทางไกล ทำให้ต้องใช้ยาเสพติดเพื่อให้ทำงานได้นานมากขึ้น"

(สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2563)

สาเหตุที่หก ทัศนคติ นอกที่ได้กล่าวมาแล้วยังมีกลุ่มผู้ที่ใช้ยาเสพติดที่เสพติดจากการใช้ยาที่ได้รับมาจากการรักษาโรคบางอย่าง ซึ่งแพทย์จะเป็นผู้สั่งจ่ายยา เมื่อหายขาดจากโรคดังกล่าวนั้นแล้ว ร่างกายยังรู้สึก

ว่าเสพติดการใช้ยา จึงต้องพยายามหายาบางอย่างมาใช้อีก ตลอดจนมีกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเชื่อที่ผิด ต้องการใช้ยาเพื่อเรื่องความสวยความงาม อยากหล่อ อยากสวย อยากผอม จึงใช้ยาโดยไม่รู้ว่ายานั้นนำไปสู่ผลในทางลบทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงตัดสินใจใช้ยาเสพติด อย่างไรก็ตาม กลับมีวัยรุ่นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความเชื่อว่ายาเสพติดบางชนิดจะช่วยรักษาน้ำหนักตัว ทำให้ผอม และไม่โทรม จึงพยายามหายาชนิดดังกล่าวมาใช้โดยไม่คิดว่าตนเองจะติดยาเสพติด แต่เมื่อใช้ยาเสพติดนานเข้าก็กลายเป็นผู้ติดยาเสพติด สะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“ผู้ต้องหาแต่ละคนมีสาเหตุการติดยาเสพติดที่แตกต่างกันออกไป บางรายก็มีปัญหาด้านสุขภาพแต่เข้าใจผิดในวิธีการรักษาหรือเคยใช้ยาบางชนิดจากแพทย์เป็นประจำ เมื่อเลิกใช้ยาก็รู้สึกว่าตนเองต้องการใช้ยาอะไรสักอย่างอีก จึงหันมาพึ่งพายาเสพติด”

(สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2563)

อภิปรายผลการวิจัย

กล่าวโดยสรุป สาเหตุของของการติดยาเสพติดในชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย 6 สาเหตุหลัก คือ 1. สาเหตุที่เกิดจากตนเอง อยากรู้ อยากลอง คึกคะนอง และผู้ใช้ยาเสพติดขาจร 2. ครอบครัว ครอบครัวไม่พร้อมดูแล ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ครอบครัวแตกแยกบางคนในครอบครัวใช้ยาเสพติดเสียเอง บุตรหลานเห็นจนเป็นเรื่องปกติ ไม่ได้คิดต่อว่าเป็นความผิดหรือไม่ 3. สภาพแวดล้อม สภาพแว้ดล้อมของชุมชนคุ้มสระบัวนั้นเป็นสภาพที่มีสถานที่อยู่อาศัยแออัด เป็นแหล่งสลัม หรือเป็นแหล่งที่มีการเสพและค้ายาเสพติด มีเพื่อนชักจูง และยาเสพติดหาซื้อได้ง่าย 4. เศรฐกิจ คนในชุมชนบางส่วนตกงาน ขาดรายได้ นำไปสู่ความเครียด และมีเวลาว่างเพิ่มมากขึ้น เช่น กลุ่มผู้ที่ตกงานไม่มีอาชีพ ต้องการเงินด่วน หรือพวกติดหนี้พนัน ทำให้ต้องมาทำงานเกี่ยวกับยาเสพติดและเพื่อหารายได้จากการค้ายาเสพติด อยากเป็นเด็กส่งยาเพื่อหารายได้เสริม จึงต้องนำพาตัวเองเข้าวงการยาเสพติด 5. การทำงานอาชีพที่ต้องใช้แรงงานกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ทำโอที ต้องใช้ยาเสพติดเข้าช่วยเพื่อให้รู้สึกว่าทำงานได้นานขึ้น สดชื่น มีพลังล้นเหลือและเริ่มใช้เรื่อยมา และ 6. ทัศนคติ กลุ่มผู้ที่ใช้ยาเสพติดที่เสพติดจากการใช้ยาที่ได้รับมาจากการรักษาโรคบางอย่าง ซึ่งแพทย์จะเป็นผู้สั่งจ่ายยา เมื่อหายขาดจากโรคดังกล่าวนั้นแล้ว ร่างกายยังรู้สึกว่าเสพติดการใช้ยาจึงต้องพยายามหายาบางอย่างมาใช้อีก ตลอดจนต้องการใช้ยาเพื่อดูแลเรื่องความสวยความงาม ช่วยรักษาน้ำหนักตัว แต่เมื่อใช้ยาเสพติดนานเข้าก็กลายเป็นผู้ติดยาเสพติด ซึ่งแตกต่างกับ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2558 : 26) และกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลพนมทวน (ม.ป.ป. : ออนไลน์) ที่กล่าวในแนวทางเดียวกันว่าสาเหตุของการติดยาเสพติดประกอบไปด้วย 4 สาเหตุหลักคือ 1. ตนเอง อยากรู้ อยากลอง ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ไม่มีความรู้เรื่องสารเสพติด ประสบความล้มเหลวในชีวิต หรือเกิดจากการเจ็บป่วย 2. ครอบครัว เช่น สิ่งแวดล้อมภายในบ้านขาดความอบอุ่น รวมไปถึง

ปัญหาชีวิตคนในครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจ บุคคลในครอบครัวติดสารเสพติด มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน การหย่าร้างและแต่งงานใหม่ของหัวหน้าครอบครัว พ่อแม่ไม่เข้าใจลูก รักลูกไม่เท่ากัน และมีการเปรียบเทียบระหว่างลูกแต่ละคน หรือเปรียบเทียบกับลูกเพื่อนบ้าน การขาดความเอาใจใส่ดูแลจากพ่อแม่ และขาดการยอมรับจากครอบครัว เด็กจะหันไปคบเพื่อนรวมกลุ่มเพื่อต้องการความอบอุ่น 3. สิ่งแวดล้อม เช่น มีแหล่งผลิตหรือแหล่งระบาดของยาเสพติดที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีตัวอย่างจากสื่อประเภทต่าง ๆ สังคมไม่เปิดโอกาสหรือไม่ยอมรับผู้ติดยาได้กลับเข้ามาสู่สังคมปกติ อาศัยอยู่ในสิ่งสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการติดยาเสพติด สถานที่อยู่อาศัยแออัด เป็นแหล่งสลัม หรือเป็นแหล่งที่มีการเสพและค้ายาเสพติด ภาวะทางเศรษฐกิจบีบคั้นจิตใจ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจผลักดันให้ผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าวบางคนหันมาพึ่งยาเสพติดโดยคิดว่าจะช่วยให้ตนเองหลุดพ้นจากสภาพต่าง ๆ ที่คับข้องใจเหล่านั้นได้ และ 4. เศรษฐกิจ เช่น เศรษฐกิจตกต่ำ ว่างงาน ยากจน ค่าใช้จ่ายเพิ่มโดยมีรายได้ลดลง หรือคงที่ มีหนี้สินล้นพ้นตัว เมื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ก็หันไปใช้สิ่งเสพติดซึ่งช่วยผ่อนคลายความรู้สึกในความทุกข์ยากต่าง ๆ เหล่านี้แม้จะรู้ว่าเป็นชั่วครู่ชั่วยามก็ตาม เช่น กลุ้มใจที่เป็นหนี้คนอื่นก็ไปกินเหล้า หรือสูบกัญชาให้เมาเพื่อที่จะได้ลืมเรื่องหนี้สิน บางคนต้องการรายได้เพิ่มขึ้นโดยพยายามทำงานให้หนักและมากขึ้นทั้ง ๆ ที่ร่างกายอ่อนเพลียมากจึงรับประทานยาเสพติดเพื่อให้สามารถทำงานต่อไปได้ เป็นต้น ถ้าทำอยู่เป็นประจำทำให้ติดสิ่งเสพติดนั้นได้

อย่างไรก็ตาม กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2558 : 29) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดไว้ว่า สาเหตุที่ทำให้คนติดยาบ้ามีอยู่ด้วยกันหลายสาเหตุ คือ 1. เพื่อหนีความทุกข์ใจ 2. ความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง 3. อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคนติดยาหรือเป็นแหล่งที่มีการขายยาเสพติด และ 4. ถูกหลอกลวงให้ติดยาเสพติด และจรัส สุวรรณเวลา (ม.ป.ป. : ออนไลน์) และธีรสิทธิ์ ขันเกษตร (2560 : ออนไลน์) ที่กล่าวถึงสาเหตุของการติดสารเสพติดในทางเดียวกันว่า สาเหตุของการติดสารเสพติดประกอบไปด้วย สาเหตุทางด้านบุคคล กล่าวคือ ในสภาพแวดล้อมที่มียาอยู่ หรือหายาได้ง่ายนั้น จะมีบุคคลที่มีประสบการณ์การใช้ยาแตกต่างกัน โดยเกิดจากการถูกชักชวน สภาพความกดดันทางครอบครัว ความจำเป็นในการประกอบอาชีพ เกิดความเจ็บป่วยทางกายหรือทางจิตใจ ถูกหลอกลวงโดยไม่ทราบว่าสิ่งที่ตนรับมาเป็นสารเสพติด สาเหตุจากตัวยาหรือสารเสพติดตามปกติแล้วตัวยาหรือสารเสพติดจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาใด ๆ ถ้าคนไม่นำมาใช้ แต่เมื่อบุคคลใช้ยาหรือสารเสพติด คุณสมบัติเฉพาะของสารนั้นจะทำให้เกิดการเสพติดได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและขนาดของสารเสพติดที่ใช้ และสาเหตุจากสภาพแวดล้อม กล่าวคือ อยู่ในแหล่งที่มีการซื้อ - ขาย หรือเสพสารเสพติด สภาพแวดล้อมบังคับ โดยเฉพาะผู้ที่ติดสารเสพติดแล้วต้องการจะเลิกเสพเมื่อเข้ารับการรักษาหายแล้ว สังคมอาจจะไม่ยอมรับ บริษัทปฏิเสธการรับเข้าทำงาน เนื่องจากมีประวัติติดสารเสพติด จึงทำให้ต้องกลับไปอยู่ในสังคมสารเสพติดเช่นเดิม ตลอดจนอัญชลี จุมพฏจามีกร (ม.ป.ป. : ออนไลน์) กล่าวถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดว่าเกิดจาก ทางด้านร่างกาย มีการจัดหาหรือซื้อสารเสพติดด้วยตนเองเนื่องจากมีอาการเจ็บปวดทางร่างกาย ทางด้านจิตใจ บุคลิกภาพผิดปกติ เช่น ต่อต้านสังคม ก้าวร้าว ชอบพึ่งพาผู้อื่น

แยกตัวเองหรือซึมเศร้า และทางด้านสังคม ถูกเพื่อนชวน อยากลอง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับพวกติดสารเสพติด ความกดดันทางสังคม เช่น มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่มีงานทำ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง สาเหตุของการติดยาเสพติด กรณีศึกษา: ชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การดำเนินการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด กรณีศึกษา: ชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดควรจะดำเนินการในเชิงป้องกันเป็นหลัก ดังนี้

1.1 ป้องกันตนเอง รณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเพื่อไม่ให้มีการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด และแนะนำช่องทางให้มีการผู้ให้คำปรึกษาที่ดี เช่น พ่อ แม่ ครู ผู้ใหญ่ สนับสนุนให้มีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น จัดให้มีที่อ่านหนังสือ เล่นกีฬา หรือทำงานอดิเรกต่าง ๆ ระมัดระวังการใช้ยาและศึกษาให้เข้าใจ ถึงโทษ ของยาเสพติด

1.2 ป้องกันครอบครัว ควรสอดส่องดูแลเด็กและบุคคลในครอบครัวอย่าให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อบรมสั่งสอนให้รู้ถึงโทษภัยของยาเสพติด ดูแลเรื่องการคบเพื่อน คอยส่งเสริมให้เขารู้จักการใช้เวลาในทางที่เป็นประโยชน์ เช่น การทำงานบ้าน เล่นกีฬา ฯลฯ เพื่อป้องกันมิให้เด็กหันเหไปสนใจในยาเสพติด สิ่งสำคัญก็คือ ทุกคนในครอบครัวควรสร้างความรักความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

1.3 ป้องกันชุมชน หากพบผู้ติดยาเสพติดควรช่วยเหลือแนะนำให้เข้ารับการบำบัดรักษาโดยเร็ว เข้าบำบัดรักษายาเสพติดก่อนที่ความผิดจะปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ และเมื่อรู้ว่าใครผลิต นำเข้า ส่งออก หรือจำหน่ายยาเสพติด ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ศุลกากร นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เพื่อดำเนินการกวาดล้างและปราบปรามมิให้ยาเสพติดกระจายไปสู่ชุมชน

2. จากผลการศึกษาที่พบว่า สาเหตุของของการติดยาเสพติดในชุมชนคุ้มสระบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย 6 สาเหตุหลัก คือ 1. สาเหตุที่เกิดจากตนเอง 2. ครอบครัว 3. สภาพแวดล้อม 4. เศรฐกิจ 5. การทำงาน และ 6. ทัศนคติ นั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงวิธีการในการแก้ไขการเสพยาเสพติดจากสาเหตุที่ได้กล่าวไปแล้ว

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2558). *รู้ทัน ยาบ้า*. นนทบุรี: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกใน

จรัส สุวรรณเวลา. (ม.ป.ป.). สาเหตุของปัญหายาเสพติด. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563, แหล่งที่มา http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=9&chap=13&page=t9-13-infodetail02.html.

ชาย โพธิสิตา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง.

เทศบาลตำบลพนมทวน. (ม.ป.ป.). ยาเสพติด ต้องรู้แต่ไม่ต้องลอง. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563, แหล่งที่มา http://www.pnt.go.th/upload-files/uploadfile/2/20200721025945.pdf.

ธีรสิทธิ์ ขันเกษตร. (2560). ยาเสพติด. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2563, แหล่งที่มา http://www.phichai.ac.th/khongpop/page4.html.

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมสุขภาพจิต. (2559). สถิติการบำบัดรักษาระบบรายงาน บสต. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2563, แหล่งที่มา www.nccd.go.th.

สถานีโทรทัศน์ช่อง 3. (2561). ร้อยเอ็ด-บุกรวบวัยรุ่นมั่วสุมเสพยา พบเด็ก 14 ถูกพ่อใช้ให้นำยาบ้าส่งลูกค้า. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา https://bit.ly/37UQw2e.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (ม.ป.ป.). การป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา https://media.oncb.go.th/index.php/th/23-2018-02-20-07-04-07/2018-02-20-07-05-01/35-2018-02-27-07-53-50.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). ข้อมูลประชากร 2557. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา www.nso.go.th.

อัญชลี จุมพฏจามีกร. (ม.ป.ป.). เด็กติดยาเสพติด. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา https://med.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/06212014-1613.

Saelee, S. (2559). ยาเสพติด: เยาวชนไทยต้องรู้...แต่ไม่ต้องลอง. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา t.ly/TwP0.

คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ ในจังหวัดหนองบัวลำภู

Service Quality Affecting Customer Loyalty of Auto Parts Shop Business in Nongbualamphu Province.

สุรัช ภูภัทรจินดา,รัชดา ภักดียิ่ง
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Surat Phupattarajinda, Ratchada Phakdeeying
Northeastern University,Thailand
Corresponding Author,E-mail : Ningnong5651912@gmail.com

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1 ศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อความภักดีของธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ และ 2) ศึกษาปัจจัยคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่มาใช้บริการร้านอะไหล่รถยนต์ ในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 180 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t (t-test) One Way ANOVA และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อนำไปซ่อมหรือเปลี่ยนให้กับรถยนต์ของลูกค้า เพื่อการซ่อมบำรุงอะไหล่รถชำรุดเสียหาย ส่วนใหญ่ซื้อเป็นอะไหล่ น้ำมันเครื่องและไส้กรองและเดินทางมาซื้อด้วยตนเอง 1) เปรียบเทียบ เพศ ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีกับร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูไม่แตกต่างกัน แต่อายุและรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีกับร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูแตกต่างกัน 2) คุณภาพการบริการส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยพบว่า ปัจจัยคุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ ด้านมั่นใจ ด้านสิ่งที่สามารถจับต้องได้ ด้านความใส่ใจ และด้านการสนองตอบลูกค้า ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ควรจำหน่ายสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีการออกเอกสารรับประกันสินค้า จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โปรโมชั่นตามโอกาสต่างๆ และมีบริการจัดเปลี่ยนอะไหล่นอกสถานที่

คำสำคัญ: คุณภาพการบริการ; ความภักดี; ธุรกิจอะไหล่รถยนต์

---

* วันที่รับบทความ: 3 พฤศจิกายน 2563; วันแก้ไขบทความ 14 พฤศจิกายน 2563; วันตอบรับบทความ: 14 พฤศจิกายน 2563
Received: November 3, 2020; Revised: November 14, 2020; Accepted: November 14, 2020

Abstracts

The objectives of this study were 1) To study the demographic factors that affect customer loyalty towards auto parts shops, and 2) to identify the service quality factors that influence customer loyalty towards auto parts shops in Nongbualamphu province. This study is a quantitative research using questionnaires to collect data from samples of 180 customers who used the service of auto parts shops in Nongbualamphu province. The statistics used in this study for analyzing data were percentage, average, standard deviation, T-test, One-Way ANOVA, and multiple regression analysis.

The results of the study revealed that 1) The differences of genders, educations, and careers do not significantly affect the loyalty of samples toward auto parts shops in Nongbualanphu province. In contrast, the differences in age and income showed significant differences. 2) The service quality had a positive effect on customer loyalty of auto parts shops in Nongbualamphu province. It indicated that the service quality factors such as reliability, trust, tangible objects, attention, and customer response affect customer loyalty of auto parts shops in Nongbualamphu province significantly with a statistical level of 0.01. The entrepreneurs of auto parts shop business should sell the certified goods, issue the warranty document, create advertising media and promotions according to occasions, and provide on-site replacement service

Keywords: Service Quality; Loyalty; Auto Parts Business

บทนำ

รถยนต์เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ของชีวิต ทำให้ผู้คนต่างพยายามหาซื้อรถยนต์มาใช้มากขึ้น เป็นเหตุให้ยอดจำหน่ายรถยนต์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถิติการการจดทะเบียนรถใหม่ทั่วประเทศ ช่วงครึ่งปีแรกของปี 2561 (มกราคม-มิถุนายน 2561) มีมากกว่า 1.5 ล้านคัน (กรมการขนส่งทางบก, 2561 : ออนไลน์) ซึ่งรถที่เพิ่มขึ้นมีรถยนต์นั่งส่วนบุคคล และรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล เพื่อการพาณิชย์ เมื่อรถยนต์มีการใช้งานนานๆ ก็เกิดสึกหรอ จึงมีการซ่อมแซมรถยนต์เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ดังนั้นอะไหล่รถยนต์จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการซ่อมเครื่องยนต์

เนื่องจากรถยนต์เป็นผลิตภัณฑ์ด้านวิศวกรรม ซึ่งมีการหมดอายุหรือเสื่อมสภาพลง ดังนั้นจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการซ่อมได้ และสามารถที่จะเลือกการซ่อมอย่างคุ้มค่าได้ โดยปกติรถยนต์ป้ายแดงทุกยี่ห้อมักจะมีการรับประกันคุณภาพในช่วงระยะเวลาหนึ่งโดยผู้ผลิตรถยนต์ เช่น ความบกพร่องของอุปกรณ์ ความเสียหายอย่างผิดปกติจากการผลิตหรือประกอบ โดยมีข้อยกเว้นของการใช้งานผิดประเภทหรืออุปกรณ์ที่ต้องเสื่อมคุณภาพ ดังนั้นหากยังอยู่ในระยะรับประกันคุณภาพ ผู้ใช้รถยนต์มักจะนำรถยนต์เข้ารับบริการตรวจสอบสภาพและดูแลที่ศูนย์บริการของผู้ผลิต แต่เมื่อหมดระยะการรับประกันคุณภาพแล้ว อาจเลือกใช้บริการจากศูนย์บริการของผู้ผลิตเช่นเดิม หรือใช้บริการจากอู่ซ่อมรถยนต์ทั่วไป ซึ่งไม่ใช่ของผู้ผลิตแต่เป็นผู้บริการซึ่งมีอยู่ทั่วไป

การเลือกใช้บริการจากศูนย์บริการและอู่ซ่อมรถยนต์ทั่วไปต่างมีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน การเข้าศูนย์บริการมีข้อดีคือมีการรับประกันคุณภาพการซ่อมและมีอะไหล่แท้ที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นอะไหล่ที่ผลิตโดย

บริษัทผลิตรถยนต์เอง หรือจากผู้ผลิตรายอื่นที่ได้รับคำสั่งจากบริษัทรถยนต์ให้ผลิตให้ แต่ข้อเสียคือลูกค้าจะไม่มีทางเลือกใช้อะไหล่ยี่ห้ออื่น รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการใช้บริการก็ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับผู้ซ่อมรถยนต์ทั่วไป แต่การใช้บริการจากอู่ซ่อมรถยนต์ทั่วไปผู้ใช้รถยนต์จะทางเลือกด้านอะไหล่โดยไม่จำเป็นต้องใช้อะไหล่แท้เท่านั้น แต่อาจเลือกใช้อะไหล่ที่มีคุณภาพทัดเทียมกันโดยไม่จำเป็นต้องใช้อะไหล่แท้เท่านั้น ซึ่งหากมองในภาพรวมแล้วผู้ใช้รถยนต์จะเลือกใช้บริการจากศูนย์บริการหรืออู่ซ่อมรถยนต์ทั่วไป ส่วนใหญ่จะพิจารณาจากความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการใช้บริการเทียบกับคุณภาพของอะไหล่และบริการที่ได้รับ (รอบรู้เรื่องรถ ทางเลือกของการซ่อมรถ, 2562 : ออนไลน์)

ร้านอะไหล่รถยนต์เป็นธุรกิจที่ทำกำไรโดยเฉพาะปัจจุบันจำนวนรถยนต์ใหม่ที่ขายในประเทศลดลงอย่างมากหลังจากปี 2556 ซึ่งหมายความว่ารถยนต์เก่าทุกคันต้องมีการซ่อมบำรุงและผู้บริโภคยังคงต้องให้ความสำคัญกับรถยนต์ที่ใช้งานอยู่เป็นประจำ ดังนั้นในการดำเนินธุรกิจรถยนต์ให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องจัดทำแผนธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับร้านขายอะไหล่รถยนต์และปรับปรุงคุณภาพบริการให้เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า (แผนธุรกิจจัดเก็บชิ้นส่วนรถยนต์, 2562 : ออนไลน์) ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บริษัทประสบความสำเร็จทางธุรกิจ คือคุณภาพของสินค้าและการให้บริการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี และยังสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าได้ หากร้านค้าผลิตสินค้าหรือให้บริการมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้คุณภาพหรือบริการดังกล่าวอยู่เหนือความคาดหวังของลูกค้าได้ ร้านค้าย่อมประสบความสำเร็จในการเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดและมีผลกำไรสูงสุด แต่คุณภาพหรือบริการรวมถึงความพึงพอใจของลูกค้าไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความพยายามมุ่งมั่นเอาใจใส่ของผู้ประกอบ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับภายในองค์กร ที่นำเอาความรู้ ทักษะและประสบการณ์มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นในทุกๆ ขั้นตอนในการผลิตหรือการให้บริการ

ในสภาวะที่มีการแข่งขันสูงระหว่างศูนย์บริการรถยนต์และร้านอะไหล่ ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าธุรกิจร้านอะไหล่ต้องพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการสร้างคุณภาพการบริการที่ดีเนื่องจากการบริการมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการบริการให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า สำหรับความภักดีต่อการบริการนั้น คือ ความเต็มใจของผู้รับบริการหรือลูกค้าที่จะยังคงใช้บริการจากผู้ให้บริการหรือบริษัทเดิม หรือพฤติกรรมการซื้อซ้ำและเป็นตัวเลือกแรกในการตัดสินใจเลือกให้บริการ แม้ว่าในสถานการณ์นั้นอาจจะมีตัวเลือกมากหรือเมื่อต้องทำการเลือกก็จะเลือกแต่ผู้ให้บริการนั้นเพียงรายเดียวเท่านั้น ซึ่งผลที่เกิดจากความจงรักภักดีนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากทัศนคติและพฤติกรรมที่เป็นบวกต่อผู้ให้บริการ และเป็นสิ่งที่ช่วยไม่ให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมไปใช้บริการของผู้ให้บริการรายอื่น ในบริบทของธุรกิจบริการ ซึ่งสามารถนำไปใช้พิจารณาวัดว่าลูกค้ามีความจงรักภักดีกับองค์กรธุรกิจที่ใช้บริการอยู่มากน้อยเพียงใด (สิรวรรณ บุตรตา, 2559 : บทคัดย่อ)

ดังนั้น ร้านอะไหล่รถยนต์จึงเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้ผู้บริโภคทั่วไปสามารถตอบสนองความต้องการและเป็นอีกหนึ่งทางเลือกได้ จังหวัดหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานที่มีผู้จำหน่ายอะไหล่รถยนต์จำนวนมาก และจากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณภาพการให้บริการของร้านค้าอะไหล่ที่มีผลต่อความภักดีของลูกค้าที่ต้องการซื้อสินค้าอะไหล่รถยนต์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าเพื่อรักษาลูกค้าเก่าเพิ่มลูกค้าใหม่และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจธุรกิจจำหน่ายอะไหล่รถยนต์อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่มีผลต่อความภักดีต่อธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู

2) เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู

ระเบียบวิธีวิจัย

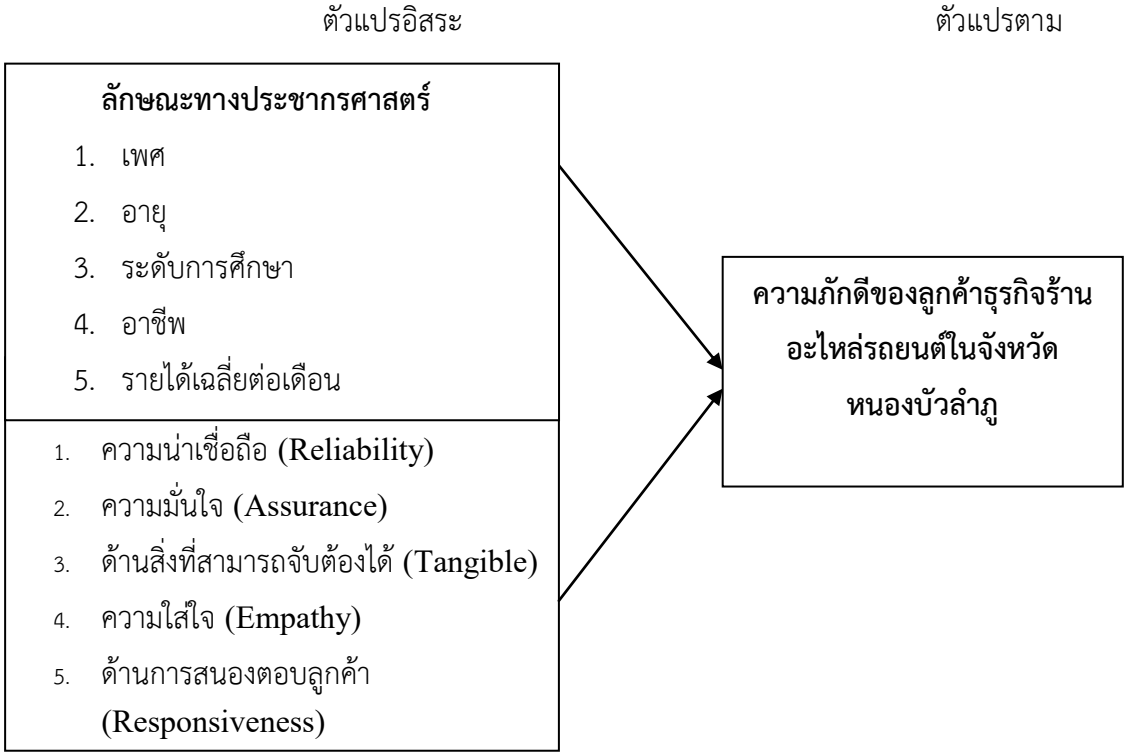
1. ประชากร ได้แก่ ลูกค้าที่มาใช้บริการร้านอะไหล่ ในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 4 ร้าน

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมุติฐานความสัมพันธ์ของตัวแปร จึงกำหนดตัวอย่างประมาณ 15-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Hair, et al , 2010 : 312) ในการวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าที่มากที่สุดของการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ 20 เท่า เป็น 20 x 9 = 180 เก็บรวบรวมข้อมูลจากลูกค้าที่มาใช้บริการร้านอะไหล่จำนวน 180 คนโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quata Sampling) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557 : 79) เนื่องจากมีร้านอะไหล่ในจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้งหมด จำนวน 4 ร้าน ประกอบไปด้วย1) ร้านคูณทวีอะไหล่รถยนต์ 2) พรทิพย์อะไหล่รถยนต์ 3) หจก.หนองบัวกลการ และ 4) ชัยพัฒนากลการ โควตาร้านละ 45 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทรถยนต์ โดยใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 ข้อมูลเรื่องคุณภาพการบริการของร้านอะไหล่รถยนต์ และความภักดีของลูกค้า เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ (Likert Method) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 23) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยการหาค่า IOC (Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC = 0.99 และจากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรง(Reliability) ทั้งฉบับเป็น 0.987

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t (t-test) One Way ANOVA และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 180 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 และเพศหญิง จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4 ช่วงอายุผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด 31-40 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นปริญญาตรี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 อาชีพ ส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่รายได้ 20,001-30,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 ประเภทรถยนต์ โดยส่วนใหญ่ รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน Sedan (Not more than **7** Pass.) จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4

คุณภาพการให้บริการ พบว่า โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านสิ่งที่สามารถจับต้องได้ **(**Tangible) ด้านความใส่ใจ **(**Empathy) ด้านความมั่นใจ **(**Assurance) ด้านความน่าเชื่อถือ **(**Reliability) และด้านการสนองตอบลูกค้า **(**Responsiveness) ความ

ภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยรายด้านจัดอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการบอกต่อ และด้านการซื้อซ้ำ

เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการบริการของธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามประชากรศาสตร์ พบว่า เพศ ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันมีความภักดีต่อร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุและรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูแตกต่างกัน

2. ปัจจัยคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู สามารถวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น โดยกำหนดสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

H0 = ปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยคุณภาพการบริการไม่มีผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างมีนัยสำคัญ

H1 = มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยคุณภาพการบริการมีผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู

Coefficients						
Model	**Unstandardized Coefficients**		**Standardized Coefficients**	**t**	**Sig.**	VIF
	B	**S.E.**	**Beta**			
Constant	1.809	.592		3.055	.003	
1. ความน่าเชื่อถือ (**X**1)	**.428**	**.099**	**.297**	**4.308**	**.000****	1.444
2. ความมั่นใจ (**X2**)	**.290**	**.091**	**.204**	**3.176**	**.002****	1.248
3. สิ่งที่สามารถจับต้องได้(**X3**)	**.293**	**.092**	**.200**	**3.184**	**.002****	1.193
4. ความใส่ใจ (**X4**)	**.**258	**.091**	**.**189	2.**654**	.00**2****	1.239
5. การสนองตอบลูกค้า (**X5**)	**.249**	**.098**	**.163**	**2.547**	**.012****	1.247

***P ≤.**0.05 ****P≤**0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือที่ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการทดสอบสมมติฐาน คือ ยอมรับสมมติฐาน คือ ปัจจัยความไว้ใจหรือความน่าเชื่อถือ ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านมั่นใจ ที่ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการทดสอบสมมติฐาน คือ ยอมรับสมมติฐาน คือ ปัจจัยด้านมั่นใจ ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านสิ่งที่สามารถจับต้องได้ ที่ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการทดสอบสมมติฐาน คือ ยอมรับสมมติฐาน คือ ปัจจัยด้านสิ่งที่สามารถจับต้องได้ ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยความใส่ใจที่ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการทดสอบสมมติฐาน คือ ยอมรับสมมติฐาน ปัจจัยความใส่ใจส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านการสนองตอบลูกค้าส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการทดสอบสมมติฐาน คือ ยอมรับสมมติฐาน คือ ปัจจัยการสนองตอบลูกค้าส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลจากการทดสอบสมมติฐานคือ ยอมรับสมมติฐานทั้ง 5 ด้าน คุณภาพการบริการส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่มีผลต่อความ

ภักดีต่อธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้ เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการบริการของธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามประชากรศาสตร์ พบว่า เพศและอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีต่อร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐิกานต์ อดิศัยรัตนกุล, สุพิศ ฤทธิ์แก้ว (2560 : 72-82) ที่กล่าวว่าเพศและอาชีพแตกต่างกันส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีต่อร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัชชา วิทยาคง (2559 : บทคัดย่อ) พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า ส่วนอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐิกานต์ อดิศัยรัตนกุล, สุพิศ ฤทธิ์แก้ว (2560 : 72-82) ที่กล่าวว่า รายได้ต่อเดือนของลูกค้าแตกต่างกัน มีความภักดีแตกต่างกัน

2. คุณภาพการบริการส่งผลเชิงบวกกับส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1) ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู อย่างมีนัยสำคัญ สามารถอธิบายได้ว่าความไว้ใจหรือความเชื่อใจนั้น ลูกค้าจะพิจารณาว่าร้านอะไหล่มีสินค้าที่มีเครื่องหมายมาตรฐานอุตสาหกรรม โดยผ่านการทดสอบจากสถาบันทางด้านยานยนต์ สามารถแก้ไขปัญหาของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว และประเด็นที่สำคัญอีกประการคือความสัมพันธ์ที่มีมานานระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าลูกค้ายังต้องการสินค้าที่มีมาตรฐานที่ชัดเจนและยังคงให้ความสำคัญกับร้านอะไหล่ที่เปิดทำการมาเป็นระยะเวลานาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เด่นนภา มุ่งสูงเนิน และชนะเกียรติ สมานบุตร (2557 : 83-104) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีบริษัทไดนามิค อินเตอร์ ทรานสปอร์ต จำกัด ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านการบริการที่สัมผัสได้ ความเชื่อถือและความไว้วางใจ ความรวดเร็ว การรับประกัน และการเอาใจใส่ลูกค้า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางไปในทิศทางเดียวกันกับความภักดีของผู้ใช้บริการกับบริษัทไดนามิค อินเตอร์ทรานสปอร์ต จำกัด

2) ปัจจัยด้านความมั่นใจ ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู อย่างมีนัยสำคัญ สามารถอธิบายได้ว่า ด้านความมั่นใจ ลูกค้าจะให้ความสำคัญกับเจ้าของร้าน/ผู้ประกอบการและพนักงานมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอะไหล่ มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า สุภาพ กิริยาท่าทางและมารยาทดี ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วริษฐ์ หิรัญบูรณะ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการบริการของศูนย์บริการรถยนต์ โตโยต้า บอดี้ เซอร์วิส บางนา ผลการศึกษาพบว่า ด้านการสร้างความมั่นใจ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับความจงรักภักดีของลูกค้า

3) ปัจจัยด้านสิ่งที่สามารถจับต้องได้ ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู อย่างมีนัยสำคัญ สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจุบันลูกค้ายังคงเห็นความสำคัญกับป้ายบอกราคาที่ชัดเจน ทำเลที่ตั้งที่เป็นหลักแหล่ง ร้านอะไหล่มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการเปลี่ยนอะไหล่ครบถ้วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

จตุพร เพียรสุภาพ (2562 : บทคัดย่อ) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณภาพบริการ ในด้านความเป็นรูปธรรมของบริการส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการตัดสินใจใช้บริการรถเครน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

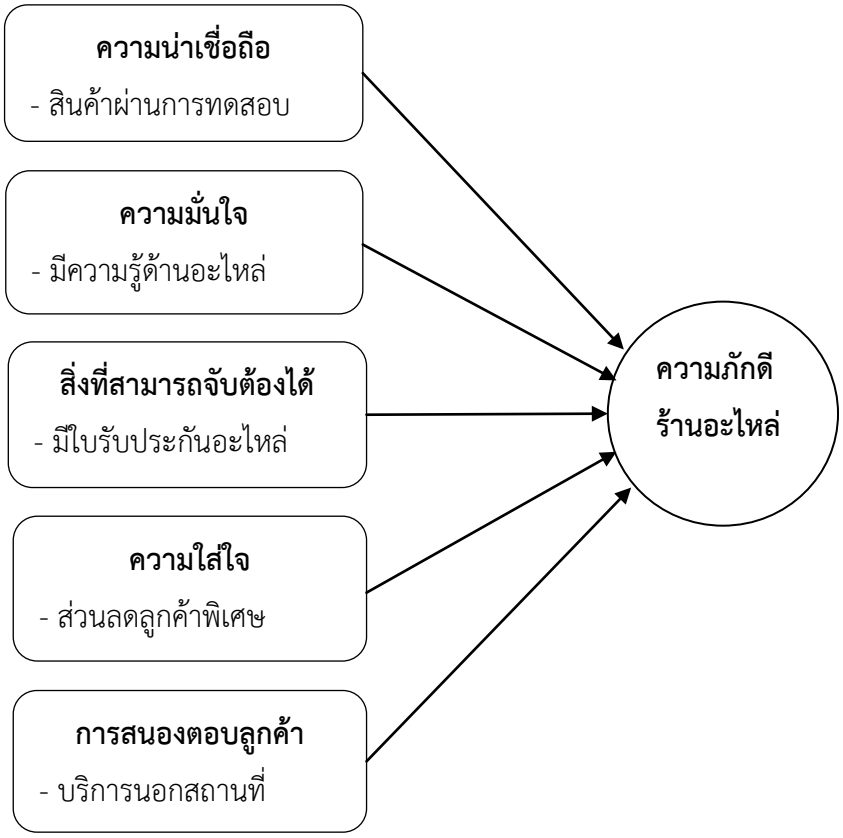
4) ปัจจัยด้านความใส่ใจ ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างมีนัยสำคัญ สามารถอธิบายได้ว่า คุณภาพการบริการในเรื่องการติดตามบริการหลังการขาย คำแนะนำหรือโปรโมชั่นร้าน ความใส่ใจในการจัดอะไหล่เป็นประเด็นที่ลูกค้าให้ความสำคัญที่สามารถทำให้ลูกค้ายังคงใช้บริการร้านอะไหล่ร้านเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เด่นนภา มุ่งสูงเนิน และชนะเกียรติ สมานบุตร (2557 : 83-104) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีบริษัทไดนามิค อินเตอร์

ทรานสปอร์ต จำกัด ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านการเอาใจใส่ลูกค้า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางไปในทิศทางเดียวกันกับความภักดีของผู้ใช้บริการกันกับบริษัทไดนามิค อินเตอร์ทรานสปอร์ต จำกัด

5) ปัจจัยด้านการสนองตอบลูกค้า ส่งผลต่อความภักดีต่อลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างมีนัยสำคัญ สามารถสามารถอธิบายได้ว่า ตำแหน่งที่สะดวกในการเดินทางมาซื้อสินค้า สินค้าประเภทเดียวกันแต่คนละยี่ห้อให้ลูกค้าได้เลือกสรร การสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์หรือช่องทางออนไลน์ การให้สินเชื่อในการซื้อสินค้า สามารถชำระค่าสินค้าโดยผ่านบัตรเครดิตหรือ E-banking และการให้บริการเปลี่ยนอะไหล่ทั้งที่ร้านและนอกสถานที่ได้ สามารถทำให้ลูกค้ารู้สึกผูกพัน ผูกติด และเชื่อมั่นในคุณภาพการบริการของร้านอะไหล่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กีรติ บันดาลสิน (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาสำนักราชดำเนิน ผลการศึกษาพบว่า การตอบสนองลูกค้า ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการ ด้านพฤติกรรม ด้านทัศนคติ และความจงรักภักดีในการใช้บริการโดยรวมในทิศทางบวก ระดับนัยสำคัญ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพร เพียรสุภาพ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพบริการและความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถเครนของบริษัท อี เอช แอล เครน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพบริการด้านการตอบสนองความต้องการ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรการตัดสินใจใช้บริการในด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างอย่างต่อเนื่องและด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์นั้น พบว่าลูกค้าให้ความสำคัญกับคุณภาพบริการทั้ง 5 ด้าน ร้านอะไหล่ต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้ลูกค้าโดยต้องมีสินค้าที่ได้รับการทดสอบคุณภาพของอะไหล่จากสถาบันที่เชื่อถือได้ ผู้ประกอบการร้านอะไหล่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับชิ้นส่วนอะไหล่ต้องมีการออกใบรับประกันสินค้าให้ลูกค้าทุกชิ้น การให้ส่วนลดแก่ลูกค้าหรือการสร้างโปรโมชั่นที่ดึงดูดใจแก่ลูกค้าและร้านอะไหล่ควรต้องมีการออกให้บริการนอกสถานที่แก่ลูกค้าที่ไม่สามารถเดินทางมาใช้บริการได้เพื่อเป็นการสร้างความภักดีให้กับลูกค้าที่จะมาซื้อร้านอะไหล่รถยนต์

ภาพที่ 1 คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ผู้วิจัยเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการทุกๆ ด้าน เพื่อก่อให้เกิดความภักดีของลูกค้าที่มากขึ้น ในการพัฒนาคุณภาพคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความภักดีต่อลูกค้าธุรกิจร้านอะไหล่รถยนต์ในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ลูกค้าที่ใช้บริการให้ความสำคัญกับปัจจัยคุณภาพการบริการทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ สิ่งที่สามารถจับต้องได้ ความใส่ใจ และการสนองตอบลูกค้า ซึ่งทั้ง 5 ด้านนี้ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอะไหล่รถยนต์จังหวัดหนองบัวลำภู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากแต่ละปัจจัยลูกค้ายังคงต้องการคุณภาพการบริการร้านอะไหล่ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการตอบสนองลูกค้าน้อยกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้ประกอบการร้านอะไหล่จึงควรสร้างความไว้ใจในด้านการให้บริการในด้านต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้ประกอบการควรสร้างความน่าเชื่อถือผู้ประกอบการร้านอะไหล่รถยนต์ควรนำสินค้าที่ผ่านการ

ทดสอบโดยสถาบันทางด้านยานยนต์มาจัดจำหน่ายและทำการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มลูกค้าได้ทราบถึงคุณภาพของสินค้า

2.ผู้ประกอบการควรสร้างความมั่นใจโดยการให้บุคลากรของร้านเข้ารับการอบรมความรู้และเกี่ยวกับอะไหล่รถยนต์ทุกประเภท เพื่อให้ลูกค้าได้ทราบว่าเมื่อมารับบริการหรือซื้อสินค้าที่ร้านจะได้รับบริการจากทางร้านไม่ต่างกับการเข้ารับบริการที่ศูนย์บริการรถยนต์

3.ด้านสิ่งที่สามารถจับต้องได้ ผู้ประกอบการร้านอะไหล่ควรต้องมีการออกเอกสารหรือใบรับประกันคุณภาพของอะไหล่ทุกชนิด

4.ด้านความใส่ใจ ผู้ประกอบการควรต้องมีการจัดโปรโมชั่นหรือส่วนลดให้ลูกค้าตามโอกาส

5.ด้านการสนองตอบลูกค้า ผู้ประกอบการควรต้องมีการจัดให้บริการเปลี่ยนอะไหล่ทั้งที่ร้านและนอกสถานที่ได้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า ในกรณีที่ลูกค้าไม่สามารถเดินทางมาใช้บริการหรือซื้ออะไหล่ด้วยตนเองได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรเพิ่มเติมได้แก่ คุณค่าของการบริการ และ การรักษาลูกค้า รวมถึงผลดำเนินการของธุรกิจ เพื่อนำไปใช้กับการศึกษาธุรกิจอื่นๆ นอกจากนี้ ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆซึ่งได้แก่ การบริการที่คาดหวัง การบริการที่ได้รับ คุณภาพการบริการ และความพึงพอใจของลูกค้า ที่มีผลกระทบกับพฤติกรรมความภักดีเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์โดยรวมทั้งหมดว่าตัวแปรแต่ละตัวมีผลกระทบกับพฤติกรรมความภักดีมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร

2.ควรมีการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกซื้ออะไหล่ร้านอะไหล่รถยนต์ เพื่อเป็นปัจจัยในการเปรียบเทียบ และนำผลที่ได้มาวางแผนและปรับปรุงการให้บริการให้สอดคล้องกบความต้องการของลูกค้า

เอกสารอ้างอิง

กรมการขนส่งทางบก. (2561). สถิติการการจดทะเบียนรถใหม่ทั่วประเทศ. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2562. แหล่งที่มา : https://www.dlt.go.th/th/.

กีรติ บันดาลสิน. (2559). *การรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาสำนักราชดำเนิน.* วิทยานิพนธ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จตุพร เพียรสุภาพ. (2562). *คุณภาพบริการและความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถ เครน ของบริษัท อี เอช แอล เครน.* หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ณัฐิกานต์ อดิศัยรัตนกุล, สุพิศ ฤทธิ์แก้ว. (2560). ความภักดีของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการอินเทอร์เน็ตประเภท FTTx ของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ในเขตพื้นที่ศูนย์บริการลูกค้า ทีโอทีสาขาสุราษฎร์ธานี. *WMS Journal of Management Walailak University*, 6 (3), 72-82.

เด่นนภา มุ่งสูงเนิน และชนะเกียรติ สมานบุตร (2557). คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีบริษัทไดนา มิค อินเตอร์ ทรานสปอร์ต จำกัด. *วารสารการเงินการลงทุน การตลาดและการบริหารธุรกิจ,* 4 (2), 83-104.

ธานินทร์ ศิลปะจารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSSและ Amos*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญบิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุง.* กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

แผนธุรกิจจัดเก็บชิ้นส่วนอะไหล่รถยนต์. (2562).แผนธุรกิจจัดเก็บชิ้นส่วนอะไหล่รถยนต์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนา. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2562. แหล่งที่มา : https://th.vesb.ru/.

รอบรู้เรื่องรถ ทางเลือกของการซ่อมรถ. (2562).การจัดการเรื่องรถ ทางเลือกของการซ่อมรถ. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2562. แหล่งที่มา : https://easysunday.com/blog/category/cars/.

วริษฐ์ หิรัญบูรณะ. (2558). *การรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการบริการของศูนย์บริการรถยนต์ โตโยต้า บอดี้ เซอร์วิส บางนา.* การค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเนชั่น.

สิรวรรณ บุตรตา. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความจงรักภักดีของลูกค้าบริษัทวัสดุก่อสร้างแห่งหนึ่ง.* วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

สุภัชชา วิทยาคง. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าของสายการบินต้นทุนต่ำของผู้ใช้บริการชาวไทย.* การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Hair, J., et al. (2010). *Multivariate data analysis.* (7th ed.). Upper saddleRiver, New Jersey: Pearson Education International.

ผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษาศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น

The Impacts of the Postponement of Student Admission at Loei Rajabhat University, Khon Kaen Education Center

จิตรกร หาปัญนะ และ ศิวัช ศรีโภคางกุล
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Chittakorn Hapanna and Siwach Sripokangkul
College of Local Administration Khon Kaen University, Thailand
Corresponding Author,E-mail : Lexhapanna@gmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาจากผลกระทบของการชะลอรับนักศึกษา โดยอาศัยวิธีการการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ จำนวน 11 คน โดยใช้เทคนิควิธีการเลือกแบบเจาะจง อาศัยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก และการวิจัยเอกสารเป็นข้อมูลเพิ่มเติม ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า สาเหตุของการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ประกอบไปด้วย 3 สาเหตุ คือ ปัญหาด้านนโยบาย ปัญหาหลักสูตรที่ไม่ได้มีการประเมินมาตรฐานการผลิตและปัญหาด้านการเดินทาง ส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการชะลอรับนักศึกษา พบว่า ผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยในเรื่องงบประมาณที่เกิดจากจำนวนของนักศึกษาที่ลดลง ผลกระทบต่อนักศึกษา ผลกระทบต่อชุมชน ผลกระทบต่อผู้ประกอบการ และที่สำคัญผลกระทบต่อผู้ให้บริการหอพักที่ไม่มีนักศึกษารายใหม่เข้าพัก ขณะที่แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการเรียนการสอนปกติ เพียงแต่ไม่รับนักศึกษาเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นก่อน โดยปัจจุบันได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอแนะที่ สมศ. (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา., องค์การมหาชน) พร้อมทั้งได้ยื่นเรื่องไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และศาลปกครองพิจารณากรณีดังกล่าว ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ มีการสำรวจรับรู้ความต้องการของนักศึกษา ตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์ กำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์ให้มีความชัดเจนทั้งในเรื่องของขอบเขตการประชาสัมพันธ์ ระยะเวลา กลุ่มประชากรเป้าหมาย และผู้ปฏิบัติงาน

* วันที่รับบทความ: 16 พฤศจิกายน 2563; วันแก้ไขบทความ 26 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 27 ธันวาคม 2563
Received: November 16, 2020; Revised: December 26, 2020; Accepted: December 27, 2020

คำสำคัญ: ผลกระทบ; การชะลอรับนักศึกษา; ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น

Abstracts

The objectives of this research study are: 1) to explore the causes of delaying admission at Loei Rajabhat University, Khon Kaen Education Center, 2) to investigate the impacts of the delay admission, and 3) to reveal the solutions of the impacts. The qualitative research methods were applied in this research by consisted of 11 participants using specific selection technique. The data was collected by using an in-depth interview and content analysis methods.

The result showed that there are three causes of the postponement admission at Loei Rajabhat University, Khon Kaen Education Center including; policy, curriculum status which was not approved, and the transportations. Furthermore, there are several impacts on this delay admission included the decline of the university budget by the decrease of student numbers and the effect on students, community, and entrepreneurs. Especially, the impact on the dormitory service providers where there are no new occupants. Finally, the solution of this problem is that firstly, university should provide only the normal class and solve the previously occurred problem followed the suggestions of the Office of National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA). Simultaneously, the case should be submitted to the Minister of Education and the Administrative Court to justify the case. Moreover, the curriculum should be improved to meet the needs of students. As well as, the public relation should be clear in terms of expressing opinions, timing, target groups and practitioners.

Keywords: Impacts, Postponement of Student Admission; Loei Rajabhat University; Khon Kaen Education Center

บทนำ

ประเทศไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุของประชากร จนได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยมีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 6,161,172 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 10.18 ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2557 ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น 9,110,754 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.25 ของประชากรทั้งหมด (กรมการปกครอง, 2557 : ออนไลน์) ในปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2563 ประชากรผู้สูงอายุ มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 12 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด และคาดประมาณว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22.08 ของประชากรทั้งหมดในปี พ.ศ. 2568 หรือจะมีประชากรผู้สูงอายุประมาณ 15,126,000 คน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556 : 74) โดยในปี 2562 เป็นปีแรกที่จำนวนประชากรวัยเด็กเท่ากับประชากรผู้สูงอายุที่ 11.3 ล้านคน หลังจากนั้นจำนวนประชากรวัยเด็กน้อยกว่าผู้สูงอายุมาโดยตลอด

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยอยู่ในภาวะวิกฤต จากเด็กเกิดน้อยลง จนทยอยปิดตัวลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเอกชน และทำให้หลายต่อหลายคนตื่นตระหนกในสิ่งที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐที่ปัจจุบันจำกัดรับนักศึกษา จำนวน 8 แห่ง กลับมีอัตรา

การลดลงของนักศึกษาใหม่อย่างน่าตกใจ โดยในปี 2560 มีนักศึกษาใหม่จาก 51,041 คน เหลือเพียง 27,797 เท่านั้น และเป็นการลดลงทุกระดับทั้งปริญญาตรี โท และเอก (eukeik .ee, 2019 : Online)

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ กาลังเผชิญสภาวะการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และภายในอย่างมาก ประชากรไทยในอนาคตจะเพิ่มในอัตราส่วนที่ช้าลงไปเรื่อยๆ อีกไม่เกิน 20 ปีข้างหน้า อัตราเพิ่มของประชากรไทยจะใกล้เคียงกับศูนย์ และอาจเป็นไปได้ว่าอัตราเพิ่มของประชากรอาจจะลดลงไปจนต่ำกว่าศูนย์หรือติดลบ ประชากรไทยมีจำนวนคงตัวในระยะเวลาอีกเพียงประมาณ 15 ปี (ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒนวงศ์, 2549: 41) การก้าวเข้าสู่ยุคของนวัตกรรม หรือเทคโนโลยีที่สร้างตลาด (Disruptive technologies) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้เป็นหนึ่งในสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงาน โลกธุรกิจ การเกษตร ไปจนถึงเศรษฐกิจ จนทำให้หลายๆ ครั้ง สิ่งต่างๆ ถูกเปลี่ยนแปลงไป (Disrupt) และทำให้ผู้คนหันมาเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนเพื่อที่จะได้สามารถปรับตัวให้อยู่รอดในยุคที่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เข้ามาสร้างตลาดและมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยี (Disruptive Technology) จนทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงและทำให้ผลิตภัณฑ์เดิมถูกเปลี่ยนแปลงไป โดยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านของคุณภาพ ประสิทธิภาพด้านการผลิต การขาย ต้นทุนของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ หรือแม้กระทั่งการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการผลิตจากรูปแบบเดิม ให้มีการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น (Pariyakorn, 2020 : Online)

จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามการประกาศของสำนักทะเบียนกลาง กระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2562 พบว่า ประชากรของจังหวัดขอนแก่นจำนวน 1,802,876 คน (PPTV Online, 2020 : Online) มากเป็นลำดับที่ 4 ของประเทศไทย ซึ่งจากจำนวนของประชากรที่มากจึงเป็นแหล่งที่มาของการเกิดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ขึ้นภายในจังหวัดขอนแก่น อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่เป็นมหาวิทยาลัยที่นักเรียนในภูมิภาคต้องการเข้าไปศึกษาเป็นตัวเลือกลำดับต้น ๆ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนที่มุ่งเน้นให้การศึกษาด้านวิชาชีพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียมหาวิทยาลัยเอกชนชั้นนำในภูมิภาค มหาวิทยาลัยศรีปทุมมีความมุ่งมั่นที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพออกสู่ตลาดแรงงาน และเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคธุรกิจและการค้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและประเทศเพื่อนบ้าน ในแถบฝั่งแม่น้ำโขง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีขอนแก่นที่เน้นการผลิตบุคลากรการพยาบาล และศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่นที่เป็นมหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตรการศึกษาหลากหลาย รองรับนักศึกษาที่ไม่สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยชั้นนำของจังหวัด และไม่มีกำลังทรัพย์มากพอในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนชั้นนำ

จากบริบทของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ที่ได้จัดตั้งเป็นส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยตามความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย และเริ่มรับนักศึกษาภาคปกติ อย่างไรก็ตาม ในปีการศึกษา 2558 คุรุสภาได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย ผลการประเมิน “ผ่าน” ทุกหลักสูตรที่ จังหวัดเลย เท่านั้น แต่ไม่ได้มีการดำเนินการประเมินที่ศูนย์การศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น เมื่อนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2560 ไม่สามารถขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้ เนื่องจากศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ไม่ได้มีการประเมินมาตรฐานการผลิต (MGR Online, 2018 : Online)

ผลที่ตามมา คือ ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น รวมตัวเข้ายื่นหนังสือกับอดีตสมาชิกวุฒิสภา และสื่อมวลชน เรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหากรณีศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น งดรับนักศึกษามานานกว่า 3 ปี กลายเป็นพื้นที่ไร้ประโยชน์จำนวน 89 ไร่ ที่โดยชาวบ้านมีการสอบถาม และขอคำตอบถึงการงดรับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยมาอย่างต่อเนื่อง เพราะหลายคนต่างมีการลงทุนทำหอพัก เปิดร้านจำหน่ายสินค้าและอาหาร ซึ่งส่วนใหญ่มีการกู้เงิน เมื่อไม่มีการรับนักศึกษา ธุรกิจต่าง ๆ ที่ประชาชนลงทุนก็เกิดการชะลอตัวและปิดตัวในที่สุด เพราะค้าขายไม่ได้ หอพักร้างเนื่องจากไม่มีคนเช่า ผู้นำชุมชน และประชาชน จึงรวมตัวกันทำหนังสือสอบถามไปยังมหาวิทยาลัย และมีการประชุมร่วมกัน 3 ฝ่าย 3 ครั้ง คือ ฝ่ายชุมชน ฝ่ายท้องถิ่น และมหาวิทยาลัย แต่ไม่มีคำตอบที่ชัดเจน เพราะมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กล่าวว่า ปัญหาเกิดจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งชาวบ้านต้องการให้ผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยอื่นเข้ามาดำเนินการแทนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของบุตรหลาน โดยขณะนี้มีมหาวิทยาลัยหลายแห่งเสนอตัวเข้ามาดำเนินการต่อแล้ว (ข่าวคนขอนแก่น, 2563 : ออนไลน์)

จากสาเหตุที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและเกิดคำถามการวิจัยว่า ผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษาศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร และมีผลกระทบต่อประชาชนและนักศึกษาในพื้นที่อย่างไร และจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาจากผลกระทบของการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก และการวิจัยเอกสารเป็นข้อมูลเพิ่มเติม

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ 1. ผู้บริหารของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น 1 คน 2. อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น 2 คน 3. ผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองเก่า จังหวัดขอนแก่น 1 คน 4. เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเมืองเก่า จังหวัดขอนแก่น 1 คน 5. ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ 3 อาชีพ ๆ ละ 1 คน 6. นักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น 2 คน และ 7. ศิษย์เก่าของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น 1 คน รวมเป็น 11 คน โดยใช้เทคนิควิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก และการวิจัยเอกสารเป็นข้อมูลเพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จึงประกอบด้วยแนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และรายละเอียดที่ครอบคลุมคำถามการวิจัย รวมถึงเครื่องมือสำหรับการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

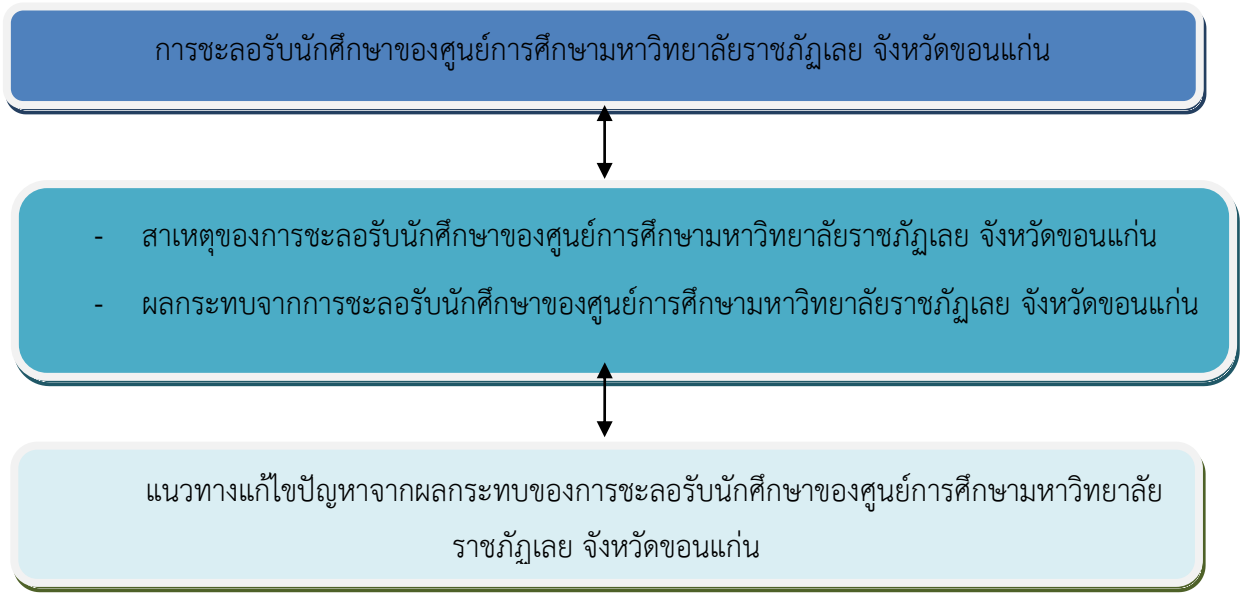
แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสัมภาษณ์จากวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์ 11 คน 3. นัดหมายการสัมภาษณ์ 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมทั้งจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ แล้วนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ การนำความรู้หรือข้อสังเกตที่รวบรวมได้จากภาคสนามอันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จำเพาะเจาะจงเพียงจำนวนหนึ่ง ดำเนินการตีความ และสร้างข้อสรุปโดยมีจุดยืนบนบริบทของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการศึกษา แล้วนำเสนอเป็นผลการวิจัยในเชิงพรรณาความต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ประกอบกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับสาเหตุที่ชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษา และแนวทางแก้ไขปัญหาจากผลกระทบของการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นผลของการศึกษาได้ดังนี้

1. สาเหตุที่ชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น

ประการที่หนึ่ง ปัญหาด้านนโยบาย เป็นที่ชัดเจนว่า ส่วนหนึ่งของการชะลอรับนักศึกษาเกิดจากนโยบายของผู้บริหารและสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพยายามแก้ไขปัญหาหลักสูตรที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานคุรุสภา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกรณีของนักศึกษาจบใหม่ไม่ได้รับรองใบประกอบวิชาชีพต่อไปในอนาคต

ประการที่สอง สืบเนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยได้เปิดการเรียนการสอนที่ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น อันเป็นศูนย์นอกที่ตั้งตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยที่มีอาคารเรียนและที่ดินเป็นของมหาวิทยาลัย เป็นการให้โอกาสทางการศึกษากับท้องถิ่น ซึ่งการเปิดการเรียนการสอนศูนย์นอกที่ตั้งจะต้องได้รับการประเมินจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) และหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตจะต้องได้รับการประเมินจากคุรุสภาด้วย ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น คณะศึกษาศาสตร์ หลักสูตรคณิตศาสตร์บัณฑิต (คบ.) เมื่อปี 2553 ได้ทำการแจ้ง

ไปยังสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) ว่าได้รับการประเมินจากสำนักงานคุรุสภา ด้านมาตรฐานการผลิตหลักสูตรสายครูคือครุศาสตร์ (เพราะไม่ได้มีการประเมินมาตรฐานการผลิต และคุรุสภาจะประเมินได้ต้องเป็นหลักสูตรที่ผ่านการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเท่านั้น (ผู้จัดการออนไลน์, 2563 : ออนไลน์) เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ และ 15 มีนาคม 2555 พร้อมได้ทำการทักท้วงผลการประเมิน หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต (5ปี) สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาภาษาไทย และสาขาภาษาอังกฤษ ที่ผลการประเมินไม่ผ่าน เนื่องจากอาจารย์ประจำหลักสูตรบางท่านไม่ปฏิบัติเต็มเวลา บางท่านอยู่ระหว่างการลา ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ไม่ครบถ้วน (คมชัดลึก, 2560 : ออนไลน์) สะท้อนจากกระแสข่าวทางสื่อออนไลน์ที่ว่า “วันที่ 14 กันยายน 2560 ทางมหาวิทยาลัยแจ้งให้นักศึกษาที่จบใหม่และยื่นเรื่องขอรับใบประกอบวิชาชีพว่า ไม่สามารถออกใบประกอบวิชาชีพให้ได้ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือ สกอ. ได้ถอดถอนหลักสูตรภาษาไทย อังกฤษ และคอมพิวเตอร์ เนื่องจากปัญหาด้านบุคลากรผู้สอนไม่เป็นไปตามที่ สกอ.กำหนด และไม่ได้รับรองหลักสูตรจาก สกอ. ทำให้คุรุสภาไม่สามารถออกใบประกอบวิชาชีพครูได้” (กรุงเทพธุรกิจ, 2563 : ออนไลน์)

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ประเมินศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ในปี 2556 ผลการประเมิน “ผ่าน” หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต “ไม่ผ่าน” จำนวน 3 หลักสูตร 1. ครุศาสตรบัณฑิต (คอมพิวเตอร์ศึกษา) 2. ครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) และ 3. ครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) นักศึกษาที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2555 และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2560 นอกจากนี้ในปีการศึกษา 2558 คุรุสภาได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย ผลการประเมิน “ผ่าน” ทุกหลักสูตร เฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลยเท่านั้น แต่ไม่ได้มีการดำเนินการประเมินที่ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น

ประการที่สาม ปัญหาด้านการเดินทาง เนื่องจากศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น อยู่ในเขตชานเมืองของจังหวัดขอนแก่นที่มีปัญหาของของการเดินทางขนส่งสาธารณะ การเดินทางของนักเรียนนักศึกษาที่ลำบากในบางส่วน สะท้อนจากคำกล่าวของศิษย์เก่าท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “สาเหตุส่วนหนึ่งของการที่มีนักศึกษาน้อยและการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัย ฯ อาจมาจากปัญหาด้านการเดินทาง ซึ่งศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัย ฯ อยู่ห่างจากตัวเมืองพอสมควร การขนส่งสาธารณะก็ไม่สะดวก”

2. ผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น

จากการตรวจประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าบางหลักสูตร เช่น หลักสูตรของคณะครุศาสตร์ที่ต้องอิงตามหลักสูตรของคุรุสภา ซึ่งพบว่ามีการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้องและต่อเนื่องกันส่งผลให้กระทบกับการดำเนินงานของคณะและสาขาวิชาอื่นไปด้วย โดยเฉพาะ 3 สาขาหลัก คือ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ, สาขาวิชาภาษาไทย และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ทำให้นักศึกษาไม่ได้รับใบประกอบวิชาชีพครูทั้งหมด 85 คน และในจำนวนนี้มี 7 คนที่สอบบรรจุครูคืนถิ่นได้ แต่เข้ารับ

ราชการไม่ได้ เพราะไม่มีใบประกอบวิชาชีพครู ทำให้เสียโอกาส กลุ่มนักศึกษาที่ประสบปัญหาได้ติดตามการแก้ไขปัญหาของทางมหาวิทยาลัยมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ต้นปีมาจนถึงปัจจุบัน แต่กลับยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนว่าจะได้รับใบประกอบวิชาชีพครูหรือไม่ เมื่อไม่มีคำตอบจึงเดินทางเข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะเห็นว่าการกระทำของมหาวิทยาลัยทำให้ได้รับความเสียหาย คือ 1. เสียสิทธิ์ในการสมัครสอบ เนื่องจากไม่ได้รับใบประกอบวิชาชีพครู 2. นักศึกษาที่สอบคัดเลือกครูคืนถิ่นได้ แต่ไม่ได้รับการบรรจุ เพราะไม่มีใบประกอบวิชาชีพครู 3. เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนตลอดหลักสูตร (khonkaenlink, n.p, 2561 : Online)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น พบว่า งบประมาณที่เกิดจากการอุดหนุนต่อหัวของนักศึกษาลดลงตามจำนวนของนักศึกษาที่ลดลง และคณาจารย์บางส่วนที่ต้องย้ายกลับไปประจำการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย สะท้อนจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “มีผลกระทบบ้างต่อสถานะทางการเงินของมหาวิทยาลัย เนื่องจากรายได้ส่วนหนึ่งที่เป็นเงินนอกงบประมาณที่เรียกเก็บกับนักศึกษาและเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรตามรายหัวนั้นไม่สามารถจัดเก็บได้เหมือนเดิม”

ผลกระทบต่อนักศึกษา จากที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนของสาเหตุของการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ว่า มีนักศึกษาจำนวนหนึ่งได้รับผลกระทบโดยการไม่ได้ใบประกอบวิชาชีพตามความคาดหวัง สะท้อนจากข่าวที่ได้มีการเผยแพร่ในสังคมออนไลน์ที่ว่า “นายมนตรี ขันศรีนวล ว่าที่บัณฑิตปริญญาตรีคณะครุศาสตร์ สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น กล่าวว่า พวกตนจำนวน 10 คน เป็นตัวแทนว่าที่บัณฑิตจำนวน 120 คนของศูนย์ฯ ขอนแก่น คณะครุศาสตร์ รหัส 55 มาร้องทุกข์ที่ศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดขอนแก่น โดยพวกตนได้ศึกษากับสถาบันนี้จนจบแต่ไม่ได้รับการแจ้งจากสถาบันว่าหลักสูตรไม่ผ่าน สกอ. ไม่รับรอง และคุรุสภาไม่รับรอง จึงทำให้ไม่สามารถออกใบประกอบวิชาชีพครูได้” (ผู้จัดการออนไลน์, 2563 : ออนไลน์)

ผลกระทบต่อชุมชน จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ของผู้วิจัย พบว่า มีพื้นที่ในบริเวณรอบ ๆ ของมหาวิทยาลัย ฯ ได้ติดป้ายประกาศขายที่แล้วในส่วนหนึ่ง ซึ่งเกิดจากความไม่มั่นใจในสถานการณ์ของมหาวิทยาลัยว่าจะดำเนินการต่อได้หรือไม่ จึงทำการประกาศขายก่อนที่ราคาจะต่ำลงไปกว่านี้ ดังคำกล่าวของชาวบ้านท่านหนึ่งที่ว่า “จากที่เห็นตามป้าย ตอนแรกเขาจะมาลงทุนสร้างหอพักแต่พอมีการชะลอรับนักศึกษาเขาก็ประกาศขายที่เพราะว่าไม่แน่ในสถานการณ์ของมหาลัยฯ ว่าจะเปิดทำการต่อไปได้หรือไม่”

ผลกระทบต่อผู้ประกอบการ มีผลกระทบต่อร้านค้าร้านอาหารเป็นอย่างมาก เนื่องจากการชะลอรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยนั้นแม้พึ่งอยู่ในช่วงแรกของการชะลอรับนักศึกษา ประมาณ 3 ปี และยังมีนักศึกษาที่เรียนอยู่แล้วมาใช้จ่ายซื้อของอยู่ แต่ผลกระทบก็จะทวีคูณขึ้นทุกปีจนกว่ามหาวิทยาลัยจะเปิดรับนักศึกษา สะท้อนจากคำกล่าวของผู้ประกอบการท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “หลังจากที่ทางมหาวิทยาลัยไม่มีการเปิดรับนักศึกษาเพิ่มเติมนั้นทางร้านค้าเราก็ได้รับผลกระทบบ้างในช่วงแรก ๆ แต่ก็ค่อยทวีคูณมากขึ้นเรื่อย ๆ

เนื่องจากกลุ่มลูกค้าเรามี 2 กลุ่ม คือ นักเรียนนักศึกษา และครูอาจารย์ ซึ่งในกลุ่มแรกเห็นได้ชัดว่าหายไปมาก ส่วนนั้นกลุ่มอาจารย์นั้นยังพอมีอยู่”

ผลกระทบต่อผู้ให้บริการหอพัก หอพักเป็นส่วนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากรายได้ทั้งหมดมาจากนักศึกษา จากการเช่าห้องพักของนักศึกษา ดังคำกล่าวของผู้ประกอบการท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก รายได้ทั้งหมดของเรามาจากนักศึกษาในเมื่อมหาวิทยาลัย ไม่รับนักศึกษาเพิ่มเติมผู้เช่ารายใหม่ก็ไม่มี ในส่วนของผู้เช่ารายเก่าก็ทยอยจบไป แต่เรานี้ล่ะ เงินกู้ที่เรากู้มาสร้างหอพักยังต้องผ่อนธนาคารอยู่เช่นเดิม”

3. แนวทางแก้ไขปัญหาจากผลกระทบของการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น

แนวทางที่ 1 การพยายามเปิดสอนให้เป็นปกติ การดำเนินงานในช่วงที่มีปัญหาอยู่นั้นทางมหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการเรียนการสอนอยู่ปกติ เพียงแต่ไม่รับนักศึกษาเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นก่อน โดยปัจจุบันได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอแนะที่ สมศ. กำหนดแล้ว

แนวทางที่ 2 การแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือนักศึกษาที่จบแล้ว คุรุสภาไม่รับรองวิชาชีพครูนั้นเบื้องต้นได้ยื่นเรื่องไปยัง นพ.ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (รมว.ศธ.) (ในขณะนั้น) และศาลปกครองพิจารณากรณีดังกล่าวแล้ว (คมชัดลึก, 2560 : ออนไลน์) และทางสภามหาวิทยาลัย มีแนวทางในการเยียวยา คือ รับบัณฑิตเข้าทำงาน ที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย และมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สามารถช่วยเหลือได้ 18 อัตรา มีนักศึกษาสมัครแล้ว 6 อัตรา พร้อมกับขึ้นบัญชีการว่าจ้างไว้ สำหรับ ผู้ที่ได้เข้าทำงานยังไม่รับบรรจุเป็นข้าราชการและยังไม่มีความคืบหน้าในการออกใบประกอบวิชาชีพครูแต่อย่างใด ทำให้บัณฑิตจบใหม่ทั้ง 125 คนยังคงถูกลอยแพ นอกจากจะยื่นหนังสือร้องเรียนไปยังศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดขอนแก่นแล้ว บัณฑิตจบใหม่จาก 3 สาขา จำนวน 7 คน ที่สอบเข้าทำงานในโครงการครูคืนถิ่นได้ แต่ถูกตัดสิทธิ์จากโครงการ ได้รวมตัวกันเพื่อพูดคุยถึงแนวทางการแก้ปัญหา พร้อมนำเอกสารหลักฐานการสอบคัดเลือกเข้าร่วมโครงการผลิตครูคืนถิ่นเพื่อพัฒนาท้องถิ่น แต่ถูกตัดสิทธิ์ไม่สามารถบรรจุแต่งตั้งได้ เนื่องจากขาดคุณสมบัติ พร้อมกับมีหนังสือร้องเรียนไปยื่นต่อคณะกรรมการสภาครูแห่งประเทศไทย และรวบรวมเอกสารหลักฐานแล้วยื่นต่อศาลปกครองให้มีคำสั่งคุ้มครองบัณฑิตที่สอบได้ต่อไป

แนวทางที่ 3 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรจะต้องจัดทำและพัฒนาหลักสูตรทุกปีการศึกษา โดยการนำผลจากการเรียนการสอนของทุกวิชามาพิจารณาถึงมีความเหมาะสม สามารถสอนได้ตามวัตถุประสงค์ ศึกษาความต้องการแรงงาน อาชีพที่ประสบความสำเร็จ และอาชีพที่เป็นที่นิยมอยู่ตลอด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อความโดดเด่นด้านหลักสูตร คณาอาจารย์จะต้องให้เวลากับการปรับปรุงหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากล่าช้าก็จะเสียโอกาสในการรับนักศึกษา

แนวทางที่ 4 สำรวจรับรู้ความต้องการของนักศึกษา เช่น ความต้องการด้านเวลาเรียน วิธีการจัดสอบ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศเพื่อการสื่อสารต่าง ๆ ตลอดจนการปรับวิธีการสอนของคณาจารย์ เป็นต้น

แนวทางสุดท้ายแนวทางที่ 5 การประชาสัมพันธ์ สถานการศึกษาควรกำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์ของสถานการศึกษาให้มีความชัดเจนทั้งในเรื่องของขอบเขตการประชาสัมพันธ์ ระยะเวลาการประชาสัมพันธ์ กลุ่มประชากรเป้าหมาย และผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีทักษะความรู้ความสามารถด้านประชาสัมพันธ์และนำมาใช้ในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ทั้งนี้ ควรเริ่มต้นจากการประชาสัมพันแก้ไขทัศนคติในทางลบของประชาชนรอบ ๆ พื้นที่มหาวิทยาลัย แล้วขยายวงกว้างออกไปจนครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งเป้าไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงสาเหตุที่ชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษา และแนวทางแก้ไขปัญหาจากผลกระทบของการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สาเหตุของการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ประกอบไปด้วย 3 สาเหตุ คือ ปัญหาด้านนโยบาย ผู้บริหารและสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพยายามแก้ไขปัญหาหลักสูตรที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานคุรุสภา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกรณีของนักศึกษาจบใหม่ไม่ได้รับรองใบประกอบวิชาชีพต่อไปในอนาคต ปัญหาในเรื่องของหลักสูตรที่ไม่ได้มีการประเมินมาตรฐานการผลิต หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต (5ปี) สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาภาษาไทย และสาขาภาษาอังกฤษ ที่ผลการประเมินไม่ผ่าน เนื่องจากปัญหาด้านบุคลากรผู้สอนไม่เป็นไปตามที่ สกอ. กำหนด และไม่ได้รับรองหลักสูตรจาก สกอ. และปัญหาด้านการเดินทาง เนื่องจากศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย วิทยาเขตขอนแก่น อยู่ในเขตชานเมืองของจังหวัดขอนแก่นที่มีปัญหาของของการเดินทางขนส่งสาธารณะ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ อวภาส์ ฉันทศาสตร์รัศมี และผุสดี พลสารัมย์ (ม.ป.ป. : ออนไลน์) สาเหตุการลดลงของจำนวนนักศึกษามาจากโครงสร้างประชากรของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่สามารถเรียนรู้ได้หลายช่องทางและสะดวกขึ้น กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการและมีความทันสมัย ชื่อเสียงของสถาบัน การมีโอกาสได้รับทุนการศึกษา แนวทางในการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรที่จะปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการและทันสมัย การมอบทุนการศึกษาหรือส่วนลด และสร้างชื่อเสียงของสถาบันให้เป็นที่ยอมรับและรู้จักมากยิ่งขึ้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยในเรื่องงบประมาณที่เกิดจาการอุดหนุนต่อหัวของนักศึกษาลดลงตามจำนวนของนักศึกษาที่ลดลง ผลกระทบต่อนักศึกษา ผลกระทบต่อชุมชน ผลกระทบต่อผู้ประกอบการและที่สำคัญผลกระทบต่อผู้ให้บริการหอพักที่ไม่มีนักศึกษาเข้าพัก

แนวทางในการแก้ไขปัญหา ประกอบไปด้วย 5 แนวทาง คือ การพยายามเปิดสอนให้เป็นปกติ การแก้ไขช่วยเหลือนักศึกษาที่จบแล้ว คุรุสภาไม่รับรองวิชาชีพครู การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ การสำรวจรับรู้ความต้องการของนักศึกษา และการประชาสัมพันธ์ที่ดี แตกต่างกับ งานวิจัยของอวภาส์ ฉันทศาสตร์รัศมี และผุสดี พลสารัมย์. (ม.ป.ป. : ออนไลน์) ที่กล่าวว่า ทางเลือกในการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มี 2 แนวทาง คือ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการและทันสมัย และขยายฐานกลุ่มผู้เรียนใหม่เพื่อเพิ่มรายได้ทดแทน และเกรียงไกร สุพรรณ และคณะ (2561 : 41-52) ที่กล่าวถึง รูปแบบการบริหารการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ไว้ว่า รูปแบบการบริหารการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มี 3 กระบวน ประกอบด้วย กระบวนการที่ 1 การศึกษาหาข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น กระบวนการที่ 2 วางแผนการประชาสัมพันธ์ และกระบวนการที่ 3 การดำเนินงานประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการชะลอรับนักศึกษาของศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้าน ดังนี้

ผู้วิจัยมีความประสงค์เสนอแนะเพื่อการนำงานวิจัยชิ้นนี้ไปเป็นข้อมูลประกอบในการดำเนินการตัดสินใจต่อการพิจารณาดำเนินการบางอย่างเพื่อบรรเทาผลกระทบต่อนักศึกษา ประชาชน ชุมชน ผู้ประกอบการและผู้ที่ได้รับผลกระทบรายอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวไปแล้ว โดยเฉพาะปัญหา การแก้ไขปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงงานกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ และจะดำเนินต่อไป ทั้งนี้องค์ประกอบและบริบท ตลอดทั้ง การถอดบทเรียนเพื่อการทบทวนและเรียนรู้ ข้อควรตระหนัก เพียงเป็นกรณีศึกษาและแนวทางเบื้องต้นเท่านั้น

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป สามารถศึกษาวิจัยในประเด็นการเปรียบเทียบกระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาของมหาวิทยาลัยฯ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานมหาวิทยาลัยเมื่อได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามที่ สมศ. กำหนดแล้ว วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลต่อการเดินขบวนหรือแรงต่อต้านหรือแรงพลักดันของชุมชนต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยฯ ตลอดจนประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ นักศึกษา ประชาชนทั่วไป และการศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง ตามรอยหรือตัวแบบสำหรับการการแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแกไขปัญหาสำหรับหน่วยงานที่สนใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2557). สถิติประชากรและบ้าน - จำนวนประชากรแยกรายอายุ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat age.php

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). 7 บัณฑิต มรภ.เลย ถูกตัดสิทธิ์ จ่อฟ้องศาลคุ้มครอง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/776728

เกรียงไกร สุพรรณ และคณะ. (2561). รูปแบบการบริหารการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*. 8 (1), 41-52.

ข่าวคนขอนแก่น. (2563). ขอนแก่น (ชมคลิป) ชาวบ้านวอนแก้ไขกรณีราชภัฏเลยงดรับ นศ.มานานกว่า 3 ปี กลายเป็นที่ไร้ประโยชน์. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา t.ly/CI7F

คมชัดลึก. (2560). อธิการบดี “ราชภัฏเลย” แถลงอุ้มบัณฑิตำบล *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา https://www.komchadluek.net/news/edu-health/297618

ผู้จัดการออนไลน์. (2563). ชาวบ้านร้องขอคืนพื้นที่ มรภ.เลย ศูนย์ขอนแก่น หลังหยุดสอน 3 ปี เผยหลายสถาบันพร้อมใช้ประโยชน์. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา https://mgronline.com/local/detail/9630000106168

ปราโมทย์ ประสาทกุล และ ปัทมา ว่าพัฒนวงศ์. (2554). *จุดเปลี่ยนประชากรประเทศไทย*. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). *การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อวภาส์ ฉันทศาสตร์รัศมี และผุสดี พลสารัมย์. (ม.ป.ป.). สาเหตุการลดลงของจานวนนักศึกษา และแนวทางเลือกในการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา t.ly/taFh

eukeik .ee. (2019). ใครว่าเด็กลดลงเกิดวิกฤตมหาวิทยาลัย แล้วทำไมมหาวิทยาลัยเอกชนกลับเติบโต. *Online*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา https://marketeeronline.co/archives/107530

Khonkaenlink. [n.p.]. (2561). 85 บัณฑิต ม.รภ.เลยศูนย์ขอนแก่น ถูกลอยแพ พึ่งตำรวจคืนความยุติธรรม.*Online*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา https://www.khonkaenlink.info/home/news/6461.html

MGR Online. (2018). บัณฑิต มรภ.เลย ศูนย์ขอนแก่น ร้องศูนย์ดำรงธรรม สกอ/คุรุสภาไม่รับรองหลักสูตร.*Online*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา https://mgronline.com/local/detail/9600000100734

Pariyakorn. (2020). Disruptive technology คือ. *Online*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา https://www.yournextu.com/th/%E0%B8%9A%E0%B8%A5%E0%B9%87%E0%B8%AD%E0%B8%81/disruptive-technology

PPTV Online. (2020). มหาดไทย ประกาศ จำนวนประชากรไทย ล่าสุด กว่า 66 ล้านคน. *Online.* สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา t.ly/Gitr

การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

A study of behaviors in Thai activity based learning course for primary level of Thai undergraduate, faculty of education and educational innovation, Kalasin University.

ณิชาภาท์ กันขุนทศ
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
Nichapha Kankhunthod
Kalasin University,Thailand
E-mail : Nichaphakan27@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่เรียนและเพศต่างกันศึกษาทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในชั้นเรียน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาภาษาไทยชั้นปีที่ 3 หมู่เรียนที่ 1 จำนวน 29 คน และนักศึกษาสาขาภาษาไทยชั้นปีที่ 3 หมู่เรียนที่ 2 จำนวน 32 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน independent t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดี 2. พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาที่มีหมู่เรียนที่ต่างกันมีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน 3. พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาที่มีเพศที่ต่างกันมีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสอน; ครูภาษาไทย; นักศึกษา; กิจกรรมการเรียนรู้

---

* วันที่รับบทความ: 3 พฤศจิกายน 2563; วันแก้ไขบทความ 19 พฤศจิกายน 2563; วันตอบรับบทความ: 23 พฤศจิกายน 2563
Received: November 3, 2020; Revised: November 19, 2020; Accepted: November 23, 2020

Abstracts

This research aims to study and compare behaviors in Thai activity based learning course through distinguishing sections and genders in term of 4 features ; planning and teaching preparatory, environment in classroom, teaching process, and media usage. Research instrument is Thai activity based learning survey. Sampling populations are 29 and 32 Thai students major of section 1 and 2 respectively. The statistical analysis used are means, percentage, standard deviation and independent t- test. The result finds that 1. The behavior of activity based learning by Thai undergraduates in the same section is at good level. 2. The behavior of activity based learning by the distinguishing section is not different. 3. The behavior of activity based learning by separating genders is not different.

Keywords: Teaching Behavior; Thai Teacher; Student; Activity Based Learning

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระการงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาชาติได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง ทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า (กรมวิชาการ. 2553 : 42) ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมในการสื่อสาร (ณปภัช สถิตยานุรักษ . 2562 : 18) เป็นเครื่องมือในการเรียนและแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ เรียนรู้ในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษาให้เกิดความชื่นชม ซาบซึ้ง และภูมิใจในภาษาไทย โดยเฉพาะคุณค่าของวรรณคดี และภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ อันเป็นส่วนเสริมสร้างความงดงามในชีวิต ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ในปัจจุบันพบว่าการใช้ภาษาไทยมีปัญหาทั้งด้านการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด (ชลธิชา หอมฟุ้ง. 2557 : 37) ส่งผลให้คุณภาพด้านการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในระดับที่ไม่ดีนัก เพราะยังขาดมาตรฐานและด้านประสิทธิภาพของครู ครูและนักศึกษาครูส่วนใหญ่เน้นการสอนทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลายหรือแปลกใหม่ (ทิศนา แขมมณี. 2553 : 124)

ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะช่วยกำหนดให้พฤติกรรมการสอนของนักศึกษาสาขาภาษาไทยเป็นไปในทางที่ถูกต้อง

ยังเป็นการทำให้ตัวครูผู้สอนเองมองเห็นพฤติกรรมการสอน สามารถปรับปรุง และพัฒนาตนเองให้เป็นครูภาษาไทยที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และทำหน้าที่บทบาทของครูภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมการสอนไปใช้ปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ 4 ด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา ที่มีหมู่เรียนต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา ที่มีเพศต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative study) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขใตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษา คือ สาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในชั้นเรียน ด้านการดำเนินการสอน และด้านการใช้สื่อการสอน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ และหมู่เรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในชั้นเรียน ด้านการดำเนินการสอน และด้านการใช้สื่อการสอน

4. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ชั้นปีที่ 3 หมู่เรียนที่ 1 จำนวน 29 คน และชั้นปีที่ 3 หมู่เรียนที่ 2 จำนวน 32 คน รวมทั้งหมด 61 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

6. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

6.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนด ขอบเขตและรูปแบบพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย

6.2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ ด้านพฤติกรรมการสอนด้านการวางแผนและเตรียมการสอน พฤติกรรมการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม การดำเนินงานในชั้นเรียน พฤติกรรมด้านการดำเนินการสอน และพฤติกรรมการสอนด้านใช้สื่อการเรียนการสอน

6.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างเป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยในด้านต่าง ๆ จำนวน 40 ข้อ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม

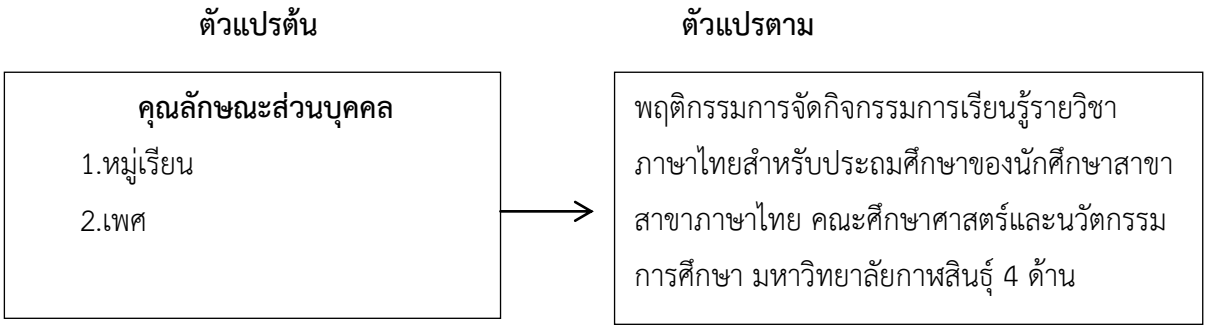
6.4 นำข้อมูลที่ได้ไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ชั้นปีที่ 3 หมู่เรียนที่ 1 จำนวน 29 คน และชั้นปีที่ 3 หมู่เรียนที่ 2 จำนวน 32 คน รวมทั้งหมด 61 คน

6.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบ t-test การหาค่าแปรปรวน Two way ANOVA

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มีผลการศึกษาดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศและหมู่เรียน 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา 3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างโดยจำแนกตามหมู่เรียน 4. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างโดยจำแนกตามเพศ

1. ผลการวิเคราะห์ขอมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นเพศ และหมู่เรียน

ตาราง 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นเพศและหมู่เรียน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	11	18.03
หญิง	50	81.97
รวม	61	100.00
2.หมู่เรียนผู้ตอบแบบสอบถาม		
หมู่ 1 สาขาภาษาไทย	29	47.54
หมู่ 2 สาขาภาษาไทย	32	52.46
รวม	61	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 61 คน จำแนกตามเพศและหมู่เรียน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 50 คนคิดเป็นร้อยละ 81.79 รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 18.03 จำแนกตามหมู่เรียนของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่หมู่เรียนที่ 2 จำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 52.46 รองลงมาเป็นหมู่เรียนที่ 1 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 47.54

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาแสดงดังตารางที่ 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศและหมู่เรียน

ลำดับ	พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	นักศึกษาหมู่ 1			นักศึกษาหมู่ 2		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1	ด้านการวางแผนการเตรียมการสอน	3.54	1.37	ดี	3.81	1.16	ดี
2	ด้านการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในชั้นเรียน	4.06	1.14	ดี	3.75	1.32	ดี
3	ด้านการดำเนินการสอน	3.84	1.14	ดี	3.45	1.32	ดี
4	ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	3.15	1.45	ดี	3.82	1.23	ดี

จากตาราง 2 พบว่าพฤติกรรมการสอนด้านที่ 1. ด้านการวางแผนการเตรียมการสอนของหมู่เรียนที่ 1 อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}$ = 3.54) และหมู่เรียนที่ 2 อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x}$ = 3.81) 2. ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในชั้นเรียนของหมู่เรียนที่ 1 อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}$ = 4.06) และหมู่เรียนที่ 2 อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}$ = 3.75) 3. ด้านการดำเนินการสอนของหมู่เรียนที่ 1 อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}$ = 3.84) และหมู่เรียนที่ 2 อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}$ = 3.45) 4. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนของหมู่เรียนที่ 1 อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}$ = 3.15) และหมู่เรียนที่ 2 อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}$ = 3.82)

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาโดยจำแนกตามหมู่เรียน แสดงดังตารางที่ 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยจำแนกตามหมู่เรียน

หมู่เรียน	n = 61		t	df	P-value
	$\bar{x}$	S.D.			
หมู่เรียนที่ 1	12.50	2.08	-0.435	235	0.664
หมู่เรียนที่ 2	12.63	2.33			

จากตาราง 3 พบว่านักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่เรียนที่ต่างกันมีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาโดยจำแนกตามเพศ แสดงดังตารางที่ 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	n = 61		t	df	P-value
	$\bar{x}$	S.D.			
ชาย	3.19	0.28	-0.704	344	0.428
หญิง	3.22	0.31			

จากตาราง 3 พบว่านักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัฒตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่มีเพศที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ทั้ง 4 ด้านพบว่ามีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาอยู่ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยมีพื้นฐานและทักษะการสอนมีความรู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับรายวิชาภาษาไทยดี จึงส่งผลให้พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดีตามไปด้วย และผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาของนักศึกษาที่มีหมู่เรียนต่างกันพบว่าเมื่อมีหมู่เรียนต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน เช่นนี้อาจเป็นเพราะ

นักศึกษาทั้ง 2 หมู่เรียนมีพื้นฐานในด้านความรู้และการจัดการเรียนในรายวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับดีทั้ง 2 หมู่เรียนจึงทำให้พฤติกรรมไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกันพบว่าเมื่อมีเพศต่างกันมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน เช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นเพศไหนก็สามารถเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับดีและมีพฤติกรรมไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ประภัสวรรณ ตู้แก้ว (2559 : 25) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสอนของครูคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า ครูคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 และ และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับดีมาก และพบว่าเพศและสถานภาพไม่มีผลต่อการสอนในรายวิชาคอมพิวเตอร์

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ของนักศึกษาสาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนเป็นแนวคิดใหม่สำหรับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างให้สามารถประยุกต์รูปแบบ เทคนิค วิธีการ ที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในครั้งต่อไปได้ และภายหลังที่กลุ่มตัวอย่างมีการนำรูปแบบ เทคนิค วิธีการ ที่ได้จากการวิจัยไปใช้กับนักเรียน พบว่านักเรียนเหล่านั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น และยังมีความสนใจในรูปแบบการเรียนการสอนของรายวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษา ในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่นด้านการประเมินผลการเรียน และด้านการติดตามนักเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาดังกล่าว

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับประถมศึกษาที่มีชั้นปีที่ต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบพฤติกรรมการสอนที่มีความเหมาะสมในระดับการศึกษาดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. *เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด.* 25 สิงหาคม 2553. โรงแรมนภานิมิต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชลธิชา หอมฟุ้ง (2557). *ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณปภัช สถิตยานุรักษ (2562). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓.* สาขาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ทิศนา แขมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประภัสวรรณ ตู้แก้ว (2559). *การศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา.* คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำอีสาน
Language Styles in Folk Literary of Isan, Klonlam

ชุ่ม พิมพ์คีรี
มหาวิทยาลัยพะเยา
Choom Phimkeeree
University of Phayao,Thailand
E-mail : naychumphimphkhiri@gmail.coml

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีขึ้นเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอลีลาภาษาและวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาลีลาในวรรณกรรมกลอนลำอีสาน ทางด้านข้อมูลที่ใช้ศึกษาคือหนังสือวรรณกรรมของอีสานจำนวน 6 ชุด 23 เรื่อง โดยเป็นการศึกษาวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับลีลาภาษาด้านรูปแบบของมาร์ติน โจส ส่วนลักษณะลีลาภาษาในด้านการใช้คำ ในด้านข้อความได้ใช้แนวความคิดของดวงมน จิตร์จำนง และของจิตรดา สุวัตถิกุล มาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผลการวิจัยทางด้านรูปแบบลีลาภาษาพบว่า ลีลาภาษาแบบตายตัวปรากฏมีในบทประณามพจน์ของวรรณกรรมกลอนลำอีสานมีจำนวน 14 เรื่อง ส่วนลีลาภาษาแบบเป็นทางการ ลีลาภาษาแบบปรึกษาหารือ ลีลาภาษาแบบเป็นกันเอง และลีลาภาษาแบบสนิทสนม พบในวรรณกรรมกลอนลำอีสานทุกเรื่องที่นำมาวิเคราะห์ ส่วนลักษณะเด่นทางด้านลีลาภาษาในด้านคำ พบลีลาภาษาจำนวน 6 ประเด็น คือ 1) ลีลาคำสัมผัสคือมีเสียงสัมผัสทั้งพยัญชนะและสัมผัสสระ 2) ลีลาคำซ้อน 3) ลีลาคำซ้ำ 4) ลีลาภาษาถิ่น 5) ลีลาคำหลาก และ 6) ลีลาอื่น ๆ ซึ่งทำให้มีลีลาภาษาที่หลากหลายในความคิดของผู้อ่านทั้งรูปคำและเสียงของคำ ส่วนลีลาระดับข้อความพบว่า ผู้แต่งใช้ลีลา 3 ลักษณะ คือ การใช้ภาษาที่มุ่งให้เกิดลีลาภาษาความงามในด้านภาพพจน์ได้แก่ อุปลักษณ์ อติพจน์ สัทพจน์ บุคลวัตและภาพพจน์อื่น ๆ ด้านโวหารใช้ลีลาภาษาได้ครบ

คำสำคัญ: ลีลาภาษา; วรรณกรรม; กลอนลำอีสาน

Abstracts

This thesis aims to analyze language styles presentation and analysis of linguistic features in the creation of folk literatury of Isan, klonlam. In terms of the data used for this study, there are 6 sets of Isan literary books, 23 stories. This Thesis is Documentary Research by the researcher who applied the conceptual framework of Martin Jose's literary style and applied the conceptual framework of aesthetics in words and texts of Duangmon Jitchamnong and Jitrada Suwattikul is the conceptual framework used in the research to analyse and synthetic in Descriptive Analysis.

* วันที่รับบทความ: 2 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 25 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2563
Received: December 2, 2020; Revised: December 25, 2020; Accepted: December 26, 2020

The results of the research of Language Styles in Fork Literary Of Isan, Klonlam were found that The frozen style are found in the poems of the Fork Literary of Isan Klonlam 14 stories. But The Fomal style, consultative style, casual style and intimate style Will be found in every story that has been analyzed in Language Styles in Fork Literary Of Isan, Klonlam. But Language Styles in Aesthetics in terms of words according to the conceptual framework included 6 issues: 1) rhyme style, i.e. sound, rhyme, both consonants and vowels, 2) Reduplication style, 3) repeating style, 4) dialect style, 5) different words style and 6) other styles, which give the reader a variety of styles in the thoughts of word and sound form. In the texts style was found that The author used 3 styles to using language aimed to creating beauty in figure of speech, namely; metaphors, hyperbole, Onomatopoeia, Personification, and other figure of speechs. In the feeling of Thai literature, it was found that there were all feelings.

Keywords: Language Styles; Fork Literary of Isan; Klonlam.

บทนำ

วรรณกรรมกลอนลำจัดว่า เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมอีสานประเภทหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน กลอนลำถือว่าเป็นบทประพันธ์ร้อยกรองที่หมอลำนำมาขับร้องมีเนื้อหาหลากหลายประการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะร้อยกรองนี้ปรากฏผสมผสานการแสดง บางครั้งการแสดงก็มีส่วนในการกำหนดเนื้อหาให้แผกผันกันออกไป ขณะเดียวกันการหลีกเลี่ยงการแสดงเรื่องซ้ำ ๆ กัน ด้วยการหาเรื่องใหม่มาแสดงอยู่เสมอนั้น ก็ทำให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมคลายจากความรู้สึกเบื่อหน่ายลงได้ รวมทั้งยังทำให้เนื้อหาของบทหมอลำมีระดับหลากหลายเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งด้วย จารุวรรณ ธรรมวัตร (2543 : 33 – 41) ชี้ให้เห็นว่า กลอนลำอีสานเกิดจากนักปราชญ์ชาวอีสานได้นำเอาวรรณคดีอีสานมาประพันธ์เป็นกลอนลำเกี่ยวกับการกำหนดหมอลำ หมอลำเกิดขึ้นจากตำนาน คือ ระบบความเชื่อเรื่องแถน ผีบรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องพระอินทร์ และความเชื่อเรื่องพระโพธิ์สัตว์ นอกจากนี้สังคมอีสานเป็นสังคมการเกษตร เชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติที่สามารถบันดาลความอุดมสมบูรณ์ ที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นมูลเหตุแห่งการเกิดหมอลำ

ไพบูลย์ แพงเงิน (2534 : 65) ได้ชี้ให้เห็นว่า กลอนลำเป็นภูมิปัญญาของอีสานโดยแท้ แบ่งยุคหรือช่วงสมัยของหมอลำออกเป็น 4 ยุค คือ หมอลำรุ่นโบราณ หมอลำรุ่นแรก หมอลำรุ่นกลาง และหมอลำรุ่นปัจจุบัน หมอลำเป็นศิลปินที่สร้างสรรค์ทั้งในด้านความบันเทิงความรู้ในการดำรงชีวิต ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ฮีต คองต่าง ๆ และที่สำคัญยังเป็นแหล่งสร้างไหวพริบปฏิภาณให้แก่ชาวบ้าน ที่สามารถจำและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่าง ทำนองลำไว้เป็น 3 ทำนอง คือ ลำทางสั้น ลำทางยาว และลำเต้ย ทั้งนี้จะแบ่งบทกลอน ไม่ว่าจะเป็นชนิดใดก็ตามที่หมอลำนำมาขับลำในภาคอีสาน ล้วนเรียกว่า “กลอนลำ” กลอนลำกับ กลอนอ่าน ก็ประกอบขึ้นด้วยโครงสร้างพื้นฐานอันเดียวกัน คือ คำกลอนบทหนึ่งที่มีสี่บาท (สี่วรรค) และแต่ละบาทจะมีจำนวนคำอยู่ระหว่าง เจ็ด-สิบสองพยางค์ นอกจากนี้อาจมีคำที่อยู่หน้าหรือหลังของบางบาท ที่เรียกกันว่า คำสร้อย เช่น บัดนี้ เมื่อนั้น อ้ายเอย โอนออ้ายเอย พี่ชายเอย กลอนลำ เป็นรูปแบบของเพลงลาวโบราณแบ่งได้เป็นหลายอย่าง ตามลักษณะทำนองของการลำ เช่น ลำเต้ย ลำพื้น ลำกลอน ลำเรื่อง ลำเรื่องต่อ

กลอน ลำเพลิน และลำซิ่ง ดังนั้น กลอนลำ อาจหมายถึง เรื่องที่แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนลำตามแบบฉันทลักษณ์ของอีสาน 4 รูปแบบ คือ โคลงสาร กาบ กอน และร่าย (ฮ่าย) และใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาไทยถิ่นอีสานที่หมอลำนำเอามาขับลำตามทำนองของหมอลำแต่ละพื้นถิ่นของภาคอีสาน โดยการนำเรื่องราวที่ผูกแต่งขึ้นสำหรับขับลำให้จบเรื่องภายในกลอนเดียว ทำนองเดียว ขับลำให้จบเรื่องในหลายกลอนหลายทำนอง ในส่วนของเนื้อหาของกลอนลำนั้น ผู้แต่งจะนำเรื่องราวในวรรณคดี ตำนาน และนิทานพื้นบ้านมาแต่งเป็นเรื่องราว แล้วหมอลำสามารถนำมาขับเป็นจังหวะและท่วงทำนองเดียวกันตลอดทั้งเรื่อง การขับลำครั้งหนึ่ง ซึ่งมีเรื่องราวหลายเรื่องรวมกันไป กลอนลำยุคต้น ๆ จะมีเนื้อหาเพียง 2-3 ประโยคเท่านั้น แต่ขับวกไปวนมาได้นานถึงค่อนวันครึ่งวัน ต่อมาเมื่อสังคมก้าวเข้าสู่ชุมชนแล้ว เนื้อหาของกลอนลำจึงค่อยขยายออกไปเรื่อย ๆ จากประโยคเดียวก็ขับลำไปในหลายประโยค และท้ายที่สุดก็ขับจนจบเรื่อง โดยแต่ละเรื่องที่นักปราชญ์ท้องถิ่นนำมาประพันธ์ ล้วนมาจากวรรณกรรมอันประกอบไปด้วยวรรณศิลป์หรือลีลา

ลีลาภาษา นั้นราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 1064) ได้ให้ความหมายเฉพาะลีลาภาษาว่า หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวในการแสดงออกและวิธีที่นักเขียนแต่ละคนใช้ในการแต่งร้อยแก้วและบทร้อยกรองและยังหมายถึง ท่วงทำนอง เช่น ลีลาการพูด ลีลาการเขียน การเลือกสรรฉันท์หรือแบบประพันธ์ให้เหมาะแก่ข้อความของเรื่อง เช่น ลีลาการประพันธ์ กอบกุล อิงคนนท์ (2546 : 133) ได้อธิบายความหมายของลีลาหรือสไตล์ (Style) ว่า การถ่ายทอดเรื่องราว ความคิดและความตั้งใจของผู้แต่งออกมาด้วยการเลือกสรรลีลาที่เขาต้องการ เพื่อให้เหมาะสมกับเรื่องที่นำเสนอ” ในทำนองเดียวกัน กาญจนา ปราบปัญจะ (2553 : 10) กล่าวว่า ลีลา หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียนแต่ละคนในการเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนและประโยคที่เหมาะสมตลอดจนสื่อออกมาด้วยกลวิธีการเขียนที่ชัดเจน น่าสนใจ ลีลาของแต่ละคนไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในการใช้ภาษา ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความสามารถที่เป็นกลวิธีเฉพาะตัว ของนักเขียนแต่ละคน ซึ่งไม่สามารถลอกเลียนกันได้ แต่ในการวิจัยครั้งนี้เรียก ลีลา ตามความหมายดังกล่าว สมเกียรติ รักษ์มณี (2551 : 56 – 59) ได้กล่าวไว้ว่าลีลาการใช้ภาษาไทยในสังคมไทยจำเป็นต้องคำนึงถึงโอกาส สถานที่ และบุคคลเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมตามระเบียบวิธีและวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย อันแสดงให้เห็นว่าคนไทยทุกคนมีศิลปะการใช้ภาษาอยู่ในใจเสมอ ดังนั้นการรู้จักเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมแก่บริบท จึงนับว่าเลือกใช้ภาษาอย่างมีวรรณศิลป์

จากการให้ความหมาย ลีลาภาษา ตามทัศนะดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลีลาภาษา คือ ลักษณะท่วงทำนองการประพันธ์ของกวี ที่แสดงออกมาด้วยอารมณ์อันสุนทรีย์ เป็นแบบของแต่ละคนไม่สามารถลอกเลียนกันได้ ลีลาภาษาที่พบในวรรณกรรมกลอนลำอีสานจำแนกได้ 5 รูปแบบดังนี้

แบบที่ 1) ลีลาภาษาแบบตายตัว (frozen style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้พูดกับบุคคลที่เป็นที่เคารพสูงสุด เช่น พระมหากษัตริย์ และใช้ในพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ในพิธีกรรมทางศาสนา หรือที่เป็นพิธีการ พบในบทประณามพจน์ในวรรณกรรมกลอนลำอีสาน 14 เรื่อง

แบบที่ 2) ลีลาภาษาแบบเป็นทางการ (formal style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้ใน โอกาสสำคัญใช้พูดกับบุคคลที่สูงกว่าและใช้พูดเรื่องสำคัญ

รูปแบบที่ 3) ลีลาภาษาแบบหารือ (consultative style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้ในการ ติดต่อธุรกิจ การงาน การซื้อขายในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการประชุมปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการ

รูปแบบที่ 4) ลีลาภาษาแบบเป็นกันเอง (casual style) เป็นรูปแบบของภาษาที่ใช้พูดในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ พูดกับบุคคลที่เท่าเทียมกันหรือคุ้นเคยกัน

รูปแบบที่ 5) ลีลาภาษาแบบสนิทสนม (intimate style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้พูดกับคนที่มีความสนิทสนมมากที่สุด เช่น บุคคลในครอบครัว ระหว่างพี่น้อง สามีภรรยา ในการศึกษาลักษณะเด่นด้านลีลาภาษา พบว่า ลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำภาคอีสานมีความโดดเด่นในลีลาภาษา 2 ประการ คือ

1) ลีลาภาษาระดับคำ มีการเล่นเสียงสัมผัส การกลายเสียงของคำ การใช้คำซ้อนเพื่อความหมายและคำซ้อนเพื่อเสียงทำให้เกิดความไพเราะ มีการนำคำในภาษาถิ่นมาแต่งได้อย่างสละสลวย

2) ลีลาภาษาระดับข้อความ กวีใช้ภาษาที่มุ่งให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความงามในลักษณะภาพพจน์ โวหาร และได้อรรถรสตามรสวรรณคดีไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำอีสาน
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นทางด้านลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำอีสาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เป็น เอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่อวิเคราะห์การใช้ลีลาภาษาในกลอนลำอีสาน ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย โดยมีวิธีการดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลและข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกข้อมูล ดังนี้

1.1.1 เป็นเรื่องที่มีความสมบูรณ์ จบเรื่อง ตัวบทไม่ขาดหาย

1.1.2 เป็นเรื่องที่แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนลำตามแบบฉันทลักษณ์ของอีสาน 4 รูปแบบ คือ โคลงสาร กาบ กอน และร่าย (ฮ่าย) และใช้ถ้อยคำสำนวน ภาษาไทยถิ่นอีสาน

1.1.3 เป็นเรื่องที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

1.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย จากเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลที่กำหนดไว้ ได้วรรณกรรม

กลอนลำที่พิมพ์เป็นหนังสือเผยแพร่ทั้งหมด 6 ชุด จำนวน 23 เรื่อง และวรรณกรรมที่คณะหมอลำนำไปใช้แสดงจริงมี จำนวน เรื่อง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.2.1 วรรณกรรมนิทานชาดก เป็นวรรณกรรมชาดกนอกนิบาตทั้งหมด

มีจำนวน 15 เรื่อง ดังนี้ ท้าวเต่าคำ จำปาสี่ต้น ท้าวโสวัตร ท้าวหอมฮู ท้าวดาวเรือง พญากวางคำ ท้าวยี่ ท้าวกำพร้าไก่แก้ว ท้าวบัวโฮม บัวฮอง บัว ท้าวลินทอง ท้าวตั๊กแตนโมคำ ท้าวจักรษิณพรหมริน ท้าวก่ำกาดำ ท้าวกาฬะเกษ นางแตงอ่อน

1.2.2 วรรณกรรมนิทานพื้นบ้าน มีจำนวน 8 เรื่อง ดังนี้ เชียงเมี่ยง

ท้าวขูลูนางอั้ว ปลาบู่ทอง แก้วหน้าม้า ขุนช้างขุนแผน ท้าวคำสอนเลือกสาว พระอภัยมณี – ศรีสุวรรณ ท้าวผาแดงนางไอ่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้มีเครื่องมือ 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือเก็บข้อมูล และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

2.1 เครื่องมือเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือเก็บข้อมูลอยู่ 2 ชนิด คือ 1) เครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาด้านรูปแบบในกลอนลำอีสาน และ 2) เครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านใช้คำ ลีลาภาษาในด้านใช้ภาพพจน์ ลีลาภาษาในด้านการใช้โวหาร และการใช้ลีลาภาษาในกลอนลำอีสาน เครื่องมือดังกล่าวมีกระบวนการสร้างเครื่องมือ การประเมินคุณภาพเครื่องมือ และการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล เครื่องมือเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มี 5 ชุด ได้แก่ เครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาด้านรูปแบบในกลอนลำอีสาน เครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านใช้คำ เครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านใช้ภาพพจน์ เครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านการใช้โวหาร และเครื่องมือเก็บข้อมูลการใช้ลีลาภาษาในกลอนลำอีสาน โดยออกแบบในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft Word) เครื่องมือแต่ละชุดมีรายละเอียดการสร้าง ดังนี้

1.1.1 ชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาด้านรูปแบบในกลอนลำอีสาน

1.1.2 ชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านใช้คำ

1.1.3 ชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านใช้ภาพพจน์

1.1.4 ชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านการใช้โวหาร

1.1.5 ชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลการใช้ลีลาภาษา

2.1.2 การประเมินคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูล 2 ชุด

หลักผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้ว มีความเห็นโดยสรุปว่า เครื่องมือที่ผู้วิจัยทำขึ้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย

จากนั้นผู้วิจัยได้ทดลองนำเครื่องมือดังกล่าวไปเก็บข้อมูล ผลปรากฏว่าสามารถเก็บข้อมูล ผลปรากฏว่าสารถเก็บข้อมูลได้แต่ต้องปรับให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น

2.2 การพัฒนาเครื่องมือ จากผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ คำแนะนำที่ได้รับรวมทั้งจากผลการทดลองนำไปใช้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีความยืดหยุ่น และพัฒนาเป็นเครื่องมือชุดที่สมบูรณ์สำหรับการเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกข้อมูลลีลาภาษาในกลอนลำอีสานที่เป็นวรรณกรรมกลอนลำอีสานตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเป็น 5 ชุด คือ ชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาด้านรูปแบบในกลอนลำอีสาน ชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านใช้คำ ชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านใช้ภาพพจน์ ชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลลีลาภาษาในด้านการใช้โวหาร และชุดเครื่องมือเก็บข้อมูลการใช้ลีลาภาษา โดยในแต่ละประเด็นจะใช้เครื่องมือวิจัยซึ่งจัดทำไว้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์โปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด แล้วผู้วิจัยจึงบันทึกข้อมูลลงในเครื่องมือดังกล่าวจนครบทุกประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

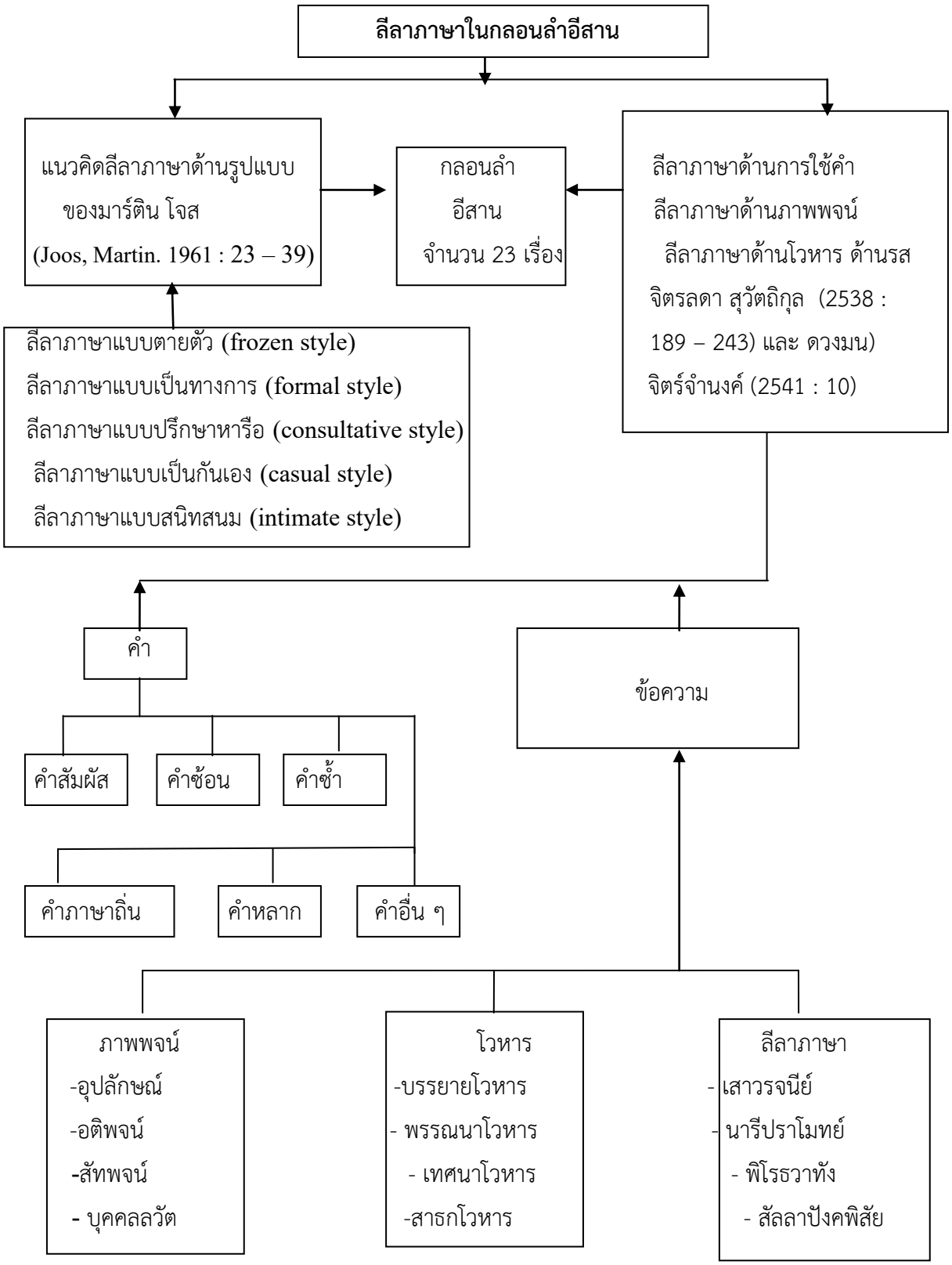
ผู้วิจัยได้กำหนดจุดประสงค์ในการวิจัยลีลาภาษาในกลอนลำอีสานไว้ 2 ประเด็นหลัก 5 ด้าน คือลีลาภาษาด้านรูปแบบ ลีลาภาษาในด้านใช้คำ ลีลาภาษาในด้านใช้ภาพพจน์ ลีลาภาษาในด้านการใช้โวหาร และการใช้ลีลาภาษา ซึ่งแต่ละประเด็นผู้วิจัยจะมีวิธีการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 ลีลาภาษาด้านรูปแบบ ผู้วิจัยปรับประยุกต์ใช้แนวคิดของ มาติน โจส (Joos, Martin, 1961 : 23 – 39)

4.2 .ลีลาภาษาในด้านใช้คำ ลีลาภาษาในด้านภาพพจน์ ลีลาภาษาในด้านการโวหาร และการใช้ลีลาภาษา ผู้วิจัยปรับประยุกต์ใช้แนวคิดของ จิตรดา สุวัตถิกุล (2538 : 213) และ ดวงมน จิตร์จำนงค์ (2541 : 10)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ลีลาภาษาในกลอนลำอีสาน มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพต่อไปนี้

ผลการวิจัย

วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำอีสาน

1. ในด้านรูปแบบของลีลาภาษาที่พบในวรรณกรรมกลอนลำอีสานสรุปได้ว่ามีลีลาภาษา 5 รูปแบบ ดังนี้ 1) ลีลาภาษาแบบตายตัว (frozen style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้พูดกับบุคคลที่เป็นที่เคารพสูงสุด เช่น พระมหากษัตริย์ และใช้ในพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ในพิธีกรรมทางศาสนา หรือที่เป็นพิธีการ พบในบทประณามพจน์ในวรรณกรรมกลอนลำอีสาน 14 เรื่อง แบบที่ 2) ลีลาภาษาแบบเป็นทางการ (formal style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้ใน โอกาสสำคัญใช้พูดกับบุคคลที่สูงกว่าและใช้พูดเรื่องสำคัญ รูปแบบที่ 3) ลีลาภาษาแบบหารือ (consultative style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้ในการ ติดต่อธุรกิจ การงาน การซื้อขายในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการประชุมปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการ รูปแบบที่ 4) ลีลาภาษาแบบเป็นกันเอง (casual style) เป็นรูปแบบของภาษาที่ใช้พูดในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ พูดกับบุคคลที่เท่าเทียมกันหรือคุ้นเคยกัน และรูปแบบที่ 5) ลีลาภาษาแบบสนิทสนม (intimate style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้พูดกับคนที่มีความสนิทสนมมากที่สุด เช่น บุคคลในครอบครัว ระหว่างพี่น้อง สามีภรรยา พบในวรรณกรรมทั้ง 23 เรื่อง

2. ในด้านลักษณะเด่นทางด้านลีลาภาษาสรุปได้ว่า ลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำอีสานมีความโดดเด่นในลีลาภาษา 2 ประการ คือ 1) ลีลาภาษาระดับคำ มีการเล่นเสียงสัมผัส การกลายเสียงของคำ การใช้คำซ้อนเพื่อความหมายและคำซ้อนเพื่อเสียงทำให้เกิดความไพเราะ มีการนำคำในภาษาถิ่น นำคำภาษาต่างประเทศ มาประพันธ์กลอนลำได้อย่างสละสลวย 2) ลีลาภาษาระดับข้อความ กวีใช้ภาษาที่มุ่งให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความงามในลักษณะภาพพจน์ โวหาร และได้อรรถรสตามรสแห่งวรรณคดีไทย

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอลีลาภาษาในกลอนลำอีสานแล้ว สามารถอภิปรายได้ว่าเนื้อหาของวรรณกรรมกลอนลำมีลีลาภาษาที่เป็นรูปแบบตายตัวมีเพียง 14 เรื่อง ส่วนมากจะปรากฏในบทประณามพจน์ ลีลาภาษาแบบเป็นทางการพบในบทสนทนาที่เป็นเจ้านายกับลูกน้องและผู้ที่มีฐานะเสมอกันบ้างและผู้ที่มีสถานะที่ต่างกัน ส่วนลีลาภาษาแบบปรึกษาหารือ พบในบทสนทนาระหว่างเจ้านายกับลูกน้องและบุคคลที่มีสถานะที่เสมอกันมีการต่อรองทำข้อตกลงแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งกันและกัน ลีลาภาษาแบบเป็นกันเองนั้นก็จะพบได้ในบทสนทนาระหว่างบุคคลที่มีความสนิทสนมกันไม่มากนัก เช่น กลุ่มญาติ ภาษาที่ใช้จะเป็นแบบเป็นกันเอง และลีลาภาษาแบบสนิทสนมจะพบได้มากสุดในวรรณกรรมกลอนลำอีสาน ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมกลอนลำเป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน ภาษาที่ใช้เป็นภาษาในระดับปาก ซึ่งไม่มีกฎระเบียบในการใช้ภาษามากนัก คู่สนทนาก็มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี การใช้ภาษาแบบไม่ต้องมีพิธีรีตรอง ที่เป็นเช่นนี้สามารถอภิปรายได้ว่า อิทธิพลของพื้นที่และสังคมที่มีความเป็นอยู่แตกต่างกัน ทำให้การใช้ภาษาแตกต่างกันตามบริบทของสังคม สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ (รังสรรค์ จันต๊ะ , 2541 : 91- 97) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วัจนลีลาและธัมมวัจนโวหารล้านนาของพระสงฆ์ภาคเหนือ สรุปไว้ว่ารูปแบบและการ

ใช้วัจนลีลาภาษาพระในภาษาถิ่นล้านนา (Lanna Dialects) ถูกกำหนดตามอิทธิพลของปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนด และได้ศึกษาลักษณะเฉพาะของธัมมวัจนโวหารที่พระสงฆ์แต่ละรูปใช้ในการเทศน์ว่า มีโวหารแตกต่างกันอย่างไร โดยมีพระสงฆ์นักเทศน์ใช้ศึกษาจำนวน 5 รูป 5 จังหวัด ซึ่งมีกลุ่มผู้ฟังจำนวน 100 คน ต่อพระสงฆ์ที่แสดงโวหาร 1 รูป รวม 500 คน ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างในการใช้วัจนลีลาภาษาของพระทั้ง 5 แบบ ซึ่งได้แก่ วัจนลีลาแบบตายตัว แบบเป็นทางการ แบบปรึกษาหารือ แบบเป็นกันเอง และแบบสนิทสนม ทั้งนี้เพราะเกิดจากอิทธิพลปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดอันได้แก่ คุณสมบัติและความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เรื่องหรือเนื้อหาที่พูด และกาลเทศะที่พูด

2. ด้านลักษณะเด่นทางลีลาภาษาในกลอนลำอีสานแล้ว สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่าเนื้อหาของวรรณกรรมกลอนลำอีสานมีลักษณะการใช้ลีลาทางด้านภาษาอยู่ครบทั้ง 23 เรื่องที่นำมาวิเคราะห์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ขวัญใจ บุญคุ้ม, 2559 : 79) ได้ศึกษาเรื่องวัจนลีลาและบทบาทหน้าที่ของเพลงลูกทุ่งผลการวิจัยพบว่า วัจนลีลาในเพลงลูกทุ่ง มีการใช้คำ ต่าง ๆ ได้แก่ คำภาษาถิ่น คำภาษาต่าง ประเทศ คำเรียกญาติ คำบอกสถานที่ คำสื่ออารมณ์ และคำสแลง คำสื่ออารมณ์นั้นจะแสดงอารมณ์รัก ความสุขสมหวัง อารมณ์โศกเศร้า เสียใจ ผิดหวัง อารมณ์ประชดประชัน อารมณ์โกรธแค้น อารมณ์บันเทิง สนุกสนาน ตลกขบขัน และ คำสื่ออารมณ์อาลัยอาวรณ์ ด้านการใช้สำนวนพบว่ามีการใช้สำนวนสมัยก่อน และสำนวนที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ด้านโวหารพบว่า มีการใช้บรรยายโวหาร และพรรณนาโวหาร การใช้ภาพพจน์พบว่า มีการใช้ภาพพจน์ในด้าน อติพจน์สัทพจน์ และสัญลักษณ์

ข้อเสนอแนะ

1. เมื่อได้ศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำอีสานแล้วสามารถนำไปใช้กับการเลือกใช้คำในการเขียนภาษาไทยให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่หรือตรงกับกาลเทศะโดยเฉพาะลีลาภาษาแบบตายตัว ลีลาภาษาแบบเป็นทางการ ลีลาภาษาแบบปรึกษาหารือ ลีลาภาษาแบบเป็นกันเอง และลีลาภาษาแบบสนิทสนม คือ ลีลาภาษาทั้งห้ารูปแบบและลักษณะเด่นทางด้านลีลาภาษาสามารถนำไปใช้กับการเลือกใช้คำในติดต่อสื่อสารทั้งทางด้านการพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทยในชีวิตประจำวันให้เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล สถานที่ โอกาส และระดับฐานะของคนในทางสังคม

2. เมื่อได้ศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำอีสานแล้วสามารถนำไปใช้กับการเลือกใช้คำในการเขียนภาษาไทยในระดับของคำ ระดับของข้อความ เพื่อให้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล สถานที่ โอกาส และระดับฐานะของคนในสังคม

3.เมื่อได้ศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรมกลอนลำอีสานแล้วสามารถนำไปปรับใช้ในการอนุรักษณ์สืบทอดวรรณกรรมกลอนลำอีสานด้วยการศึกษาวิจัยในประเด็นอื่นๆ ได้

4.ผลจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนทางด้านภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นวิชาวรรณกรรมท้องถิ่นไทย ภาษาไทยถิ่น ตลอดจนวิชาด้านการประพันธ์

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ปราบปัญจะ. (2553). *การศึกษาลีลาการใช่ภาษาและกลวิธีการเขียนของ ว.วชิรเมธี.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กอบกุล อิงคนนท์. (2546). *ศัพท์วรรณกรรม.* กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ษรฉัตร.

ขวัญใจ บุญคุ้ม. (2559). *วัจนลีลาและบทบาทหน้าที่ของเพลงลูกทุ่ง.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2543). *ภูมิปัญญาอีสาน.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม : โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จิตรลดา สุวัตถิกุล. (2538). *วรรณคดีวิจารณ์แนวสุนทรียศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 7 วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู.* 17 มีนาคม 2538. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ดวงมน จิตร์จำนงค์. (2541). *สุนทรียภาพในภาษาไทย.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : ศยาม.

ไพบูลย์ แพงเงิน. (2534). *กลอนลำภูมิปัญญาของอีสาน.* กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

รังสรรค์ จันต๊ะ. (2541). *การใช้วัจนลีลาและธัมมวัจนโวหารล้านนาของพระสงฆ์ภาคเหนือ.* ในรายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.

สมเกียรติ รักษ์มณี. (2551). *ภาษาวรรณศิลป์.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สายน้ำใจ.

Joos, Martin (1961). *The Five Clocks: a Linguistic Excursion into the Five Styles of English Usage.* New York: Harcourt, Brace and World.

กระบวนการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอีสาน : ศึกษากรณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

The Northeastern Conservation Process : A Case Study of the Nong Bua Daeng Community Fellowship Chaiyaphum Province

พระมหาสังคม ชยานนฺโท

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

Phramaha Sangkom Chayananto

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum Buddhist College,Thailand

E-mail : sangkom5899@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติและกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง 3) เพื่อสืบสานการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง ซึ่งเป็นกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอีสานในรูปแบบประเพณีบุญแห่กระธูป

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประเพณีบุญกระธูปของชาวอำเภอหนองบัวแดง จะทำก่อนวันออกพรรษา 3 วัน เพื่อเป็นพุทธบูชา เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ลงมายังโลกมนุษย์ เพื่อโปรดพุทธมารดา ดังนั้น ชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จึงได้จัดงานประเพณีบุญแห่กระธูป ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้บรรจุงานประเพณีบุญแห่กระธูปออกพรรษา ในปฏิทินเป็นงานประจำปีของจังหวัดชัยภูมิ 2. การอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปเริ่มแรกเฉพาะชุมชนที่ปฏิบัติมา ตอนนี้เกือบทุกหมู่บ้านที่ทำลักษณะเดียวกัน คือ การนำเอกลักษณ์หรือวัตถุประสงค์นำมาเผยแพร่ คนในชุมชนเห็นไปในทิศทางเดียวกัน การให้คงอยู่ให้รู้จักในวงกว้าง ดังนั้น หน่วยราชการจะเข้ามาดูแลเรื่องสถานที่ สภาพแวดล้อมของพื้นที่จัดงาน ทุกท้องถิ่นช่วยเหลือกันให้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่สร้างเครือข่ายเชิญชวนนักท่องเที่ยว 3) การอนุรักษ์สืบสานประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง เป็นเรื่องของการฝึกฝนให้กลุ่มเยาวชนได้เห็นถึงคุณค่าของจารีตประเพณีที่ปู่-ย่า ตา-ยาย ได้ร่วมด้วยช่วยกันในการสืบสานประเพณีบุญแห่กระธูป เพื่อให้ลูกหลานได้อนุรักษ์เป็นมรดกของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง และเกิดคุณค่าทางจิตใจของคนในชุมชนอำเภอหนองบัวแดง

คำสำคัญ: กระบวนการอนุรักษ์ ; ท้องถิ่นอีสาน ; บุญแห่กระธูป

---

* วันที่รับบทความ: 2 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 25 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2563

Received: December 2, 20203, 2020; Revised: December 25, 2020; Accepted: December 26, 2020

Abstracts

The objective of the research is 1) to study the history and the process of preserving the tradition of the merit-making procession of the communities of Nong Bua Daeng District Chaiyaphum. 2) to study the participation and the changing of the tradition of Joss stick incense procession of Nong Bua Daeng community. 3) to investigate the conservation of the Joss stick incense tradition of Nong Bua Daeng community Which is a process of preserving Isan local traditions In the tradition of the merit of incense.

The result of research found that : 1. Traditions of merit, incense, people of Nong Bua Daeng district Will be done before the three days of Buddhist Lent When the Lord Buddha returned from the heaven of heaven to the human world To please the mother of Buddhists Therefore, Nong Bua Daeng district community Chaiyaphum Therefore organized a tradition of merit making At present, the Tourism Authority of Thailand has packed the Buddhist Lent Ceremony. In the calendar is the annual event of Chaiyaphum. 2. Conservation of tradition, incense merit process. Initially, only the communities that practice Now, almost every village that does the same is bringing identity. Or the purpose to be distributed People in the community agree in the same direction, preserving to be widely known. Therefore, government agencies will take care of the location. The environment of the exhibition area Every locality helps each other to publicize. Disseminate networking to invite tourists. 3. Conservation and investigation of the tradition of joss stick incense in the community of Nong Bua Daeng District Is a matter of training Youth groups see the value of customs that grandparents have died Together with helping in the investigation of the tradition of merit making For the children to conserve as The heritage of the community in Nong Bua Daeng District and the mental value of the people in the community, Nong Bua Daeng District.

Keywords: Conservation Process; Northeastern; Traditions of merit

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นในโลกเมื่อ 45 ปี ก่อนพุทธศักราช โดยพุทธศักราชนั้น เริ่มนับ 1 ถัดจากปีที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธ์ปรินิพพานในดินแดนชมพูทวีป ปัจจุบันได้แก่ประเทศอินเดีย และเนปาล หลังจากนั้นเป็นต้นมา พระพุทธเจ้าก็ได้ทรงออกเผยแผ่ขยายไปในชมพูทวีปได้อย่างรวดเร็ว ทำให้คนในชมพูทวีปละทิ้งลัทธิความเชื่อเดิมและหันมานับถือพระพุทธศาสนามากขึ้นจนถึงทุกวันนี้

ภูมิภาคแถบประเทศไทยปัจจุบันได้รับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 3 ซึ่งตรงกับสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช ได้ส่งพระสมณทูต คือ พระโสณเถระ และพระอุตตรเถระมาเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยสันนิษฐานว่าน่าจะเข้ามาทางจังหวัดนครปฐม (สมัยก่อนเป็นดินแดนสุวรรณภูมิ) จากนั้นประเทศไทยก็ได้รับเอาพระพุทธศาสนาทั้งนิกายเถรวาท และนิกายมหายานสืบมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน ประชาชนชาวไทยประมาณร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนา และพระพุทธศาสนาได้ถูกหล่อหลอม เป็นเลือดเนื้อของประชาชนชาวไทย จนกลายเป็นวิถีชีวิตและคุณลักษณะพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ในบริบทสังคมระดับประเทศกระแสการพัฒนาด้านต่างๆ ของประเทศไทยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง

และประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนด้านการท่องเที่ยว มีการปฏิบัติที่เห็นได้ชัดเป็นรูปธรรมในระดับต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงค่อยข้างสูงในระดับนโยบายโดยเฉพาะการวางนโยบายในการพัฒนาประเทศได้ให้ความสำคัญในด้านการท่องเที่ยวเพราะเป็นการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาลในขณะเดียวกัน ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวชี้ให้เห็นถึงการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ สำหรับประเพณีวัฒนธรรมไทยที่บรรพบุรุษของไทยได้สร้างสรรค์สั่งสมไว้นั้นเป็นมรดกสืบทอดให้อนุชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาและเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่จัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพสูงขึ้น ประเพณีและวัฒนธรรมเหล่านี้ที่เป็นเครื่องบำรุงขวัญสร้างขวัญและกำลังใจชาวไทย เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นคุณค่าทางสังคมในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันของแต่ละคนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ความคิด ความเชื่อของบุคคลแต่ละท้องถิ่นนั้น คนไทยส่วนใหญ่ยึดถือและปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่มีมาแต่เดิม เราจะเห็นว่าคนไทยมีประเพณีต่างๆ ที่ปฏิบัติ สืบต่อกันมาแทบทุกเดือนหรือที่เรียกว่า “ฮีตสิบสอง” ประเพณีมีอยู่ในทุกสังคม เป็นกิจกรรมที่ถูกกำหนดขึ้นและมุ่งหวังที่จะช่วยให้เกิดผลดีต่อการดำรงชีวิตโดยมีการสืบทอด ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสังคมนั้น จนถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของสังคมแต่ละแห่ง ประเพณีเกิดขึ้นจากความเชื่อและการปฏิบัติของคนในสังคมหนึ่งจนคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับนับถือ ประเพณีจึงมีความสำคัญต่อชีวิตของคนในสังคมนั้นเป็นอย่างมากในเรื่องของประเพณีสามารถแยกออกเป็น 2 ประเภทคือประเพณีส่วนบุคคลและประเพณีส่วนรวม (นิคม มูสิกะคามะ,2545 : 72-79)

พระพุทธศาสนากับสังคมไทยนั้น ถือได้ว่ามีความสัมพันธ์และเป็นสิ่งควบคู่กันมาช้านานมีความแนบแน่นมั่งคง ไม่อาจที่จะแยกจากกันได้ พระพุทธศาสนาได้มีบทบาทและอิทธิพลอย่างมาก ในวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทย อาจจะกล่าวได้ว่าทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับคนไทยโดยส่วนใหญ่ มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนากล่าวคือคนไทยมีทัศนคติ ความเชื่อ พิธีกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และรวมถึงการดำรงชีวิตทั้งหมด ล้วนแต่มีพื้นฐานมาจากคำสอนของพระพุทธเจ้า พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน พิธีกรรมเป็นส่วนประกอบ ในการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา พิธีกรรมที่เป็นพุทธบัญญัติ มีพิธีอุปสมบท เข้าพรรษา ปวารณาออกพรรษา แสดงอาบัติ กาลกฐิน สวดพระปาฏิโมกข์ ระงับอธิการณ์ เป็นต้น ออกพรรษาคือการออกจากการอยู่ประจำในฤดูฝน ฤดูฝนนี้ พระภิกษุสงฆ์อยู่ประจำเป็นที่และไม่ได้ไปค้างแรมที่อื่น หรือที่เรียกกันว่าจำพรรษา เมื่ออยู่ครบ 3 เดือน ออกพรรษาแล้วจึงไปค้างแรมที่อื่นได้ เทศกาลออกพรรษาตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของปี ตามจันทรคตินิยมและถือเป็นวันแรกของเทศกาลออกพรรษา มีชื่อเรียกอีก อย่างหนึ่งว่าวันมหาปวารณา เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสงฆ์ทำปวารณาแทนอุโบสถสังฆกรรม

การปฏิบัติตามประเพณี ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความต้องการ และค่านิยมของผู้ปฏิบัติ ประเพณีเป็นกฎเกณฑ์ แบบแผนที่สังคมกำหนดไว้ใช้ร่วมกันในสมาชิกของสังคมนั้น จึงถือเป็น เครื่องหมายบอกความเป็นพวกเป็นหมู่เดียวกันของผู้ที่ยึดถือประเพณีเดียวกัน เมื่อมีการปฏิบัติสืบต่อกันมา ทำให้เกิดความผูกพันซึ่งกัน

และกันระหว่างสมาชิกในสังคม จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกลุ่มคนให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมั่นคง ประเพณีและความเชื่อของชาวอีสานนั้น นับว่ามีส่วนช่วยทำให้การ ดำรงชีวิตของสังคมมีความสงบร่มรื่น ความเชื่อในเรื่องภูต ผี เทพาอารักษ์ ถูกกำหนดขึ้นด้วย จุดประสงค์แฝงเร้นให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น สร้างแหล่งอาหาร พืชพันธุ์ อันอุดมสมบูรณ์ และช่วยรักษาป่าไม้ให้กับชุมชนหลาย ๆ ประเพณีจึงมีขึ้นเพื่อรวมใจของคนในชุมชน สร้างขวัญกำลังใจในการประกอบสัมมาอาชีพ ล้วนแล้วแต่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นอันทรงคุณค่าเช่นเดียวกัน กับประเพณีบุญแห่กระธูป มีความคิดความเชื่อตามแนวของพุทธศาสนิกชน และได้ร่วมกันทำบุญตักบาตร ในบุญประเพณีมายาวนาน และมีการทอดถวายต้นกระธูป และต้นผึ้งแบบโบราณเป็นประจำทุกปี ในระหว่างวันขึ้น 11–14 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี เป็นประเพณีที่แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม อันดีงามที่ได้ปฏิบัติกันมายาวนาน จนถึงปัจจุบัน

ประเพณีบุญแห่กระธูปในเทศกาลของชาวพุทธศาสนิกชนชาวอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้เป็นสัญลักษณ์อันโดดเด่นเป็นที่เชิดชูเกียรติ ควรแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป และ มีคุณค่าควรแก่การเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไป มีการจัดขบวนประเพณีแห่กระธูปออกพรรษานั้น เป็นสิ่งที่มีวิวัฒนาการทางสังคมและศิลปะที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเป็นการเปลี่ยนรูปแบบที่มี ตำนานกล่าวอ้างและยังเชื่อมต่อศิลปะรูปแบบหนึ่งในยังรูปแบบหนึ่ง งานประเพณีบุญแห่กระธูป เกิดจากคตินิยมที่เชื่อมกันมาว่าเป็นการทำบุญเพื่อให้เกิดความร่มเย็น อันยิ่งใหญ่ กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็ว เป็นการบูชาขอพรพระพุทธเจ้า เมื่อครั้งเสด็จไปสู่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพุทธมารดา แล้วกลับลง มายังโลกมนุษย์ โดยการจุดกระธูป เป็นสัญลักษณ์ของต้นไม้แห่งชมพูทวีป จุดไต้น้ำมัน เวียนเทียน ทำบุญตักบาตรเทโว แต่ประการสำคัญของประเพณีนี้ชาวอีสานในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดชัยภูมิ ถือว่าเพื่อเป็นการร่วมงานบุญและรื่นเริงครั้งใหญ่ในรอบปี

ในปี พ.ศ.2532 ชาวหมู่บ้านราษฎรดำเนิน ตำบลหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้ฟื้นฟู ประเพณีการแห่กระธูปถวายวัดในวันออกพรรษา ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 เทศบาลตำบลหนองบัวแดง ได้เล็งเห็นความสำคัญและมีแนวคิดจัดงานประเพณีบุญแห่กระธูป โดยได้เลียนแบบจากชาวหมู่บ้าน ราษฎรดำเนิน มาดำเนินการเป็นประเพณีประจำปี ของอำเภอหนองบัวแดง เพื่อเป็นการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวและการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยการระดมทุนสนับสนุนจากเทศบาลตำบล หนองบัวแดง เทศบาลตำบลหลวงศิริ และองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองบัวแดง จำนวน 7 ตำบล ในการจัดงานจะมีการจัดประกวดขบวนแห่ขบวนฟ้อนรำและประกวดต้นกระธูป ปัจจุบัน อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้จัดงานประเพณีบุญแห่กระธูปดังกล่าว มาเป็นเวลา 17 ปี ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เทศบาล 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองบัวแดง 7 ตำบล ทำให้แต่ละตำบล หมู่บ้าน และชุมชน มีความกระตือรือร้น ในการจัดงานประเพณีบุญแห่กระธูป มีการประยุกต์ตกแต่งต้นกระธูปอย่างสวยงาม รวมถึงขบวนแห่เพราะนอกจากจะได้รับรางวัลจากคณะกรรมการจัดงานประเพณีบุญแห่กระธูป ยังได้รับรางวัลจากผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ทำให้ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ในหมู่บ้าน ตำบล ชุมชน

มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างดี แต่เมื่อประชาชนได้ทำกิจกรรมเดิม เป็นเวลานาน ทำให้ประชาชนขาดความกระตือรือร้น เกิดความขัดแย้งระหว่างหมู่บ้าน ตำบลและชุมชน เกิดปัญหาต่าง ๆ นานา และอาจจะมีหมู่บ้าน ตำบล และชุมชน ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในงานประเพณี บุญแห่กระธูป อาจทำให้เกิดผลกระทบที่ตามมา สู่สังคมควบคู่กันไป การที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ ก็ต้องมีการปลูกจิตสำนึกอันเป็นเงื่อนไข สำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทาง สร้างสรรค์ พัฒนาการท่องเที่ยว (ดนัย โชยโยธา,2536 : 12-16)

สำหรับสภาพสังคมปัจจุบัน ประชาชนประสบภาวะความเคร่งเครียด ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นผลทำให้ร่างกายและจิตใจเกิดความเหน็ดเหนื่อย ภาวะสมองตรึงเครียด เกิดการแข่งขันตลอดเวลา ไม่มีเวลาพักผ่อน ด้วยเหตุเหล่านี้ ประชาชนส่วนหนึ่ง จึงจำเป็นต้องหาเวลาว่าง เพื่อใช้สำหรับการพักผ่อน หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ทางธรรมชาติ และสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือทางวัฒนธรรม ผลที่ได้รับนอกจากความเพลิดเพลิน การผ่อนคลายความตรึงเครียด ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจแล้ว ยังได้รับความรู้ และประสบการณ์ ที่มีอยู่มากมายในแต่ละสถานที่ท่องเที่ยว จึงกำลังได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป ในสังคมปัจจุบัน ฉะนั้น การท่องเที่ยวจึงเกี่ยวข้องกับ ธุรกิจเครือข่ายมากมาย นับตั้งแต่ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจของที่ระลึก ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจอาหาร ตลอดจนธุรกิจบริการต่าง ๆ เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมประเทศไทย ก็กลายเป็นศูนย์กลาง การเดินทางและเป็นเส้นทางผ่านของนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศมากมาย ตลอดจนเกิดการกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนรวดเร็วกว่า อุตสาหกรรมสาขาอื่น ฉะนั้น การวางแผนธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ในการบริหารจัดการและการพัฒนา ด้วยด้วยเหตุเหล่านี้ จึงต้องแสวงหาแนวทางในการพัฒนาด้านอื่น ควบคู่กันไปทุกด้าน รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เช่น ประเพณีบุญแห่กระธูปฯลฯ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจและความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรม และประเพณีพื้นบ้าน โดยเฉพาะประเพณีบุญแก่กระธูป ดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษา รวบรวมและบันทึกข้อมูลประเพณีบุญแห่กระธูป ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางด้านประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณ ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ตามโครงการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำปี 2561 รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการเพิ่มศักยภาพของชุมชน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขและเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการอนุรักษ์งานประเพณีบุญแห่กระธูปในวันออกพรรษา อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีเก่าแก่ให้คงอยู่ถึงอนุชนคนรุ่นหลัง อันได้แก่ลูกๆ หลานๆ สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาประวัติและกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชน อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชน อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

3) เพื่อสืบสานการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพผสมเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Research) ดำเนินการสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส, ผู้นำชุมชน ได้แก่ นายอำเภอ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู จำนวน 25 รูป/คน และกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งอยู่อาศัยในเขตอำเภอหนองบัวแดง กำหนดเอา 2 ตำบลคือเทศบาลตำบลหนองบัวแดงและตำบลนางแดด ประกอบด้วย คณะกรรมการวัด, คณะกรรมการชุมชน, ประชาชนผู้เป็นปราชญ์ท้องถิ่น, พ่อค้าและนักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน สำหรับวิจัยเชิงคุณภาพ และประชาชนทั่วไปผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตอบแบบสอบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พัฒนาและการเปลี่ยนแปลงประเพณีบุญแห่กระธูปจำนวน 200 คน สำหรับวิจัยเชิงปริมาณ

ระยะที่ 1 ดำเนินการดังนี้คือ 1) สัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประเพณีบุญแห่กระธูป และ 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบไปด้วย

ประเด็นที่ 1 ประวัติความเป็นมาและกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และการเปลี่ยนแปลงประเพณีบุญแห่กระธูป ของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ประเด็นที่ 3 การสืบสานการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ รักษาประเพณีแห่กระธูป โดยสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้รู้และปราชญ์ชุมชน และประชุมกลุ่ม (Focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิ 25 รูป/คน จำนวน 3 ครั้ง โดยการศึกษาเจาะลึก และได้เลือกชุมชนตำบลในอำเภอหนองบัวแดงที่จะทำการศึกษาแบบเจาะจง โดยผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 200 คน มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านสถานภาพส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ, อายุ, การสมรสและการศึกษา

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนในตำบลนางแดด เทศบาลตำบลหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม นำมาวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อศักยภาพชุมชน และ

แนวทางการสร้างเสริมศักยภาพชุมชนในการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของกลุ่มตัวอย่าง และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามประเด็นที่กำหนดไว้

ระยะที่ 3 การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ประเพณีบุญแห่กระธูปของอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จากเอกสาร จากการเก็บข้อมูลจากการสอบถามเพื่อหา ค่าร้อยละ และค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยแล้วอภิปรายในรูปของตารางและความเรียง ส่วนข้อมูลที่ได้จากการเสวนาหรือสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำเสนอในรูปของการพรรณนา

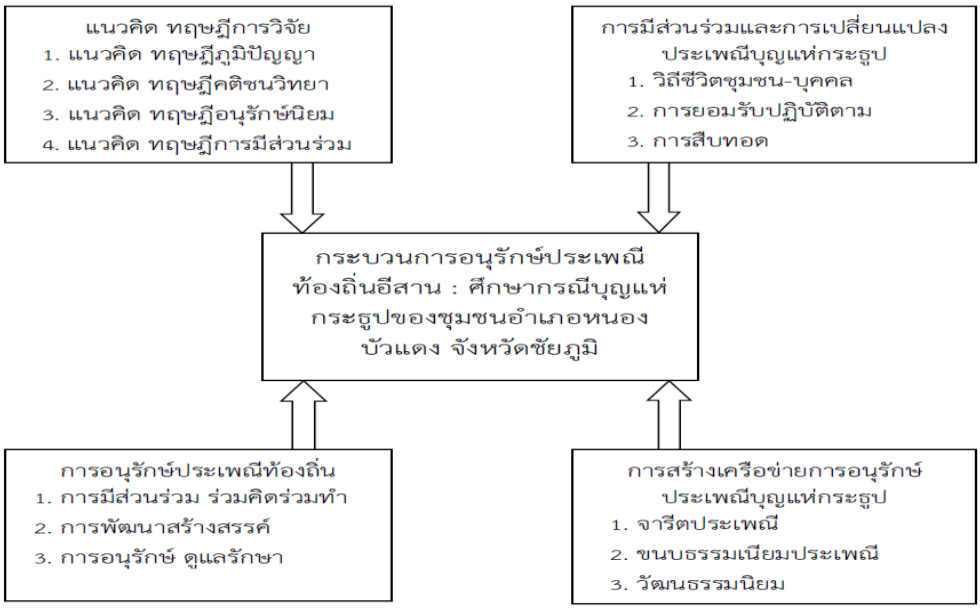
ระยะที่ 4 การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้ศึกษานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลศึกษาแบบพรรณนา

วิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In–depth Interviews) 2. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) 3. แบบสอบถาม 4. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) 5. การสังเกตและการใช้เทคนิค SWOT และการภาพถ่าย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษากระบวนการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอีสาน ศึกษากรณีบุญแห่กระ : ธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1. กรอบแนวคิดกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอีสาน ศึกษากรณีบุญ : แห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง “กระบวนการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอีสาน : ศึกษากรณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ได้ดังนี้

กระบวนการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอีสาน : ศึกษากรณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษามาพอกล่าวสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาประวัติและกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

(2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

(3) เพื่อสืบสานการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีผลสรุปดังต่อไปนี้

ในด้านประวัติและกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ความเป็นมาและความเชื่อ ค่านิยม ในประเพณีบุญกระธูป คือ ความร่มเย็นอัน ยิ่งใหญ่ของต้นกระธูป สัญลักษณ์แทนต้นหว้าซึ่งเป็นต้นไม้ประจำชมพูทวีป อันมีบันทึกไว้ในหนังสือฎีกาพระมาลัยสูตรว่า ลักษณะของต้นกระธูปมีความยาวประมาณ 50 โยชน์ มีกิ่งใหญ่ 4 กิ่ง แผ่ ออกไปใน 4 ทิศทาง กว้างเป็นมณฑลได้ 100 โยชน์ หมายถึงพระพุทธศาสนานี้เป็นที่ร่มเย็นแก่ สรรพสัตว์ทั้งหลาย เปรียบเอาต้นกระธูปนี้จุดแล้วย่อมส่งกลิ่นหอมฟุ้งขจรขจายไปยังทิศต่างๆ กลิ่น หอมนี้ ย่อมเป็นที่ชื่นใจแก่มนุษย์ทั้งปวงที่ได้สัมผัสกลิ่นย่อมเกิดปีติ เกิดความสุขเบิกบานใจ เป็นคุณค่า ทางจิตใจ ของชาวอำเภอหนองบัวแดง ซึ่งได้ร่วมกันจัดงานบุญแห่กระธูปขึ้นเพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อความเป็นสิริมงคล ความสุขร่มเย็น ความเจริญของชีวิต ครอบครัวและชุมชน

ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ มีมานานมากแล้ว เป็นร้อยๆ ปี แต่เกิดขึ้นเมื่อไร ไม่ใครทราบแน่ชัด จากการสัมภาษณ์หลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า ตั้งแต่เกิดมาก็เห็นมีอยู่แล้ว ตามประวัติในปี พ.ศ.2532 ชาวหมู่บ้านราษฎรดำเนิน ตำบลหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้ฟื้นฟูประเพณีการแห่กระธูปถวายวัดในวันออกพรรษา ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 เทศบาลตำบลหนองบัวแดง ได้เล็งเห็นความสำคัญและมีแนวคิดจัดงานประเพณีบุญแห่กระธูป โดยได้เลียนแบบจากชาวหมู่บ้านราษฎรดำเนิน มาดำเนินการเป็นประเพณีประจำปีของอำเภอหนองบัวแดง เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยการระดมทุน สนับสนุนจากเทศบาลตำบลหนองบัวแดง เทศบาลตำบลหลวงศิริ และองค์การบริหารส่วนตำบลใน อำเภอหนองบัวแดง จำนวน 7 ตำบล ในการจัดงานจะมีการจัดประกวดขบวนแห่ ขบวนฟ้อนรำและประกวดต้นกระธูป ในปัจจุบันอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้จัดงาน

ประเพณีบุญแห่กระธูป อย่างยิ่งใหญ่มาเป็นเวลา 17 ปี ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการระดับจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด การสื่อสาร การท่องเที่ยวจังหวัดเป็นต้น จึงทำให้การจัดกิจกรรมประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีในประเทศ และต่างประเทศจากความเป็นมาจนถึงปัจจุบันนี้

ในการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์และการเปลี่ยนแปลงประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชน อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิจาการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 4 ตำบล คือ เทศบาลตำบลหนองบัวแดง, ตำบลท่าใหญ่, ตำบลนางแดดและตำบลวังชมพู จำนวน 200 ชุด จำนวน 12 ข้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.21 คือข้อที่ 4 คนในชุมชนมีส่วนร่วมจัดเตรียมพื้นที่ในการจัดงานบุญแห่กระธูป, รองอันดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ได้แก่ ข้อที่ 2 คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด วางแผน และแบ่งหน้าที่ในการจัดงาน และข้อที่ 3 คนในชุมชนมีส่วนร่วมการจัดงานบุญแห่กระธูป อย่างพร้อมเพรียง, อันดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากเท่ากับ 4.18 คือ ข้อที่ 12 คนในชุมชนมีส่วน ร่วมประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนาการจัดงานบุญแห่กระธูปอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์พบว่าในภาพรวม คนในชุมชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ถือได้ว่ามีส่วนร่วม อย่างมากที่สุดในการสืบสานอนุรักษ์และเปลี่ยนแปลงประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนอง บัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งก็สามารถที่จะอนุรักษ์การทำกระธูปแบบดังเดิมให้คงอยู่ต่อไป จากรุ่นต่อรุ่น สืบต่อกันไป และพัฒนาการจัดงานบุญแห่กระธูปให้เจริญยิ่งขึ้น ในรูปแบบต่างๆ อย่างสวยงามและมีความหมาย อย่างสร้างสรรค์ ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

ในการสืบสานการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ในการทำกระธูปแต่ละปี จะมีกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้เฒ่าผู้แก่อยู่ในหมู่บ้านในตำบล เวลาทำต้นกระธูป จะร่วมกันทำ ก็จะมีคนรุ่นลูก รุ่นหลาน มาเรียนรู้ด้วยการมาทำรวดลายต่าง ๆ ประกอบต้นกระธูป เป็นการสอนลูกสอนหลานเป็นการสอนไปในตัว งานบุญแห่กระธูปเป็นหนึ่งเดียวของประเทศ คนหนองบัวแดงจึงมีความภูมิใจในการสืบสานงานบุญประเพณีแห่กระธูปนี้ การมีส่วนร่วมเป็นพื้นฐาน การพัฒนาของชุมชนเป็นการสร้างความสามัคคีให้ชุมชน ช่วยส่งเสริมการบริหารการปกครองส่วน ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

องค์ประกอบของการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูป ก็จะมีหน่วยงาน ราชการ มีบ้าน วัด โรงเรียน คนในชุมชนแล้วก็มีกลุ่มนักท่องเที่ยวนวัตวิถี ได้จัดมีการโฆษณาทางสื่อดิจิตอล โซเชียล มีในฐานข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งได้รับหนังสือเชิญไปร่วมงานจัดแสดง งานประเพณีบุญแห่กระธูปที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมืองทองธานีทุกปี อันเป็นอัตลักษณ์ของอำเภอหนองบัวแดง เป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นนานาชาติ และได้รับเชิญจัดแสดงที่ท้องสนามหลวงทุกปี ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลา 10 กว่าปีมาแล้ว ซึ่งสรุปองค์ประกอบ 3 ด้านด้วยกัน คือ 1. ด้านการบริหารจัดการ 2. ด้านผู้เข้าร่วมพิธีและผู้ร่วมงาน และ 3. ด้านวัสดุและอุปกรณ์ทั้ง 3 ด้าน ได้กำหนดบทบาทหน้าที่และการดำเนินงาน ในการ

จัดงานประเพณีบุญแห่กระธูป โดยเทศบาลตำบลหนองบัวแดง และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย จนถึงปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอีสานตามโบราณนิยมของชาวอีสาน ในระหว่างเข้าพรรษาพระสงฆ์จะไม่มีโอกาสไปแสดงธรรมในที่อื่นได้ และการไปในที่อื่นอันเป็นการรอนแรมไป ย่อมมีโอกาสทำให้หลายอย่างเสียหายและทำให้คนอื่นเดือดร้อนด้วย ดังนั้น การออกพรรษาพระสงฆ์ จึงมีการทำปวารณาเสียก่อน ซึ่งหมายถึงการกล่าวปวารณาตัวไว้ต่อประชุมสงฆ์ เพื่อกำหนดแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ดี การขออภัยหากได้มีการล่วงเกินทางวินัย ในทางที่ไม่ดีงาม และในขณะเดียวกัน ก็มีพิธีกรรมที่แสดงถึงความยินดีในการกระทำกิจทางสงฆ์ที่ดี ที่ได้กระทำมาตลอดช่วงฤดูฝน ถือว่าเป็นการปฏิบัติได้ครบตามวินัยสงฆ์ตลอดพรรษา

พิธีกรรมการจุดประทีป เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า เป็นการเฉลิมฉลองความสำเร็จใน การปฏิบัติระหว่างวันเข้าพรรษาที่ผ่านมา พอครบกำหนดในการปฏิบัติเป็นเวลายาวนานก็ย่อมพอใจ ควรจะได้มีการปฏิบัติเพื่อตอบสนองนั้นด้วยความสว่าง ซึ่งเป็นเสมือดวงไฟที่กระทำในพิธีกรรมในวัน ออกพรรษาด้วยแสงที่เกิดจากธูป เทียน น้ำมัน และวิธีการต่าง ที่ทำให้มีแสง เช่น การจัดประทีปการ ไหลเรือไฟ การลอยกระทง โดยมีแรงบันดาลใจที่เกิดจากความศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ นอกจากนี้ยังมีสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น ถ้าสภาพแวดล้อมเป็นพื้นดินธรรมดา ก็นิยมทำพิธี ไต้ประทีปหรือไต้น้ำมันบนศาลเพียงตา หากเป็นบริเวณที่เป็นทุ่งกว้างก็นิยมทำโคมไฟให้ลอยขึ้นไปบนอากาศ ส่วนที่เป็นบริเวณใกล้กับแม่น้ำ ก็จะมีพิธีการไหลเรือไฟ แต่ถ้าหากเป็นหนองบึงซึ่งมีน้ำขัง ก็จะมีการลอยกระทง เป็นต้น แต่พิธีกรรมทั้งหลายที่กล่าวมานี้ จะเน้นเกี่ยวกับเรื่องแสงเป็นสำคัญ จึงมักจะทำในความมืด คือเวลากลางคืน

บุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ เป็นประเพณีบุญแห่กระธูป ออกพรรษาของอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ มีความสอดคล้องกันกับความเป็นมาของประเพณี ฮีตสิบสอง ซึ่งถือเอาก่อนวันออกพรรษา 3 วัน คือ ขึ้น 12 - 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี โดยผู้นำชุมชนร่วมกับชาวบ้านจัดทำต้นกระธูป เพื่อจุดถวายเป็นพุทธบูชา อำเภอหนองบัวแดงเริ่มทำต้นกระธูป เมื่อ 40 ปี ที่ผ่านมา โดยเริ่มจัดทำที่วัดบ้านราษฎร์ดำเนิน หมู่ที่ 2 ตำบลหนองบัวแดง ชาวบ้านที่จำศีลในเทศกาลเข้าพรรษา มีศรัทธาร่วมกันทำดอกกระธูปใหญ่ โดยทำจากใบปอสา ขุยมะพร้าว ใบอ้ม ใบเนียม ซึ่งมีกลิ่นหอมตามธรรมชาติ โดยใช้เวลาจัดเตรียมและทำต้นกระธูปตลอดเวลา 3 เดือน ที่เข้าพรรษา เสร็จทันจุดบูชาในวันปวารณาออกพรรษา ต่อมาทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ได้สืบสานการทำต้นกระธูป และกำหนดเป็นประเพณีสำคัญของอำเภอ โดยชาวบ้านแต่ละตำบล จัดทำต้นกระธูป หลากหลายขนาด โดยขนาดเล็กมีความสูงไม่เกิน 3 เมตร ขนาดใหญ่มีความสูงไม่เกิน 6 เมตร นำเข้าร่วมในขบวนแห่ในระดับอำเภอ ถือเป็นประเพณีแห่กระธูปที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประเทศ ในปี 2556 มี ขบวนแห่จัดต้นกระธูปและขบวนแห่เข้าร่วม 9 ขบวน ปัจจุบันนี้ถือได้ว่าเป็นประเพณีที่สร้างชื่อเสียง ให้กับ

อำเภอหนองบัวแดงเป็นอย่างดี พร้อมกับได้สร้างกิจกรรมให้ชุมชนได้เกิดความสามัคคีกันในการ ร่วมด้วยช่วยกันในการจัดงานบุญแห่กระธูปขึ้น (ซอง อิล ฮัน,2547 : 15-19)

ลักษณะของการจัดงานประเพณีท้องถิ่นบุญแห่กระธูปเป็นประเภท ภูมิปัญญาชาวบ้านใน เขต อำเภอหนองบัวแดง ที่สืบทอดต่อกันมายาวนาน เป็นประเพณีท้องถิ่นโบราณ โดยนำมะพร้าวมาขยี้เอาใย แล้วนำมารวมกับไม้สมุนไพรหอม ห่อกระดาษเป็นกระธูปหอมจุดบูชาพระพุทธเจ้า

ขบวนการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปคือเป็นสิ่งปลุกจิตเยาวชนรุ่นหลัง คุณค่าของการจัดประเพณีบุญแห่กระธูป คือชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำต้นกระธูป เกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชน

เหตุผลของการอนุรักษ์ประเพณีนี้เพราะจะได้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี อันทรงคุณค่านี้ ต่อไปพร้อมกับชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้ให้ความสำคัญและร่วมมือของคนในชุมชน ต่อการจัดงานบุญประเพณีแห่กระธูป คนในชุมชนให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง และมีการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงประเพณีบุญแห่กระธูป มีความแตกต่างของต้นกระธูป เพราะในปัจจุบันเน้นความสวยงามและเพื่อให้เกิดศรัทธาอันยิ่งใหญ่แต่ไม่ทิ้งสาระดั่งเดิมของประเพณี ในการจัดงานประเพณีบุญแห่กระธูป ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านชุมชน และในปัจจุบันก็หาได้ง่ายขึ้น ส่วนการแห่กระธูปก็มีรถยนต์ทำให้สะดวกขึ้นมาก เกิดความสามัคคีภายในชุมชนเป็นประเพณีที่ปลูกฝังจิตใจของคนในชุมชน

ด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่จัดงานประเพณีบุญแห่กระธูป เมื่อก่อนจะจัดกันในชุมชน ไม่ค่อยสะดวกเรื่องสถานที่ ในปัจจุบันจะออกไปจัดที่อำเภอก็ทำให้สะดวกสบายเกี่ยวกับสถานที่ทำให้ได้ใช้พื้นที่กว้างขวางเหมาะสมในการจัดงานบุญประเพณีแห่กระธูปและความสำคัญของประเพณีบุญแห่กระธูป คนในชุมชนและคนนอกชุมชนต่างก็มีความตื่นตัวตื่นเต้นในการดำเนินงานประเพณีบุญแห่กระธูป ทำให้เกิดคุณค่าทางด้านจิตใจ ของประชาชนในท้องถิ่นต่อประเพณีบุญแห่กระธูป เนื่องจากบุญประเพณีแห่กระธูปจะเกิดขึ้นใกล้วันออกพรรษาของประเพณี ทุกคนให้ความร่วมมือกันทุกหมู่บ้านในอำเภอหนองบัวแดงในการทำต้นกระธูปเข้าวัด เพื่อบูชาพระพุทธเจ้า

ด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเพณีบุญแห่กระธูป จะมีการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวจะจัดอยู่ในวันเดียวกันถือเป็นประเพณีปฏิบัติ คนที่ไปทำงานต่างจังหวัด ก็จะหยุดและกลับมาทำบุญที่อำเภอหนองบัวแดง นำเพื่อนมาเที่ยวชมบุญประเพณีแห่กระธูปด้วย และการเห็นความสำคัญในส่วนนี้จึงเป็นการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของ ชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ มีรูปแบบขยายออกไปสู่ภายนอกด้วย ทำให้เกิดความคุ้นเคย และได้รู้จักกันไปกว้างขึ้นกว่าเดิม แล้วยังได้บุญร่วมกัน สร้างความสามัคคีของอำเภอหนองบัวแดง ขยายไปสู่อำเภออื่น ๆ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูป มีเครือข่ายในชุมชนจะต้องมีทั้งบ้าน วัด โรงเรียน ที่จะเป็นส่วนทำให้กระบวนการอนุรักษ์ สืบสานต่อไปยาวนานขึ้น กระบวนการอนุรักษ์ปัจจุบันก็จะเป็นการสืบทอดต่อกันโดยการสอนต่อกัน และวิธีการสำคัญก็คือการถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติ มีเครือข่ายในชุมชนทั้ง

บ้าน วัด โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอและจังหวัดอื่นๆ ที่เป็นส่วนทำให้กระบวนการอนุรักษ์สืบสานประเพณีต่อไปยาวนานขึ้นเป็นการสืบทอดกันรุ่นต่อรุ่น

ประวัติและกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ประเพณีบุญแห่กระธูปมีความเป็นมาและถือปฏิบัติมา เป็นประเภทบุญประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานาน ก็เพื่อบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมเกิดคุณค่า คือ คนในชุมชนได้สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนของตน เป็นที่พึ่งทางจิตใจของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ คนในชุมชนทุกหลังคาเรือน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน แบ่งปันกัน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เช่น การประดิษฐ์ต้นกระธูป จากเมื่อก่อนต้นเล็ก ปัจจุบันนี้มีการทำต้นใหญ่ขึ้น สวยงามมากขึ้น และมีความหลากหลาย แต่ยังคงสาระเพื่อบูชาพระรัตนตรัย

พร้อมกับส่งเสริมการศึกษาอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม จัดให้มีโครงการเผยแพร่ เอกลักษณ์ไทยที่สำคัญ คือ จัดให้มีโครงการจัดตั้งศูนย์ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ซึ่งโครงการเหล่านี้ มีผลต่อการศึกษาค้นคว้าวิชาคติชนวิทยาในสมัยต่อมา โดยเฉพาะศูนย์วัฒนธรรม ในภูมิภาคต่าง ๆ มีส่วนสนับสนุนค่อนข้างมาก และศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ ให้ความสนใจกับกระบวนการอนุรักษ์ ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดงเป็นอย่างดี จัดให้อยู่แผนประเพณีประจำจังหวัด

แนวคิดทฤษฎีเรื่องภูมิปัญญากระบวนการสร้างภูมิปัญญานั้นเป็นกระบวนการทางภูมิปัญญาของคนไทย คือ ความรู้ความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำรงชีวิต ในวิถีต่าง ๆ ของสังคมไทย ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีมากมายหลายด้าน ภูมิปัญญาบางด้านสืบทอด มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในด้านต่าง ๆ หลายด้านได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านคติความเชื่อ ด้านการดำเนินชีวิต ด้านศิลปวัฒนธรรม ที่มีการพึ่งพาธรรมชาติ ความคิด ความเชื่อทางศาสนา การผสมผสานกับวัฒนธรรมต่างชาติ มีการดัดแปลงปรับปรุง เพื่อให้เหมาะสมกับเอกลักษณ์เฉพาะ และมีการพัฒนาถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน กระบวนการทางภูมิปัญญา ควรเริ่มจากการปรับกระบวนทัศน์ในการพัฒนา ที่เชื่อว่ามนุษย์และธรรมชาติ ทั้งสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต มีความสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยกันอย่างสมดุล กระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับตัวสู่สมดุล ของมนุษยชาติ มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คุณค่าคู่ควรรื้อฟื้น ปรับประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความมั่นคงเข็มแข็ง ให้กับรัฐชาติไทย ได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. การอนุรักษ์โดยการปลุกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า แก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

2.การค้นคว้าวิจัยควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ในปัจจุบัน

3. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยม

4.การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนา อาชีพควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาดและการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5. การถ่ายทอด โดยการนำภูมิปัญญาที่ผ่านมาเลือกสรรกลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบและรอบด้าน แล้วไปถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

6. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

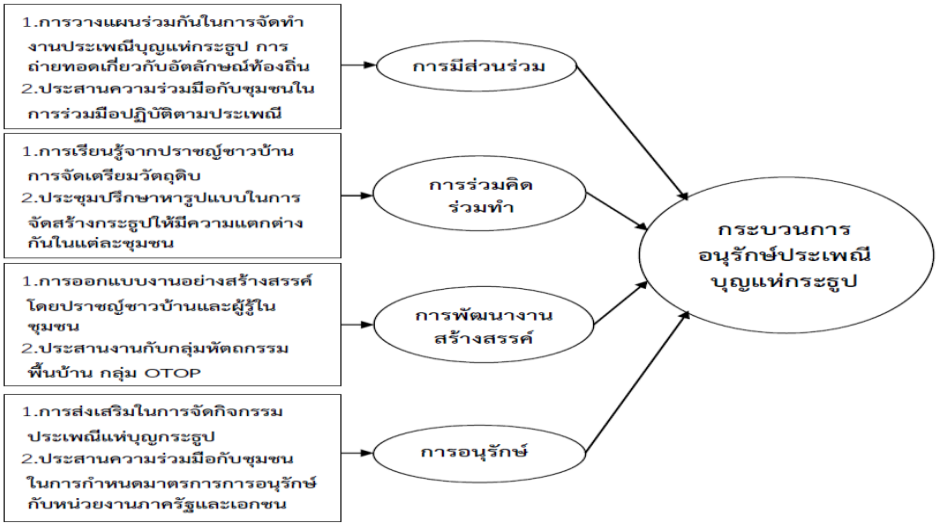
7. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก

8. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา เช่น การจัดให้เยาวชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ดี ๆ แล้วพวกเขาเหล่านั้น รู้สึกภาคภูมิใจ ที่ได้มีส่วนร่วม อาจจะเป็นกิจกรรมหารายได้สร้างวัด หรือมีกิจกรรมให้เด็ก ๆ ได้มาแสดงความสามารถ เช่น อาจจะมีเวทีดนตรี กิจกรรมกีฬา หรือเป็นเรื่องต่างๆ ที่สอดแทรกอยู่ในงานประเพณีของท้องถิ่น อย่างที่หมู่บ้านท้องถิ่นบางที่ ก็จะมีเวทีแสดงดนตรีในงานบุญ เทศกาลต่าง ๆ มีการจัดแข่งกีฬาของเยาวชนและคนในชุมชน ก็คือดึงคนรุ่นใหม่เข้ามา โดยใช้สิ่งที่เขาสนใจ แล้วเขารู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือความต่อเนื่องของการทำกิจกรรม แล้วเขาจะเฝ้ารออย่างใจจดใจจ่อเลยว่า เมื่อไหร่เขาจะได้เข้ามีส่วนร่วมอีกครั้งกับการอนุรักษ์ประเพณี ที่เขารู้สึกว่าดีงาม มีคุณค่า มีความหมายต่อชีวิตของเขาเองและชุมชนที่เขารักที่เขาอยู่อาศัย

องค์ความรู้ที่จากการวิจัยกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอีสาน ศึกษากรณีบุญแห่กระธูปของ : ชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ สามารถสรุปได้ดังนีคือ

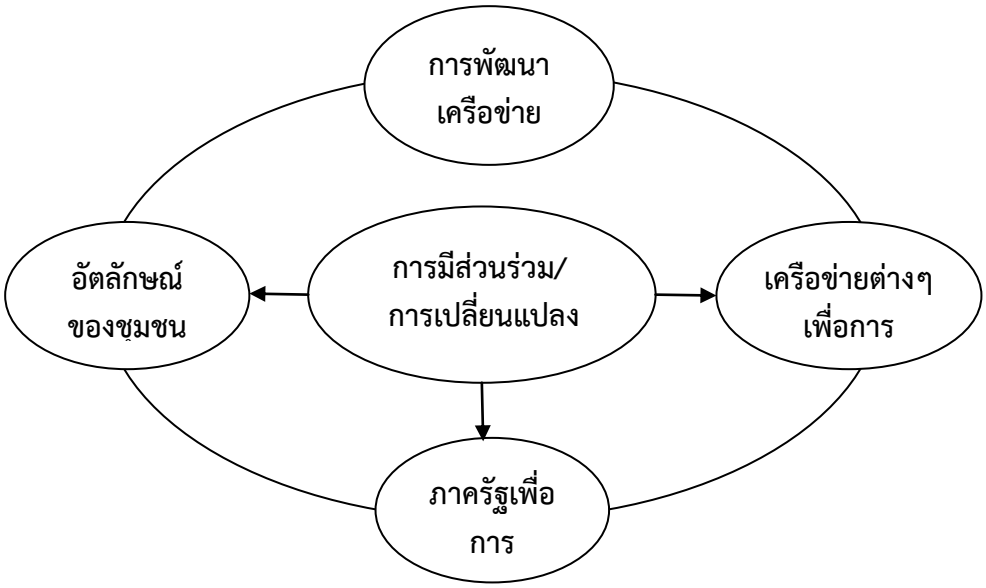
1. ประวัติและกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ บริบทของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ เป็นชุมชนเก่าแก่มาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พ .ศ.2360 มีความผูกพันธ์กันแบบเครือญาติและมีการนับถือพระพุทธศาสนา เป็นวิถีชีวิตเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง โดยประเพณีจะเริ่มก่อนออกพรรษา 3 วัน การอนุรักษ์ประเพณีบุญกระธูปของชุมชนจึงเป็นเหมือนการมีส่วนร่วม การร่วมคิดร่วมทำ การพัฒนาชิ้นงานอย่างสร้างสรรค์ การ

อนุรักษ์วัฒนธรรม และการดูแลรักษาสืบต่อ ได้รับการร่วมมือจากเครือข่ายภายนอกช่วยในทุกด้าน มีศักยภาพของชุมชนในทุกด้าน

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

2 .การมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูป เป็นแบบ 5 ประสานความร่วมมือกล่าวคือ 1 (บ้านและคนในชุมชน2 วัด (3 โรงเรียน (4 (หน่วยงานราชการ 5วัตวิถี ก่อให้เป็นเกิดอัตกลุ่มนักท่องเที่ยวน(ลักษ์ของชุมชน ร่วมมือสร้างเครือข่ายเหล่านี้ และร่วมกันออกบูธ ณ ศูนย์ประชุมสิริกิติ์ และเมืองทองธานีทุกปี โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นผู้เชิญให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิไปร่วมออกงานด้วย

แผนภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

3. สืบสานการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูปของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ชุมชนได้นำคิดประดิษฐ์ลวดลายด้วยกระดาษสีมาประดับให้เกิดลวดลายเพื่อเพิ่มความสวยงาม มีการตกแต่งสีสันให้สวยงามตามจินตนาการ และเป็นลวดลายตามพื้นบ้าน อันเป็นการสื่อเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์และวิถีชีวิตแบบไทย ลายกระธูปนิยมใช้ลายมัดหมี่ ซึ่งเป็นลายมัดหมี่ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สื่อทอดกันมาหลายชั่วอายุ ลูกหลานในปัจจุบันจึงนำมาพัฒนาประยุกต์ประดิษฐ์ขึ้นใหม่เพิ่มคุณค่า เกิดอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน แม้กระนั่นหากชุมชนจะได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐแล้ว จะทำให้เกิดการผลิตงาน การสร้างงาน สร้างรายได้ และเกิดการท่องเที่ยวในชุมชน การส่งเสริมดังกล่าวทำให้วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชนอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ คงอยู่ได้สืบไป

ข้อเสนอแนะ

ควรทำการศึกษาวิจัยในด้านผลกระทบจากการส่งเสริมงานประเพณีบุญกระธูป ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและด้านสิ่งแวดล้อม และแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีบุญแห่กระธูป ให้เกิดความยั่งยืน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ซอง อิล ฮัน. (2547). *ศึกษาประเพณีสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ศศ. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ดนัย โชยโยธา. (2536). *พื้นฐานทางสังคมวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

นิคม มูสิกะคามะ. (2545). *วัฒนธรรม:บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัฒน์*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

The Academic Administration in Basic Educational Institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4

สาคร มหาหิงค์[1] และ เกรียงไกร ธุระพันธ์[2]
วิทยาลัยพิชญบัณฑิต[1]
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี[2]
Sakorn Mahahing[1] and Kriangkri Thuraphun[2]
College of Pichaya Graduate School,Thailand[1]
Udon Thani Rajabhat University,Thailand[2]
Corresponding Author,E-mail : sakorn2060@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ1) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 124 คน เครื่องมือใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล แนวทางการบริหารงานวิชาการ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะทำงานบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริม จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการนิเทศภายใน ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนิเทศ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดหน้าที่ ในกระบวนการนิเทศอย่างชัดเจน 5) ด้านการวัดและประเมินผล ควรแต่งตั้ง

* วันที่รับบทความ: 1 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 22 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 24 ธันวาคม 2563
Received: December 1, 2020; Revised: December 22, 2020; Accepted: December 24, 2020

คณะกรรมการวัดและประเมินผลให้ชัดเจน ควรกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

Abstracts

This research aims 1) to study problems of the academic administration in basic educational institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4 and 2) to study of a guideline for the academic administration in basic education institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4. The sampling group included the basic educational administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4 for 124 persons. The research instrument was a rating scale questionnaire and the data analysis tools used percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results showed that the general problems of the academic administration in basic educational institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4 was at a good level sorting by an average from most to least which included development of institute curriculum, development of learning process, development of educational media, innovation and technology, the internal supervision, and measurement and evaluation of the academic administration in basic educational institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4.1) As for the development of institute curriculum should appoint the working group of the institute curriculum administration. 2) As for the development of learning process should arrange the student-centered learning plan and manage the environments. 3) As for the development of educational media, innovation and technology should encourage and provide the educational media materials and technology. 4) As for the internal supervision should build awareness, knowledge, and understanding to teachers and concerned personnel in the supervisory process; appoint the committees to clearly define the duties of supervisory process. 5) As for the measurement and evaluation should appoint the committees manage clear assessment and evaluation; determine the rules of the measurement and evaluation according to the institute curriculum.

Keywords: Academic Administration; Basic Educational Institutes; Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา6 ได้กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ได้ระบุว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และในมาตรา 39

กำหนดว่า ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสถานศึกษา สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4-6)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540 : 4) งานวิชาการเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมร่วมมือกันในการปรับปรุงงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่เสมอ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2546 : 33) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2554 : 4) ได้กล่าวถึงงานวิชาการว่า งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น ซึ่งงานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายบรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นหน่วยงานที่บริหารและจัดการศึกษา มีภารกิจเร่งด่วนในการพัฒนาด้านวิชาการ ทั้งด้านคุณภาพของสถานศึกษา ด้านครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยด้านคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดต้องดำเนินการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งด้านงานวิชาการให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพและประสิทธิภาพควบคู่กันไป กล่าวคือต้องส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งตามเกณฑ์มาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมายังประสบปัญหาด้านวิชาการมาก เนื่องจากนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่นมีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน รวมถึงปัญหาของสถานศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษาส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัด และประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศภายใน ส่วนด้านบุคลากรทางการศึกษาต้องมีการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความสามารถในการจัดประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ตามหลักสูตรกำหนดโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้ห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา มุ่งสู่มาตรฐานวิชาชีพ และมีวิทยฐานะสูงขึ้นที่สอดคล้องกับคุณภาพของผู้เรียน ตลอดจนเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการบริหารงานบุคคล ให้เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนตามความ

ต้องการของสถานศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4,2562 : 35-36)

จากรายงานผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ปัญหา อุปสรรค และความต้องการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ คือ ครูไม่ตระหนักในความสำคัญของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น ภาระงานครูมีมากทำให้ไม่สามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างเต็มที่ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีสอนแบบเดิมไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดความพร้อมด้านปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่ไม่พอใจ และสถานศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัด และประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการนิเทศภายใน ภายใต้ข้อจำกัดและปัญหาดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จึงได้กำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อที่จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4,2562 : 35-36)

จากสภาพปัญหา และความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อศึกษาปัญหา และหาแนวทางบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2.เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 181 แห่ง จำนวน 181 คน

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 124 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 124 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 ; 43)

เครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 124 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนการวิจัย

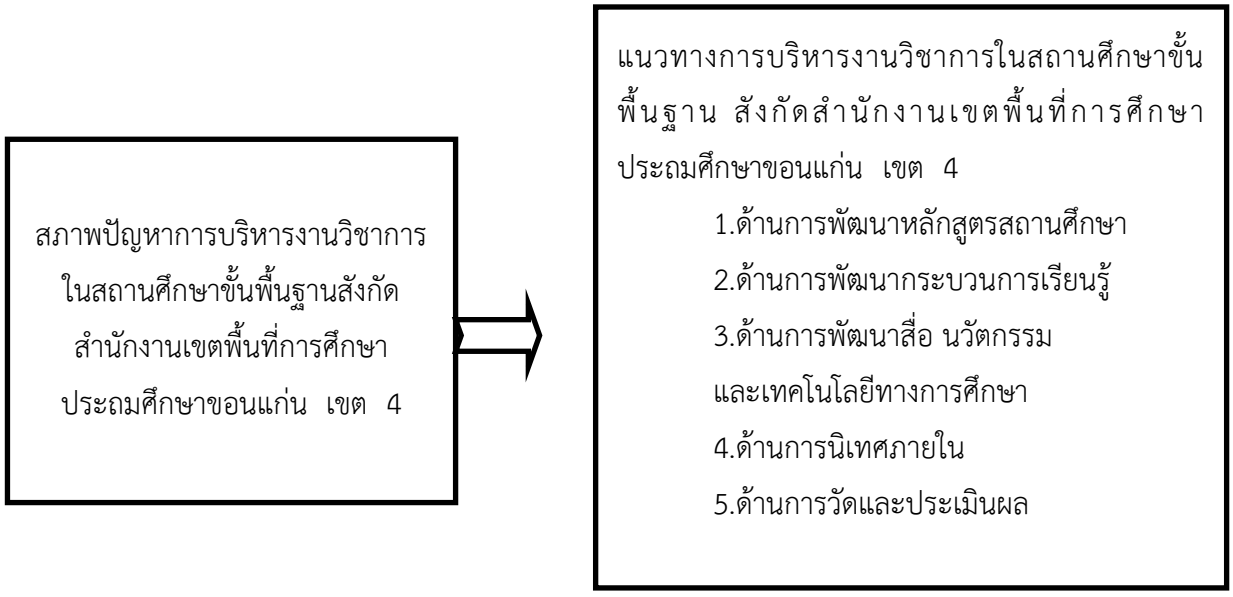
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย จากแหล่งข้อมูลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยแจกแจงเป็นค่าความถี่ และค่าร้อยละประกอบการบรรยายความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบในการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัย

1.ปัญหาการการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรียงลำดับตามค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรแต่งตั้งคณะทำงานบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ควรดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท ควรนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดการศึกษาและนำไปใช้ และควรนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน ปรับปรุง และรายงานผลการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เรียงลำดับตามค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ควรพัฒนาครูเกี่ยวกับการฝึกกระบวนการเรียนรู้ ควรวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาและศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล และควรนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เรียงลำดับตามค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรส่งเสริม จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรพัฒนาครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรมีการติดตามประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และควรส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

4) ด้านการนิเทศภายใน ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนิเทศ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดหน้าที่ ในกระบวนการนิเทศอย่างชัดเจน ควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง เรียงลำดับตามค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรสรุปผล วางแผน ปรับปรุงการนิเทศภายใน และควรร่วมกันแก้ปัญหา ไม่ใช่การนิเทศแบบจับผิด

5) ด้านการวัดและประเมินผล เรียงลำดับตามค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลให้ชัดเจน ควรกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอควรจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดและประเมินผล และควรติดตาม ตรวจสอบเอกสารการวัด และประเมินผลให้เป็นปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีประเด็นเพื่อการอภิปรายผลจากข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการวิจัยดังนี้

1. แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานบริหารงานวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท นำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดการศึกษาและนำไปใช้ และควรนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน ปรับปรุง และรายงานผลการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนิตยา พูลแสง (2554 : 5) ได้ศึกษาวิจัยปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรโดยเปิดโอกาสให้ครูและ บุคคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และมีการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาควรให้ครูได้จัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดหาและมีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกสถานศึกษา พัฒนาครูและผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เน้นการนิเทศแบบช่วยเหลือเป็นกัลยามิตร โดยสอดคล้องกับเบญจมาศ เจริญสุข (2555 : 69) ซึ่งได้วิจัยปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนต้องส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และตรงตามตัวชี้วัดของหลักสูตร แผนการสอน และสื่อการสอนต่างๆ ต้องมีความเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน มีการนิเทศการสอนจากผู้อำนวยการอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควรมีการศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการจัดหา การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดหา การใช้ และประเมินสื่อ และเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระเบียบ วิเศษรัมย์ (2556 : 71) ซึ่งศึกษาวิจัย ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โรงเรียนควรสำรวจความต้องการสื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดการเรียนการสอน จัดหาสื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ และความจำเป็นของครู ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อในการจัดการเรียนการสอน

4. แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรมีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การนิเทศภายในร่วมกับสถานศึกษาอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัวคำ ชุมจันทร์ (2555 : 82) ซึ่งศึกษาวิจัยปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับครูเกี่ยวกับระบบการนิเทศภายใน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศ และดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงาน มีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ควรนิเทศ ติดตามให้ความรู้ทางวิชาการแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ โดยสอดคล้องกับ วิภาดา คุปตานนท์ (2544 : 191) ได้สรุปขั้นตอนของการกำกับติดตามไว้คือ 1)กำหนดเป้าหมายของแผนงานให้แน่ชัด 2)กำหนดมาตรฐานของงาน 3)การวัดผลการปฏิบัติงาน4)การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน 5)การประเมินความเบี่ยงเบน ส่วนด้านการจัดโครงสร้างการนิเทศของสถานศึกษาควรมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน การระดมรวบรวมทรัพยากรมนุษย์ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ มีการรายงานผลการนิเทศติดตามภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสอดคล้องกับสมคิด บางโม (2545 : 202) สรุปได้ว่าการจัดองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์กรอย่างเป็นทางการโดยการจัดแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจนรวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาหลักสูตรท้องถิ่น การจัดกระบวนการการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการเรียนการสอน กระบวนการนิเทศภายใน และการวัดและประเมินผลผู้เรียน

1.2 ควรมีแผนบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

1.3 ควรพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควรมีการกำกับและติดตามการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษารวทั้งมีการประเมินและปรับปรุงการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

1.4 ควรจัดเก็บข้อมูลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครบทุกด้าน และนำข้อมูลสารสนเทศมาประกอบการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยและพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอื่นๆ

2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมถึงจากหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ เพื่อเป็นการยืนยันข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ไปกำหนดข้อค้นพบที่จะได้จากองค์ความรู้ใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2555*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). *การบริหารงานวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้*. มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.

นิตยา พูลแสง. (2554). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

เบญจมาศ เจริญสุข. (2556). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.

ระเบียบ วิเศษรัมย์. (2556). *ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิภาดา คุปตานนท์. (2544). *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ.* นนทบุรี: เอส อาร์ พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์.

สมคิด บางโม. (2545). *องค์การและการจัดการ.* กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.

สมบัวคำ ชุมจันทร์. (2555). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4. (2562). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.* ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4.

อุทัย บุญประเสริฐ (2540). *หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์.

แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

The Guideline for Promoting the Application of Buddhadhamma to Reduce Apāyamukha during the Rains Retreat in Mahasarakham Mueang Municipality

พระครูโพธิธรรมานุศาสก์, พระโสภณพัฒนบัณฑิต,
พระครูสุธีคัมภีรญาณ และพระมหาสำรอง สญฺญโต
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phrakhru Phothithammanusas, Phra Soponphattanabundit,
Phrakhru Sudhikhambhirayan and Phramaha Samrong Saññato
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Khon Kaen Campus,Thailand
Corresponding Author,E-mail : msamrong84@gmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการลดปัญหาอบายมุข 2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาอบายมุขในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม และ 3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดปัญหาอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการลดปัญหาอบายมุข ได้แก่ 1) ฆราวาสธรรม 2) ศีล 5 และ 3)การคบกัลยาณมิตร สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาอบายมุขในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม 1) การดื่มสุราในสังคมก่อให้เกิดปัญหาลูกโซ่ที่เกี่ยวโยงกันไปหมดแทบทุกเรื่องทั้งความฟุ้งเฟ้อความยากจนครอบครัวแตกแยก มีปัญหาก่อให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ อุบัติเหตุโรคภัยสารพัดรุมเร้าการสูญเสียทรัพยากรบุคคลและสูญเสียทางเศรษฐกิจของสังคมไทยโดยรวมสภาพปัญหาของการติดสุรามีผลเสียทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการเรียน ทำงาน ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาความสัมพันธ์กับครอบครัว ปัญหายักยอก ฉ้อโกง อาชญากรรม รวมไปถึงปัญหาที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น ติดเหล้าและสารเสพติดอื่นๆ มีผลเสียหายทางอ้อมที่เกิดกับคนเสพติดสุรา 2) การพนันก่อให้เกิดปัญหาเริ่มจากการมีส่วนทำให้เกิดแรงจูงใจในการอยากเล่น อยากลอง อยากเสี่ยงโชค ซึ่งหากปล่อยไว้โดยไม่มีการควบคุมดูแล จากพฤติกรรมแค่ทดลองเพื่อความสนุก ก็อาจพัฒนาไปจนถึงขั้นเป็นโรคติดการพนันในอนาคต ผลกระทบจากการติดการพนัน สามารถทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้อีกมากมาย จนอาจจะนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาแบบผิด ๆ ได้และเพิ่มความเสี่ยงในการติดเหล้าและสารเสพติดอื่นที่มีผลเสียต่อสุขภาพ การพนันประเภทต่าง ๆ นั้นไม่

* วันที่รับบทความ: 28 ตุลาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 25 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2563
Received: October 28, 2020; Revised: December 25, 2020; Accepted: December 26, 2020

ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด มีแต่ก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเองและสังคมทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน นำไปสู่การสร้างปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น

แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดปัญหาอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ 1) กิจกรรมเทศน์ระหว่างพรรษา 2) กิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา และ 3) กิจกรรมรักษาศีลอุโบสถ โดยมีโครงการสนับสนุนคือ โครงการ ลด ละ เลิก อบายมุขตามหลักศีล 5 โครงการหมู่บ้านปลอดเหล้า/การพนันตามหลักอบายมุข โครงการงานบุญประเพณีปลอดสิ่งเสพติดตามหลักอบายมุข โครงการธนาคารความดีในเทศการเข้าพรรษาตามหลักฆราวาสธรรม 4 และโครงการผลิตสัตบุรุษคืนสู่สังคม ตามหลักกัลยาณมิตร จะทำให้เราสามารถงดเว้นอบายมุขทั้งหลาย เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ได้ประสบแต่สิ่งที่ดี โดยเฉพาะการงดเว้นการดื่มสุรา สิ่งเสพติดและงดเว้นการพนันทั้งหลายเป็นมงคลชีวิต

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม; ลดอบายมุข; เทศกาลเข้าพรรษา

Abstracts

The objectives of this qualitative research were: 1) to study the Buddhadhamma used to reduce Apāyamukha (Causes of Ruin); 2) to study the current conditions related to Apāyamukha problems in Mahasarakham Mueang Municipality; 3) to present the ways for promoting the application of Buddhadhamma to reduce Apāyamukha during the Rains Retreat in Mahasarakham Mueang Municipality.

The research results were as follows: The principles of Buddhism used to reduce the problem of Apāyamukha are: 1) IV Ghāravasadhamma (Virtues for a Good Household Life), 2) Sīla (Five Precepts), and 3) Kalayaṇamitta (to have good friends). Current conditions regarding the problem of Apāyamukha in Mahasarakham Mueang Municipality are as follows: 1) Drinking has caused almost all related problems, including extravagance, poverty, broken families, crimes, accidents, loss of human resources and economic loss of Thai society. The problem of alcohol addiction has negative effects on physical, mental health, economy and society. It causes lack of efficiency in studying, working, and financial problems, problems of family relations, embezzlement, crime, and other problems such as alcohol addiction and drug. There is indirect damage to alcohol addicts. 2) Gambling causes problems, starting with the involvement of the motivation to play, want to try, want to gamble. This is left without supervision, from behavior, just experiment for fun, it may develop into a gambling addiction in the future. Effects of gambling addiction can cause so many different problems. It can lead to wrong decisions and increase risk of addiction to alcohol and other harmful drugs. Different types of gambling do not bring any benefit. It only causes problems for oneself and society in terms of life and property, leading to the creation of more social problems.

The ways for promoting the application of Buddhadhamma to reduce Apāyamukha during the Rains Retreat in Mahasarakham Mueang Municipality are to organize various activities: 1) sermon activities during the Rains Retreat, 2) to abstain from drinking during the Rains Retreat and 3) activities to maintain the Buddhist precepts, supported by a project to reduce Apāyamukha according to the five precepts, the village without alcohol / gambling

according to the principle of Apāyamukha, traditions without drug according to the principle of Apāyamukha, the Goodness Bank in the Rains Retreat in accordance with Ghāravasadhamma principles, and the project to produce the faithful person to society according to the principle of Kalayaṇamitta. This enables us to refrain from all Apāyamukha. It is the improvement of the quality of life to be able to experience only good things. Refraining from drinking alcohol, all drugs and abstinence from gambling lead to auspicious life.

Keywords: Guideline for Promoting; Reduce Apāyamukha; Buddhist Lent Festival

บทนำ

ปัญหาอบายมุขในสังคมปัจจุบัน ถือว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่และท้าทายต่อการแก้ปัญหาของสมาชิกในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องช่วยกันป้องกันและปราบปรามเพื่อลดปัญหาให้ได้อย่างจริงจัง สังเกตได้ว่า ในชุมชนต่างๆ มีการแพร่หลายของอบายมุข จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไปโดยปริยายเสมือนหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ทั้ง ๆ ที่สิ่งนั้นเป็นอบายมุขที่จะนำชีวิตไปสู่ความฉิบหายต่าง ๆนานา เช่น การดื่มสุรา ซึ่งสังคมเรายอมรับอย่างแพร่หลาย ดังเช่นในงานเลี้ยงต่าง ๆ ก็จะมีการเลี้ยงสุรา และมีดื่มอวยพรด้วยสุราอีกด้วย เสมือนว่าในสังคมยุคปัจจุบันนี้กำลังยอมรับอบายมุขเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยหารู้ไม่ว่ากำลังจะพากันไปสู่ปากเหวแห่งความหายนะ เพราะเมื่อสังคมยอมรับสิ่งที่ทำลายสมองและสติปัญญา ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงอบายมุข 6 ประการแห่งโภคะทั้งหลาย ซึ่งประกอบด้วย 1) การชอบเสพของมึนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย 2) การชอบเที่ยวไปตามตรอกซอกซอยในเวลากลางคืนเป็น อบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย 3) การชอบเที่ยวดูมหรสพเป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย 4) การชอบเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาทเป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย 5) การคบคนชั่วเป็นมิตรเป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย 6) การเกียจคร้านเป็นอบายมุขแห่งโภคะทั้งหลาย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539: 11/247/202)

สังคมไทยไม่อนุญาต ยินยอม หรือสนับสนุนให้ผู้คนข้องแวะอบายมุขทั้งหลายทั้งทางกฎหมาย และทางจารีตศีลธรรมมาแต่ครั้งบรรพกาล อย่างข้อที่ว่าดื่มน้ำเมานั้น ก็หาใช่เพียงแค่สุรา หากแต่ย่อมรวมถึงยาเสพติดทั้งหมดที่มีอยู่บนโลกนี้ด้วย การเล่นการพนันที่ผิดกฎหมายและถูกกฎหมายอย่างสลากกินแบ่ง และการแข่งขันชิงโชคต่าง ๆ การคบคนชั่วและเกียจคร้านนั้นก็เป็นข้อที่ว่าด้วยเรื่องระบบธรรมาภิบาล ต่อต้านการฉ้อฉลโกงกิน โป้ปดมดเท็จ ขณะที่การเที่ยวกลางคืนเที่ยวดูการเล่นน่าจะกินความถึงสถานบริการเริงรมย์ต่าง ๆ ในยามค่ำคืน ซึ่งย่อมรวมไปถึงการค้าประเวณีด้วยทั้งนี้นอกจากภาครัฐพึงต้องเอาใจใส่การบังคับใช้กฎหมายแล้ว ในอีกทางหนึ่ง ก็ควรให้ “คุณค่า” ทางด้านศีลธรรมจรรยามากขึ้นด้วย เช่น วางมาตรการต่อต้านอบายมุขอย่างจริงจัง สร้างหลักธรรมาภิบาล ขจัดการโกงกิน เลิกระบบอุปถัมภ์และอามิสสินจ้างรางวัลต่างๆ ในทุกระดับของสังคม เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องลงมือทำอย่างจริงจังทันที เพื่อเรียกคืนสังคมแห่งความสงบร่มเย็นดังเช่นสังคมพุทธพึงจะเป็นกลับมา

วัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้มีการดำเนินงานจัดกิจกรรมเพื่อชักชวนให้พุทธศาสนิกชนได้สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลด ละ เลิก อบายมุขทั้งหลาย ได้แก่ การอธิษฐานหรือลงชื่อปฏิญาณตนเพื่องดเว้นการดื่มสุรา การถืออุโบสถศีลในวันพระ การฟังเทศน์ในวันพระต่าง ๆ เป็นต้น แต่การดำเนินงานต่างๆนั้นยังไม่พบว่าครอบคลุมถึงอบายมุขทั้ง 6 ประการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่า วัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามนี้ควรจะมีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขของพุทธศาสนิกชน โดยเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่าสอดคล้องเหมาะสมและมีผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจในเชิงคุณภาพมากกว่าในเชิงปริมาณเหมือนดังเช่นที่ผ่านมา การลดปัญหาอบายมุขในสังคมด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาก็เป็นแนวทางหนึ่งที่มีผู้หยิบยกขึ้นมาให้ความสำคัญ (ปิยะกมล มหิวรรณ. 2559: 26)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อลดปัญหาอบายมุขในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยศึกษาจากหนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเก็บข้อมูลภาคสนามและการจัดการสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อให้ได้ “แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม” เป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเป็นต้นแบบสามารถนำไปปรับใช้พื้นที่อื่น ๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการลดปัญหาอบายมุข
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาอบายมุขในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดปัญหาอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม” ด้วยวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยด้วยใช้เครื่องมือที่เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informations) จำนวน 35 รูป/คนที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) กลุ่มนี้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการวิจัยในตรั้งนี้ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา ตามวิธีอุปนัย (Inductive Approach) นำเสนอข้อมูลแบบบรรยายความเรียง

ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในภาคสนามนั้นกำหนดให้กลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) มุ่งเน้นเลือกสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informations) เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา จำนวน 35 รูป/คน ประกอบด้วย

1. พระสงฆ์เจ้าอาวาสวัดในเขตพื้นที่วิจัย จำนวน 5 รูป
2. ปราชญ์ชาวบ้าน/มัคนายกวัดในเขตพื้นที่วิจัย จำนวน 5 คน
3. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น/ผู้นำชุมชนในขอบเขตพื้นที่วิจัย จำนวน 5 คน
4. พุทธศาสนิกชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมตามหัวข้อวิจัย จำนวน 20 คน

รวมทั้งสิ้น จำนวน 35 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์ถึงข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการสภาพปัญหาอบายมุขในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และแนวทางการแก้ไข โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นฐานในการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เฉพาะในบางประเด็นที่ได้ข้อมูลไม่ชัดเจนและครบถ้วน 2) สมุดจดบันทึกข้อมูลภาคสนามเพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการทำวิจัยและยืนยันข้อมูลจากการจดบันทึกในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539

2) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ หนังสือ/ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ

3) รวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 เก็บข้อมูลภาคสนาม มีขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ ศึกษาพื้นที่และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น คือ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) วิธีที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นแบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เตรียมแนวคำถามในการสัมภาษณ์รายบุคคล และสถานที่เก็บข้อมูล และตรวจสอบคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เสนอต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 35 รูป/คน เพื่อขออนุญาตดำเนินการการวิจัย และลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการทำ

วิจัย โดยการทำกิจกรรมกลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แล้วชี้แจงวัตถุวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ ด้วยการทำกิจกรรมกลุ่ม การสนทนากลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือในการวิจัยจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญนำบทสัมภาษณ์ที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและทำการตรวจข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจนและนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์รายบุคคลมาทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์จากการวิจัยโดยกำหนดการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

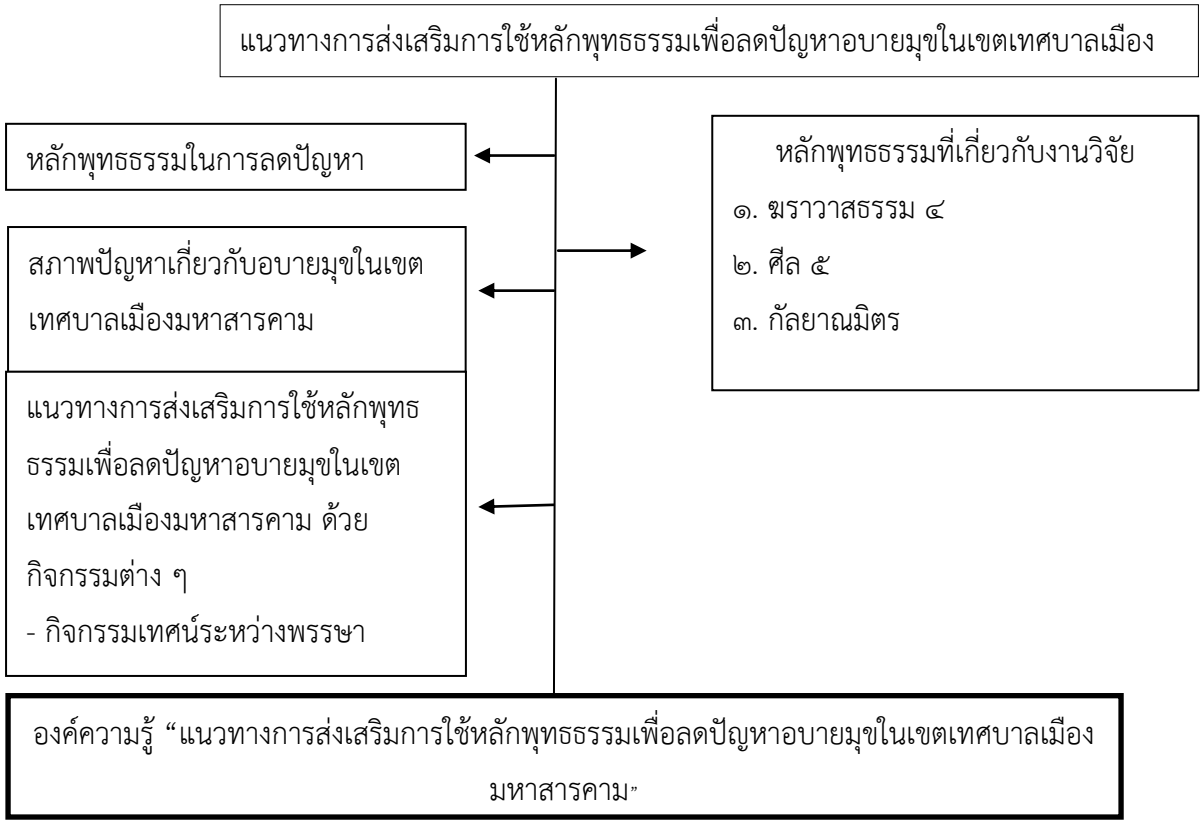
1) จัดหมวดหมู่ข้อมูลจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้มาทั้งหมด

2) หาความสอดคล้องกันของข้อมูล ประกอบด้วย 1) ข้อมูลจากพระไตรปิฎก 2) ข้อมูลจากเอกสารวิชาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ 3) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

3) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ตามหลักอุปนัยวิธีโดยวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรม

4) สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้ดังนี้

1. หลักพุทธธรรมในการลดปัญหาอบายมุข

พุทธศาสนามุ่งสอนให้มนุษย์รู้จักและเข้าใจธรรมชาติของชีวิตตนเองและของผู้อื่น เพื่อที่จะได้ไม่ต้องทุกข์โศก เสียใจ เมื่อต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ของชีวิตอันจะก่อให้เกิดผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย คือ การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง สร้างสรรค์คุณค่าให้เกิดความสมบูรณ์แก่ชีวิตตนเองและสังคม พุทธศาสนาถือว่าที่มาของความสุขหรือความทุกข์ของชีวิตก็คือตัวชีวิตนั่นเอง ไม่ใช่มาจากการกำหนดหรือการบันดาลจากสิ่งภายนอกใด ๆ เพราะชีวิตมีลักษณะของทุกข์ติดมาตั้งแต่เกิดแล้ว ฉะนั้นถ้าไม่รู้จักบริหารชีวิตให้ดี ไม่รู้จักวิธีแก้ทุกข์อย่างถูกต้องแล้ว ชีวิตก็จะมีทุกข์มากยิ่งขึ้น แต่ถ้ารู้จักบริหารชีวิตให้ดี รู้จักวิธีแก้ทุกข์อย่างถูกต้อง ก็สามารถมีชีวิตอยู่อย่างมีทุกข์น้อยลง จนถึงไม่มีทุกข์เลยก็ได้พุทธศาสนาไม่สอนให้คนพ้นทุกข์ด้วยการแก้ปัญหานอกกาย คือ หนีความทุกข์ด้วยการแสวงหาความสุข หรือหาทางพ้นทุกข์ด้วยการทำให้ตนลำบาก แต่ทรงสอนให้แก้ทุกข์ด้วยการ “แก้ที่ในจิตใจของเราเอง” ด้วยเหตุที่ว่าพุทธศาสนามองโลกตามความเป็นจริง มองชีวิตในลักษณะของผลรวมทั้งกายและจิตประกอบกัน ปัญหาเรื่องความทุกข์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์อย่างแนบสนิทในทุกยุคทุกสมัย หรือเป็นปัญหาที่มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้นั่นเอง มนุษย์เราทุกคนต้องประสบกับความทุกข์นานาประการ ทุกข์นั้นเกิดจากหลายๆ สาเหตุ ทั้งที่ตนเองสร้างขึ้นและสิ่งอื่นๆ สร้างขึ้น ทั้งเป็นสาเหตุภายในและสาเหตุภายนอก ชีวิตมนุษย์จึงตกอยู่ในภาวะลำบากตลอดเวลาความทุกข์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ทุกข์ทางกาย หมายถึง ทุกข์ที่มีกายเป็นเหตุ ได้แก่ ทุกข์ที่เกิดจากความหนาว ความร้อน ความป่วยไข้ ความบาดเจ็บ ความหิวกระหาย ความเสื่อมสภาพของร่างกาย ทุกข์ที่เกิดจากการที่ต้องคอยประคบประหงม ดูแลบำรุงรักษาทำความสะอาดร่างกาย และความทุกข์อื่นๆ อันมีกายเป็นต้นเหตุอีกเป็นจำนวนมาก ทุกข์ทางกายเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดมาคู่กับร่างกาย พระพุทธศาสนาเรือว่า ทุกข์ประจำ ได้แก่ ทุกข์ที่มีแก่ทุกคนตามธรรมชาติ

2. ทุกข์ทางใจ หมายถึง ทุกข์ที่เกิดจากการปรุงแต่งของใจ ทุกข์ทางใจนี้ส่วนหนึ่งมีทุกข์ทางกายเป็นสิ่งเร้าให้เกิด เช่น เมื่อได้รับบาดเจ็บหรือป่วยไข้ขึ้นมาทำให้เกิดทุกข์ทางกายขึ้นแล้ว ต่อมาก็เกิดความกังวลใจความหวาดกลัวขึ้นมาอีกว่าอาจจะรักษาไม่หาย อาจจะต้องสูญเสียอวัยวะไป หรืออาจจะต้องถึงตาย ซึ่งความกังวลความหวาดกลัวเหล่านี้จะก่อให้เกิดทุกข์ทางใจขึ้นมา ทุกข์ทางใจอีกส่วนหนึ่งเกิดขึ้นโดยไม่มีทุกข์ทางกายเป็นต้นเหตุ เช่น ความทุกข์จากการประสบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รักที่พอใจ ความทุกข์จากการพลัดพรากจากสิ่งที่เป็นที่รักที่พอใจ ทุกข์จากการไม่ได้ในสิ่งที่ปรารถนา

จุดมุ่งหมายหลักการของพุทธธรรมคือมนุษย์จะประเสริฐและมีความสุขได้ด้วยการฝึกฝนและพัฒนาจิต ไม่ใช่การอ้อนวอนขอร้องการดลบันดาลจากสิ่งใดความสุขตามหลักพุทธธรรมนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น

หลายระดับ และมีข้อดี ข้อเสีย และวิธีการพัฒนาแตกต่างกัน หลักพุทธธรรมได้ให้แนวทางในการปฏิบัติต่อความสุขในแต่ละระดับอย่างถูกต้องทำให้มนุษย์สามารถฝึกฝนพัฒนาชีวิต จิตใจและปัญญาให้เข้าถึงความสุขในแต่ระดับได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลพระพุทธศาสนาถือว่าชีวิตของมนุษย์จะต้องมีการพัฒนาใน 4 ส่วน การพัฒนาด้านกาย ศีล จิต และปัญญา ถ้าบุคคลพัฒนาใน **4** ด้านแล้วย่อมจะได้ความสุขหรือความเจริญตามการพัฒนาของชีวิต คือ

1) ความสุขทางกาย **(**physical**)** ได้แก่ ร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และมีสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ดี สะอาด ปลอดภัยเช่น มีน้ำสะอาด อากาศบริสุทธิ์ ป่าไม้สมบูรณ์สวยงาม ที่อยู่อาศัยสะอาดไม่มีขยะมูลฝอยเน่าเหม็น อาหารสะอาดถูกหลักอนามัย เป็นต้น ผู้ที่มีความสุขด้านนี้เรียกว่า “ภาวิตกายบุคคล” หรือบุคคลผู้มีกายเจริญแล้ว

2) ความสุขทางสังคม หรือ ศีล **(**moral**)** ได้แก่ มีสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมมีการจัดการเพื่อความสุขความเจริญของบุคคลในสังคม ปราศจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกันผู้ที่มีความสุขด้านนี้เรียกว่า “ภาวิตสีลบุคคล” บุคคลผู้มีศีลเจริญแล้ว

3) ความสุขทางจิตใจ **(**emotional**)** ได้แก่ มีส่วนประกอบทางด้านคุณธรรมความดีงามทั้งหลายภายในจิตใจ ได้แก่ ความมีเมตตากรุณาความขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุข ผ่องใส เป็นต้นผู้ที่มีความสุขด้านนี้เรียกว่า “ภาวิตจิตบุคคล” บุคคลผู้มีจิตใจเจริญแล้ว

4) ความสุขทางปัญญา **(**intellectual**)** ได้แก่มีสติปัญญา ความเชื่อความรู้ ความนึกคิด ความเห็น ความเข้าใจชีวิตและโลกอย่างถูกต้อง ตามความเป็นจริง สามารถอยู่กับความเป็นจริงของโลกและชีวิตได้อย่างปกติสุขและอย่างเข้าใจ ผู้ที่มีความสุขด้านนี้เรียกว่า “ภาวิตปัญญาบุคคล”

การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมนั้นจะต้องเกี่ยวเนื่องถึงกันทั้ง 3 ประการดังได้กล่าวมา ผู้ที่หวังจะยกฐานะทางด้านเศรษฐกิจของตนให้ดีขึ้น จะต้องน้อมนำหลักพุทธธรรมนี้ไปปฏิบัติด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและจริงจัง จึงจะประสบผลสำเร็จตามความปรารถนาได้เพราะการประยุกต์หลักพุทธธรรมของชุมชนในการดำเนินชีวิตในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ทุกคนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประพฤติปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองครอบครัวและสังคมให้เป็นสุขได้

2. สภาพปัญหาเกี่ยวกับ อบายมุขในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้ให้ความสำคัญกับการลดอบายมุขของประชาชนในพื้นที่ โดยในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี เทศบาลเมืองมหาสารคาม กำหนดจัดงาน “บุญเข้าพรรษา” มีการจัดขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาไปทอดถวายยังวัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาล และจัดพิธีลงนามปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา ทำความดีถวายในหลวงตลอดระยะเวลา 3 เดือน เป็นกิจกรรมสำคัญ ที่รณรงค์ให้ประชาชน ลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษา และจัดกิจกรรมเทศน์ระหว่างพรรษาหมุนเวียนตามวัดในแต่ละชุมชนจนสิ้นสุดเทศกาลเข้าพรรษา สืบเนื่องจากจังหวัดมหาสารคามได้ดำเนินงานตามโครงการตักสิลานคร บวร รัฐ ลดละเลิกอบายมุข โดยกิจกรรมสำคัญคือการรณรงค์งดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเทศกาลเข้าพรรษา ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์การเริ่มต้นของเทศกาล

ลด ละ จากอบายมุขทั้งปวงตามวิถีชาวพุทธวัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้มีการดำเนินงานจัดกิจกรรมเพื่อชักชวนให้พุทธศาสนิกชนได้สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลด ละ เลิก อบายมุขทั้งหลาย ซึ่งปัญหาอบายมุขในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามในงานวิจัยนี้หมายถึงปัญหาการเสพสุราของมึนเมา และการเล่นการพนัน

ปัญหาการเสพสุราของมึนเมาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ส่วนใหญ่เคยดื่มสุรา โดยสาเหตุหลัก ๆ คือ อยากลองดื่มดูว่าเป็นอย่างไร รองลงมาคือเพื่อนชักชวนให้ดื่ม และเพื่อเข้าสังคม ส่วนน้อยไม่เคยเคยดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ โดยสาเหตุหลัก ๆ คือ อยากลองดื่มดูว่าเป็นอย่างไร รองลงมาคือเพื่อนชักชวนให้ดื่ม เพื่อเข้าสังคม และเห็นพ่อแม่ดื่มก็ดื่มบ้าง และส่วนน้อยเคยดื่มเบียร์, ไวน์โดยสาเหตุหลัก ๆ คือ อยากลองดื่มดูว่าเป็นอย่างไร รองลงมาคือเพื่อเข้าสังคม เพื่อนชักชวนให้ดื่ม และเห็นพ่อแม่ดื่มก็ดื่มบ้าง สุราที่นิยมดื่มกันของประชาชนในทุกวันนี้ ทั้งในเมืองและนอกตัวเมือง คือ สุราขาว หรือ 40 ดีกรี โดยเฉพาะผู้ชายเนื่องจากราคาไม่แพงมากนัก และมียาดองเหล้าเนื่องจากเชื่อกันว่าเป็นยาบำรุงร่างกาย ทำให้เจริญอาหาร อยู่ไฟง่าย รสชาติไม่แรงเหมือนสุราโดยตรงกลุ่มที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ส่วนมากจะดื่มแบบนาน ๆ ครั้ง รองลงมาคือดื่มเฉพาะงานบุญเทศกาล ดื่มสัปดาห์ละครั้ง และดื่มทุกวันหรือเกือบทุกวัน ส่วนเหตุผลที่ว่าคนไทยดื่มสุรามากยิ่งขึ้นนั้น

ปัญหาการเล่นการพนันในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามพบว่า การเล่นการพนันในเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเล่นการพนันแบบที่ไม่ต้องใช้ยุทธวิธี มีแนวโน้มที่จะเล่นเพื่อหลีกหนีปัญหาชีวิตมากกว่า มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาการติดเหล้าหรือทำสิ่งผิดกฎหมายน้อยกว่า และมีแนวโน้มที่จะพยายามหาการความช่วยเหลือในการรักษาการติดพนันมากกว่าเพศชายการติดการพนันก่อให้เกิดความบกพร่องในชีวิตทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม หรืออาชีพอย่างรุนแรง มีผลกระทบต่อครอบครัวทั้งในแง่ความสัมพันธ์และการเงิน คนทั่วไปที่เล่นการพนันอาจเล่นเพราะรู้สึกสนุกกับการที่ได้เสี่ยง หรือลุ้นที่จะชนะพนัน ในขณะที่บางคนเล่นเพื่อทำให้อารมณ์ตนเองดีขึ้น

3. แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดปัญหาอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดปัญหาอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ กิจกรรมเทศน์ระหว่างพรรษา กิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา และกิจกรรมรักษาอุโบสถศิล ที่จะช่วยให้พุทธศาสนิกชนไม่ดื่มสุราและของมึนเมาควรบอกให้รู้ถึงโทษของการดื่มสุราว่ามีข้อเสียอย่างไรบ้าง ควรเลิกผลิตสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ควรปลูกฝังเด็กให้งดเว้นจากการดื่มสุราและของมึนเมา ห้ามมีงานสังสรรค์ที่มีการดื่มสุราและของมึนเมา ควรมีบทลงโทษขั้นเด็ดขาดสำหรับบุคคลที่ดื่มและจำหน่ายสุราและของมึนเมา ควรปรับไปดื่มน้ำผลไม้แทน และควรรู้จักหักห้ามใจตัวเองไม่ให้ใครชักจูงไปดื่มของมึนเมาเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้ประชาชนมีความรู้และปฏิบัติตามแนวทางของหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาศาสนาให้รู้จักควบคุมตนเอง รู้จักลด ละ เลิกสิ่งที่เป็นอบายมุข มุ่งประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม รู้

หน้าที่ตนเอง และนำหลักคำสอนมาให้เป็นแนวทางปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันงานวิจัยนี้กล่าวถึงปัญหาอบายมุขอันเป็นทางแห่งความเสื่อม ชักนำปัญหาต่างๆ เข้ามาในการดำเนินชีวิต โดยหลักพุทธธรรมในการลดปัญหาอบายมุขในงานวิจัยนี้ ได้แก่

หลักฆราวาสธรรม 4 พระพุทธองค์จึงวางหลักธรรมสำหรับผู้อยู่ครองเรือนไว้ เรียกว่า ฆราวาสธรรม แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อลดปัญหาอบายมุขคือ ด้านสัจจะ(ความซื่อสัตย์)เป็นการปฏิบัติในด้านวาจา หมายถึง รักษาวาจาตามที่ได้ตกลงกันไว้มิให้คลาดเคลื่อน เพราะฉะนั้นคนไม่จริงต่อวาจาก็คือ คนที่ไม่จริงต่อตนนั่นเองและจริงต่อความดี หมายถึง มุ่งประพฤติความดีจนเป็นนิสัย ต่อหน้าประพฤติเช่นไรแม้ลับหลังก็ประพฤติเช่นนั้น มุ่งทำความดีเพื่อความดี ด้านทมะ (การฝึกตน) คือ การรู้จักฝึกอินทรีย์ (กายและใจ) ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ด้วยอำนาจของคุณธรรม ไม่ให้เป็นไปตามกำลังของกิเลสหรือความชั่วช้า การฝึกใจให้มีทมะ คือ การรู้จักใช้สติให้มาก เพื่อข่มความรู้สึกที่ไม่ดีไว้ และการข่มใจตนเอง คือ การยับยั้งและรู้จักควบคุมจิตใจของตนไม่ให้ติดอยู่ในวังวนแห่งอบายมุข ด้านขันติ (ความอดทน) ปฏิบัติด้วยการอดทนอดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรค รวมถึงอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาทางใจ และการอดทนต่อสิ่งยั่วยุของอบายมุขต่าง ๆ และด้านจาคะ (การบริจาค/ความเสียสละ)การเสียสละสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น สละกิเลส สละความเห็นแก่ตัว สละอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ดีต่าง ๆ ซึ่งการฝึกฝนให้มีจาคะย่อมทำให้จิตใจคลายความยึดมั่นถือมั่น ทำให้มีความสุขด้วยใจของตนเอง มีจิตที่เป็นอิสระ

หลักศีล 5 ศีลถือได้ว่าเป็นกฎระเบียบอยู่คู่กับสังคมพุทธของไทยมาก่อนที่จะมีการร่างกฎหมายขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ ซึ่งตัวศีลเองนอกจากจะเป็นพื้นฐานธรรมของปัจเจกบุคคลแล้ว ศีลยังถือได้ว่าเป็นหมวดธรรมที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมอีกด้วยดังนั้นศีลจึงครอบคลุมเรื่องการจัดระเบียบชีวิตด้านนอกทั้งหมดการรักษาศีลพื้นฐานหรือศีล **5** ซึ่งเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ หรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุดในระดับศีลย่อมก่อให้เกิดความปกติเรียบร้อยดีงาม การปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยเฉพาะข้อสุราเมรัยนั้นผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า จะไม่ดื่มสุรา และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และ/หรือสิ่งเสพติดทุกชนิดที่เมื่อดื่มแล้วจะทำให้ประมาทขาดสติอันเป็นการสูญเสียปกติภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้เพราะตระหนักเป็นอย่างดีว่า การดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มที่ประทุษร้ายต่อสติสัมปชัญญะใดๆ และการเสพสิ่งเสพติดทุกชนิดนั้น

หลักคบมิตร ความเป็นมิตรเป็นสิ่งที่จำเป็นของผู้ที่อยู่รวมกันในสังคม เราจะอยู่ลำพังคนเดียวไม่ได้ต้องมีเพื่อนเป็นองค์ประกอบในสังคม ดังนั้นการจะเลือกคบเพื่อนจึงควรพิจารณาเลือกคบแต่คนดีที่นำความเจริญรุ่งเรืองมาให้ ดังปรากฏจากคำสอนในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับมิตร กล่าวสรุปได้ตามหลักมิตรแท้ 4 ได้อธิบายเพื่อนที่ดีคือ 1) เพื่อนที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ป้องกันภยันตรายในชีวิตและทรัพย์ของเรา คอยตักเตือนในยามที่ผิดพลาดพลั้งเผลอ 2) เพื่อนในยามที่สุขก็สุขด้วย ในยามทุกข์ก็ทุกข์ด้วยเป็นเพื่อนที่ไม่ว่าจะทุกข์หรือสุขจะอยู่เคียงข้างคอยให้กำลังใจกันตลอด 3) เพื่อนที่คอยห้ามปรามป้องกันมิให้กระทำในสิ่งผิด คอยแนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี 4) เพื่อนที่มีน้ำใจ คอยดูแลอำนวยความสะดวกในสิ่งที่ถูกต้อง คือ เพื่อนมีทุกข์ พลอยไม่สบาย

ใจ (ทุกข์ ทุกข์ด้วย) เพื่อนมีสุข พลอยแช่มชื่นยินดี (สุข สุขด้วย) เขาติเตียนเพื่อนช่วยยับยั้งแก้ให้ และ เขาสรรเสริญเพื่อนช่วยพูดเสริมสนับสนุน จึงกล่าวได้ว่าเพื่อนทั้ง 4 นี้เป็นเพื่อนที่นำพาชีวิตให้ปลอดภัยห่างไกลจากยาเสพติดได้

แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดปัญหาอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา การงดเว้นอบายมุขทุกประเภท เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ได้ประสบแต่สิ่งที่ดี โดยเฉพาะการงดเว้นสิ่งเสพติดทั้งหลายเป็นมงคลชีวิต พระพุทธองค์ได้แสดงอานิสงส์ (ประโยชน์) ไว้ว่า เป็นคนที่มีความเฉลียวฉลาดรู้ทันเหตุการณ์ในอดีต อนาคตและปัจจุบัน มีสติมั่นคงทุกเมื่อ ไม่เป็นบ้า ไม่หลงผิด ไม่หลงงมงาย ไม่มัวมัว ไม่พลั้งเผลอ ไม่หลงไหล ไม่สะดุ้งหวาดผวา ไม่มีเรื่องรำคาญใจ ไม่มีใครริษยา นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดความสุข มีคนเคารพยำเกรง ชอบพูดแต่ความจริงไม่มีใครพูดส่อเสียด ไม่มีใครพูดหยาบคาย ไม่เกียจคร้าน ไม่มีความโลภ โกรธ หลง มีความละอายแก่ใจ รู้จักกลัว มีความเห็นถูกต้อง มีสติปัญญาฉลาดรู้เท่าทันในความเจริญและความเสื่อม เป็นต้นการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาอบายมุขโดยเฉพาะการเล่นการพนัน นอกจากจะมีหลักฆราวาสธรรม หลักศีล 5 และหลักการคบกัลยาณมิตร แล้วยังปรากฏหลักคำสอนอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น หลักการแสวงหาทรัพย์ หลักกุศลกรรมบถ หลักทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 เป็นต้น การศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราและการเล่นการพนันในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามน่าจะเป็นตัวอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์ให้ได้รู้และมองเห็นโทษว่า การดื่มสุราและการเล่นการพนันนั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด มีแต่ก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเองและสังคมทั้งในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งเราควรตระหนักและรับรู้เอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการดื่มสุราและการเล่นการพนันต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้พบประเด็นที่น่าสนใจผู้วิจัยจึงนำประเด็นที่น่าสนใจเหล่านั้นมาเพื่ออภิปรายผล ดังนี้

1.หลักพุทธธรรมในการลดปัญหาอบายมุข

หลักพุทธธรรมนี้ประชาชนส่วนหนึ่งได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นเวลานานหลายชั่วอายุคนแล้วจึงถือได้ว่าเป็นทั้งวิถีชาวบ้าน (Folkways) และกฎเกณฑ์ทางสังคมพุทธ คือ การปกครองดูแลกันด้วยหลักเมตตาธรรมและจัดระบบสังคมของตนเองอย่างมีระเบียบแบบแผนที่ดีงาม โดยอาศัยทั้งหลักเบญจศีล เป็นพื้นฐานในการปกครอง และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม (Ethic) ที่สอดคล้องกับบุคคล และชุมชน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาในด้านพฤติกรรมของกลุ่มผู้ติดอบายมุขในชุมชนให้ลดน้อยลงซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ (พุทธทาสภิกขุ ,2559: 342) สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่พบจากการศึกษาดังที่กล่าวว่า อบายมุข แปลว่า ปากทางแห่งอบาย เป็นปากทางแห่งอบาย อย่างนี้เป็นอบายอย่างโลก ๆ อบายมุขแม้จะกล่าวไว้เป็นเรื่องทางวัตถุธรรม มันก็เป็นเรื่องให้เกิดอบายในทางนามธรรมด้วยเหมือนกัน เป็นการทำผิดในทางธรรม ทางศีลธรรมประพฤติชั่ว

ประพฤติเลวร้าย ได้เกิดความร้อนใจ ความโง่เขลา ความหิวกระหาย และความขี้ขลาด และสอดคล้องกับ (อรสม สุทธิสาคร, 2544 : 62) ที่กล่าวถึงปัญหาของเยาวชนที่ไปข้องแวะกับอบายมุขไว้ว่า เยาวชนเป็นวัยที่มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลองในสิ่งที่แปลกใหม่ ต้องการความเป็นอิสระ คือการตั้งเป้าหมายชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมไว้ถูกต้อง ดังนั้นหลักพุทธธรรมในการลดปัญหาอบายมุข คือการแสวงหาทรัพย์ตามแบบอย่างของหลักสัมมาอาชีพและการปฏิบัติตนตามหลักจารีตประเพณีและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักศีล 5 อันเป็นหลักพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับพระครูสุมณฑ์ธรรมธาดา (2553: ก) ที่กล่าวถึง การนำหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย ในประเด็นปัญหาด้านสุขภาพส่วนบุคคลของผู้ดื่มสุรา สุขภาพจิตสุขภาพชีวิตสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้อง ตลอดถึงปัญหาสังคมได้ คือ (1) อบายมุข 6 (2) เบญจศีล และ (3) สติสัมปชัญญะและสอดคล้องกับคติยา อายุยืน (2558 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวถึง การบูรณาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกายและทางวาจาให้มีความเป็นปกติ มีความเหมาะสม และมีความงดงาม ที่ช่วยในการเสริมสร้างพฤติกรรมของบุคลากรให้มีความน่าเชื่อถือในสังคมมากยิ่งขึ้น 2. ขั้นการปรับเปลี่ยนเป้าหมายทางด้านจิตใจให้มีความตั้งมั่น มั่งคงและจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ที่ช่วยในการเสริมสร้างพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรและ 3. ขั้นการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอให้เกิดเป็นประสบการณ์ที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเสริมสร้างและป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาอบายมุขในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

เทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้ให้ความสำคัญกับการลดอบายมุขของประชาชนในพื้นที่ โดยในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 1ของทุกปี ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์การเริ่มต้นของเทศกาลลด ละ จากอบายมุขทั้งปวงตามวิถีชาวพุทธวัดต่าง ๆ แต่สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาอบายมุขในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม คือ ปัญหาการเสพสุราของมึนเมาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ส่วนใหญ่เคยดื่มสุรา โดยสาเหตุหลัก ๆ คือ อยากลองดื่มดูว่าเป็นอย่างไร รองลงมาคือเพื่อนชักชวนให้ดื่ม และเพื่อเข้าสังคม ส่วนน้อยไม่เคยเคยดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ โดยสาเหตุหลัก ๆ คือ อยากลองดื่มดูว่าเป็นอย่างไร รองลงมาคือเพื่อนชักชวนให้ดื่ม เพื่อเข้าสังคม และเห็นพ่อแม่ดื่มก็ดื่มบ้าง และส่วนน้อยเคยดื่มเบียร์, ไวน์โดยสาเหตุหลัก ๆ คือ อยากลองดื่มดูว่าเป็นอย่างไร รองลงมาคือเพื่อเข้าสังคม เพื่อนชักชวนให้ดื่ม และเห็นพ่อแม่ดื่มก็ดื่มบ้าง สุราที่นิยมดื่มกันของประชาชนในทุกวันนี้ ทั้งในเมืองและนอกตัวเมือง ส่วนมากจะดื่มแบบนาน ๆ ครั้ง รองลงมาคือดื่มเฉพาะงานบุญเทศกาล มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาการติดเหล้าหรือทำสิ่งผิดกฎหมายน้อยกว่า และมีแนวโน้มที่จะพยายามหาการความช่วยเหลือในการรักษาการติดพนันมากกว่าเพศชายการติดการพนันก่อให้เกิดความบกพร่องในชีวิตทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม หรืออาชีพอย่างรุนแรง มีผลกระทบต่อครอบครัวทั้งในแง่ความสัมพันธ์และการเงิน คนทั่วไปที่เล่นการพนันอาจเล่นเพราะรู้สึกสนุกกับการที่ได้เสี่ยง หรือลุ้นที่จะชนะพนัน

3. แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดปัญหาอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

แนวทางที่จะช่วยให้พุทธศาสนิกชนไม่ดื่มสุราและของมึนเมาควรบอกให้รู้ถึงโทษของการดื่มสุราว่ามีข้อเสียอย่างไรบ้าง ควรเลิกผลิตสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ควรปลูกฝังเด็กให้งดเว้นจากการดื่มสุราและของมึนเมา ห้ามมีงานสังสรรค์ที่มีการดื่มสุราและของมึนเมา ควรมีบทลงโทษขั้นเด็ดขาดสำหรับบุคคลที่ดื่มและจำหน่ายสุราและของมึนเมา ควรปรับไปดื่มน้ำผลไม้แทน และควรรู้จักหักห้ามใจตัวเองไม่ให้ใครชักจูงไปดื่มของมึนเมาเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้ประชาชนมีความรู้และปฏิบัติตามแนวทางของหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาศาสนาให้รู้จักควบคุมตนเอง รู้จักลด ละ เลิกสิ่งที่เป็นอบายมุข มุ่งประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม รู้หน้าที่ตนเอง โดยเฉพาะการงดเว้นสิ่งเสพติดทั้งหลายเป็นมงคลชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ (ประทีป พืชทองหลาง. 2557: ก) ที่กล่าวถึงรูปแบบการปรึกษาเชิงพุทธตามหลักกัลยาณมิตร ว่า กัลยาณมิตร คือ ผู้เป็นต้นแบบแห่งความดีงามทั้งในด้านกายกรรม วจีกรรมและมโนกรรม มีกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริตเป็นผู้มีคุณสมบัติพร้อมแห่งการแนะนำประโยชน์สุขแก่ผู้อื่นกัลยาณมิตรเป็นปัจจัยเบื้องต้นแห่งการพัฒนาชีวิตในทุกๆ ระดับ ในด้านของหลักพุทธธรรมสำหรับเป็นแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตเพื่อลดปัญหาอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา คือ หลักศีล 5 หลักฆราวาส 4 หลักอบายมุข 6 อันเป็นหลักพุทธธรรมเพื่อให้ประชาชนห่างไกลจากอบายมุขสอดคล้องกับ (จิตรฎายิน เอี่ยมอุ้ย.2549: ก) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับอบายมุข โดยการส่งเสริมให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนดี มีความคิด ความรู้สึก เจตคติค่านิยมจากการมีสัมพันธภาพกับบุคคลและสิ่งแวดล้อม อย่างเหมาะสม ได้ซึมซับความคิด ความรู้สึกและรับผลของการกระทำที่ดีจากพ่อแม่ตั้งแต่เด็ก จะทำให้สามารถควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับอบายมุขได้ และสอดคล้องกับ (นันทรัตน์ สุขศรี.2553: ก) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองให้ปลอดจากอบายมุขของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด โดยเริ่มต้นจากความต้องการพัฒนาตนเอง แต่เมื่อมาพบกับสภาพแวดล้อมใหม่ ประกอบกับกลุ่มเพื่อน อีกทั้งยังต้องดำเนินชีวิตด้วยตนเองโดยขาดคำแนะนำจากครอบครัวใกล้ชิด ความผิดพลาดในการตัดสินใจต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการประชาสัมพันธ์หน่วยงานของรัฐหรือ สสส. ควรจัดงบประมานการรณรงค์ให้ “ลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา” สังเกตได้ว่า ช่องทางหลักอย่างโทรทัศน์นั้นมีการรับรู้ลดลง และเป็นไปได้สูงที่อนาคตจะลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากปัจจุบัน ประชาชนมีช่องทางการติดตามข้อมูลข่าวสารทางเลือกที่หลากหลาย โดยเฉพาะทางออนไลน์ ทั้งโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ รวมถึงแอปพลิเคชันที่เป็นสื่อมัลติมีเดียต่างๆ ดังนั้น การประชาสัมพันธ์“งดเหล้าเข้าพรรษา” ทางโทรทัศน์อาจได้ประสิทธิผลลดลง จึงควรเสริมด้วยสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่ผู้รับสารมีอิสระในการเลือกรับด้วยตัวเองมากกว่าสื่อ

ออฟไลน์ เมื่อไม่ต้องการชมก็อาจคลิกข้าม เลื่อนผ่าน หรือปิดหน้าต่างนั้นไป ดังนั้น การนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์จึงต้องมีรูปแบบ และเนื้อหาที่ดึงดูด กระตุ้นความสนใจได้มากพอ โดยมีความยาวที่เหมาะสม

การศึกษาครั้งนี้ จึงอาจต้องมีการทบทวนในเชิงมาตรการ โดยกลุ่มเป้าหมายที่ควรมุ่งเน้นนอกจากเยาวชนที่มีโอกาสเข้ามาเป็น ซึ่งมาตรการที่สอดคล้อง ได้แก่ การควบคุมการเข้าถึงทางกายภาพ การควบคุมการโฆษณาและการทำการตลาด มาตรการทางภาษีและราคา การควบคุมการดื่มแล้วขับ และการคัดกรองและบำบัดแบบสั้นซึ่งล้วนแต่เป็นมาตรการที่ได้รับการยอมรับจากองค์การอนามัยโลกว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง

คณะสงฆ์ควรเข้ามามีบทบาทการจัดกิจกรรม ลดละเลิกอบายมุขร่วมกับภาครัฐและเอกชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมเชิงพุทธเพื่อบำบัดผู้ติดอบายมุขในสำนักสงฆ์หรือวัดที่ดำเนินการโดยพระสงฆ์

2. ควรศึกษารูปแบบการแก้ปัญหาการติดอบายมุขของคนในเมืองกับชนบท

3. ควรศึกษาบุคคลต้นแบบผู้เคยติดอบายมุขและปัจจัยที่ทำให้เลิกเกี่ยวข้องอบายมุขอย่างเด็ดขาด

เอกสารอ้างอิง

คติยา อายุยืน. (2558). *กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคคลตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน.* พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จิตรฎายิน เอี่ยมอุ้ย. (2549). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับอบายมุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นันทรัตน์ สุขศรี. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองให้ปลอดจากอบายมุขของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประทีป พืชทองหลาง. (2557). *รูปแบบการปรึกษาเชิงพุทธตามหลักกัลยาณมิตร.* พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปิยะกมล มหิวรรณ. (2559). *ศึกษาธรรมนูญชีวิตผ่านแนวคิดการจัดระเบียบสังคม.* ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พระครูสุมณฑ์ธรรมธาดา (2553). *ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย.* วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2559). *ฟ้าสางระหว่าง 50 ปีที่สวนโมกข์.* กรุงเทพมหานคร: สวนอุดมมูลนิธิ.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อรสม สุทธิสาคร. (2544). *เด็กพันธุ์ใหม่วัย X Click ชีวิตวัยรุ่นไทยยุคปี 2000.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงเทพ.

แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

Adaptation Guideline of the Four Requisites Consumption of Monks in MueangMahasarakham District, Mahasarakham Province

พระครูวรดิตถ์ธรรมาภรณ์,พระโสภณพัฒนบัณฑิต,
พระครูสุธีคัมภีรญาณ และ พระมหาสำรอง สญฺญโต
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Phrakhru Phothithammanusas, Phra Soponphattanabundit,
Phrakhru Sudhikhambhirayan and Phramaha Samrong Saññato
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Khon Kaen Campus,Thailand
Corresponding Author,E-mail : msamrong84@gmail.com

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และ 3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และศึกษาภาคสนามจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

การบริโภคปัจจัย 4 พระพุทธเจ้าได้ตรัสให้พระภิกษุสงฆ์ได้พิจารณาการบริโภคปัจจัย 4 เพียงเพื่อให้เกิดการบริโภคตรงตามเป้าหมายที่แท้จริง เช่น การบริโภคเครื่องนุ่งห่มก็ใช้สอยเพื่อปกปิดร่างกายไม่ใช่เพื่อตกแต่งเป็นเครื่องประดับ การบริโภคอาหารก็รู้ว่าบริโภคเพื่อยังอัตภาพร่างกายให้ดำรงอยู่ได้ บรรเทาความหิวเก่า ป้องกันความหิวใหม่เพื่อที่จะได้มีกำลังในการสร้างคุณความดี การบริโภคที่อยู่อาศัยก็ใช้สอยเพื่อบำบัดความหนาวความร้อนและป้องกันอันตรายจากสัตว์และฤดูกาล ส่วนยารักษาโรคก็ใช้เพียงเพื่อบำบัดเวทนาอาพาธต่าง ๆ จึงต้องพิจารณาให้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์จึงจะได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

ปัญหาการบริโภคปัจจัย 4 เป็นการบริโภคตามกระแสค่านิยม เพื่อตอบสนองความต้องการที่เกินความจำเป็นของตนเอง หลงตามกระแส จนทำให้เกิดมีพฤติกรรมการเลียนแบบด้วยความหลง ทำให้เกิดผลกระทบตามมา เช่น จากการบริโภคอาหารก็คือ เกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ การเสพที่เกินความจำเป็นการเสพด้วยความลุ่มหลง ทำให้เกิดการสูญเสียทั้งทรัพย์สิน สุขภาพ และสติปัญญา เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมให้เป็นพฤติกรรมใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ บริโภค กิน เสพ เคี้ยว ดื่ม ใช้สอย โดยนัยหมายถึงปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เภสัช หรือผ้า อาหาร บ้าน ยา ข้อวัตรปฏิบัติตามวิถีธรรมไม่ควรบริโภคปัจจัยเพื่อ

* วันที่รับบทความ: 30 ตุลาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 25 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2563
Received: October 30, 2020; Revised: December 25, 2020; Accepted: December 26, 2020

แสดงสัญลักษณ์ทางสังคม และการบริโภคนิยมตามแบบอย่างโฆษณา จุดมุ่งหมายที่สำคัญการบริโภค คือ ข้อวัตรปฏิบัติตามวิถีพุทธประกอบด้วย การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปรับตัวการบริโภคปัจจัย

คำสำคัญ: แนวทางการปรับตัว; การบริโภค; ปัจจัย 4

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the consumption of the four requisites of the monks according to Theravada Buddhism; 2) to study the problems of the four requisites consumption of monks in MueangMahasarakham District, Mahasarakham Province; 3) to analyze and present the adaptation guideline of the four requisites consumption of monks in MueangMahasarakham District, Mahasarakham Province. This study was carried out by means of the qualitative research methodology through conducting the field work and interviews of the targets. The obtained information was presented by the descriptive analysis. The research results were as follows:

In regards to the consumption of the four requisites, the Buddha told the monks to consider consumption that meets the real goals, for example, cloth is used to cover the body, not to decorate as an ornament, food consumption is known to be consumed in order to maintain the body or to alleviate old hunger and prevent new hunger in order to have the power to create virtue. Residential consumption is also used to treat cold, heat and to protect dangers from animal and seasonal hazards. As for the medicine, it is only used to treat the illness. This consideration is correct in accordance with the objectives in creating true benefits.

The problem of consumption of the four requisites is consumption according to the value trend in order to meet one own excessive need, causing the behavior of imitation which causes consequences such as health problems, excessive addiction, loss of property and intelligence, affecting oneself and others.

The four requisites consumption adaptation approach of the monks is a process of changing the old behavior into a new behavior consistent with the situation of consumption, eating, drinking and using. The four requisites refer to robes, alms receiving, residential places, pharmaceuticals or cloths, food, houses, medicine and practice according to the way that should not consume the four requisites to show social symbols and consumerism according to the advertising. The main purpose of the consumption is the Buddhist routines, consisting of knowing the cause, knowing the effect, being economical, knowing the times in changing behavior, self-adaptation and the four requisites consumption.

Keywords: Adaptation Guideline; Consumption; Four Requisites

บทนำ

พระสงฆ์ในพุทธศาสนาเถรวาทได้ดำเนินชีวิตตามแนวคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ตรัสไว้ดีแล้ว การสืบทอดคำสั่งคำสอนสมัยต่อมาได้จดบันทึกจารึกไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกอันพระไตรปิฎก จึงเป็นพระคัมภีร์ที่สำคัญเป็นที่บรรจุพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ให้เป็นศาสดาแทนพระองค์เราจะเฝ้าหรือรู้จักพระพุทธเจ้าได้จากพระดำรัสของพระองค์ที่ท่านรักษากันไว้ในพระไตรปิฎก เป็นแหล่งต้นเดิมของคำสอน

คำอธิบาย คัมภีร์ หนังสือ ตำรา ที่พระอรรถกถาจารย์ หรือนักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวหรือเรียบเรียงไว้ที่จัดว่าเป็นของในพระพุทธศาสนา จะต้องสืบขยายออกมาและเป็นไปตามคำสอนแม่บทในพระไตรปิฎก ที่เป็นฐานหรือเป็นแหล่งต้นเดิม เป็นหลักฐานอ้างอิงในการแสดงหรือยืนยันหลักการที่กล่าวว่าเป็นพระพุทธศาสนา จะเป็นที่น่าเชื่อถือหรือยอมรับได้ด้วยดีเมื่ออ้างอิงหลักฐานในพระไตรปิฎก ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานอ้างอิงขั้นสุดท้ายสูงสุดพระพุทธศาสนาการศึกษาค้นเรื่องราวต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการบริโภคใช้ปัจจัย 4 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 4/73/102)

ดังปรากฏเป็นหลักฐานที่แสดงไว้ให้ทราบ คือพระพุทธองค์พร้อมทั้งเหล่าพระสาวกนั้นใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มตามที่จะหามาได้ หรือเก็บเอาผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามที่ต่าง ๆ บ้างมีความเขาเอามาถวายบ้าง หรือบางที่ก็เป็นผ้าที่เขาทิ้งตามป่าช้า (ผ้าห่อศพ) ซึ่งเรียกว่า ผ้าบังสุกุลหรือผ้าคลุกฝุ่นนั้นเอง (พระครูอาทรวนกิจ (อนาลโย/ฉันทสิริกุล) 2557:14) และมีหลักฐานที่ปรากฏในพระวินัยปิฎกและพระสูตรว่า สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าทรงได้ผ้าบังสุกุล พระองค์ทรงประสงค์จะวักผ้านั้น ก็มีท้าวสักกะจอมเทพทรงขุดสระโบกขรณีถวาย และพระองค์ทรงจะตากผ้าก็มีเทวดาสิงสถิตที่ต้นไม้กุ่มก็น้อมกิ่งลงมาให้ตามผ้า ซึ่งเป็นพุทธประเพณีที่พระภิกษุถือปฏิบัติกันมากในครั้งพุทธกาลเกี่ยวกับผ้าบังสุกุล (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 4/44/5456) จีวรนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในปัจจัย 4 การที่พระภิกษุสงฆ์สามเณรรับปัจจัย 4 จากชาวบ้าน ท่านถือว่าเป็นการบริโภคอย่างหนึ่ง ซึ่งบริโภคไปแล้วเป็นหนี้ คือ เป็นหนี้ชาวโลก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552: 283) และในอรรถกถาและวิสุทธิมรรค ท่านจำแนกการบริโภคของภิกษุสามเณรที่เป็นผู้ทักขิณาของชาวบ้านมาฉันและใช้สอยว่ามีลักษณะ 4 อย่างคือ 1) บริโภคอย่างขโมย 2) บริโภคอย่างเป็นหนี้ 3) บริโภคในฐานเป็นทายาทหรือมีสิทธิโดยชอบธรรมที่เป็นทายาทของพระพุทธเจ้าฯ 4) บริโภคที่เป็นเจ้าของโดยแท้จริง (พระพุทธโฆสาจารย์, 2548: 4)

การบริโภคปัจจัย 4 ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาทได้สืบทอดกันมาจากอดีตตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาจนถึงสมัยปัจจุบัน ยังคงเป็นไปตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้พุทธบริษัททั้งหลาย ให้รู้จักสันโดษในการบริโภคปัจจัย 4 ตามมีตามได้ ดังความว่า “เป็นผู้สันโดษด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารตามแต่จะได้ แม้การที่ภิกษุเป็นผู้สันโดษด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารตามแต่จะได้ นี้ก็เป็นนาถกรณธรรม” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 24/17/18) การบริโภคจีวร อาหารบิณฑบาต การบริโภคใช้เสนาสนะ และการบริโภคยารักษาโรค การศึกษาและการนำไปใช้ปฏิบัติพระพุทธศาสนาก็ยังดำรงอยู่ โดยอาศัยพระไตรปิฎกเป็นหลัก พระไตรปิฎกเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ที่บริสุทธิ์เป็นสากล ศาสนิกชนทุกศาสนาศึกษาได้อย่างอิสระ และสมกับยุคสมัยแห่งโลกาภิวัตน์ จึงกล่าวได้ว่าพระไตรปิฎกเป็นแหล่งพลังที่ยิ่งใหญ่หนึ่งของมนุษยชาติในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยจริยธรรมแนวกุศลกรรมบถ

บริโภคนิยมหรือวัตถุนิยมนับวันจะมีแรงดึงดูดตรงนี้ และนี่คือจุดที่ทำให้บริโภคนิยมต่างจากวัตถุนิยม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543: 92) ให้ความเห็นว่า บริโภคนิยม 1 คือการที่คนซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็นเพราะการซื้อสินค้าเหล่านั้น ทำให้มีความสุขและจะเปลี่ยนไปเป็นผู้มีความกระหาย ฯลฯลัทธิบริโภค

นิยมจึงหมายถึงวิธีการของผู้แสวงหาความสุขและวิธีการของการมีความสุขกับวัตถุภายนอกเป็นความสุขที่ต้องขึ้นกับวัตถุธรรมภายนอกอันเกิดจากตัณหาที่มาจากธรรมชาติในตัวมนุษย์เองซึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่าตัณหาไม่มีสิ้นสุดไม่สามารถทำให้พอใจได้อย่างแท้จริงแต่จะมีเพิ่มมากขึ้นก่อเกิดเป็นค่านิยมของสังคมให้เป็นไปเพื่อสนองตัณหาของตนการบริโภคปัจจัย 4 ตามหลักสันโดษต้องคำนึงถึงสถานะว่ามีฐานะภาวะอย่างไร เป็นสิ่งที่กำหนดการบริโภคปัจจัย 4 ได้ การที่จะบริโภคปัจจัย 4 อย่างมีคุณภาพและไม่เกิดปัญหาตามหลักสันโดษนอกจากจะคำนึงถึงฐานะแล้วยังต้องคำนึงถึงสิ่งที่บริโภคด้วยว่ามีประโยชน์คุณค่าหรือไม่ เพราะฉะนั้นจากหลักการดังกล่าวที่ได้วิเคราะห์มาทั้งหมดนี้ จะสังเกตได้ว่าหลักสันโดษเน้นบริโภคเพื่อคุณภาพชีวิต บริโภคตามมีตามได้ตามสมควรแก่ฐานะ และให้รู้จักเลือกบริโภคปัจจัย 4 เพื่อให้เกิดคุณภาพในการบริโภคมากที่สุด (พุทธทาสภิกขุ, 2549: 72) และเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของความเป็นมนุษย์เท่านั้น มิได้มุ่งพัฒนาวัตถุซึ่งเป็นคุณค่าภายนอก โดยรู้จักการใช้ปัญญาในการรู้จักพิจารณาในการที่จะเลือกบริโภคปัจจัย 4 เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงมีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง การบริโภคเป็นปัจจัยระดับพื้นฐานของการสร้างเหตุปัจจัยที่ดีงาม หากไม่มีการใช้ปัญญาคิดอย่างแยบคายมีเหตุผล คุณค่าที่เกิดจากการบริโภคก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

พระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบันนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พระสงฆ์ในขอบเขตพื้นที่ศึกษาดังกล่าวนี้ ต้องตกอยู่ท่ามกลางรูปแบบพระธรรมวินัยและแนวการปฏิบัติดั้งเดิมตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน ที่เห็นว่าการถวายปัจจัย 4 รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เป็นการทำบุญที่ถูกต้องเหมาะสมและสามารถทำได้ โดยคิดว่ายิ่งทำยิ่งจะได้บุญกุศลมากยิ่ง ๆ ขึ้นไป ทำให้พระสงฆ์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดความรู้สึกที่แปลกแยกแตกต่างออกกไป ทั้งฝ่ายที่เห็นว่ายุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปแล้ว อะไรที่สมควรเปลี่ยนแปลงได้ก็ควรเปลี่ยนไปตามยุคและศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และอีกฝ่ายก็ไม่เห็นด้วยเพราะต้องการรักษาพระธรรมวินัยให้เคร่งครัดที่สุด แม้ว่าจะต้องทำให้พุทธศาสนิกชนบางส่วนเกิดความคลางแคลงใจในการที่จะทำบุญด้วยวัตถุทาน เพราะฉะนั้นแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมของพระสงฆ์ไทยอยู่ตรงไหน อะไรคือแนวทางที่พระสงฆ์ในยุคบริโภคนิยมนี้ควรจะปรับตัวให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไปพร้อม ๆ กับการรักษาพระธรรมวินัยและการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนตลอดไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการ แนวคิด แนวทางที่เกี่ยวกับการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยศึกษาจากเอกสารวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเก็บข้อมูลการสัมภาษรณ์และการจัดการสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อให้ได้ “แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” ที่เหมาะสมและสามารถเป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อเป็นแนวทางให้พระสงฆ์ไทยในพื้นที่อื่นๆ นำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับตัวได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมือง มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัยสี่ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมือง มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยด้วยใช้เครื่องมือที่เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informations) จำนวน 35 รุป/คนที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) กลุ่มนี้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการวิจัยในตรั้งนี้ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา ตามวิธีอุปนัย (Inductive Approach) นำเสนอข้อมูลแบบบรรยายความเรียง

ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในภาคสนามนั้นกำหนดให้กลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) มุ่งเน้นเลือกสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informations) เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา จำนวน 35 รูป/คน ประกอบด้วย

1. พระสงฆ์เจ้าคณะอำเภอเมืองและรองเจ้าอำเภอ	จำนวน 2 รูป
2. เจ้าอาวาสวัด	จำนวน 10 รูป
3. นักวิชาการศาสนา	จำนวน 3 คน
4. ผู้นำชุมชน	จำนวน 5 คน
5.ปราชญ์ชาวบ้าน	จำนวน 15 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน 35 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์ถึงข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการบริโภคปัจจัยที่ของพระสงฆ์ และแนวทางการแก้ไข โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นฐานในการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เฉพาะในบางประเด็นที่ได้ข้อมูลไม่ชัดเจนและครบถ้วน 2) สมุดจดบันทึก

ข้อมูลภาคสนามเพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการทำวิจัยและยืนยันข้อมูลจากการจดบันทึกในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539

2) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ หนังสือ/ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคปัจจัยสี่ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ

3) รวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 เก็บข้อมูลภาคสนาม มีขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ ศึกษาพื้นที่และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น คือ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) วิธีที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นแบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เตรียมแนวคำถามในการสัมภาษณ์รายบุคคล และสถานที่เก็บข้อมูล และตรวจสอบคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เสนอต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 35 รูป/คน เพื่อขออนุญาตดำเนินการการวิจัย และลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย โดยการทำกิจกรรมกลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แล้วชี้แจงวัตถุวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ ด้วยการทำกิจกรรมกลุ่ม การสนทนากลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือในการวิจัยจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญนำบทสัมภาษณ์ที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและทำการตรวจข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจนและนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์รายบุคคลมาทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์จากการวิจัยโดยกำหนดการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1) จัดหมวดหมู่ข้อมูลจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้มาทั้งหมด

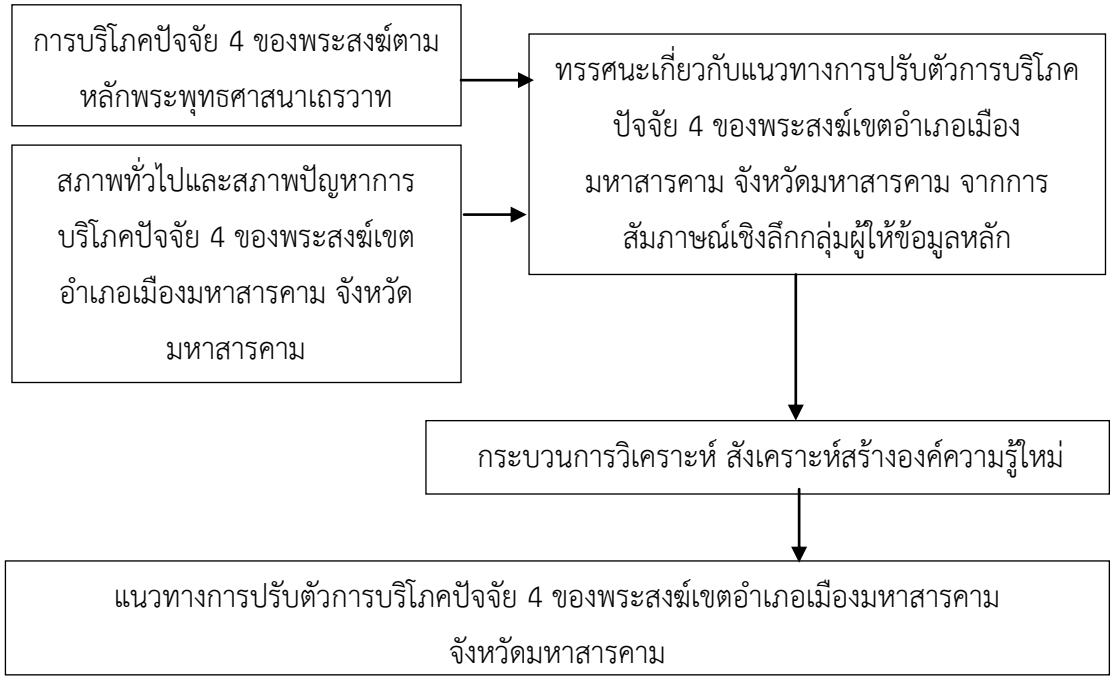
2) หาความสอดคล้องกันของข้อมูล ประกอบด้วย 1) ข้อมูลจากพระไตรปิฎก 2) ข้อมูลจากเอกสารวิชาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ 3) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

3) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ตามหลักอุปนัยวิธีโดยวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรม

4) สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ ในอำเภอเมืองสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ผลการวิจัย

1 การบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ตามหลักพระพุทธสาสนาเถรวาท

การบริโภคอาหารโดยอาศัยหลักพิจารณาเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของคุณค่าของอาหารให้ถ่องแท้ก่อนที่จะบริโภค สำหรบพระภิกษุสงฆ์ก่อนจะฉันหรือบริโภคอาหารจะต้องรู้จักพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของการบริโภคอาหาร ทำให้พระภิกษุสงฆ์สามารถดำรงชีพตามความสามารถอย่างเหมาะสม ไม่ประมาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ เป็นอยู่อย่างมีสติและสัมปชัญญะ โดยสามารถพิจารณาแยกแยะถึงความคุณค่าแท้และคุณเทียมจากการบริโภคอาหาร

ที่อยู่อาศัยหรือเสนาสนะควรมีความยินดีในที่อยู่ของตนไม่ว่าจะเลวหรือประณีตที่มีขนาดเล็กไม่หรูหรา ไม่สวยงามเหมือนชาวบ้านมีความพอใจยินดีในเสนาสนะของตนตามฐานะและพรรษาที่ท่านจัดให้เป็นที่ตามธรรมชาติจะกล่าวว่าท่านที่อยู่ป่าจะมีความตื่นกลัวมากเรื่องง่วงนอนคงจะไม่มีจะมีแต่การเจริญภาวนาเพิ่มความเพียร ทำให้พระภิกษุสงฆ์ไม่ต้องลำบากเหมือนแต่ก่อนและทำให้มีเวลามากขึ้นในศึกษาและปฏิบัติธรรมเป็นอย่าง

การใช้จีวรในทางพระพุทธศาสนาถือว่ามีความสำคัญและมีความจาเป็นที่สุด เพราะว่าปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิตพึงจะต้องศึกษาให้แจ่มแจ้งตามหลักพระพุทธบัญญัติในฐานะเป็นเครื่องบริขารอุปโภคบริโภค แต่ให้บริโภคเพียงเพื่อกันแดด กันลม กันหนาวและเหลือบยุง มาสัมผัส สัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะ อันให้เกิดความละอาย เพื่อจะบำบัดความหนาวอันเป็นเหตุให้เกิดอาพาธประการหนึ่ง

การบริโภคยารักษาโรคหรือบริโภคยาจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบจนมั่นใจว่าเมื่อบริโภคแล้วทุกขเวทนาในตนจะถูกระงับอย่างแท้จริง อนึ่งในเรื่องของการบริโภคคิลานเภสัชนี้มีสิ่งที่ต้องระมัดระวังอย่างยิ่งโดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีการใช้ยาที่เป็นโทษแก่ร่างกายกันอย่างกว้างขวางเพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี การใช้ยารักษาโรคตามหลักพระพุทธศาสนานั้นเป็นการใช้ยาเพียงเพื่อบรรเทาเวทนาและความเจ็บปวด เป็นการบริโภคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพื่อดำรงชีวิตอยู่ได้มิใช่บริโภคตามกระแสสมัยใหม่เพียงเพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุดการบริโภคยาตามหลักพระพุทธศาสนาจึงเป็นการบริโภคโดยใช้ปัญญาให้รู้จักการบริโภคที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

2. สภาพปัญหาการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

เมื่อกล่าวถึงการบริโภคทรรศนะแนวพุทธเห็นว่าการบริโภคเป็นการเลี้ยงชีวิตเพื่อความอยู่รอดเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่เกิดมาจะต้องบริโภค มิใช่บริโภคด้วยตัณหาคือ ความอยากที่จะบริโภคเกินความจำเป็นรู้จักใช้เหตุผลหรือปัญญาก่อนที่จะบริโภค การบริโภคเช่นนี้ จึงจะชื่อว่าเป็นการบริโภคที่ดี จากหลักการดังกล่าวที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบริโภคมิได้บริโภคตามหลักแนวพุทธ ซึ่งมีความแตกต่างหรือเหตุผลทางแนวคิดในการบริโภคอย่างเห็นได้ชัด มีแนวคิดแตกต่างกันมีวัตถุประสงค์เป้าหมายของการบริโภคแตกต่างกัน หลักการบริโภคปัจจัย 4 ตามหลักแนวพุทธมิได้มีมุมมองให้มนุษย์มองเห็นประโยชน์ที่เกิดจากการบริโภคที่เป็นพื้นฐาน ทำให้ชีวิตสะดวกสบาย อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขอย่างเดียว แต่ยังมีทรรศนะเห็นประโยชน์ขั้นสูงสุดเพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้สมบูรณ์ ประโยชน์สูงสุดของการบริโภคปัจจัย 4 คือการหลุดพ้นจากการเป็นทาสของการบริโภคที่ไม่มีคุณค่าที่แท้จริงหลุดพ้นจากความอยากที่เกินความจำเป็น แนวพุทธเน้นส่งเสริมสนับสนุนการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เน้นศักยภาพของมนุษย์เพื่อให้มนุษย์พบกับสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์จะเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคนิยมทำให้ศักยภาพของมนุษย์ลดลง การบริโภคทำให้ร่างกายและจิตใจของความเป็นมนุษย์ลดศักยภาพลง วิพากษ์มาทั้งหมดนี้ก็เป็นทรรศนะท่าที่มุมมองของการบริโภคตามหลักวิถีพุทธที่มีต่อการบริโภคปัจจัย 4และปัญหาการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในอำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม

3. แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

แนวทางการปรับตัวของพระภิกษุสงฆ์ ต่อการดำเนินชีวิตของภิกษุในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์กำหนดรูปแบบไว้อย่างเคร่งครัดและเป็นไปเพื่อขัดเกลากิเลส สิ่งหนึ่งที่ทรงให้ความสำคัญมากและยังถือว่ามีความสำคัญต่อพระภิกษุในปัจจุบัน พระธรรมวินัย คำสอนส่วนที่เป็นวิถีชีวิตหรือหลักการปฏิบัติในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมสงฆ์นั้น เรียกว่า อริยวินัย ข้อปฏิบัติที่เรียกว่า อริยวินัยนี้เป็นระบบแบบแผนสำหรับหมู่

สมาชิก ที่จะให้สมาชิกของพระสงฆ์ตั้งอยู่ได้ด้วยดี สามารถมีชีวิตอยู่ตามหลักการของตน และสามารถปฏิบัติกิจดำเนินการต่าง ๆ พระสงฆ์ก็เป็นพุทธบริษัทฝ่ายหนึ่งที่ยังต้องมีความผูกพันกับสังคม และปฏิบัติธรรมจนสามารถบรรลุภาวะอันสูงสุดตามพุทธประสงค์ ส่วนปัจจัยสำหรับดำรงชีวิตพื้นฐานของพระสงฆ์ มีเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค พระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัย 4 เหมือนมนุษย์ทั้งหลายที่ต่างก็คือรูปแบบสังคมที่เข้มงวดกวดขัน พระพุทธเจ้าทรงมุ่งพัฒนาสมาชิกของพระสงฆ์ให้มีความมักน้อยสันโดษในการใช้สอยปัจจัย 4 (ปจฺจยสนฺโตสทีปกำอริยวำสปฏิปทำ) สงฆ์ คือ วงศ์ของอริยชนลำดับที่ 8 มีชื่อว่า อริยวงศ์ (อฏ[ฐโม อริยว์โส) จะเห็นว่า ภิกษุผู้ปฏิบัติชอบในอริยวินัยเรียกว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ใน อริยวงศ์ ปฏิปทาข้อปฏิบัติที่เป็นวงศ์ของพระอริยเจ้าเรียกว่า อริยวังสปฏิปทา

อภิปรายผลการวิจัย

1 การบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ตามหลักพระพุทธสาสนาเถรวาท

ลำดับความสำคัญของปัจจัย 4 แล้วจะเห็นว่าอาหารมีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานหรือปัจจัยหลักของมนุษย์ และกลายเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งในอัคคัญสูตรดังกล่าวนี้ด้วย

1) อาหาร คือสิ่งเสพบริโภคที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของชีวิตมนุษย์เพราะมนุษย์อยู่ได้ด้วยอาหาร เป็นสิ่งที่บุคคลกลืนกินเข้าไปหล่อเลี้ยงชีวิต บำรุงร่างกาย ประกอบด้วยสารอาหาร หรือมีโอชะในอาหาร (โภชนาหาร) จะช่วยบำรุงหล่อเลี้ยงร่างกายให้เจริญเติบโต ช่วยซ่อมแซมส่วนสึกหรอที่บกพร่องในร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง สารอาหารมีประโยชน์ในการเสริมสร้างพลังงานความร้อน (ปรับอุณหภูมิ) บำรุงร่างกาย ควบคุมปฏิกิริยาเคมีและสร้างภูมิต้านทานป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ และอาหารเปรียบเสมือนแม่นมที่เลี้ยงดูทารก” เป็นดั่งพี่เลี้ยงที่คอยช่วยเหลือป้อนอาหารป้อนนมคราวแม่คลอด ดังนั้นอาหารจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดต่อชีวิตมนุษย์และสัตว์ชนิดอื่น ๆ ด้วย

2) เครื่องนุ่งห่ม ในอัคคัญญสูตร ระบุว่าแต่เดิมนั้นมนุษย์ไร้เพศ (ไร้อวัยวะเพศ) ไม่มีการเสพกาม จึงไม่จำเป็นต้องปกปิด แต่เมื่อมีอวัยวะเพศ เริ่มจ้องมองกันจนเกิดอารมณ์ทางเพศแล้วเสพกาม จึงจำเป็นต้องมีเครื่องนุ่งห่มปกปิดอวัยวะเพศหรือสิ่งสงวนควรละอายกำจัดสัญชาตญาณอย่างสัตว์ซึ่งไร้ความละอาย และเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างอารยธรรมในด้านเครื่องนุ่งห่มที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์ มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่มีเครื่องนุ่งห่มตั้งแต่อดีตจนพัฒนาการถึงปัจจุบัน ซึ่งสังเกตได้จากสัตว์เคยสร้างรวงรังแบบไหนปัจจุบันก็ยังคงสร้างแบบนั้นอยู่ไม่เคยคิดดัดแปลงปรับเปลี่ยนเครื่องนุ่งห่มของมนุษย์ยุคแรก น่าจะได้จากการสังเคราะห์ธรรมชาติใกล้ตัว มีอยู่ดาษดื่น หาง่าย ทนทาน เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ สะเก็ดไม้ กะพี้ไม้ ดอกไม้ ปอ ป่าน ด้าย ขนสัตว์ หนังสัตว์ พัฒนาเป็นผ้า ย้อมสีสัน เจือไหม มีลวดลายต่างๆ เป็นหัตถกรรมในชุมชน ในครัวเรือน มุ่งคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอย การรักษาและใช้สอยจึงสัมพันธ์กับการผลิต ไม่มีการแลกเปลี่ยนซื้อขาย ต่อเมื่อเครื่องนุ่งห่มเริ่มมีวัฒนธรรมส่วนเกิน กลายมาเป็นเครื่องประดับตกแต่งแสดงฐานะทางสังคม จากเครื่องปกปิดร่างกายมาเป็นสิ่งมีค่าบอกฐานะผู้สวมใส่ เป็นสาเหตุหนึ่งของการเหยียดหยามกันในอัคคัญญสูตร

3) ที่อยู่อาศัย ในอัคคัญญสูตรระบุว่าการสร้างที่อยู่อาศัยนั้น สร้างเพื่อวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ เป็นที่ประกอบกิจกรรมที่น่าละอายคือเสพเมถุนธรรม (เพศสัมพันธ์) เป็นที่เก็บอาหาร หลบภัย พักผ่อนหลับนอนยามค่ำคืนและยามเจ็บป่วย หลักฐานทางโบราณคดีชี้ให้เห็นว่าเดิมนั้นมนุษย์อยู่ในถ้ำ โคนต้นไม้ ซอกเขา อุโมงค์ เป็นต้น รูปแบบที่อยู่อาศัยในอดีตขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การใช้สอยคือทุกพื้นที่จะถูกใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และสร้างด้วยตนเอง วัสดุที่ใช้ส่วนมากเป็นไม้ ดินเหนียว หิน ดินเผา เป็นต้น

4) ยารักษาโรค ในพระสูตร แม้จะไม่ระบุว่ามีการใช้ยารักษาโรคหรือเภสัช แต่จากข้อสันนิษฐานในด้านวิวัฒนาการของกำเนิดมนุษย์ ผู้วิจัยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีการเกิด แก่ เจ็บตายเป็นธรรมดา และการเจ็บป่วยเป็นเหตุให้มนุษย์เกิดความจำเป็นและความต้องการยารักษาจึงพัฒนา สั่งสมภูมิปัญญาในการแสวงหาเก็บรักษาและใช้ยารักษาโรค กับการใช้สมุนไพรเป็นหลัก

แนวคิดเรื่องการบริโภคที่ปรากฏในอัคคัญญสูตรนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า มนุษย์มีพฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนไปหลังจาก “สงสัยใคร่รู้” ในง้วนดินหรือรสดิน(รสปฐพี) แม้มนุษย์จะมาจากอาภัสสรพรหม ก็ตามกลับถูกโมหะชักนำให้อยากลิ้มลองเพื่อหายสงสัย แต่เพราะมีอวิชชา (ขาดปัญญา) ไม่ทันพิจารณา เมื่อลิ้มรสจึงติดรสจากผัสสะ อยากเสพบริโภคมากขึ้น เกิดพฤติกรรมเลียนแบบเอาอย่าง เกิดการเก็บสะสมส่วนเกิน เพราะโลภเห็นแก่ตัว ขี้เกียจ กลัวตนเองลำบากในการแสวงหาบ่อยๆ เกิดการละเมิดจริยธรรมมากยิ่งขึ้นเมื่อมีการปักแดนแบ่งเขตถือสิทธิ์ที่ทำกิน หวงแหนส่วนของตนไว้ บุกรุกส่วนของคนอื่น จนละเมิดชีวิต (ผิดศีลข้อปาณาติบาต) ความลุ่มหลงมัวเมาในการบริโภคอาหารก่อให้เกิดการหมกมุ่นเสพเมถุนธรรม (พุทธทาสภิกขุ. 2542: 102) ให้ความหมายไว้ว่า บริโภคนิยมหมายถึงการทำให้อยากบริโภคอารมณ์ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2538: 30-31) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธ” ได้อธิบายความหมายของการบริโภค หมายถึง การใช้สินค้าและบริการบำบัดความต้องการ เพื่อให้ได้รับความพอใจโดยเกิดคุณภาพชีวิตขึ้น (พัฒน์ สุจำนง. 2533: 133)ได้ให้ความหมายของ “การบริโภค” ที่แตกต่างออกไป คือ การกิน เสพใช้ และยังรวมไปถึงสิ่งแวดล้อมทั้งหมด (สุวรรณา สถาอานันท์. 2541: 40) ได้อธิบายการบริโภคเชื่อมเข้ากับความต้องการ และให้ความหมายบริโภคนิยมว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ให้มนุษย์เป็นผู้บริโภคสิ่งของที่จำเป็นต่อการใช้สอยในชีวิตประจำวันในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงตรัสถึงการแสวงหาความสุขโดยอิงอาศัยวัตถุว่า ได้แก่ สามิสสุข คือความสุขที่เกิดขึ้นโดยอาศัยอามิส (สิ่งที่จับต้องได้ หรือวัตถุ) และพระองค์ก็ทรงไม่สรรเสริญความสุขอย่างนี้ เพราะมีโทษต่อตนเองและสังคม ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหา และพ้นทุกข์ได้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 20/313/101) (พุทธทาสภิกขุ. 2542: 103) ได้แสดงทัศนะที่น่าสนใจเกี่ยวกับวัตถุนิยมในบทความเรื่องการนำเอาโลกออกเสียจากวัตถุนิยมว่า อุปกรณ์แห่งวัตถุนิยมนี้มีความอร่อยทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้นทางผิวกาย เป็นสิ่งที่ไม่มองก็จะมองไม่มีความหมายอะไร ถ้าไปมองเข้าแล้วมีความหมายมาก คือวัตถุนี้จะกัดกินมนุษย์ให้สูญสิ้นความเป็นมนุษย์ คือไม่มีความสะอาด สว่าง สงบเสียเลย บูชาความเอร็ดอร่อยทางวัตถุ คือทางเนื้อทางหนังอย่างยิ่งสูงสุดเหมือนกับว่าเป็นพระเจ้า สำหรับประเภทของวัตถุนิยม พุทธทาสภิกขุ ได้แบ่งลักษณะของวัตถุนิยม คือ

1. เรื่องกิน เป็นเรื่องอร่อยทางลิ้น ซึ่งหมายความถึง สำหรับกินเหยื่อไม่ใช่กินอาหารแต่กิเลสมันไม่กินอาหารอย่างนี้มันต้องการจะกินเหยื่อ ต้องการได้เหยื่อที่มากระตุ้นความรู้สึกของระบบประสาทอันรุนแรง เรียกว่ากินเหยื่อความจริงเป็นทางในการส่งเสริมกิเลส

2. เรื่องกาม เป็นวัตถุนิยมไม่ใช่เรื่องของการสืบพันธุ์โดยบริสุทธิ์ แต่มีความหมายที่อธิบายได้ว่า ธรรมชาติต้องการให้มีการสืบพันธุ์โดยบริสุทธิ์ แต่มนุษย์ก็ไม่พอใจในเรื่องสืบพันบริสุทธิ์ ต้องการเหยื่อล่อ ที่ธรรมชาติปะหน้าไว้ หลอกลวงให้เป็นค่าจ้าง คือความรู้สึกทางเพศที่เรียกว่ากาม ก็คิดที่จะบริการให้ยิ่งๆ ขึ้นไป แล้วก็รังเกียจการสืบพันธุ์ แค่ถึงอย่างนั้นส่วนมากก็ไม่พ้นไปจากการตกเป็นเหยื่อของกาม 3. เรื่องเกียรติ ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องของนามธรรมอันบริสุทธิ์ทางจิตวิญญาณ แต่เป็นเครื่องมือที่ต้องการจะมีไว้สำหรับแสวงหาวัตถุ ต่างกับเกียรติทั่วไป คือ เป็นการแสวงหาวัตถุ ไม่ใช่ได้เพียงชื่อเสียงอันบริสุทธิ์ แต่เป็นเกียรติที่มีไว้ในลักษณะเป็นอำนาจ ที่จะกวาดเอาวัตถุมาทั้งโดยทางตรงและโยทางอ้อมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสมุห์สุรางค์ สุจิณฺโณ (จันทร์งาม). 2553: ก) ได้กล่าวถึงปรัชญาบริโภคนิยมในงานวิจัยเรื่อง “สมชีวิตากับการแก้ปัญหาบริโภคนิยมในสังคมไทย” พบว่า ระบบบริโภคนิยมในสังคมไทย มีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนคือ เป็นการรับเอาเทคโนโลยี ค่านิยม วัฒนธรรม รูปแบบการศึกษา และรูปแบบการบริโภคมาจากประเทศตะวันตกเพราะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะสามารถพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญทัดเทียมกับต่างชาติได้ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนไทย จนไม่หลงเหลืออัตลักษณ์ และความสงบสุขที่เคยมีมา ต้องแสวงหาวัตถุ และนำเข้าสินค้าราคาแพงมาปรุงแต่งชีวิต ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมในปัจจุบัน

2. สภาพปัญหาการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม การบริโภคเป็นคำที่ใช้กันทางวิชาการและในทางสังคมทางวิชาการ หมายถึงทฤษฎีที่บอกว่ายิ่งมีการบริโภคมากขึ้นเพียงใดก็ยิ่งจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจทางสังคม มีการใช้คำนี้ค่อนไปในทางลบเพื่อบอกถึง “ลัทธิบริโภคนิยม” หรือที่บางคนเรียกว่า “ลัทธิบ้าบริโภค” กลุ่มคนที่ใช้คำนี้ในทางลบเป็นขบวนการป้องกันผู้บริโภคจากการเอาเปรียบล่อลวงหลอกลวงและครอบงำของผู้ผลิตที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ใช้เครื่องมือสื่อสารโดยเฉพาะสื่อมวลชนในการโฆษณาชวนเชื่อทำให้ผู้คนหลงใหลอยากได้อยากมีมากขึ้นโดยไม่เกี่ยวกับการ “เป็นคนมากขึ้น” ตรงกันข้ามอาจจะน้อยลงเสียอีกเพราะถลำเข้าไปในวงจรของหนี้สิน ซึ่งกู้ยืมมาเพื่อการบริโภคลงลึกจนถอนตัวไม่ขึ้นเกิดปัญหาชีวิตปัญหาครอบครัวและสังคม การใช้จีวรเครื่องนุ่งห่มของพระภิกษุสงฆ์นั้นถือว่าเป็นแบบอย่างการใช้อย่างเหมาะสม คือ การปรับใช้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้เหมาะแก่ความเปลี่ยนแปลงของผ้าเหล่านั้นถ้าการใช้ผ้าโดยไม่รู้จักซ่อมแซม ชุน เย็บ ปะ ของเก่าใช้สอยได้เป็นทางเสื่อมประการหนึ่งดังที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับเครื่องห่มทุกวันนี้ ก็เพราะการใช้เครื่องนุ่งห่มกลายเป็นเครื่องประดับตกแต่ง เพื่อให้เกิดความรู้สึกสวยงาม จนเป็นที่ยอมรับยกย่องจากคนอื่นว่าสวยงามเป็นการใช้อย่างฟุ่มเฟือย ถ้าการใช้เพียงเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่ม ปกปิดร่างกายปัญหาก็จะลดลง ปัจจัยสี่ที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก หมายถึง เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค นอกจากความหมายของปัจจัยสี่ในพระพุทธศาสนา แล้วยังมีความหมายของการถ้อยที ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกันของพระภิกษุสงฆ์และคฤหัสถ์ในพระพุทธศาสนา เพราะพระภิกษุสงฆ์

เป็นผู้ประกอบอาชีพภายในจิตใจหรือประกอบอาชีพที่ทำให้คนพ้นทุกข์ซึ่งเรียกว่า “การประกอบอาชีพเพื่อความพ้นทุกข์” ดังนั้น “ปัจจัยสี่ของพระภิกษุสงฆ์ จึงมาจากคฤหัสถ์ผู้มีศรัทธานำมาถวายให้พระภิกษุสงฆ์ได้บริโภคด้วยความพิจารณา” และหลักของการพิจารณานั้น เป็นการพิจารณาเพื่อให้หายความสงสัยว่า สิ่งที่ได้บริโภคลงไปนี้จะก่อประโยชน์ให้แก่ร่างกายของตนและผู้อื่นมากน้อยเพียงไรแต่ในปัจจุบัน “การดำรงชีวิตและการแก้ไขปัญหาชีวิต ได้สะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์ไม่ค่อยให้ความสนใจในการพิจารณาเพื่อการบริโภคปัจจัยสี่ จึงทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น “โลกพร่องเป็นนิตย์ ไม่รู้จักอิ่ม เป็นทาสของตัณหา คือ ความอยากไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น แหล่งปัจจัยสี่จากธรรมชาติจึงถูกทำลายระบบธรรมชาติไม่ยั่งยืน”(พระราชธรรมนิเทศ(ระแบบ ฐิตญาโณ), 2534: 162) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสมุห์สุรางค์สุจิณฺโณ (จันทร์งาม). 2553: ก) ได้กล่าวถึงปรัชญาบริโภคนิยมในงานวิจัยเรื่อง “สมชีวิตากับการแก้ปัญหาบริโภคนิยมในสังคมไทย” พบว่า ระบบบริโภคนิยมในสังคมไทย มีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนคือ เป็นการรับเอาเทคโนโลยี ค่านิยม วัฒนธรรม รูปแบบการศึกษาและรูปแบบการบริโภคมาจากประเทศตะวันตกเพราะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะสามารถพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญทัดเทียมกับต่างชาติได้ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนไทย จนไม่หลงเหลืออัตลักษณ์ และความสงบสุขที่เคยมีมา ต้องแสวงหาวัตถุ และนำเข้าสินค้าราคาแพงมาปรุงแต่งชีวิต ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมในปัจจุบัน

3.แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

การปรับตัวเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมให้เป็นพฤติกรรมใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ทั้งนี้ การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับธรรมเนียมปฏิบัติของชุมชน และการรู้จักคบคน คือ การรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคล ซึ่งข้อวัตรปฏิบัติเหล่านี้ เป็นพนฐานของการปรับตัวเพอให้เป็นคนทสมบูรณ์ทั้งฐานะเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูอาทรวนกิจ (อนาลโย/ฉันทสิริกุล). 2558: ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้สอยผ้าไตรจีวรของพระสงฆ์ที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐศาสตร์ในจังหัดอุดรธานี” พบว่า การใช้สอยผ้าไตรจีวรในพระพุทธศาสนาเถรวาท จีวรเป็นปัจจัยเครื่องนุ่งห่มหรืออัฏฐบริขารของพระสงฆ์อย่างหนึ่งในจำนวนปัจจัย พระสงฆ์ในประเทศไทยเรามีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างในการนุ่งห่มผ้าบังสุกุลจีวร แต่คงรูปแบบเดิมไว้ในด้านโครงสร้างเป็นจีวรมี 5 ขันธ์ 9 ขันธ์ ส่วนการได้มาในลักษณะของการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ก็ตาม แต่ก็เหมาะสมตามสังคมยุคใหม่เป็นไปตามโลกเพียงพอต่ออัตภาพ เป็นชีวิตที่สันโดษเหมาะสำหรับผู้ออกจากเรือน เป้าหมายในการบริโภคใช้สอยจีวร ให้ภิกษุได้พิจารณาการโดยใช้สติปัญญาในการบริโภค มิได้ตกเป็นทาสของตัณหา ราคะ ก่อนการใช้สอยพิจารณาให้เป็นคุณค่าแท้ ด้วยการสำรวมระวัง ไม่ได้เกิดอกุศล ซึ่งสอดคล้องกับงายวิจัยของ (สุวิบูลย์ จำรูญศิริ. 2556: ก) กล่าวในงานวิจัยเรื่อง“แนวทางการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า การอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล ได้แก่ การบัญญัติพระวินัยการศึกษาพระธรรมวินัยแล้วประพฤติปฏิบัติตามและเผยแผ่คำสอนให้คนอื่นได้รับผลแห่งความสงบสุขเช่นเดียวกันโดยความร่วมมือของพุทธบริษัท 4 การอุปถัมภ์บำรุงด้วยปัจจัย 4 และการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พระพุทธองค์และสาวก

ตลอดจนเฝ้าระวังภัยอันจะเกิดขึ้นกับองค์ประกอบทุกส่วนของพระพุทธศาสนา โดยพระราชา เศรษฐีและพุทธศาสนิกชนทั่วไป สภาพการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาในประวัติพระพุทธศาสนาได้ดำเนินการโดยคณะสงฆ์ รัฐบาล คหบดีตลอดจนประชาชนทั่วไปโดยประพฤติปฏิบัติเกื้อกูลต่อพระพุทธศาสนา ตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ของแต่ละบุคคล ส่วนใหญ่มุ่งอุปถัมภ์และคุ้มครองพุทธศาสนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนาผลการวิจัยไปใช้

ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามผู้ศึกษาได้ข้อเสนอแนะในการนาผลการวิจัยไปใช้ 2 ส่วน คือ

1.1ข้อเสนอแนะสำหรับพระสงฆ์ในประเทศ

1. คณะสงฆ์หรือมหาเถรสมาคมควรที่จะส่งเสริมให้มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 โดยกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับพระสงฆาธิการในการอบรมพระเณรให้กับวัดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจัดส่งไปทั่วประเทศ เพื่อให้พระสงฆ์ได้ศึกษาและนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเข้าใจพระธรรมวินัย

2. คณะสงฆ์หรือมหาเถรสมาคมควรที่จะส่งเสริมให้มีการจัดการอบรมการบริโภคปัจจัย 4 หรือธุดงควัตร 13 ข้อวัตร 14 จัดควบคู่กันไปเพื่อให้พระสงฆ์นำเอาหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องไปใช้ในการเจริญสมาธิภาวนาตามพระธรรมวินัย

3. พระสงฆ์จะควรที่จะมีการเทศนาธรรมที่เกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 เพื่อเป็นการให้ความรู้ทั้งพระสงฆ์ด้วยกันและอุบาสก อุบาสิกากาเป็นการส่งเสริมและเป็นการรักษาหลักการตามวิถีพุทธไปในตัว

1.2ข้อเสนอแนะสำหรับพระสงฆ์ในประต่างประเทศ

1.พระสงฆ์ไทยที่มีความรู้ด้านนี้สมควรที่จะส่งไปเผยแผ่เทศนาธรรมที่เกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 เพื่อเป็นการให้ความรู้ทั้งพระสงฆ์ที่อยู่ในแต่ละประเทศด้วยกันและอุบาสก อุบาสิกาเป็นการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” พบว่า ยังมีประเด็นที่สามารถศึกษาเพิ่มเติมซึ่งไม่ใช่ประเด็นหลักในการวิจัยนี้ได้อีก ผู้ศึกษาเสนอหัวข้อ/ประเด็นในการศึกษาที่เกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 เพื่อเป็นการให้ความรู้ทั้งพระสงฆ์ในโลกตะวันตก โดยมุ่งศึกษาว่าแนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของ

พระสงฆ์ไทยที่อยู่ในโลกตะวันตกการปรับเปลี่ยนวัตรอย่างไรเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อม กฎหมาย สังคมและวัฒนธรรม

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์มหายานไม่มีในเขตจังหวัดมหาสารคาม ของมหายานในภาคอิสานโดยมุ่งศึกษา มหายานมีการสอนและการปฏิบัติที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการปฏิบัติการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เถรวาทหรือไม่ อย่างไร ถ้ามีการสอนแล้วมีคำสอนไว้ว่าอย่างไร

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามเกี่ยวกับการปฏิบัติธุดงควัตรกำการกำจัดขัดเกลากิเลสในการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์พระพุทธสานาเถรวาท และเพิ่มธุดงควัตรปฏิบัติสาหรับกำจัดเพื่อเป็นการขัดเกลากิเลสเพื่อการบรรลุเป้าหมายแบบพระพุทธศาสนาเถรวาท

เอกสารอ้างอิง

พระครูอาทรวนกิจ (อนาลโย/ฉันทสิริกุล). (2557). *การศึกพัฒนาการใช้สอยผ้าจีวรของพระสงฆ์.*สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูอาทรวนกิจ (อนาลโย/ฉันทสิริกุล).(2558). *การใช้สอยผ้าไตรจีวรของพระสงฆ์ที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐศาสตร์ในจังหัดอุดรธานี.*วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). *เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ.* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552).*พุทธธรรม.* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

พระพุทธโฆสาจารย์. (2548). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค. แปลโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ).* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชธรรมนิเทศ(ระแบบ ฐิตญาโณ). (2534). *มองเขา มองเรา.*(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: พรศิวการพิมพ์.

พระสมุห์สุรางค์สุจิณฺโณ (จันทร์งาม). (2553). *สมชีวิตากับการแก้ปัญหาบริโภคนิยมในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัฒน์ สุจำนง. (2533). *สังคมกับปัญหาสภาวะแวดล้อม.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

พุทธทาสภิกขุ. (2542). *บางแง่มุมของกามในทัศนะพุทธทาสภิกขุ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.

พุทธทาสภิกขุ.(2549). *ขุมทรัพย์จากพระโอฏฐ์ (ฉบับคู่มือพุทธบริษัท)*.(พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บุพนิมิต,

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

สุวรรณา สถาอานันท์. (2541). *เงินกับศาสนาเทพยุทธแห่งยุคสมัย.*กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

สุวิบูลย์ จำรูญศิริ.(2556). *แนวทางการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*.พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

Development of a Learning Activities Based-on Harrow's Instructional Mode Forenhancing the performance of Ramwong Matratharn of Prathom Suksa 3 Students

พุฒิญา อาจหาญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Puttiya Arthan
Rajabhat Maha Sarakham University,Thailand
E-mail : puttiya.arthat@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แนวคิดของแฮร์โรว์ 3) เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติการรำวงมาตรฐาน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านนาโปน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Wilcoxon Signed Ranks Test

ผลวิจัยพบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 88.64/87.27 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ละดับ .05

มีทักษะปฏิบัติการรำวงมาตรฐาน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ อยู่ระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 80 และมีความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.72)

* วันที่รับบทความ: 13 พฤศจิกายน 2563; วันแก้ไขบทความ 24 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 25 ธันวาคม 2563
Received: November 13, 2020; Revised: December 24, 2020; Accepted: December 25, 2020

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ ; ทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ;ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstracts

The purposes of this study were as follows: 1) to development of a learning activities Based-on Harrow's instructional mode for enhancing the performance of Ramwong Matratharn of Prathom Suksa 3 Students with the efficiency at the determining criterion 80/80. 2) to compare the results of achievement between before and after learning. 3) to study the students' practicing skill for Ramwong Matratharn of students. 4) to study the satisfaction of the students with the learning activities. The sample group consisted of Prathom Suksa 3 students 10 people, during the second semester of the 2019 academic year in Ban Naponoi School under Mukdahan Primary Education Service Area Office. The instruments which were used in the study consisted of lesson plans, learning achievement test, the assessment Ramwong Matratharn and satisfaction questionnaire. The data were statistically analyzed by using mean, percentage, standard deviation and Wilcoxon signed ranks test.

The research results showed that the development of a learning activities Based-on Harrow's instructional mode for enhancing the performance of Ramwong Matratharn of Prathom Suksa 3 students indicated that of 88.64/87.27. The competency of achievement of the students after learning was higher than before learning at the .05 level of Significance. The practicing skills for Ramwong Matratharn at the highest level the percentage of 80. And the students were satisfied with the learning activities at the high level. ($\bar{x}$ = 2.72)

Keywords: Learning activities Based-on Harrow's Instructional Mode; Ramwong Matratharn; Learning achievement

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพ ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงแสวงหาความรู้ รวมทั้งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย ตลอดจนกำหนดสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในสาระนาฏศิลป์ ให้มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าทางนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล โดยกำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของสาระนาฏศิลป์ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหว ในรูปแบบต่างๆ สามารถแสดงท่าทางประกอบจังหวะเพลง ตามรูปแบบนาฏศิลป์ มี

มารยาท ในการชมการแสดง รู้หน้าที่ของผู้แสดงและผู้ชม รู้ประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-3)

จากการสังเกตสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ของโรงเรียนบ้านนาโปน้อยที่ผ่านมา ปัญหาที่พบซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนพบว่า เป็นการเรียนการสอนที่ไม่มีครูประจำการ ประจำรายวิชานาฏศิลป์ นักเรียนจึงได้เรียนจากสื่อทางไกลดาวเทียม (DLTV) ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนแบบให้นักเรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ยึดครูตู้ (โทรทัศน์) เป็นศูนย์กลาง (กาญจนา อินทรสุนานนท์ และรุจี รีสมบัติ, 2544 : 35)จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้องและยังไม่เข้าใจท่ารำ และในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังมีพฤติกรรมการถ่ายทอดที่จำเจ ทำให้ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนชินกับการที่ต้องทำตาม และนั่งฟังแบบนิ่งๆ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนาฏศิลป์เป็นวิชาที่เน้นทักษะการฝึกฝนที่ถูกต้องตามแบบแผน ฝึกให้นักเรียนมีนิสัยในการฝึกตนเอง และรู้จักแก้ไขเมื่อมีการฝึกผิดวิธี เมื่อกระทำผิดแล้วยังทำให้เกินความไม่มั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงออกเพราะกลัวผิดซ้ำ รวมทั้งมีความคิดว่าวิชานาฏศิลป์ไทยจดจำท่ารำได้ยาก เป็นวิชาที่น่าเบื่อ ไม่ชอบ ไม่สนุก ซึ่งข้อความดังกล่าวนี้แสดงถึงเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทย (กุลยา ตันติผลาชีวะ,2543 :36 ; ชัยชาญ วงศ์สามัญ,2543 : 46; ทิศนา แขมมณี, 2550 : 63) ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา และช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนมากยิ่งขึ้น ครูผู้สอนควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย น่าสนใจ นักเรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย ส่งผลให้ผู้เรียนได้แสดงออก มีประสบการณ์ด้านต่างๆ รวมถึงให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดได้ปฏิบัติและค้นพบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนจึงควรเลือกใช้วิธีที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และเหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันและนำไปปฏิบัติเองได้ โดยครู มีบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือนักเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้และนำไปสู่แนวทางการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำวิธีจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของแฮร์โรว์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) เรื่อง การรำวงมาตรฐาน เพราะเป็นการสอนที่สามารถลงมือปฏิบัติได้จริง ในขณะที่ครูคอยให้คำปรึกษา ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างธรรมชาติไม่มีความกดดัน รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีความมั่นใจกล้าคิดกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการอันจะทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประโยชน์กับผู้เรียนอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. เพื่อประเมินทักษะปฏิบัติการรำวงมาตรฐาน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Wilcoxon Signed Ranks Test

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 เครือข่ายแก้วมุกดาหาร มี 15 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านนาโปน้อย โรงเรียนนาคำน้อยวิทยา โรงเรียนคำสายทองวิทยา โรงเรียนชุมชนศรีบุญเรือง โรงเรียนบ้านกุดโง้ง โรงเรียนบ้านส้มป่อย “รอดนุกูล” โรงเรียนบ้านดานคำ โรงเรียนบ้านท่าไค้ โรงเรียนบ้านบุ่งอุทัย โรงเรียนบ้านศูนย์ไหม โรงเรียนบ้านโนนศรี โรงเรียนบ้านนาโปนใหญ่-โคกสุวรรณ โรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร โรงเรียนเมืองใหม่ โรงเรียนมุกดาลัย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยในครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านนาโปน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร มีนักเรียน 10 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

1.3 ตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ ความพึงพอใจของนักเรียน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน

2.2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นปรนัยชนิดเลือกตอบ 10 ข้อ

2.3. แบบประเมินทักษะปฏิบัติกิจกรรมรำวงมาตรฐาน เป็นแบบรูบิคสกอร์ (Rubric scores) 4 ระดับ

2.4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบข้อมูล

ในการศึกษาคันคว้า ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretes) เรื่อง รำวงมาตรฐาน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมงกับ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3.2. ดำเนินการสอนตามขั้นตอนในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และให้ทำกิจกรรมตามใบงานท้ายแผน จนครบทั้ง 6 แผน

3.3. หลังจากสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วผู้ศึกษาคันคว้าทำการทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และทดสอบทักษะปฏิบัติการรำวงมาตรฐาน

3.4. ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3.5. นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบทักษะปฏิบัติการรำวงมาตรฐาน และจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายการศึกษาค้นคว้า ด้วยวิธีทางสถิติ

4. วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาดำเนินการ ดังนี้

4.1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 สถิติที่ใช้ ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

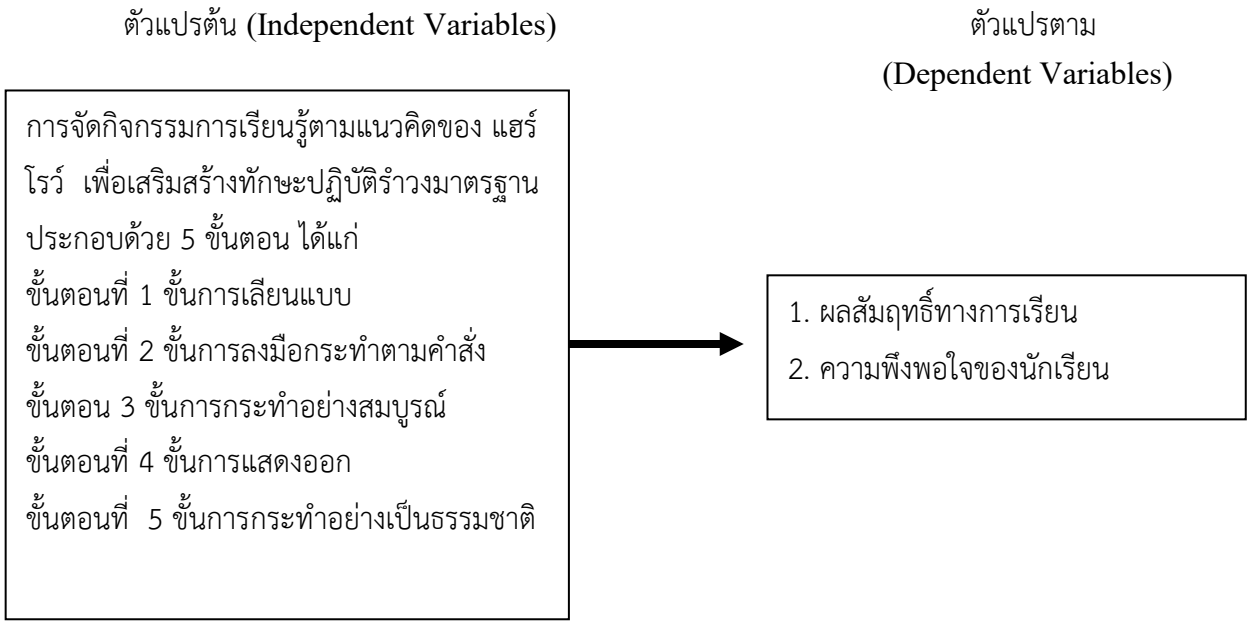
4.2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แผนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียน และหลังเรียน

4.3. ผลการวิเคราะห์ ความสามารถทักษะปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

4.4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ อธิบายโดยแสดงให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

	คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (E_1)		**คะแนนวัดความสามารถหลังเรียน(E_2)**	
N	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
0	283.64	88.64	17.45	87.27

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.74/87.27 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แผนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียน และหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	Sig.
ก่อนเรียน	10	8.4	0.84	0.00
หลังเรียน	10	17.10	0.73	

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตอนที่ 3 เพื่อประเมินทักษะปฏิบัติการรำวงมาตรฐาน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตาราง 3 ตารางแสดงระดับทักษะปฏิบัติ และร้อยละ ของนักเรียนที่มีทักษะปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ระดับทักษะปฏิบัติ		**จำนวนนักเรียน**	**ร้อยละ**
ค่าเฉลี่ย	**แปลผล**		
80-100	ดีมาก	6	80
75-79	ดี	4	70
70-74	ปานกลาง	-	-
0-69	พอใช้	-	-

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับทักษะปฏิบัติ และร้อยละ ของนักเรียนที่มีทักษะปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี

ที่ 3 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 80 อยู่ในระดับดี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 70

ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ที่	รายการ	Mean	S.D.	ความพึงพอใจ
1	นักเรียนพอใจที่ครูทำท่าให้ดูก่อนปฏิบัติเอง	2.60	0.52	มาก
2	นักเรียนมีความสุข สนุก ที่ได้เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติจริง	2.60	0.52	มาก
3	นักเรียนชอบที่ครูปฏิบัติให้ดูทีละท่า อย่างละเอียด	2.90	0.32	มาก
4	นักเรียนพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน	2.60	0.70	มาก
5	นักเรียนพอใจที่ได้จับคู่รำกับเพื่อน	2.80	0.42	มาก
6	นักเรียนชอบการปฏิบัติงานที่ได้ช่วยกันออกความคิดเห็นร่วมกัน	2.90	0.32	มาก
7	นักเรียนสามารถนำทักษะการรำ ไปแสดงในงานต่างๆ	2.80	0.42	มาก
8	นักเรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น	2.80	0.42	มาก
9	นักเรียนมีความพึงพอในเมื่อได้รับคำแนะนำ และเทคนิควิธีการเพิ่มจากครูผู้สอน	2.50	0.71	ปานกลาง
10	นักเรียนมีความสนใจ และชื่นชอบการรำไทยมากขึ้น	2.60	0.52	มาก
	ภาพรวม	**2.72**	**0.13**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จากแบบสอบถามความพึงพอใจโดยใช้ข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 ระดับมาก จำนวน 9 รายการ ระดับปานกลาง จำนวน 1 รายการ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าราย ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ รายการที่ 3 และ 6 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.32 อันดับสอง ได้แก่ รายการที่ 5 และ 8 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.80 และส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.0.42 อันดับที่ 3 ได้แก่ 1 2 4 9 และ 10 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลของการหา ประสิทธิภาพของแผนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 82.74/87.27 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารหลักการทฤษฎีการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ และได้ผ่านกระบวนการ ขั้นตอนในการสร้างอย่างมีระบบและวิธีการเขียนแผนที่ดี ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ มีการนำไปใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ แล้วนำไปจัดทำแผนและสื่อประกอบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพประกอบกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่เรียนดำเนินการเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แผนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียน และหลังเรียนพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

3. ผลการวิเคราะห์ ความสามารถทักษะปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 80 อยู่ในระดับดี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 70

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ รายการที่ 3 และ 6 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ $\bar{x}$ = 2.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ S.D. = 0.32

อันดับสอง ได้แก่ รายการที่ 5 และ 8 โดยมี $\bar{x}$ = 2.80 และ S.D. เท่ากับ 0.0.42 อันดับที่ 3 ได้แก่ 1 2 4 9 และ 10 โดยมี $\bar{x}$ เท่ากับ 2.60 และ S.D. เท่ากับ 0.52

ผลการใช้การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติท่ารำวงมาตรฐานดีขึ้นมาก ช่วยให้นักเรียนฝึกฝนทักษะที่ยังขาดให้สมบูรณ์ และส่งเสริมทักษะให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรเตรียมสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และใบงานให้พร้อมครูต้องคอยดูแลและกำชับให้นักเรียนปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุ

1.2 การจัดการเรียนการสอนตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครูควรอธิบายถึงขั้นตอน แต่ละขั้นในการสอน

1.3 การเรียนการสอนตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ แฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐาน เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติจริงครูคอยแนะนำกำกับดูและอย่างใกล้ชิดเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

1.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองจริงอาจจะคลาดเคลื่อนจากที่วางไว้ ครูสามารถปรับเปลี่ยนช่วงเวลาได้ตามเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และระดับชั้นอื่นให้หลากหลายเกี่ยวกับการดำรงชีวิต

2.2 ควรมีวิจัยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตั้งเป็นสื่อผสมที่เป็นทั้งภาพแสงและเสียงในรูปแบบของมัลติมิเดียเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษานอกเวลาเรียนด้วยตนเอง

2.3 ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะนาฏศิลป์ไทย

2.4. เพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กาญจนา อินทรสุนานนท์ และรุจี รีสมบัติ. (2544). *รำวงมาตรฐาน พิมพ์ลักษณ์.* กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543) *การสอนแบบจิตปัญญา.* กรุงเทพมหานคร: เอดิสันเฟรดเดอร์การพิมพ์.

ชัยชาญ วงศ์สามัญ. (2543). *อยากทำวิจัยในชั้นเรียนแต่เขียนไม่เป็น.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เลี่ยงเชียง.

ทิศนา แขมมณี (2550). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลายหลาย.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตำบลคอรุม จังหวัดอุตรดิตถ์

Building The Social Measures Management On Tourism Sustainable Case Study In Korum District, Uttaradit Province

วราภรณ์ อัศวลาภสกุล,วราภรณ์ อู่ทรัพย์ ,
ชัยภูมิ ชนะภัย,วิชัย เชื้อพิสุทธิ์กุล,นฤภรณ์ พิมมงคล,
ปาริชาติ บุญเรือง ,วัชระ แตงเทศ และ กชกร เขียวอรุณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

Waraporn Atsawalapsakun , Waraporn Au-sab
Chaiyaphum Chanaphai, Wichai Chuapisutkun ,Naruporn Pimmomgkol,
Parichat Boonrueang, Watchara Tangted and Kochakron Kiewarun
Uttaradit Rajabhat University,Thailand
Corresponding Author,E-mail : waraporn.ajnan@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ1) เพื่อศึกษาบริบทภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมของชุมชนคอรุมที่เป็นมาตรการทางสังคมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว 2) เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาคีมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยการสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ และ 3) เพื่อสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่น โฮมเสตย์ และร้านอาหารในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล จากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 100 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติค่าเฉลี่ย ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทำให้ได้มาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญจำนวน 11 หมวดได้แก่ 1) การจัดสร้างและการจัดการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว 2) การรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 3) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 5) การพัฒนาการบริการท่องเที่ยว 6) การจัดบริการที่พัก 7) การพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว 8) การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว 9) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 10) การสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว 11) การรักษาความปลอดภัยของการท่องเที่ยวและบทเฉพาะกาล

* วันที่รับบทความ: 4 พฤศจิกายน 2563; วันแก้ไขบทความ 25 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2563
Received: November 4, 2020; Revised: December 25, 2020; Accepted: December 26, 2020

คำสำคัญ: มาตรการทางสังคม; ความร่วมมือ; การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

Abstracts

This research utilizes mixed methodologies. It aims first, to study the context of Ko-rum's local wisdom and culture as social measures to manage tourism; second, to promote all involved parties, such as local leaders and partnered organizations, to participate in tourism management by creating social measures to create sustainable tourism management for Ko-rum subdistrict, Uttaradit; and third, to create social measures for sustainable tourism management for Ko-rum subdistrict, Uttaradit. The target groups of the research are, highly qualified Thai tourists, local leaders, directors of local administration organizations, locals, homestays operators, and local restaurant owners. The instrument of the research are interviews and survey. This study collects data from 100 Thai tourists. The qualitative data was analyzed through content analysis process. And the quantitative data was analyzed though averages, using a sociological computer application.

The results are the requirement of key informant to management on tourism cooperation in Social measures management on tourism sustainable Case study in Korum District, Uttaradit Province, consists of main point 11 sections of 1) Establish and improve the tourism 2) Tourism environment preserving 3) Tourism management 4) Tourism activities 5) Tourism service developing 6) Accommodation management. 7) Staffs developing for tourism business. 8) Establish and disseminate the tourism knowledge. 9) Disseminate and public the tourism. 10) Tourism commodity. 11) Tourism security and provision.

Keywords: Social Measures; Cooperation; Tourism Management

บทนำ

การท่องเที่ยวในปัจจุบันถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของโลกและเป็นที่ยอมรับกันเกือบทุกประเทศว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้หลักเข้าสู่ประเทศซึ่งอยู่ในอันดับ 1 - 3 จาก 10 อันดับแรกในอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศนั้นๆองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยกิจกรรมซึ่งสามารถแยกออกเป็น 4 ส่วนคือ 1) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำเที่ยวโดยตรงได้แก่กิจกรรมการขนส่งที่พักภัตตาคารบริการนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว 2) กิจกรรมเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการท่องเที่ยวได้แก่กิจกรรมทางบันเทิงพักผ่อนสินค้าที่ระลึก 3) กิจกรรมบริการอื่นๆเช่นสถานีบริการน้ำมันร้านขายของชำกิจกรรมการรักษาพยาบาลและเสริมสร้างสุขภาพเป็นต้นและ 4) กิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรการท่องเที่ยว

ประเทศไทยถือได้ว่ามีศักยภาพสูงสุดในประเทศแถบอาเซียนในด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติประเพณีวัฒนธรรมที่มีความเป็นมาช้านานยากยิ่งที่ประเทศอื่นจะเลียนแบบทั้งศักยภาพทรัพยากรด้านบุคลากรท่องเที่ยวกล่าวคือมีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ด้านการบริการหรือที่เรียกว่าสยามเมืองยิ้มสร้างความประทับใจให้กับชาวต่างชาติที่เดินทางมาเยือนครั้งแรกแล้วกลับมาอีกเป็นครั้งที่ 2

และที่ 3 ด้วยความประทับใจสร้างรายได้ให้ประเทศและประชาชนจำนวนมากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพราะสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างครบวงจรทั้งความงดงามของธรรมชาติมีความพร้อมด้วยระบบอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปด้วยศักยภาพดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวตามมาเพื่อรองรับจานวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี

ตำบลคอรุมเป็นตำบลที่อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ 48 กิโลเมตรซึ่งเป็นตำบลที่เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีภาษาถิ่นที่แตกต่างกันภายในตำบลเดียวกัน เช่นวัฒนธรรมของชาวเวียงจันทร์ในพื้นที่ของหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 6 บ้านกองโคมีประเพณีแห่ต้นผึ้งประเพณียกธงซึ่งประเพณีทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นประเพณีสำคัญของประชาชนในตำบลคอรุมนอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เช่นพิพิธภัณฑ์วัดขวางชัยภูมิวัดเอกาและมีผลิตภัณฑ์ที่มีแห่งเดียวในจังหวัดอุตรดิตถ์คือน้ำตาลมะพร้าวเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจได้นำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองได้อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือนอีกด้วย (องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม,2561 : ออนไลน์)

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงศึกษาถึงปัญหาข้อบกพร่องบางประการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวในตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันอันนำมาสู่การสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ให้ได้มาตรฐานในการบริการนักท่องเที่ยวและสามารถคุ้มครองนักท่องเที่ยวให้ได้รับความเป็นธรรมในการได้รับการบริการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อศึกษาบริบทภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมของชุมชนคอรุมที่เป็นมาตรการทางสังคมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว

2) เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาคีมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยการสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์และ

3) เพื่อสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods) ของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวในตำบลคอรุม ผู้นำ/ผู้ทรงคุณวุฒิระดับชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้านอาหารโฮมสเตย์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์จำนวน 100 คนโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) ผู้นำ/ผู้ทรงคุณวุฒิระดับชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่ตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์จำนวน 5 คนโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 3) ผู้นำชุมชนผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโฮมสเตย์ร้านอาหารและประชาชนในตำบลคอรุมทำการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ยามาเน่ (Taro Yamane', 1973 : 727-728) จำนวน 384 คน จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 9,526 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลณพื้นที่ตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ดังนี้

1) การสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์โดยใช้แบบสอบถามเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางสังคมระเบียบกติกาข้อตกลงร่วมกันในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่ตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์

2) สัมภาษณ์ผู้นำ/ผู้ทรงคุณวุฒิของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้รู้เกี่ยวกับมาตรการทางสังคม ระเบียบกติกา ข้อตกลงร่วมกันในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่ตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์

3) ประชุมสัมมนาระดมความคิด (Brian Stromming) กับผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์และภาคีเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวผู้นำสถานศึกษาและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวครอบคลุมพื้นที่ของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางสังคมระเบียบกติกาข้อตกลงร่วมกันในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่ตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์

4) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชนผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโฮมสเตย์และร้านอาหารในพื้นที่โดยใช้แบบสอบถามเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางสังคมระเบียบกติกาข้อตกลงร่วมกันในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่ตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์โดยคณะนักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5) ดำเนินการยกร่างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์โดยนักวิชาการทางด้านนิติศาสตร์และนักวิชาการทางด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 คนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ถ้อยคำต่าง ๆ ที่ถูกบรรจุอยู่ในร่างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์

6) จัดทำเวทีประชุมระดับตำบลจำนวน 1 ครั้งเพื่อดำเนินการเผยแพร่ผลงานที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ชุมชนและภาคีเครือข่ายชุมชนได้รับทราบผลการดำเนินงานของแผนงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

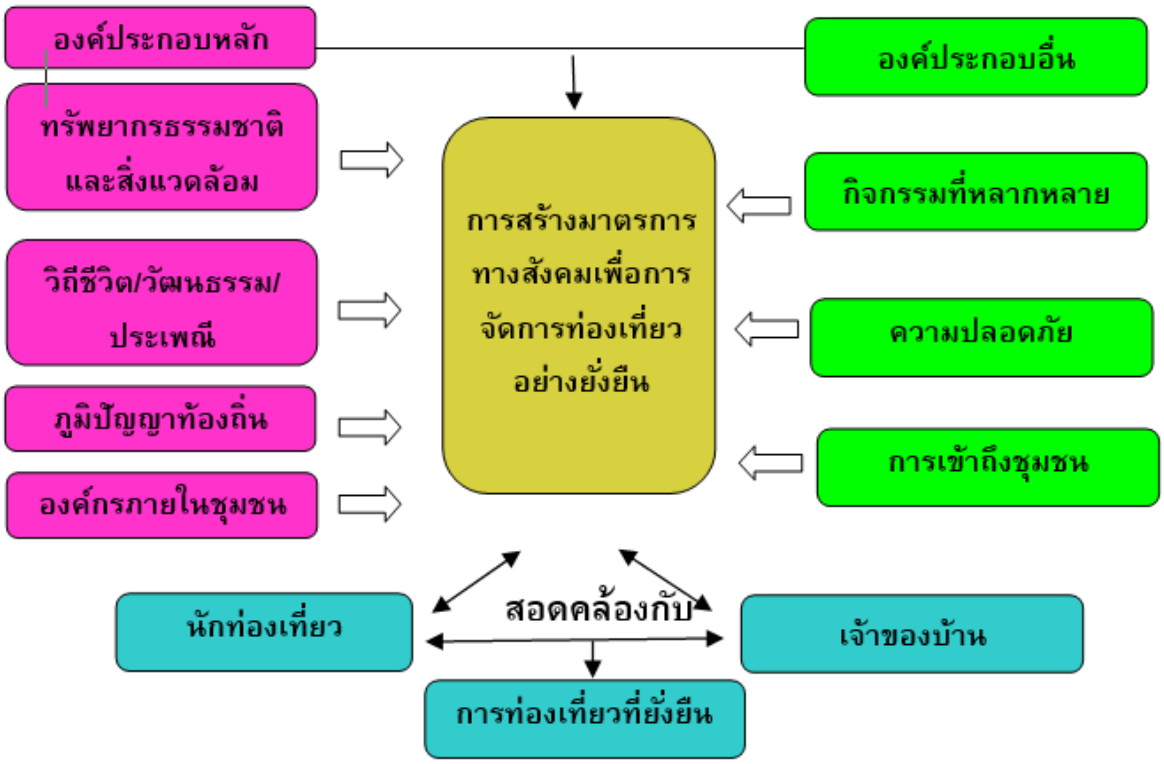
การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณดังนี้

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแนวทางการสัมภาษณ์ และการจัดเวทีระดมสอง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอเป็นคำบรรยายความเรียง

2) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่จำนวนและร้อยละนำเสนอเป็นคำบรรยายประกอบตาราง

3) การแปลความหมายในการประเมินความพึงพอใจหรือระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยเพื่อใช้ในการแปลความโดยใช้อันตรภาคชั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ได้ดังนี้

1. บริบทภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมของชุมชนคอรุมที่เป็นมาตรการทางสังคมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นชุมชนขนาดกลาง มีประวัติการตั้งถิ่นฐานโดยได้ก่อตั้งขึ้นมาเมื่อไรนั้นไม่ปรากฏหลักฐาน ได้มีการเล่าถึงว่าบริเวณคอรุมน่าจะปรากฏขึ้นมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายและรัตนโกสินทร์ตอนต้น เชื่อว่ามีคนมาอาศัยอยู่แถบบ้านกองโค หมู่ที่ **3** และหมู่ที่ 6 อยู่แล้ว ต่อมาได้รับผลกระทบจากศึกสงครามกับพม่าอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นเส้นทางเดินทัพของพม่าโดยอาศัยแม่น้ำน่าน คนเหล่านี้อาจถูกจับมาเป็นเชลยหรือถูกเกณฑ์เป็นทหาร จนมีการวิเคราะห์ตีความว่าเผ่าพันธุ์ของชุมชนคอรุมน่าจะมาจากเวียงจันทน์ เพราะในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ขึ้น ทางไทยได้จัดส่งทัพไปปราบจนได้เวียงจันทน์มาเป็นเมืองขึ้น ขากลับกองทัพไทยได้กวาดต้อนผู้คนเมืองเวียงจันทน์มาเป็นเชลยศึก โดยใช้เมืองพิชัยเป็นเมืองหน้าด่านในการปราบกบฏทั้งนั้น (ฐารินี นวลแหยม และคณะ, 2546 : 73) ตำบลคอรุมตั้งอยู่ในเขตที่ราบลุ่มมีแม่น้ำน่านไหลผ่านจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ผ่านพื้นที่ตำบลคอรุม ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ไปทางทิศใต้ประมาณ 48 กิโลเมตร ปัจจุบันมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 9,526 คน รวม 12 หมู่บ้าน (ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม, 2559 : 15) ชุมชนตำบลคอรุมในช่วงเวลากว่าสิบปีที่ผ่านมานั้น มีอัตลักษณ์เฉพาะของตำบลที่อยู่กันแบบญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีกระบวนการพัฒนาในตำบลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนในการทำงานบริหารจัดการทั้งระดับท้องที่และท้องถิ่นมีการใช้เวทีทางความคิดเพื่อให้ได้ข้อมูลและใช้ข้อมูลในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาตำบล

2. การส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาคีมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยการสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าแนวทางการเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวให้แก่ตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์นั้นมีแนวคิดสำหรับแนวทางการเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวให้แก่ตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ว่ามีปัจจัย/องค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1) การวิเคราะห์กลุ่ม Target

2) การสร้างแหล่งท่องเที่ยวจากประวัติศาสตร์ที่ตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว

3) พยายามผลักดันการท่องเที่ยวไปทีละเรื่องทีละสถานที่หรือทีละเส้นทาง

4) การพัฒนาที่ด้านบุคลากรในงานการบริการทางการท่องเที่ยว

5) การพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือที่ยั่งยืนและเข้มแข็งของทุกภาคส่วน

3. การสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่น โฮมเสตย์ และร้านอาหารในพื้นที่ ส่วนใหญ่มีความต้องการสาระสำคัญเกี่ยวกับมาตรการทางสังคมเพื่อการ

จัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วยเนื้อหาของมาตรการ จำนวน 11 หมวดได้แก่ 1) การจัดสร้างและการจัดการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว 2) การรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 3) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 5) การพัฒนาการบริการท่องเที่ยว 6) การจัดบริการที่พัก 7) การพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว 8) การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว 9) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 10) การสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว 11) การรักษาความปลอดภัยของการท่องเที่ยวและบทเฉพาะกาล

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตำบลคอรุมจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือคนในชุมชนมีความรักและความภาคภูมิใจในทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ชุมชนมีอยู่คนในชุมชนต้องรักษาและหวงแหนธรรมชาติและวัฒนธรรมของตนเองคนในชุมชนมีน้ำใจไมตรีต้อนรับผู้มาเยือนดีคนในชุมชนต้องร่วมมือกันประชาสัมพันธ์ความงามของชุมชนตนเอง และชุมชนต้องมีมาตรการทางสังคม/กฎระเบียบเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยเมื่อมีนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการต้องมีความรู้เรื่องงานบริการและชุมชนต้องมีของที่ระลึกที่โดดเด่นของตนเองเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญรองลงมา สำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นไปอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งรัตน์ หัตถกรรม (2545:124)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปข้อเสนอแนะที่พบจากการทำวิจัยดังต่อไปนี้

1. ควรมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือนำผลการวิจัยไปสู่ภาคปฏิบัติทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พูดสอดคล้องกันว่าตอบแบบสอบถามหรือให้ข้อมูลไปแล้วก็ไม่มีอะไรพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง

2. ควรศึกษาการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวในตำบลคอรุม เพื่อสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างมาตรการทางสังคมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของตำบลคอรุม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความเหมือน ความแตกต่างสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. ควรส่งเสริมให้มีนักวิจัยท้องถิ่นเป็นผู้ทำการศึกษาวิจัยประเด็นความต้องการทางด้านระเบียบว่าด้วยความร่วมมือทางด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเนื่องนักวิจัยท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่รับทราบปัญหาต่าง ๆ อย่างแท้จริงโดยอาจมีพี่เลี้ยงจากสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่สนับสนุนส่งเสริมการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ฐารินี นวนแหยม และคณะ. (2546). *ประวัติศาสตร์เมืองพิชัยเขตการศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์.* อุตรดิตถ์: พิมพ์มิสสันต์.

รุ่งรัตน์ หัตถกรรม. (2545). *แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านผ้าใหม่ตำบลนาโพธิ์อำเภอนาโพธิ์จังหวัดบุรีรัมย์เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.*การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม. (2559). *รายงานการศึกษาสุขภาวะตำบลคอรุมอำเภอพิชัยจังหวัดอุตรดิตถ์.* องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ : อัดสำเนา.

องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม. (2561). สภาพทั่วไป.*ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.korrum.go.th/condition.php)

Yamane, Taro (1973). *Statistics : an introductory analysis*. New York: Harper&Row.

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียวิชาการบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1

Multimedia computer courseware development Internet Network Management For undergraduatesInstitute of Vocational Education Northeastern Region 1

คชา โกศิลา, ภาณุเมศ ชุมภูนท์, กรปภา เจริญชันษา และ สุทธิสา ประดิษฐ์
วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Kacha Kosila,Phanumet Choompun, Kronpapar Charoenshansa and Suthisa Pradit
Udon Thani Vocational College Institute of Vocational Education Northeastern Region
Corresponding Author,E-mail : Krukacha932@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 16 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในศึกษาประกอบด้วย 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกคำตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า (t-test)

ผลการศึกษาพบว่า

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด

* วันที่รับบทความ: 20 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 27 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 29 ธันวาคม 2563
Received: December 20, 2020; Revised: December 27, 2020; Accepted: December 29, 2020

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย; การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต; การพัฒนา

Abstracts

This study aims 1) to develop and find the effectiveness of multimedia computer courseware. To be effective according to the criteria 80/80 2) to compare academic achievement before and after study. With multimedia computer lessons 3) To study student satisfaction towards learning by using multimedia computer lessons, Internet Network Management. For undergraduates Northeastern Vocational Education Institute 1 sample used in this study. Be an undergraduate student Business Computer Udon Thani Vocational College Northeastern Institute of Vocational Education 1 Semester 1 Academic year 2020, 16 people were obtained by random sampling.

(Cluster Sampling) The study tools consisted of 1) multimedia computer lessons, internet network management, 2) pre and post learning achievement test It's a multiple-choice test. Choose 4 answers, 30 questions 3) Student Satisfaction Questionnaire on Computer Multimedia Lessons, Internet Network Management. The statistics used in the analysis of educational data were percentage.Mean, standard deviation, and t-test

The study found that

1. Computer lesson in multimedia network management. For undergraduates Northeastern Vocational Training Institute 1 was effective in accordance with the specified 80/80 criteria.

2. Learning achievement of learners with multimedia computer lessons, Internet network management. For undergraduates Northeastern Institute of Vocational Education 1 after studying higher than before studying Which is consistent with the assumptions

3. The satisfaction of learners with multimedia lessons in Internet network management. For undergraduates Northeastern 1 Vocational Education Institute is at a high level.

Keywords: Multimedia Computing , Internet Network Management; Development

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยได้มีการนำเข้ามาในวงการศึกษามากขึ้นเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในส่วนของสื่อการสอนนับว่ามีบทบาทในการเรียนการสอนเรื่อยมาสื่อการสอนถือได้ว่าเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนมากขึ้น (ยุทธนา สุมามาลย์,2549 : 1)

แนวทางการพัฒนาประเทศที่ยังยืนนั้น การศึกษาถือเป็นหัวใจหลักสำคัญซึ่งจะต้องได้รับการกำหนดให้เป็นนโยบายหลักแห่งชาติ ดังจะเห็นได้จากแนวทางการจัดการศึกษาตามมาตรา แห่ง 22 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และในหมวด 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีทางการศึกษา มาตรา 66 กล่าวว่า “เด็กไทยมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีทักษะเพียงพอที่จะ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (กระทรวงศึกษาธิการ,2545 : 37-38)

การศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมโลกในยุคปัจจุบันมีความก้าวหน้า เพราะการศึกษาทำให้คนมีการพัฒนา มีความรู้ มีความสามารถ การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคนและนำสังคมไปสู่ความเจริญงอกงามในชีวิต และนอกจากนั้นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังกล่าวไว้ตรงกันในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาด้าน ความรู้ ความคิด ความสามารถคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้และพัฒนาตนเองได้ (กระทรวงศึกษาธิการ,2551 : 32)

สื่อมัลติมีเดียเป็นสื่อการสอนซึ่งเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาในรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความสนใจและจำเป็นต้องนำมาจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสังคมการเรียนรู้ ในปัจจุบัน การนำคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมาใช้ผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์นั้นทำให้รูปแบบของบทเรียนคอมพิวเตอร์มีความหมายมากขึ้น ลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นการนำเอาหลักการของบทเรียนโปรแกรมและเครื่องช่วยสอนมาผสมผสานกัน แต่บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียจะมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนที่ดีกว่า เช่น ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหา ความเร็วในการจัดเก็บเนื้อหา การซ่อนและค้นหาคำตอบ การเสริมแรงและการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจและความสามารถของตนเอง บทเรียนมีความยืดหยุ่น สามารถเรียนซ้ำได้ตามที่ต้องการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพราะต้องควบคุมการเรียนด้วยตนเอง มีการแก้ปัญหาและฝึกคิดอย่างมีเหตุผล สร้างความพึงพอใจแก่ผู้เรียน สามารถรับรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างรวดเร็ว เป็นการท้าทายผู้เรียนและเสริมแรงให้อยากเรียนต่อไป (จิณัฐตา อารามพระ. 2553 : 3)

จากการศึกษาถึงประโยชน์และประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นสื่อการสอนเพื่อช่วยแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในทุกรายวิชา นำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน พบว่า นักศึกษาขาดความกระตือรือร้น ไม่มีความสนใจในการเรียนรู้เท่าที่ควร และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาที่เรียน อาจมีผลจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ แต่ที่ผ่านมาคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่ายังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามเกณฑ์ ซึ่งปัญหาเกิดจากศักยภาพในตัวนักศึกษาที่ไม่สามารถจะเรียนรู้ได้ในเวลาจำกัด ไม่สามารถเรียนรู้จากการเรียนการสอนที่ครูใช้สอน ส่งผลให้เรียนรู้ได้ไม่ทันเท่าเทียมกับเพื่อนส่วนใหญ่ อีกประการหนึ่งอาจเกิดจากครูผู้สอนที่ใช้กระบวนการสอน วิธีการสอน การใช้สื่อการสอนที่ไม่สามารถตอบสนองต่อนักเรียนกลุ่มนี้ได้ซึ่งเป็นปัญหาที่ครูผู้สอนจะต้องหาแนวทางแก้ไข โดยต้องจัดหาสื่อการสอนที่มีคุณสมบัติที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ได้มากขึ้น และสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน วิชาการบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้เป็นสื่อนวัตกรรมที่จะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองของแต่ละคน และคาดว่าจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีความสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1
3. เพื่อเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1

ระเบียบวิธีวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 28 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 16 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) เนื่องจากการจัดชั้นเรียนแต่ละห้องเรียนเป็นการจัดแบบคละความสามารถ คือ มีทั้งเด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อนในห้องเดียวกัน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชาการบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ได้ดำเนินการด้วยกระบวนการ ADDIE MODEL 5 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้ (Welty, G. 2007 : 40-48)

1.1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)

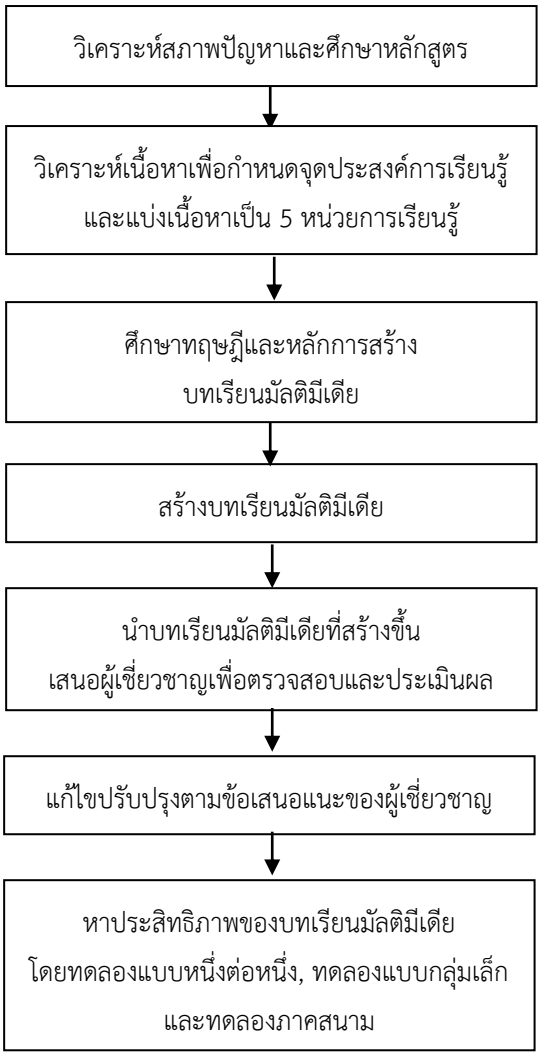
1.2 ขั้นการออกแบบ (Design)

1.3 ขั้นการสร้างและพัฒนา (Development)

1.4 ขั้นการนำไปทดลองใช้ (Implementation)

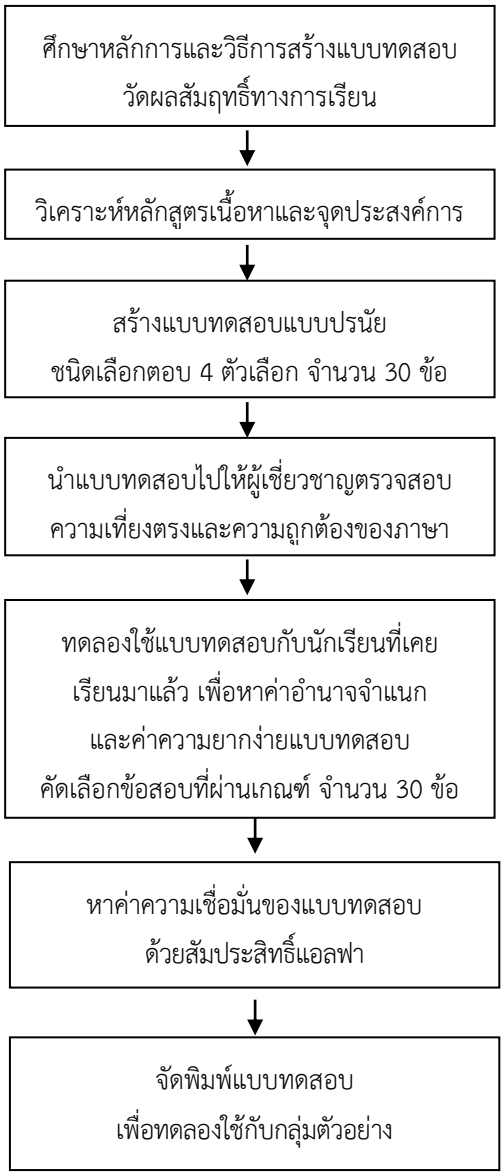
1.5 ขั้นการประเมินผล (Evaluation)

3.1 การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1

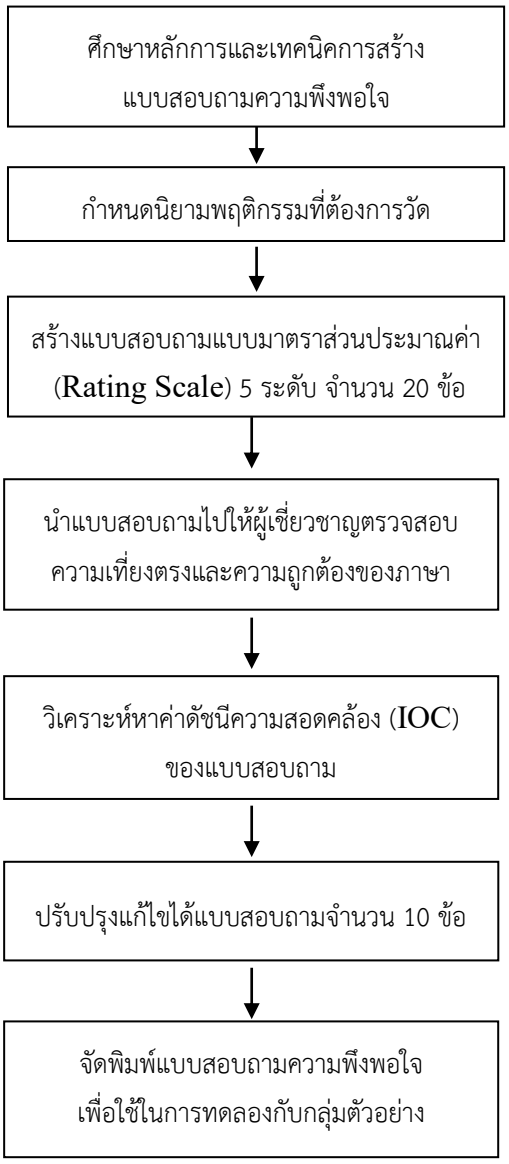
ภาพที่ 1ขั้นตอนการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

3.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3.3 การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขออนุมัติผู้บริหารวิทยาลัยและได้รับอนุมัติให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาค้นคว้ากับนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

4.2 แนะนำรายละเอียดและขั้นตอนวิธีการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบ

4.3 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที บันทึกผลคะแนนของนักศึกษาแต่ละคน

4.4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 16 แผน โดยให้นักศึกษาทำกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละแผนและบันทึกผลคะแนน จนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้

4.5 หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ซึ่งเป็นชุดเดิมกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน แต่สลับข้อคำถามและคำตอบใหม่ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที บันทึกผลคะแนนของนักศึกษาแต่ละคน

4.6 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย จำนวน 15 ข้อ

4.7 รวบรวมข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์และสรุปผลการทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินโดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

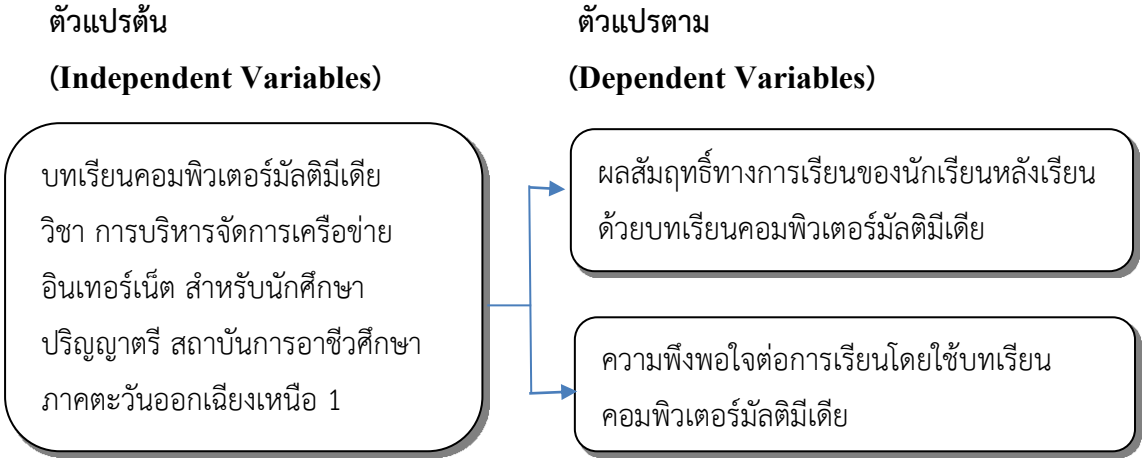
5.1 การวิเคราะห์ร้อยละ (%)

5.2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)

5.3 การวิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ตามเกณฑ์ 80/80 ดังปรากฏผลในตาราง 5.1

ตาราง 5.1 การหาประสิทธิภาพ (E_1 / E_2) ของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

N	คะแนนแบบฝึกหัด (E1)				คะแนนทดสอบหลังเรียน (E2)				ประสิทธิภาพ (E_1 / E_2)
	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	ร้อยละ	
16	40	32.25	3.82	80.63	30	24.06	3.68	81.17	80.63/81.70

จากตาราง 5.1 ผลการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียนรวมทุกหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.63 และคะแนนการทดสอบหลังจากที่เรียนจนครบทุกหน่วยการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81.70 ดังนั้นบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.63/81.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการทดลองสรุปได้ว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้ มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ที่ระดับเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

5.2 ผลวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังปรากฏผลในตาราง 5.2

ตาราง 5.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

กลุ่มตัวอย่าง	การประเมิน	คะแนน	$\overline{X}$	S.D.	t
N = 16	ก่อนเรียน	30	20.15	2.59	16.80*
	หลังเรียน	30	26.35	3.78	

จากตาราง 5.2 ผลการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\overline{X}$=26.35) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$=20.15) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดลองสรุปได้ว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้

5.3 ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังปรากฏผลในตาราง 5.3

ตาราง 5.3 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	สื่อมัลติมีเดียมีการออกแบบให้ใช้ง่าย เมนูไม่สับสน	4.66	0.65	มากที่สุด
2	เนื้อหาบทเรียนครอบคลุมตามจุดประสงค์	4.09	0.59	มาก
3	นักเรียนสามารถอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง	4.50	0.67	มากที่สุด
4	ภาพประกอบทำให้เข้าใจเนื้อหาเพิ่มขึ้น	3.97	0.65	มาก
5	มีการจัดลำดับการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ	4.53	0.72	มากที่สุด
6	กิจกรรมในบทเรียนมัลติมีเดียมีความเหมาะสม	3.94	0.50	มาก
7	มีวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ชัดเจน	3.88	0.49	มาก
8	ตัวอักษร มีขนาด และ สี ชัดเจน อ่านง่าย	3.84	0.45	มาก
9	แบบทดสอบสามารถวัดความรู้ของนักเรียนได้ตรงตามผลการเรียนรู้	4.06	0.62	มาก
10	สื่อมัลติมีเดียช่วยแก้ปัญหาการเรียนไม่ทันเพื่อนได้	4.59	0.71	มากที่สุด
	โดยรวม	4.21	0.32	มาก

จากตาราง 5.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X}$=4.21) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ ตามลำดับดังนี้ คือ บทเรียนมีการออกแบบให้ใช้ง่าย เมนูไม่สับสน ($\bar{X}$=4.66) สื่อมัลติมีเดียช่วยแก้ปัญหาการเรียนไม่ทันเพื่อนได้ ($\bar{X}$=4.59) มีการจัดลำดับการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ ($\bar{X}$=4.53) และนักเรียนสามารถอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง ($\bar{X}$=4.50) ส่วนข้ออื่นๆ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.63/81.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนี้ขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยยึดกรอบแนวคิดและทฤษฎีในการออกแบบบทเรียน คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามลำดับขั้นตอนอย่างละเอียด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผ่านการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\overline{X}$=26.35) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$=20.15) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียน คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นสื่อที่นำเสนอเนื้อหาในลักษณะผสมผสานหลายสื่อเข้าด้วยกัน จึงเกิดแรงกระตุ้นเร้าความ สนใจของนักศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยลดาวัลย์ ภัทรวิวัฒน์ (2556 : 16) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียด้านพื้นฐานงานศิลป์ เรื่องทัศนธาตุ จึงสรุปได้ว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากบทเรียน คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความ เสียง ภาพนิ่ง กราฟฟิก วีดีทัศน์และมีการเชื่อมโยงหลายมิติ ทำให้นักเรียนมีความตื่นเต้นและเร้าความสนใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งแตกต่างจากการเรียนแบบปกติที่สอนโดยครูซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิรัตน์ แสงจันทร์ (2555 : 14) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่องการนำเสนอ ข้อมูลด้วยกราฟสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงสามารถสรุปได้ว่า การเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชา การบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อการเรียนการสอนและเป็นนวัตกรรมที่ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการนำสื่อมัลติมีเดียมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาและการสร้างสื่อมัลติมีเดียนั้นจำเป็นต้องพิจารณา ถึงกลุ่มนักเรียนเป็นสำคัญ ควรสร้างให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระดับการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.* กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จิณัฐตา อารามพระ. (2553). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การสร้างภาพหรือชิ้นงานจากจินตนาการโดยใช้โปรแกรมกราฟิก ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ที่มีรูปแบบบทเรียนแตกต่างกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ยุทธนา สุมามาลย์. (2549). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง เศรษฐศาสตร์จุลภาคเบื้องต้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.* การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ลดาวัลย์ ภัทรวิวัฒน์. (2556). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดียด้านพื้นฐานงานศิลป์เรื่องทัศนธาตุ.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุทธิรัตน์ แสงจันทร์. (2555). *การพัฒนาบทเรียน คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่องการนำเสนอข้อมูล ด้วยกราฟสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองใน พระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Welty, G. (2007). The Design Phase of the ADDIE Model. *Journal of GXP Compliance*,11 (4), 40-48.

ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

The Readiness in Implementing the Land and Building Tax Act B.E. 2562 of Local Governments in Muang District, Khon Kaen Province

วราภรณ์ ธรรมาภิสมัย และ ศิริศักดิ์ เหล่าจันขาม
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Waraporn Thammaphisamai and Sirisak Laochankham
College of Local Administration, Khon Kaen University
Corresponding Author,E-mail : th.waraporn@kkumail.com

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมและรูปแบบในการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ของเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารและบุคลากรท้องถิ่น รวมถึงประชาชน จำนวนรวม 24 คน จากพื้นที่ 4 เทศบาลตำบล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการค้นหาแก่นสาระ (Thematic Analysis) และกำหนดประเด็นสำคัญเพื่ออธิบายความพร้อมและรูปแบบการเตรียมความพร้อมที่ค้นพบก่อนที่จะดำเนินการการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายใหม่ที่บังคับใช้และนำสาระสำคัญที่ได้ไปอธิบายในกรอบการวิเคราะห์ที่กำหนด

ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีและมีรูปแบบการเตรียมความพร้อมใน 4 ลักษณะ ประกอบด้วย1) เทศบาลได้นำแผนการเตรียมความพร้อมที่กำหนดโดยส่วนกลางมาเตรียมวางแผนสู่การปฏิบัติ อย่างไรก็ตามพบว่าเทศบาลไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มการเตรียมการเองเป็นการรอรับการสั่งการจากส่วนกลาง 2) เทศบาลได้ส่งเสริมบุคลากรให้เข้ารับการอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ส่วนกลางจัดและนำมาถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคลากรในองค์กรตลอดจนให้แก่ประชาชนผู้เสียภาษีแต่ยังพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นเป็นเพียงผู้สนับสนุนนโยบายแต่ไม่ได้เข้าร่วมในการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ 3) เทศบาลได้ใช้กลไกการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารในทุกช่องทางที่จะทำให้ข้อมูลเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย แต่ยังพบว่าเทศบาลไม่ได้นำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประโยชน์ในด้านนี้เท่าที่ควร และ 4) เทศบาลได้แสวงหาความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ในพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และเพื่อให้การดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยเสนอแนะว่าผู้บริหารและบุคลากรควรมีความรู้ ความเข้าใจในตัว

* วันที่รับบทความ: 22 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2563
Received: December 22, 2020; Revised: December 29, 2020; Accepted: December 30, 2020

กฎหมายที่จะบังคับใช้และเลือกใช้ช่องทางการเข้าถึงประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้นและให้หน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลต้นทางเปิดการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ร่วมกันในระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ: เทศบาลตำบล; ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง; การเตรียมความพร้อม

Abstracts

This research aims to explain the readiness and the patterns of implementing process of the Land and Buildings Tax Act B.E. 2562 of the municipalities in Muang District, Khon Kaen Province.The data were collected by conducting in-depth interviews with 24 key informants in four municipalities which included local administrators, local officials, and local citizens. The researcher employed thematic analysis to identify the significant themes that explained the patterns of implementation found in the preparation for implementing the new law.

The research shown that the municipalities are n ready for collecting tax and there are four patterns found in implementing process: 1) The municipalities have adopted a centrally designated readiness plan to prepare for implementation. However, it was found that the municipalities did not initiate the preparatory plan itself, 2) The municipalities have sent local officials to attend the training course arranged by the Department of Local Administration in order to gain understanding and then transfer knowledge and information toother local officials in their municipalities as well as to taxpayers. However, it was found that local administrators were only policy advocates but did not participate in the training, 3)The municipalities rarely used social media as it should be in order to communicate about the new law with their citizens, and 4) The municipalities sought to coordinate with other local governmentsfor exchanging experiences in the operation and to collaborate with other government sectors to exchange the updated tax information.The researcher suggested that local administrators and local officials should have knowledge and understanding about new law. In addition, the municipalities should use more channels to reach citizens via social media. Big Data about taxation among government agencies should be shared and accessible.

Keywords: Municipality; Land and Building Tax; Readiness

บทนำ

หน้าที่หลักในการจัดบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่งเสริมและพัฒนาชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข ปลอดภัยและมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางสังคมโดยรัฐจะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนและเหมาะสมกับสถานะทางการเงินการคลังเช่น การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นต้นเพื่อให้การดำเนินการบริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐจำเป็นต้องจัดเก็บรายได้เพื่อใช้จ่ายในการจัดบริการสาธารณะดังกล่าว ซึ่งสัดส่วนรายได้ของประเทศโดยส่วนใหญ่มาจากการจัดเก็บภาษีประเภทต่าง ๆ ประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศกำหนดให้อำนาจการจัดเก็บภาษีไม่ได้จำกัดเพียงแค่รัฐบาลกลาง แต่ยังได้กระจายอำนาจในการจัดเก็บภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ ได้เอง (พรสวรรค์ สุดดี, 2558: 168-178)

สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญทั้งมิติทางการเมืองและมิติโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานในชุมชนท้องถิ่นของตนซึ่งก็ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจอย่างเป็นรูปธรรมในประเทศไทย ภายหลังจากรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวประกาศใช้ ก็ได้มีการออกกฎหมายลูกหลายฉบับที่กำหนดให้อำนาจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งฉบับที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีบางประเภทได้เอง รวมทั้งกำหนดการจัดสรรเงินรายได้ของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้กำหนดแหล่งที่มาของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่14) พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่3) พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562 : ออนไลน์) นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียมและเงินรายได้ตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร โดยรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) รายได้จากภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้ายและอากรฆ่าสัตว์ 2)รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ ได้แก่ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2534 ภาษีสรรพสามิต ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม และค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดินและ 3) รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้/ระบุวัตถุประสงค์ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475 และภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ถึงแม้จะมีความพยายามในการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองและจัดเก็บภาษีในท้องถิ่นเอง จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ยังพบว่า ภาษีประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองในปีงบประมาณ พ.ศ.2558-2562 มีสัดส่วนที่น้อยมากต่อรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563 : ออนไลน์)

จากข้อมูล ภาพรวมรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง แยกตามประเภทรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2562 ประเภทรายได้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ และภาพรวมรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2562 มีรายละเอียดดังตารางที่ 1.1 และตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.1 รายได้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558–2562

ประเภทรายได้	ปี 2558 (ล้านบาท)	ปี 2559 (ล้านบาท)	ปี 2560 (ล้านบาท)	ปี 2561 (ล้านบาท)	ปี 2562 (ล้านบาท)
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	26,939.97	29,059.80	32,008.16	33,385.09	35,559.31
ภาษีบำรุงท้องที่	932.29	953.67	957.00	939.26	968.05

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563 : ออนไลน์

ตารางที่ 1.2 รายได้รวม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558–2562

ประเภทรายได้	ปี 2558 (ล้านบาท)	ปี 2559 (ล้านบาท)	ปี 2560 (ล้านบาท)	ปี 2561 (ล้านบาท)	ปี 2562 (ล้านบาท)
รายได้จัดเก็บเอง	56,700.93	58,115.73	62,033.98	63,623.12	66,689.45
รายได้จากรัฐจัดสรร	274,820.28	279,004.33	302,333.41	327,662.56	328,933.50
รายได้จากเงินอุดหนุน	259,787.99	246,745.65	238,744.45	245,287.52	275,803.82
รวม	591,309.20	583,865.71	603,111.83	636,573.20	671,426.76

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563 : ออนไลน์

จากข้อมูลในตารางแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างรายได้ในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการลดภาระของรัฐบาลในการให้เงินอุดหนุน ตามที่กำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549

ในระยะต่อมาเมื่อสภาพความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างในการบริหารภาครัฐมีการเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับมีการขยายตัวของชุมชนเมือง กฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 และกฎหมายภาษีบำรุงท้องที่พ.ศ.2508 ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว และการจัดเก็บภาษีภายใต้กฎหมายของทั้งสองฉบับไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน จึงได้มีความพยายามผลักดันร่างกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาโดยตลอด (เอกราช บุญเริง, 2558: 118-132) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ กระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินขยายฐานในการจัดเก็บภาษี ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ มีความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี และเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จนกระทั่งเมื่อวันที่13 มีนาคม 2562 พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 จึงได้ประกาศบังคับใช้ และยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งสองฉบับดังกล่าว แต่

ในห้วงของการประกาศใช้หรือก่อนการประกาศใช้กฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ได้สร้างความตื่นตระหนกให้กับประชาชนทั่วประเทศ เกิดกระแสการคัดค้านไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการเสนอการเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และเกิดเสียงสะท้อนขอให้รัฐบาลทบทวนอัตราการเก็บภาษีดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าเป็นการเพิ่มรายจ่าย มีผลกระทบต่อคนชั้นกลางมากกว่าคนรวย (โพสต์ทูเดย์, 2558: ออนไลน์) และพบว่าก่อนที่กฎหมายจะบังคับใช้ เจ้าของทรัพย์สินบางรายได้เปลี่ยนสภาพที่ดินรกร้างว่างเปล่าให้เป็นพื้นที่การเกษตรเพื่อจะได้รับการยกเว้นภาษี และหลังจากกฎหมายได้บังคับใช้ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังไม่พร้อมในการปฏิบัติตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่จัดเก็บและประชาชนผู้เสียภาษีเกิดความสับสนจากความไม่ชัดเจนในการจัดเก็บภาษี (ไทยพีบีเอส, 2563 : ออนไลน์) จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า การประกาศกฎหมายใหม่ออกมาบังคับใช้ จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับผู้ปฏิบัติสามารถนำนโยบายหรือกฎหมายฉบับนี้ไปปฏิบัติใช้กับประชาชนในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ประเด็นปัญหาสำคัญของการออกพระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้ โดยสรุปพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 แต่ภายหลังจากที่ได้ประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวและเมื่อนำมาปฏิบัติแล้วเกิดประเด็นปัญหาต่าง ๆ เช่น ระยะเวลาในการบังคับใช้ ความไม่พร้อมของข้อมูล ความล่าช้าของการออกกฎหมายลำดับรองและความไม่ชัดเจนของการจัดเก็บภาษี ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น กระทรวงมหาดไทยจึงเห็นชอบให้ขยายกำหนดเวลาดำเนินการของผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท 0808.3/ว7475 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2562 กำหนดให้ขยายเวลาการดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี โดยเลื่อนการแจ้งการประเมินภาษีจากเดือนกุมภาพันธ์ 2563 เป็นภายในเดือนมิถุนายน 2563 และเลื่อนการชำระภาษีจากเดือนเมษายน 2563 เป็นภายในเดือนสิงหาคม2563 เป็นต้นไป (มติชน, 2562 : ออนไลน์) ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2563 ได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบางประเภท ในอัตราร้อยละ 50 สำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่เป็นห้องชุด ที่ดินที่ตั้งโรงงานผลิตไฟฟ้า และที่ใช้เป็นเขื่อนและเกี่ยวเนื่องกับเขื่อน ลดภาษีอัตราร้อยละ 90 สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่รอการขายของสถาบันการเงิน โครงการจัดสรรที่ดิน อาคารชุด ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ระหว่างการพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรม และวันที่ 10 มิถุนายน 2563 ก็ได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบางประเภท ในอัตราร้อยละ 90 เพื่อบรรเทาผลกระทบเนื่องจากการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563 : ออนไลน์)

ในประเด็นการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562ได้มีผู้ศึกษาในระดับพื้นที่ในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดนราธิวาส โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษี แต่จะมีความแตกต่างกันในระดับ

ของความพร้อมตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระดับการศึกษา และอายุงาน ไม่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการเตรียมความพร้อม (เอกราช บุญเริง, 2558: 118-132; มายามีน หวันฮัซซัน และคณะ 2563: ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายใหม่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจจัดเก็บภาษีจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ซึ่งจะต้องดำเนินการกับประชาชนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ขณะเดียวกันรัฐต้องจัดเก็บภาษีได้อย่างครบถ้วน ถูกต้องและชัดเจน นำรายได้มาพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญอย่างยั่งยืน ประชาชนและชุมชนได้รับผลตอบแทนคืนในเชิงของนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมการให้ดี เนื่องจากมีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง รัฐต้องพร้อมสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ

ด้วยความไม่พร้อมของข้อมูล ความไม่ชัดเจนของการจัดเก็บภาษี ความไม่พร้อมของกฎหมายลำดับรอง การเลื่อนการชำระภาษี การเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และสภาพปัญหาเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทางปฏิบัติ จึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัย ต้องการที่จะหาคำตอบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการที่จะปฏิบัติหรือดำเนินการตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 หรือไม่ อย่างไร โดยงานวิจัยนี้จะศึกษากรณีศึกษาเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลของการศึกษาจะนำไปสู่การหากลไกในการที่จะสนับสนุนและยกระดับความพร้อมของผู้บริหารและบุคลากรตลอดจนประชาชนในพื้นที่เพื่อรองรับการปฏิบัติและการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมและรูปแบบการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากลไกการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เกี่ยวกับความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ศึกษาเฉพาะกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาลตำบลที่ตั้งในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้คัดเลือกเทศบาลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยใช้วิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ประมาณการรายรับและสถิติรายรับจริง

ประเภทรายได้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562จากมากไปหาน้อย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการสัมภาษณ์แบบด้วยเครื่องมือที่เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดเก็บภาษี ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน4คน ผู้อำนวยการกองคลังจำนวน 4 คน หัวหน้าฝ่ายพัฒนารายได้/หัวหน้าฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน จำนวน4คน และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนผู้มีหน้าที่ชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 12 คน เพื่อประเมินความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

2.ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษี พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 และกฎหมายหรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแนวทางการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัยและคำถามหลักของการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 24 คนในเทศบาลตำบลที่คัดเลือกมาแล้ว 4 แห่ง หลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ได้นำข้อมูลไปตรวจสอบความครบถ้วนและวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.วิเคราะห์สภาพความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 จากการจดบันทึกและการถอดเทปเสียงสัมภาษณ์

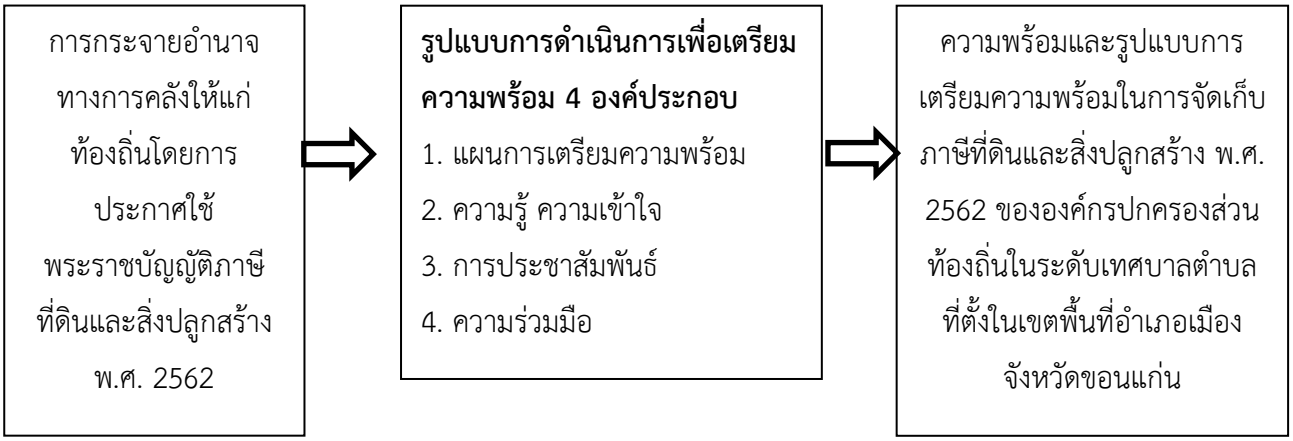
2. วิเคราะห์ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

3. ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ ถูกรวบรวมโดยจัดสร้างรหัสอ้างอิงประเด็นที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยทั้งหมด เพื่อเปรียบเทียบระดับความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มเป้าหมายว่ามีสภาพเป็นอย่างไรและประเด็นที่เป็นสาระสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction Approach) และอภิปรายผลซึ่งแสดงให้เห็นความสอดคล้องของการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความสอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏในงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยจากการรวบรวมและสรุปขั้นตอนการปฏิบัติตามหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0808.3/ว 0107 ลงวันที่ 8 มกราคม 2561 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเตรียมการรองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561: ออนไลน์) และหนังสือสั่งการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนมาก ที่ มท 0808.3/ว 618 ลงวันที่ 28

กุมภาพันธ์ 2563 ที่แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานความคืบหน้าการเตรียมการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและให้เร่งรัดดำเนินการจัดทำบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563 : ออนไลน์) ประกอบกับแนวคิดการกระจายอำนาจทางคลัง (Fiscal Decentralization) ที่อธิบายลักษณะการมอบอำนาจจากรัฐบาลส่วนกลางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้เองและมีอำนาจในการจัดเก็บภาษี (Saito, 2011: 491) ดังกรอบแนวคิด ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 หรือไม่ อย่างไรนั้น ผลการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ศึกษามีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติใหม่ และพบว่ามีรูปแบบการเตรียมความพร้อมใน 4 ลักษณะ อันประกอบด้วย แผนการเตรียมความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ และความร่วมมือ โดยผู้วิจัยจะได้อธิบายรายละเอียด ดังนี้

แผนการเตรียมความพร้อม

ในประเด็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 พบว่า เทศบาลตำบลมีการวางระบบและแผนการเตรียมความพร้อมที่กำหนดมาจากส่วนกลาง โดยมีรูปแบบในการดำเนินงานอยู่ 3 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 เทศบาลได้จัดทำแผนเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตามแผนที่ส่วนกลางกำหนด โดยกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือสั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเตรียมความพร้อมซึ่งในแผนดังกล่าวได้กำหนดรายละเอียดในการดำเนินการและกำหนดเวลาแล้วเสร็จในแต่ละขั้นตอน จากข้อมูลที่พบผู้วิจัยมีข้อสังเกตุว่า การวางแผนการเตรียมการดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการริเริ่มโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองแต่เป็นการสั่งการจากส่วนกลาง

รูปแบบที่ 2 เทศบาลได้จัดให้มีการประชุมซักซ้อมการดำเนินการตามแผนการเตรียมความพร้อมที่ส่วนกลางกำหนดให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายพัฒนารายได้และฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนและสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของส่วนกลาง

และรูปแบบที่ 3 เทศบาลได้มีการออกสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบเพื่อปรับฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เป็นปัจจุบันเพื่อรองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามกฎหมายฉบับใหม่ที่มีการประกาศใช้ ดังบุคลากรของเทศบาลท่านหนึ่งได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า

> *"...เทศบาลมีการเตรียมการเพื่อรองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยได้ดำเนินการตามแผนและหนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทยแจ้งให้อปท.ศึกษารายละเอียดร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและซักซ้อมทำความเข้าใจในการดำเนินการตามแผนการเตรียมความพร้อมรองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างก่อนที่ร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 จะมีผลใช้บังคับ..."*
>
> (หัวหน้าฝ่ายพัฒนารายได้ เทศบาลตำบล, 22 กันยายน 2563)

สำหรับแผนการเตรียมการเพื่อรองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นแผนการดำเนินการที่กำหนดโดยกระทรวงมหาดไทยสั่งการเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งดำเนินการภายใต้กรอบระยะเวลาที่กฎหมายและระเบียบซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนด ซึ่งกระบวนการออกสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและนำข้อมูลที่สำรวจได้มาจัดทำฐานข้อมูล มีข้อจำกัดและมีระยะเวลาในการดำเนินการน้อย ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้เตรียมการในการเตรียมความพร้อมของข้อมูลไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีหนังสือสั่งการจึงส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างไม่ทันตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยส่วนใหญ่ไม่ได้มีการวางแผนการสำรวจข้อมูลดังกล่าวก่อนการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมและเป็นการดำเนินการโดยรอการสั่งการจากส่วนกลาง ทั้งๆ ที่ทราบก่อนแล้วว่าจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ศึกษาจะมีการเตรียมการภายหลังจากที่ได้รับหนังสือสั่งการ ดังบุคลากรท้องถิ่นได้กล่าวถึงในประเด็นนี้ว่า

> *"...ในการดำเนินการตามแผนการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเทศบาลออกสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างไม่ทันตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดเนื่องจากข้อมูลทรัพย์สินในเขตพื้นที่ของเทศบาลมีเป็นจำนวนมาก...)*
>
> (หัวหน้าฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน เทศบาลตำบล, 25 กันยายน 2563)

กล่าวโดยสรุปในประเด็นนี้ได้ว่า เทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีแผนการเตรียมความพร้อม และมีการซักซ้อมทำความเข้าใจในการดำเนินการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากร แต่ภายใต้การเตรียมความพร้อมพบว่าเป็นการเตรียมความพร้อมที่ดำเนินการภายหลังจากการ สั่งการจากส่วนกลาง มิได้เป็นการเตรียมความพร้อมในเชิงรุกจากการดำเนินการของเทศบาลเอง และไม่ได้มีการวางแผนการสำรวจข้อมูล ทั้ง ๆ ที่ทราบมาก่อนแล้วว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวมีกำหนดในการบังคับใช้ที่ชัดเจน

ความรู้ความเข้าใจ

ในประเด็นความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ของผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า เทศบาลมีกระบวนการสร้างความรู้และความเข้าใจทั้งให้กับผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในพื้นที่ที่จะต้องชำระภาษีโดยนำกระบวนการการจัดการความรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กรเข้ามาประยุกต์ใช้

การจัดการความรู้ภายในองค์กรพบว่า เทศบาลได้มีการมอบหมายให้บุคลากรผู้รับผิดชอบเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ที่จัดโดยหน่วยงานส่วนกลางและสถาบันการศึกษา ภายหลังจากการอบรมบุคลากรที่ได้รับมอบหมายจะนำเอาความรู้และความเข้าใจดังกล่าวมาถ่ายทอดผ่านกระบวนการจัดการความรู้ในองค์กร (KM) อย่างไรก็ตามจากข้อมูลพบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นไม่ได้เข้าร่วมการอบรมความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างร่วมกันกับบุคลากรของเทศบาลแต่พบเพียงการมอบนโยบายในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและการสนับสนุนเชิงงบประมาณเพื่อรองรับการจัดเก็บภาษีดังกล่าว

ในส่วนของการจัดการความรู้ภายนอกองค์กร พบว่า เทศบาลได้มีกระบวนการสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่ประชาชนโดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างก่อนและหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างอย่างไรก็ตามในปีแรกของการจัดเก็บ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจและให้ความร่วมมือในการชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เนื่องจากการได้รับส่วนลดภาษีจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ถึงแม้เทศบาลจะมีกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนแล้วก็ตาม จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ยังพบว่าประชาชนทราบและเข้าใจว่าจะมีการปรับเปลี่ยนกฎหมายฉบับใหม่แต่ยังขาดความรู้และความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 โดยมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนยังไม่เป็นที่สนใจในรายละเอียดของกฎหมายฉบับใหม่เท่าใดนัก เนื่องจากยอดการชำระภาษีไม่แตกต่างจากปีที่ผ่านมาอันเนื่องมาจากการเยียวยาจากรัฐบาลอันเกิดจากผลกระทบโควิด-19 แต่ในปีถัดไปทางเทศบาลก็ยังไม่ทราบนโยบายในการลดอัตราการชำระจึงยังไม่ได้มีการชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบ แต่หากเมื่อการจัดเก็บภาษีเป็นไปตามกฎหมายปกติก็อาจส่งผลทำให้ประชาชนเกิดความไม่เข้าใจได้ ดังเช่น บุคลากรท้องถิ่นและประชาชนผู้ชำระภาษีได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

> *“...ส่งบุคลากรไปอบรมทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินและ ฝ่ายพัฒนารายได้ หลังจากที่เข้ารับการอบรมมาแล้วจะมีการประชุมซักซ้อมกันภายในฝ่าย และมีกระบวนการให้ความรู้ภายในฝ่ายระหว่างเจ้าหน้าที่กับหัวหน้าฝ่าย และได้มีหนังสือเชิญประชาชนและผู้เสียภาษีมารับฟังเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่จัดที่สำนักงาน...”*

(หัวหน้าฝ่ายพัฒนารายได้ เทศบาลตำบล, 15ตุลาคม 2563)

“...ปีนี้ได้ไปชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแล้ว มีความพึงพอใจและยอมรับ เนื่องจากยอดการชำระภาษีไม่สูงกว่ายอดที่เคยชำระในปีที่ผ่านมา หากปีถัดไปยอดจะเป็นเท่าใดตนไม่ทราบ...”

(ประชาชนผู้เสียภาษี, 25 กันยายน 2563)

เทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวิเคราะห์ในภาพรวม พบว่ามีกระบวนการสร้างความรู้และความเข้าใจ ทั้งในส่วนของผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลและประชาชนผู้มารับบริการหรือประชาชนผู้เสียภาษี แต่ยังพบว่าในระดับผู้บริหารท้องถิ่นยังไม่ได้มีกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้ารับการอบรมพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่จัดโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นหรือสถาบันต่าง ๆ เท่าที่ควร และในขณะเดียวกันในความไม่ชัดเจนของการตีความของกฎหมาย ส่งผลให้เทศบาลเกิดความไม่ชัดเจนในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ให้กับประชาชน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบในระยะยาวอันเนื่องมาจากการชำระภาษีที่สูงขึ้นได้

การประชาสัมพันธ์

ในการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 นั้น พบว่าเทศบาลได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อกฎหมายและวิธีปฏิบัติในการชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามกฎหมายใหม่ โดยมีการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายรูปแบบและช่องทาง เช่น การพบปะพูดคุยกับประชาชนทั้งในและนอกสถานที่ การติดต่อทางโทรศัพท์ จดหมายแจ้งไปยังประชาชนโดยตรงและผ่านผู้นำชุมชน การติดประกาศประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายในชุมชนและหมู่บ้าน แผ่นพับ ป้ายคัดเอาท์ และเว็บไซต์ของเทศบาล แต่ไม่พบการสื่อสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ดังบุคลากรท้องถิ่นได้กล่าวถึงในประเด็นนี้ว่า

“...เทศบาลมีการประชาสัมพันธ์การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างโดยการพบปะพูดคุยกับประชาชนทั้งในและนอกสถานที่ การติดต่อทางโทรศัพท์ จดหมาย การติดประกาศประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายในชุมชนและหมู่บ้าน แผ่นพับ ป้ายคัดเอาท์ เว็บไซต์ (website) ของเทศบาล เหมือนที่เคยประชาสัมพันธ์ทุกปี...”

(ผู้อำนวยการกองคลัง เทศบาลตำบล, 24 กันยายน2563)

จากข้อมูลที่พบจะเห็นว่าเทศบาลมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามกฎหมายใหม่ โดยใช้รูปแบบของการประชาสัมพันธ์ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบดั้งเดิม และไม่พบว่ามีเทศบาลแห่งใดได้นำเทคโนโลยีสำหรับอุปกรณ์พกพาหรือแพลตฟอร์มเคลื่อนที่ (Mobile Platform) มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เช่น การตั้งกลุ่มไลน์ระหว่างเทศบาลและผู้ชำระภาษี การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ การส่งอีเมล์ (E-mail) หรือการส่งข้อความ (SMS) เพื่อการเข้าถึงข้อมูลของผู้ชำระภาษีได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดและเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการชำระภาษี

ความร่วมมือ

ในมิติของความร่วมมือผู้วิจัยพบความร่วมมือที่เกิดขึ้นในกระบวนการดำเนินการตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ใน 2รูปแบบ คือ ความร่วมมือภายใน (Internal Collaboration) และความร่วมมือภายนอก (External Collaboration) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความร่วมมือภายในเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เทศบาลได้มีความร่วมมือภายในเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในขั้นตอนการปฏิบัติ การตีความของประเภททรัพย์สิน อัตราการจัดเก็บภาษีและการประเมินภาษี นอกจากนั้นทางเทศบาลได้ประสานความร่วมมือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเกี่ยวกับความถูกต้องชัดเจนในการปฏิบัติตามหนังสือสั่งการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรเครือข่ายเป็นอย่างดี

> *“...การตีความของสิ่งปลูกสร้างไม่ชัดเจน บางครั้งสิ่งปลูกสร้างเดียวกันแต่ละท้องถิ่นจะตีความไม่เหมือนกัน หากข้อมูลไม่ชัดเจนจะโทรสอบถามไปที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นหรือสอบถามเทศบาลใกล้เคียงว่ามีการตีความเหมือนกันหรือไม่...”*
>
> (หัวหน้าฝ่ายพัฒนารายได้ เทศบาลตำบล, 15 ตุลาคม 2563)

ความร่วมมือภายนอกกับหน่วยงานภาครัฐอื่น

นอกจากเทศบาลจะได้รับความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ยังพบว่าเทศบาลได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆที่เป็นราชการส่วนภูมิภาค เช่น เทศบาลได้ประสานความร่วมมือกับกรมที่ดินผ่านสำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่นในการจัดส่งข้อมูลรูปแปลงที่ดินให้แก่เทศบาล เพื่อให้เทศบาลนำข้อมูลรูปแปลงที่ดินลงในโปรแกรมแผนที่ภาษี ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้เทศบาลนำไปใช้ในการออกสำรวจที่ดินและสิ่งปลูกสร้างภายในเขตพื้นที่ของเทศบาล พร้อมจัดทำบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและประกาศให้ประชาชนตรวจสอบเพื่อขอแก้ไขให้ถูกต้อง จากข้อมูลพบว่าฐานข้อมูลที่ได้รับจากกรมที่ดินมีความไม่เป็นปัจจุบันโดยจะเห็นได้ว่าข้อมูลที่ได้รับจากกรมที่ดินไม่สอดคล้องกับข้อมูลปัจจุบันที่เจ้าของที่ดินครอบครองอยู่ ซึ่งในประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่าในการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับใหม่ยังมีความไม่พร้อมในด้านข้อมูลรวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งหากเทศบาลได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องก็จะส่งผลกระทบและเกิดอุปสรรคในกระบวนการจัดเก็บภาษีของเทศบาล

นอกจากนั้นเทศบาลยังได้ประสานความร่วมมือกับกรมธนารักษ์ผ่านสำนักงานธนารักษ์พื้นที่จังหวัดขอนแก่นในการจัดส่งข้อมูลราคาประเมินที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้เทศบาลเพื่อประกาศราคาประเมิน อัตราภาษีที่จัดเก็บ และแจ้งการประเมินภาษีให้ผู้เสียภาษีทราบ จากข้อมูลพบว่ากรมธนารักษ์ยังดำเนินการเตรียมข้อมูลไม่แล้วเสร็จ ส่งผลให้เทศบาลไม่สามารถประกาศราคาประเมินทุนทรัพย์ของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้ทันระยะเวลาที่กำหนด มีผลให้กระทรวงมหาดไทยต้องขยายกำหนดเวลาดำเนินการตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดิน

และสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เฉพาะการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ประจำปี พ.ศ. 2563 เป็นการทั่วไป ดังที่บุคลากรท้องถิ่นท่านหนึ่งได้กล่าวถึงในประเด็นนี้ว่า

> *"...กรมที่ดินส่งข้อมูลรูปแปลงที่ดินมาให้เทศบาล ปัญหาที่พบคือที่อยู่ของเจ้าของที่ดินไม่เป็นปัจจุบันและความล่าช้าของการจัดทำราคาประเมินทุนทรัพย์ของกรมธนารักษ์ส่งผลกระทบและเป็นอุปสรรคต่อการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง.."*
>
> (หัวหน้าฝ่ายพัฒนารายได้ เทศบาลตำบล, 15 ตุลาคม 2563)

ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานข้อมูลบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นมาตรฐานเดียวกัน สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสอดคล้องกับห้วงระยะเวลาในการประกาศใช้กฎหมาย แต่ยังคงพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถแจ้งบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้ถูกต้องครบถ้วนตามกรอบระยะวลาที่กำหนดสะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อมโยงของข้อมูลที่จะนำไปสู่กระบวนการในการปฏิบัติ ยังมีอุปสรรคต่อการจัดเก็บภาษี เช่น ข้อมูลมีความล่าช้าและไม่เป็นปัจจุบัน ซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลในขั้นตอนการนำไปปฏิบัติและการให้บริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปในประเด็นนี้ได้ว่า เทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความร่วมมือร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้งในรูปแบบภายในและภายนอก แต่ยังคงพบประเด็นของความไม่พร้อมของข้อมูล การไม่มีแพลตฟอร์มกลางของข้อมูล และไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่งผลกระทบทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถแจ้งบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้ถูกต้องครบถ้วนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด เกิดความล่าช้า เป็นเหตุให้เกิดการขยายกำหนดเวลาดำเนินการตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีและรายได้ ประจำปี 2563 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ลดลง

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาทบทวนและเปรียบเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 พบว่าผลการศึกษามีความสอดคล้องในบางประเด็นกับผลงานของเอกราช บุญเริง (2558 : 118-132) ที่ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ที่พบว่าเทศบาลตำบลมีความพร้อมระดับปานกลาง แต่การศึกษาดังกล่าวเน้นการเปรียบเทียบความพร้อมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ แต่ไม่ได้ศึกษาลงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการเตรียมความพร้อม นอกจากนั้นยังพบว่าผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องในบางประเด็นกับผลงานวิจัยของมายามีน หวันฮัซซัน และคณะ (2563 : ออนไลน์) ที่ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนราธิวาส โดยเฉพาะประเด็นความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมซึ่งงานวิจัยดังกล่าวพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน

จังหวัดนราธิวาสในภาพรวมมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติใหม่ อย่างไรก็ตามยังมีบางประเด็นที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้นการอธิบายระดับความพร้อมในทางสถิติ แต่ไม่ได้อธิบายให้เข้าใจถึงบริบทเฉพาะในด้านต่าง ๆ ของกระบวนการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ช่วยอธิบายให้เห็นภาพในระดับพื้นที่และสะท้อนลักษณะสำคัญในบริบทเฉพาะเทศบาลตำบล โดยมุ่งเน้นอธิบายให้เห็นถึงความพร้อมในการเตรียมการในระดับกระบวนการ ถึงแม้ในภาพรวมจะพบว่าเทศบาลตำบลโดยส่วนใหญ่ที่ศึกษาจะมีการเตรียมความพร้อม แต่ก็ยังพบจุดที่ต้องปรับปรุงโดยเฉพาะการคิดเชิงรุก โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากส่วนกลาง การสร้างความเข้าใจให้ทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนรับรู้และเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมายฉบับใหม่นี้ อีกทั้งสะท้อนให้เห็นภาพว่าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องยังติดอุปสรรคในเรื่องของการแลกเปลี่ยนข้อมูลรวมถึงการตรวจสอบความถูกต้อง นอกจากนั้นเทศบาลยังต้องปรับใช้และนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการสื่อสารกับประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

เมื่อนำแนวคิดการกระจายอำนาจทางการคลังจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น (Fiscal Decentralization) ของ Fumihiko Saito (2011 : 484-500) มาอภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ จะพบว่า การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย โดยเฉพาะจากบริบทพื้นที่ที่ศึกษายังเป็นการถูกกำกับควบคุมจากส่วนกลางและดำเนินการภายใต้คำสั่งการนับตั้งแต่ขั้นเตรียมความพร้อม รวมถึงการนำเอานโยบายไปปฏิบัติยังเป็นลักษณะสั่งการจากบนลงล่าง (Top-Down Appraoch) ซึ่งตามแนวคิดการกระจายอำนาจทางการคลัง ถือว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีอำนาจที่แท้จริงหรือไม่มีอำนาจสมบูรณ์ในการตัดสินใจทางการเงินการคลังได้เอง

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

จากข้อค้นพบในด้านการเตรียมความพร้อมผู้วิจัยเสนอว่า หน่วยงานที่กำกับดูแลกฎหมายในส่วนกลางควรมีระบบการเตรียมความพร้อม กำกับ ติดตาม และประเมินผล ทั้งในระดับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติและประชาชน โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อน หลังจากนั้นจึงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ไปสร้างกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ประชาชน นอกจากนั้น ควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งเปิดช่องสายด่วนเพื่อให้คำปรึกษาและความรู้เกี่ยวกับการชำระภาษีตามพระราชบัญญัติใหม่นี้ และให้นำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการสื่อสารกับประชาชนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้สนใจควรนำเอาผลการศึกษาเฉพาะบริบทจาก 4 ลักษณะการเตรียมความพร้อมที่ค้นพบ ไปพัฒนาเป็นแบบสำรวจ เพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาในบริบทพื้นที่และประชากรที่กว้างขึ้น เช่น

ในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ซึ่งจะทำให้เห็นว่าบริบทในระดับภูมิภาคหรือประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติใหม่นั้น จริงหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผลของการศึกษาดังกล่าว อาจทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการปรับปรุงหรือกำหนดมาตรการที่จะขับเคลื่อนให้การนำเอานโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). หนังสือราชการ สถ. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา:http://www.dla.go.th/upload/document/type2/2018/1/19364_1_1515645231757.pdf

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). หน่วยงานภายใน. กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น.ระเบียบ/กฎหมาย. *ออนไลน์*.สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2563.แหล่งที่มา:https://dla.go.th/servlet/teplateOrganizeServlet?organize=law

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). ข้อมูลรายได้ อปท. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา:https://dla.go.th/work/maoey/index.jsp.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). หนังสือราชการ สถ. *ออนไลน์.* สืบค้น 24 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา:http://www.dla.go.th/upload/document/type2/2020/2/23143_1_1582867451084.pdf

ไทยพีบีเอส. (2563). ความท้าทายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง: ชั่วโมงทำกิน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2563. แหล่งที่มา: https://youtube.be/G2RxL3hp3nQ

พรสวรรค์ สุดดี. (2558). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี เทศบาลตำบลกุดปลาดุกอำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 12 (1),168-178

โพสต์ทูเดย์. (2558). เก็บภาษีบ้าน รัฐโยนภาระประชาชน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2563. แหล่งที่มา:https://www.posttoday.com/politic/report/351762

มติชน. (2562). จัดเก็บภาษีที่ดินฯ ยุ่งยากจนต้องขยาย. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2563. แหล่งที่มา : https://www.matichon.co.th/local/news_1810778

มายามีน หวันฮัซซัน และคณะ. (2563). ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนราธิวาส.เอกสารประกอบการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11.วันที่ 17 กันยายน 2563. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. จังหวัดสงขลา. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2563.แหล่งที่มา:http://www.hu.ac.th/conference/proceedings2020/

เอกราช บุญเริง. (2557). ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารการเมืองการปกครอง,* 5 (1), 118-132

Saito, F. (2011). Decentralization. In Mark Bevir (Ed.), the SAGE Handbook of Governance. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

Development of Microsoft Teams-Based Learning Model for Introduction to Political Science

ธนวัฒน์ ชาวโพธิ์,
ภัทรพล เสริมทรง, สุขชัย วงษ์จันทร์ และสุทิน เลิศสพุง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
Thanawat Chaopho,
Phatraphon Sermsong, Sukhachai Wongchan and Suthin Lertsapung
Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus,Thailand
Corresponding Author,E-mail: thanawat.cha@mbu.ac.th

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์โดยใช้ Microsoft Teams (2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาจากการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบ กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ซึ่งลงทะเบียนเรียนรายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 32 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย (1) มคอ. 3 รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ (2) แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams (3) แบบประเมินด้านเนื้อหาของรูปแบบ (4) แบบประเมินห้องเรียนออนไลน์ของรูปแบบ และ (5) แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มไม่อิสระ

ผลการวิจัย พบว่า (1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.37) ด้านเนื้อหาของรูปแบบ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.44) ด้านห้องเรียนออนไลน์ของรูปแบบ มีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.44) (2) นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้สูงขึ้นจากการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ โดยผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (3) นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ที่ระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.50)

* วันที่รับบทความ: 20 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2563
Received: December 20, 2020; Revised: December 29, 2020; Accepted: December 30, 2020

คำสำคัญ: การพัฒนา; รูปแบบการจัดการเรียนรู้; รัฐศาสตร์เบื้องต้น; ไมโครซอฟต์ ทีมส์

Abstracts

The objectives of the research were (1) to develop the Microsoft Teams-based learning model for the subject "Introduction to Political Science," (2) to study the students' learning achievement from the model, and (3) to study the students' satisfaction with the model. The target group was a total of thirty-two first-year students of Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, majoring in Government and studying Introduction to Political Science in the first semester of the academic year 2563. The instruments used for data collection comprised of (1) Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF) 3 for Introduction to Political Science, (2) Assessment for Microsoft Teams-based Learning Model for Introduction to Political Science, (3) Content Assessment for Microsoft Teams-based Learning Model for Introduction to Political Science, (4) Online Classroom Assessment for Microsoft Teams-based Learning Model for Introduction to Political Science, and (5) Student Satisfaction Survey on Microsoft Teams-based Learning Model for Introduction to Political Science. The statistics used for data analysis composed of percentage, arithmetic mean, standard deviation, and the t-test for dependent samples.

The findings of the research were as follows: (1) The developed model was found efficient for learning. The opinion of the experts on the model was found to be overall at a high level ($\overline{X}$ = 4.37). Their opinion on the model's content was found to be overall at a high level ($\overline{X}$ = 4.44); their opinion on the model's online classroom was found to be overall at a high level ($\overline{X}$ = 4.44). (2) The learning achievement of the students from the model was found to be higher and the students' posttest was found to be higher from their pretest at a statistically significant level of 0.01. (3) The students' satisfaction with the model was found to be overall at a high level ($\overline{X}$ = 3.50).

Keywords: Development; Learning Model; Introduction to Political Science; Microsoft Teams

บทนำ

จากกรณีของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือที่ทราบกันดีในชื่อว่า Covid 19 ซึ่งนับเป็นหนึ่งในหายนะภัยหรือพิบัติภัยครั้งร้ายแรงต่อมวลมนุษยชาติ เพราะนับตั้งแต่ที่เกิดการระบาดตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 จนกระทั่งล่าสุด (30 กรกฎาคม 2563) พบว่า จำนวนผู้ติดเชื้อสูงถึง 17,163,725 คน จำนวนผู้เสียชีวิต 669,110 คน และพบผู้ติดเชื้อมากถึง 215 ประเทศ (Covid-19 Coronavirus Pandemic. 2020 : Online) และจากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ธุรกิจหลายอย่างต้องหยุดชะงักเป็นเวลานานเพื่อลดการระบาด ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อความเป็นอยู่ของประชาชนจำนวนมากมากกว่าจำนวนของผู้ติดเชื้อหลายสิบเท่า ทุกภาคส่วนล้วนได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง ไม่เว้นแม้กระทั่งแวดวงการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับตัวตามด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากมาตรการกักตัวอยู่กับที่พักเพื่อหลีกห่างจากการพบปะของประชาชน สถานศึกษาจึงต้องเปลี่ยนมาใช้รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ระบบการศึกษายังสามารถดำเนินต่อไปได้ท่ามกลางวิกฤติครั้งนี้

การเรียนการสอนออนไลน์ (online learning) จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนแบบเดิมมาเป็นการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย นอกจากนี้ยังหมายถึงการเรียนทางไกล (distance learning) หรือการเรียนผ่านเว็บไซต์อีกด้วย การเรียนการสอนออนไลน์ (online learning) เป็นเรียนทางผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บวกกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชากร การเรียนการสอนออนไลน์เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาการเรียนประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ และสื่อผสม (Multimedia) อื่น ๆ สิ่งเหล่านี้จะถูกส่งตรงไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser ทั้งผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคนสามารถติดต่อ สื่อสาร ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยใช้ E-mail, Chat, Social Network เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้แบบออนไลน์จึงเหมาะสำหรับทุกคนและเรียนได้ทุกเวลา (worathan technology. 2020 : Online)

ที่ผ่านมามีการพัฒนาเทคโนโลยีออนไลน์ด้านการเรียนการสอนมาอย่างตลอด ซึ่งได้รับความนิยมและแพร่หลายในกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น ไม่ได้แพร่หลายจนกลายเป็นกระแสหลักของการศึกษา โดยสามารถอนุมานเอาจากการเกิดนิยามการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอนผ่านเว็บ (web-based instruction – WBI) การเรียนการสอนทางไกล (distance instruction) การเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรม (programmed instruction) และยังมีการเรียนการสอนรูปแบบอื่น ๆ ที่สอดคล้องกันอีกมากมาย ทางสถาบันการสอนเองก็มีเทคโนโลยีที่ออกแบบมาสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์อีกหลายอย่าง เมื่อเกิดวิกฤติ Covid 19 ระบบการเรียนการสอนออนไลน์จึงกลายเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถเปิดช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลทำให้การทำงานหรือทำธุรกิจ และทำกิจกรรมอื่น ๆ ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เกิดมีแอพพลิเคชั่นอย่าง Zoom, Google Meet และ Microsoft Teams เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับภาคธุรกิจ ภาคบริการ และภาคการศึกษาได้นำไปใช้เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการศึกษา และเพื่อรักษาระยะห่างทางสังคมลดการติดเชื้อโรคจากการสัมผัสได้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เป็นสถานศึกษาอีกแห่งหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคร้ายนี้ จึงจำเป็นต้องนำเอาแอพพลิเคชั่นการเรียนการสอนออนไลน์เข้ามาใช้เพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปได้ และจากการประชุมปรึกษาหารือของคณะผู้บริหาร คณาจารย์และฝ่ายเทคโนโลยีของวิทยาเขต ทั้งหมดมีความเห็นตรงกันเพื่อนำ Microsoft Teams เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน ทั้งนี้ในรายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำเอาแอพพลิเคชั่น Microsoft Teams เข้ามาใช้เป็นห้องเรียนเสมือนจริง (visualized classroom) ซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวก และนักศึกษาก็สามารถเรียนผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างสะดวก โดยผู้สอนสามารถบรรยาย มอบหมายงาน ติดตามงาน และให้คะแนนได้อย่างสะดวก สามารถเก็บข้อมูลและประวัติ

การศึกษาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในที่เดียว ผู้เรียนก็มีความสะดวก สามารถเรียน ทบทวน ทำงานส่งทางออนไลน์ และนำเสนองานผ่านระบบได้ โดยยังสามารถจัดเก็บผลงานของตนเองไว้ได้ไม่สูญหาย

จากข้อมูลที่กล่าวถึงมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams เพื่อศึกษาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยประเมินจากความพึงพอใจของนักศึกษาจากการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปเป็นแนวทางและแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาจากการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams” ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ซึ่งลงทะเบียนเรียนรายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 32 รูป/คน และใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 มคอ. 3 รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์

2.2 แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

2.3 แบบประเมินด้านเนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

2.4 แบบประเมินห้องเรียนออนไลน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

2.5 แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาสังเขปรายวิชาและคำอธิบายรายวิชาใน มคอ.2 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

3.2 ร่าง มคอ.3 เสนอหลักสูตรเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ประกอบการสอนในรายวิชา

3.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย และวารสานต่าง ๆ เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับออนไลน์ ได้แก่ การเรียนการสอนทางไกล การเรียนการสอนผ่านเว็บ การเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรมประยุกต์ การประชุมทางไกล และแอพพลิเคชั่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ Microsoft Teams

3.4 การออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในเรื่องของคุณสมบัติองค์ประกอบการเรียนการสอนบนเว็บ ทรัพยากรสนับสนุนต่าง ๆ และ Microsoft Teams เพื่อนำมากำหนดเป็นพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

3.5 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Microsoft Teams ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ หลักสูตร เนื้อหา แนวทาง วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางและพื้นฐานในการสร้างรูปแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

3.6 พัฒนา/สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

3.7 นำแบบประเมินเนื้อหา รูปแบบ และห้องเรียนออนไลน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของรูปแบบ

3.8 หาคุณภาพเครื่องมือระหว่างสร้าง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บจำนวน 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้แก่ ความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นย่อย ประเด็นหลัก วัตถุประสงค์ของเครื่องมือและตรวจสอบความเป็นปรนัย ได้แก่ ความชัดเจนของภาษา การใช้ภาษาไม่คลุมเครือ ไม่ซับซ้อน เป็นต้น

3.9 หาคุณภาพเครื่องมือหลังสร้าง เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินให้คะแนนคำถามแต่ละข้อ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาดังนี้

ให้คะแนน +1 สำหรับข้อที่แน่ใจว่าสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 สำหรับข้อที่ไม่แน่ใจ

ให้คะแนน -1 สำหรับข้อที่แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

นำคะแนนความคิดเห็นมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2527: 60)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา

R = คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคือข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป เป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.60 ลงมาเป็นข้อคำถามที่ต้องปรับปรุงหรือตัดออก

3.10 ดำเนินการสอนออนไลน์โดยใช้ Microsoft Teams ตามรูปแบบการจัดการเรียนสอนที่สร้างขึ้น

3.11 ทำการเก็บข้อมูลผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นระยะเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา

3.12 การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบประเมิน ในส่วนที่เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจะดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

3.13 นำข้อมูลจากการประเมินมาแจกแจงความถี่ ค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อคำถาม คือ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมระดับมาก มีความเหมาะสมระดับปานกลาง มีความเหมาะสมระดับน้อย มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด และหาค่าร้อยละของแต่ละความคิดเห็น การแจกแจงค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อคำถาม คือ

คะแนน 5 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

3.14 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นในแต่ละข้อความ โดยนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อคำถาม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

3.15 ออกแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

4. การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ผล

4.1 นำแบบสอบถามทั้งหมดไปตรวจสอบความสมบูรณ์

4.2 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

4.4 วิเคราะห์และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในแต่ละบทเรียนของนักศึกษา

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

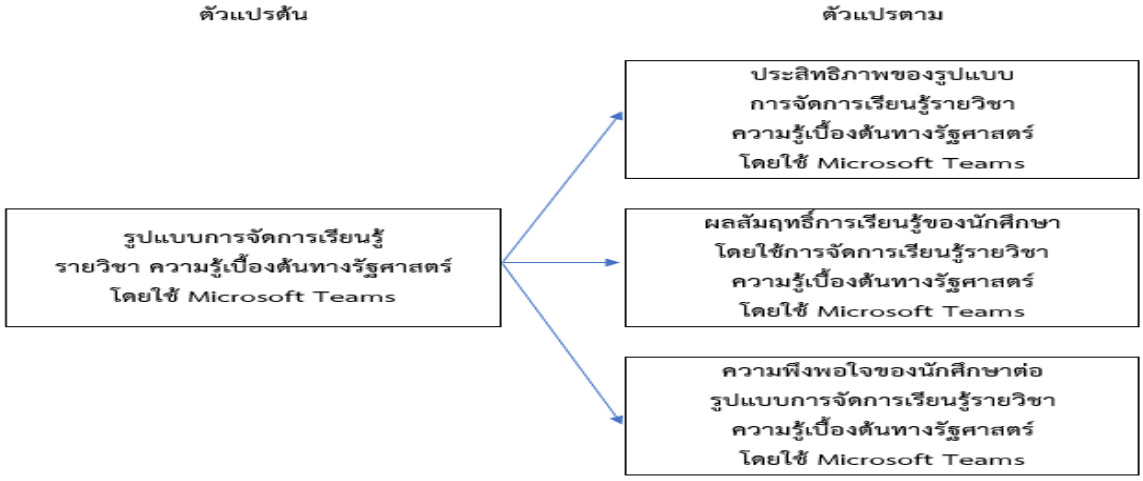
5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาความสอดคล้องของข้อความกับสิ่งที่ต้องการวัด

5.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test for dependent samples

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method research) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Microsoft Teams เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ ซึ่งสามารถแสดงออกมาเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้อง ต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ที่พัฒนาขึ้นมาสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

จากการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 4.37, S.D. = 0.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนผ่านเว็บ ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.58) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบของรูปแบบ ($\overline{X}$ = 4.36, S.D. = 0.00) แนวคิดและหลักการ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับเป้าหมาย ($\overline{X}$ = 4.33, S.D. = 0.58) และ องค์ประกอบของรูปแบบมีความครอบคลุมตามองค์ประกอบหลักของรูปแบบการสอนทั่วไป ($\overline{X}$ = 4.33, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

จากการประเมินด้านเนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การจัดรูปแบบของห้องเรียนออนไลน์ ($\overline{X}$ = 4.47, S.D. = 0.00) รองลง มา ได้แก่ ความเหมาะสมของตัวอักษรที่ใช้ ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.00) การนำทางและการเชื่อมโยง ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.00) การปฏิสัมพันธ์ ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.00) และความเหมาะสมของห้องเรียนออนไลน์ ($\overline{X}$ = 4.42, S.D. = 0.00)

จากการประเมินห้องเรียนออนไลน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อการประเมินห้องเรียนออนไลน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์โดยใช้ Microsoft Teams โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเหมาะสมของตัวอักษรที่ใช้ ($\overline{X}$ = 4.56) และการนำทางและการเชื่อมโยง ($\overline{X}$ = 4.56) รองลงมา ได้แก่ การจัดรูปแบบของห้องเรียนออนไลน์ ($\overline{X}$ = 4.47) การปฏิสัมพันธ์ ($\overline{X}$ = 4.44) และความเหมาะสมของห้องเรียนออนไลน์ ($\overline{X}$ = 4.42) ตามลำดับ

2. นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้สูงขึ้นจากการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams

เมื่อประเมินจากผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาจากการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams โดยประเมินจากผลคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในเรื่อง “ขอบเขตของคำว่า การเมืองการปกครอง” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.09) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 1.56) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “ความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของวิชารัฐศาสตร์” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.22) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 3.88) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “รัฐ” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ =

6.44) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 4.25) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “อำนาจอธิปไตย” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.56) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 4.41) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “ปรัชญาการเมืองของ Plato และ Aristotle” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 5.00) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 2.59) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “อุดมการณ์ทางการเมือง” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.28) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 4.19) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “ระบบการปกครอง” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.38) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 4.41) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “สถาบันทางการเมือง” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.22) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 3.81) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.78) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 4.63) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “ความรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.09) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 3.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมือง” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 5.88) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 3.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “การมีส่วนร่วมและการเคลื่อนไหวทางการเมือง” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.34) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 4.34) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.28) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 4.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่อง “การบริหารงานภาครัฐและระบบราชการ” พบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 6.22) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 3.88) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ที่ระดับมาก

นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.50, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ วิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์เป็นวิชาที่ฝึกฝนได้ ($\overline{X}$ = 4.75, S.D. = 0.51) และวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 4.75, S.D. = 0.44) รองลงมา ได้แก่ วิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องใช้สมองมาก ($\overline{X}$ = 4.66, S.D. = 0.48) ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์มีผลต่อการประกอบอาชีพในอนาคต ($\overline{X}$ = 4.66, S.D. = 0.48) วิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์เป็นวิชาที่ทำให้คนกล้าแสดงออก ($\overline{X}$ = 4.63, S.D. = 0.55) วิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์เป็นวิชาที่น่าสนใจมาก ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.50) วิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์เป็นวิชาที่ทำให้เกิดความสนุกสนาน ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.50) ข้าพเจ้ารู้สึกสดชื่นเมื่อทำงานวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.50) ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่อได้เรียนวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.50) วิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์เป็นวิชาที่เรียนรู้ได้ยากมาก ($\overline{X}$ = 2.03, S.D. =

0.69) ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดเมื่อเรียนความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ ($\overline{X}$ = 1.78, S.D. = 0.61) ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลใจทุกครั้งเมื่อเรียนความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ ($\overline{X}$ = 1.78, S.D. = 0.61) การเรียนวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ไม่ช่วยให้ชีวิตก้าวหน้า ($\overline{X}$ = 1.75, S.D. = 0.67) ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ไม่ได้ช่วยพัฒนาประเทศ ($\overline{X}$ = 1.75, S.D. = 0.67) และ ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อเรียนความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ ($\overline{X}$ = 1.63, S.D. = 0.66)

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ที่พัฒนาขึ้นมาสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ อันเนื่องมาจากโปรแกรมประยุกต์ Microsoft Teams ได้รับการออกแบบและพัฒนาบนพื้นฐานของความต้องการที่หลากหลายและนำเอาความสามารถของโปรแกรมต่าง ๆ ที่ไมโครซอฟท์พัฒนาขึ้นเข้ามารวมไว้ด้วยกัน โดยเฉพาะโปรแกรมสำหรับการประชุมทางไกล (video conferencing) ช่วยให้การเรียนการสอนบนห้องเรียนเสมือนจริงดำเนินไปได้ โดยอาจารย์เป็นผู้บรรยายและนักศึกษาเป็นผู้เรียน รวมไปถึงการอนุญาตให้นักศึกษาเป็นผู้นำเสนอ อาจารย์เป็นผู้ดำเนินการประชุม และนักศึกษาคนอื่น ๆ เป็นผู้เรียน หรือจะเป็นการอภิปรายในชั้นเรียน นอกจากนี้อาจารย์ยังสามารถให้นักเรียนเป็นผู้บรรยายโดยรีโมทเข้ามาใช้ทรัพยากรบนเครื่องของอาจารย์ได้โดยตรง มีฟังก์ชั่นบันทึกการประชุมออนไลน์ ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับการเขียนรายงานการประชุมในภายหลัง มีกระดานไวท์บอร์ดให้ทุกคนในชั้นเรียนได้ร่วมกันแชร์ความรู้ ความเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ ให้อำนาจแก่ผู้จัดการประชุมหรือจัดการเรียนการสอนในการควบคุมหรืออนุญาตให้ใครแสดงความเห็นได้บ้าง มีระบบปฏิทินเพื่อการนัดหมายล่วงหน้า ซึ่งจะทำงานโดยอัตโนมัติตามที่กำหนดเวลานัดหมายไว้ มีระบบจดบันทึก (One Notes) แยกเป็นสัดส่วน ทั้งของอาจารย์และของนักศึกษา อีกทั้งยังสามารถติดตั้งโปรแกรมอื่น ๆ ตามความต้องการหรือตามความถนัดและจำเป็นต่อการใช้งานของอาจารย์ผู้บรรยาย รวมไปถึงมีระบบการสั่งการบ้าน ระบบการตรวจงานมอบหมาย รวมไปถึงระบบการบันทึกผลการเรียน อีกทั้งยังสามารถติดตามประวัติการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างสะดวก เมื่อโปรแกรมที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์พร้อม การจัดระบบการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนก็ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการพิจารณาว่ามีรูปแบบที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างไร ซึ่งจากรูปแบบที่คณะผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาขึ้นนั้นก็ยึดเกณฑ์ของรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บไซต์ โดยอาศัยความสามารถด้านการประชุมแบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ของโปรแกรมไมโครซอฟท์ ทีมส์ และระบบงานอื่น ๆ

ทั้งนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์โดยใช้ Microsoft Teams ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมาย 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาวิชา 4) ระบบคอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ต 5) ปัจจัยสนับสนุน 6) กระบวนการเรียนการสอน 7) ปฏิสัมพันธ์ 8) นักศึกษา 9) ผู้สอนรายวิชา 10) ผู้เชี่ยวชาญประจำวิชา และ 11) การประเมินผล และพบว่ารูปแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ สุรพล บุญลือ (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริงแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในระดับอุดมศึกษา โดยผลการวิจัยปรากฏว่า 1. การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริงแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในระดับอุดมศึกษาได้ขั้นตอนรูปแบบจำนวน 13 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายในการเรียนการสอน 2) การวิเคราะห์ผู้เรียน 3) การออกแบบเนื้อหาบทเรียน 4) การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก 5) การเตรียมความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน 6) การกำหนดบทบาทผู้สอน 7) การสร้างแรงจูงใจในการเรียน 8) การดำเนินการเรียนการสอน 9) กิจกรรมเสริมทักษะ 10) ควบคุมกระบวนการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักใช้ FILA Model 11) กำหนดช่วงเวลาทดสอบ 12) การประเมินผลการเรียน (การประเมินตามสภาพจริง) และ 13) ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุง และงานวิจัยของ สรพงศ์ สุขเกษม (2559: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี โดยผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ โดยมีการปฐมนิเทศในสัปดาห์แรก หลังจากนั้นแต่ละสัปดาห์จะมีขั้นตอนการเรียนการสอนดังนี้ (1) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์นอกชั้นเรียน (2) กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีกิจกรรมย่อยตามลำดับ ดังนี้ (2.1) ทดสอบระหว่างเรียน (2.2) ทบทวนความรู้ (2.3) กำหนดประเด็นปัญหา (2.4) กิจกรรมกลุ่มย่อย (2.5) การประเมินผล องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ และองค์ประกอบที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ

2. นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้สูงขึ้นจากการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams โดยการเปรียบเทียบผลคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทั้ง 14 เรื่องที่มีการเรียนการสอนพบว่า ผลคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล บุญลือ (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริงแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในระดับอุดมศึกษา โดยผลการวิจัยพบว่า ผลของการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนจากห้องเรียนเสมือนจริงแบบใช้ปัญหาเป็นหลักพบว่า มีผลการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เรียนจากห้องเรียนปกติโดยใช้ปัญหาเป็นหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยของ ยอดนภา เกษเมือง (2554: บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการเรียนการสอนบนเว็บไซต์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิศวกรรมอุตสาหการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ อัญชลี บุญฤทธิ์ (2554: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริง โดยผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริงสูงกว่าผู้เรียนที่เรียน

จากห้องเรียนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 งานวิจัยของ นิลุบล ทองชัย (2556: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนออนไลน์ (Online-Based Learning Media) เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ” สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า คะแนนสอบหลังเรียน ($\overline{X}$ = 66.51, S.D. = 18.26) สูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน ($\overline{x}$ = 33.21, S.D. = 14.14) เฉลี่ยที่ 33.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ สรพงศ์ สุขเกษม (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี โดยผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ที่ระดับมาก โดยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.50, S.D. = 0.09) โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลุบล ทองชัย (2556 : 12) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนออนไลน์ (Online-Based Learning Media) เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ” สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยพบว่า ผลความพึงพอใจของผู้เรียนต่อกิจกรรมการเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ในระดับมากในทุกประเด็นคำถาม งานวิจัยของ ยอดนภา เกษเมือง (2554: บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการเรียนการสอนบนเว็บไซต์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิศวกรรมอุตสาหการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยพบว่า ความพึงพอใจของทั้ง 2 กลุ่มอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของ สุรพล บุญลือ (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริงแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในระดับอุดมศึกษา โดยพบว่า นักศึกษาที่เรียนผ่านห้องเรียนเสมือนจริงมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนด้วยห้องเรียนเสมือนจริงแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในระดับอุดมศึกษาอยู่ในระดับพึงพอใจมาก งานวิจัยของ อัญชลี บุญฤทธิ์ (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริง โดยพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริงอยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมาก และงานวิจัยของ สรพงศ์ สุขเกษม (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี โดยผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.76, S.D. = 0.95)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ เนื่องจากมีข้อดีและจุดเด่นให้เลือกใช้หลายอย่าง

2) ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams ไปปรับใช้เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้ามาทบทวนเนื้อหารายวิชาที่ได้มีการเรียนการสอนจริงในชั้นเรียนจากวิดีโอบันทึกการสอนที่เตรียมไว้

3) ผู้สอนสามารถใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ โดยใช้ Microsoft Teams เป็นช่องทางหลักในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ช่องทางการให้คำปรึกษาเฉพาะรายเป็นช่องทางเสริมในการสอนเสริมเพิ่มเติมสำหรับนักศึกษาที่ประสบกับปัญหาด้านการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1) ควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง โดยให้มีการผสมผสานระหว่างการเรียนแบบอินเตอร์แอ็กทีฟ (Web-based interactive learning) และการเรียนรู้แบบนำตนเองผ่านเว็บ (Web-based self-directed learning)

2) ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ เช่น Microsoft Teams, Zoom, Google Meet เป็นต้น

3) ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบปกติกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

บุญเชิด ภิญโญอนันต์พงษ์. (2527). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษา: ทฤษฎีและการประยุกต์* กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิลุบล ทองชัย. (2556). *การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนออนไลน์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรายวิชา ภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.* วิทยานิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ยอดนภา เกษเมือง. (2554). *การพัฒนาระบบการเรียนการสอนบนเว็บไซต์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิศวกรรมอุตสาหการ.* วิทยานิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สรพงศ์ สุขเกษม. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชา คอมพิวเตอร์สารสนเทศ ขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุรพล บุญลือ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริงแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในระดับอุดมศึกษา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัญชลี บุญฤทธิ์. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้ห้องเรียนเสมือนจริง.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

worathan technology. (2020). การเรียนการสอนออนไลน์ คือ?. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2563 แหล่งที่มา https://www.worathan.co.th/รายละเอียด/5dce36b35005500012ea9c 6b/การเรียนการสอนออนไลน์คือ/5e71a1cb92d8170012f4593e

Covid-19 Coronavirus Pandemic. (2020). Covid-19. *Online*. Retrieved July 30, 2020. from : https://Www. Worldometers.Info/Coronavirus/

การศึกษาอัตลักษณ์ของลวดลายประดับธรรมาสน์ กรณีวัดพระแท่นศิลาอาสน์ จังหวัดอุตรดิตถ์

The Study of the Identity of Decorative Patterns on the Buddhist Pulpit In WatPhraThaenSila At, Uttaradit Province

จาตุรันต์ จริยารัตนกูล,
ณัฐวุฒิ ขันโพธิ์น้อย และ ประดิพัทธ์ วิรามร
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Jaturan Jariyarattanagoon,
Nattawuth Kanponoi and Pradipat Viramon
Uttaradit Rajabhat University,Thailand
Corresponding Author,E-mail : jariyajaka@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายประดับธรรมมาสน์ : วัดพระแท่นศิลาอาสน์ จังหวัดอุตรดิตถ์” ศึกษา 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ศึกษาสภาพโดยรวมของธรรมาสน์ตามหลักการทางด้านศิลปะไทย ส่วนที่ 2 การศึกษารายละเอียด รูปแบบและขนาดตลอดจนลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของลวดลายประดับธรรมาสน์ที่ปรากฏในส่วนประกอบหลักต่าง ๆ พื้นที่ในการวิจัย คือ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น วัดพระแท่นศิลาอาสน์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ลวดลายประดับธรรมาสน์ดังกล่าวซึ่งเป็นศิลปะในสมัยอยุธยาตอนปลายนั้น มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เด่นไม่มีที่ไหนเหมือน ประกอบด้วยลายที่ไม่ซ้ำกันเลย โดยสามารถแบ่งเป็นลายกนก (กระหนก) และลายกระจัง ตลอดจนสามารถแบ่งกลุ่มลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจน คือ ลวดลายทุกลายมีลักษณะลายที่ไม่เหมือนและไม่ซ้ำกัน ลวดลายหลายลายมีลักษณะพิเศษที่มีการนำรูปร่างของ คน เทวดา สัตว์ ยักษ์ เข้ามาประกอบเป็นตัวลายได้อย่างวิจิตร งดงาม

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ลวดลาย; ธรรมมาสน์; วัดพระแท่นศิลาอาสน์

Abstracts

The Study of the Identity of Decorative Patterns on the Buddhist Pulpit in WatPhraThaenSila At, Uttaradit Province was made into 2 parts: 1) the study of overall conditions of the pulpit according to the principle of Thai arts; and 2) the study of the details, form, size, and typical characteristic of the decorative patterns on the main parts of the pulpit. The area of the study was the Local Museum of WatPhraThaenSila At, Uttaradit Province. It was found that the decorative patterns on the pulpit were the art of the late Ayutthaya era. They were typical and could not be found in any other places. Each pattern was different from others and could be separated into kanok and krajang patterns. The patterns could also be grouped by their significant uniqueness, that is, each pattern was different from others and

* วันที่รับบทความ: 2 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 24 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ:25 ธันวาคม 2563
Received: December 2, 2020; Revised: December 24, 2020; Accepted: December 25, 2020

many patterns possessed special characteristics with the shapes of humans, angels, creatures, and giants included in the fine and beautiful patterns.

Keywords: Pattern Identity; Pulpit; Watphrathaensila At

บทนำ

ในวันเวลาและยุคสมัยที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วของโลกปัจจุบัน ทำให้ผู้คนในสังคมไทยเริ่มมีการรับเอาอารยะธรรมของชาติอื่นๆเข้ามามากขึ้น ในขณะเดียวกัน โลกวัฒนธรรมของตนเองกลับละเลยขาดการดูและมีผู้สนใจแค่เพียงกลุ่มเล็กๆจากที่ควรจะเป็นโดยเฉพาะในด้านศิลปกรรมที่เป็นลักษณะของศิลปะประจำชาติ เป็นรากฐานของงานอันน่าเรียนรู้และควรสืบทอด โดยเมื่อมองในภาพรวมของประเทศไทยก็มักจะมีการศึกษาค้นคว้าหรืองานด้านที่เกี่ยวของกับการอนุรักษ์งานศิลปวัตถุมีอยู่เพียงในวงแคบๆ เมื่อเปรียบเทียบกับงานศิลปวัตถุที่มีอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศไม่ว่าจะมีการค้นพบมานานแล้วหรือมีการค้นพบขึ้นใหม่อีกมากมายเพื่อรอวันให้มีผู้สนใจศึกษา ดังเห็นได้จากตามสถานศึกษา โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ทั้งยังรวมไปถึงแหล่งเก็บรวบรวมงานศิลปะโบราณวัตถุของท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัดต่างๆของประเทศไทยที่ยังมีการจัดเก็บหรือการจัดระบบที่ยังไม่สมบูรณ์ถูกต้อง

ธรรมาสน์จึงควรเป็นศิลปวัตถุที่น่าจะมีการกล่าวถึงความงดงามและการควรค่าซึ่งการอนุรักษ์ไว้เช่นกันซึ่งลักษณะของธรรมาสน์ส่วนใหญ่จะทำเป็นแท่นสูง มีบันไดขึ้นธรรมาสน์อีกต่อหนึ่ง ระดับความสูงของชั้นที่พระเทศจะสูงราวเท่ากับระดับสายตาคนพอดีแต่จะมีแผงกั้นเบื้องหน้าและเบื้องข้างตลอดทั้งรอบด้านมิให้เห็นส่วนล่างของกายพระสงค์ ธรรมาสน์มีอยู่ทุกภาค แต่ละภาคก็จะแตกต่างกันไป และมีความงามตามแบบแผนของศิลปะนั้น ๆ โดยเท่าที่ค้นพบธรรมาสน์ที่เก่าแก่ที่สุดมีตั้งแต่สมัยอู่ทองจนถึงสมัยอยุธยา และทางเหนือก็มีแบบล้านนาร่วมสมัยอยู่กับอยุธยาเป็นต้น (ปฏิพัทธ์ ดาระดาษ, 2538 : 26)

จังหวัดอุตรดิตถ์ก็ถือว่าเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีแหล่งบ่งบอกถึงวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมได้เป็นอย่างดีเนื่องจากสามารถค้นพบศิลปะโบราณวัตถุในท้องถิ่นที่น่าสนใจและน่าศึกษาค้นคว้ามากมาย ศิลปะหรือโบราณวัตถุบางชิ้นยังมีลักษณะในเอกลักษณ์ที่งดงามแตกต่างจากพื้นที่อื่นเลยก็มีแต่ยังมีผู้ให้ความสนใจเพียงกลุ่มน้อย ๆ อันเป็นที่มาของความต้องการที่จะศึกษาและจัดทำโครงการวิจัยลวดลายประดับธรรมาสน์ ณ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อต้องการทราบลักษณะของลวดลายที่มีความพิเศษแตกต่างจากที่อื่นโดยจะสังเกตได้จากลวดลายที่ใช้ในการประดับ มีลวดลายที่ไม่ซ้ำกันเลย ลายประดับแต่ละลายมีเอกลักษณ์ในตัวเองอันเป็นจุดเด่นที่สามารถสร้างจุดสนใจในด้านการศึกษา การท่องเที่ยว หรือเป็น ปรากฏการณ์ใหม่ในงานศิลปะไทยและยังส่งผลถึงการศึกษาวิจัยเพื่อการอนุรักษ์โบราณวัตถุในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งหวังที่จะดำเนินการวิจัย การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายประดับธรรมมาสน์ : วัดพระแท่นศิลาอาสน์ จังหวัดอุตรดิตถ์ขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของลวดลายประดับธรรมาสน์ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

2. เพื่อเก็บข้อมูลลักษณะความแตกต่างในลวดลายประดับธรรมาสน์ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guide) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านการทบทวนเอกสารและรายงานการศึกษาต่าง ๆ ครอบคลุมทั้ง ปัจจัยส่วนบุคคล โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ภาพลายเส้น (Drawing) บันทึกลวดลายประดับธรรมาสน์

2. แบบสำรวจ (Field Survey) บันทึกการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น จากผู้เชี่ยวชาญงานธรรมาสน์ของท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย

2.1.พระครูพุทธ มัญจารักษ์ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น วัดพระแท่นศิลาอาสน์

2.2 ผศ.อุดมศักดิ์ อรรถโกวิท อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

2.3.นายมรกต อารียะ นักวิชาการและสื่อท้องถิ่น ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้เชี่ยวชาญงานธรรมาสน์ของท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์ จากเครื่องมือที่ได้สร้างไว้เพื่อดำเนินการงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ดังนี้

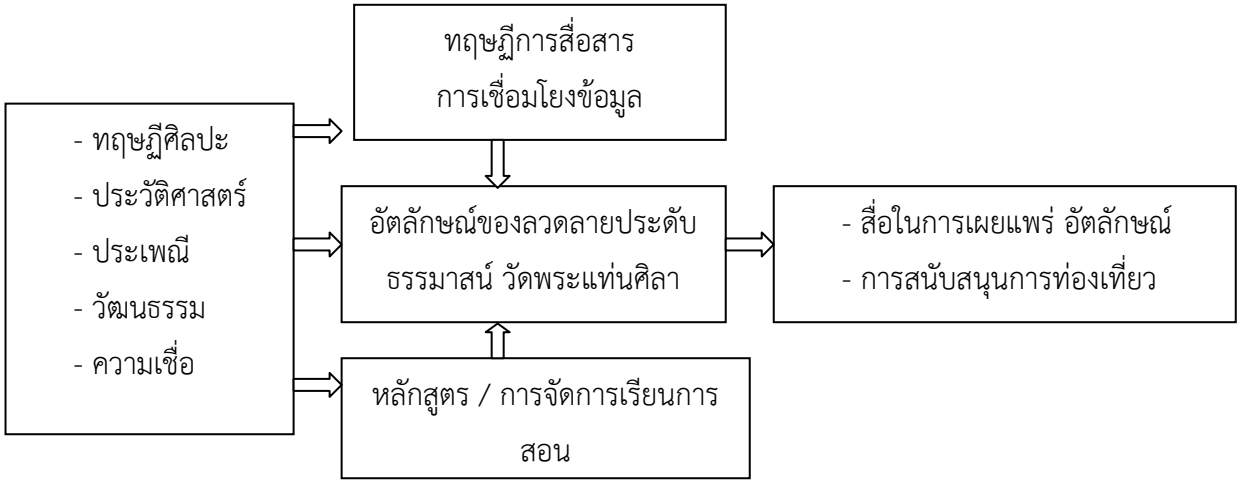
1.การวิเคราะห์เบื้องต้น เป็นการจำแนกข้อมูลที่วิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล

2. การวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎี เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามหลักและทฤษฎีเสริมตามกรอบแนวคิดที่ได้ทำไว้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและอภิปรายผลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมภาพประกอบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาอัตลักษณ์ของลวดลายประดับธรรมาสน์ : กรณีวัดพระแท่นศิลาอาสน์จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ลวดลายประดับธรรมาสน์วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ตามที่เก็บข้อมูลในส่วนของลายกระจังและลายกนกใช้ประดับในส่วนฐานธรรมาสน์ พบว่า มีลวดลายแบ่งเป็น 6 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 ฐานเขียง ชั้นที่ 2 ฐานขาสิงห์ ชั้นที่ 3 ลายกระจังขนาดเล็ก ชั้นที่ 4 ฐานลายกระจังขนาดกลาง ชั้นที่ 5 ลายกระจังรวน ชั้นที่ 6 ลายกระจังและกระหนกขนาดใหญ่ โดยในแต่ละชั้น ลวดลายที่ใช้ประดับมีลวดลายที่ไม่ซ้ำกันแม้แต่ลายเดียว จึงสันนิฐานว่า อาจเป็นการสร้างขึ้นจากคนหลายคนที่ช่วยกันแกะลายตามความศรัทธาในพุทธศาสนา หรือลายที่ปรากฏเกิดจากการใช้ไม้ที่เป็นวัสดุหลายชนิดที่มีความแข็งอ่อนต่างกัน และอาจจะมีช่างชาวบ้านที่ยังไม่มีความชำนาญมาร่วมสร้างจึงทำให้เกิดลวดลายที่แปลกตา การประดับตกแต่งเดิมเป็นการปิดทองประดับกระจก ต่อมาได้มีการบูรณะซึ่งมีการทาสีซ้อนทับในหลาย ๆ ส่วน จากการเปรียบเทียบรูปแบบลวดลายกับเอกสารตำราพบว่าเป็นรูปแบบศิลปะในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลายคือรูปทรงของธรรมาสน์สมัยอยุธยาตอนปลายเพรียวสูง ยอดแหลมเรียวขึ้น เสาเล็กบาง สมัยอยุธยาตอนปลายบันไดธรรมาสน์นิยมทำเป็นตัวนาคหรือตัวเหราต่าง ๆ นา ๆ ใต้ฐนธรรมาสน์มักทำโปร่งเพื่อให้ลมไหลวนตามช่อง ด้วยความต้องการให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและผู้คน ในแง่ใช้สอยที่ต้องการให้โปร่งอากาศไหลเวียนได้สะดวก

ภาพที่ 1 ธรรมาสน์วัดพระแท่นศิลาอาสน์

ขนาดของลวดลาย แบ่งเฉลี่ยออกเป็น ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยลายขนาดเล็กมีขนาดเฉลี่ยอยู่ที่ กว้าง 8 – 10 เซนติเมตร สูง 10 – 15 เซนติเมตร ลายขนาดกลางมีขนาดเฉลี่ยอยู่ที่ กว้าง 10 - 13 เซนติเมตร สูง 20 – 21.5 เซนติเมตร และลายขนาดใหญ่ มีขนาดเฉลี่ยอยู่ที่ กว้าง 13 - 15 เซนติเมตร สูง 15 – 25 เซนติเมตร

ลักษณะของลวดลาย ลวดลายส่วนใหญ่เป็นลายกระจังหูหรือกระจังปฏิญาณ คือกระจังที่มีส่วนยอดเหมือนกระจังตาอ้อยและกระจังใบเทศ แต่เพิ่มส่วนล่างลงมาอีกครึ่งส่วนและทำเป็นตัวเหงาหันหลังชนกันมีกระจังตาอ้อยหรือใบเทศเป็นตัวห้าม ทำเป็นลายหน้ากระดานหรือลายติดต่อกันทั้งซ้ายขวาในส่วนของธรรมมาสน์ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ นั้นมีพัฒนาการของลวดลายและการบากลายที่มีลักษณะเฉพาะตัวทุกลายที่แตกต่างกันไปไม่มีการซ้ำกันแม้แต่ลายเดียวตามการบันทึกด้วยการวาดเส้นแล้วนำมาเปรียบเทียบ ซึ่งบางลวดลายที่ประดับยังเป็นลักษณะซ้ายและขวาของลายไม่สมดุลกัน ผิดแผกไปจากหลักการของการสร้างสรรค์ลายกระจังหรือบางลายไม่มีการปรากฏของตัวเหงาอีกด้วย อีกทั้งความพิเศษของลวดลายที่น่าสนใจคือ มีการจำหลักหรือการแกะลายกระจังที่มีการผสมผสานรูปแบบตามการจินตนาการของเชิงช่างที่น่าสนใจอยู่หลายลาย อันได้แก่ ลายกระจังที่มีการต่อลายผสานรูปร่างของคนหรือเทวดา ลายกระจังที่มีการต่อลายผสานรูปร่างของสัตว์ เช่นนกหรือสิงห์ ซึ่งอาจเป็นลายหน้าขบก็ได้

นอกจากนี้ลักษณะที่น่าสนใจของการสร้างสรรค์ลวดลายประดับธรรมาสน์วัดพระแท่นศิลาอาสน์ยังมีความน่าสนใจในส่วนบันไดนาคของธรรมาสน์ ซึ่งพบว่าบันไดของธรรมาสน์ที่ประดับเป็นรูปร่างของนาค 2 ฝั่ง

ซ้ายและขวา ซึ่งจากการบันทึกข้อมูลในการทำวิจัยพบว่า นาคทั้ง 2 ตัวที่สร้างเป็นราวบันไดนั้นยังมีการแกะลายหรือจำหลักลายได้แตกต่างกันอีกเช่นกัน

การประดับตกแต่งลวดลาย เดิมเป็นการลงรักปิดทองประดับด้วยกระจกสี ซึ่งรูปแบบของการตัดกระจกมีทั้งตัดแบบวงกลมและแบบสี่เหลี่ยม สีของกระจกโดยส่วนใหญ่ใช้สีเขียวสลับกับสีน้ำเงิน ซึ่งปัจจุบันคงเหลือให้เห็นการประดับกระจกไม่มากนัก การประดับกระจกจะประดับมากที่สุดในส่วนของกาบลายด้านซ้ายและขวาเพื่อใช้ต่อลาย และประดับในส่วนจุดเชื่อมกึ่งกลางลายแล้วกระจายไปยังกาบลายบางส่วน

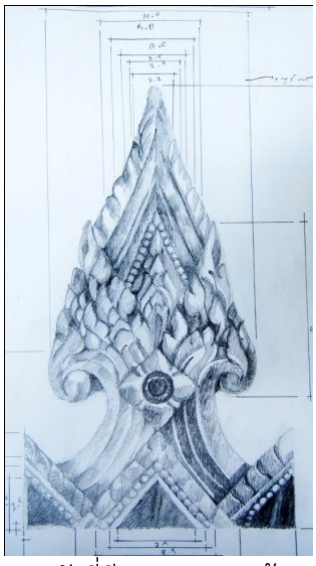
จากผลการวิจัยขั้นต้นผู้วิจัยได้นำตัวอย่างลวดลายประดับธรรมาสน์วัดพระแท่นศิลาอาสน์มานำเสนอความน่าสนใจในลวดลายที่มีความสร้างสรรค์ สวยงาม แปลกตา อย่างไม่มีที่ใดเหมือนพอสังเขปดังนี้

ลายกระจังที่มีการประกอบด้วยลวดลายภาพสัตว์มีลักษณะลายที่แหลมส่วนตัวเหงาห่างกันพอประมาณการบากลายทั้งสองข้างมีลักษณะใกล้เคียงกันแตกต่างกันเพียงบางส่วน จุดเด่นได้แก่กึ่งกลางยอดมีลวดลายคล้ายหัวนกหรือหัวครุฑอยู่ระหว่างขอบลายซ้ายขวาที่บากเป็นริ้ว (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 กระจังที่มีการประกอบด้วยลวดลายภาพสัตว์

ลายกระจังที่มีการประกอบด้วยลวดลายอสมมาตรมีลักษณะลายที่แหลมส่วนตัวเหงาห่างกันพอประมาณการบากลายทั้งสองข้างมีลักษณะแตกต่างกันอย่างมาก จุดเด่นได้แก่กึ่งกลางระหว่างตัวเหงามีลวดลายคล้ายลายประจำยามรูปแบบเช่นนี้มีความคล้ายคลึงกับลายกระจังประดับธรรมาสน์วัดใหญ่สุวรรณาราม เพชรบุรี (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ลายกระจังที่มีการประกอบด้วยลวดลายอสมมาตร

ลายกระจังที่มีการประกอบด้วยลวดลายคนหรือเทวดามีลักษณะลายที่แหลมส่วนตัวเหงาห่างกันพอประมาณการบากลายทั้งสองข้างมีลักษณะการบากค่อนข้างถี่ จุดเด่นได้แก่กึ่งกลางระหว่างตัวเหงามีลวดลายเหมือนคนหรืออาจสมมุติเป็นเทวดาจำนวน 3 รูป ปรากฏเป็นการหันซ้ายหันตรงและหันขวา ระหว่างตัวห้ามซ้ายขวาปรากฏลายคล้ายลายหน้าขบอีกด้วย (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 ลายกระจังที่มีการประกอบด้วยลวดลายคนหรือเทวดา

ลายกระจังที่มีการประกอบด้วยลวดลายหน้าขบหรือหน้ายักษ์มีลักษณะลายที่แหลมไม่มีการประกอบของตัวเหงา จุดเด่นได้แก่ตัวลายแกะเป็นลายคล้ายยักษ์หรือหน้าขบหน้าสิงห์ซึ่งดูแล้วเป็นการผสมผสานลายได้อย่างน่าสนใจ (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 ลายกระจังที่มีการประกอบด้วยลวดลายหน้าขบหรือหน้ายักษ์

นอกจากลวดลายที่มีความน่าสนใจในขั้นต้นแล้ว ลวดลายประดับธรรมมาสน์วัดพระแท่นศิลาอาสน์ยังมีลวดลายประกอบที่น่าสนใจทุกลาย อันเป็นที่น่าศึกษาและบันทึกโดยละเอียด เนื่องจากรูปแบบของลวดลายยังมีความน่าสนใจอีกหลายลาย ทั้งลายที่มีความละเอียดที่สุด ลายที่มีความซับซ้อน ลายที่มีการประกอบกันของรูปทรงที่แปลกตา (ภาพที่ 6, 7, 8, 9)

ภาพที่ 6 ลายที่มีความงามที่ลงตัว

ภาพที่ 7 ลายที่มีการประกอบกันของการแกะสลักลวดลายที่ไม่ยึดติดตามแบบแผน

ภาพที่ 8 ลายที่มีรูปร่างรูปทรงที่แปลกตา

ภาพที่ 9 ลายที่มีตัวเหงาแบบผสมผสานและการต่อลายซ้อนลายด้วยรูปทรงใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัย “อัตลักษณ์ลวดลายประดับธรรมมาสน์ : วัดพระแท่นศิลาอาสน์ จังหวัดอุตรดิตถ์” สามารถอภิปรายผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ในเรื่องของลักษณะของลวดลายประดับธรรมาสน์ และความแตกต่างในลวดลายประดับธรรมาสน์ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าเป็นลวดลายแบบกระจังเป็นส่วนใหญ่และใช้วิธีต่อลายให้เกิดความสวยงามตามหลักการทางด้านศิลปะไทยที่แตกต่างกันตามฝีมือเชิงช่างท้องถิ่น ดังนี้ ลวดลายภาพสัตว์ ลวดลายคนหรือเทวดา ลายที่มีตัวเหงา และลวดลายหน้าขบหรือหน้ายักษ์ ลวดลายประดับธรรมาสน์ดังกล่าวซึ่งเป็นศิลปะในสมัยอยุธยาตอนปลายนั้น มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เด่นไม่มีที่ไหนเหมือน นั้นประกอบด้วยลายที่ไม่ซ้ำกัน โดยสามารถแบ่งเป็น ลายกระหนก และลายกระจัง ในส่วนของรูปแบบและขนาดตลอดจนลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของลวดลายประดับธรรมาสน์สามารถแบ่งกลุ่มลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจน คือ ลวดลายทุกลายมีลักษณะลายที่ไม่เหมือนและไม่ซ้ำกัน ลวดลายหลายลายมีลักษณะพิเศษที่มีการนำรูปร่างของ คน เทวดา สัตว์ ยักษ์ เข้ามาประกอบเป็นตัวลายได้อย่างวิจิตร งดงามดังที่ ชนัญญ์ เมฆหมอก (2561: 139-168) พบด้วยว่าความนิยมในการสร้างธรรมาสน์สามารถทำให้เข้าใจรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมอย่างเห็นได้ชัด โดยพบว่าธรรมาสน์เพชรบุรีได้แสดงให้เห็นชีวิตทางสังคมของธรรมาสน์ที่ความหมายกับหน้าที่ของธรรมาสน์มีความสัมพันธ์กัน เพราะการสร้างธรรมาสน์นั้น คือ ที่จำลองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ที่พระพุทธองค์ทรงเทศนาธรรม หน้าที่ของธรรมาสน์จึงเป็นที่สำหรับให้พระสงฆ์ขึ้นไปแสดงพระธรรมเทศนา ในเทศกาลและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์หลายรูปได้ขึ้นไปเทศน์ช่วงเข้าพรรษา ส่วนลวดลาย นิยม วงศ์พงศ์คำ (2547: 196) ได้จัดกลุ่มลวดลายที่มีลักษณะพิเศษ เช่น การนำรูปร่างของ คน เทวดา สัตว์ ยักษ์ เป็นกลุ่มปรัชญาธรรมในการตกแต่งอยู่ในกลุ่ม พืช สัตว์ และบุคคล ซึ่งสามารถพบได้ทั้งหมดในลวดลายประดับธรรมมาสน์ : วัดพระแท่นศิลาอาสน์ จังหวัดอุตรดิตถ์ซึ่งปัจจุบันธรรมมาสน์ได้ถูกเก็บรักษาเป็นอย่างดีที่พิพิธภัณฑ์วัดพระแท่นศิลาอาสน์

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยและเก็บข้อมูลลวดลายประดับธรรมมาสน์วัดพระแท่นศิลาอาสน์สามารถสรุปและเสนอแนะแนวทางการศึกษาค้นคว้าต่อคือ ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมทั้งองค์ธรรมมาสน์ซึ่งงานวิจัยนี้ได้จัดเก็บข้อมูลและศึกษาเพียงส่วนฐานที่มีความน่าสนใจเด่นชัดเท่านั้นแต่จากการศึกษาดังกล่าวพบว่ายังมีลวดลายประดับส่วนอื่นๆที่น่าสนใจและทั้งยังมีการประกอบลวดลายที่ยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ซึ่งในโอกาสต่อไปถ้ามีการรวบรวมข้อมูลที่ครบถ้วนและทำการศึกษาเพิ่มเติมตลอดจนสร้างภาพจำลองของการต่อลายที่ถูกต้องจะสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและยังสามารถนำเสนอเพื่อเป็นจุดเด่นในเชิงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ หรืออาจกล่าวได้ว่าธรรมาสน์วัดพระแท่นศิลาอาสน์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ถือเป็นพุทธศิลป์ที่มีอัตลักษณ์ชัดเจนอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

ชนัญญ์ เมฆหมอก. (2561). ธรรมาสน์ “เมืองเพชร” : พลวัตของวัฒนธรรมงานช่างไม้ในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 11 (1). 139 – 168.

นิยม วงศ์พงศ์คำ. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชุมชนกับงานแกะสลักธรรมาสน์ในภาคอีสาน.* รายงานการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: กระทวงวัฒนธรรม.

ปฏิพัทธ์ ดาระดาษ. (2538). *ลายไทย ภาพไทย 1*. กรุงเทพมหานคร : พี.เอ. ลีฟวิ่ง.

วรรณกรรมที่ใช้ในการเทศน์แหล่อีสาน
The literature used in Isan sermons

วิเชียร แสนมี
มหาวิทยาลัยขอนก่น
Wichian Sanmee
Khon Kaen University, Thailand.
E - mail : wichiansanmee19@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวรรณกรรมที่ใช้ในการเทศน์แหล่อีสาน บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอจังหาร อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอธวัชบุรี และอำเภอเสลภูมิ ซึ่งเป็นพื้นที่มีการเทศน์แหล่อีสานอย่างต่อเนื่อง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มพระนักเทศน์ และกลุ่มผู้ฟังเทศน์ จำนวน 15 รูป/คนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และอธิบายเชิงพรรณา

ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมที่ใช้ในการเทศน์แหล่มีทั้งหมดอยู่ 4 ประเภท คือ (1) ธรรมบท (2) นิทานพื้นบ้าน (3) ใบลาน (4) ชีวิตจริงของคนในสังคม เรื่องที่นิยมนำมาเทศน์ก็จะประกอบไปด้วย พระเวสสันดร ผู้ฮักกินหนังผู้ชังกินกระดูก นางหมาขาว กอไผ่ยายนกเอี้ยง ลีลาวดี เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามเค้าโครงเรื่องทุกอย่างนี้มีเนื้อหาสอดแทรกหลักคำสอนในทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะบุญกิริยาวัตถุ 3 ประการ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิธีการทำให้เกิดบุญกุศลอันเป็นผลทำให้เกิดความสุข มี 3 อย่างคือ 1. ทาน คือ การทำบุญด้วยการแบ่งปันสิ่งของ การบริจาคทรัพย์ทรัพย์สินให้แก่ผู้อื่นเพื่อเป็นประโยชน์แก่คนในสังคม 2. ศีล คือ การทำบุญด้วยการรักษากาย วาจาให้มีความสงบเรียบร้อยนั่นคือกายสุจริตและวจีสุจริต 3. ภาวนา คือ การทำบุญด้วยการเจริญภาวนาอบรมจิตใจให้เกิดความบริสุทธิ สะอาด สว่าง และเกิดสติปัญญา การปฏิบัติในหลักบุญกิริยาวัตถุใน 3 ประการนี้ ถือเป็นหลักการ และแนวทางพื้นฐานที่พุทธศาสนิกชนทุกคนควรประพฤติปฏิบัติ เพราะเป็นหัวใจสำคัญของพุธศาสนา คือ เว้นจากการทำความชั่ว ให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี ทำจิตของตนให้ผ่องใส

คำสำคัญ: วรรณกรรม; เทศน์แหล่อีสาน; วิธีการเทศน์

Abstracts

This research aimed to study the literature used in Isan sermons. This paper is a qualitative research conducted by collecting the data from documents, in-depth interview and observatory participation in 5 districts, Roi-Et province; namely, Mueang, Changhan,

* วันที่รับบทความ: 17 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2563
Received: December 17, 2020; Revised: December 29, 2020; Accepted: December 30, 2020

Suvarnabhumi, Thawatchaburi and Selaphum districts. These districts are the area where many Isan sermons are continuously organized. There were 3 groups of informants: the experts, preacher monks and sermon listeners (total 15). The gathered data were analyzed and described by the descriptive method.

The research results found that there are four types of literature used in the Isan sermons: (1) Dhammapada; (2) folk tales; (3) Bai Lan; (4) real life of people in society. The popular stories used in sermons included 'Vessantara', 'Lover eats skin and hater eats bones', 'white dog', 'a clump of bamboo of grandma, Nok-eang', and 'Lady, Leelavadee', etc. However, all of these story outlines contain the contents of the Buddhist doctrine, especially the Three Meritorious Actions (puññakiriya-vatthu) otherwise known as the three methods to create merit leading to happiness as its fruition: 1) generosity (Dāna) is merit by sharing things, donating assets to others for the benefit of people in society; 2) the precepts are merit-making through physical and verbal controls with peace called physical and verbal purity; 3) mindfulness is the merit making through the cultivation of meditation, training the mind to be pure, clean, bright and intelligent. The practice of the Three Meritorious Actions is considered as the principle and the basic guidelines that all Buddhists should behave because it is the heart of Buddhism which is to abstain from doing evil, to remain in goodness and to make one's mind clear.

Keywords: Literature; Isan Sermons; How to Preach

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่และเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา หลักคำสอนของศาสนาพุทธ ยั่งยืนยาวนานมาจนถึงปัจจุบันนี้ได้ เพราะพุทธบริษัททั้ง 4 ยังนับถือพระพุทธศาสนา และช่วยกันเผยแผ่หลักคำสอนด้วยความเสียสละ และเอาใจใส่โดยถือเป็นหน้าที่ตลอดมา ยิ่งแล้วพุทธบริษัทที่เป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ต้องถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรง เพราะเป็นการสืบต่อพระพุทธศาสนา และเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ไปยังพุทธบริษัทให้กว้างขวางและทั่วถึงตลอดไป (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2531 : 142)

วิธีการเผยแผ่อีกวิธีหนึ่งที่นับว่าเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่นิยมกันในภาคอีสานสืบสานต่อกันมาอย่างยาวนานคือการเทศน์แหล่อีสานหรือที่พุทธศาสนิกชนในภาคอีสานเรียกว่า "การเทศน์เสียง" ในประเพณีทำบุญมหาชาติประจำปี ประเพณีการทำบุญอุทิศหาผู้ตาย ประเพณีงานบรรพชาอุปสมบทหรือในประเพณีงานที่เป็นมงคลอื่น ๆ ก็ตาม พุทธศาสนิกชนในภาคอีสานนิยมฟังพระเทศน์แหล่ทำนองอีสาน เจ้าภาพผู้จัดงานนิยมนิมนต์พระนักเทศน์เสียงมาเทศน์ เฉลิมฉลองงานเพราะมีความเชื่อว่า การนิมนต์พระมาเทศน์เสียงก็ถือเป็นการให้ธรรมเป็นทาน เป็นผลาอานิสงส์ให้กับตนและญาติมิตรผู้มาร่วมงาน และเป็นการสืบต่อไว้ซึ่งอายุพระพุทธศาสนาอีกด้วย (พระครูสุตสารพิมล (พิมพา ป.),2549 : 96) การเทศน์แหล่อีสาน คือการเทศน์โดยใช้เสียงและทำนองที่มุ่งความไพเราะเป็นสำคัญ เช่นเทศน์มหาชาติ เทศน์แหล่คำกลอนคติธรรม เทศน์แหล่นิทานพื้นบ้าน เทศน์แหล่นิทานในธรรมบทเป็นต้น แม้จะเป็นการเทศน์ของพระสงฆ์ในภาคอีสาน

ที่ได้รับความนิยมสูงก็ตาม แต่ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการที่พระนักเทศน์แหล่อีสานนำมาใช้ในการเทศน์นั้น มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละรูปและแต่ละสำนัก (กัณหา บ.ช.ย,2548 : 19)

บางสำนักมีรูปแบบวิธีการเทศน์จนน่าจะเป็นการละเมิดพระธรรมวินัยและมีความเสี่ยงต่อการถูกโลกวัชชะอย่างมาก เช่น การเทศน์มีบทเพลงและบทกลอนหมอลำสลับ มีการใช้วาจาหยาบโลนประกอบลีลาการเทศน์เหมือนฆราวาสแสดงละครหรือหมอลำ บทโศกเศร้าเรียกวิญญาณของผู้ตายมารับผลทาน บางรูปบางสำนักมีการแสดงท่าทางที่ไม่เหมาะสมประกอบลีลาการเทศน์ด้วย เช่นมีการหลั่งน้ำตาให้สมบทบาทของความโศกเศร้าอาลัย และรำพึงรำพรรณจริงมากเกินไป มีการเทศน์กลอนเรียกวิญญาณบอกข่าวถึงผู้ตายและเชิญวิญญาณมารับผลบุญ ผู้ฟังผูกแขนให้พระผู้เทศน์โดยสื่อความหมายว่าเป็นการรับขวัญรับวิญญาณของผู้ตาย อย่างนี้ก็มีอยู่มากในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวรรณกรรมที่ใช้ในการเทศน์แหล่อีสาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการเทศน์แหล่อีสาน ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม โดยเน้นศึกษาในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

พื้นที่วิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและกำหนดพื้นที่ในการทำวิจัย คือจังหวัดร้อยเอ็ด ในท้องที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอจังหาร อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอธวัชบุรี และอำเภอเสลภูมิ การเลือกพื้นที่วิจัยครั้งนี้ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีการเทศน์แหล่อย่างต่อเนื่องและเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยมั่นใจว่าจะได้รับข้อมูลการวิจัยที่สมบูรณ์ และมีกลุ่มผู้รู้ กลุ่มพระนักเทศน์แหล่ และกลุ่มผู้ฟังคือประชาชนทั่วไปให้ความสนใจการเทศน์แหล่จำนวนมาก

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการศึกษาแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้รู้ 2.กลุ่มพระนักเทศน์ และ 3. กลุ่มผู้ฟัง โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 15 รูป/คน ดังนี้

1) กลุ่มผู้รู้ จำนวน 5 รูป/คน

2) กลุ่มพระนักเทศน์ คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการเทศน์แหล่ในทุกด้าน ได้แก่พระภิกษุและสามเณรผู้มีความรู้และแสดงเทศน์แหล่เป็นประจำ จำนวน 5 รูป ในท้องที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอจังหาร อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอธวัชบุรี และอำเภอเสลภูมิ

3) กลุ่มผู้ฟัง คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ผู้ฟังการเทศน์แหล่ในพื้นที่ 5 อำเภอคือ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอจังหาร อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอธวัชบุรี และอำเภอเสลภูมิ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสัมภาษณ์ **(Interview Guide)** เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ความรู้วิธีการเทศน์แหล่และพัฒนาการการเทศน์แหล่ของพระนักเทศน์อีสาน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ มีรูปแบบดังนี้

ฉบับที่ 1 ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ เกี่ยวกับองค์ความรู้การเทศน์แหล่ ประวัติความเป็นมาของการเทศน์แหล่อีสาน หลักปฏิบัติของการเทศน์แหล่อีสาน คุณสมบัติของนักเทศน์ วิธีการเทศน์ ทำนอง เนื้อหาที่ใช้ในการเทศน์ และรายละเอียดดังกล่าวมีพัฒนาการมาอย่างไร

ฉบับที่ 2 ใช้สัมภาษณ์กลุ่มพระนักเทศน์ เกี่ยวกับองค์ความรู้การเทศน์แหล่วิธีการเทศน์แหล่พัฒนาการทั้งด้านประวัติการเทศน์ คุณสมบัติของนักเทศน์แหล่ หลักปฏิบัติ ทำนอง เนื้อหาการเทศน์ผลกระทบจากการเทศน์แหล่ และประโยชน์ของการเทศน์แหล่

ฉบับที่ 3 ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ฟังเทศน์ ได้แก่บุคคลทั่วไปที่ฟังเทศน์แหล่ทั้งพระสงฆ์ สามเณรและฆราวาส เกี่ยวกับเนื้อหาที่นำมาใช้ในการเทศน์ ท่วงทำนองและลีลาการเทศน์ แบบดั้งเดิมกับแบบที่มีการประยุกต์ทั้งทำนอง เนื้อหาอย่างปัจจุบันเช่นมีการแสดงสมบทบาทจริงเกินไป เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร และมีศรัทธาต่อการฟังเทศน์แหล่ต่อไปหรือไม่อย่างไร และจากการนำเอาเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมมาเทศน์ เกิดผลกระทบอย่างไร

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

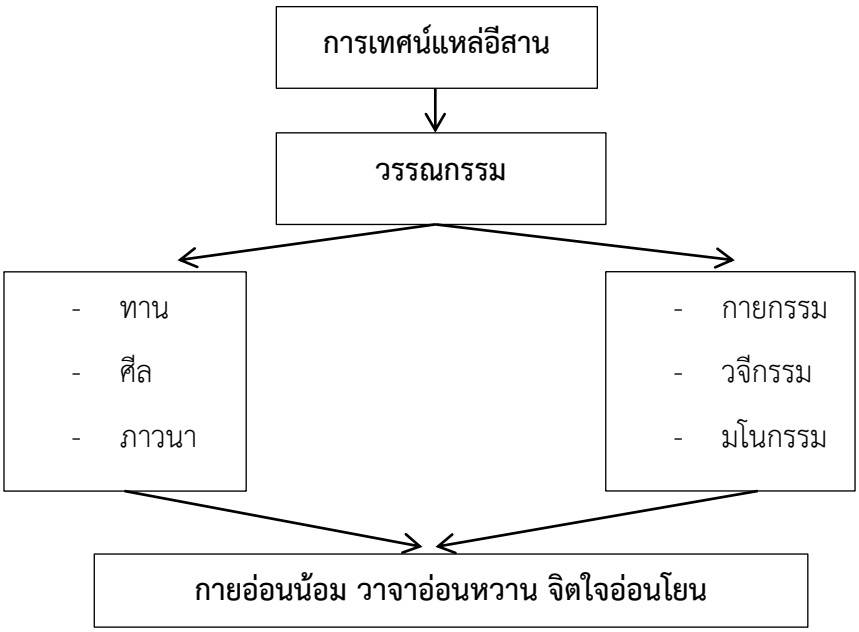
การดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงเอกสาร ข้อมูลเบื้องต้นเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร วิทยานิพนธ์ แถบบันทึกเสียง และวีดีทัศน์ เน้นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารทั้งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่พระไตรปิฎกภาษาไทย และข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงประจักษ์มีดังนี้วิจัยภาคสนาม เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นวิธีสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อสังเคราะห์และปะมวลข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิจัยเอกสารและเสนอผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อผู้เกี่ยวข้อง และนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วรรณกรรมที่ใช้ในการเทศน์แหล่เรื่องที่ได้รับความนิยมตามสถิติ 4 อันดับแรก เรียงตามลำดับความนิยม คือ พระเวสสันดร ผู้ฮักกินหนังผู้ชังกินกระดูก นางหมาขาว กอไผ่ยายนกเอี้ยง ลีลาวดี เป็นการสรุปจากการให้สัมภาษณ์ทั้งผู้รู้และพระนักเทศน์ทั้งหมด มีเนื้อเรื่องย่อ ดังต่อไปนี้ (พระมหาบุญตา ถิรจิตฺโต,2547 : 19)

1. เวสสันดร เป็นนิทานชาดกในพุทธศาสนา สาระสำคัญของเรื่องนั้นแสดงให้เห็นการบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์คือพระเวสสันดร ซึ่งเป็นพระชาติสุดท้ายก่อนจะมาเสวยพระชาติเป็นพระพุทธเจ้า พระชาตินี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเรียกว่า “มหาชาติ” เพราะพระโพธิสัตว์ได้ทรงบำเพ็ญบารมีครบทั้ง 10 ประการ อันได้แก่ เนกขัมมบารมี วิริยบารมี เมตตาบารมี อธิษฐานบารมี ปัญญาบารมี ศีลบารมี ขันติบารมี อุเบกขาบารมี สัจจบารมี และทานบารมี ในการบำเพ็ญทานบารมีของพระเวสสันดรนี้ พระองค์ประกอบไปด้วยความมีเมตตากรุณา การมีวาจาสัตย์ ความอดทน ความเสียสละ ไม่ทรงย่อท้ออุปสรรคนานัปประการ การบำเพ็ญทานทรงกระทำตั้งแต่ประสูติจากครรภ์มารดาจนสวรรคต ดังจะเห็นได้จาก การให้สร้างโรงทานขึ้นเพื่อพระองค์จะได้บำเพ็ญทานได้อย่างเต็มที่ การทานช้างปัจจัยนาคแก่พราหมณ์ชาวเมืองกลิงคราษฎร์ การทำสัตตสดกมหาทาน นอกจากนี้พระองค์ยังได้ทำทานอันยิ่งใหญ่ คือ ให้พระมเหสีและพระราชโอรสธิดาเป็นทาน โดยตัดความรักความอาลัยโศกเศร้าจากการพลัดพรากจากสิ่งที่รักทั้งสองออกไปได้เด็ดขาด จนในที่สุดพระอินทร์เกิดความชื่นชอบในการบริจาคทานของพระองค์ ได้ตรัสประทานพรถึง 8 ประการ พรหนึ่งใน 8 ประการที่เพระเวสสันดรทูลขอก็คือ “ขอให้พระองค์มีทรัพย์สมบัติที่จะทำทานตลอดไปอย่าได้หมด และอย่าได้รู้สึกเสียดาย” เมื่อคืนกลับบ้านเมืองพระองค์ก็ทำทานตลอดพระชนม์ชีพ การบำเพ็ญทานของพระเวสสันดรถือได้ว่าเป็นยอด

ของการบริจาคทาน เพราะพระองค์ได้ตัดกิเลสตัณหาทั้งปวงได้ เสียสละได้ทุกอย่างแม้แต่ชีวิตของตนเองเพื่อแลกกับสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าชีวิตของตนเองและบุตรภรรยาสิ่งนั้นคือ “พระโพธิญาณ” อันเป็นความรู้เพื่อนำไปช่วยให้สัตว์โลกทั้งหลายได้พ้นทุกข์

พระเวสสันดร เป็นแบบอย่างผู้เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มุ่งบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง ยอมเสียสละความสุขส่วนพระองค์แม้จะทุกข์ก็ไม่หวั่น เป็นแบบอย่างของบุคคลผู้ไม่ยึดติดอำนาจวาสนา รู้ซึ้งถึงโลกธรรมที่ว่า “ยามมียศเขาก็ยก ยามต่ำตกเขาก็หยาม” หาได้หวั่นไหว หรือล้มเลิกบำเพ็ญบารมีไม่ ฉะนั้น เรื่องพระเวสสันดรชาดกซึ่งเป็นเหมือนคัมภีร์หรือวรรณกรรมสำคัญคู่บ้านคู่เมือง สอนให้รู้จักโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่ให้เห็นแก่ตัว ซึ่งจะทำให้สังคมสงบสุข (พระครูสุตสารพิมล(พิมพา ป. ,2549 : 73)

ตัวอย่างกลอนเทศน์

กัณฑ์ทศพร 19 พระคาถา

บัดนี้เชิญฟังเรื่อง มหาเวสน์ชาดก
ฉันสิบรรยายยก เทศนาจาซ้อน
เป็นคำกลอนอีสานแหล่ กระแสเสียงสรรเสก
ฝากเป็นเอกลักษณ์ไว้ ผู้ฟังได้ฮื่นตรอง
ขอเชิญพวกพี่น้อง พ่อและแม่สาธุชน
เหมิดสู่คนที่มาฟัง ให้จื่อจำเอาไว้
ตอนพระโพธิญาณไท้ ของเฮาเสวยชาติ
เป็นมหาเวสน์ท่าน ได้ทานสร้างแต่งกุศล
บารมีลื่นล้น เต็มเปี่ยมได้บำเพ็ญ
นับว่าเป็นแนวทาง ได้อย่างตามงามล้น
จั่งว่าคนใดฮู้ กระทำตามครองฮีต
หวนรำลึกนึกไว้ คนนั้นประเสริฐหลาย
นี้หากเป็นชาติท้าย ที่ยิ่งใหญ่โพธิส้ตว์
ถัดมาเป็นองค์พระ พุทธโคดมเจ้า
ฉันสินำมาเว้า จับสำเนาให้เห็นก่อน
คติธรรมแทรกซ้อน สิพอได้ไตร่ตรอง
ขอเชิญชวนพี่น้อง พ่อและแม่สาธุชน
ฟังเอาเถิดสิเกิดผล ประโยชน์มีพูนเพิ่ม
ทศพรกัณฑ์เริ่ม ประเดิมมาให้มันม่วน
13 กัณฑ์ถ้วน ๆ จั่งจบมัวนภาคเสียง

พันคาถาตลอดเกลี้ยง สมบูรณแบบเทศนา
อาตมาสิไขกลอน เทศน์ละครยอน้อม
สาธุชนผู้มาล้อม สดับเสียงคู่สู่ท่าน
บรรณาการฝากต้อน ให้ฟังถ้อนเรื่องนิทานฯ
หันเข้ามากล่าวต้าน กระแสเรื่องคำกลอน
ทศพรกัณฑ์กก ยกประเดิมดาซ้อน
ตามคำสอนชาดกแหล่ กระแสธรรมล้ำค่า
กล่าวถึงนางเทพฟ้า ผู้เมียเหง้าท่านพระอินทร์
ผุสดีนางได้สิ้น บุญเก่าที่ทำมา
สิได้ลงรางค์ปรา จากสวรรค์เวียงแก้ว
นางได้เหมิดบุญแล้ว ก็จำใจสิได้ห่าง
สิได้ไลละข้าง ลาร้างคู่สู่แนว
อยู่บ่ได้อีกแล้ว จึงเอื้อนแอ่วขอพร
เป็น 10 ตอนพระพรทิพย์ จากพระอินทร์อวนอ้าย
ข้อหนึ่งนั้น ยามเมื่อนงนางย้าย ลงไปมนุษย์โลก
ของให้โชคยิ่งล้น ได้ไปซ้นเพิ่นพระยา
เป็นธิดาเจ้าฟ้า สนุกก่อกองกุศล
บำเพ็ญตนให้ปรากฏ ประโยชน์ผลคนย่อง
ข้อที่สอง งามเยี่ยม ดวงตานีลเนตร
คือดั่งตาลูกเนื้อ อย่าชาวมัวขุ่นมัว
บัดนางหลิงแลเยี่ยม ไผมองให้มิ้งเมื่อย
ทั้งมักทั้งอยากได้ แลแล้วเปิดบ่เป็น
ข้อสามนั้น ขอให้คิ้วคาดโค้ง เหมือนดั่งคันศร
ขนตางอนงามรับ เลิศวิไลบัดแลเยี่ยม
บัดเฮียมชายตาสิ่ง หลิงนำให้ฮักฮ่อ
ยิกคิ้วต่อแต่ละครั้ง พออยากล้มท่าวตาย
ข้อสี่นั้น ยามข้าวิโยคย้าย ตายจากเมืองแมน
ไปเกิดแดนเมืองมนุษย์ ให้ชื่อผุสดีนี้
ถึงโลกีย์แดนใต้ เมืองใดกะตามช่าง
ผุสดีชื่อนี้ อย่ามีให้เปลี่ยนแปลง
ข้อห้านั้น ขอให้ลุที่แม้ง เกิดราชบุตรา

ผู้ที่มีบุญผลา ลื่นคนทั้งค่าย
ชาติต่อไปให้ถึงท้าย โพธิญาณอันล้ำค่า
เป็นมารดาของพระพุทธเจ้า ผัวเหง้าให้ใคร่ครวญ
ข้อหกนั้น วรกายให้เลิศล้วน สมส่วนบัดทรงครรภ์
ฉวีวรรณดูสวย ดั่งบ่มานมีท้อง
อย่าคือหญิงให้ห้อง โลกาพื้นแผ่น
อยู่ในแดนโลกใต้ ให้ลือแท้แต่พระนาง
ข้อเจ็ดนั้น สองถันสวยสล้าง ปูนเปรียบจูมทอง
ถันทั้งสองดูเต็ม เต่งตึงงามเยี่ยม
เทียมดั่งสาวสวรรค์ฟ้า ถึงชรากะอย่าหย่อน

.....ไลฯ.....

2. บุพกรรมโมคคัลลานะ (เรื่องย่อ)

นางตุรุณีผู้เป็นมารดานั้นนางก็เหมือนมารดาบิดาทั่วไป ธรรมดาแล้วน้ำใจของผู้เป็นบิดา มารดาทั้งหลาย...ยอมจะเปิดกว้างที่จะให้อภัยต่อบุตรธิดาของตนอยู่ตลอดเวลา...นางตุรุณีนั้นก็เช่นกัน เมื้อได้ฟังวาจาของลูกชายกล่าวคำอ้อนวอนขอขมาอยู่อย่างน่าสมเพศ นางก็ให้อภัยต่อมาณพผู้ลูกชายแล้ว มาณพนั้นก็ได้นำมารดากลับสู่บ้าน ครั้นถึงแล้วเขาก็ได้ขับไล่กรรณิกาหญิงสามารถออกจากบ้านไปเสีย แล้วเขาก็ได้พยาบาลรักษามารดาของตน จนหายเป็นปกติดี ต่อมาไม่นานนักมารดาของเขาก็ได้ล้มป่วยลงอีก คราวนี้ไม่มีทางเยียวยา มารดาของเขาจึงเสียชีวิตจากเขาไป แล้วเขาก็อยู่ด้วยความตรอมตรมตลอดมา แล้วในที่สุดเขาก็ได้เสียชีวิตตามมารดาไปอีก เมื่อเสียชีวิตแล้ว เขาก็ได้ไปเกิดในนรกใหญ่ชื่อว่าอเวจีมหานรก เพราะว่ากรรมที่เขาทำนั้น เป็นกรรมอันหนักอันมีชื่อว่า...อนันตริยกรรม...แปลว่ากรรมอันไม่พ้นหาระหว่างมีเขาได้ไปเสวยทุกเวทนาในผลแห่งบาป ในอเวจีมหานรกสิ้นกาลช้านาน ทานกล่าวว่านานถึงแสนปีเลยที่เดียว เมื่อพ้นจากเวจีมหานรกนั้นแล้ว เขาก็มาเกิดเป็นสัตว์เดียรัจฉานอีกร้อยชาติ แต่ละชาติ เขาก็ถูกฆ่าถูกทุบกระดูกแหลกละเอียดทุกชาติไป เมื่อพ้นจากเดียรัจฉานชาตินั้นแล้ว...เขาก็มาเกิดเป็นมนุษย์ ก็นับชาติไม่ถ้วนเช่นกัน เขาก็ได้ให้ทานรักษาศีล ได้บำเพ็ญบารมีมานับชาติไม่ถ้วนเหมือนกัน แล้วในที่สุดเขาก็มาเกิดทันพระพุทธศาสนา... คราวนี้ได้มาเกิดเป็นบุตรชายของ “โมคคัลลีน์” ตัวแก่เองก็มีชื่อว่า โมคคัลลาน์ เป็นเพื่อนกับสารีบุตร ในที่สุดเขาทั้งสองก็ได้ไปบวชในพระพุทธศาสนา แล้วเป็นของ อัครสาวก ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงยกย่ององค์โมคคลลาน์นี้ว่าเป็นผู้มีฤทธิ์ธาศักดาเดช มากกว่าสาวกอื่นทั้งหลายทั้งปวง...แต่ทั้ง ๆ ท่านเป็นพระอรหันผู้มีฤทธิ์มาก ท่านก็ถูกฆ่าก็เพราะว่ากรรมของท่านที่ได้ทำกับมารดาไว้ในอดีตชาตินั้น

ตัวอย่างกลอนเทศน์

ตุรุณีคำกลอน บัดนี้ตามไต่เต้า เข้าในเรื่องเผดียงสาส์น นำนิทานคราวหลังอดีตกาลมาอ้าง วางเป็นโครงบทสร้อยผญาตอยสิแต้มแต่ง บ่อแม่นเรื่องการแสดง หรือแต่งเอาคิดขึ้น หากเป็นเรื่องตั้งแต่นาน บ่

แมนเรื่องพื้นบ้านหากเป็นเรื่องธรรมบท เป็นคำสอนตถาคตพากพรรณาไว้ ฉันสิมาแสดงให้นิทานไขไภ้ชังย่า บุพพกรรมโมคคัลลาน์ พระสาวกฝ่ายซ้ายบรรยายข้อให้ท่านเห็น มาบัดนี้หันเข้ามาสู่เรื่องยายผู้บอดทั้งสองตา ก่อนเด้อ เป็นมารดานายมาณพ บอกลูกชายให้หมายพึ่ง ยามเมื่อถึงความเศร้าปานไฟเผาย้างจูดจี่ ซี่ว่าตา เคยดีกลับมาบอดจอดจ้อย โลดใจน้อยอ่อนหทัย เพิ่นว่าทุกข์ยากไฮ้อาการครบสามสิบสอง ตามีดูหูมีฟังอีก ปากดังกะมีไว้ สิ่งใด ๆ ที่บกพร่องกะพอทนไปตามหว่าง เดี่ยวนี้มองบ่อเห็นทาง มีแต่มืดแปดด้านโลดแสน เศร้าบ่อส่วงเหงา มาณพเอ้ยขาของแม่กะแม่นเจ้า ตาของแม่กะแม่นเจ้าอีกร่างแม่เหมิดคิงกาย เพิ่งลูกชาย เพียงคนเดียว อย่าเที่ยวเกเรดื้อ แม่มีมือกะจริงน่า แม่มีขากะจริงอยู่ แต่แนวพาเบิ่งดู คือสองตานั้นบอดสิ้น แม่นมีได้สำบ่อมี ยามสิลุกออกจากที่อาศัยเพิ่งเอามือคลำ ตำเสาเฮือนผ่องเตะของ เหยียบกะโถนชนแก้ว แนวว่าตาบ่อดีนี้อย่าซูซิฮ้ายให้แม่ อันกายานับมือแก่จึงบ่อแข็งแฮงบ่อเต้าบัดกินข้าวได้ค่อยคลำถ้วยได๋ป่น ถ้วยได๋แก่ว ให้จับมือแม่จำ่อย่าทำเคียดใจสูน บุญเจ้าเพียรมารดา..สิชอยชูเจ้าจนได้ เหลือใจเด้แล้วกะไห้ สงสารโตบ่อคือหมู่ มีตาดูกะบ่อได้มองแล้วกะท่อมองมีแต่ไห้แล้วกะฮ้องพอได้เปล่งความอุก พอระบายความ ทุกข์แต่ละคราวบัดยามว่าง คิดเห็นแด้ คิดเห็นคราวแต่หลังพุ้น ยามตาดีบ่อยากใหญ่ สิไปไสมาไสกะคือบ่อ เดือดร้อน เพิ่นพาห้าวกะชืนใจ เดียวนี้ทำบ่อได้บ้านเพิ่นม่วนโตเป็นทุกข์ บ้านเพิ่นสุขโตโหลดเหงา เง่าอุรา คือบ้า นี่หละนาโบราณแจ้ง แก่งแทงดูแห่งฮู้ซอด ว่าเฮือหล่มบัดจอด ตาบอดบัดแก่เฒ่า โพดจริงแท้อีหลี จั่งว่าทุกมื้อนี้คั่วว่าอยู่รอวันตาย หน่ายสังขาร หน่ายชีวิต แห่งคิดไปแห่งใจน้อย สั่งแม่นกรรมของข่อย เวรน้อแต่ชาติก่อน จั่งได้ทุกข์เดือดร้อนฮนฮ้อนอั่งกะใจ เอวังจบภาคไว้บั้นความโศกยายชรา ตุรุณีมารดาบ่น ระกำสิเซานิ่ง จั่งว่าขิงเอ้ยน้า โอ้ว่าขิงใบแห้ง ฝนตกฮ่ำอยู่สู่มื้อ บ่อมีปิ้นให้ฮุ่งเห็น นั่นละนา ศรัทธาโยม...ฯ (น้อย ผิวผัน และ พิมพ์ หนองสุธรม.2548 : 78)

3. นางหมาขาว มีพระราชาออกประพาสป่าไปเจอเด็กหญิงแล้วนำมาเลี้ยง พอเจริญวัยขึ้น พระราชาก็เรียกมาถามว่าใครเป็นบิดามารดาของเธอ พี่สาวตอบว่า หลงทางกับพ่อกับแม่เป็นเจ้าฟ้ามหา กษัตริย์ จึงได้อภิเษกสมรสกับพระราชา น้องสาวตอบว่า พ่อไม่รู้จักมีแม่เป็นหมาได้สามีเป็นอำมาตย์ ต่อมา พระราชารู้ว่าเอกอัครมเหสีเป็นลูกหมา อยู่ต่อมานางหมาขาวคิดถึงลูกจึงได้ออกจากดงไปหาลูกอยู่หลายปี จึง ได้พบลูกสาวคนโตก่อน แต่ถูกลูกสาวคนโต ไล่ ทุบตี ด่าอย่างเสียหาย แม่จึงซมซานไปหาลูกสาวคนเล็ก แล้ว เล่าเรื่องให้ฟังทั้งหมด แล้วขาดใจตาย ร่างกายกลับกลายเป็นทองคำ ลูกสาวได้สักการะทุกวันมีฐานะดีขึ้น ทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไม่ได้ขาด ด้วยความกตัญญู ฝ่ายพี่สาวถูกเนรเทศออกจากวังของพระราชา

ตัวอย่างกลอนเทศน์

น้องสาวคำกลอน บัดนี้ เสียใจเด้...พี่สาวข้าแม่ของโตเป็นหมายังหาเว้าว่าไปทั่วตั๊วะเจ้าของผ่องตั๊วะ ประชาไพร่น้อยผัดกลอยเว้าว่าลูกคน น้ำตาไหลแตกจ้นคิดฮอดแม่ผู้คุณหลาย จักสิตายหรือยังลูกห่างมาจน ปานนี้ ห่าเทื่อตายเป็นผีคงบ่อหนีพวกกาแฮ้งทั้งมดแมงคงยื้อแย่ง เป็นเหยื่อกาเหยื่อแฮ้งเหลือเพียงก้างและ โคลง ว่าโอ๋นอ...องค์เทพฟ้ามารดาแม่ผู้แพงฮักเฮียมเอ้ย บ่อฮู้จักความจริงว่าสิเป็นจั่งใดบ้าง ลางเทือเจ็บลาง เทื่อไข้ไผเด้น้อสิคอยเบิ่ง แม่ไกลลูกแต่นานเหิงจักว่ากรรมก่อเกี้ยวให้ไกล เยิ้นห่างลูกสาว แห่งเว้าไปแห่ง

ปวดร้าวโอ้อ่าวทนระกรรม อาตมผู้สวมบทได้โน๊ตมาเป็นกลอนต้าน หลานผู้สวมบทร้องในทำนองอีสานภาค ลำบากใจอย่างยิ่งพี่สาวข้าด่าแม่หมา ไผคงเป็นคือข้าแม่เลี้ยงมาจนกล้าแก่คงคิดฮอดพ่อแม่ยามหนีไกลคนละก้ำตัวข้ากะดั่งกัน ว่าแล้วไห้โศกกลั้นคนิงแม่เป็นคราว หน่ายพี่สาวกะปานกันบ่อยืดถือพระคุณแล้ว นี้หละนอเพิ่นว่า ยามเมื่อได้ดีแล้วได้กินแกงอย่าลืมแจ่ว ได้กินน้ำอ่างแก้วผัดลืมถิ่มหมู่กระบวย คันได้กินฝาดกล้วยอย่าลืมหน่วยบักโกนา ได้กินปลาอย่าลืมบู่ป่นมาเคยจ้ำ พอได้เงินคำแก้วผัดลืมไลขี้ตะกั่ว ผัดห่าได้มีผัวเป็นราชาเจ้าฟ้าผัดลืมหน้าอี่แม่หมา สาธุเด้อ...ขอให้องค์เทพฟ้าจำไว้แหน่ทั้งอินทร์พรหม ขอให้ดลบันดาลสาปผู้ลืมคุณแก้ว ยามเมื่อตายไปแล้วให้แฮ้งกากินไส้ย่อ ผู้ลืมคุณแม่พ่อหรือว่าคุณผู้เพิ่นเลี้ยงอย่ามีพ้อหว่างเจริญ เชิญพ่อแม่พี่น้องพากันแช่งนำฉัน เมืองสวรรค์บ่อยอมรับเทพพระพรหมบ่อยอมช่วย มีแต่เชิญลงหม้ออบายภูมิฮ้อนเดือด ไผสุยเสี่ยดพ่อแม่ไท้ไปลอยน้ำอยู่อบาย เหลือใจหลายหน่ายเหลือที่พี่บ่อรับว่ามารดา แม่เป็นหมาทั้งตัวยามได้ผัวได้ครองปรางค์บัดเล่าลืมพระคุณจ้อย ไผป้อยเป็นเชิญมาป้อยไผด่าเป็นเชิญมาด่า เป็นลูกหมาต้องว่าหมาเป็นลูกม้าต้องว่าม้า ลูกควายช้างค่างลิง สิว่าเป็นลูกไท้เทวราชสิคือไหม ไผอย่าเอานำเลยชั่วแท้นอแนวคนแก้พบอยู่ใสขอให้เว้นเห็นอยู่ใสไห้ชี้หน้าอย่าบูชาพากันเว้าเหยียบย่ำ เจ้าหัวหลานว่าโพดชั่วทราม ผู้ลืมคุณพ่อแม่เลี้ยงแม่นขอข้าวอย่าให้กิน แม่เอ้ยแม่ อุตสาห์เพียรถนอมเลี้ยงผิดถือกลูกประณามคุณ จั่งแม่นเสียแฮงฟรีที่กล่อมกวยถนอมเลี้ยง ปานนี้มารดาเจ้าคงเหลือใจคันแม่นได้ฮู้ข่าว เหลือใจเด้พี่สาว มาส่างหาเรื่องเว้าลบคุณเจ้าอี่แม่เฮา แนวความจริงบ่อกล้าเว้าแม่นย้านเน่าหรือใดหวา บ่อสงสารมารดาแม่พระคุณผู้บุญล้นสาธุชนขอจงบูชาแก้วคุณมารดาไว้เหนือเกศ จารย์ทองเพชรเพิ่นบอกไว้อย่าลืมไหว้ระลึกคุณ ผู้น้องสาวอุกอั่งวุ่นในใจเหง่าระกำหมอง น้ำตานองไหลตกอ่าวคนิงแต่คุณแก้ว ไกลมาโดนนานแล้วคุณมารดาผัดถือกหย่ำกรรมไผเฮ็ดไผทำขอให้ได้แก่ผู้นั้น ฉันเทิดทูลยกไว้ให้ใสเม้ายิ่งกว่าเดือนหละนาแม่พระคุณ....ฯ (พูดต่อ) นี้หละพี่นางเอ้ย เพิ่นว่าสัจจังเวอมตะวาจา อันว่าวาจาที่ชื่อนั้นบ่อมีดอกวันตาย พี่สิไปอายหยังคนว่าหมาเป็นแม่ไปแคร์หยังคำคนเว้ายามเมื่อเขาเมื่อยคางเซาเว้าดอกพี่ ข่อยสิเป็นลูกหมาเองดอก ให้เจ้าเป็นลูกคนสา..ฯ (จินดา ดวงใจ,2544 : 29)

4. กอไผ่ยายนกเอี้ยง มีผู้รับบทบาท 3 รูป คือรูปหนึ่งรับบทบาทเป็นพระครูง่อง เจ้าอาวาสวัดใต้และวัดเหนือ รูปหนึ่งรับบทบาทเป็นลูกสาวนกเอี้ยง ชื่อนกแก้ว รูปหนึ่งรับบทบาทเป็นยายนกเอี้ยง ซึ่งมีลักษณะโลภมาก ชอบยุยงให้พระแตกแยกกัน แต่ชอบทำบุญ เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านกับวัดลูกกับแม่ สอนเกี่ยวกับความคิด การพูดต่อศาสนา วัด พระสงฆ์ การอาศัยซึ่งกันและกันของสังคม เน้นสอนพิเศษเรื่องกรรมติดตามและให้ผลในปัจจุบัน ดำเนินเรื่องราวโดยใช้กอไผ่ (พระอาจารย์สมศรี ฐานทตฺโต,2544 : 39)

ตัวอย่างกลอนเทศน์

ยาครูง้องคำกลอน โอ้ว่างงงวยแล้ว เขินทางเทิงป่านทางลี่ บ่นึกว่าหมากหมี้ สิเป็นโล้นหมากโต่นเครือ ป่าที่เคยฮกเฮี้ย บ่คิดว่าสิเตือนแปน แหวนทองเหลืองเป็นทองคำ หน่วยหมากนาวเป็นกล้วย ผักผีพวยเป็นแตงค้าง เครือยานางเป็นเชือกข่าว หมากตูมกาเป็นหมากพร้าว ผักอี่ตู่เป็นหมายแข้ง ฤดูแล้งเกิดฝน โพดว่างงยิ่งล้นป่วนปั่นในดวงจิต ศัตรูกลายเป็นมิตร บ่อาจเป็นไปแท้แต่มันเป็นไปแล้ว เห็นกับตาโพด

แปลกหนี่ ชีกะไหลเชินวี้นละอองน้ำกะเจิ่งนอง ดูรายายข้าวก้อง ผู้กลับก่อเป็นข้าวสารโพดว่ารอมานาน อยากได้ยินคำนี้ ดีแล้วละดีแล้ว โพดดีแฮงแฮ้งเซิ่นดีเอาอย่างเหลือเกิน ถือเป็นบุญวัดใต้ ที่โยมให้ที่ดิน อดีตกาลขอให้ส้อนไปกับแดดลมฝน ขอกุศลผลทาน จงเกิดมีแก่ยายเอี้ยง เรื่องผิดพาลบ่ต้องเว้า เผามันไปเริ่มต้นใหม่ บ่ทันได๋วัดใต้คงใสเลื่อมฮุ่งเฮือง ย้อนกอไผ่ยายนกเอี้ยง พาให้พัฒนาการ องค์สมภารอาตมาขอขอบใจโยมล้น บุญกุศลมีแท้ บาปมีจริงกรรมมีแน่ ยามเมื่อปลาบ่ถึกแห บ่ฮู้จักบ่อนดิ้น ลอยว่ายอยู่สบาย เมื่อบ่เจอเคราะร้ายคนบ่นึกถึงพระ โยมเอี้ยงเป็นผู้ชะนะกิเลสหนาลงได้เป็นผู้ใสผู้เลื่อม เป็นผู้งามผู้ค่อง เป็นผู้เยี่ยมผู้อ่อง เป็นผู้หลุดผู้พ้น บกหว่างกิเลสบาง ต่อให้รวนหมื่นช้าง กะบ่ท่อรวยบุญ ฟากมีทุนตั้งสิบแสน บ่ท่อรวยกุศลสร้าง เดินถึกทางแล้วคราวนี้ ขอผลทานจงบังเกิด โอ้สุขเถิดยายนกเอี้ยง อย่าหมองเศร้าอั่งมะโน .....น่า

นี้ละเขาว่าโป้ แตงหน่วยเครือปลาย ตายแล้วมีสวรรค์ทองรับรองบ่ตกด้อย ช่อยกันอุปถัมภ์ไว้ คำสมัยพุทธโอวาท ทานสะอาดเกิดที่พึ่ง บูชาแก้วหมู่งาม ไผผู้ลื่นข้อห้ามบังเบียดพระหรือเณร ทั้งด่าเถรหรือชีบาปอี่หลีเพิ่นสอนเว้า โลภเอาธรณีพื้น ของสงฆ์บาปชั้นหนึ่งแยกวัดกูวัดมึง เฮ็ดให้สงฆ์แตกร้าว สงฆ์เจ้าแตกกัน บาปกะสุดท่อนั้น อย่างบักใหญ่แสนมหันต์ ให้ถือจริงตั้งท่า กรรมอยัมภทันตา โยมกะพ้อพบแล้ว บ่จำเป็นต้องบอกสอน ที่โยมเกิดเดือดร้อน เจ็บปวดมีแนวทาง ย้อนบาปแฮงกรรมหนัก ย้อนไผ่กอฮู้จักบ้อหน่อไม้ไผ่แทงขึ้นจากดินแล้วจักหน่อ จนว่ามันเป็นกอ มันกะแทงท่อนั้น จึงทำให้ป่วยไป ต่อไปหนี้วัดใต้อดีตเก่าให้จางหาย สงฆ์องค์เณรทั้งหายต้องเพิ่งพิงกระโยมเจ้า สิ่งบ่ดีอย่าจาเว้า เฮาผู้ฟังกระโดยดั่ง พระกับวัดเพิ่นสอนสั่ง คือสมบัติของพวกหมู่เจ้าจงเพียรเฝ้ารักษา ชั่วช่างชีดีช่างพระ เพิ่นบอกเว้าอย่าไปเว้าเตือนติเฮ็ดบ่ดีเพิ่นเสียเองบาปกรรมหั่งนำต้อง นี้ละเด้อพงษ์พ้องสาธุชนพุทธโครต เรื่องบาปบุญคุณโทษ กฎแห่งกรรมว่านั้น มีแท้อี่หลีแล้วและน่าศรัทธา เฮ็ย.....น่า

ทั้ง 4 เรื่องดังกล่าว เป็นเรื่องที่ได้รับความนิยมจากประชาชนผู้ฟังเทศน์ทั้งในด้านเนื้อหาสาระของเรื่อง ทำนองลีลาในการเทศน์ตลอดจนด้านสำนวนภาษาที่ประทับใจผู้ฟังในปัจจุบัน

ดังนั้นสรุปว่า เรื่องราวที่นำมาเทศน์ เรื่องหรือเนื้อหาพระเป็นผู้กำหนดบางครั้งเจ้าภาพเป็นคนกำหนดขึ้นอยู่กับผู้ฟังหรือเจ้าภาพประสงค์จะฟังเรื่องอะไร ก็เสนอให้เลือกสัก 5-6 เรื่อง เจ้าภาพก็จะเลือก ผู้เทศน์กำหนดไม่ใช่เจ้าภาพกำหนด ถ้าเจ้าภาพกำหนดเราจะไม่สามารถเทศน์ได้ เพียงแต่เรากำหนดเรื่องไว้แล้วเจ้าภาพต้องการเรื่องอะไรก็จัดให้ตามนั้น เรื่องที่ได้รับความนิยมตามสถิติ 4 อันดับแรก เรียงตามลำดับตามความนิยมมาก คือ พระเวสสันดร บุพพกรรมโมคคัลานะ นางหมาขาว กอไผ่ยายนกเอี้ยง การเทศน์หรือการแสดงธรรมนั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่ามิใช่เป็นสิ่งทำได้ง่าย เพราะผู้มีความรู้และความสามารถเท่านั้นจึงจะแสดงธรรมให้ผู้อื่นฟังเข้าใจและได้ประโยชน์ตาม ในครั้งพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงยกย่องทั้งภิกษุ ภิกษุณี และอุบาสกอุบาสิกาว่าเป็นผู้เลิศในการแสดงธรรมหลายรูปคน เช่น พระปุณณะมันตานีบุตร มีความเป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในทางแสดงธรรม นางภิกษุณีธัมมทินนา มีความเป็นเลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายในทางแสดงธรรม และจิตตคฤหบดี มีความเป็นเลิศกว่าอุบาสกอื่นๆในทางแสดงธรรม และนางขุชชุตรา มีความเป็นเลิศกว่า

อุบาสิกาทั้งหลายในฝ่ายสดับตรับฟังมากจึงสามารถแสดงธรรมได้ดีกว่าอุบาสิกาทั้งหลาย พระพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนท์ว่า การแสดงธรรมแก่ผู้อื่นมิใช่ทำได้ง่าย ภิกษุเมื่อจะแสดงธรรมแก่ผู้อื่น พึงตั้งธรรม 5 ประการไว้ในตนแล้วจึงแสดงธรรมแก่ผู้อื่น ธรรม 5 ประการ อะไรบ้าง คือ ภิกษุพึงตั้งใจว่า

1.เราจักแสดงธรรมไปตามลำดับ

2.เราจักแสดงอ้างเหตุ

3.เราจักแสดงธรรมอาศัยความเอ็นดู

4.เราจักเป็นผู้ไม่เพ่งอามิส แสดงธรรม

5.เราจักไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย องฺ.ปญจก.(ไทย) 22/159/263)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการเทศน์แหล่อีสาน ได้ค้นพบองค์ความรู้ที่สามารถนำมาอภิปรายผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ได้ ดังนี้

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2550 : 16) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง ภาษาเทศน์ภาษาไทยว่า “เทศน์”เป็นการสื่อหรือถ่ายทอดธรรมคำสั่งสอนในศาสนาไปสู่ผู้รับซึ่งมีทั้งผู้ฟังและผู้อ่าน เพื่อเผยแผ่คำสั่งสอนให้เป็นที่รู้เป็นที่เข้าใจกว้างขวางออกไป ด้วยการนำเสนอข้อธรรมที่เขายังไม่เคยรู้มาก่อนบ้าง ด้วยการอธิบายขยายความจนเขาเกิดความชัดเจนและหายสงสัยในข้อธรรมบางอย่างบ้าง ด้วยการปลูกศรัทธาปสาทและโน้มน้าวจิตใจเขาให้ยินดีปฏิบัติตามข้อธรรมนั้น ๆ การเทศน์แหล่ของพระนักเทศน์อีสาน มีวิธีการเทศน์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น คือเทศน์โดยใช้สำเนียงเป็นภาษาถิ่นอีสาน เล่นเสียงสูง เสียงต่ำ ทอดเสียงยาว โดยมีทำนองเป็นข้อบังคับให้เกิดลีลาที่น่าฟัง และเทศน์โดยพระสงฆ์ที่เป็นคนอีสานและใช้ภาษาอีสานได้ดีเท่านั้น นอกจากนี้ต้องปฏิบัติตามองค์แห่งธรรมกถึก 5 ประการ การเทศน์แหล่แต่ดั้งเดิมมี 3 ทำนอง คือ ทำนองกาเต้นก้อน ทำนองลมพัดพร้าวหรือลมพัดชายเขา และทำนองช้างเทียมแม่ ซึ่งทำนองดังกล่าวเป็นทำนองเดินหนังสือในลำมหาชาติ หรือทำนองใช้เทศน์มหาชาติ 13 กัณฑ์ พระนักเทศน์แหล่อีสาน ในจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดยโสธร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหมัดมหาสารคาม จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดชัยภูมิ นิยมเดินหนังสือในลำมหาชาติด้วยทำนองดังกล่าวจนเป็นที่นิยมฟังของพุทธศาสนิกชนมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเทศน์ด้วยทำนองทั้ง 3 ของแต่ละจังหวัด จังหวะการเดินจะช้าเร็วต่างกัน ทำนองเทศน์อุบลราชธานีจะช้ามาก ยโสธรจะเร็วและใช้เสียงสูง ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ขอนแก่น และชัยภูมิ เดินหนังสือด้วยจังหวะพอดี โดยเฉพาะทำนองชัยภูมิ จังหวะดีฟังไพเราะมาก เห็นได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาประสงค์ กิตฺติญาโณ (พรมศรี) (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง“รูปแบบการอนุรักษ์และพัฒนาการเทศน์แหล่ของพระสงฆ์ภาคอีสานตอนกลางในฐานะสื่อพื้นบ้านว่า ปัจจุบันนี้การประพันธ์กลอนเทศน์แหล่จะอาศัยเค้าโครงเรื่องจาก 4 แหล่ง คืออาศัยเรื่องราวจาก ธรรมบท อาศัยเรื่องราวจากนิทานพื้นบ้าน เรื่องจริงที่

เกิดขึ้นในสังคม และอาศัยวิถีชีวิตจริงและสถานการณ์จริงในปัจจุบัน การเทศน์แหล่ของพระนักเทศน์อีสานที่แตกต่างไปจากการเทศน์แบบดั้งเดิม มี 4 ด้านคือ ด้านลีลาการใช้ภาษา ลีลาการใช้กิริยาท่าทาง ลีลาการใช้โวหาร และลีลาการใช้น้ำเสียง สิ่งที่น่าจะมีผลกระทบต่อพระธรรมวินัยคือ พัฒนาการด้านลีลาการใช้ภาษา เช่น มีการใช้วาจาหยาบคาย กู มึง ไม่เหมาะสมกับสมณะวิสัย พัฒนาการด้านการใช้กิริยาท่าทาง เช่น มีการแสดงสมบทบาทจริงเกินไป เช่น แสดงการร้องไห้ตามกลอนเทศน์ มีน้ำตาไหลออกมาจริง แสดงท่าสลบล้มฟุบบนธรรมาสน์ ชี้หน้า ด่ากัน แลบลิ้นปลิ้นตา สาดน้ำ โยนกระโถนใส่กัน แสดงท่าประกอบการเทศน์กลอนเรียกวิญญาณ และใช้กลอนเทศน์โน้มน้าวชี้นำเจ้าภาพว่าเห็นวิญญาณผู้ตายกำลังมา บอกผู้ฟังให้ผูกแขนผู้เทศน์เพื่อรับวิญญาณ และให้จัดสำรับอุทิศให้ผู้ตาย พัฒนาการด้านลีลาการใช้น้ำเสียง เช่น นำทำนองลำของหมอลำมาเป็นทำนองเทศน์ เอื้อนเสียงสะอึกสะอื้นร้องไห้ เหมือนหมอลำแสดงบทโศกเศร้า หรือสลับเพลงให้หรือเทศน์ให้ตามที่เจ้าภาพขอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบรรจบ ธีรวโส (ศรีแพงมน) ได้ศึกษาเรื่อง“ศึกษาบทบาทและผลงานในการเผยแผ่พระพุทธาสนา ของ พระครูสุตสารพิมล (พิมพา ป.) (2549 : 118) พบว่า การเทศน์เสียงนั้น เป็นวรรณกรรมอันล้ำค่า เป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษของภาคอีสาน ทำอย่างไรพวกเราจึงจะไม่ให้อันตรธานไปจากวัฒนธรรมอีสาน และขจัดโรคร้ายอันกำลังคุกคามอยู่นั้นให้สิ้นไปได้ แล้วหาทางแก้ไขปรับปรุงระบบการเผยแผ่เทศน์เสียงของท้องถิ่นอีสานให้เป็นไปตามกฎกติกาแห่งพระธรรมวินัย ทำอย่างไรสรภัญญกถาธรรมจึงจะคงอยู่ สร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟัง โดยปราศจากคำครหานินทาใด ๆ สืบไป เป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมอันล้ำค่านี้ ให้อยู่คงไว้ชั่วกาลนานและวรรณกรรมที่นิยมนำมาเทศน์และได้รับความนิยมมี 4 เรื่องด้วยกันนั่นคือ พระเวสสันดร ผู้ฮักกินหนังผู้ชังกินกระดูก นางหมาขาว กอไผ่ยายนกเอี้ยง ลีลาวดี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การเทศน์แหล่ของพระนักเทศน์อีสาน มีวิธีการเทศน์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น คือเทศน์โดยใช้สำเนียงเป็นภาษาถิ่นอีสาน เล่นเสียงสูง เสียงต่ำ ทอดเสียงยาวโดยมีทำนองเป็นข้อบังคับให้เกิดลีลาที่น่าฟัง และเทศน์โดยพระสงฆ์ที่เป็นคนอีสานและใช้ภาษาอีสานได้ดีเท่านั้น ควรเผยแพร่การเทศน์แบบอีสานไปยังภูมิภาคอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กัณหา บ.ช.ย.. (2548) *ประมวลแหล่เทศน์สมัยนิยมสำนวนภาคอีสาน.* ขอนแก่น : บริษัท ขอนแก่น คลังนานาธรรม จำกัด.

จินดา ดวงใจ. (2544). *เทศน์แหล่ทันสมัย*. ขอนแก่น : บริษัทขอนแก่น คลังนานาธรรม จำกัด.

น้อย ผิวผัน และ พิมพ์ หนองสุธรม. (2548) *ประมวลแหล่เทศน์ต่างๆแผนใหม่.* ขอนแก่น : บริษัท ขอนแก่น คลังนานาธรรม จำกัด.

พระครูสุตสารพิมล(พิมพา ป.) (2549) . *พิมพาแหล่มหาชาติ ๑๓ กัณฑ์(สำนวนอีสาน).* ขอนแก่น : บริษัทขอนแก่น คลังนานาธรรม จำกัด.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2531) .*เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า.* กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2550). *เทศน์: การเผยแพร่ที่สำคัญศักดิ์สิทธิ์.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลี่ยงเชียง.

พระมหาบุญตา ถิรจิตฺโต. (2547). *เทศน์แหล่ พระเวสสันดรชาดก เป็นคำกลอนทำนองสรภัญญะ สำนวนภาคอีสาน.* ขอนแก่น : บริษัทขอนแก่น คลังนานาธรรม จำกัด.

พระมหาประสงค์ กิตฺติญาโณ(พรมศรี).(2555).*รูปแบบการอนุรักษ์และการพัฒนาการเทศน์แหล่ของพระสงห์ภาคอีสานตอนกลางในฐานะสื่อพื้นบ้าน*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอาจารย์สมศรี ฐานทตฺโต. (2544). *แหล่เทศน์ประชันกลอนแบบใหม่.* ขอนแก่น: บริษัทขอนแก่น คลังนานาธรรม จำกัด.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539).*พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การสื่อสารเชิงสุนทรียภาพ : การดำรงอยู่ของภาษาไทยถิ่นใต้ในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

Aesthetic Communication : Existence of Southern Thai Language in Covid-19

รัชนีฉาย เฉยรอด

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Ratchaneechay Choeirod
Khon Kaen University, Thailand.
E - mail : ratcha@kkumail.com

****

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเชิงสุนทรียภาพในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ใช้ผู้บอกภาษาทั้งหมด 78 คน และไม่ใช้เพศเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ จากการวิจัยดังกล่าวปรากฏผล 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ถ้อยคำที่กล่าวถึงโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธ์ใหม่ 2019 พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีการกล่าวถ้อยคำที่ตีตราทางสังคม 2. สถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบว่าบ้านเป็นสถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด รองลงมาคือ สังคมและโรงพยาบาล และ 3. สุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบมากที่สุด คือ ความรัก และความกลัว ตื่นเต้น ตกใจ และพบน้อยที่สุด คือ ความเมตตากรุณาและความขบขัน ผลการวิจัยนี้จึงมีความมุ่งหวังว่าจะช่วยสนับสนุนการจัดการแก้ปัญหาการสื่อสารโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) และมีประโยชน์ต่อการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อส่งเสริมทัศนคติและความรู้สึกดีทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารอีกด้วย

คำสำคัญ: การสื่อสารเชิงสุนทรียภาพ; การตีตราทางสังคม; ภาษาไทยถิ่นใต้; โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019; โรคอุบัติใหม่

Abstracts

This article aims to analyze linguistic strategies for aesthetic communication in coronavirus disease 2019. Interviews were conducted on seven-eight mixed gender language speakers; theirs gender was not used in data analysis. Three issues arose from the interviews: the words that describe the coronavirus disease2019 found that most of the words have no social stigma. The second issues considered frequent use as a place. It was found that could be at home is the most mentioned about place, followed by society and hospital. The last point was language aesthetic. As a result of the interviews, found that most common are love, fear, excitement, shock and the least is kindness and comedy. The result of this research is hoped to help support the management of communication problems with the coronavirus

* วันที่รับบทความ: 17 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2563

Received: December 17, 2020; Revised: December 29, 2020; Accepted: December 30, 2020

disease 2019. This useful for the use of words to promote attitude and good feelings for both people between Sending messages and recipients as well as.

Keywords: Aesthetic communication; Social stigma; Southern Thai; Coronavirus disease 2019; Emerging Disease

บทนำ

การดำรงอยู่ของภาษาไทยถิ่นใต้ในภาวะเกิดโรคระบาดจำเป็นต้องมีการปรับกระบวนการส่งสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารอย่างมีสุนทรียภาพ เพราะนับตั้งแต่เกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ณ เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน เมื่อเดือนธันวาคม 2562 ของปลายปีที่แล้ว ทำให้หลายประเทศทั่วโลกได้รับผลกระทบจากความรุนแรงของโรคดังกล่าว เรียกได้ว่าเป็นปัญหาสุขภาพระดับโลก (global health) ในกรณีประเทศไทยหากนับถอยหลังเป็นระยะเวลากว่า 5 เดือนที่ผ่านมา ประมาณวันที่ 12 มกราคม 2563 ประเทศไทยเผชิญกับโรคดังกล่าวหลังจากที่พบผู้ป่วยคนแรกในไทย และนับสถิติมาจนถึงปัจจุบัน (3 กรกฎาคม 2563) พบจำนวนผู้ติดเชื้อ 3,180 ราย (เพิ่มขึ้น 1 ราย) รักษาหาย 3,066 ราย (เพิ่มขึ้น 7 ราย) กำลังรักษา 56 ราย (ลดลง 6 ราย) และเสียชีวิต 58 ราย (เพิ่มขึ้น 0 ราย)

โรคระบาดดังกล่าวได้ส่งผลกระทบอย่างวงกว้างกับประเทศไทยและยิ่งไปกว่านั้นไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบถึงคนไทยที่ทำงานที่ต่างประเทศด้วย เช่น กรณีแรงงานไทยที่พำนักอยู่ในประเทศเกาหลีใต้ จากข้อมูลในระบบศูนย์ทะเบียนคนหางานพบว่ามีจำนวนแรงงานไทยที่ทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี (ข้อมูลวันที่ 31 มกราคม 2563) จำนวน 22,257 คน ส่งผลให้แรงงานไทยกลุ่มดังกล่าวขอรายงานตัวกลับประเทศกับทาง ตม.เกาหลี ระหว่างวันที่ 11 ธันวาคม 2562 ถึง 1 มีนาคม 2563 จำนวน 4,727 คน ซึ่งจำนวนทั้งหมดนี้เดินทางกลับประเทศไทยแล้วก่อนที่สาธารณรัฐเกาหลีจะมีการประกาศสถานการณ์ผู้ติดเชื้อไวรัส โดยปัจจุบันมีผู้รายงานตัวที่อยู่ระหว่าง ตม.เกาหลี พิจารณาประวัติและรอเดินทางกลับประเทศไทย จำนวน 1,181 คน (กรมการจัดหางาน, 2563 : ออนไลน์)

ในขณะที่แรงงานไทยที่ทำงานในประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 ที่ผ่านมา ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเห็นชอบมีมติให้สถานบริการในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล หยุดบริการเป็นเวลา 14 วัน ซึ่งรวมถึงโรงภาพยนตร์ สถานบันเทิง ผับ บาร์ ร้านนวดไทย นวดแผนโบราณ และร้านที่เข้าข่ายกฎหมายว่าด้วยสถานบริการให้ดำเนินการปิดบริการตามเวลาที่กำหนด และยังมีมติให้งดหยุดวันสงกรานต์ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน 2563 โดยให้เลื่อนออกไปก่อนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดโดยจะชดเชยวันหยุดให้ในช่วงเวลาที่เหมาะสม (Bangkokbiznews, 2020 : Online) ส่งผลให้แรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการหยุดเป็นเวลาดังกล่าวเดินทางกลับภูมิลำเนาของตนอย่างแน่นขนัดซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่รัฐบาลไม่สามารถห้ามได้ ต่อมาจึงเกิดมาตรการรองรับให้แต่ละจังหวัดทำแผนป้องกันโรคระดับชุมชนหมู่บ้าน และขอให้คนที่เดินทางกลับจากกรุงเทพฯ แยกตัวพร้อมสังเกตอาการที่บ้านเป็นเวลา 14 วัน (MCOT.net, 2020 : Online)

จากการเคลื่อนไหวของประชากรดังกล่าวทำให้หลายจังหวัดระงับการเดินทางเข้า-ออกในเขตพื้นที่จังหวัด หรือเรียกว่า “ปิดเมือง” เพื่อยับยั้งการระบาดของโรค (Prachachat, 2020 : Online) นอกจากนี้รัฐบาลไทยได้มีมาตรการเพื่อลดการแพร่กระจายของไวรัสที่ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การรณรงค์เพื่อการเพิ่มระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และส่งเสริมการทำงานที่บ้าน (Work from home) อีกด้วย (รัฐบาลไทย, 2563 : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการให้ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ยังมีบุคคลบางกลุ่มที่ไม่ปฏิตาม ดังที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น กลุ่มแรงงานที่เดินทางกลับจากต่างประเทศหรือกลับจากกรุงเทพฯ ส่งผลให้ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีคนบางกลุ่มไม่ยอมกักตัวอยู่บ้านเป็นเวลา 14 วัน หรือแม้ว่าจะมีการกักตัวแต่เพื่อนบ้านที่อยู่ในละแวกเดียวกันเกิดการหวาดระแวงว่าจะได้รับเชื้อมาด้วยหรือไม่ เพราะบุคคลดังกล่าวเดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงส่งผลให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเกิดความสับสน ความวิตกกังวล และความหวาดกลัวจนนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ และปรากฏอย่างมากในสื่อออนไลน์ อาจเรียกได้ว่ากรณีดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดจากความคิดแบบเหมารวม (Stereotype) และนำไปสู่การตีตราทางสังคม (Social stigma)

ในบริบททางสาธารณสุข World Health Organization (2020 : Online) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การตีตราทางสังคม (Social stigma)” ว่าเป็นการปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลด้วยการเรียกชื่อแบบดูแคลน การเหมารวม การเลือกปฏิบัติ หรือการสูญเสียสถานะบางอย่างเนื่องจากความเชื่อมโยงกับโรคชนิดหนึ่งที่เกิดจากการรับรู้ การปฏิบัติดังกล่าวอาจทำให้ผู้ที่ไม่เป็นโรค COVID-19 แต่มีลักษณะเหมือนกับคนกลุ่มนี้อาจพลอยได้รับความทุกข์ร้อนใจจากการตีตราทางสังคมไปด้วย

ระดับการตีตราทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับโรค COVID-19 สัมพันธ์กับปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1. เป็นโรคใหม่และมีหลายอย่างที่เรายังไม่รู้เกี่ยวกับโรคนี้ 2. เรามักกลัวสิ่งที่เราไม่รู้ และ 3. การแสดงความรู้สึกกลัวคนอื่นทำได้ง่าย ส่งผลให้เกิดความสับสน ความวิตกกังวล และความหวาดกลัวเกิดขึ้นในสังคม จึงเห็นได้ว่าการใช้คำพูดในการสื่อสารนั้นสำคัญ เราจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาที่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ (people-first language) เพราะการใช้คำบางคำจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้ป่วย ครอบครัวของผู้ป่วย และชุมชนที่ได้รับผลกระทบด้วย (World Health Organization, 2020 : Online))

ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้คำที่หลีกเลี่ยงการตีตราทางสังคม หลีกเลี่ยงการใช้คำที่สื่อถึงความรู้สึกทางลบ เช่นคำว่า “ผู้ป่วย COVID-19” หรือ “เหยื่อ COVID-19” แต่ให้ใช้คำที่สื่อถึงความรู้สึกทางบวก เช่นคำว่า “ผู้ติดเชื้อ COVID-19” “คนที่ได้รับการรักษา COVID-19” หรือ “ผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อ COVID-19” แทน (World Health Organization, 2020 : Online) อีกทั้งการสื่อสารในปัจจุบันผู้คนให้ความสำคัญกับการสื่อสารและข่าวสารทางสื่อออนไลน์มากขึ้น เรียกได้ว่าเกิดเป็นวงจรทางสังคมในมิติใหม่ซึ่งผู้ที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับโลกออนไลน์มีโอกาสจะเผชิญได้ตลอดเวลา หากข้อมูลที่ได้รับการนำเสนอไม่มีการกลั่นกรองอย่างครบถ้วนอาจเป็นการทำร้ายบุคคลบางกลุ่มได้โดยไม่เจตนา (เปรมฤดี เพ็ชรกูล, 2561 : 9-15)

ด้วยเหตุดังกล่าวงานวิจัยนี้จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาษาในการสื่อสาร เนื่องจากคำบางคำที่ใช้ไปแล้วอาจส่งผลให้อีกฝ่ายเกิดความรู้สึกว่าตนเองแตกต่างจากผู้อื่นอย่างที่ไม่พึงประสงค์ (Undesirable difference) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤตการณ์เช่นนี้ เพราะฉะนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเชิงสุนทรียภาพในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มที่น่าจะมีเวลาในการใช้สื่อออนไลน์มากที่สุด ผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเชิงสุนทรียภาพที่ว่า “ในสถานการณ์ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) หากท่านจะบอกให้เพื่อนดูแลตัวเองในสถานการณ์ดังกล่าว ท่านจะบอกว่าอย่างไรโดยไม่ต้องทะเลาะกัน” โดยกลุ่มตัวอย่างจะต้องใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์เท่านั้น เหตุผลหลักที่เลือกใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ด้วยเล็งเห็นความสำคัญที่ว่าเป็นภาษาประจำถิ่นของคนใต้ เป็นภาษาที่ต้องใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน และยังช่วยให้เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนใต้ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการใช้ภาษาถิ่น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556 : 89) ได้ให้ความหมายไว้ว่าถิ่นที่อยู่อาศัย คือ สถานที่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งตั้งรกรากหรือตั้งถิ่นฐานและใช้ชีวิตอยู่อย่างถาวร ถิ่นที่อยู่อาศัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น ๆ รวมถึงพฤติกรรมทางภาษาอีกด้วย งานวิจัยนี้จึงเลือกใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยจึงจะนำข้อความจากกลุ่มตัวอย่างมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ และตีความในประเด็นต่าง ๆ ว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับประเด็นใดบ้าง ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงหวังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งว่าจะช่วยสนับสนุนการจัดการแก้ปัญหาการสื่อสารโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) และมีประโยชน์ต่อการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อส่งเสริมทัศนคติและความรู้สึกดีทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเชิงสุนทรียภาพในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้วิธีพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross – sectional descriptive design) ระหว่างเดือนมีนาคม 2563 – มิถุนายน 2563 มีวิธีการดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกศึกษาจากนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำนวนกลุ่มตัวอย่างจะทำการคัดเลือกด้วยวิธีการบอกต่อ (Snowball technique) โดยขอให้กลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการสัมภาษณ์แล้วแนะนำเพื่อนที่ตนเองรู้จักเพื่อทำการสัมภาษณ์เป็นรายต่อไปและผู้วิจัยจะสัมภาษณ์จนกว่าไม่พบข้อสงสัยหรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น

หรือที่เรียกว่าข้อมูลอิ่มตัว (Data saturation) จึงจะทำการหยุดการสัมภาษณ์ ทั้งหมด 78 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Selection of Samples) ตามเกณฑ์ของรัชนีฉาย เฉยรอด (2562 : 97-108) ดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างต้องมีภูมิลำเนา 14 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี

1.2 กลุ่มตัวอย่างต้องใช้ภาษาไทยถิ่นใต้เป็นภาษาแม่และใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นภาษาประจำถิ่นของคนใต้ เป็นภาษาที่ต้องใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน และยังช่วยให้เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนใต้ได้เป็นอย่างดี

1.3 กลุ่มตัวอย่างต้องเต็มใจให้ความร่วมมือในการบอกภาษา

1.4 การกำหนดอายุของกลุ่มตัวอย่างใช้การศึกษาแบบเวลาเสมือนจริง (apparent-time) งานวิจัยนี้จึงพิจารณาเรื่องอายุเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงเลือกผู้บอกภาษาที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มที่น่าจะมีเวลาในการใช้สื่อออนไลน์มากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลมีดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะใช้แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview) ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observations) โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูล เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ และสื่อออนไลน์ทั้งไลน์ (Line) และ เฟซบุ๊ก (Facebook) ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม – มิถุนายน 2563 รวมระยะเวลา 4 เดือน ขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะแนะนำตัว พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวมถึงผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ทั้งนี้จะแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับเท่านั้น จากนั้นขณะสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียงและบันทึกข้อความทุกครั้ง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างก่อนทุกครั้งที่จะสัมภาษณ์ และเมื่อเก็บข้อมูลเสร็จเรียบร้อยในแต่ละวันจะทำการเรียบเรียงข้อมูลทันที

2.2 การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลจะจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลในแต่ละประเด็นและหาข้อสรุป โดยใช้โปรแกรม Microsoft Word Version 2013 จากนั้นถ่ายโอนข้อมูล (Assigning) เข้าสู่โปรแกรม ATLAS.ti Version 7 ซึ่งเป็นโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ที่จะช่วยผู้วิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Computer-Assisted Qualitative Data Analysis) แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแยกแยะ ตีความ และเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์และแบบแผนในปรากฏการณ์จากงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง (ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์, 2561 : 216-237)

2.3 สังเคราะห์ผลการวิจัยและเขียนรายงานด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และเพื่อให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนมากขึ้นจะนำเสนอผลการวิจัยด้วยแผนภาพ (Diagrams) และรูปภาพ (Pictures) ประกอบการนำเสนอด้วย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากหัวข้อที่ว่า “ในสถานการณ์ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) หากท่านจะบอกเพื่อนให้ยอมอยู่บ้าน ท่านจะบอกว่าอย่างไรโดยไม่ต้องทะเลาะกัน” มีวิธีการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 ข้อความทั้งหมดจะนำเสนอเป็นภาษาไทยถิ่นใต้และมีคำแปลเป็นภาษาไทยมาตรฐานควบคู่กันไป

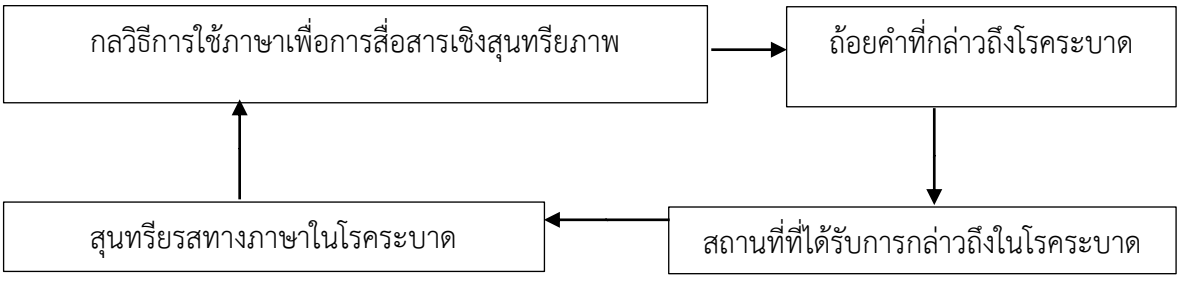
3.2 ใช้เกณฑ์จาก World Health Organization (2020 : Online) เพื่อนำข้อความมาจัดหมวดหมู่ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ไม่มีการกล่าวถ้อยคำที่ตีตราทางสังคม เช่นคำว่า “ผู้ติดเชื้อ COVID-19” “คนที่ได้รับการรักษา COVID-19” หรือ “ผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อ COVID-19”และ 2) กลุ่มที่มีการกล่าวถ้อยคำที่มีการตีตราทางสังคม เช่นคำว่า “ผู้ป่วย COVID-19” หรือ “เหยื่อ COVID-19”

3.3 นำข้อความมาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญและสุนทรียรสทางภาษาว่าส่วนใหญ่มักกล่าวถึงอารมณ์ใดมากที่สุด ตามที่กุสุมา รักษมณี (2549 : 202) กล่าวว่าการศึกษารสเป็นการพยายามทำความเข้าใจถึงภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารออกมา เมื่อเข้าถึงความหมายในอารมณ์นั้นแล้วก็จะช่วยให้เข้าถึงความหมายด้านเนื้อหาสาระของข้อความนั้น ๆ ได้

4. การตรวจสอบจริยธรรมทางการวิจัย งานวิจัยนี้ผ่านการตรวจสอบการวิจัยจากโปรแกรม turnitin บนเว็บไซต์ https://www.turnitin.com/

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสื่อสารเชิงสุนทรียภาพ : การดำรงอยู่ของภาษาไทยถิ่นใต้ในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

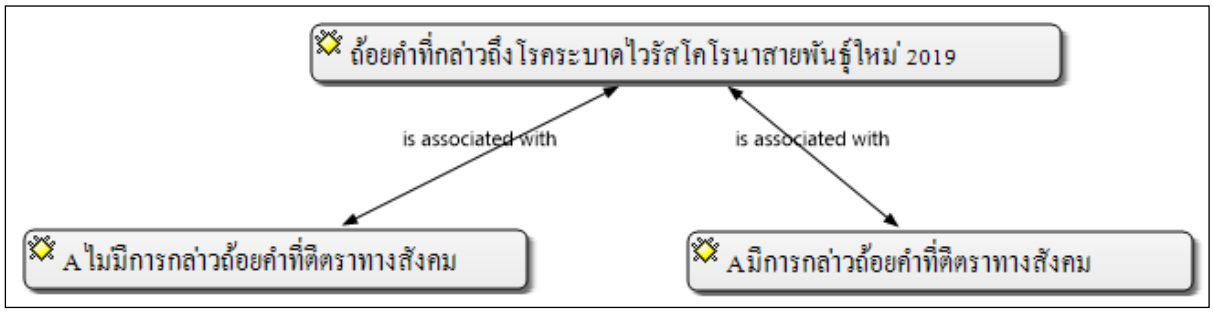
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเชิงสุนทรียภาพในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ถ้อยคำที่กล่าวถึงโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธ์ใหม่ 2019 2. สถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธ์ใหม่ 2019 และ 3. สุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ปรากฏผลดังนี้

1. ถ้อยคำที่กล่าวถึงโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธ์ใหม่ 2019

ถ้อยคำที่กล่าวถึงโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1.1 กลุ่มที่ไม่มีการกล่าวถ้อยคำที่ตีตราทางสังคม และ 1.2 กลุ่มที่มีการกล่าวถ้อยคำที่มีการตีตราทางสังคม ดังปรากฏในแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ถ้อยคำที่กล่าวถึงโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธ์ใหม่ 2019

1.1 กลุ่มที่ไม่มีการกล่าวถ้อยคำที่ตีตราทางสังคม

กลุ่มที่ไม่มีการกล่าวถ้อยคำที่ตีตราทางสังคม พบการใช้ทั้งหมด 76 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 97.43 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“เอ๋ง ฉานว่าอยู่เรินก่อนตะหวางนี้ โรคโควิดระบาด เดี๋ยวอี**ติดโควิด**ซะหนั่น หาไหรทำที่มันบายใจ แลหนัง ฟังเพลง ไหรพั่นนิ ดีหวาออกไปข้างนอก ร้อนก็ร้อน ออกไปข้างนอกก็ **ติดโรคหล่าว** เห็นดูหมอตะ ช่วยชาติช่วยสังคมมั่งนะ ไว้โรคนี้หายสูอีไปเที่ยวที่ไหนกะไปตะ ฉานไม่ห้าม ที่ฉานมาแหลงเพราะฉานเป็นห่วง อยากเห็นหน้าสูอยู่เหลย”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“เพื่อนเราว่าช่วงนี้เก็บตัวอยู่บ้านไปก่อนเถอะนะอย่าพึ่งออกไปไหนเลยมันอันตราย เดี๋ยวจะติดโควิดเอา หาอะไรที่สบายใจทำ ดูหนัง ฟังเพลง ดีกว่าออกไปข้างนอก อากาศก็ร้อน ช่วย ๆ กันนะเพื่อตัวเราและคนที่เรารักและจะได้ไม่เป็นภาระแก่หมอและพยาบาลนะเพื่อน”*

ตัวอย่างที่ 2

ภาษาไทยถิ่นใต้: *“เฮ โหม๋สู อย่าเที่ยวออกไปไหนก่อน หวางนี้**ยังแต่เชื้อโรคทั้งเพ** โควิดมันระบาดโย้ โย้บ้านนอนเล่น หาอะไรโช้ทำดีหว่าหล่าว รอโควิดมันหายออกไปเหม็ดก่อนแล้วค่อยออกไปอ้อร้อ”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“เพื่อนอย่าออกไปไหนก่อน ตอนนี้มีแต่เชื้อโรค โควิดมันระบาดอยู่อยู่บ้านนอนเล่นหาอะไรทำดีกว่า รอให้โควิดมันหายออกไปให้หมดก่อนแล้วค่อยออกไปเที่ยว”*

จากตัวอย่างที่ 1 พบคำที่ไม่มีการกล่าวถ้อยคำที่ตีตราทางสังคม คือคำว่า “ติดโควิด” และ “ติดโรคหล่าว” หมายถึง เดี๋ยวจะติดโควิด และตัวอย่างที่ 2 พบว่าคำว่า “ยังแต่เชื้อโรคทั้งเพ” หมายถึง ตอนนี้มีแต่เชื้อโรค

1.2 กลุ่มที่มีการกล่าวถ้อยคำที่มีการตีตราทางสังคม

กลุ่มที่มีการกล่าวถ้อยคำที่มีการตีตราทางสังคม พบการใช้ทั้งหมด 2 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 2.56 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“เฮ อีสาว หวางนี้อยู่แต่เรินก่อนตะ อย่าเที่ยวออกไปไหนนักแรง เห็นดูหมอ พยาบาลที่ทำงานบ้างตะ ช่วยกักกันโรคก่อน จะได้ไม่ต้องไป**แพร่เชื้อ** ให้พ้นโรคนี้ไปก่อนตะ แล้วอิไปดีดติ้งไหนก็ไป ไม่ใช่ไซ ไปหวางนี้ สาวเฮ้อ”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“ระหว่างนี้ น้องสาวอยู่แต่ในบ้านไปก่อนนะ อย่าพึ่งออกไปข้างนอก สงสารหมอ พยาบาลที่ทำงานกันอย่างหนัก อยู่บ้านกักตัวป้องกันโรคไว้ก่อน จะได้ไม่ต้องแพร่เชื้อ ให้พ้นวิกฤติโรคระบาดไปก่อน แล้วจะไปเที่ยวเล่นไหนก็ไปได้ ไม่ใช่อะไรหรอก เดี๋ยวจะติดโรคแล้วยุ่งยากไปอีกนะน้องสาว”*

ตัวอย่างที่ 4

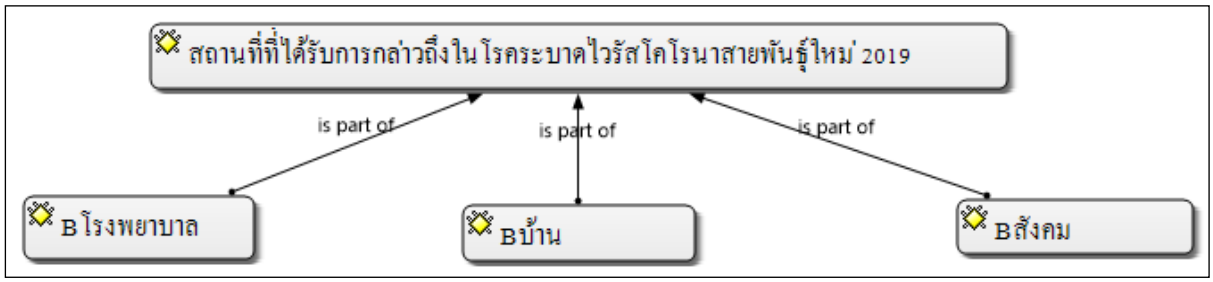
ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“เห่ๆ โหย๋บ้านตะตัว อย่าเที่ยวออกไปไหน หวางนี้โควิดมันลุย หลายเถ่แล้วนู้น **ต๋ายทันงั้น** โหย๋บ้านนี่แหล๊ะ ได้โหย๋กันนานๆหีด ไม่ต๋ายซะก่อน”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“(เรียก) อยู่บ้านเถอะเพื่อน อย่าออกไปไหนเลย ตอนนี้เชื้อโควิดมันเยอะ หลายที่แล้ว อาจทำให้ตายได้ อยู่บ้านนี่แหละ จะได้อยู่กันนานๆ ไม่ตายซะก่อน”*

จากตัวอย่างที่ 3 พบคำที่มีการกล่าวถ้อยคำที่มีการตีตราทางสังคม คือคำว่า “แพร่เชื้อ” หมายถึง “แพร่กระจายเชื้อ และตัวอย่างที่ 4 พบคำว่า “ต๋ายทันงั้น” หมายถึง “อาจทำให้ตายได้”

2. สถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

สถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 2.1 โรงพยาบาล 2.2 บ้าน 2.3 สังคม ปรากฏผลดังแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 สถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

2.1 โรงพยาบาล

โรงพยาบาล เป็นสถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบการใช้ทั้งหมด 6 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 7.69 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 5

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“หวางนี้ช่วยกันยู่เรินต่ะ โรคโควิดไหรนันมันติดง่ายหนิ ยู่บ้านนี่แหละปลอดภัยสุด* ***<u>ถือว่าช่วยหมอ สงสารหมอนิวัน ๆ ใช่ได้พักเหนื่อยอีโหยะ</u>*** *ป้องกันตัวเองทางอ้อมไปกัน ได้หวางๆอกกันทั้งหมด”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“ช่วงนี้ช่วยอยู่บ้านกันก่อน โรค COVID-19 ติดกันง่ายอยู่บ้านปลอดภัยที่สุด ถือว่าช่วยคุณหมอ สงสารคุณหมอแต่ละวันไม่ได้พักผ่อนเหนื่อยมาก ถือว่าเป็นการป้องกันตัวเองทางอ้อม ได้สบายใจกันทั้งหมด”*

ตัวอย่างที่ 6

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“เห้เพื่อนเหอ หวางนี้นั้นอย่าเที่ยวออกไปไหนมากแรงต่ะ เพลาๆ มั่งก่อน ที่ว่าอีไปท่านอกนั้น เตี้นแลข่าวต่ะ แต่ละวันคนติดโรคกันลุยหนัด ออกไปไม่รู้ใครติดไม่ติดมั่ง ออกไปทีๆ ไปได้ ไปซื้อของกินของไรถึงแขบหลบ อย่าเที่ยวพากกับแม่ค้าอยู่ ให้โรคมันหายถึงค่อยไปหล่าว ผมเป็นห่วงนิไม่ใช่ไส่ อย่างน้อยๆ* ***<u>กะถือว่าช่วยหมอ ช่วยพยาบาลเขาลดภาระสักหิดนิ</u>*** *อยู่เรินปลอดภัยที่สุดแล้ว เชื่อผมต่ะ”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“เพื่อนครับ ช่วงนี้อย่าเพิ่งออกไปมากเกินนะ ลดๆ ลงหน่อย เรื่องออกไปด้านนอก เธอดูข่าวสิ แต่ละวัน ออกไปไม่รู้ว่าใครติดโรคหรือไม่ติดโรคบ้าง ออกไปนานๆ ครั้งไปได้ไปซื้อของกินต่างๆ แล้วรีบกลับ อย่าคุยกับแม่ค้าเพลิน ไว้โรคมันหายค่อยออกไปอีก ผมเป็นห่วงครับไม่ใช่อะไรหรอก อย่างน้อยก็ถือว่าช่วยหมอ พยาบาลเขาลดภาระสักหน่อย อยู่บ้านปลอดภัยที่สุดแล้ว เชื่อผมเถอะ”*

จากตัวอย่างที่ 5 คำที่บ่งบอกว่าเป็นโรงพยาบาล คือคำว่า “ถือว่าช่วยหมอ สงสารหมอนิวัน ๆ ใช่ได้พักเหนื่อยอีโหยะ” หมายถึง “ถือว่าช่วยคุณหมอ สงสารคุณหมอแต่ละวันไม่ได้พักผ่อนเหนื่อยมาก”

และตัวอย่างที่ 6 พบคำว่า “กะถือว่าช่วยหมอ ช่วยพยาบาลเขาลดภาระสักหิดนิ” หมายถึง อย่างน้อยก็ถือว่าช่วยหมอ พยาบาลเขาลดภาระสักหน่อย

2.2 บ้าน

บ้าน เป็นสถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบการใช้ทั้งหมด 59 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 75.64 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 7

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“อยู่**เริน**ก่อนตะหวางนี้ ไปข้างนอกกะหาหม้ายคน หวังเหวิดกันนิเรา วังตัวหิด โรคกำลังระบาด ถึงเดี๋ยวเป็นไหรไปถึงทำพรือทีนี้ หาไหรทำพลางๆ แลโทรทัศน์ ทำหนม ทำไหรกะว่าไปนิ **พ่อแม่**ได้ไม่ขวยใจแรง”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“อยู่บ้านก่อนเถอะช่วงนี้ ไปเที่ยวนอกบ้านก็ไม่มีคนหรอก เราเป็นห่วงนะ ระวังตัวหน่อย โรคกำลังระบาด เดี๋ยวเป็นอะไรไปแล้วจะทำอย่างไรล่ะ หาอะไรทำไปก่อนนะ ดูทีวี ทำขนม ทำอะไรก็ทำ พ่อแม่จะได้ไม่ต้องเป็นห่วง และยังได้ช่วยหมอ ช่วยพยาบาลด้วยนะ จะได้ไม่ต้องเป็นภาระให้คนอื่นด้วย”*

ตัวอย่างที่ 8

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“เห้ ! โหม่สู หวางนี้อยู่แต่ใน**เริน**น่ะ อย่าเที่ยวออกไปไหน โรคมันระบาด คนติดจังหูเหม็ด ดูแลตัวเองกันมั้ง ล้างมือ ใส่หน้ากากคอย ข้องใจน่ะ”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“เฮ้ ! พวกเธอ ช่วงนี้อยู่ในบ้านกันนะ อย่าออกไปเที่ยวไหน โรค COVID-19 ระบาด คนติดกันเยอะมาก ดูแลตัวเองกันด้วย ล้างมือ ใส่หน้ากากกันด้วย เป็นห่วงน่ะ”*

จากตัวอย่างที่ 7 และ 8 คำที่บ่งบอกว่าเป็นบ้าน คือคำว่า “เริน” หมายถึง บ้าน และคำว่า “พ่อแม่” ที่มีความหมายสื่อถึงบ้าน

2.3 สังคม

สังคม เป็นสถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบการใช้ทั้งหมด 13 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 16.66 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“เห่ โบ่สู หวางนี้โควิดระบาดอีตาย โย่เริน **หยุดเชื้อ เพื่อชาติกันก่อนตะ** เว้ออ อย่าเที่ยวออกไปไหน เราไม่โร้ว่าใครไปไหนมามั่ง อันตรายอีตาย อย่าลืมใส่แมส ล้างมือบ่อยๆหิด ให้โควิดมันให้ไปก่อน ค่อยไปเที่ยวกันหล่าว”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“เพื่อนๆ ช่วงนี้ไวรัสโควิดกำลังระบาดหนักมาก อยู่บ้าน หยุดเชื้อเพื่อชาติกันก่อนนะ อย่าเพิ่งออกไปไหนเลย เราไม่รู้ว่าใครไปไหนมาบ้าง อันตรายมากๆ อย่าลืมใส่แมส ล้างมือบ่อยๆนะ โควิดหายเมื่อไร ไว้เราไปเที่ยวกัน”*

ตัวอย่างที่ 10

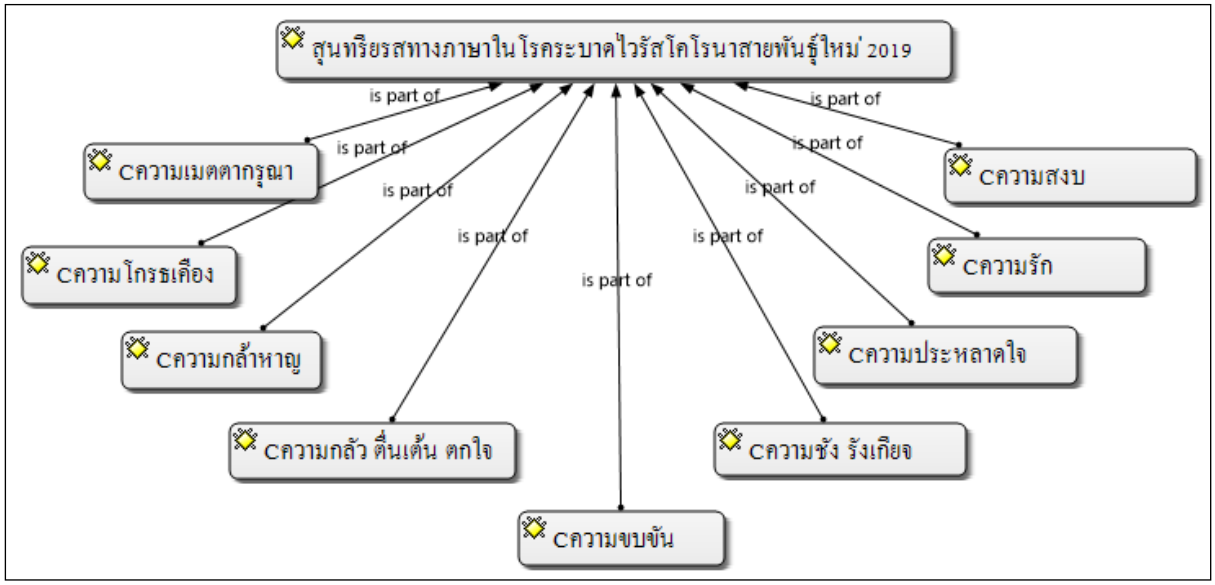
ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“สู หวันค่ำๆฮั้น อย่าเที่ยวออกจากบ้านกันนอ* ***<u>เสทุ่มเค้าเคอร์ฟิวนา สูอย่าเที่ยวเลิ้นนานายจับให้ฮั้น</u>*** *แหลงให้โร้ควังมั่ง”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“พวกเธอ ตอนค่ำๆอะอย่าออกจากบ้านกันนะ สี่ทุ่มเค้าเริ่มเคอร์ฟิวนะ พวกเธออย่าฝ่าฝืนคำสั่งเดี๋ยวตำรวจจับนะ เชื่อฟังกันด้วยนะ”*

จากตัวอย่างที่ 9 คำที่บ่งบอกว่าเป็นสังคม คือคำว่า “หยุดเชื้อ เพื่อชาติกันก่อนตะ” หมายถึง หยุดเชื้อ เพื่อชาติกันก่อนนำ และตัวอย่างที่ 10 คือคำว่า “เสทุ่มเค้าเคอร์ฟิวนา สูอย่าเที่ยวเลิ้นนานายจับให้ฮั้น” หมายถึง สี่ทุ่มเค้าเริ่มเคอร์ฟิวนะ พวกเธออย่าฝ่าฝืนคำสั่งเดี๋ยวตำรวจจับนะ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องมีการควบคุมคนออกจากบ้านหลัง 4 ทุ่ม หากฝ่าฝืนจำเป็นต้องโดนจับหรือจ่ายค่าปรับ

3. สุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

สุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ปรากฏผลการใช้ทั้งหมด 4 สุนทรียรส จาก 9 รส ได้แก่ 3.1 ความเมตตากรุณา 3.2 ความกลัว ตื่นเต้น ตกใจ 3.3 ความขบขัน และ 3.4 ความรัก ปรากฏผลดังแผนภาพที่ 4 ดังนี้

แผนภาพที่ 4 สุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

3.1 ความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา เป็นสุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบการใช้ทั้งหมด 7 รส คิดเป็นร้อยละ 8.97 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 11

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *โหม่สู่อยู่บ้านตะค่อยออกไปหล่าว* ***<u>เติ่นฉวยหมอหิดแลห๊า</u>*** *ออกไปห้ายติดโรกปล่าว ๆ พอโรกเหม้ดสู่อิแล่นไปไหนตามใจสู่แระ นอนห้ายบายก่อนนิ”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“พวกเองอยู่บ้านก่อนนะค่อยออกไปข้างนอกก่อน เธอช่วยคุณหมอกันหน่อยนะ ถ้าออกไปก็ไปติดโรคกลับมาเปล่า ๆ รอให้โรคนี้หายไปก่อนเองจะไปไหนก็ตามในเลย ตอนนี้นอนอยู่บ้านให้สบายก่อนนะ”*

ตัวอย่างที่ 12

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“นิโบ่สู้ หวางนี้ก้าอยู่บ้านไปก่อนตะ อย่าเที่ยวไหนหนักแรง ค่อยเที่ยวตอโควิดมันหายโด้ โยบ้านก้าดูแลตัวเองให้มากๆหิด ใส่ใจคนรอบข้างกัน* ***<u>ช่วยแนะนำตักเตือนกันมั้ง</u>*** *ขอให้ทุกๆคนปลอดภัย สู้ไปด้วยกัน”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“นี่พวกช่วงก็อยู่บ้านไปก่อนนะ อยากไปเที่ยวที่ไหนก็งดไว้ก่อน ค่อยไปตอนโควิดมันหาย อยู่บ้านก็ดูแลตัวเองให้ดี ใส่ใจคนใกล้ตัวเราด้วย ช่วย ๆ กันแนะนำ ช่วยกันตักเตือนด้วย ขอให้ทุกคนปลอดภัยนะคะ”*

จากตัวอย่างที่ 11 พบสุนทรียรสทางภาษาของความเมตตากรุณา คือคำว่า “เติ่นฉวยหมอหิดแลห๊า” หมายถึง เธอช่วยคุณหมอกันหน่อยนะ และตัวอย่างที่ 12 พบคำว่า “ช่วยแนะนำตักเตือนกันมั้ง” หมายถึง ช่วยๆกันแนะนำ ช่วยกันตักเตือนด้วย

3.2 ความกลัว ตื่นเต้น ตกใจ

ความกลัว ตื่นเต้น ตกใจ เป็นสุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบการใช้ทั้งหมด 32 รส คิดเป็นร้อยละ 41.02 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 13

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“เฮ หวางนี้อย่าเที่ยวออกไปนอกเรินต้ะ โร้ม้ายว่าไวรัสระบาดอยู่นิ แต่ถ้าอีออกไปลาด ไปซื้อแกง ให้ใส่แมสมั้งนะเราเป็นห่วง ออกไปแล้ว****<u>อย่าเที่ยวไปจับไรเข้าปากนะอันตราย</u>*** *ทางที่ดีอยู่เรินต้ะ ถึงมันม้ายไรทำแต่กะปลอดภัย”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“ตอนนี้อย่าออกไปนะ รู้ไหมว่าไวรัสระบาดอยู่ แต่ถ้าจะออกไปตลาด ไปซื้อแกง ให้ใส่แมสด้วยเราเป็นห่วง ออกไปแล้วอย่าไปจับอะไรเข้าปากมันอันตราย ทางที่ดีอยู่บ้านดีกว่า ถึงจะไม่มีอะไรทำแต่ก็ปลอดภัย”*

ตัวอย่างที่ 14

ภาษาไทยถิ่นใต้ : “โหมเองก็โร้กันอยู่ว่าพักนี้โควิด-19 มันระบาด อยู่เรินกันก่อน หาหม้ายไรทำก็กินกับนอนให้บายใจต่ะพักนี้นั้นโหมเองหัดคิดแลมัง ถ้าว่าออกไปท่านอกแล้วติดขึ้นมา คนในบ้านจะโร้สึกพันพรือ ถ้ามันจำเป็นต้องออกไปท่านอกจริงๆก็ให้ใส่หน้ากากอนามัยกับล้างมือให้มากๆก็พอ ดูแลตัวเองไว้ก่อนจะดีหว้า ***<u>อย่าประมาทถ้าไม่อยากอิดอย</u>*** *”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“พวกคุณก็รู้กันอยู่ว่าช่วงนี้โควิด-19กำลังระบาด อยู่บ้านกันก่อน ไม่มีอะไรให้ทำก็กินกับนอนให้สบายใจเลยช่วงนี้ พวกคุณลองคิดดูบ้าง ถ้าหากออกไปข้างนอกแล้วติดขึ้นมา คนในครอบครัวจะรู้สึกยังไง ถ้ามันจำเป็นที่ต้องออกไปข้างนอกจริงๆก็ควรใส่หน้ากากอนามัยกับล้างมือให้บ่อยๆ ดูแลตัวเองไว้ก่อนดีกว่า ไม่ควรประมาทถ้าไม่อยากจะเสียชีวิต”*

จากตัวอย่างที่ 13 พบสุนทรียรสทางภาษาของความกลัว ตื่นเต้น ตกใจ คือคำว่า “อย่าเที่ยวไปจับไรเข้าปากนะอันตราย” หมายถึง อย่าไปจับอะไรเข้าปากมันอันตราย และตัวอย่างที่ 14 คือคำว่า “อย่าประมาทถ้าไม่อยากอิดอย” หมายถึง ไม่ควรประมาทถ้าไม่อยากเสียชีวิต

3.3 ความขบขัน

ความขบขัน เป็นสุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบการใช้ทั้งหมด 7 รส คิดเป็นร้อยละ 8.97 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 15

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“เปื้อนๆเห้ออ หวางนี้นั้น อยากให้เข้าใจถึง**<u>สถานการณ์ เกี่ยวกับโลกละบาท เอ้ย โรคระบาด!!โคขวิด19 เอ้ย โควิด19ว่าไวรัสนี้งั้นมันร้ายแรง</u>** อยากอีให้เปื้อนๆ ระมัดระวังตัว หยาออกจากบ้าน เพราะเร๊าต้องโหยะบ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ ไปไหนอย่าลืมใส่แมส พกแจ้วว เอ้ย เจลล้างมือกันนา ว่างๆกะมาเต้นเจนนุ่นโบว์ ล้าล้าล้าล้ส ลง TIKTOK กันดีหวานะ”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“เพื่อนๆอยากให้เข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด19 ไวรัสชนิดนี้มันร้ายแรง อยากให้เพื่อนๆ ระมัดระวังตัว อยู่บ้านหยุดเชื้อ ไปไหนอย่าลืมใส่แมส และพกเจลล้างมือด้วยนะว่างๆก็มาเต้นกันดีกว่านะ”*

ตัวอย่างที่ 16

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“เห่ ๆ ไม่แลมั่งหวางนี้ ยังโรคระบาดโคหวิดลุยเหม็ด อย่าเที่ยวออกไปไหนอยู่เรินให้บายตะ นอนกิน นั่งกิน ม่ายก็แลหนัง ฟังเพลง สักหิด สักไหร่ ดีหวา ออกไปท่านอก **<u>อยู่เรินบายทั้งตัว บายทั้งใจ ไม่พักทำไหร่วันๆ นอนสิ้งเดียว</u>**”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“นี่ ๆ ไม่รู้เลยหรอช่วงนี้ มีโรคระบาดโควิดเยอะมาก อย่าออกไปไหนเลย อยู่บ้านให้สบายดีกว่า นอนกิน นั่งกิน ไม่ก็ดูหนัง ฟังเพลง สักนิดสักหน่อย ดีกว่าออกไปข้างนอกนะ อยู่บ้านสบายทั้งตัว สบายทั้งใจ วันนึงไม่ต้องทำอะไรเลย นอนอย่างเดียว”*

จากตัวอย่างที่ 15 พบสุนทรียรสทางภาษาของความขบขัน คือคำว่า “สถานการณ์ เกี่ยวกับโลกละบาท เอ้ย โรคระบาด!!โคขวิด19 เอ้ย โควิด19ว่าไวรัสนี้งั้นมันร้ายแรง” หมายถึง เพื่อนๆอยากให้เข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด19 ไวรัสชนิดนี้มันร้ายแรง และตัวอย่างที่ 16 คือคำว่า “อยู่เรินบายทั้งตัว บายทั้งใจ ไม่พักทำไหร่วันๆ นอนสิ้งเดียว” หมายถึง อยู่บ้านสบายทั้งตัว สบายทั้งใจ วันนึงไม่ต้องทำอะไรเลย นอนอย่างเดียว

3.4 ความรัก

ความรัก เป็นสุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบการใช้ทั้งหมด 32 รส คิดเป็นร้อยละ 41.02 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 17

ภาษาไทยถิ่นใต้ : “โบ่สู หวางนี้อย่าเที่ยวออกนอกบ้านหนักแรงถิ อยู่ให้ติดบ้านมั่งหวางนี่ไอโควิดมันระบาดอีตาย ถึงแล้วเป็นขึ้นมานั้นอย่าว่านะ เค้าเตือนแล้วแหลงแล้ว ไอที่เค้าบอกให้ทำนั่นทำๆ ไปต้ะ เพื่อสุขภาพสูทั้งเพแหละ **<u>ที่บอกนี่ไม่ได้เป็นหมอนะ แต่เป็นห่วง</u>**”

ภาษาไทยมาตรฐาน : “เพื่อนๆ ช่วงนี้โรคโควิดกำลังระบาด ดูแลตัวเองด้วยนะ อยู่บ้านดีช่วงนี้โรคโควิดระบาดหนักมาก ถ้าเป็นขึ้นมาแล้วอย่าว่าเรานะ เราเตือนแล้วบอกแล้ว แล้วที่เค้าบอกให้ทำๆ ทำไปเถอะ เพื่อสุขภาพของเราทั้งนั้น ที่เราบอกเราไม่ได้เป็นหมอนะ แต่เราเป็นห่วง”

ตัวอย่างที่ 18

ภาษาไทยถิ่นใต้ : *“ฮายเพื่อนเฮ้อสูอยู่เรินก่อนตะนะ อย่าออกมาก่อน ให้โรคมันหายถึงค่อยออกมา ช่วยๆกัน ถ้าสูติดเออเป็นไหรไป พ่อแม่สูอีทำพรือ **<u>เพื่อตัวเองและคนที่สู้รัก</u>** เสร็จแล้วค่อยออกไปเที่ยวกันเดี๋ยวเราไปรับเองนิตอนนี้อยู่เรินไปก่อนนะ”*

ภาษาไทยมาตรฐาน : *“เพื่อนเราว่าช่วงนี้เก็บตัวอยู่บ้านไปก่อนเถอะนะอย่าพึ่งออกไปไหนเลยมันอันตรายช่วยๆกันนะเพื่อตัวเราและคนที่เรารักและจะได้ไม่เป็นภาระแก่หมอและพยาบาลนะเพื่อน”*

จากตัวอย่างที่ 17 พบสุนทรียรสทางภาษาของความรัก คือคำว่า “ที่บอกนี่ไม่ได้เป็นหมอนะ แต่เป็นห่วง” หมายถึง ที่เราบอกเราไม่ได้เป็นหมอนะ แต่เราเป็นห่วง และตัวอย่างที่ 18 พบคำว่า “เพื่อตัวเองและคนที่สู้รัก” หมายถึง เพื่อตัวของเราและคนที่เรารัก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเชิงสุนทรียภาพในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 สรุปได้ดังแผนภาพที่ 5

Name	Grounded	Density	Author	Created	Modified
Aไม่มีการกล่าวถ้อยคำที่ติตราหางสังคม	77	1	Super	16/06/20...	01/07/20...
Aมีการกล่าวถ้อยคำที่ติตราหางสังคม	2	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Bโรงพยาบาล	6	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Bบ้าน	73	1	Super	16/06/20...	01/07/20...
Bสังคม	13	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Cความเมตตากรุณา	8	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Cความกังกรธเดือง	0	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Cความกล้าหาญ	0	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Cความกล้า ตีนเต้น ตกใจ	32	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Cความอบอ้น	9	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Cความชัง รังเกียจ	0	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Cความประหลาดใจ	0	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
Cความรัก	54	1	Super	16/06/20...	01/07/20...
Cความสงบ	0	1	Super	16/06/20...	18/06/20...
ถ้อยคำที่กล่าวถึงโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019	0	2	Super	18/06/20...	18/06/20...
สถานที่ที่ได้รับการอ้างถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019	0	0	Super	18/06/20...	18/06/20...
สถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019	0	3	Super	18/06/20...	18/06/20...
สุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019	0	9	Super	18/06/20...	18/06/20...

แผนภาพที่ 5 กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเชิงสุนทรียภาพในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

ประเด็นแรก ถ้อยคำที่กล่าวถึงโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบว่ากลุ่มที่พบมากที่สุด คือ กลุ่มที่ไม่มีการกล่าวถ้อยคำที่ตีตราทางสังคมคิดเป็นร้อยละ 97.43 และกลุ่มที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่มีการกล่าวถ้อยคำที่มีการตีตราทางสังคมคิดเป็นร้อยละ 2.56 คำที่พบในกลุ่มนี้ คือ คำว่า “แพร่เชื้อ” และ “ตาย” ทั้งสองคำ World Health Organization (2020 : Online) ได้ระบุว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรใช้ในการสนทนา เนื่องจากอาจส่งผลให้กลายเป็นความหมายที่ไม่ดีต่อสังคมและสร้างทัศนคติแบบเหมารวม ทั้งนี้อาจทำให้การคิดไปเองในแง่ลบคงอยู่ตลอดไป จนนำไปสู่การตอกย้ำความสัมพันธ์ระหว่างโรคกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่มีอยู่จริง ก่อให้เกิดความหวาดกลัวในวงกว้าง หรือทำให้สังคมไร้ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจของผู้ติดเชื้อ ดังนั้นคำที่ควรใช้ควรเป็น “ได้รับเชื้อ” “ติดเชื้อ” หรือ “ผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อ COVID-19”

ประเด็นที่สอง สถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบ 3 สถานที่ คือ สถานที่ที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด คือ บ้านคิดเป็นร้อยละ 75.64 รองลงมา คือ สังคมคิดเป็นร้อยละ 16.66 และพบน้อยที่สุด คือ โรงพยาบาลคิดเป็นร้อยละ 7.69 การกล่าวถึงบ้านมากที่สุดสอดคล้องกับที่รัฐบาลได้มีมาตรการขอความร่วมมือให้ประชาชนปรับพฤติกรรมและให้ความสำคัญกับการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) งดกิจกรรมทางสังคมและเน้นให้อยู่บ้านให้มากที่สุดตามนโยบาย “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2563 : ออนไลน์) ดังนั้นเมื่อทุกคนปฏิบัติตามมาตรการของรัฐบาลจึงนับว่าเป็นการช่วยเหลือสังคมในอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังแบ่งเบาภาระการดูแลรักษาผู้ป่วยของบุคลากรทางการแพทย์อีกด้วย

ประเด็นสุดท้าย สุนทรียรสทางภาษาในโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบ 4 สุนทรียรส คือ รสที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด คือ ความรัก และความกลัว ตื่นเต้น ตกใจคิดเป็นร้อยละ 41.02 และน้อยที่สุด คือ ความเมตตากรุณาและความขบขันคิดเป็นร้อยละ 8.97 กล่าวได้ว่าความรักหรือศฤงคารรสเป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่ตอบสนองการรับรู้ถึงภาวะรัก ในข้อความปรากฏการกล่าวถึงความรักทั้งต่อพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และคนในครอบครัวที่ต้องการสื่อให้เห็นถึงความห่วงใยของภาวะโรคระบาดกับการดูแลรักษาตนเองให้ปลอดภัยหรือห่างจากภาวะโรคระบาด ส่วนความกลัว ตื่นเต้น ตกใจหรือภยานกรสเป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่ตอบสนองการรับรู้ความน่ากลัวของโรคระบาดที่กลัวว่าจะได้รับเชื้อมาจากข้างนอกบ้าน นอกจากนี้ความเมตตากรุณาหรือกรุณารสเป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่ตอบสนองการรับรู้ภาวะทุกข์โศก ความทุกข์โศกดังกล่าวเนื่องมาจากเป็นโรคระบาดใหม่ของมวลมนุษยชาติและยังไม่มีการค้นพบวัคซีนรักษาทำให้บุคลากรทางการแพทย์ต้องทำงานหนักมากอีกทั้งในหลายประเทศก็พบจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคระบาดดังกล่าวเป็นจำนวนมาก จึงเห็นได้ว่าการอยู่บ้านและไม่ออกไปเสี่ยงต่อการรับเชื้อโรคจากข้างนอกก็จะช่วยคลายความทุกข์โศกจากการอัตตราการเจ็บป่วยขึ้นมาได้ และความขบขันหรือหาสยรสเป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่ตอบสนองการรับรู้ภาวะขบขัน กรณีการเกิดโรคระบาดดังกล่าวทำให้คนส่วนใหญ่เกิดภาวะเกรงกลัวและตึงเครียดดังนั้นการใช้

ถ้อยคำที่สร้างความสนุกสนานก็จะช่วยให้ผู้รับสารคลายจากความวิตกกังวลนั้นได้ ดังนั้นสุนทรียรสทางภาษาจึงสอดคล้องตามที่กุสุมา รักษมณี (2549 : 202) กล่าวว่าการศึกษารสเป็นการพยายามทำความเข้าใจถึงภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารออกมา เมื่อเข้าถึงความหมายในอารมณ์นั้นแล้วก็จะช่วยให้เข้าถึงความหมายด้านเนื้อหาสาระของข้อความนั้น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

1. เชิงวิชาการ

1.1 เป็นฐานข้อมูลคลังคำศัพท์ที่ใช้สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคระบาดในแวดวงวิชาการต่าง ๆ

1.2 ช่วยสนับสนุนการจัดการแก้ปัญหาการสื่อสารโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) และมีประโยชน์ต่อการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อส่งเสริมทัศนคติและความรู้สึกดีทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร

2. เชิงวิชาชีพ หากเกิดโรคระบาดในอนาคตสามารถใช้ข้อมูลเป็นแนวทางให้กับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ดูแลงานด้านระบาดวิทยาที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของภาษาถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กรมการจัดหางาน. (2563). กระทรวงแรงงาน เดินหน้ารับข้อสั่งการ นายกฯ มาตรการแรงงานผีน้อย. *ออนไลน์*. สืบค้นข้อมูล 25 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา khttps://www.doe.go.th/prd/main/news/param/site/1/cat/7/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/32916

กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2563). อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ.....ได้อะไรมากกว่าที่คิด. *ออนไลน์*. สืบค้นข้อมูล 30มีนาคม 2563. แหล่งที่มา http://healthydee.moph.go.th/view_article.php?id=723.

กุสุมา รักษมณี. (2549). การวิเคราะห์วรรณคดีไทยตามแนวทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤต. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ.

ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์. (2561). พหุลักษณ์ของเครือข่ายทางสังคมในการจัดการนาของเกษตรกรอีสานในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ประเทศไทย 4.0. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์,* 35 (3), 216-237.

เปรมฤดี เพ็ชรกูล. (2561). แนวคิดการทำให้อับอายทางออนไลน์และแนวทางเพื่อลดปัญหาการตีตราทางสังคม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น,* 12 (3), 9-15.

รัชนีฉาย เฉยรอด. (2562). วิเคราะห์การสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ในคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 38 (4), 97-108.

รัฐบาลไทย. (2563). ข่าวทันสถานการณ์โควิด-19. *ออนไลน์*. สืบค้นข้อมูล 29 มีนาคม2563 .แหล่งที่มา https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/28838 .

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2556). *ภาษาศาสตร์สังคม.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bangkokbiznews. (2020). มติ ‘ครม.’ สั่งปิดสถานบริการ พื้นที่ กทม.-ปริมณฑล 14 วัน. *Online*. สืบค้นข้อมูล 27 มีนาคม 2563. from : https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/871146.

MCOT.net. (2020). รัฐขอให้คนเดินทางกลับต่างจังหวัดกักตัวเอง 14 วัน. *Online.* สืบค้น 27 มีนาคม 2563. from : https://www.mcot.net/viewtna/5e787fa5e3f8e40af442d01f.

Prachachat. (2020). อัพเดท 15 จังหวัด – เมืองพัทยา ปิดเมือง ป้องกันโควิด-19. *Online*. สืบค้นข้อมูล 11 เมษายน 2563. from : https://www.prachachat.net/general/news-447387.

World Health Organization. (2020). การตีตราทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ COVID-19. *Online*. สืบค้นข้อมูล 13 เมษายน 2563. from : https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand /covid19-stigma-guide-th-final.pdf

รัฐสวัสดิการตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา
Welfare State in Buddhism Concept

ทวีศักดิ์ ใครบุตร และ ภัทรพล เสริมทรง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
Taweesak Khaibut and Phattraphon Sermsong
Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus,Thailand
Corresponding Author,E-mail : thanawat.cha@mbu.ac.th

****

บทคัดย่อ

รัฐสวัสดิการเป็นรูปแบบหนึ่งที่ถือว่า รัฐบาลมีหน้าที่ในการจัดหาสวัสดิการต่าง ๆ แก่ประชาชน เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สิ่งที่รัฐสวัสดิการจัดหาให้แก่ประชาชน มักจะเกี่ยวกับเรื่องปากท้อง เรื่องความเป็นอยู่ เช่น การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดบริการสวัสดิการสังคมให้แก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยชราที่ถูกทอดทิ้ง ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือได้รับการดูแลไม่เหมาะสม การช่วยเหลือในยามว่างงาน การให้การรักษาพยาบาลฟรี และการให้การดูแลเลี้ยงดูในยามชรา การบริการฟรีต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ยังมีโครงการอื่นๆ ที่รัฐมักจะจัดการให้สำหรับประชาชน เช่น การประกันค่าแรงขั้นต่ำ การกำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับแรงงานเด็ก การพยุงราคาสินค้าเกษตรและสินค้าอื่น ๆ การจัดหาบ้านพักอาศัยราคาต่ำและการให้บริการทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ แก่ประชาชน เป็นต้น โดยสรุป รัฐสวัสดิการ คือ การที่รัฐบาลจัดสวัสดิการแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดีมีความสุข ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับความอยู่ดีกินดีของประชาชน ในทรรศนะของนักเศรษฐศาสตร์กับของพระพุทธศาสนาอาจจะไม่เหมือนกัน ตามหลักเศรษฐศาสตร์ รัฐสวัสดิการเน้นเกี่ยวกับการใช้นโยบายเพื่อจัดสรรทรัพยากรของสังคม ซึ่งมีอยู่จำกัดให้ได้ผลดีที่สุด แต่รัฐสวัสดิการตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาคือ การทำให้ประชาชนในรัฐอยู่ดีกินดี อยู่เย็นเป็นสุข มีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อเป็นเช่นนี้นักเศรษฐศาสตร์จึงมุ่งไปที่การใช้ปัจจัยการผลิตให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนพระพุทธศาสนามุ่งไปที่ความอยู่ดีกินดี มีความสุข มีความพอเพียง และประชาชนต้องประกอบด้วยศีลธรรม

คำสำคัญ: รัฐสวัสดิการ; แนวคิด; พระพุทธศาสนา

Abstracts

A formation of what was called a welfare state was regarded that the government had its duty to provide people many kinds of welfare to prevent social disparity and what the government provided was not lower than the lowest level of the people's living standard. What the government provided was generally involved with the people's living life; for example, the provision of subsistence allowances for the elderly, the provision of social welfare services for the disabled from birth to neglected old age, without residence, foster persons or proper care, the provision of assistance for the unemployed, the provision of

* วันที่รับบทความ: 24 ตุลาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 20 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 22 ธันวาคม 2563
Received: October 24, 2020; Revised: December 20, 2020; Accepted: December 22, 2020

medical treatment for the patient, the provision of support for the elderly, and the provision of free bus and free train services. Besides, there were such other projects the government often provided for people in the welfare state as minimum wage guarantee, minimum age control for child laborers, price support for other and agricultural products, the provision of lower cost houses, and the provision of a wide range of educational services. In summary, the welfare state was that the government provided people with various aspects of welfare for their happy living life. According to the economists and Buddhism, the concept on the people's well-being looked different. In the economic views, the welfare state focused on the implementation of the government's policies to allot limited social resources, but in the Buddhist view, it said about how the government did in order that people in the state had well-being, happiness and prosperity. As a result, the economists focused on effectiveness of production factors whereas Buddhism stressed on the people's well-being, happiness, sufficiency and virtues.

Keywords: Welfare State; Concept; Buddhism.

บทนำ

สภาพของสังคมในอดีตกาล มนุษย์มีการใช้ชีวิตและความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายเพียงแค่มีสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 4 ประการ เรียกว่าปัจจัย 4 มนุษย์ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใคร ดังนั้น หน้าที่ของรัฐในอดีตจึงเน้นไปที่การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและปกป้องประเทศเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปเศรษฐกิจและสังคมมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมสมัยใหม่ที่เป็นสังคมเมืองและอุตสาหกรรม จากที่อดีตมนุษย์มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายแต่เมื่อสังคมเปลี่ยนไปจึงทำให้มนุษย์มีความต้องการสิ่งเป็นพื้นฐานมากขึ้นไปตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ ในขณะที่การหารายได้เพื่อที่จะนำมาจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่ต้องการก็ประสบปัญหา ทำให้เกิดความกดดันในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากคนรวยที่โอกาสหรือความสามารถมากกว่าก็จะจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานของตนเองได้ ในขณะที่คนจนมีโอกาสหรือความสามารถน้อยกว่าก็จะไม่สามารถได้สิ่งที่จำเป็นพื้นฐานนั้น ดังนั้น รัฐจึงได้เข้ามามีบทบาทในการให้สวัสดิการหรือสิ่งที่จำเป็นพื้นฐานแก่ทุกคน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันของคนในสังคม และเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งสวัสดิการที่รัฐจัดให้นั้นจะครอบคลุมทุกสาขาของสวัสดิการสังคม ซึ่งหลายคนเรียกระบบนี้ว่า "รัฐสวัสดิการ" (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,2550 : 36)

ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมเพื่อส่งเสริมรูปแบบรัฐสวัสดิการที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ซึ่งมีความแตกต่างจากรัฐสวัสดิการตามความหมายในทางเศรษฐศาสตร์ เพราะรัฐสวัสดิการตามแนวคิดในพระพุทธศาสนานั้น เน้นที่หลักธรรมคำสอนและการประพฤติปฏิบัติของบุคคลเป็นสำคัญ เช่นหลักศีล 5 กุศลกรรมบถ 10 ประการ และการงบเว้นจากอบายมุข ซึ่งเป็นปากทางแห่งความเสื่อมของบุคคล คือเสื่อมจากทรัพย์ ความเป็นมนุษย์และจากคุณความดีของบุคคลในสังคมอย่างชัดเจน เมื่อบุคคลเสื่อม ศีลธรรมก็เสื่อม สภาพสังคมก็ความระสำระสายขาดที่พึ่งพิงทางจิตใจ ไม่มีความมั่นคงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

พระพุทธศาสนามีจุดเด่นด้านหลักคำสอนที่สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดความมั่นคงได้ทั้งภายในและภายนอก หมายถึงทั้งภายในจิตใจของตนเองและสังคมรอบด้าน เมื่อประชาชนมีหลักที่พึ่งพิงที่ประเสริฐแล้ว ถือว่าเป็นรัฐสวัสดิการที่มั่นคงยั่งยืนยิ่งกว่าการให้สิ่งของเครื่องใช้และการบริการสังคมที่สุขสบายอย่างที่ประเทศเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายจัดให้แก่ประชาชนในประเทศของตน พระพุทธศาสนาถือว่า ความอยู่ดีกินดีของบุคคล เป็นมรรคและรากฐานแห่งความก้าวหน้าทางสังคมและการเมืองอย่างสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด สภาพสังคมในอดีตที่กล่าวถึงไว้ในพระสูตรต่างๆ ส่วนใหญ่สังคมเหล่านั้นจะได้รับอิทธิพลคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีชนชั้นปกครองที่ประกอบด้วยธรรมและสอนให้คนในสังคมดำรงชีวิตด้วยธรรมและมีความปกติสุขงคม ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เรียกว่ารูปแบบของรัฐสวัสดิการตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนานั่นเอง (กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล,2548 : 13)

ความหมายของรัฐสวัสดิการ

รัฐสวัสดิการ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Welfare State หมายถึง รัฐที่มีแนวนโยบายของประเทศที่คำนึงถึงการกระจายความมั่งคั่ง ในสังคมประเทศออกไปสู่ประชาชนพลเมืองทั้งประเทศอย่างกว้างขวางและทั่วถึ โดยมุ่งจัดบริการต่างๆ ให้ประชาชนทุกคนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต อาทิ มีที่อยู่อาศัย มีการรักษาพยาบาล และการดูแลสุขภาพอนามัย ได้รับการศึกษา มีรายได้จากการทำงานที่เป็นงานสุจริตและงานนั้นไม่ทำให้ต้องเสื่อมเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนได้รับความมั่นคงทางสังคม อันประกอบไปด้วย การ ประกันสังคมและการสงเคราะห์ประชาชนทางสังคม การดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการทุพลภาพ และผู้ประสบความทุกข์ ยากเดือดร้อนนานาประการ ทั้งนี้ รัฐสวัสดิการจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จึงต้องจัดเก็บภาษีอัตราก้าวหน้า ภาษีมรดกและภาษีอสังหาริมทรัพย์ในสัดส่วนที่สูงมาก หรืออย่างน้อยก็สูงกว่าประเทศ ที่ไม่มีรัฐสวัสดิการ แต่ประชาชนทุกคนจะได้รับคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างมาก รัฐสวัสดิการเกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนเงินทุนจากรัฐสู่บริการที่จัดให้แก่ประชาชน เช่น การสาธารณสุข การศึกษา ตลอดถึงไปสู่ปัจเจกบุคคลโดยตรง "ผลประโยชน์" รัฐสวัสดิการจัดหาเงินทุนจากการเก็บภาษีแบบแบ่งความมั่งคั่ง (redistributionist taxation) และมักเรียกว่าเป็น "เศรษฐกิจแบบผสม" ประเภทหนึ่ง การเก็บภาษีดังกล่าวปกติรวมการเก็บภาษีเงินได้จากผู้มีรายได้สูงมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ เรียกภาษีอัตราก้าวหน้า ซึ่งช่วยลดช่องว่างรายได้ระหว่างคนรวยและคนจน รัฐต้องมีหลักประกันความเท่าเทียมกันในเรื่องของรายได้ขั้นต่ำ ไม่ว่าจะเป็นของแต่ละบุคคล และครอบครัว อีกทั้งรัฐจะต้องสนับสนุนให้มีการกระจายผลผลิตจากการทำงาน รัฐต้องจัดหาความมั่นคงทางสังคมให้แก่บุคคลในกรณีต่างๆ เช่น การเจ็บป่วย การชราภาพ การว่างงาน เป็นต้น รัฐต้องให้สิทธิแก่พลเมืองอย่างเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการบริการทางสังคมอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอด้วยมาตรฐานที่ดี

รัฐสวัสดิการเป็นทางเลือกในการตอบสนองความต้องการ ของประชาชนโดยไม่จำเป็นต้องใช้รัฐที่มีการปกครองในลัทธิคอมมิวนิสต์ รัฐสวัสดิการทำให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม เนื่องจากเป็นการดำเนินการให้หลักประกันเรื่องสิทธิพื้นฐานอย่างเป็นจริง และเป็นการแบ่งปันโอกาสในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นธรรม

นอกจากนั้น รัฐสวัสดิการยังช่วยสนับสนุนการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ เพราะรัฐดำเนินการเตรียมความพร้อมของประชาชน ในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และยังทำให้ภาคการบริโภคเข้มแข็งยิ่งขึ้น เมื่อประชาชนมีหลักประกันรายได้ขั้นต่ำ รัฐสวัสดิการจึงทำหน้าที่ยึดเหนี่ยวสังคมให้เป็นหนึ่งเดียวกันและนำไปสู่เสถียรภาพทางการเมืองไปพร้อมกัน

รัฐสวัสดิการตามแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย จะมีฐานมั่นคงอยู่ในประเทศแถบยุโรปเหนือ เช่น สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก เป็นต้น รวมถึงประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นการสร้างแนวทางที่ประสานประโยชน์ร่วมกันโดยผ่านการเจรจาต่อรองระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง นอกจากนั้นจะเป็นรัฐสวัสดิการที่หยิบยื่นให้ทั้งความรู้สึกที่มั่นคงทางด้านเศรษฐกิจต่อผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ รวมไปถึงการสร้างมาตรฐานที่มั่นคงให้กับคนทั่วๆ ไปในสังคมด้วย

รัฐสวัสดิการแบบเสรีนิยม แบบเสรีนิยมนั้น จะค่อนข้างได้รับการยอมรับในแถบประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ และนโยบายสวัสดิการที่ใช้ก็มักเป็นเพียงการสร้างความรู้สึกมั่นคงพื้นฐานของการมีชีวิตอยู่ในสังคม และจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มบุคคลที่ถูกพิจารณาและไตร่ตรองแล้วว่ามีความจำเป็นที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจริงเท่านั้น หน่วยราชการจะทุ่มเทความช่วยเหลือไปยังคนงานและคนระดับล่างในสังคม ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้คนชั้นกลางและคนชั้นสูงได้มีโอกาสตักตวงและเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่จากตลาดแรงงาน

รัฐสวัสดิการแบบอนุรักษ์นิยม แบบอนุรักษ์นิยมนั้นจะมีอิทธิพลอยู่ในทวีปยุโรปตอนกลาง ที่โบสถ์และมูลนิธิการกุศลเข้ามาช่วยดูแลเรื่องรักษาพยาบาล และการประกันสังคมช่วยให้เกิดความรู้สึกมั่นคงทางเศรษฐกิจต่อกลุ่มอาชีพต่างๆ ในสังคม แต่รูปแบบลักษณะนี้จะไม่ปฏิเสธการมีช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคม ยึดมั่นต่อค่านิยมเก่าๆ ในครอบครัวที่ตกทอดกันมา รวมทั้งยอมรับอิทธิพลของศาสนจักรที่มีต่อสังคม
รัฐสวัสดิการตามแนวพระพุทธศาสนา รัฐสวัสดิการตามที่ปรากฏในกูฏทันตสูตร รัฐสวัสดิการตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ทั่วไปมักเน้นเรื่องรายได้ ผลกำไร การขาดทุน ความเป็นอยู่ ความร่ำรวย ความยากไร้ สำหรับรัฐสวัสดิการตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในกูฏทันตสูตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ข้อ 323-358) ซึ่งเป็นพระสูตรที่สอนให้ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอยู่ดีกินดีหรืออยู่พอดี กินพอดีและมีศีลธรรม ละเว้นขาดจากอบายมุขต่างๆ ซึ่งเป็นปากทางแห่งความเสื่อม พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงถึงวิธีการจัดรัฐสวัสดิการของพระเจ้ามหาวิชิตราช ที่ทรงทำให้คน 3 กลุ่ม มีความอยู่ดีกินดี คือ

1.พลเมืองในบ้านเมืองของพระเจ้ามหาวิชิตราช มีความขะมักเขม้นในการงานด้านกสิกรรมและโครักขกรรม การเกษตรกรรมและการเลี้ยงโค ขอให้พระองค์จงเพิ่มข้าวปลูกและข้าวกินให้แก่พลเมืองในโอกาสอันสมควร ชาวชนบทจะมีความสมบูรณ์ในอาชีพของตนเอง รัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ราษฎรประกอบสัมมาชีพ

2.พลเมืองในบ้านเมืองของพระเจ้ามหาวิชิตราช มีความขะมักเขม้นในพาณิชยกรรม ขอให้พระองค์จงเพิ่มทุนให้แก่พลเมืองในโอกาสอันสมควร พ่อค้าก็จะมีเงินทุน พอที่จะประกอบกิจการค้าและอุตสาหกรรม รัฐส่งเสริมโดยการสนับสนุนเงินทุนแก่ราษฎรให้เพียงพอกับการลงทุนค้าขาย

3.ข้าราชการในบ้านเมืองของพระเจ้ามหาวิชิตราชที่มีความขยัน พระองค์ก็จะพระราชทาน เบี้ยเลี้ยงและเงินเดือนแก่ข้าราชการเหล่านั้นในโอกาสอันสมควร ข้าราชการมีเงินเดือนและสวัสดิการพอแก่การดำรงชีพ จนไม่ต้องรบกวนราษฎรและเก็บภาษีได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย รัฐมีสวัสดิการแก่ข้าราชการอย่างเพียงพอ

พลเมืองทั้งหลายในแผ่นดินของพระเจ้ามหาวิชิตราช เป็นผู้ขวนขวายในการงานของตนๆ ไม่เบียดเบียนบ้านเมืองของพระองค์ กองพระราชทรัพย์มีจำนวนมากก็เกิดขึ้นแก่พระองค์ บ้านเมืองก็จะตั้งมั่นอยู่อย่างปลอดภัย ไม่มีการเบียดเบียนกัน พลเมืองจักชื่นชมยินดีต่อกัน จักไม่ต้องปิดประตูเรือนอยู่ พระราชาก็ได้พระราชทานข้าวปลูกและข้าวกินแก่พลเมืองในบ้านเมืองของพระองค์ ที่มีความขะมักเขม้นในกสิกรรมและโครักขกรรม พระราชทานทุนแก่พลเมืองในบ้านเมืองของพระองค์ ที่ขะมักเขม้นในพาณิชยกรรม พระราชทานเบี้ยเลี้ยงและเงินเดือนแก่ข้าราชการในบ้านเมืองของพระองค์ที่ขยัน พลเมืองก็จะได้เป็นผู้ขวนขวายในการงานตามหน้าที่ของตนๆ ไม่ได้เบียดเบียนบ้านเมืองของพระองค์

แต่ทั้งนี้ ทั้งพระราชา พ่อค้าและข้าราชการจะต้องตั้งตนประกอบอยู่ในศีลธรรมคือ ศีล 5 และ กุศลกรรมบถ 10 จึงจะเกิดความอุดมสมบูรณ์ขึ้นได้

ในกูฏทันตสูตรได้อธิบายระบบรัฐสวัสดิการตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคม และความเจริญรุ่งเรืองของผู้คนในสมัยนั้น พระเจ้ามหาวิชิตราชได้ทรงทำการบูชายัญ แต่ก่อนทรงบูชายัญ พวกปุโรหิตได้แนะนำพระองค์ว่า

1. เมื่อพระองค์ทรงบูชามหายัญอยู่ อย่าเกิดความเดือดร้อนขึ้นในพระทัยว่า กองโภคสมบัติใหญ่ของเราจักหมดเปลือง

2. เมื่อพระองค์ทรงบูชามหายัญอยู่ อย่าเกิดความเดือดร้อนขึ้นในพระทัยว่า กองโภคสมบัติใหญ่ของเรากำลังหมดเปลืองไปอยู่

3. เมื่อพระองค์ทรงบูชามหายัญอยู่ อย่าเกิดความเดือดร้อนขึ้นในพระทัยว่า กองโภคสมบัติใหญ่ของเราได้หมดเปลืองไปแล้ว

พวกปุโรหิตได้กำจัดความวิปฏิสารของพระเจ้ามหาวิชิตราช เพราะพวกปฏิคาหก (พราหมณ์หรือนักบวช) โดยอาการ 10 ประการก่อนทรงบูชายัญ ดังข้อความต่อไปนี้

1.พวกคนทำปาณาติบาตก็ดี พวกที่งดเว้นจากปาณาติบาตก็ดี ต่างก็จักมาสู่ยัญพิธีของพระองค์ในชนเหล่านั้น จำพวกที่ทำปาณาติบาต จักได้รับผลเพราะกรรมของเขาเอง ขอพระองค์ทรงปรารภเฉพาะพวกที่งดเว้นจากปาณาติบาตเท่านั้นแล้วทรงบูชา ทรงบริจาค ทรงอนุโมทนาทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายใน

2.พวกคนที่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ก็ดี พวกที่งดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ก็ดี ต่างก็จักมาสู่ยัญพิธีของพระองค์ ในชนเหล่านั้น จำพวกที่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ จักได้รับผลเพราะ

กรรมของเขาเอง ขอพระองค์จงทรงปรารภเฉพาะพวกที่งดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้เท่านั้น แล้วทรงบูชา ทรงบริจาค ทรงอนุโมทนา ทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายใน

3.พวกคนที่ประพฤติผิดในกามทั้งหลายก็ดี พวกที่งดเว้นจากการประพฤติผิดในกามทั้งหลายก็ดี ต่างก็จักมาสู่ยัญพิธีของพระองค์ ในชนเหล่านั้นจำพวกที่ประพฤติผิดในกามทั้งหลาย จักได้รับผลเพราะกรรมของเขาเอง ขอพระองค์จงทรงปรารภเฉพาะพวกที่งดเว้นจากการประพฤติผิดในกามทั้งหลายเหล่านั้น แล้วทรงบูชา ทรงบริจาค ทรงอนุโมทนา ทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายใน

4. พวกที่กล่าวคำเท็จก็ดี พวกที่งดเว้นจากการกล่าวคำเท็จก็ดี ต่างก็จักมาสู่ยัญพิธีของพระองค์ ในชนเหล่านั้น จำพวกที่กล่าวคำเท็จ จักได้รับผลเพราะกรรมของเขาเอง ขอพระองค์จงทรงปรารภเฉพาะพวกที่งดเว้นจากการกล่าวคำเท็จเท่านั้น แล้วทรงบูชา ทรงบริจาคทรงอนุโมทนา ทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายใน

5.พวกที่กล่าวคำส่อเสียดก็ดี พวกที่งดเว้นจากการกล่าวคำส่อเสียดก็ดีต่างก็จักมาสู่ ยัญพิธีของพระองค์ ในชนเหล่านั้น จำพวกที่กล่าวคำส่อเสียด จักได้รับผลเพราะกรรมของเขาเอง ขอพระองค์จงทรงปรารภเฉพาะพวกที่งดเว้นจากการกล่าวคำส่อเสียดเท่านั้นแล้วทรงบูชา ทรงบริจาค ทรงอนุโมทนา ทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายใน

6.พวกที่กล่าวคำหยาบก็ดี พวกที่งดเว้นจากการกล่าวคำหยาบก็ดี ต่างก็จักมาสู่ยัญพิธีของพระองค์ ในชนเหล่านั้น จำพวกที่กล่าวคำหยาบ จักได้รับผลเพราะกรรมของเขาเอง ขอพระองค์ปรารภเฉพาะพวกที่งดเว้นจากการกล่าวคำหยาบเท่านั้น แล้วทรงบูชาทรงบริจาค ทรงอนุโมทนา ทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายใน

7.พวกที่กล่าวคำเพ้อเจ้อก็ดี พวกที่งดเว้นจากการกล่าวคำเพ้อเจ้อก็ดี ต่างก็จักมาสู่ยัญพิธีของพระองค์ ในชนเหล่านั้น จำพวกที่กล่าวคำเพ้อเจ้อ จักได้รับผลเพราะกรรมของเขาเอง ขอพระองค์จงทรงปรารภเฉพาะพวกที่งดเว้นจากการกล่าวคำเพ้อเจ้อเท่านั้น แล้วทรงบูชา ทรงบริจาค ทรงอนุโมทนา ทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายใน

8.พวกที่โลภอยากได้ของของผู้อื่นก็ดี พวกที่ไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่นก็ดีต่างก็จักมาสู่ยัญพิธีของพระองค์ ในชนเหล่านั้น จำพวกที่โลภอยากได้ของของผู้อื่น จักได้รับผลเพราะกรรมของเขาเอง ขอพระองค์จงทรงปรารภเฉพาะพวกที่ไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่นเท่านั้นแล้วทรงบูชา ทรงบริจาค ทรงอนุโมทนา ทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายใน

9.พวกที่มีจิตพยาบาทก็ดี พวกที่มีจิตไม่พยาบาทก็ดี ต่างก็จักมาสู่ยัญพิธีของพระองค์ ในชนเหล่านั้น จำพวกที่มีจิตพยาบาท จักได้รับผลเพราะกรรมของเขาเอง ขอพระองค์จงทรงปรารภเฉพาะพวกที่มีจิตไม่พยาบาทเท่านั้นแล้ว ทรงบูชา ทรงบริจาค ทรงอนุโมทนา ทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายใน

10.พวกที่เป็นมิจฉาทิฐิก็ดี พวกที่เป็นสัมมาทิฐิก็ดี ต่างก็จักมาสู่ยัญพิธีของพระองค์ ในชนเหล่านั้น จำพวกที่เป็นมิจฉาทิฐิ จักได้รับผลเพราะกรรมของเขาเอง

ขอพระองค์จงทรงปรารภเฉพาะพวกที่เป็นสัมมาทิฐิเท่านั้น แล้วทรงบูชา ทรงบริจาค ทรงอนุโมทนา ทรงทำพระหฤทัยให้ผ่องใสในภายในเถิด

แต่ในยัญนั้น ไม่ต้องฆ่าโค แพะ แกะ ไก่ สุกร และสัตว์นานาชนิด ไม่ต้องตัดต้นไม้มาทำเป็นหลักยัญ ไม่ต้องเกี่ยวหญ้าคามาเพื่อเบียดเบียนสัตว์อื่น แม้บุคคลที่เป็นทาส เป็นคนใช้ เป็นกรรมกรของพระเจ้ามหาวิชิตราชนั้น ก็มิได้ถูกอาชญาคุกคาม มิได้ถูกภัยคุกคาม มิได้มีหน้านองด้วยน้ำตา ร้องไห้กระทำการงาน ที่จริงคนที่ปรารถนาจะกระทำจึงกระทำ ที่ไม่ปรารถนาก็ไม่ต้องกระทำ ปรารถนาจะกระทำการงานใด ก็กระทำการงานนั้น ไม่ปรารถนาจะกระทำการงานใด ก็ไม่ต้องกระทำการงานนั้นและยัญนั้นได้สำเร็จแล้วด้วยลำพังเนยใส น้ำมัน เนยข้น เปรียง น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เท่านั้น

พวกชาวเมืองและชาวชนบท ตลอดถึงอำมาตย์ราชบริพารซึ่งเป็นชาวเมืองและชาวชนบท พวกพราหมณ์มหาศาลซึ่งเป็นชาวเมืองและชาวชนบท พวกคฤหบดีผู้มั่งคั่งซึ่งเป็นชาวเมืองและชาวชนบท ต่างก็พากันนำทรัพย์มากมาย เข้าไปเฝ้าพระเจ้ามหาวิชิตราชกราบทูลว่า ขอเดชะ พวกข้าพระพุทธเจ้าได้นำทรัพย์มากมายนี้มาถวายพระองค์ ขอพระองค์จงทรงรับเถิด พระเจ้ามหาวิชิตราชตรัสว่า อย่าเลย แม้ทรัพย์เป็นอันมากนี้ของข้าพเจ้าก็ได้รวบรวมมาแล้วจากภาษีอากรที่เป็นธรรม ทรัพย์ที่ท่านนำมานั้นจงเป็นของพวกท่านเถิด และท่านจงนำทรัพย์จากที่นี่เพิ่มไปอีก ผู้คนที่มาเข้าเฝ้านั้นต่างพากันคิดว่า การที่พวกเราจะรับทรัพย์เหล่านี้คืนไปบ้านเรือนของตนอีก ไม่เป็นการสมควร พระเจ้ามหาวิชิตราชกำลังทรงบูชามหายัญอยู่ พวกเราก็จะบูชายัญอย่างพระองค์บ้าง

พวกชาวเมืองและชาวชนบท ตลอดถึงอำมาตย์ราชบริพารซึ่งเป็นชาวเมืองและชาวชนบท พวกพราหมณ์มหาศาลซึ่งเป็นชาวเมืองและชาวชนบท พวกคฤหบดีผู้มั่งคั่งซึ่งเป็นชาวเมืองและชาวชนบท ได้เริ่มบำเพ็ญทานทางด้านทักษิณแห่งหลุมยัญ พวกพราหมณ์ซึ่งเป็นชาวเมืองและชาวชนบทได้เริ่มบำเพ็ญทานทางด้านปัจฉิมแห่งหลุมยัญ พวกคฤหบดีผู้มั่งคั่งซึ่งเป็นชาวเมืองและชาวชนบท ได้เริ่มบำเพ็ญทานทางด้านอุดรของหลุมสำหรับบูชายัญ

แม้ในยัญของคนเหล่านั้น ก็ไม่ต้องฆ่าโค แพะ แกะ ไก่ สุกร และสัตว์นานาชนิด ไม่ต้องตัดต้นไม้มาทำเป็นหลักยัญ ไม่ต้องเกี่ยวหญ้าคามาเพื่อเบียดเบียนสัตว์อื่น บุคคลที่เป็นทาส เป็นคนใช้ เป็นกรรมกรก็มิได้ถูกอาชญาคุกคาม มิได้ถูกภัยคุกคาม มิได้มีหน้านองด้วยน้ำตา ร้องไห้ทำการงาน คนที่ปรารถนาจะกระทำจึงกระทำ ที่ไม่ปรารถนาก็ไม่ต้องกระทำปรารถนาจะกระทำการงานใด ก็กระทำการงานนั้น ไม่ปรารถนาจะกระทำการงานใด ก็ไม่ต้องกระทำการงานนั้น ยัญนั้นได้สำเร็จแล้วด้วยลำพังเนยใส น้ำมัน เนยข้น เปรียง น้ำผึ้ง อ้อย เท่านั้น

ในกูฏทันตสูตรท่านกล่าวถึงการปกครองที่รัฐหรือผู้มีอำนาจในการปกครองได้อำนวยความสะดวกและช่วยสนับสนุนปัจจัย 4 แก่อาณาประชาราษฎร์ให้เกิดความผาสุกและดำรงชีวิตด้วยสัมมาชีพ โดยผู้มีอำนาจปกครองได้ให้การส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขแก่ชนทุกหมู่เหล่า ไม่มีการเบียนเบียนซึ่งกันและกัน ทำให้

ทุกคนมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตและมีความสุข ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อคุณความดีทั้งหลาย นี่คือลักษณะของรัฐสวัสดิการตามแนวพระพุทธศาสนาที่ชัดเจนที่ปรากฏในกูฏทันตสูตร

รัฐสวัสดิการตามที่ปรากฏในธัมมิกสูตร

พระพุทธองค์ทรงเน้นไปที่การปฏิบัติชอบ ถ้าคนในสังคมปฏิบัติธรรม ความสมบูรณ์จะเกิดตามมา เริ่มตั้งแต่ผู้นำเป็นต้นมาจนถึงประชาชนทั่วไป ดังเช่นพุทธพจน์ในธัมมิกสูตร (อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ข้อ 70) ความว่า

“สมัยใด พระราชาไม่ตั้งอยู่ในธรรม ข้าราชการก็ไม่มีธรรม เมื่อข้าราชการไม่มีธรรมพวกพราหมณ์และคฤหบดีก็ไม่มีธรรม เมื่อพราหมณ์และคฤหบดีไม่มีธรรม ชาวเมืองและชาวชนบทก็ไร้ธรรม เมื่อชาวเมืองชาวชนบทไร้ธรรม พระจันทร์พระอาทิตย์ก็หมุนไปไม่ปกติ เมื่อทางโคจรพระจันทร์พระอาทิตย์ไม่ปกติ ดวงดาวนักขัตฤกษ์ กลางคืนกลางวัน เดือนฤดู ปี ก็ผิดปกติ เมื่อสิ่งเหล่านี้ผิดปกติลมก็พัดผิดทางมรสุมก็ผิดปกติ เทวดาก็โกรธ เมื่อเทวดาโกรธ ฝนก็ไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลข้าวกล้าก็ให้ผลไม่สมบูรณ์ เมื่อข้าวกล้าไม่ให้ผลสมบูรณ์ คนบริโภคไม่เต็มที่ก็เป็นโรคขาดอาหาร อายุสั้น ผิวพรรณทรามไม่มีกำลัง มีโรคมาก

แต่ถ้าสมัยใด พระราชามีธรรม แม้ข้าราชการก็ประกอบด้วยธรรม เมื่อข้าราชการมีธรรม พราหมณ์และคฤหบดีก็มีธรรม เมื่อพราหมณ์และคฤหบดีมีธรรม ชาวเมืองและชาวชนบทก็มีธรรม เมื่อชาวเมืองและชาวชนบทมีธรรม พระจันทร์พระอาทิตย์ ดวงดาวนักขัตฤกษ์ กลางคืนกลางวัน เดือน ฤดู และปี ก็หมุนเวียนเป็นปกติ เมื่อสิ่งเหล่านี้ปกติ ก็ทำให้ลมและมรสุมปกติ เมื่อมรสุมปกติ เทวดาก็ไม่กำเริบ เมื่อเทวดาไม่โกรธฝนก็ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อฝนต้องตามฤดูกาลข้าวกล้าก็ได้ผลสมบูรณ์ มนุษย์เมื่อบริโภคข้าวกล้าที่สมบูรณ์ ย่อมอยู่สุขสบายอายุยืนมีวรรณะผ่องใส มีกำลังวังชา ไร้โรค

เมื่อฝูงโคข้ามน้ำ จ่าฝูงไปคด โคทั้งปวงก็ไปคดด้วย เมื่อผู้นำคดฉันนั้น ผู้ใดได้รับสมมติว่าประเสริฐที่สุด หากไม่ประพฤติธรรมจะป่วยกล่าวไปไยถึงคนนอกนี้ รัฐทั้งปวงย่อมอยู่เป็นทุกข์ เนื่องด้วยผู้นำเป็นผู้ไม่มีธรรม หากว่าฝูงโคข้ามน้ำอยู่ จ่าฝูงไปตรง โคเหล่านั้นที่เหลือย่อมไปตรง เมื่อตัวนำไปตรง ฉันใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ผู้ที่ได้รับสมมติว่าเป็นผู้ประเสริฐที่สุดนั้นเป็นผู้ประพฤติธรรม ไม่จำต้องกล่าวถึงคนนอกจากนี้ หากพระราชาตั้งอยู่ในธรรม รัฐทั้งปวงย่อมอยู่สุข”

ลักษณะเด่นของรัฐสวัสดิการตามที่ปรากฏในธัมมิกสูตรคือ คำสอนที่พระพุทธองค์ทรงเน้นที่ตัวบุคคล ซึ่งมีคุณธรรมและผู้นำที่ประกอบด้วยธรรม มีความเป็นธรรม ทำให้มนุษย์และสัตว์ที่อยู่ภายใต้การปกครองดูแลมีความสุข หมายถึงสังคมมีความร่มเย็นไม่เดือดร้อนด้วยเหตุแห่งความเดือดร้อนเพราะผู้นำผู้ปกครองมีความเป็นธรรมให้แก่ผู้อยู่ภายใต้การปกครอง จัดเป็นรัฐสวัสดิการอย่างหนึ่งที่สังคมทุกสังคมต้องให้ความสำคัญ นอกจากนี้ฝนฟ้ายังตกต้องตามฤดูกาล การเกษตรกรรมมีความอุดมสมบูรณ์อีกด้วย แต่ถ้าผู้นำผู้ปกครองรัฐ มีพฤติกรรมตรงข้ามก็จะเป็นเหตุให้บ้านเมืองไม่สงบสุข เกิดทุพภิกขภัย ความอัตคัตขัดสนจะ

บังเกิดขึ้นแก่อาณาประชาราษฎร์อย่างแน่นอนนี่คือลักษณะของรัฐสวัสดิการตามแนวพระพุทธศาสนาที่ชัดเจนที่ปรากฏในธัมมิกสูตร (จินดา จันทร์แก้ว,2543 : 58-63)

รัฐสวัสดิการตามที่ปรากฏในธัมจักรวรรดิวัตติสูตร

ในจักรวรรดิวัตติสูตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค ข้อ 80-85) ได้กล่าวถึงพระเจ้าจักรพรรดิองค์หนึ่ง มีพระนามว่าทัฬหเนมิ ผู้ทรงธรรม เป็นพระราชาโดยธรรม เป็นใหญ่ในแผ่นดิน มีมหาสมุทร 4 เป็นขอบเขต มีราชอาณาจักรมั่นคง อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแก้ว 7 ประการ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คฤหบดีแก้ว ปริณายกแก้ว มีพระราชโอรสล้วนแต่มีความกล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวีรกษัตริย์ สามารถย่ำยีเสนาของข้าศึกได้ พระองค์มิต้องใช้อาชญา มิต้องใช้ศัสตราครอบครองแผ่นดิน ในพระสูตรนี้ยังแสดงถึงหลักธรรมของผู้ปกครองคือ พระเจ้าจักรพรรดิต้องมีวัตร 12 ข้อ คือ

1. ธรรมาธิปไตย เคารพธรรม มีความยุติธรรมเป็นหลัก

2. รักษาคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรมแก่คนภายใน คือ พระราชวงศ์ให้อยู่เป็นสุขอยู่ในศีลธรรม มีการศึกษาดี เป็นต้น

3. บำรุงกองทัพดี ที่เรียกว่า พลนิกาย

4. ปฏิบัติต่อประเทศในเครือราชบรรณาการหรือจักรภพดี มีไมตรีจิต

5. สงเคราะห์ข้าราชการเรือนดี

6. ปฏิบัติต่อนักปราชญ์พระ ครู นักวิชาการและนักศิลปาชีพต่าง ๆ ด้วยการจัดหาทุนและอุปกรณ์ให้

7. บำรุงสุข บำบัดทุกข์แก่ชาวชนบทและชาวเมือง

8. บำรุงพระสงฆ์ และบรรพชิตอื่น ๆ ที่ทรงศีลมีคุณธรรม

9. อนุรักษ์สัตว์ป่าที่ควรสงวนในราชอาณาจักร

10. ไม่ประพฤติผิดธรรม แก้ไขพระองค์เองดี

11. ปันทรัพย์เฉลี่ยให้แก่ผู้ยากไร้มิให้ขัดสนยากไร้ในแว่นแคว้น

12. ปรึกษาสอบถามสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบไม่มัวเมาประมาท ฟังความคิดเห็นของราชบัณฑิต ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ก่อนบริหารราชกิจ

พระพุทธองค์ทรงเน้นในตอนท้ายของพระสูตรถึงโลกของพระพุทธเจ้าในอนาคตตามความเชื่อของชาวพุทธ คือพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่าพระศรีอริยเมตไตรยว่า หลังจากโลกเสื่อมด้วยศีลธรรมแล้วจะทำลายล้างกันถึงจุดมิคสัญญี จากนั้นมนุษย์จะพัฒนาศีลธรรมขึ้นจนอายุยืนถึง 80,000 ปี จะมีพระศรีอาริย์มาเกิดและจะมีแต่ความอุดมสมบูรณ์ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะคนมีศีลอย่างน้อยศีล 5 และมีธรรม กุศลกรรมบถ 10 คือ

1.ไม่ฆ่ากัน 2.ไม่ขโมย 3.ไม่ประพฤติผิดทางกาม 4.ไม่พูดปด 5.ไม่พูดคำหยาบ 6.ไม่พูดยุยงให้แตกกัน 7.ไม่พูดคำไร้สาระ 8.ไม่โลภของผู้อื่น 9.ไม่พยาบาทใคร 10.มีความเห็นถูกตามธรรม

กล่าวคือ การรู้จักรักผู้อื่นนั่นเองซึ่งเป็นไมตรีมีเมตตากัน สังคมจึงเป็นสุข ดังนั้น รัฐสวัสดิการตามแนวทางพระพุทธศาสนาจึงเน้นที่คุณภาพของคน ดุจพระเจ้าอโศกเมื่อพระองค์ดีแล้วย่อมจัดระบบรัฐ ระบบเศรษฐกิจให้ดีได้เอง เพราะระบบมาทีหลังคน คนเป็นผู้สร้างระบบ ถ้าสร้างคนให้ดีแล้ว คนจะสร้างระบบที่ดีได้เอง

รัฐสวัสดิการตามหลักแห่งศีล 5 และกุศลกรรมบถ 10

รัฐสวัสดิการตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาจะเน้นที่หลักแห่งศีลธรรมและการประพฤติของบุคคลในสังคมมากกว่า ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับหลักรัฐสวัสดิการตามแนวเศรษฐศาสตร์ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงหลักแห่งกุศลกรรมบถ 10 ประการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของความดีทั้งปวงเรียกว่า หลักมนุษยธรรม สำหรับผู้ที่ตั้งมั่นในหลักศีลธรรม ก็จะเป็นเหตุให้เกิดสันติสุขแก่ตนเองและสังคมทั้งภายในและภายนอก ทำให้ข้าราชการและประชาชนไม่เกิดความทุกข์เพราะการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้เกิดการทุจริตคดโกง ทำให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน กรรมบถ 10 ประการ ได้แก่

ทางกาย 3

1.งดเว้นจากการฆ่า การสังหาร การบีบคั้นเบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน

2. ละเว้นการแย่งชิงลักขโมยและการเอารัดเอาเปรียบเคารพสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น

3. ละเว้นการประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงแหนของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจทำลาย ลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกันและกัน

ทางวาจา 4

1. ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดไปจากความเป็นจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใด ๆ

2. ละเว้นการพูดส่อเสียดยุยงสร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่สมานและส่งเสริมสามัคคี

3. ละเว้นการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลชวนฟัง

4. ละเว้นการพูดเหลวไหลเพ้อเจ้อ พูดแต่คำจริงมีเหตุผลมีสารประโยชน์ถูกกาลเทศะ

ทางใจ 3

1. ไม่ละโมบ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดแต่จะให้ คิดเสียสละทำใจให้เผื่อแผ่กว้างขวาง

2. ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียนหรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย ตั้งความปรารถนาดีแผ่ไมตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน

3. มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว เป็นต้น

ทั้ง 10 ข้อนี้เป็นหลักธรรมที่ขยายและส่งเสริมหลักสุจริต 3 ข้อข้างต้นนั่นเอง ความประพฤติตามหลักศีล 5 หลักความประพฤติทั้งสิบข้อข้างต้น เป็นธรรมจริยาและเป็นอารยธรรมที่ครบสมบูรณ์ ทำให้ผู้บริหาร ผู้ปกครอง หรือนักการเมืองที่ประพฤติปฏิบัติตาม ให้เป็นผู้บริหาร ผู้ปกครองหรือนักการเมืองที่

สมบูรณ์ ทำให้เป็นคนที่เจริญขึ้นพร้อมทั้งทางกาย วาจา ใจ แต่ถ้ายังไม่มั่นคงในอารยธรรมก็มีหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่ใช้ควบคุมตนเองให้ได้หลักศีลธรรมดังกล่าว ได้แก่การประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลห้านั่นเอง คือ

1) มีศีลข้อที่หนึ่ง คือ การไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตตลอดถึงการไม่คิดพยาบาทเบียดเบียนใคร เป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม คือ ความเมตตากรุณา เมื่อมีคุณธรรมเบื้องต้นอย่างนี้ก็ไม่ยากที่จะพัฒนาตัวเองไปเป็นผู้ที่มีพรหมวิหารธรรม ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองได้อย่างครบถ้วน เพราะเมื่อปราศจากความพยาบาทความคิดเบียดเบียนคนอื่น ปราศจากความริษยาความลำเอียง ก็จะเป็นผู้ปกครองหรือข้าราชการที่มีคุณธรรมรู้จักเห็นอกเห็นใจประชาชนและจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมในการที่จะอำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาชน

2) มีศีลข้อที่สอง คือ การไม่ลักทรัพย์หรือล่วงละเมิดในสิ่งของที่ไม่ใช่ทรัพย์สินของตัวเอง แต่มีการเลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาชีพไม่มีการทุจริตคอรัปชั่นหรือเบียดบังผลประโยชน์ของประเทศชาติมาเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง เมื่อผู้ปกครองหรือข้าราชการทุกระดับมีศีลข้อนี้ ทรัพย์สินหรืองบประมาณของเทศชาติก็จะไม่สูญหาย หรือจะไม่ถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่คุ้มค่าแก่ประชาชน แต่สามารถที่จะนำงบประมาณหรือทรัพย์สินเหล่านั้นมาพัฒนาประเทศและบริหารงานของรัฐเพื่อประโยชน์ของประชาชนได้อย่างเต็มที่

3) มีศีลข้อที่สามคือการไม่ประพฤติผิดหรือล่วงละเมิดในบุตรภรรยาของบุคคลอื่นรู้จักระมัดระวังในการควบคุมตนเอง ในด้านกามารมณ์ ไม่ให้หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสที่ยั่วยวนจิตใจชวนให้หลงใหลตามอำนาจของกิเลส โดยเฉพาะผู้นำหรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารประเทศชาติจะต้องมีความระมัดระวังในเรื่องนี้ให้มาก เพราะเมื่อมีอำนาจสิ่งเหล่านี้ก็จะติดตามมาได้โดยง่าย หากไม่ระมัดระวังหรือไม่รู้จักควบคุมตนเองแล้วก็จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงของตัวเอง ทำให้ประชาชนหรือบุคคลต่างๆ ขาดความเชื่อถือ และอาจจะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานและการปกครองประเทศชาติได้

4) มีศีลข้อที่สี่ คือ การงดเว้นจากการพูดคำที่ไม่จริง การพูดส่อเสียด การพูดคำหยาบคาย และการพูดจาเพ้อเจ้อเหลวไหลไร้สาระ แต่จะต้องพูดแต่คำสัตย์คำจริงเชื่อถือได้ไม่เหลาะแหละเหลวไหลไร้สาระ แต่จะต้องพูดคำสัตย์คำจริงเชื่อถือได้ไม่เหลาะแหละเหลวไหล จะพูดสิ่งใดออกไปต้องคิดและใคร่ครวญให้รอบครอบ โดยเฉพาะผู้ที่เป็นผู้ปกครองหรือผู้นำของประเทศ คำพูดเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะคำพูดของผู้นำจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นและผลประโยชน์ของประชาชนและของประเทศชาติโดยส่วนรวมเป็นอย่างมาก

5) มีศีลข้อที่ห้า การงดเว้นการเสพสุราของมึนเมาที่จะทำให้เป็นผู้ประมาทขาดสติสัมปชัญญะ มีความยั้งคิดว่า สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำอยู่เสมอ คือ เป็นผู้ที่มีความระมัดระวังในการปกครองหรือบริหารงานผิดพลาดก็จะส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนและประเทศชาติได้และการที่ผู้ปกครองหรือขาราชการไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือของมึนเมาทุกชนิดก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ได้รับความนิยมนับถือจากบุคคลทั่วไป

ศีลทั้ง 5 ข้อที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ศีล 3 ข้อแรกเป็นการควบคุมการกระทำที่แสดงออกมาทางกาย ให้เป็นปกติไม่ผิดพลาด ศีลข้อที่ 4 เป็นการควบคุมวาจา ส่วนศีลข้อที่ 5 เป็นเรื่องของการควบคุมจิตใจ การจะเป็นผู้นำให้บุคคลอื่นทำตามหรือมีความเชื่อมั่น ผู้นำต้องสามารถนำการกระทำได้จะไม่ถูกตำหนิภายหลัง หลักการดังกล่าวจึงเป็นการสอนให้คนมีภาวะผู้นำในตนเองหรือพัฒนาตนเองให้ก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้ปกครองที่ดี และการพัฒนาตนเองนั้น ต้องพัฒนาทั้งทางกาย วาจา ใจ คือไม่คิดชั่ว ไม่พูดชั่ว และทำชั่วที่เป็นแห่งความเดือดร้อนแก่ตนเองและสังคม เพียงแค่นี้ยังไม่พอ ต้องทำในสิ่งที่ถูกธรรมและเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและส่วนรวม ด้วยการที่ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในการบริหารงานของรัฐ จะปกครองประเทศชาติให้มีความสงบสุข และทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีความผาสุกได้ ผู้ปกครองหรือข้าราชการที่ทำหน้าที่ในการบริหารงานของรัฐ จะต้องเริ่มต้นจากการปกครองกาย วาจาและใจ ของตนเองด้วยหลักศีลธรรมพื้นฐานดังกล่าวเสียก่อน เพราะการปกครองที่เริ่มต้นจากพื้นฐานของศีลธรรมโดยเฉพาะศีลห้านั้นน่าจะเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะสร้างสิ่งที่เรียกว่า Good Corporate Governance ขึ้นมาได้โดยอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นพื้นฐาน (พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนฺทโก),2549 : 66-78)

รัฐสวัสดิการกับการละเว้นอบายมุข ความมีดทางเศรษฐกิจ

อบายมุข หมายถึง เหตุเครื่องให้ฉิบหาย เป็นปากทางแห่งความเสื่อม ถ้าบุคคลใดเป็นผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของอบายมุข ความฉิบหายก็จะตกอยู่กับเขาแต่ละอย่างล้วนเป็นทางแห่งความฉิบหายมีประการต่างๆ ดังนั้น การที่ประชาชนไม่ตกไปอยู่ในอบายมุขต่างๆ ทำให้เกิดความปกติสุขในสังคม จัดเป็นรูปแบบของรัฐสวัสดิการตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา อบายมุข คือความมืดทางเศรษฐกิจอีกประการหนึ่ง ทำให้ผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อบายมุขต้องประสบกับเหตุแห่งความเสื่อม ถ้าใครไม่อยากเสื่อมต้องละเว้นจากอบายมุข 6 ประการ คือ

1) ดื่มน้ำเมา 2) เที่ยวกลางคืน 3) เที่ยวดูการเล่น 4) เล่นการพนัน 5) คบคนชั่วเป็นมิตร 6) เกียจคร้านทำการงาน

1.การดื่มน้ำเมา คือ การดื่มสุราเมรัยและการเสพยาเสพติดให้โทษต่าง ๆ ดื่มน้ำเมาชื่อว่าเป็นอบายมุข (เป็นเหตุเครื่องฉิบหาย) เพราะอะไร ? เพราะเป็นเหตุแห่งความเสื่อมโภคทรัพย์ คือ เป็นการเผาผลาญตนเองในทางทรัพย์ ย่อมได้รับความเสียหายหลายสถาน เมื่อกล่าวโดยสรุปการดื่มสุราหรือติดยาเสพติดให้โทษ 6 อย่าง คือ เสียทรัพย์ ก่อการทะเลาะวิวาท เกิดโรค ต้องติเตียน ไม่รู้จักอาย ทอนกำลังปัญญาและยังเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทอีกด้วย

2.การเที่ยวกลางคืน คือ การเที่ยวไปในตรอก ในซอก ในซอยต่าง ๆ ในเวลากลางคืน ด้วยความคะนองเยี่ยงชายหนุ่ม ผู้ประมาทมัวเมา เที่ยวกลางคืนชื่อว่าเป็นอบายมุข (เป็นเหตุเครื่องฉิบหาย) อย่างไร ? การเที่ยวไปในเวลากลางคืนเป็นเหตุแห่งความเสื่อมโภคทรัพย์ กล่าวโดยสรุป มีโทษ 6 คือ ชื่อว่าไม่รักษาตัวเอง ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ เป็นที่ระแวงของคนทั้งหลาย มักถูกใส่ความ และย่อมได้รับความลำบากมาก

3.เที่ยวดูการเล่น คือ การเที่ยวดูมหรสพ การรื่นเริงประเภทต่างๆ ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัดลุ่มหลงมัวเมาเพลิดเพลิน ดูแล้วก็ติดใจ อยากไปดูอีก มีมหรสพที่ไหนก็ไปที่นั่นจึงมีโทษเสียหายหลายแห่งตามจำนวนสถานที่เที่ยวไปดูไม่น้อยกว่า 6 แห่งเที่ยวดูการเล่นชื่อว่า อบายมุข (เหตุเครื่องฉิบหาย) เพราะเหตุไร ? เพราะเป็นเหตุแห่งความเสื่อมโภคทรัพย์ เสียเวลาทำงาน เสียเวลาพักผ่อนนอนหลับมีการเล่นที่ไหนพอจะไปดูได้ก็ไปเที่ยวดูมีโทษมากมายหลายสถานกล่าวสรุปโดยรวม การเล่นมีโทษตามวัตถุที่ไปดู 6 อย่าง คือ รำที่ไหนไปที่นั่น ขับร้องที่ไหนไปที่นั่น ดีดสีตีเป่าที่ไหนไปที่นั่น เสภาที่ไหนไปที่นั่น เพลงที่ไหนไปที่นั่น และเถิดเทิงที่ไหนไปที่นั่น

4.เล่นการพนัน คือ การเล่นการพนันมีได้ มีเสีย เช่น เล่นไพ่ ไฮโล เล่นม้า เล่นมวย เล่นหวย เป็นต้น เล่นการพนัน ชื่อว่า อบายมุข (ปากทางแห่งความเสื่อม) เพราะเหตุไร? เพราะเป็นเหตุแห่งความเสื่อมโภคทรัพย์ และ เล่นการพนันมีโทษหลายสถาน สรุปโดยรวม มีโทษ 6 อย่าง คือ เมื่อชนะย่อมก่อเวร เมื่อแพ้ย่อมเสียดายทรัพย์ที่เสียไป ทรัพย์ย่อมฉิบหาย ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อน และไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย

5.การคบคนชั่วเป็นมิตร ชื่อว่าอบายมุข (เป็นเหตุเครื่องฉิบหาย) เพราะอะไร? เพราะเป็นเหตุแห่งความเสื่อมโภคทรัพย์ ผู้ที่คบคนชั่วเป็นมิตร มักจะถูกคนชั่วชักจูงไปในทางชั่ว เช่น ไม่เคยเป็นนักเลงการพนันก็เป็นนักเลงการพนัน ไม่เคยเป็นนักเลงเหล้าก็กลายเป็นนักเลงเหล้า เป็นต้นไปได้ คบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษหลายสถาน สรุปโดยรวม มีโทษตามบุคคลที่คบ 6 คือ นำให้เป็นนักเลงการพนัน นำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้ นำให้เป็นนักเลงเหล้า นำให้เป็นคนลวงเขาด้วยของปลอม นำให้เป็นคนลวงเขาซึ่งหน้า และนำให้เป็นคนหัวไม้

6.ความเกียจคร้านทำการงาน คือ ไม่ขยันทำการงานตามเวลาและหน้าที่ ปล่อยงานให้ล่วงเลยปล่อยเวลาให้คั่งค้างอากูล ทำไม่ให้เหมาะเจาะ หรือ ทำเยาะแหยะย่อหย่อน ชอบนอนตามสบายในเวลากลางวัน ไม่ขยันทำในเวลากลางคืน พระอาทิตย์ไม่โผล่ทอแสงทแยงตาก็หาลุกขึ้นไม่ เขาปลุกให้ลุกขึ้นทำงานแต่เช้าก็มักจะให้ข้ออ้างต่างๆ ความเกียจคร้านทำการงานเป็นเหตุเครื่องฉิบหายอย่างไร ? คือ เป็นเหตุเครื่องฉิบหาย เสียโภคทรัพย์ คือ ความเกียจคร้านทำการงานมัวอ้างเลศ มีโทษหลายสถาน รวมความ มีโทษ 6 คือ มักให้อ้างว่า หนาวนักแล้วไม่ทำการงาน มักให้อ้างว่า ร้อนนัก แล้วไม่ทำการงาน มักให้อ้างว่า เวลาเย็นแล้วแล้วไม่ทำการงาน มักให้อ้างว่า ยังเช้าอยู่ แล้วไม่ทำการงาน มักให้อ้างว่า หิวนักแล้วไม่ทำการงาน และมักให้อ้างว่าระหายนักแล้วไม่ทำการงาน

อบายมุขทั้ง 6 ข้อนี้ ข้อที่มีโทษมากกว่าข้ออื่นๆ คือ การคบคนชั่วเป็นมิตร เพราะการคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นมูลเหตุแห่งอบายมุขข้ออื่น ๆ อีกเป็นอันมาก ประเด็นที่จะนำมากล่าวในที่นี้คือ อบายมุขข้อว่า เล่นการพนัน ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การเล่นการพนันย่อมมีทั้งได้ ทั้งเสีย เช่น เล่นไพ่ ไฮโล เล่นม้า เล่นมวย เล่นหวย เป็นต้น เล่นการพนัน ชื่อว่า อบายมุข (เหตุเครื่องฉิบหาย) เพราะเป็นเหตุแห่งความเสื่อมโภคทรัพย์และเล่นการพนันมีโทษหลายสถาน คือ

1) เมื่อชนะย่อมก่อเวร ผู้ชนะนั้นคิดว่าเราชนะแล้วก็จะยึดเอาสิ่งของผู้แพ้ ผู้แพ้อาจแค้นเคืองและผูกเวรพยาบาท

2) เมื่อแพ้ย่อมเสียดายทรัพย์ที่เสียไป คือ เมื่อตนแพ้ ผู้ชนะจะยึดเอาสิ่งของมีเงิน ทอง เป็นต้น ตนย่อมจะเกิดความเสียดายและเศร้าโศกถึงทรัพย์นั้น

3) ทรัพย์ย่อมฉิบหาย เพราะโดยมากต้องพนันกันด้วยเงิน ทอง เมื่อเพลิดเพลินในการเล่นการพนันทรัพย์ย่อมเสื่อมไปทีละน้อยๆในที่สุดก็หมดตัว

4) ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ เมื่อทรัพย์สินหมดไปย่อมโกหกหลอกลวงผู้อื่น เพื่อจะได้เงินไปเล่นการพนันหนักๆ เข้าก็จะไม่มีใครเชื่อถ้อยคำ

5) เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อน เพราะในเมื่อเพื่อนกล่าวตักเตือนไม่ให้เล่นการพนัน ก็ไม่เชื่อฟังเพื่อนทั้งหลายก็ตีตนออกห่างรังเกียจที่จะคบต่อไป

6) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย เพราะคนทั้งหลายย่อมคิดว่า คนเล่นการพนันไม่สามารถจะพึ่งพาอาศัยได้ ใครๆ ก็ไม่ประสงค์จะแต่งงานด้วยหรือพ่อแม่ของฝ่ายหญิงไม่อยากยกลูกสาวให้

การป้องกันความหลงใหลในอบายมุขของคนไทย และการลดละเลิกความลุ่มหลงในเรื่องกามคุณ 5 อันเป็นการบริโภครูปรสกลิ่นเสียงสัมผัสที่มากเกินไป ที่ปรากฏให้เห็นทางสื่อต่าง ๆ ล้วนแต่เกิดขึ้นมาจากกิเลส 3 กองคือ โลภมูล โทสมูล โมหมูล ซึ่งนับวันรุนแรงมากยิ่งขึ้น ในช่วงเวลา 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ธรรมะของพระพุทธเจ้าซึ่งปรากฏผลแม้ในยุคนี้ (อกาลิโก) ยุคที่ผู้คนรู้สึกว่าขาดศีลธรรมกัน จนจะกลายเป็นกลี ยุคแล้วหันมามีศีลมีธรรมถึงขั้นก่อเกิดเป็นชุมชนหมู่บ้านศีล 5 ตามแนวดำริของมหาเถรสมาคม ซึ่งพุทธบริษัทไม่ตกอยู่ภายใต้แห่งอบายมุข และพากันลดกามคุณ 5 ลดละโลภะ โทสะ โมหะได้ มาบัดนี้ อบายมุขเป็นสิ่งที่หนักหนาสาหัสยิ่งนักสำหรับสังคม การแข่งขันกีฬาก็เป็นอบายมุข เพราะเป็นแค่การเล่นเท่านั้น แต่เป็นอบายมุขแท้ ๆ การเล่นคือการเล่น (ภาษาบาลีว่า กีฬา) ซึ่งคนในสังคมได้อาศัยกีฬาเพียงเพื่อพักผ่อนคลายอารมณ์ แต่ถ้าใครหลงยกฐานะของการเล่น (กีฬา) ขึ้นเป็นการงานชอบ (สัมมากัมมันตะ) เป็นอาชีพชอบ (สัมมาอาชีวะ) เมื่อใดเมื่อนั้นกีฬาก็จะเป็นอบายมุข เพราะมันมิใช่ทางแห่งความเจริญ พระพุทธเจ้าทรงระบุว่าเป็น ทางแห่งความเสื่อมโดยแท้ คนในสังคมโลกทุกวันนี้ยังไม่มีญาณหยั่งรู้ถึงความลึกซึ้งในความเป็นทางแห่งความเสื่อมแท้ ๆ ของอบายมุข ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้และทรงประกาศชัดเจน เพราะยังไม่มีความรู้ขั้นโลกุตระจึงหลงนิยมส่งเสริมกันว่าเป็นการงาน (กัมมันตะ) และเป็นอาชีพ (อาชีวะ) พากันหลงติดกันไปทั่วโลกซึ่งผิดไปจากสัจธรรมที่ชื่อว่าการเล่น (กีฬา) เพื่อการบริหารร่างกาย ทำให้รางกายแข็งแรง แท้จริง อบายมุขเป็นปากทางแห่งความเสื่อมโดยแท้ ถ้าได้แก้ไขช่วยให้คนพ้นจากอบายมุขโดยการร่วมมือกันของทุกฝ่ายคือไม่ส่งเสริมอบายมุข ความเป็นอยู่ของคนไทยก็จะเป็นอิสระอย่างยั่งยืนถาวร ถ้าส่งเสริมงานด้านอาชีพให้แก่คนไทยก็จะพ้นจากความยากจนได้ พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องความขยันและมีจิตใจมักน้อยสันโดษช่วยเหลือเกื้อกูลโลก (โลกานุกัมปา) การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักประกอบอาชีพที่สุจริตและไม่ผิดศีลธรรมหรือไม่ผิดจากทำนองคลองธรรมและการ

ส่งเสริมให้รู้ศาสตร์แห่งพระราชาคือความรู้จักความพอเพียงก็เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขยิ่งกว่าการให้รัฐสวัสดิการ ซึ่งรัฐบาลจัดให้แก่ประชาชนเสียอีก (กรพินธุ์ พัวพันสวัสดิ์, แปล.,2562 : 38-49)

สรุป

รัฐสวัสดิการเป็นรูปแบบหนึ่งที่ถือว่า รัฐบาลมีหน้าที่ในการจัดหาสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน เพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างกันมากในทางสังคมตามมาตรฐานการครองชีพที่ทุกคนควรได้รับ โดยทั่วไป สิ่งที่รัฐสวัสดิการจัดหาให้แก่ประชาชนมักได้แก่โครงการช่วยเหลือในยามว่างงาน การให้การรักษาพยาบาลในยามเจ็บป่วยและการให้การดูแลเลี้ยงดูในยามชรา อย่างไรก็ตามยังมีโครงการอื่นๆ ที่รัฐมักจะจัดหาให้สำหรับประชาชนที่อยู่ในรัฐสวัสดิการ กล่าวโดยสรุป รัฐสวัสดิการ คือ การที่รัฐบาลจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในด้านต่างๆ เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มุมมองความอยู่ดีกินดีของประชาชน ในทรรศนะของนักเศรษฐศาสตร์กับของพระพุทธศาสนาอาจจะไม่เหมือนกัน รัฐสวัสดิการตามหลักเศรษฐศาสตร์ เน้นเรื่องเกี่ยวกับการใช้นโยบายของรัฐเพื่อการจัดสรรทรัพยากรของสังคม ซึ่งมีอยู่จำกัดให้ได้ผลดีที่สุด แต่รัฐสวัสดิการตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนในรัฐตั้งอยู่ในธรรม ไม่เบียดเบียนซึ่งกันละกัน มีความอยู่ดีกินดี อยู่เย็นเป็นสุข มีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อเป็นเช่นนี้นักเศรษฐศาสตร์จึงมุ่งไปที่การใช้ปัจจัยการผลิตให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ในพระไตรปิฎกกล่าวถึงรัฐสวัสดิการตามแนวทางพระพุทธศาสนาไว้ในพระสูตรหลายสูตร เช่น กูฏทันตสูตร ธัมมิกสูตร และจักรวรรดิวัตติสูตร เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนตั้งมั่นในศีลธรรม รัฐหรือผู้นำก็ส่งเสริมประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมควบคู่กับการประกอบอาชีพสุจริตเรียกว่า สัมมาชีพในการดำเนินชีวิต รัฐสวัสดิการที่มีรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจในการปกครองได้อำนวยความสะดวกและช่วยสนับสนุนปัจจัย 4 ให้แก่อาณาประชาราษฎร์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ก็จะเป็นรัฐสวัดการที่ก่อให้เกิดความผาสุกและดำรงชีวิตด้วยสัมมาชีพ โดยผู้มีอำนาจปกครองได้ให้การส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขแก่ชนทุกหมู่เหล่า ไม่มีการเบียนเบียนซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกคนมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตและมีความสุข ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อคุณความดีทั้งหลาย การละเว้นจากอบายมุข เช่น การดื่มน้ำเมา การเที่ยวดูการละเล่น เป็นต้น ซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งความเสื่อม เป็นสิ่งที่หนักหนาสาหัสยิ่งนักสำหรับสังคมไทยในยุคปัจจุบัน การแข่งขันกีฬาก็เป็นอบายมุข เพราะเป็นแค่การเล่นเท่านั้นแต่เป็นอบายมุขแท้ๆ การเล่นคือการเล่น (ภาษาบาลีว่า กีฬา) ซึ่งคนในสังคมได้อาศัยกีฬาเพียงเพื่อพักผ่อนคลายอารมณ์ แต่ถ้าใครหลงยกฐานะของการเล่น (กีฬา) ขึ้นเป็นการงานชอบ (สัมมากัมมันตะ) เป็นอาชีพชอบ (สัมมาอาชีวะ) เมื่อใด เมื่อนั้นกีฬาก็จะเป็นอบายมุข เพราะมันมิใช่ทางแห่งความเจริญ แต่เป็นปากทางแห่งความเสื่อมโดยแท้ คนในสังคมโลกทุกวันนี้ยังไม่มีญาณหยั่งรู้ถึงความลึกซึ้งในความเป็นทางแห่งความเสื่อมแท้ๆ ของอบายมุขตามที่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพราะยังไม่มีความรู้ขั้นโลกุตระจึงหลงนิยมส่งเสริมกันว่าเป็นการงาน (กัมมันตะ) และเป็นอาชีพ (อาชีวะ) พากันหลงติดกันไปทั่วโลกซึ่งผิดไปจากสัจธรรมที่ชื่อว่าการเล่นเพื่อการบริหารร่างกาย ทำให้รางกายแข็งแรง การส่งเสริมประชาชนให้ตั้งมั่นในศีลธรรมและคุณความดีเป็นหน้าที่ของ

ผู้นำหรือผู้ปกครองรัฐ จัดเป็นรัฐสวัสดิการที่ยิ่งกว่ารัฐสวัสดิการตามแบบเศรษฐศาสตร์ที่รัฐจัดให้แก่ประชาชนเสียอีก เพราะเมื่อผู้นำมีธรรมและประชาชนมีธรรม ประชาชนในสังคมก็อยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีความทุกข์ร้อนอย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

กรพินธุ์ พัวพันสวัสดิ์, แปล. (2562). *รัฐสวัสดิการกับสังคมประชาธิปไตย.* กรุงเทพมหานคร : สยามปริทัศน์.

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2550). *พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. (2548). *นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จินดา จันทร์แก้ว. (2543). *ปรัชญาสังคมแนวพุทธ.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนฺทโก). (2549). *อธิบายธรรมวิภาค ปริเฉทที่ 2.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเพื่อความเป็นเลิศยุคดิจิทัล

Buddhist methods of human resource management in organizations for excellence in the digital age

พระวิสุทธิวรกิจ,
พระครูอุดมเจติยารักษ์, ศิริเพ็ญ สุดแสนสง่า และ อนุชา พละกุล
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Phra Visutdhiworakit,
Phrakhru Udomchetiyarak, Siripen Suthsansanga and Anucha Bhalakula
Mahachulalongkornrajavidyalaya University,Thailand
Corresponding Author,E-mail : puen29.1986@gmail.com

****

บทคัดย่อ

พุทธวิธีการบริหารองค์กรสงฆ์ คือ ไม่ทำชั่วทั้งปวง ทำดีให้ถึงพร้อม ทำจิตใจให้ผ่องใส การรับบุคคลเข้าสู่องค์กร คือ การพิจารณารับบุคคลที่ยอมรับพระวินัย การบริหารบุคคลภายในองค์กร คือ การแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่ตามความสามารถ เรียกว่า “เอตทัคคะ” และการเผยแพร่ภารกิจขององค์กร คือ การกระจายกำลังคนออกไปทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรยุคดิจิทัล จำเป็นต้องพึ่งพาโปรแกรมสื่อสังคมออนไลน์ ต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อเทคโนโลยีรอบด้าน โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับภาระหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตามกระบวนการที่เหมาะสม ทั้งการเข้ารับการอบรม การถูกประเมิน การศึกษาต่อ เพื่อนำมาปรับใช้กับองค์กรในทุกด้าน ซึ่งทุกกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงานทุกระดับ นำมาสู่การเปิดเผยข้อดี ข้อเสีย ปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

คำสำคัญ: พุทธวิธีการบริหาร; ทรัพยากรมนุษย์; องค์กรยุคดิจิทัล

Abstracts

Buddhism, the method of administering the Sangha is to not do good, do good to be ready to brighten the mind. Adopting people into an organization is the consideration of accepting people who accept discipline. Personnel management within the organization is the appointment and assignment of duties according to their abilities, called "Attak". And dissemination of the mission of the organization is to distribute manpower to carry out the assigned duties. Human resources in the digital age organization Need to rely on social media programs Must develop themselves to keep up with all-round technology Especially technology that relates to their responsibilities Which need to be developed according to appropriate processes Both attending training The continuing education assessment can be applied to all aspects of the organization. In which every process creates good relationships between associates at all levels Bring to the disclosure of pros and cons, problems and obstacles in the performance of duties.

Keywords: Buddhist Methods of Administration; Human Resources; Digital Organization

* วันที่รับบทความ: 15 ตุลาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 22 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 24 ธันวาคม 2563
Received: October 15, 2020; Revised: December 22, 2020; Accepted: December 24, 2020

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้กลายเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อความอยู่รอด และความมีประสิทธิผลขององค์การ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่มีคุณค่าต่อ ความสำเร็จขององค์การในยุคของการแข่งขัน จำเป็นที่องค์กรจะต้องมีนโยบาย และแผนการที่ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาและการฝึกอบรม จึงทำให้เกิดแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อจัดการให้มีการพัฒนาระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงาน และประสิทธิภาพในการดำเนินขององค์กร โดยใช้วิธีการฝึกอบรม การให้ความรู้และจัดโปรแกรมการพัฒนาพนักงาน ให้มีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในอาชีพสำหรับอนาคต (อำนวย แสงสว่าง, 2540 : 296) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารมุ่งเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์การอย่างเต็มความสามารถ โดยใช้ทั้งกลยุทธ์และทักษะเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อจัดการให้มีการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงาน และประสิทธิภาพในการดำเนินขององค์กร โดยใช้วิธีการฝึกอบรม จัดกิจกรรมที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของทรัพยากรมนุษย์ (ธีร์รัฐ ทิพย์นพนนท์, 2560: 49 - 60)

ยุคดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สิ่งรอบตัวก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย การใช้ชีวิตในยุคนี้ต้องปรับตัวให้ทันกับยุคสมัย การทำงานก็ต้องเปลี่ยนแปลง ในแวดวงของทรัพยากรมนุษย์นั้น เริ่มมีการกล่าวถึงการบริหารทรัพยากรมนุษย์ยุค 4.0 (Human Resource 4.0) อย่างแพร่หลาย และได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ต่างต้องรีบปรับตัวให้รวดเร็วตอบสนองต่อความต้องการ เพื่อรองรับผลกระทบที่จะมาจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งวิธีคิด วิธีการทำธุรกิจ และปรับตัวให้ก้าวทันโลกอยู่ตลอดเวลา แนวคิดของการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวมต้องได้รับการพิจารณาทบทวนทั้งหมด อาทิเช่น การเตรียมความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ เทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมในการทำงาน วัฒนธรรมการเชื่อมโยงระหว่างโลกการทำงานและโลกส่วนตัว สังคมของการมีส่วนร่วมของทรัพยากรมนุษย์ทุกระดับ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยุค 4.0 ตั้งแต่การสรรหา การคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ การเก็บรักษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อตอบสนองต่อองค์กรในทุกมิติ (ประคอง สุคนธจิตต์, 2562: 17 - 28)

การก้าวเข้าสู่ยุคปฏิรูปของสังคมไทยปัจจุบัน เป็นความพยายามปรับโครงสร้างเชิงอำนาจและบทบาทของสถาบันทางสังคม ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับสังคมไทยโดยมีเป้าหมายเพื่อให้สังคมไทยพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของโลกแห่งเทคโนโลยี ทั้งนี้พระพรหมบัณฑิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในขณะนั้น ได้กล่าวไว้เมื่อปี 2558 ว่า สถาบันศาสนา โดยเฉพาะองค์กรทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคมที่สำคัญ กำลังเผชิญกับการพลวัตทางความคิด การตั้งคำถามต่อสถานะ บทบาท รวมทั้งรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับยุคสมัย ตลอดจนความท้าทายเชิงความคิด ต่อระเบียบและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในวัฒนธรรมขององค์กรทาง

พระพุทธศาสนา (ชลวิทย์ เจียรจิตต์, 2559: 60-71) การบริหารกิจการคณะสงฆ์/องค์กรสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงยุคสังคมโลกาภิวัตน์ พระสงฆ์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาท ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในยุคสังคมโลกาภิวัตน์ ได้แก่ บทบาทเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา บทบาทผู้ทรงไว้ซึ่งคุณวิเศษ บทบาทนักบริหารศรัทธา บทบาทผู้นำแห่งจิตวิญาณ บทบาทนักพัฒนาสังคม และบทบาทผู้นำสู่ความพ้นทุกข์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและองค์กรสงฆ์อย่างเป็นรูปธรรม ครั้นเมื่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยต่างๆ จนเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ และการรับเอากระแสโลกาภิวัตน์ที่ขาดภูมิคุ้มกัน เพราะสิ่งที่พร้อมเข้าสู่การรับรู้ผ่านกระบวนการ ช่องทางต่างๆ อาทิ ข่าวสารข้อมูล เมื่อประชาชนบริโภคข่าวสารข้อมูลที่ขาดภูมิคุ้มกันที่ดี คือขาดความรู้เท่าทันกับข่าวสารข้อมูลย่อมกลายเป็นการหลงข่าวสารข้อมูล ไม่ได้เสพข่าวสารข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ แต่เสพเพื่อเพิ่มความหลงและความมัวเมา ขาดสติในการดำเนินชีวิต มีการขวนขวายในสิ่งที่เกินความต้องการของชีวิต ดังนั้นบทบาทของพระสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์ จะต้องเป็นผู้ที่สามารถปรับตัว เพื่อการก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ (พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ, สัญญา เคณาภูมิ และวิทยา เจริญศิริ, 2559: 275, 287)

บทความวิชาการนี้ต้องการนำเสนอการพัฒนาองค์กรยุคดิจิทัล ด้วยการอาศัยพุทธวิธีของพระพุทธเจ้า ซึ่งทรงตรัสถึงหลักการขององค์กร คือ ละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้ผ่องใส การรับบุคคลเข้าสู่องค์กร คือ การพิจารณารับบุคคลที่ยอมรับพระวินัย การบริหารบุคคลภายในองค์กร คือ การแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่ตามความสามารถ เรียกว่า “เอตทัคคะ” และการเผยแพร่ภารกิจขององค์กร คือ การกระจายกำลังคนออกไปทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับองค์กรเพื่อความเป็นเลิศยุคดิจิทัล โดยสามารถนำมาปรับใช้ได้โดยตรงกับการพัฒนาบุคลากรวิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี ทั้งสายวิชาการและสายปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พุทธวิธีการบริหาร

หลังจากตรัสรู้ในวันเพ็ญวิสาขบูชา ขณะประทับอยู่บริเวณต้นพระศรีมหาโพธิ์ การวางแผนของพระพุทธเจ้าเริ่มขึ้น เพราะทรงดำริว่า จะเทศน์โปรดอาจารย์ทั้ง 2 เมื่อครั้งเริ่มแสวงหาโมกขธรรม คือ อาฬารดาบส กาลามโคตร และอุทกดาบส รามบุตร แต่ทรงทราบด้วยพระญาณว่า ท่านทั้ง 2 ได้เสียชีวิตแล้ว จึงหวนระลึกถึงปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ที่เคยปรนนิบัติ ขั้นนี้ยังไม่มีการบริหารในพระพุทธศาสนา

การบริหารเกิดขึ้นเมื่อมีสมาชิกใหม่เข้ามาในพระพุทธศาสนา หลักจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ 2 เดือน กล่าวคือ เมื่อพระองค์ทรงแสดงปฐมเทศนา แก่พระปัญจวัคคีย์ในวันอาสาฬหบูชา ท่านอัญญาโกณฑัญญะขอบวช ด้วยพุทธดำรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” สังเคราะห์ได้ว่า ในพุทธดำรัสนี้ มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอุปสมบทไว้ชัดเจนว่า “เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” นั่นหมายถึงว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์ส่วนตัวเพื่อให้สมาชิกใหม่ได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในโอกาสอื่นว่า พรหมจรรย์ (การ

บวช) นี้ไม่ได้มีเวลาสำหรับการแสวงหาลาภสักการะและคำสรรเสริญ ไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อศีล สมาธิ และปัญญาเท่านั้น แต่มีไว้เพื่อเจโตวิมุตติหรือความหลุดพ้นแห่งจิต การสังเคราะห์พุทธวิธีเกี่ยวกับการวางแผน คือ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ ดำพุทธดำรัสว่า ผู้บริหารต้องมี “จักขุมา” แปลว่า ผู้บริหารต้องมีสายตาที่ยาวไกล คือ มองการไกล ทั้งนี้การมองการไกลในวิสัยทัศน์ของพระพุทธเจ้า คือ ความพ้นทุกข์ (วิมุตติ) เป็นที่สุด ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวาดภาพจุดหมายปลายทางได้ชัดเจน ใช้สื่อสารให้สมาชิกภายใต้องค์กรยอมรับ และดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางนั้น องค์กรทั้งหมดจะถูกขับเคลื่อนไปด้วยวิสัยทัศน์นี้ ต่อมาพระองค์ทรงกำหนดจุดหมายปลายทางในพระพุทธศาสนาไว้ว่า การประพฤติปฏิบัติธรรมทุกอย่างมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่จุดเดียว คือ วิมุตติ (ความหลุดพ้น) ดังพุทธพจน์ที่ว่า "เปรียบเหมือนมหาสมุทรมีรสเดียวคือรสเค็ม ฉันใด ธรรมวินัยนี้ก็มีรสเดียวคือวิมุตติรส ฉันนั้น"

การถือเอาความหลุดพ้นทุกข์เป็นวัตถุประสงค์ส่วนตัว สำหรับสมาชิกทุกคนในองค์กรสงฆ์ใช้ได้กับผู้ยังไม่บรรลุพระอรหันต์เท่านั้น แต่เมื่อสมาชิกนั้นเป็นพระอรหันต์ ได้เจโตวิมุตติ หลุดพ้นทุกข์แล้ว วัตถุประสงค์ของเขาก็เปลี่ยนไป กล่าวคือพระอรหันต์จะดำเนินชีวิตเพื่อช่วยคนอื่นให้หลุดพ้นทุกข์ ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อพ้นพรรษาแรก มีภิกษุผู้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ 60 รูป พระองค์ทรงวางแผนเพื่อประกาศศาสนา แล้วส่งพระสาวกเหล่านั้นให้แยกย้ายกันไปในทิศทางต่างๆ ด้วยพระดำรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย แต่อย่าไปทางเดียวกันสองรูป...แม้เราเองก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม" จากข้อความ พบว่า พระองค์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามที่องค์กรต้องการ เมื่อมีคุณสมบัติครบถ้วนแล้วทุกคนต่างประการหลักการขององค์กร คือ ไม่ทำชั่วทั้งปวง ทำดีให้ถึงพร้อม ทำจิตใจให้ผ่องใส

ยุคแรกพระสงฆ์มีจำนวนจำกัด พระองค์จึงทรงบัญชาให้แต่ละรูปไปตามลำพังผู้เดียว แม้แต่พระองค์ทรงเลือกไปประกาศธรรมแก่เจ้าลัทธิในแคว้นมคธ คือ ชฎิลสามพี่น้อง ที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ทรงใช้เวลา 2 เดือน ปราบพยศชฎิลสามพี่น้องและบริวาร จนทำให้พวกเขาหันมาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา จากนั้น จึงได้เสด็จไปเทศน์โปรดพระเจ้าพิมพิสาร ผู้เป็นพระราชาแห่งแคว้นมคธ พระองค์และประชาชนชาวมคธพอเห็นว่า ชฎิลสามพี่น้องที่พวกตนนับถือ ได้ยอมเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็คลายทิฐิมานะหันมาตั้งใจฟังธรรม ในที่สุดก็ได้ดวงตาเห็นธรรมและหันมานับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงใช้เวลาไม่นานนับจากวันตรัสรู้ ก็สามารถวางรากฐานพระพุทธศาสนาในแคว้นมคธ ซึ่งเป็นหนึ่งในแคว้นมหาอำนาจสมัยนั้น นี้เป็นผลจากการวางแผนประกาศพระศาสนาในเบื้องต้นของพระพุทธเจ้า หากวิเคราะห์แล้ว พบว่า พระองค์มีเป้าหมายในการคัดเลือกพื้นที่และบุคคลเข้าเป็นสมาชิกขององค์กร ซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างสถานภาพและบทบาทของทรัพยากรมนุษย์

หากว่า พระองค์ไม่ประสบความสำเร็จในการประกาศหลักการ คือหาผู้บรรลุธรรมตามพระองค์ไม่ได้แม้คนเดียว พระองค์จะมีสถานเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า คือ ผู้ตรัสรู้เฉพาะตนที่ไม่สามารถสอนผู้อื่นให้ตรัสรู้ตามได้ จึงไม่ใช่นักบริหาร แต่เพราะเหตุที่พระองค์ทรงสามารถสอนให้ผู้อื่นตรัสรู้ตามได้ จึงเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้สามารถจัดตั้งองค์กรสงฆ์ และเป็นนักบริหารกิจการองค์กร กล่าวคือ พระองค์ทรงกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับให้สมาชิกทุกคนในองค์กร ถือปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน นั่นคือยึดความหลุดพ้นทุกข์ส่วนตัวหรือความหลุดพ้นทุกข์ของคนอื่น เป็นเป้าหมายของการดำเนินชีวิต การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นทุกข์ส่วนตัวเรียกว่า อัตตหิตสมบัติ ส่วนการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นทุกข์ของคนอื่น เรียกว่า ปรหิตปฏิบัติ พระองค์ทรงมีทั้งอัตตหิตสมบัติ ที่เกิดจากพระปัญญาคุณ และปรหิตปฏิบัติ ที่เกิดจากพระกรุณาธิคุณ จึงทรงวางรากฐานในการประกาศหลักคำสอน ด้วยการแสดงโอวาทปาฏิโมกข์แก่พระอรหันต์ 1,250 รูป ในวันมาฆบูชา หลังจากตรัสรู้ได้ 9 เดือน

สำหรับ “โอวาทปาฏิโมกข์” หมายถึง คำสอนที่เป็นหลักสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระองค์ทรงแสดงแก่พระอรหันต์ เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป ในโอวาทปาฏิโมกข์นี้ มีการกำหนดให้นิพพานหรือความหลุดพ้นทุกข์ เป็นเป้าหมายสูงสุดในการปฏิบัติธรรม แนวทางปฏิบัติธรรมให้ยึดหลัก 3 ประการ คือ ไม่ทำชั่วทั้งปวง ทำดีให้ถึงพร้อม ทำจิตใจให้ผ่องใส นอกจากนี้ทรงกำหนดวิธีการประกาศหลักคำสอนว่า ให้เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยขันติหรือความอดทน ไม่ให้ใช้การว่าร้ายหรือการเข่นฆ่าประหัตประหาร เพื่อบังคับให้คนมานับถือพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งสันติภาพของโลก

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการวางแผนการบริหารองค์กรของพระพุทธเจ้า มีการใช้วิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และพันธกิจขององค์กรสงฆ์ได้อย่างชัดเจน เพื่อประโยชน์ของตนและของคนอื่น องค์กรสงฆ์เจริญเติบโตขึ้นมาได้ตามลำดับ เพราะผลจากวิสัยทัศน์ของพระพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ซึ่งก็คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา หมายถึง ชุมนุม ที่ประชุม หมู่แห่งพุทธศาสนิก ชุมชนชาวพุทธ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559: 79-86)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์

ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การสร้างผลิตภาพด้านแรงงานให้เกิดขึ้นในองค์กร ที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลและความคุ่มค่าในการลงทุน การพัฒนาบุคลากรให้มีการเรียนรู้ ความสามารถที่พร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอย่างยั่งยืน เพื่อให้องค์การมีความสามารถให้ศักยภาพและขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อการประกอบการได้อย่างเต็มที่ด้วยกิจกรรมการสรรหา การคัดเลือก การบริหารค่าจ้างและสวัสดิการ การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร การจัดการความรู้ การพัฒนาองค์กร การพัฒนาค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน และการพัฒนาจิตสำนึกที่

รับผิดชอบต่อการทำงานของตนเองและต่อสังคม (สมบัติ กุสุมาวลี, 2552: 105; พิชิต เทพวรรณ์, 2554 : 26; สุนันทา เลาหนันท์, 2556: 5; ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์, 2545: 15)

ดังนั้น“การบริหารทรัพยากรมนุษย์” จึงเป็นศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร โดยใช้กลยุทธ์ในการสรรหา คัดเลือก พัฒนา จัดการผลการปฏิบัติงาน การบริหารค่าตอบแทน แรงงานสัมพันธ์ สุขภาพและความปลอดภัย ตลอดจนกลยุทธ์อื่นๆ เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร เป็นกระบวนการที่ทำให้ได้คนดีและคนเก่งมีความสามารถ การใช้คนและบำรุงรักษาคนที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ที่มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณงาน

ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 1) ทำให้มีบุคลากรทำงานที่เพียงพอและต่อเนื่อง การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ โดยมีการทำนายความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต ซึ่งต้องสัมพันธ์กับทิศทางและแผนงานขององค์การ ตลอดจนกิจกรรมขององค์การที่คาดว่าจะมีในอนาคต ต้องคำนึงถึงตลาดแรงงานของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อที่จะคาดการณ์ได้ว่าองค์กรมีความต้องการทรัพยากรมนุษย์ประเภทใด จำนวนเท่าใด เมื่อใด ทำให้สามารถวางแผนการรับคนเข้าทำงาน การฝึกอบรมและพัฒนา และการหาทรัพยากรอื่นมาทดแทน ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรมีบุคลากรทำงานอย่างเพียงพอตามความจำเป็น และมีบุคลากรที่ทำงานในหน้าที่ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการขยายหรือหดตัวขององค์กร ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินงานไปได้ตามทิศทางและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ 2) ทำให้ได้คนดีและมีความสามารถเข้ามาทำงานในองค์การ การจัดการ กระบวนการสรรหา คัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งบุคคลที่เป็นคนดี และมีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร 3) ทำให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นับเป็นบทบาทหนึ่งของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการฝึกอบรมและพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับคนที่ทำงานในองค์กร ทั้งคนที่รับเข้ามาทำงานใหม่ และคนที่ทำงานอยู่เดิม เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำงานที่ตอบสนองสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ ในการบริหารองค์กร 4) ทำให้มีการบริหารค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม เกิดการพิจารณาเรื่องค่าตอบแทน และสวัสดิการที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นการดึงดูดและรักษาคนให้คงอยู่กับองค์กร มีขวัญ และกำลังใจในการทำงานให้กับองค์กร 5) ทำให้เกิดการป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของบุคลากร ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จะมีการวางกฎระเบียบด้านวินัยของบุคลากร หรือคนทำงานให้เป็นไปตามสภาพลักษณะงาน และวัตถุประสงค์ขององค์กร 6) ทำให้เกิดการประเมินผลงานของบุคลากรที่เหมาะสม และสนับสนุนคนทำงานดี มีการกำหนดกระบวนการประเมินผลงานของบุคลากรที่ดีและเป็นธรรม จะส่งผลให้มีการให้รางวัล การเลื่อนตำแหน่งแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานดี และการลงโทษผู้ที่ปฏิบัติงานไม่ดี และก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร อันเป็นการสร้างแรงจูงใจบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ7) ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนทำงานด้วยกัน และคนทำงานกับผู้บริหาร การให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนทำงานด้วยกัน และ

ระหว่างคนทำงานกับผู้บริหาร เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และเป็นการลดความขัดแย้งและกรณีพิพาทต่างๆ ที่จะส่งผลลบต่อองค์กร (กิติมา ปรีดีดิลก, 2532: 83; เสนาะ ติเยาว์, 2534: 24–28)

โดยสรุป การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร เพราะต้องใช้ผู้ให้บริการที่สำคัญต้องเพียงพอและต่อเนื่อง ได้คนดีมีความสามารถมาทำงานที่เหมาะสมกับงาน มีการรักษาคนให้อยู่กับองค์กร โดยมีการพัฒนา การให้ค่าตอบแทน สวัสดิการ และการประเมินผลที่เหมาะสม ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะส่งผลให้สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ได้อย่างเหมาะสมในการทำงานให้องค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สามารถแบ่งออกเป็น 6 ภารกิจที่สำคัญ (Pucki, V., Tichy, N. M., & Barnett, C. K. (Eds.), 1992: 65) ประกอบด้วย

1) การออกแบบงานในองค์การ (organization design) เป็นแนวคิดใหม่ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การจัดโครงสร้างของงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภาระหน้าที่ เป้าหมายขององค์การ การวางแผนกลยุทธ์ การจัดวางโครงสร้างขององค์การจึงต้องมี การวางแผนกำลังคน การวิเคราะห์งาน การออกแบบงาน การกำหนดทีมงาน และการพิจารณาถึงเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในงาน

2) การสรรหา (staffing) กระบวนการคัดเลือก บรรจุ และการกล่อมเกลาเชิงวัฒนธรรม จะมุ่งเน้นที่ความพึงพอใจในงานเป็นสำคัญ เลือกคนให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กรมากที่สุด กระบวนการกล่อมเกลาแบ่งได้ 2 ส่วนใหญ่ คือ เมื่อแรกบรรจุพนักงานทุกคน จะต้องได้รับการปฐมนิเทศ องค์กรต้องพยายามชี้แจงให้พนักงานใหม่ทุกคนได้ทราบถึงเป้าหมาย ภารกิจ และวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้เกิดการหล่อหลอมกฎระเบียบ แนวความคิด การเรียนรู้ และการทำงานร่วมกัน ส่วนที่สอง องค์การต้องช่วยให้พนักงานใหม่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมขององค์การ

3) ระบบการให้รางวัล และผลตอบแทน (reward system) เป็นวิธีการดึงดูดคนดีมีความสามารถให้เข้ามาสู่องค์การ ช่วยให้องค์กรรักษาคนเหล่านี้ไว้ให้อยู่กับองค์กรตลอดไป แม้แต่ค่าตอบแทนและสวัสดิการต้องสอดคล้องกับความต้องการของพนักงานมีความเป็นธรรม การให้รางวัลควรที่มีความหลากหลาย คือ มีทั้งแรงจูงใจ หรือตอบแทนทั้งในระยะสั้น อาทิ เงินเดือน ระยะกลาง อาทิ โอกาสการศึกษาอบรม ระยะยาว อาทิ ความก้าวหน้าในตำแหน่ง โอกาสในการพัฒนาตนเองและความมั่งคงในอาชีพ

4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (performance appraisal) การประเมินผลการปฏิบัติงาน ต้องพยายามสร้างเกณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับร่วมกันของผู้ประเมิน คือ ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่ถูกประเมิน โดยพยายามมุ่งวัดผลงานมากที่สุด การประเมินผลการปฏิบัติงานนั้นถูกประเมิน โดยลูกค้าที่มาติดต่อ หรือได้รับบริการจากองค์การ การประเมินผลจะทำโดยผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน

5) การพัฒนาการบริหาร (management development) เน้นการพัฒนาพนักงานและองค์กรด้วยการอบรม เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และใช้ในการ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อช่วยให้บุคลากรขององค์กรมีประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพการศึกษาของบุคลากร อาทิ การจัดหลักสูตรการศึกษา การส่งเสริมให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ การสนับสนุนค่าใช้จ่าย เวลา และจิตใจ การอบรมจัดเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลในองค์กร การพัฒนาสายงาน และความก้าวหน้าในอาชีพ เป็นมิติหนึ่งของการพัฒนาการบริหาร ให้สอดคล้องทั้งในแง่บุคคล ตำแหน่งงาน และการพัฒนาองค์กรเชิงประจักษ์

6) การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างพนักงานในองค์กร (communication) เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ที่จะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ บุคลากรทุกคนควรมีสิทธิได้รับทราบ การส่งผ่านข้อมูล หรือข่าวสาร ผ่านช่องทางหรือเทคโนโลยีต่างๆ แม้แต่ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อองค์กร ผู้บริหารต้องรับรับทราบเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข (จิตรลดา อมรวัฒนา, 2553: 46-78)

ทรัพยากรมนุษย์ยุคดิจิทัล

ปัจจุบันโลกก้าวหน้ามากขึ้นตามเทคโนโลยีและพฤติกรรมการใช้งาน ส่งผลให้ในแต่ละช่วงปีที่ผ่านมามีการพัฒนาและเดินหน้าไปอย่างสม่ำเสมอ รูปแบบการใช้ชีวิตของคนในสังคมก็เปลี่ยนแปลง ยอมรับได้ในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่เข้ามามีอิทธิพลกับการใช้ชีวิตแทบจะทุกช่องทาง เรียกว่ายุคดิจิทัล 4.0 แต่กว่าที่มันจะเติบโตมาได้จนถึงขณะนี้มีพัฒนาการ (Marketeer Team, 2016: online) ดังนี้ Digital 1.0 : ยุคของการเปิดโลกอินเทอร์เน็ต ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนของพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนในสังคม เพราะหลายสิ่งได้เริ่มปรับบทบาทให้เข้าถึงอินเทอร์เน็ต ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตจากโลกออฟไลน์เป็นโลกออนไลน์ และต้นกำเนิดของการมีเว็บไซต์ที่สามารถทำให้เข้าถึงทุกอย่างได้ ช่วยให้การดำเนินชีวิตของกิจกรรมต่างๆ อาทิ ธุรกิจ การค้นคว้า ช่วยให้อำนวยความสะดวกได้ง่ายขึ้น ส่วน Digital 2.0 : ยุคของโซเชียลมีเดีย เมื่ออินเทอร์เน็ตได้เข้ามาสู่สังคมเป็นวงกว้าง คนในสังคมได้มีการปรับตัวและใช้งานอินเทอร์เน็ต และให้เข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันมากขึ้น อาทิ มีการสื่อสารโดยผ่านสื่อโซเชียล ส่งผลให้เกิดการผสมผสานผนวกเข้ากับการทำธุรกิจ นักธุรกิจเห็นว่า Social Media คือตัวเชื่อมต่อระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค ช่วยให้ผู้บริโภคได้เห็นและรู้จักแบรนด์ รวมไปถึงสิ่งที่ต้องการนำเสนออีกด้วย ทั้งนี้เครื่องมือโซเชียลมีเดียสามารถเป็นอำนาจต่อรองของผู้บริโภคในการเลือกรับสินค้าและบริการ ในขณะที่ Digital 3.0 : ยุคแห่งข้อมูลและบิ๊กดาต้า/อนาไลท์ติกส์/คลาวด์คอมพิวติ้ง/แอพพลิเคชั่น เป็นผลลัพธ์จากพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุค Digital 2.0 และ 3.0 ส่งผลให้ข้อมูลต่างๆ ได้มีมากขึ้น เกิดเป็นการขยายข้อมูลที่หลากหลายจนน่าทึ่ง แพลตฟอร์มทางธุรกิจแต่ละชนิด ได้มีการขยายออกไปเป็นวงกว้าง และได้มีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับใช้กับธุรกิจมากขึ้น จากการประมวลและวิเคราะห์ เกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภค นอกจากนี้ Big data สามารถนำมาวิเคราะห์ ต่อยอด คิดค้นและนำมาพัฒนาเป็น Application เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน แท็ปเล็ต เป็นต้น สำหรับ Digital 4.0 : ยุค Machine-2-Machine ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างครบครัน และมี AI (AI : Artificial Intelligence) เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น (และคาดว่าจะมากขึ้นอีกในอนาคตอันใกล้) เทคโนโลยีที่กล่าวไปในข้อความข้างต้น เสมือนเป็นจุดเริ่มต้นและได้มีการพัฒนามาต่อเนื่องๆ เป็นการเพิ่ม

ศักยภาพในการประดิษฐ์ของมนุษย์ เพื่อข้ามขีดจำกัดต่างๆ รวมถึงเป็นการสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ หรือจะเรียกยุคนี้ว่า ยุค Machine to Machine อาทิ สามารถเปิด-ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านของตัวเองโดยผ่านแอปพลิเคชั่น

ดังนั้น ทรัพยากรมนุษย์ยุคดิจิทัล จำเป็นต้องพึ่งพาโลกออนไลน์หรือดิจิทัล เพราะข้อมูลทุกอย่างถูกเชื่อมโยงอยู่ในโลกอินเตอร์เน็ต ในฐานะบุคลากรขององค์กรต้องนำระบบดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการเสริมสร้างด้านการบริหารให้เหมาะสมกับยุคสมัย เหมาะสมกับการทำงานของคนรุ่นใหม่ ที่มีทักษะความสามารถทางด้านนี้ ซึ่งหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ ต้องปรับบทบาทกระบวนการทำงานของระบบงานทรัพยากรมนุษย์ ให้เกิดความสมดุลระหว่างกฎเกณฑ์ กับการทำงานในรูปแบบดิจิทัล (สมบัติ กุสุมาวลี, 2552: 12) การมีอุปกรณ์อย่างสมาร์ตโฟน (Smart Phone) และแท็บเล็ต (Tablet) ทำให้คนมีความสะดวกสบายที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกอุปกรณ์ จึงทำให้การบริการโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ ต้องตั้งอยู่บนเว็บไซต์ที่รองรับผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องมีการพัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลขนาดใหญ่ ที่เป็นระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ ซึ่งอยู่บนอินเตอร์เน็ต เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้บริการได้โดยไม่คำนึงถึงว่าฮาร์ดแวร์ (Hardware) จะอยู่ที่ใด ดังที่เห็นได้จากตัวอย่างของระบบโปรแกรมประยุกต์สื่อสังคม (Social Media) ในปัจจุบัน อาทิ เฟสบุ๊ค (Facebook) ยูทูบ (Youtube) และทวิตเตอร์ (Twitter) ที่มีเครื่องแม่ข่ายจำนวนมาก สามารถรองรับการใช้งานจากผู้ใช้จำนวนนับล้านภายในระยะหนึ่งนาที (ประคอง สุคนธจิตต์, 2562: 21)

องค์กรเพื่อความเป็นเลิศยุคดิจิทัล

ความหมายขององค์กร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้นิยามคำว่า "องค์กร" ไว้ว่า หมายถึง ศูนย์รวมกิจกรรมที่ประกอบกันขึ้นเป็นหน่วย ถ้าเป็นงานสาธารณะ เรียกว่า องค์กรบริหารส่วนราชการ ถ้าเป็นหน่วยงานเอกชน เรียกว่า องค์กรบริหารธุรกิจ กล่าวว่า องค์กร หมายถึง บุคคล คณะบุคคล หรือสถาบันซึ่งเป็นส่วนประกอบของหน่วยงานใหญ่ที่ทำหน้าที่สัมพันธ์กันหรือขึ้นต่อกัน อาทิ คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรบริหารของรัฐ สภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรของรัฐสภา ในบางกรณี องค์กร หมายความรวมถึงองค์การด้วย สำหรับเวบไซค์ Happyhew (2020: Online) กล่าวว่า องค์กร (Organ) หมายถึง ส่วนประกอบย่อยของหน่วยงานใหญ่ทำหน้าที่สัมพันธ์กันหรือขึ้นต่อกันและกัน ส่วนคำว่า องค์การ (Organization) หมายถึง ศูนย์รวมของกิจการที่ประกอบขึ้นเป็นหน่วยงานเดียวกัน

ดังนั้นองค์กรจึงหมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารบุคคล คณะบุคคล หรือสถาบัน อันเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานขนาดใหญ่ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายประสงค์เฉพาะขององค์กรนั้นๆ

ประเภทขององค์กร

องค์กรถือกำเนิดขึ้นด้วยภารกิจและเป้าหมายแตกต่างกัน จึงมีการจัดประเภทขององค์กรตามบทบาทที่แสดงออก โดยสรุปมี 4 ประเภท (กิติมา ปรีดีดิลก, 2542 : 32; เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญา เคณาภูมิ, 2559: 170-194) ได้แก่ 1) ความหมายขององค์กรภาครัฐ องค์กรภาครัฐเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการให้บริการแก่ประชาชน โดยไม่หวังผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ ตัวอย่างองค์กรภาครัฐ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น 2) ความหมายขององค์กรธุรกิจ องค์กรธุรกิจเป็นองค์กรที่จัดทำขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการค้าและทางธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร อาทิ บริษัทห้างร้านต่างๆ ได้แก่ ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด เป็นต้น 3) องค์กรรัฐวิสาหกิจ เป็นองค์กรที่รัฐเป็นเจ้าของ และมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเชิงการค้าที่ไม่หวังผลกำไร อาทิ องค์กรขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นต้น และ4) องค์กรอาสาสมัคร เป็นองค์กรของเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์สังคมช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย อาทิ มูลนิธิร่วมกตัญญู มูลนิธิสายใจไทย

ความสำคัญขององค์กร

องค์กรเป็นที่รวมของคนและงานต่างๆ เพื่อให้พนักงานขององค์กรปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ จึงจำเป็นต้องจัดแบ่งหน้าที่การงานกันทำ และมอบอำนาจให้รับผิดชอบตามความสามารถและความถนัด ถ้าเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีคนและงานมาก ต้องจัดหมวดหมู่งานประเภทเดียวกันเรียกว่า ฝ่ายหรือแผนกงาน แล้วจัดให้คนที่มีความสามารถในงานนั้นๆ ปฏิบัติงานรวมกันในแผนก และตั้งหัวหน้าขึ้นรับผิดชอบควบคุม การจัดองค์กรจึงมีความจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน ประกอบด้วย

1. ประโยชน์ต่อองค์กร ได้แก่

1 การจัดโครงสร้างองค์กรที่ดีและเหมาะสม จะทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเจริญก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ

2 ทำให้งานไม่ซ้ำซ้อน ไม่มีแผนกงานมากเกินไป เป็นการประหยัดต้นทุนไปด้วย

3 องค์การสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ง่ายๆ ตามความจำเป็น

2. ประโยชน์ต่อผู้บริการ ได้แก่

1) การบริหารงานง่าย สะดวก รู้ว่าใครรับผิดชอบอะไร มีหน้าที่ทำอะไร

(2) แก้ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนได้ง่าย

(3) ทำให้งานไม่คั่งค้าง ณ จุดใด สามารถติดตามแก้ไขได้ง่าย

(4) การมอบอำนาจทำได้ง่ายขจัดปัญหาการเกี่ยงกันทำงานหรือปัดความรับผิดชอบ

3. ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่

1ทำให้รู้อำนาจหน้าที่และขอบข่ายการทำงานของตนว่ามีเพียงใด

2 การแบ่งงานให้พนักงานอย่างเหมาะสม ช่วยให้พนักงานมีความพอใจ ไม่เกิดความรู้สึกว่างานมากหรือน้อยเกินไป

3 เมื่อพนักงานรู้อำนาจหน้าที่และขอบเขตงานของตนย่อมก่อให้เกิดความคิดริเริ่มในการทำงาน

4 พนักงานเข้าใจความสัมพันธ์ของตนต่อฝ่ายอื่นๆ ทำให้สามารถติดต่อกันได้ดียิ่งขึ้น (กัญญามน อินหว่าง และวรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์, 252: 141-144)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กร

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรพัฒนาได้นั้นมีอยู่หลายองค์ประกอบ แต่ปัจจัยหลักโดยรวมที่มีผลต่อการพัฒนาขององค์กรมากที่สุด ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่บริหารองค์กรควรให้ความใส่ใจใน 4 ปัจจัยหลักเหล่านี้ เพื่อให้การบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (HR NOTE, 2020: Online) ได้แก่

1) โครงสร้างพื้นฐานขององค์กรในรูปแบบต่างๆ (Infrastructure) : โครงสร้างพื้นฐานขององค์กรเริ่มตั้งแต่อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี และข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่ต้องพร้อมและช่วยส่งเสริมให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ศักยภาพด้านทรัพยากรบุคคลจะพร้อมแค่ไหน แต่หากมีปัญหาที่ทรัพยากรด้านอื่น ก็ย่อมทำให้ลดประสิทธิภาพในการทำงาน และทำให้องค์กรพัฒนาได้อย่างเชื่องช้าหรือติดขัดเช่นกัน ตรงกันข้ามกับองค์กรที่ใส่ใจในโครงสร้างพื้นฐานอย่างดี เพื่อรองรับการทำงานที่ดีที่สุด ก็สามารถมีส่วนช่วยให้บุคลากรในองค์กรใช้ศักยภาพของตน ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

2) กระบวนการทำงานที่เป็นระบบระเบียบ (Process & System) : ระบบการทำงานที่มีมาตรฐานชัดเจน มีระบบระเบียบ มีขั้นตอนที่เหมาะสม มีการประเมินผล รวมถึงมีการแก้ไขจุดบกพร่องได้อย่างทันท่วงที ระบบการทำงานที่ดีนั้น จะทำให้องค์กรพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) : ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญอันดับต้นๆ ของทุกองค์กร การที่องค์กรมีพนักงานที่มีศักยภาพในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและองค์กร ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร รวมถึงมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน จะช่วยส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาได้ก้าวไกลและมั่งคง และ

4) เป้าหมายและนโยบาย (Goal & Policy) : สิ่งสำคัญที่สุดก็คือองค์กรต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ตลอดจนมีทิศทางเดินไปสู่จุดหมายเป็นรูปธรรม เมื่อมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้ว ย่อมต้องมีนโยบายหรือพันธกิจขององค์กร ตลอดจนนโยบายองค์กรที่ออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากองค์กรใดไม่มีเป้าหมายหรือไม่กระจ่างชัด ก็เหมือนเรือที่แล่นอยู่ในทะเลโดยขาดเข็มทิศ หรือเรือที่อยู่กลางทะเลซึ่งมีหมอกหนาปกคลุม ก็ยากที่จะรู้ว่าเรือควรจะมุ่งหน้าไปทางไหน เพื่ออะไร เป้าหมายที่ชัดเจน นโยบายที่มีประสิทธิภาพ จะมีส่วนที่ทำให้องค์กรพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว มีทิศทาง และมีศักยภาพเพิ่มขึ้นด้วย

องค์กรเพื่อความเป็นเลิศยุคดิจิทัล

องค์กรที่ดีต้องสามารถเข้าใจถึงวิธีคิด มีเป้าหมายร่วมกัน และตอบโจทย์ความคาดหวังของกลุ่มคนยุคดิจิทัล เทคนิคในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรองค์กรเพื่อความเป็นเลิศยุคดิจิทัล (STEPS Academy, 2017: Online) ได้แก่

1) เริ่มต้นด้วยวิสัยทัศน์ ถ้านำคนด้วยวิสัยทัศน์ คนก็พร้อมจะตามด้วยอุดมการณ์เดียวกัน แต่ถ้าเริ่มต้นทำธุรกิจเพื่อกำไร ผู้ที่ตามก็อาจจะตามแค่เพื่อเงินอย่างเดียว แต่ถ้าเขาเชื่อในวิสัยทัศน์จะทุ่มเททำงาน

2) ทำให้เห็น ไม่ใช่เขียนให้ดู มีตัวอย่างหลายองค์กรมากมาย ที่มักจะมีคำคม ประดับอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ในบริษัท ในห้องน้ำ ให้พนักงานได้เห็น ให้จดจำได้ แต่จะไม่มีประโยชน์อะไรเลย ถ้าสิ่งเหล่านั้น เขาไม่ได้เห็น ตัวอย่างที่เป็นบุคคลจากทีมบริหาร

3) สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการอยากทำงาน การตกแต่งสำนักงาน นโยบาย หรือสวัสดิการของบริษัทหรือองค์กร มีส่วนอย่างมากที่จะทำให้พนักงานอยากทำงานกับบริษัทหรือองค์กร อาทิ Facebook Google หรือ Line มีสวัสดิการให้พนักงาน อาทิ อาหาร ที่พักอาศัย ค่ารักษาพยาบาล มีพื้นที่นั่งทำงานนอกเหนือจากโต๊ะทำงาน มีมุมเล่นกีฬาหรือเกมส์ในออฟฟิศ อาทิ โต๊ะสนุก โต๊ะปิงปอง ให้พนักงานได้พักผ่อน

4) เข้าใจความต่าง ลักษณะของคน Gen Y ที่เกิดมาพร้อมกับความสำเร็จของคุณรุ่นใหม่ ทั่วโลกที่ประสบความสำเร็จตั้งแต่อายุยังน้อย คน Gen Y จึงต้องการเป็นที่ยอมรับ ทำงานในสิ่งที่คน Gen Y สามารถทำและแสดงศักยภาพออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ5) ให้โอกาสได้ลองผิดพลาด คน Gen Y จะมีความมั่นใจในตัวเองสูง มีความคิดของตัวเองสูง บางครั้งการให้โอกาสเขาได้ลองทำตามสิ่งที่เขาต้องการ และให้โอกาสได้ลองผิดพลาดจริงๆ ให้เขาได้ยอมรับกับตัวเองจริงๆ ว่าสิ่งที่เขาคิดนั้นผิดพลาด หลังจากนั้นเขาจะฟังคุณ เชื่อมั่นคุณมากขึ้น

ดังนั้นองค์กรดิจิทัล (Digital Organization) มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1) Digital Mindset ชุดความคิดของคนในองค์กร ในทุกระดับชั้น และแน่นอนสำคัญที่สุดก็ต้องเริ่มจากคณะผู้บริหาร และผู้บริหารสูงสุด ที่จะต้องไม่ใช่แค่แสดงออกเท่านั้น หากแต่ตนเองจะต้องทำให้เห็นว่าการคิดในเชิงธุรกิจจะต้องเป็นดิจิทัล งบประมาณ และโครงสร้างพื้นฐานต้องพร้อม

2) Digital Processes ระบบงานและกระบวนการภายใน จะต้องลื่นไหลแบบไร้รอยต่อ ข้อมูลต่างๆ ภายในองค์กร จะไม่ถูกจัดเก็บแบบต่างคนต่างเก็บ ต่างคนต่างใช้ หากแต่อยู่ในระบบฐานข้อมูลกลาง เพื่อลดความซ้ำซ้อน เชื่อถือได้ว่าทุกคนจะใช้ข้อมูลที่ใหม่อยู่เสมอ และที่สำคัญคือเป็นข้อมูลชุดเดียวกัน

3) Digital Skills ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะในการใช้เทคโนโลยี ระบบควบคุม สมองกลฝังตัว การเชื่อมต่อทั้งแบบมีสายและไร้สาย และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ ในการประมวลข้อมูลและคำสั่งได้อย่างรวดเร็ว เพราะองค์กรแบบใหม่จะไร้กระดาษ ทุกอย่างอยู่ในระบบ ถ้าไม่มีทักษะในการดึงข้อมูลมาใช้ให้เป็นรูปแบบรายงานต่างๆ ได้ ก็ไม่มีประโยชน์

4) Digital Culture วัฒนธรรมการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องในแบบไคเซ็น หรือการสร้างผลงานแบบก้าวกระโดดในเชิงนวัตกรรม อาจจะมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น ถ้าขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมแบบดิจิทัล เพราะช่วยลดปัญหาอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดได้อย่างสิ้นเชิง อาทิ ผู้บริหารเซ็นอนุมัติเอกสารสำคัญไม่ได้เพราะไปต่างประเทศ คนทำงานว่างไม่ตรงกันจึงไม่ได้ประชุม ข้อมูลกระดาษมากมายเก็บไว้จนล้นห้อง จัดทำรายงานแต่ละครั้งต้องใช้เวลาเป็นสัปดาห์ ไม่รู้สถานะเครื่องจักรและการผลิต

การวิเคราะห์พุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเพื่อความเป็นเลิศยุคดิจิทัล

หลังจากพระอัญญาโกณฑัญญะ ได้รับการอุปสมบทด้วยพุทธดำรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” นัยยะแห่งพุทธดำรัสนี้ มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอุปสมบทไว้ชัดเจนว่า “เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” นั่นหมายถึงว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์ส่วนตัว เพื่อให้สมาชิกใหม่ได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในโอกาสอื่นว่า พรหมจรรย์ (การบวช) นี้ไม่ได้มีเวลาสำหรับการแสวงหาลาภสักการะและคำสรรเสริญ ไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อศีล สมาธิ และปัญญาเท่านั้น แต่มีไว้เพื่อเจโตวิมุตติหรือความหลุดพ้นแห่งจิต ต่อมาทรงบวชให้ยสะและสหายรวม 60 องค์ จากนั้นพระสงฆ์โปรดชฎิลสามพี่น้องและบริวารรวม 1000 รูป ภายหลังจึงเสด็จไปโปรดพระเจ้าพิมพิสาร ผู้ปกครองแคว้นมคธ ที่เรือนอำนาจในขณะนั้น ประเด็นหลักของการบริหารทรัพยากรสงฆ์ยุคแรกนี้ คือ การกระจายออกไปคนละทิศทาง ภายใต้พุทธดำรัสว่า “...เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย แต่อย่าไปทางเดียวกันสองรูป...แม้เราเองก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม" กล่าวคือ บุคคลอื่นเมื่อได้ฟังหลักการและแนวทางของพระองค์แล้ว จึงเกิดความเลื่อมใสและยอมรับปฏิบัติตาม หากสังเคราะห์พุทธดำรัสแล้ว พบว่า หลักการขององค์กรสงฆ์ คือ ไม่ทำชั่วทั้งปวง ทำดีให้ถึงพร้อม และทำจิตใจให้ผ่องใส การรับบุคคลเข้าสู่องค์กร คือ การพิจารณารับบุคคลที่ยอมรับพระวินัย การบริหารบุคคลภายในองค์กร คือ การแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่ตามความสามารถ เรียกว่า “เอตทัคคะ” และการเผยแพร่ภารกิจขององค์กร คือ การกระจายกำลังคนออกไปทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พระพรหมบัณฑิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในขณะนั้น ได้ไว้เมื่อปี 2558 ว่า สถาบันศาสนา โดยเฉพาะองค์กรทางพระพุทธศาสนา เป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคม ที่กำลังเผชิญกับการพลวัตทางความคิด การตั้งคำถามต่อสถานะ บทบาท รวมทั้งรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับยุคสมัย ตลอดจนความท้าทายเชิงความคิด ต่อระเบียบและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในวัฒนธรรมขององค์กรทางพระพุทธศาสนา (ชลวิทย์ เจียรจิตต์, 2559: 60-71) ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับองค์กรเพื่อความเป็นเลิศยุคดิจิทัล แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับสังคมยุคดิจิทัล (1) เผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางสื่อโซเชียลต่างๆ อาทิ สังคมในเฟสบุ๊ค (Facebook) ไลน์ (Line) ยูทูป (Youtube) และเว็ปไซต์ (www) โดยใช้เป็นทำภาพนิ่ง หรือเป็นสื่อวิดีโอสั้น ไลท์สด (Live) เป็นกิจกรรมที่

วัดนั้น ๆ ได้จัดงาน เช่น งานบรรพชาสามเณร งานอุปสมบท งานวันมาฆบูชา งานวันวิสาขบูชา งานสวดมนต์ข้ามปี โดยสอดแทรกหัวข้อธรรมนั้น ๆ และขยายใจความในห้องข้อธรรมให้เข้าใจง่าย โดยใช้ภาษาในการสื่อสารแบบสมสมัย และเปิดช่องทางให้มีการถามตอบทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (พระครูสังฆรักษ์พิทยาญาณธโร (ปิยวรากุล), 2561: 119-120)

สรุป

พุทธวิธีการสร้างวัฒนธรรมองค์กร 3 ประการ คือ ไม่ทำชั่วทั้งปวง ทำดีให้ถึงพร้อม และทำจิตใจให้ผ่องใส วิธีการขับเคลื่อนองค์กร คือ ให้เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยขันติหรือความอดทน ไม่ให้ใช้การว่าร้ายหรือการเข่นฆ่าประหัตประหาร เพื่อบังคับให้คนมานับถือพระพุทธศาสนา

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นการดำเนินกลยุทธ์การสรรหา คัดเลือก พัฒนา จัดวัดผลการปฏิบัติงาน การบริหารค่าตอบแทน สุขภาพและความปลอดภัย ตลอดจนกลยุทธ์อื่นๆ เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ การออกแบบงานในองค์การ (organization design) การสรรหา (staffing) ระบบการให้รางวัล และผลตอบแทน (reward system) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (performance appraisal) การพัฒนาการบริหาร (management development) และการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างพนักงานในองค์การ (communication) ปัจจุบันจำเป็นต้องพึ่งพาโลกดิจิทัล คือ การมีอุปกรณ์อย่างสมาร์ตโฟน (Smart Phone) และแท็บเล็ต (Tablet) ทำให้คนมีความสะดวกสบายที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกอุปกรณ์ จึงทำให้การบริการโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ ต้องตั้งอยู่บนเว็บไซต์ที่รองรับผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องมีการพัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลขนาดใหญ่ ที่เป็นระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ ซึ่งอยู่บนอินเตอร์เน็ต เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้บริการได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าฮาร์ดแวร์ (Hardware) จะอยู่ที่ใด ดังที่เห็นได้จากตัวอย่างของระบบโปรแกรมประยุกต์สื่อสังคม (Social Media) ในปัจจุบัน อาทิ เฟสบุ๊ค (Facebook) ยูทูบ (Youtube) และทวิตเตอร์ (Twitter) ที่มีเครื่องแม่ข่ายจำนวนมาก สามารถรองรับการใช้งานจากผู้ใช้จำนวนนับล้านภายในระยะหนึ่งนาที ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งและมีเอกภาพ คือ โครงสร้างพื้นฐานขององค์กรในรูปแบบต่างๆ (Infrastructure) กระบวนการทำงานที่เป็นระบบระเบียบ (Process & System) ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) และ เป้าหมายและนโยบาย (Goal & Policy)

องค์กรเพื่อความเป็นเลิศยุคดิจิทัล เริ่มต้นด้วยวิสัยทัศน์ ทำให้เห็น ไม่ใช่เขียนให้ดู สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการอยากทำงาน เข้าใจความต่าง และให้โอกาสได้ลองผิดพลาด ดังนั้นองค์กรดิจิทัล (Digital Organization) มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ Digital Mindset ชุดความคิดของคนในองค์กร Digital Processes ระบบงานและกระบวนการภายใน Digital Skills ความรู้ ความสามารถ และ Digital Culture วัฒนธรรมร่วมกันของสมาชิกภายในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

กัญญามน อินหว่าง และวรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์. (2552). *ทฤษฎีองค์การและการจัดการ.* พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.* กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

กิติมา ปรีดีดิลก. (2542). *ทฤษฎีบริหารองค์การ.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ธนะการพิมพ์.

จิตรลดา อมรวัฒนา. (2553). การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์: กรณีศึกษาบริษัทภายใต้อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับต่ำกับอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง. *วารสารบริหารธุรกิจ,* 33 (125), 46-78.

ชลวิทย์ เจียรจิตต์. (2559). องค์กรทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทยยุคปฏิรูป. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,*19 (1), 60-71.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2545). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์.* กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

ธีร์รัฐ ทิพย์นพนนท์. (2560). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามหลักพุทธวิถี. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม,* 2 (3), 49-60.

ประคอง สุคนธจิตต์. (2562). ทรัพยากรมนุษย์ยุค 4.0. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นายเรืออากาศ,* 7 (1), 17-28.

พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ, สัญญา เคณาภูมิ และวิทยา เจริญศิริ. (2559). บทบาทพระสงฆ์ไทยในสังคมยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร,* 4 (1), 275 -287.

พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร (ปิยวรากุล). (2561). *ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยยุคดิจิทัล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.* (พิมพ์ครั้งที่ 36). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.

พิชิต เทพวรรณ. (2554). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ : แนวคิดและกลยุทธ์เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน.* กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สมบัติ กุสุมาวลี. (2552). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.* กรุงเทพมหานคร: สมาคมการจัดกรงานบุคคลแหงประเทศไทย.

สุนันทา เลาหนันทน. (2556). *การบริหารทรัพยากรมนุษย*. กรุงเทพมหานคร: ธนการพิมพ.

เสนาะ ติเยาว์. (2534). *การบริหารบุคคล.* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญา เคณาภูมิ. (2559). หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การและการจัดการ. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 3 (1), 170-194.

อำนวย แสงสว่าง. (2540). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์.

Happyhew. (2020). ความหมายขององค์กรและองค์การ. *Online.* สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2563. from : https://happyhew.com/2017/01/18

HR NOTE. (2020). การพัฒนาองค์กร (Organization Development : OD) ให้ก้าวสู่ความสำเร็จ. *Online.* สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2563. from :https://th.hrnote.asia/orgdevelopment /190610- organization-development-od/

Marketeer Team. (2016). เปิดยุค Digital 1.0-4.0. *Online.* สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2563. from :https://marketeeronline.co/archives/24632

Pucki, V., Tichy, N. M., & Barnett, C. K. (Eds.). (1992). *Globalizing management: Creating and leading the competitive organization.* New York: Wiley.

STEPS Academy. (2017). วัฒนธรรมองค์กรกับบุคลากรในยุคดิจิตอล. *Online.* สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2563. from :https://stepstraining.co/foundation/team-culture-and-human-resource-in-digital-era

Developing your Academic Writing Skill in English for High Education

Surapong Kongsat
Mahachulalongkornrajavidayalalya University,
Nakornratchasima Campus,Thailand
E-mail: surapong2551@hotmail.com

Abstract

Writing is a process of showing ideas for explaining things that they are knowledge of human in the world, it is called “Academic Writing” or “Writing Skill”, it is nonfiction writing produced as part of academic work and writing that report on university research, writing produced by university, students and writing in which scholars analyze culture or propose new theories are all sometimes described as academic writing. There are eleven topics as [1.] How to develop your writing skills, [2.] Good grammar and usage make a differences, [3.] How to write good sentences, [4.] How to Writing and revising, [5.] What is a paragraph?, [6.] What is a topic sentence?, [7.] What are supporting sentences?, [8.] What is a concluding sentence?, [9.] How many are the types of paragraph?, [10.] Problems with writing and [11.] Essay write and examples that you understand them and practice, you will write paragraphs or academic writing skill. You can improve your skills in writing as paragraphs or essays or English sentences correctly and it help you develop academic writing skill in English for high Education.

Keywords: Developing; Academic Writing Skill; English for High Education

Introducing

Many students today need a review of basic writing conventions before they can be equipped with college-level skills in writing, reading or critical thinking. (Kathleen T. McWhorteo,2009 : 5). The another important human communication is Writing and is important for academic reference in modern times. Writing is a skill that everyone needs to learn in order to communicate properly when writing text messages in the language. The languages to be presented are the following: Developing a tertiary English skill or how to write a paragraph or an essay, therefore, writing is related to English sentences and some sentences are easy to understand and others difficult to understand. You must have a clear understanding (Chopong Kaveevorawuthi.,1994 : 563-571).

Writing is a process of showing ideas for explain things that they are knowledge of human in the world. There are many ways of writing, it is called “Academic Writing”. (Grammar.Yourdictionary,2020:online). A broad definition of Academic writing is any writing done of fulfill a requirement of a college or university. Academic writing is also used for publications that are read by teacher and researchers or presented at conference. (Academic-Writing, 2020:online). Students, Professors and researchers in every discipline use academic writing to convey ideas, make arguments, and engage in scholarly conversation. Academic writing is characterized by evidence-based arguments, precise word choice, logical organization and an impersonal tone. (Olovia Valdes,2020:online) Beside of these, academic writing is, of course, any formal writing work produced in an academic setting while academic writing comes in many forms. So writer think that How to write?, And how to develop writing skills? Because someone doesn’t know the forms or processes of writing. They could know and improve writing skills. If they want to write articles of English

* Received: December 22, 2020; Revised: December 27, 2020; Accepted: December 29, 2020

Language to following as explaining and samples. For writing this "**Developing your academic writing skill in English for High Education**", Writer had seen the important of writing and writing skill is an one communication system of people in various societies of the world. Although, the internet had had to connect ideas of people and they don't only write the letters.Writing this article, the aim of the author is to present a tertiary English writing skill which is partly written by the literate. It has been written in many forms in the academic books or in the Internet, everyone can learn. Instead, I will propose issues related to improving the writing skills, you need to learn into eleven topics correctly as ***[1.] How to develop your writing skills, [2.] Good grammar and usage make a differences, [3.] How to write good sentences, [4.] How to Writing and revising, [5.] What is a paragraph?, [6.] What is a topic sentence?, [7.] What are supporting sentences?, [8.] What is a concluding sentence?, [9.] How many are the types of paragraph?, [10.] Problems with writing and [11.] Essay write and examples***

These eleven topics, if you understand them and practice, you will write paragraphs or academic writing skill. You can improve your skills in writing as paragraphs or essays or English sentences for correcting communication. Also known as academic writing, references are also subject to further studies at various levels. Let's me continuous to understand and the examples that will be discussed below.

How to develop your writing skill

This topic is important very much. The first, I have a lot of ideas about how to improve a writing skill. Here are some of the most important things you need to do and think about before you start on this series of lessons: **[A].** The first, What is your purpose or objectives?, If you have an objective, you will plan to write about your topic to very well. **[B]**. Write something every day. Whether you use a notebook or compose your ideas on a computer, it's essential that you practice writing on a regular basic. You should do very well to connect ideas. **[C].** Look for or Find a place that is well-suited for writing. That could be a coffee shop, a library, or your bedroom. Whatever works for you is important. **[D].** Monitor your progress. Date entries and keep your work well organized. By doing this, you will demonstrate to yourself your commitment to self-improvement. **[E]**. Writing is a means towards self-improvement and your ability to communicate. Even if the final product looks terrible, you still learned something. **[F].** Don't fall in love with what you write. It can always be improved. And **[G].** You must divide your articles by easy to difficult and you like and know very well inside of articles.

When you want to write for first thing that you think words and sentences of Language. Each language function consists of sentences and paragraphs that are joined together or linked by connectives. These language functions will be examined in detail in the following units. In the rest of this unit we shall look at the linking of sentences by means of connectives (R.R. Jordan,1999 : 9). Which is more difficult, speaking or writing?, Most people will say that writing is more difficult than speaking. Why?, When speaking to another person, you are forced to come up with the words and use the grammar on the spot, regardless of how it might sound when it leaves your lips. What you say is often imperfect. However, you say it anyway and you learn to live with your spoken word abilities. Writing, on the other hand, causes some people to freeze up. I think this is because they naturally want perfection when they write. **(Surapong kongsat,2015 : 111-136)**

My advice to you is to write as you speak. Don't worry too much about how the words and the grammar come out on the paper or the computer or the tablet. Let your imagination

go. Do what children do?, Children are effective learners because they constantly try new things. They aren't overly concerned about how something looks or how it sounds. They just do it. So, that's my advice to you. Just do it, and fix the mistakes later. Writing is work and it requires concentration. It isn't a leisurely chat over coffee. It's hard to do, but it can also be fun. After you write something, you will probably have to fix it. I constantly revise the things that I write. I'll eventually revise the page you are reading right now. Writing is revision. There are few people who can create a paragraph or an essay that is perfect the first time around. Students often don't have enough trust in themselves or they lack confidence. They worry about criticism **(Alice Oshima and Ann Hogue, 2006: 55-56).** The truth is, everyone makes mistakes. You already know that!, Finally, you should keep in mind everyone expresses himself or herself differently. English is a great language for self-expression. It's flexible and forgiving. While there are certain standards and rules that most good writers follow, the main variable is you. You express yourself in a unique way, and if you are communicating your ideas in a second language--in this case, English--you'll probably do it in a way that is interesting and pleasurable to read. You have a unique perspective. Use that to your advantage. Let’s me next addressing.

Good grammar and usage make a difference.

Many writers who are writing academic work worry grammar of language or English language. Students who are learning English for the first time struggle with writing because their English grammar and usage skills aren't fully developed yet; however, even advanced students have trouble when it comes to choosing the correct verb tense or forming adjectives. What's the solution? Write anyway. Students have to practice writing regardless of grammar skills. Writing helps a student learn how to use the language. If you haven't already completed the seven level course for English instruction. You can do that now. Don't worry about the length of time it takes **(Samran kamying,2014 : 260).** You need a solid foundation in grammar when writing just about anything. If you are teachers or students in collage or university, you know and understand English at high level so you can write essays or paragraphs to be correcting. You passed all levels of your collage and university. Therefore, You learnt about sentence formation and joining ideas together. These levels are intended for intermediate and advanced learners of English. I urge all of my students to continue to improve their knowledge of English grammar, no matter what level of proficiency they have already achieved. That's all for now. In the next lesson, you'll learn about writing sentences. Let’s me next addressing.

How to write good sentences

This detail is very importance because the sentence is the basic unit for communicating an idea or information. When a verb and a subject get together and are joined by adjectives, adverbs, prepositions, and other words they form a sentence. Sentences can be long or short. They can be twisted into the form of a question or suggest multiple meanings. They can resemble the spoken language or take on a form only found in the written word. The ability to write a good sentence is essential to your ability to write well. For example; ***The population of the world is rising very fast***. **(Kate L. Turabian,2010:200-201).**

If you are unsure of how to write a sentence, visit the Orange Level for this website. The first few lessons provide instruction for sentence formation. If you're ready to move on, let's practice identifying sentences. If a sentence is incomplete or missing necessary parts,

such as a verb or a subject, or if it is a clause but not an independent clause, you should be able to recognize that. In each of the examples, do you see a sentence or a fragment as ***[1.] Whenever she's around. [2.] Give the man his car. [3.] As soon as we return from our trip. [4.] The only thing they forgot was to pack a lunch. And [5.] Because it's cold outside.***

Sentences is on above that 1, 3, and 5 are fragments. They are missing key parts that would make them complete sentences. The other two sentences, 2 and 4, are complete sentences. They have everything necessary to communicate information. Again, if you need to understand sentence basics, the Orange Level can help you with that before you proceed any further. Let's do a few a exercises. **(Audrey J. Roth, 1986:221)**. In this first exercise, join the prepositional phrase or dependent clause on the left with the independent clause on the right:

1. In the window + ***there's a help wanted sign.***
2. If you don't like it, + ***don't eat it.***
3. Before the movie started, + ***we got some popcorn.***
4. Down the street on the left side, + ***you'll see a gas station.***
5. He says + ***he doesn't want it.***
6. As soon as our guests arrived, + ***everyone ate.***
7. Because she never gets a break, + ***she said she was leaving the company.***
8. Tired after a driving all night, + ***they found a place to pull over.***
9. Following the accident + ***there was an investigation.***

Of course, other combinations might be possible, but are they logical? One part of a sentence should match the remaining part. If two or more parts of a sentence don't match up, someone will point out that it does not make sense. Students who are just learning how to write often make this kind of mistake. To avoid that, keep your sentences short. As you become a better writer, you can lengthen your sentences as needed. You must think about the structural sentences or tenses that they will help you very well for writing to communication and there are meaning correctly **(Samran Kamying,2014 : 130-146).** Let's me to make sentences In the next exercise, combine two parts of a sentence to make one sentence. Write the new sentences in your mind. ***[Example: I don't know the woman. She teaches the class. New sentence: I don't know the woman who teaches the class.]***. You look these sentences and make new sentences. How did you do? While there are some different possibilities, then considering the grammar is in each sentences, following as;

1. I'm tired. / I'm hungry.
   new sentence: I'm tired and hungry.
2. The table is broken. / She's going to be upset.
   new sentence: She's going to be upset about the broken table.
3. The car is old. It's rusty. / It's also worn out.
   new sentence: The car is old, rusty, and worn out.
   new sentence: The old car is rusty and worn out.
4. These are the books. / We use them for class.
   new sentence: These are the books that we use for class.
5. He wants to get some information. / He wants to know how to start a vegetable garden. ***new sentence: He wants to get some information about starting a vegetable garden.***

If these exercises were difficult for you. I recommend that you return to the grammar and usage lessons that are available on website or English books. After you write something, it's often necessary to revise it. It means you don't sure the grammar system of Language so you must return and read to understand that points that they aren't correct, specially English

sentences are many kinds and various meaning **(Samran Kamying,2014 : 203-220).** However, I would like to tell you more things in the next statement when you often write and revising it but you don't worry very much because if it is that, you would not write sentences or paragraphs or essays. Let's me next addressing.

How to writing and revising

When you arrived here. What do you know, How a good writer you are, I think you are still being on writing work to be a good work, it is called " Academic Writing ". There are not matter, you will eventually revise or rewrite something that you wrote. It doesn't matter how long or short the piece of writing. You will look at it and decide that it has to be changed; however, to begin with, you have to put the words on paper or into an electronic document before they can be revised. That's a problem for some people who attempt to write something, whether it's for a class, or a letter to a friend, or some other purpose. They are so intimidated by the idea of revising their work they fail to write any words at all. **(Libguides., 2020:online).** I always think of my writing as a piece of clay to be sculpted. It starts as a lifeless lump of nothing and then I gradually mold it into something that's recognizable. The words you choose to work with are similar to the clay; you must have the clay in order to do the work. If there are not any words to work with, you can't write anything.

If you are writer, you will ask me, "***Where do the words come from?".*** I would like tell you that the words are the substance of your life, your experiences, and all of the studying that you have done. The words are there, but you have to work very hard to make them come out. You have to practice writing. Here's my advice:

1. Find from your experiences that you had learnt from others such as father, mother, brothers and sisters who lived with you. They will speak to you since you born in your family but it isn't possible, you can remember words and sentences until you are two or three years old. But it is your experiences for language.

2. Find from English books and English Dictionaries that there are English words. There related your work or topic that you want to write and make paragraphs to show ideas and communicate to others in society correctly.

3. Find a notebook that you can use for your writing and write in it every day. If you prefer to compose your ideas on a computer, as I do, use the computer to keep a journal or a blog. It's not necessary to show any of your writing to anyone when you are practicing; however, if you really want to improve your writing, you will show it to someone as a teacher, a friend, a classmate, a family member, or an online forum.

4. Don't be afraid to throw away or keep anything that you have written. If you really hate it, throw it away. But if you keep it, it provides future evidence of how much you have improved. I still have notebooks from the 1980s that contain writing I did for classes and writing I did for self-improvement. It can be both pleasantly surprising and embarrassing to look back on that work, so keep it in a safe place! I'm glad I still have it. After you have written something, let it sit for a day or two before you revise it. The passage of time helps to reveal areas where you can improve.

5. If you find a piece of writing by a professional author whom you really like, copy it word for word into your notebook. Of course, give credit where credit is due by also jotting down the name of the author. Copying the work of a professional writer gives you a better idea of how to structure a sentence and a paragraph. You can develop an appreciation for the work that writing requires, especially if you copy a very long passage. (Again, don't claim it as your own writing!)

6. Try not to let the voice of critics prevent you from writing. By writing we reveal a lot of personal information, not only about our personal lives and experiences but also about our abilities as writers and users of the language. Don't give in to the critical voices--including your own. The process of writing requires that you take risks. If nothing is written due to a fear of criticism, there's no gain in knowledge from the experience. So just write something and don't worry too much about what others think.

There are a number of ways to get started when faced with a blank piece of paper. When you think that to be correct and realities, you write it. You must observe it then check and survey with original sources until it is made it is real and correct to connect with your meaning. The next lesson addresses the subject of "**What is a paragraph**". Let's me next addressing.

What is a paragraph?

When you know sentences of English, next step you must think " What is a paragraph?". There are many Linguists said in websites, for example; A paragraph is a subdivision of a written composition that consists of one or more sentences, deals with one point or gives the words of one speaker, and begins on a new usually indented line **(Merriam-Webster,2020:online).** A paragraph is a self-contained unit of discourse in writing dealing with a particular point or idea. A paragraph consists of one or more sentences. A paragraph is a statement that it is added more sentences and there are main clause and subordinate clause. I always tell my students that a paragraph is a group of sentences that work together to develop an idea. **(Paragraph, 2020:online).**

How large or small that idea may be depends on what it is. On average there are usually between five to ten sentences in a paragraph. There could be fewer or more, depending on the type of writing that a person is doing. You'll notice that paragraphs in a sentence are sometimes composed of just one or two sentences. Sentences in a novel or an essay could number well over 20 or 30 sentences. The author is one variable. Then you have to consider the format, the audience, the purpose, the topic, and an assortment of other things when judging an appropriate length for a paragraph (Surapong Kongsat,2015 : 29-47). A basic all purposes paragraph is five to six sentences in length, and it may or not be indented. The indentation is the small blank space that appears just before the first sentence, which is usually the topic sentence. This is then then followed by three or four sentences that support the topic sentence. The paragraph ends with a concluding sentence.

Paragraph will make you a perfect man. If you look at any printed prose book, you will see that each chapter is divided up into sections, the first line of each being indented slightly to the right. These sections are called Paragraph. Chapters, essays and other prose compositions are broken up into paragraphs, to make the reading of them easier. For the beginning of a new paragraph marks a change of topic or a step in the development of an argument or of a story. In writing essays or other compositions, it is important to know how to divide them properly into paragraphs. For an essay not broken up, looks uninteresting and is not easy to read. A paragraph is a number of sentences grouped together and relating to one topic. Or, a group of related sentences that develop a single point. This definition shows that the paragraphs of compositions are not mere arbitrary divisions. The division of a chapter into paragraphs must be made according to the changes of ideas introduced. There is, therefore, no rule as to the length of a paragraph. It may be short or long according to the necessity of the case. A paragraph may consist of a single sentence or of many sentences.

(English-For-Student, 2020:online), The Principle of Good Paragraph Structure: A good paragraph should have three aspects as

[1.] Unity
[2.] Order and
[3.] Variety

Let me see, what they are? And examples;

1. Unity is the first and most important principle to be observed in constructing a paragraph is that of UNITY. Just as each sentence deals with one thought, each paragraph must deal with one topic or idea, and with no more than one. In writing an essay, for example, every head, and every sub-head, should have its own paragraph to itself. And every sentence in the paragraph must be closely connected with the main topic of the paragraph. The paragraph and every part of it must be the expression of one theme or topic.

2. Order is the second principle of paragraph construction is Order – that is, logical sequence of thought or development of the subject. Events must be related in the order of their occurrence, and all ideas should be connected with the leading idea and arranged according to their importance or order.

3. Variety is a third principle of paragraph construction is Variety, by which is meant that, to avoid monotony, the paragraph of a composition should be of different lengths, and not always of the same sentence construction.

Example-1:

[… *Hence it is that is almost a definition of a gentleman to say he is one who never inflicts pain. This description is both refined and, as far as it goes, accurate. He is mainly occupied in merely removing the obstacles which hinder the free and unembarrassed action of those about him; and he concurs with their movements rather than takes the initiative himself. His benefits may be considered a parallel to what are called comforts or conveniences in arrangements of a personal nature, like an easy chair or a good fire, which do their part in dispelling cold and fatigue, though nature provides both means of rest and animal heat without them*….] -J.E. Newman.

This is a paragraph from Cardinal Newman's famous description of a Gentleman in this, the idea of a University. Notice that the paragraph is confined to one point in the character of a gentleman, which is clearly stated in the first, or topical sentence viz., that he is one who never inflicts pain. The rest of the paragraph is simply a development and illustration of the topical sentence. And the concluding sentence drives home the statement of the subject with its similes of the easy chair and the good fire.

Example-2:

[… *The Road is one of the great fundamental institutions of mankind. Not only is the Road one of the great human institutions because it is fundamental to social existence, but also because its varied effects appear in every department of the State. It is the Road which determines the sites of many cities and the growth and nourishment of all. It is the Road which controls the development of strategies and fixes the sites of battles. It is the Road that gives its framework to all economic development. It is the Road which is the channel of all trade, and, what is more important, of al ideas. In its most humble function it is a necessary guide without which progress from place to place would be a ceaseless experiment; it is a sustenance without which organized society would be impossible, thus the Road moves and controls all history*….] –Hilaire Belloc.

In this paragraph, the first sentence states the subject. It is the topical sentence. The body of the paragraph consists of examples which prove the statement in the first sentence.

The final sentence sums up the whole.

The supporting sentences provide evidence or support for the idea stated in the topic sentence. Three or four sentences are generally necessary in order to provide adequate support. These sentences may be used later in the development of additional sections of an essay assignment if that is what you are working on. Even if you aren't working on an essay assignment, I think it's a good idea to think of a single paragraph as a potential first paragraph for an essay or a research paper. That way, you'll know that whatever you state in the first paragraph can be further substantiated with additional information.**(Alice Oshima and Ann Hogue, 2006:2-3,127-128)**

The last sentence is the concluding sentence. This can be a difficult sentence for some students to write because it must do two or three things: it summarizes the entire paragraph and it refers the reader's attention to whatever is claimed in the topic sentence. When there are additional paragraphs that follow, the concluding sentence can also serve as a transitional element that leads into the first sentence in the next paragraph. That's a lot of responsibility for one sentence.

What is a topic sentence?

A topic sentence usually appears as the first sentence in a paragraph. It informs the reader about the subject of the paragraph, or the topic, and how that subject will be explored in the sentences that follow. The topic sentence states an idea clearly. It raises the reader's curiosity in some way and it offers a direction for the rest of the paragraph. **(examples.Yourdictionary, 2020:online)**, Let's look at some examples of topic sentences.

• ***Grass-fed beef is a delicious, sensible, and healthy alternative to conventional beef.***

• ***Moderate exposure to violent content in video games does not contribute to a general increase in violence in society.***

• ***Americans are becoming increasingly alarmed by the depth of national surveillance programs and the subsequent loss of privacy.***

• ***It is wise to invest in early childhood education programs because they provide cognitive benefits well beyond preschool.***

In each of these sentences, the subject is identified and there is some idea of how the writer is going to explore the subject. Contrast the sentences above with a similar group of sentences that lack a specific focus.

• ***Grass-fed beef is delicious and nutritional.***

• ***Video games are not as bad as people think.***

• ***The NSA is out of control!***

• ***Early childhood programs need more financial support.***

While it is possible to write a paragraph with short sentences like the ones you see here, it is worth questioning if they have an adequate focus. These sentences seem to be weak topic sentences; however, In the prewriting stage of writing the paragraph, you could start with kind of a weak topic sentence and then revise it after writing the supporting sentences. Or you might decide that a supporting sentence would make a better topic sentence. Or the concluding sentence sounds like a great topic sentence. We will learn about supporting sentences in the lesson that follows **(Kate L. Turabian,2010:199-200).**

What are supporting sentences?

Supporting sentences provide examples for the topic sentence. If a writer claims, for instance, that "Early childhood education programs provide cognitive benefits well beyond preschool," the second, third, and fourth sentences will include information supporting the main idea in the topic sentence. Supporting sentences might look like the ones you see in articles: ***(1) Early childhood education programs such as Head Start provide cognitive benefits well beyond preschool. (2) Recent studies that compare student test scores show that children who are exposed to structured learning activities outside the home environment are better able to adapt to formalized instruction in grades kindergarten through third grade than children who remain at home. (3) This is particularly true among children from low-income families and children whose parents have a limited proficiency in English. (4) Children living in states that do not provide early childhood programs, on the other hand, lag behind their peers. (5) State and local governments must continue to bridge the achievement gap so that students may reach their full potential at an early age. Leading into the next topic sentence if this is an essay...***

Supporting sentences are much more specific than the topic sentence. If you make an outline before writing your paragraph, these are items 1, 2, and 3 and they almost always follow the topic sentence, which is the first sentence of the paragraph; however, it's possible to begin a paragraph with a supporting sentence. For students who do not have a lot of experience in writing paragraphs, I recommend that the supporting sentences come after the topic sentence. In the next addressing, you'll see what a concluding sentence looks like in a paragraph. **(Samran Kamying,2014 : 203-206)**

What is a concluding sentence?

This point is a concluding sentence as main idea of topic. The last sentence in the paragraph is the concluding sentence. It refers the reader's attention to the topic sentence, and if there are more paragraphs that follow, the concluding sentence may offer some kind of a transition to the next paragraph. Let's look at the paragraph from the previous lesson.

“ Early childhood education programs such as Head Start provide cognitive benefits well beyond preschool. Recent studies that compare student test scores show that children who are exposed to structured learning activities outside the home environment are better able to adapt to formalized instruction in grades kindergarten through third grade than children who remain at home. This is particularly true among children from low-income families and children whose parents have a limited proficiency in English. Children living in states that do not provide early childhood programs, on the other hand, lag behind their peers. State and local governments must continue to bridge the achievement gap so that children may reach their full academic potential at an early age.”

The sentence in red concludes the paragraph. Not only does it refer to the topic sentence, it also ends the paragraph with some kind of "call to action" following the supporting sentences. In this case, the idea proposed is for state and local to bridge the achievement gap. The next addressing will explain the most common types of paragraphs.

How many the types of paragraph?

There are four types of paragraphs that you need to know about: descriptive, narrative, expository, and persuasive. A quick search around the internet will yield other

types, but to keep this simple, it's a good idea to consider just these four types of paragraphs, following as; **(learnamericanenglishonline,2020:online).**

1. The descriptive paragraph: This type of paragraph describes something and shows the reader what a thing or a person is like. The words chosen in the description often appeal to the five senses of touch, smell, sight, sound, and taste. Descriptive paragraphs can be artistic and may deviate from grammatical norms.

2. The narrative paragraph: This type of paragraph tells a story. There's a sequence of action or there's a clear beginning, middle, and end to the paragraph.

3. The expository paragraph: This type of paragraph explains something or provides instruction. It could also describe a process and move the reader step by step through a method. This type of paragraph often requires research, but it's possible that the writer is able to rely on his or her own knowledge and expertise.

4. The persuasive paragraph: This type of paragraph tries to get the reader to accept a particular point of view or understand the writer's position. This is the type of paragraph that many teachers focus on because it's useful when building an argument. It often requires the collection of facts and research.

Exactly all of paragraphs are important and they are important to point out that many paragraphs are a combination of these four types, but for the purpose of instruction, let's consider some examples of each:

- This is a descriptive paragraph:

The lights grow brighter as the earth lurches away from the sun, and now the orchestra is playing yellow cocktail music, and the opera of voices pitches a key higher. Laughter is easier minute by minute, spilled with prodigality, tipped out at a cheerful word. The groups change more swiftly, swell with new arrivals, dissolve and form in the same breath; already there are wanderers, confident girls who weave here and there among the stouter and more stable, become from a sharp, joyous moment the center of a group, and then, excited with triumph, glide on through the sea-change of faces and voices and color under the constantly changing light.

This excerpt is taken from The Great Gatsby by F. Scott Fitzgerald. In this paragraph you can hear, see, and feel the setting in which the story takes place. When you practice writing a descriptive paragraph yourself, you should address all aspects of the physical world.

- This is a narrative paragraph:

It's been almost ten years since I first ran for political office. I was thirty-five at the time, four years out of law school, recently married, and generally impatient with life. A seat in the Illinois legislature had opened up, and several friends suggested that I run, thinking that my work as a civil rights lawyer, and contacts from my days as a community organizer, would make me a viable candidate. After discussing it with my wife, I entered the race and proceeded to do what every first-time candidate does: I talked to anyone who would listen. I went to block club meetings and church socials, beauty shops and barbershops. If two guys were standing on a corner, I would cross the street to hand them campaign literature. And everywhere I went, I'd get some version of the same two questions.

This opening paragraph from Barack Obama's The Audacity of Hope tell and interesting story about how a man entered the arena of politics. It has a beginning, a middle, and an end, and it raises the reader's curiosity about what will happen next.

- This is an expository paragraph:

All toilet flush tanks work about the same. When the toilet is flushed, the trip handle lifts the tank ball, opening the outlet and letting water flow into the bowl. When the tank is nearly empty, the ball falls back in place over the outlet. The float falls with the water level, opening the water-supply inlet valve just as the outlet is being closed, and the tank is refilled through the filler tube. Water also flows through the bowl refill tube into the overflow pipe to replenish trap-sealing water. As the water level in the tank nears the top of the overflow pipe, the float closes the inlet valve, completing the cycle.

This paragraph from Reader's Digest Complete Do-it-yourself Manual gives detailed information about how the water moves through a toilet when it is flushed. It's instructive, and if you like this kind of thing, it may even be interesting.

- This is a persuasive paragraph:

Immigration contributes to the overall health of the American economy. Despite recent concerns related to the costs created by illegal and some legal immigration to the United States, this country has largely benefited from the skills, talents, and ambition that immigrants bring with them. American businesses gain from a good source of affordable labor, while town and cities are revitalized by immigrant families who strengthen communities through civic participation the generation of new economic activity. The United States must continue to welcome new arrivals and help those who already here; otherwise, the country will lose the advantages it has over other industrialized countries who compete against us in the global marketplace and seek to recruit from a vast pool of unskilled and skilled global workers.

This is the paragraph that appeared on the page describing what a paragraph is. Your teacher wrote it. I have an opinion about a particular topic, and in this paragraph I want the reader to accept or consider my position. The persuasive paragraph is, perhaps, the most difficult to write but there is a good method I can show you in order to be successful in writing one.

Concluding the four types of paragraphs that a descriptive paragraph describes a thing, a person, or a place. Detailed information allows the reader to form an image in his or her imagination. The better the description, the clearer the image. When teaching my students how to write a descriptive paragraph, I usually have them consider the five senses of touch, smell, sound, taste, and sight. Before writing the paragraph, make five columns and list words or ideas for the subject of the paragraph based on these five senses. Like this: touch smell sound taste sight, Here's an example. I want to write a paragraph that describes a lake:

touch	smell	sound	taste	sight
water sand heat	air fish hot dogs food trucks sun block	laughing splashing music volleyball	sand lotion	the sun sand children lifeguard toys boats canoes

A narrative paragraph tells a story. Something happens first, second, third, etc. Of course, narrative paragraphs are used in fiction as a writer describes the unfolding of events, but they are also found when describing any actual sequence of activity. Because narrative

paragraphs resemble fiction, you have a little more freedom to write the story in the style you prefer. This is known as artistic freedom or artistic license. An expository paragraph informs the reader on a subject. It provides information. Expository paragraphs are found in the books that you read for school or the instructions that you read when trying to repair something on your house. There are many different kinds of paragraphs that provide information. The three main types of expository paragraphs that we will explore here are informative, cause and effect and comparison or contrast. A persuasive paragraph tries to convince the reader that a particular point of view is worthy of consideration. It wants you to consider both sides of an issue, but it reveals a bias in favor of one side over another. Facts may be presented in support of a position, but the writer is not being objective. The point of view is subjective. If you want to send me an example of a persuasive paragraph that you have written, email your paragraph to your teacher: **(Paul,2020:online)**

Problems with writing

This point is very important like the problem of your life. Sometime you are fine or so terrible in your thought. As students learn how to write, many of them feel dissatisfied with what they have written to the point where they just give up or turn in an assignment that is poorly done due to insufficient effort. It's natural to feel unhappy with your work. In fact, that can be a good thing because it means that you see room for improvement. But don't give up. Look at the common complaints about writing;

- ***I can't think of anything to write.***
- ***I don't know how to fix my mistakes.***
- ***Everything I write sounds stupid.***
- ***I procrastinate.***

There are many other problems that people have when it comes to putting ideas down in written form, but do you have these same problems when you are speaking with someone? Probably not, Can you tell a story at the dinner table? Can you explain to a friend or to another student how to do something? You already have the basic communication skills for writing if speaking isn't a problem. Remember that writing is like speaking, but the advantage in writing is that you can fix your mistakes. Let the words and ideas come out and deal with the problems later. Here's my advice for addressing problems with writing:

1. Don't give up. Writing is work and work can be hard. If you give up, you will never finish an assignment correctly or succeed as a writer.

2. Whenever possible, write about a topic that interests you. Sometimes you have no other choice but to write about something that you are not interested in, but even in a situation like that, you have to convince yourself that there is something interesting about it. If you have to write about something relatively boring such as tractor tires, for instance, discover something about the subject that you can relate to and focus on that.

3. Don't worry about what other people think. Just write. You need to have something written in order to improve it and very few people write something perfectly on the very first try. You wouldn't believe how often I revise my own work. In fact, the version of the page you are reading right now will likely change.

4. Write as much as you can and then stop. Later, when you return to what you have written if might be easier to see the areas where you can improve your writing or fix mistakes.

5. Look at examples of good writing. They're everywhere. We learn how to improve by watching what other people do and then figure out for ourselves how to take our own approach.

6. Practice writing every day. Keep a journal, a diary, or a blog. You teach yourself how to improve your own work by writing regularly.

7. Learn to recognize common mistakes.

(learnamericanenglishonline, 2020:online)

If you don't start to write, when you can write. It is like speaking or listening and reading, If we don't start to practice skills of Language, we don't able to have skills of languages that you want to improve as same as your writing skill in English for high education. If students don't want to practice, teachers can't advice everything. So you don't afraid of writing a paragraph, when you understand paragraph very well that you can writing everything about language that you know it. Let's me next addressing.

Essay writing and examples

There are some simple things that you can learn to make writing an essay easier. It's also worth knowing that there is a formula for writing an essay which you can use as a basis for your work. This is called the five paragraphs essay. The five paragraphs essay is no secret. Everyone knows about it. The problem is that students fail to pay close attention when it's taught in class, but this isn't rocket science. Pay attention and you'll succeed. These are the steps you take in writing an essay:

1. You think about how you want to approach the topic or you are allowed to choose a topic.

2. Brainstorm and prewrite. This might involve the creation of an outline. Once you have your outline completed, you can begin to write the essay. If you don't create an outline, that's okay, as long as you know how you want to organize your work. Good organization of your ideas will be noticed by the reader.

3. Write a rough draft. This is written according to your outline, or the rout draft could be a writer's first attempt to get as much of the essay completed as possible, knowing that the rough draft will be revised.

4. Write a second draft. This is the revised rough draft in which you really try to pay attention to the structure of your essay and follow the rules of good grammar. Show your work to someone or, if possible, let the second draft rest for a few days and come back to it later with a fresh perspective.

5. After receiving freed back from another student or a teacher or a friend, write your third and final draft of the essay.

6. Check the words and sentences to concern your meaning and there are related details or your purposes that you want to present or write to be correctly.

It is helpful to start with an outline; however, it's not always necessary nor is it possible to write an outline if you are under time constraints that might be imposed during an essay test. At the very least, you can jot down your ideas on a piece of paper before you begin so that you can consider how your essay will be organized. What goes into each paragraph of the essay? Let me explain what the content should consist of and then I'll show you an example. Let's look at an example of a five-paragraph essay.

The Town I live In* (Saroj Buasri,1947:1-3)

Outline : ***1) Bangkok, my Native town***

2) Bangkok, "Venice of the East"

3) Bangkok the most peaceful city in the East.
4) The weather of Bangkok.
5) I love Bangkok

Bangkok is the town I am now living in. I have been living in it ever since I was born. It is my native town, and I have not found a place more beloved to me than Bangkok.

Bangkok, some time ago, was called " Venice of the East". Venice, you know, is a fair city in ancient Italy: it has canals instead of streets, and people travel about in long boats or gondola. In Bangkok, there are a lot of canals as in Venice; and many boats go up and down those canals as well. So romantic people compared Bangkok to Venice. But at present we do not call it " Venice of the East" any more. It is already out of fashion.

Bangkok, the capital of Siam, stands on the left bank of the Chow-Phya River, just where it reaches the sea. Though it is not the best city in South-East Asia, yet it is the most peaceful spot in this part of the world. We have "fish in the water, and rice in the field". We have the most beautiful temples, and the most polite people. We have the biggest banana and the sweetest mango. Men and women of Asia come in great number to live in Bangkok. Where can you find a city like this?

Generally speaking, the weather of Bangkok is mild. In the first six months of the year, the South-West monsoon comes with all its violence from the Indian Ocean: before it reaches Bangkok, its strikes the Tenasserim Mountain, and breaks into warm rain over Bangkok. Similarly, in the second half of the year, the North-East monsoon sweeps across the land from the China Sea; but it is stopped by the dense forests of Northern Siam, and once more drops as "the gentle rain from heaven". So we have moisture all the year round, and thus Bangkok is rich in vegetables, fruits and trees. In fact, it is the town blessed by God. We know no starvation, we know no quarrels. Everybody lives in peace here. If our peace is to be disturbed, it will be at the hands of the foreigners who have come to take refuge in our country.

We all think that Bangkok is a town of god, where God will come and live Himself. I love it with all my heart, and I will see that no one comes and destroys it.

Conclusion

Writing is a process of showing ideas for explaining things that they are knowledge of human in the world, it is called "Academic Writing" or "Writing Skill", it is nonfiction writing produced as part of academic work and writing that report on university research, writing produced by university, students and writing in which scholars analyze culture or propose new theories are all sometimes described as academic writing. There are eleven topics as [1.] How to develop your writing skills, [2.] Good grammar and usage make a differences, [3.] How to write good sentences, [4.] How to Writing and revising, [5.] What is a paragraph?, [6.] What is a topic sentence?, [7.] What are supporting sentences?, [8.] What is a concluding sentence?, [9.] How many are the types of paragraph?, [10.] Problems with writing and [11.] Essay write and examples that you understand them and practice, you will write paragraphs or academic writing skill. You can improve your skills in writing as paragraphs or essays or English sentences correctly and it help you develop academic writing skill in English for high Education.

References

Academic-Writing. (2020). Publications that are Read by Teacher and Researchers or Presented. *Online.* Retrieved June 6, 2019. from : Wikipedia.org/wiki/academic-writing.

Alice Oshima and Ann Hogue. (2006). *Writing Academic English. Fourth Edition.* United States of America: Pearson Education,Inc.

Audrey J. Roth. (1986). *The research Paper: process, Form, and Content.* California: Wadsworth Publishing Company.

Chopong Kaveevorawuthi. (1994). *English Grammar Practice is the best way for success.* Bangkok: The office of MIS Printing.

English-For-Students. (2020). What is a paragraph?. *Online.* Retrieved June 6, 2019. from : http://www.english-for-students.com/Paragraph.html.

Examples.Yourdictionary. (2020). What is a topic sentence?. *Online.* Retrieved June 6, 2019. from : https://examples.yourdictionary.com/examples-of-topic-sentences.html.

Grammar.Yourdictionary. (2020). Academic Writing. *Online.* Retrieved June 6, 2019. from : Ggrammar.yourdictionary.com/word-definitions/definitionofacademicwriting.html.

Kate L. Turabian. (2010). *Student's Guide to Writing College Papers.* (4th edition) Chicago and London: The university of Chicago press.

Kathleen T. McWhorteo. (2009). *Successful College Writing: skill-strategies-learning styles.* (4th edition). Boston Newyork: Bedford/ST.Martin's.

Learnamericanenglishonline. (2020). How many the types of paragraph?. *Online.* Retrieved June 6, 2019. From : https://learnamericanenglishonline.com/ Write_in_ English/ WL10_types_of_paragraphs.html.

Libguides (2020) .How to writing and revising. *Online.* Retrieved June 6, 2019. from : https://lynn-library.libguides.com/c.php?g=512001&-lg-box-10806615.

Merriam-Webster. (2020). What is a paragraph?. *Online.* Retrieved June 6, 2019. from : https://www.merriam-webster.com/dictionary/paragraph.

Olovia Valdes. (2020). logical organization. *Online.* Retrieved June 6, 2019. from : thoughtco.com/what-is-academic writing-1689052-posted

Paragraph. (2020). What is a paragraph?. *Online.* Retrieved June 6, 2019. from : https://en.wikipedia.org/wiki/Paragraph.

Paul. (2020). How many the types of paragraph?. *Online.* Retrieved June 6, 2019. From : paul@learnamericanenglishonline.com.

R.R. Jordan. (1999). *Academic Writing Course. Third Edition.* England: pearson education limited.

Samran kamying. (2014). *Standard English Grammar (Begin Your English Grammar).* (4th edition). Bangkok: The office of Amarin Limited.

Saroj Buasri. (1947). *High School Essay with Outline and Exercises.* Bangkok: The office of Uthai Printing 1007 Kh.

Surapong Kongsat. (2015). *English Language (600104).* Nakornratchasima: STK Printing.

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21

Education Management Towards Excellence In The 21st Century

อมรรัตน์ เตชะนอก

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Amonrat Techanok

Doctor of Education Program Department of Buddhist Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus**,** Thailand

Corresponding Author, E-mail**:** amonrat_102528@hotmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรภายใน มีบทบาทต่อการกำหนดทิศทาง นโยบาย และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จต้องมีความพร้อมในด้านคุณลักษณะที่โดดเด่น กล่าวคือมีทักษะทางปัญญาสูง เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีจิตเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดี และเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความคาดหวังสูงที่มุ่งสร้างความสำเร็จของงาน ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่ให้มีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถสนองตอบต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; ความเป็นเลิศ; ศตวรรษที่ 21

Abstracts

The objective of this article is to present excellence in educational administration in the 21st century. Become a leader who influences internal personnel, to play a role in setting policy direction and leading the school to success, must be equipped with outstanding characteristics that is to have high intellectual skills Is a professional manager have a creative mind have a good attitude and is a person with a vision Have high expectations for the success of the job As well as developing educational institutions into a learning organization and build educational institutions to be innovative organizations in the new era with outstanding characteristics suitable have theoretical knowledge, skills, roles, duties, morality and experience in modern educational administration. To bring educational institutions to success can respond to the competition and modernity to suit the changes of the world.

Keywords: Education Management; Excellence; 21st Century

---

* วันที่รับบทความ: 24 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2563

Received: December 24, 2020; Revised: December 29, 2020; Accepted: December 30, 2020

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศต่างพยายามสร้างกระบวนทัศน์ การพัฒนา ภายใต้ของการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ มิติของสังคม สิ่งที่ปรากฏออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด คือ จะทำอย่างไร หรือมีวิธีการใดที่จะทำให้สภาพการณ์ของประเทศตนเอง “มีความเป็นเลิศ” ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย เพราะการจัดการศึกษาในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ความสลับซับซ้อนของสังคมมีมากขึ้นตามลำดับองค์ความรู้ ข้อความรู้ต่างถูก “ผลิต” ขึ้นมาใหม่ หรือบางครั้งก็นำความรู้เดิมมา ผลิตซ้ำบนฐานของการเปลี่ยนแปลง ถือได้ว่ามี “การต่อยอด” ในความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาในองค์ความรู้ หรือข้อความรู้นั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ลักษณะของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนผ่านและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มคน อิทธิพลของการสื่อสารที่ก้าวไกลทั้งระบบดาวเทียม ระบบดิจิดัล และระบบอื่นๆ อีก ทำให้โลกมีสภาพที่แคบลง การไหลบ่า และการผสมผสานของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและกลมกลืน (ธงชัย สมบูรณ์, 2549 : 45)

จากสังคมยุคอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 และ 20 เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับของเทคโนโลยียุคดิจิตอลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นความรวดเร็วที่นักวิชาการเห็นตรงกันว่า เพิ่งจะเริ่มต้นเท่านั้น ในระยะถัดไปจะยิ่งทวีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2556 : 1-7)

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001 - 2100) มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์การ และพลเมืองโลกหลายด้าน ได้แก่ ความผันผวนทางเศรษฐกิจการเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว การปรวนแปรของสภาพภูมิอากาศความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภัยพิบัติทางธรรมชาติของโลกมีแนวโน้มเกิดความรุนแรงมากขึ้นและผลกระทบอื่นๆ อีกมากมาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558 : 52) ทำให้องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต่างได้รับผลกระทบ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอด และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และการเปลี่ยนแปลงองค์การครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ นอกจากนี้ การบริหารจัดการเวลาก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่งเช่นเดียวกันสำหรับ

ผู้บริหารหรือผู้นำในยุคปัจจุบันนี้ เพราะยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังเช่นยุคศตวรรษที่ 21 นี้ คนทำงานที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบหลายๆ อย่าง คงต้องเคยทำงานผิดพลาด ทำงานไม่ครบ หรือทำงานไม่ทันเวลา (ภูษิต ปุลันรัมย์ และคณะ, 2561 : 295-304)

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลก มีแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558 : 24) ผู้บริหารจึงควรมีแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น และสอดคล้องกับแนวทางการบริหารของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งมีแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 : 42)

ทั้งนี้ การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ การนำพุทธธรรมมาเป็นหลักพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ช่วยให้สังคมไทยดำเนินไปอย่างสันติสุข หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักแห่งความเป็นจริงที่สามารถนำมาใช้ได้ทุกยุคทุกสมัยกับคนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะการบริหารโรงเรียนผู้บริหารสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับทฤษฎี หรือศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารโรงเรียนที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับทุกคนคือจะต้องเป็นผู้ที่สามารถครองตน คือ สามารถประพฤติตนตามหลักพุทธธรรมให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น สามารถครองคน คือ ครองจิตใจของคนให้สามารถปฏิบัติงานด้วยความพอใจ เต็มใจ มิใช่มาจากการบังคับบัญชาตามบทบาทหน้าที่แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2540 : 261) ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัฒน์ จะเป็นแบบอย่างการเป็นผู้นำที่ดีตามหลักพุทธธรรม ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องยึดหลัก “ธรรม” เช่น พรหมวิหาร 4 ธรรมาธิปไตย พละ 4 และสัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น (นทวรรณ อิสรานุวัฒน์ชัย, 2552 : 5)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 มักจะมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของครูเสมอ และพฤติกรรมบางอย่างของผู้บริหารก็ยังส่งผลดีต่อความผูกพันของครู ทำให้ครูมีความผูกพันทั้งต่อโรงเรียน ต่องานมากขึ้น การได้ทราบถึงระดับความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูก็จะทำให้ได้ข้อมูลการปกครองการพัฒนาแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร ซึ่งจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูมากขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน

หลักการของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและ

เอกชน คำว่า “ผู้บริหารสถานศึกษา” ไม่ว่าจะเป็นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาเรียกว่า Principal หรือเรียกว่า Head of School เป็นคำที่ใช้เรียกผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนของรัฐ แต่ถ้าเป็นโรงเรียนเอกชน อาจใช้คำอื่นๆ เช่น head teacher, head master หรือ head mistress สำหรับประเทศไทยผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันเรียกว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา เมื่อก่อนเรียกว่า “ครูใหญ่” หรือ “อาจารย์ใหญ่”

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่าน มีความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในสถานศึกษา ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะบริหารปัจจัย ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะต่างๆ เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แพรดาว สนองผัน (2557 : 4) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องประกอบด้วยทักษะ 11 ทักษะ คือ

1. ทักษะด้านเทคนิค คือ ผู้บริหารจะต้องศึกษาหาความรู้ เรียนรู้เทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา

2. ทักษะด้านมนุษย์ คือ ผู้บริหารควรยึดหลักพรหมวิหาร 4 มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสเข้ากับคนได้ง่าย

3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด คือ ผู้บริหารควรศึกษาคือข้อมูลรอบด้าน วิเคราะห์ ประมวลผลและนำไปกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์

4. ทักษะด้านการศึกษาและการสอน คือผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองและเป็นผู้นำด้านวิชาการ

5. ทักษะด้านความรู้ความคิด คือ ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความรู้ประสบการณ์ หลักและทฤษฎีต่างๆ มาช่วยในการวิเคราะห์จะทำให้ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

6. ทักษะด้านการบริหาร คือ ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร เรียนรู้จากประสบการณ์นำมาประยุกต์ใช้ปรับปรุงการทำงาน

7. ทักษะด้านการวางแผน คือผู้บริหารควรมีเทคนิคในการวางแผน จัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน

8. ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ คือผู้บริหารควรรู้เทคนิคการสื่อสาร การพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพิ่มช่องทางในการสื่อสารให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน

9. ทักษะด้านการประเมินคือ ผู้บริหารควรพัฒนา ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินในรูปแบบต่างๆทั้งในรูปแบบที่เป็นระบบและไม่เป็นระบบ

10. ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหารจะต้องเปิดใจกว้าง ก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงรวมถึงเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยี และ

11. ทักษะด้านการสร้างทีมงานคือ ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักในการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์ที่ดีและประสานให้เป็นทีมเดียวกัน

บทบาทของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

การเปลี่ยนแปลงได้ย่างก้าวมาสู่รั้วโรงเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าผู้บริหารไม่ตั้ง รับ หรือตั้ง รับไม่ทัน อะไรจะเกิดกับเด็กของเรา เด็กของเราจะสามารถก้าวเข้าสู่โลกแห่งยุคดิจิตอลได้หรือไม่ ปีเตอร์ เอฟ.ดรัคเกอร์ กล่าวว่าโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลง คือ ความเป็นจริงของสังคมใหม่ที่มีปัญหาท้าทายสำหรับผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการของนิวซีแลนด์ (New Zealand Ministry of Education, 2013 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556 : 70-75) กล่าวถึง โมเดลภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership Model) ซึ่งเป็นโมเดลที่กล่าวถึงเรื่องของ คุณภาพ (qualities) ความรู้ (knowledge) และทักษะ (skills) ของผู้นำทางการศึกษา พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำสถานศึกษาของตนเองเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตนเองในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน
2. ริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล
3. สำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT และ e - learning
4. พัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้
5. สร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ และ
6. พัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ

โมเดลภาวะผู้นำทางการศึกษา ดังกล่าว ได้กำหนดให้ความสัมพันธ์ (Relationship) เป็นศูนย์กลาง มีกิจกรรมภาวะผู้นำและคุณภาพของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล (Qualities of effective leadership) เป็นองค์ประกอบรายรอบอยู่

ผู้นำทางการศึกษา จะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ ความสัมพันธ์ (Relationship) ซึ่งอยู่แกนกลาง และมีพื้นที่การปฏิบัติ (areas of practice) ประกอบด้วย วัฒนธรรม (Culture) ศาสตร์การสอน (Pedagogy) ระบบ(System) ความเป็นหุ้นส่วนและเครือข่าย (Partnership and net works) รวมทั้ง

กิจกรรมภาวะผู้นำที่ประกอบด้วยการนำการเปลี่ยนแปลง (Leading change) และการแก้ปัญหา (Problem solving) และวงนอกที่เป็นองค์ประกอบของคุณภาพของผู้นำที่มีประสิทธิผล (Qualities of effective leadership) ดังนี้

ความสัมพันธ์ (Relationship) ลักษณะของความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยลักษณะของความสัมพันธ์นี้จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของไว้วางใจที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นในองค์กร เช่น แสดงความสนใจและสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดกับบุคลากร กระตุ้นให้พวกเขาแสดงบทบาทใหม่ ๆ และสร้างโอกาสให้มีการพัฒนาวิชาชีพส่งเสริมสนับสนุนการใช้ทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างระบบการประเมินผลงานที่เปิดเผยและโปร่งใส มีการนิเทศชั้นเรียนที่กระตุ้นบรรยากาศการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ และกระตุ้นให้มีการผลิตนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

วัฒนธรรม (Culture) ผู้บริหารควรมีบทบาทในการสนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในทางบวก และสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนโดยรวมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น สร้างความมั่น ใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพเชื่อถือได้ จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ความปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความสำเร็จในการเรียนรู้ สร้างตัวแบบการปฏิบัติงานที่ดี มีการชื่นชมในความสำเร็จและก้าวหน้าของนักเรียนและบุคลากร

ศาสตร์การสอน (Pedagogy) เป็นเรื่องของความรู้และการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารควรสร้างต้นแบบการปฏิบัติการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้เรียน แสดงบทบาทในการเป็นผู้นำในด้านวิชาการและควรแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำด้านการวางแผน การพัฒนา และประเมินหลักสูตร เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง

ระบบ (System) ผู้บริหารควรสร้างสรรค์ระบบและเงื่อนไขการทำงานที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การวางแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากร การดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา การติดตามผลการเรียนของนักเรียน การประเมินผล การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเอาใจใส่ต่อนักเรียน ความเป็นหุ้นส่วนและเครือข่าย (Partnership and net works) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรต้องมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก กรณีเครือข่ายภายใน เช่นสร้างความเชื่อมโยงระหว่างวิชาและระหว่างชั้นเรียน สร้างความสัมพันธ์และการปฏิบัติที่สนับสนุนต่อการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียน กรณีเครือข่ายภายนอก เช่น การเข้าร่วมสัมมนา การร่วมในสมาคม เครือข่ายระหว่างโรงเรียน การทำงานร่วมกับผู้ปกครอง

ปัจจุบันผู้บริหารจำเป็นต้องบริหารบุคลากรเสมือนหนึ่งเป็นหุ้นส่วนของบริษัท และโดยนิยามของหุ้นส่วน แล้วหุ้นส่วนทุกคนจะต้องมีความเท่าเทียมกันและไม่มีใครสามารถสั่งงานหุ้นส่วนได้ หากแต่ผู้บริหาร

จะต้องมีวิธีการชักจูงหุ้นส่วนให้ดำเนินกิจกรรมในสิ่งที่ต้องการด้วยคำถามที่ว่า กลุ่มเป้าหมายของเราต้องการอะไร? นิยมชมชอบในสิ่งใด ? ต้องการผลสุดท้ายออกมาในรูปแบบใด? เราควรจะต้องหันมากำหนดขอบเขตของงานในองค์กรอีกครั้งหนึ่ง มันอาจจะไม่ใช่ การบริหารงานบุคคล อาจจะต้องเป็นการบริหารเพื่อผลการปฏิบัติงาน

การนำการเปลี่ยนแปลง (Leading change) ผู้บริหารต้องมีทักษะและความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ตระหนักถึงศักยภาพของสถานศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงการแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้บริหารต้องนำยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและเหตุการณ์มาใช้เป็นฐานในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในองค์กร ผู้บริหารควรมีการศึกษาในรายละเอียดของเหตุการณ์ มีการทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ มีการแก้ไขปัญหาด้วยนวัตกรรมใหม่ โดยคำนึงถึงการบรรลุผลในวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของโรงเรียนเป็นหลักด้านคุณภาพของผู้นำที่มีประสิทธิผล ที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้ในโรงเรียน คือ ผู้นำต้องนำโดยยึดหลักคุณธรรมในการบริหาร มีความเชื่อมั่น ในตนเองเป็นผู้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้ง ต้องเป็นผู้นำทางและเป็นผู้สนับสนุน

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21

ผู้ที่จะเป็นผู้นำได้นั้นจะต้องมีคุณลักษณะ บุคลิกภาพพิเศษกว่าคนทั่วๆไป ได้แก่ มีความเฉลียวฉลาด มีความกล้าหาญ มีความกระตือรือร้น มีลักษณะท่าทางดี สง่าน่าเลื่อมใส มีความยุติธรรม ฯลฯ ได้มีผู้ศึกษาว่าผู้นำที่ดีนั้นจะต้องมีลักษณะบางอย่าง ผู้นำไม่ใช่คนที่ต่างไปจากคนธรรมดาอื่นๆ อย่างน้อยผู้นำจะต้องมีลักษณะพื้นฐานเช่นเดียวกับมนุษย์

แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ของ Maxine (2015 : Online) และ George Couros (2010 : Online) ได้เขียนบทความเรื่อง Top 10 Characteristics of Successful 21st Century School Leaders:21st Century Administrators: New Roles, New Responsibilities และThe 21st Century Principal ตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. นักสร้างสรรค์ (Ceative) ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ มีกระบวนการผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนที่มีความสามารถสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น ต้องผลักดันเพื่อประโยชน์ของนักเรียน และจะต้องหาวิธีจัดการอย่างต่อเนื่องเหมือน"ทฤษฎีน้ำ ไหล (flow theory)"

2. นักการสื่อสาร (Communicator) ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่การสื่อสารโดยการแบ่งปันข้อมูลผ่านหลายสื่อเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นสิ่งจา เป็นที่กลุ่มผู้บริหารต้องเป็นผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

3. นักคิดวิเคราะห์ (Critical Thinker) ผู้บริหารจึงต้องให้ความสนใจในความคิดที่ครูหรือบุคลากรแสดงออกเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะด้านผลกระทบที่มีต่อโรงเรียนและนักเรียนในระยะยาวและจะได้รับประโยชน์เหล่านั้นมากที่สุดได้อย่างไร ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหาร ที่จะต้องนำเอาข้อมูลและความคิดต่าง ๆ มาใช้ในการตัดสินใจทั้งหมด

4. สร้างชุมชน (Builds Community) ในที่นี้ หมายถึง การประสานเชื่อมโยงต่อกลุ่มคนที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น วิธีที่จะสร้างโอกาสให้กับบุคลากรเพื่อเชื่อมโยงต่อกับคนอื่น ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้นมันเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่เพียงแต่พัฒนา ผู้นำในโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นการเปิดโอกาสให้คนอื่นเห็นความเป็นผู้นำด้วย

5. การมีวิสัยทัศน์ (Visionary) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ต้องมีวิสัยทัศน์ในการที่จะทำให้โรงเรียนเตรียมพร้อมที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนไปสู่อนาคต ที่ต้องการ และสามารถแบ่งปันวิสัยทัศน์ไปพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพร่วมกันได้ด้วย

6. การสร้างความร่วมมือ และการติดต่อ (Collaboration and Connection) ผู้บริหารต้องแสวงหาแบ่งปันข้อมูล และความรู้อย่างเปิดเผยชัดเจน มีการค้นหาความเข้าใจและปฏิบัติอย่างเข้าใจกับคนอื่น มีการติดต่อกับโลกภายนอกผ่านทางบล็อกและสื่อทางสังคม และต้องสร้างการร่วมมือกับผู้อื่น

7. สร้างพลังเชิงบวก (Positive Energy) ผู้บริหารต้องสร้างหลักการทั้ง เชิงบวก เชิงรุกและวิธีการดูแลเอาใจใส่ ต้องให้เวลาในการพบปะพูดคุยกับนักเรียน ครูและผู้ปกครองรับรู้และคุณค่าของพวกเขาโดยการพัฒนาความสัมพันธ์ที่แท้จริงให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารต้องสร้างสุขภาพตนเองสวัสดิการและระดับพลังงานให้พร้อมเสมอ

8. ความเชื่อมั่น (Confidence) ผู้บริหารต้องมีลักษณะความมั่นใจ (confidence) เข้าถึงได้ง่าย (approachable) มีความโดดเด่น (be visible) ในฐานะที่เป็นผู้นำต้องมีความกล้าที่จะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้มักจะอยู่ในความสงบเสมอ และมีความมั่นใจในการรักษาขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นในชุมชนโรงเรียน

9. ความมุ่งมั่นและความพากเพียร (Commitment and Persistence) ผู้บริหารต้องแสดงความมุ่งมั่นและความทุ่มเท (dedication) อย่างจริงจัง เพื่อผลักดันให้กับครูและนักเรียนเกิดความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน และอย่ายอมแพ้ (Never give up) เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้

10. ความเต็มใจที่จะเรียนรู้ (Willingness to Learn) ผู้บริหารต้องเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพราะการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นที่น่าตื่นเต้นและนำมาใช้เสริมสร้างศักยภาพผู้บริหาร และสังคมโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Be a Lifelong Learner)

11. ต้องเป็นนักประกอบการ คิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Entrepreneurial, Creative and Innovative) ความสามารถในการคิดนอกกรอบเป็นพลังที่มีอำนาจของผู้บริหาร การคิดสร้างสรรค์ และ

นวัตกรรมเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการบริหารจัดการกับความซับซ้อนทางสังคมในศตวรรษที่ 21 และต้องพัฒนาโรงเรียนเป็นองค์การประกอบการ (entrepreneurial organization) ได้ด้วย

12.นักริเริ่มงาน (Intuitive) ผู้บริหารต้องเรียนรู้ถึงความเชื่อมั่นในสัญชาตญาณ (instincts) ของตนเอง ความสามารถการเป็นนักคิด นักริเริ่มสร้างสรรค์ผู้บริหารสามารถการแก้ปัญหาให้สำเร็จอย่างไม่คาดฝันหรือจากการสังหรณ์ใจ (intuitively) ซึ่งเป็นการเกิดขึ้นจากความชาญฉลาด

13. ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ (Ability to Inspire) ผู้บริหารควรสร้างความกระตือรือร้นและความคิดเชิงบวกต่อบุคลากรในการร่วมกันกำหนดทิศทางในอนาคต สิ่งทั้งหมดนี้ต้องเน้นให้เกิดขึ้นในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งผู้บริหาร

14. การเจียมเนื้อเจียมตัว (Be Humble) ผู้บริหารมีความสำคัญต่อการทำหน้าที่ในโรงเรียนซึ่งงานผู้บริหารไม่ใช่เป็นรูปปั้นแต่เป็นงานที่เอื้อต่อทุกคนในโรงเรียน นั่นคือ ต้องมีสัมมาคารวะ การรู้จักบุคคลในชุมชน การเปิดโอกาสกับครู และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

15. ตัวแบบที่ดี (good Model) หากคุณกำลังส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ต้องรู้ และฝึกพวกเขาให้มีความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน ฝึกการสื่อสารที่ดี และคิดวิเคราะห์เป็นการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และการปลูกฝังสร้างสรรค์นวัตกรรม จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับการเรียนรู้และความเสี่ยง

ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ต้องประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ความสามารถทางวิชาการ การสื่อสาร และเทคโนโลยี การเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการนักสร้างพลังและแรงบันดาลใจเชิงบวก ตัวแบบที่ดี และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

สรุป

ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และ 3.ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นภาระที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครูปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้ง ปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.

ธงชัย สมบูรณ์. (2549). *การบริหารและจัดการมนุษย์ในองค์กร.* กรุงเทพมหานคร: ปราชญ์สยาม.

นทวรรณ อิสรานุวัฒน์ชัย. (2552). *ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุค โลกาภิวัตน์ :ศึกษาจากหลักพุทธธรรม.* ปริญญาพุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2540). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

แพรดาว สนองผัน. (2557). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภูษิต ปุลันรัมย์ และคณะ. (2561). การบริหารเวลา การบริหารชีวิต ตามวิถีพุทธในศตวรรษที่ 21**.** *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์,* 18 (2), 295-304.

วิโรจน์ สารรัตนะ (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธิ.

สมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.* 7 (1), 1-7.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564).* รายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2558. นนทบุรี: ศูนย์แสดงการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี**.**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *บทวิเคราะห์การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

George Couros (2010) The 21st Century Principal. *Online.* Retrieved June 6, 2020. from : http://connectedprincipals.com/archives/1663.

Maxine (2015).The 4 Types of School Principals. *Online.* Retrieved June 6, 2020. http://mawiasgedom.com/the-4-typesofschool-principals/

พระไตรปิฎก : ภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้
Tipitaka : Wisdom for Learning

พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
Phramaha Vichian Dhammavajiro
Bachelor of Arts Program in Buddhist Studies for Development,
Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus.
E-mail: pmvichian@gmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกล่าวถึงพระไตรปิฎกในฐานะที่เป็นศูนย์รวมแห่งภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านแห่งความเป็นมนุษย์ มารยาทและการดูแลสุขภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม คำสอนที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเป็นวิถีที่มนุษย์ปฏิบัติสืบต่อกันมา ความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรม ความรู้ด้านการจัดระเบียบสังคม ความรู้ด้านการประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้องและแสดงถึงวิถีชีวิตของพระสงฆ์และฆราวาสด้านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ เสริมด้วยองค์ความรู้แห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าด้วยเรื่องของความเป็นแก่นสารแห่งชีวิตที่วนเวียนอยู่กับกฎแห่งไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จึงถือว่าเป็นคลังแห่งภูมิปัญญาที่บุคคลทั้งหลายควรศึกษาเล่าเรียนและนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

คำสำคัญ: พระไตรปิฎก; ภูมิปัญญา; วิถีชีวิตมนุษย์

Abstracts

The purpose of the academic article was to describe the Pāli Canon, so-called Tipitaka, as an aggregation of human wisdom, accounting for humankind, courtesy, health care, environmental conservation, belief, custom and tradition and ritual ceremonies. Teachings and principles in the Pāli Canon were generally involved with successive ways of human life, including knowledge on language and literature, social organization, and appropriate self-practice. In addition, the ways of ecclesiastical and householding life on beliefs, customs and traditions, and rites were demonstrated in line with the Buddha's knowledge on the essence of human life, which was in reality under the rule of three characteristics of existence (Tilakkhaṇa in Pāli): impermanence or transiency (Aniccatā), the state of suffering or being oppressed (Dukkhatā) and soullessness of not-self (Anattatā). As a result, Tipitaka was regarded as a bank of wisdom to be studied, learned and applied to all people's living life in order to improve themselves and their society.

Keywords: Tipitaka; Wisdom; Way of Human Life

---

* วันที่รับบทความ: 1 ธันวาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2563
Received: December 1, 2020; Revised: December 29, 2020; Accepted: December 30, 2020

บทนำ

พระไตรปิฎก เป็นคัมภีร์ที่บรรจุพุทธพจน์และเรื่องราวชั้นเดิมของพระพุทธศาสนา 3 ชุด หรือประมวลแห่งคัมภีร์ที่รวบรวมพระธรรมวินัย 3 หมวด กล่าวคือ วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และ อภิธรรมปิฎก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559: 111) ทั้งนี้หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและพระสาวกที่ได้ทรงแสดงและกล่าวไว้ในครั้งพุทธกาลได้มีการนำมารวบรวมเรียบเรียงจัดเป็นหมวดหมู่ในการทำสังคายนานับตั้งแต่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2559: 111-112) อธิบายไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ว่า พระวินัยปิฎกเป็นประมวลพระพุทธพจน์ หมวดพระวินัย คือพุทธบัญญัติเกี่ยวกับความประพฤติ ความเป็นอยู่ ขนมธรรมเนียมและการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ พระสุตตันตปิฎกเป็นประมวลพุทธพจน์ หมวดพระสูตร คือพระธรรมเทศนา คำบรรยายธรรมต่าง ๆ ที่ตรัสยักเยื้องให้เหมาะกับบุคคลและโอกาส ตลอดจนบทประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวทั้งหลายที่เป็นชั้นเดิมในพระพุทธศาสนา และพระอภิธรรมปิฎกเป็นประมวลพุทธพจน์ หมวดพระอภิธรรม คือ หลักธรรมและคำอธิบายที่เป็นหลักวิชาล้วน ๆ ไม่เกี่ยวด้วยบุคคลหรือเหตุการณ์

พระไตรปิฎก เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าทางสติปัญญาของมนุษย์ เพราะเป็นการแสดงถึงหลักธรรม แนวปฏิบัติ เหตุการณ์เรื่องราว และศาสตร์ต่าง ๆ ไว้ ทำให้มนุษย์เข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมและมีความรู้เหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา พร้อมกับมีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับหลักพระพุทธศาสนา ความเข้าใจและความรู้ต่าง ๆ ได้เกิดเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์และเป็นข้อคิดเตือนใจในการนำมาใช้ในชีวิต เป็นไตรปิฎกเป็นแหล่งศึกษาข้อมูลที่ทรงคุณค่าที่สุดแห่งการเรียนรู้ทุกศาสตร์ทุกสาขาวิชาทั้งความรู้ที่เป็นทฤษฎีทางธรรมและทางโลก เป็นประโยชน์อย่างสำหรับผู้ที่จะสืบค้นข้อมูลเรื่องราวแล้วนำมาใช้กับการศึกษาเล่าเรียนทั้งในห้องเรียนและในชีวิตจริง

ในบทความนี้ จึงได้กล่าวถึงสาระสำคัญของพระไตรปิฎกที่กล่าวถึงภูมิปัญญาคือความรอบรู้ ความเข้าใจในหลักคำสอนที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของมนุษย์ด้านต่าง ๆ จนทำให้เกิดเป็นภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้และเป็นแนวปฏิบัติขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ในพระไตรปิฎก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญา ว่าหมายถึง พื้นความรู้ความสามารถ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 826) พระพรหมคุณาภรณ์ (2554: 231) อธิบายไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ว่า ภูมิปัญญา มาจากคำว่า ภูมิ กับ ปัญญา คำว่า ภูมิ หมายถึง พื้น เพ พื้น ชั้น ที่ดิน แผ่นดิน และคำว่า ปัญญา หมายถึง ความรู้ทั่ว ปรีชาหยั่งรู้เหตุผล ความรู้เข้าใจชัดเจน ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น

ภูมิปัญญาเป็นความรู้และความคิดของมนุษย์ ซึ่งได้รับการถ่ายทอด สั่งสม ปรับปรุง ดัดแปลง และสืบทอดกันมาหลายชั่วบรรพบุรุษ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีคุณค่า ละเอียด ประณีต มีลักษณะแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของกลุ่มชนหรือชนชาตินั้น ๆ

ภูมิปัญญาในพระไตรปิฎก เป็นองค์ความรู้ที่เกิดมาจากพระปัญญาคือการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ทรงตรัสรู้แล้วนำมาตรัสสอนแก่พระสาวกให้รู้ตามและได้นำไปประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น ในพระไตรปิฎกจึงได้บรรจุหลักคำสอนที่เป็นภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่มนุษย์ต้องเรียนรู้ไว้แทบทุกเรื่อง เพราะหลักคำสอนแต่ละเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น ได้ให้ข้อคิด ข้อปฏิบัติและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เมื่อได้ศึกษาให้เข้าใจและรู้ชัดแล้วก็จะเกิดเป็นภูมิปัญญาคือเป็นความรู้ ความสามารถเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างแจ่มแจ้ง แล้วนำมาเป็นแนวทางดำเนินชีวิตของตนเอง ภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ในพระไตรปิฎกที่นำมากล่าวไว้ในที่ นี้เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์และบุคคลทั่วไปประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ

1) ภูมิปัญญาแห่งความเป็นมนุษย์

พระไตรปิฎกถือว่าเป็นคัมภีร์ที่ประชาชนทั่วโลกให้ความสนใจศึกษาในหลายองค์ความรู้ ในวงการสมัยใหม่พระไตรปิฎกถือว่าเป็นแหล่งภูมิปัญญาได้เป็นอย่างยิ่ง เพราะคุณลักษณะพิเศษที่โดดเด่นอย่างยิ่งคือพระพุทธธรรมในพระไตรปิฎกเป็นปัญญาที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับมนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้และวิธีการคิดทำให้เกิดความรู้ตามความเป็นจริง มองเห็นประโยชน์หลายระดับ มีการสืบค้นเหตุปัจจัยมีการวิเคราะห์แยกแยะ และมีวิธีการคิดแบบมองหาคุณโทษและทางออก (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2541: 142)

ภูมิปัญญาแห่งความเป็นมนุษย์ เป็นรากฐานแห่งภูมิปัญญาทั้งหลายที่มีอยู่ในสังคมมนุษย์ เป็นสิ่งที่หมายรวมถึงทุกอย่างที่มนุษย์ได้กระทำ รู้สึก นึกคิด จินตนาการ สร้างสรรค์ นวัตถกรรม เพื่อความดี ความงามในการดำรงรักษาเผ่าพันธุ์มนุษยชาติได้อย่างมีคุณค่าแก่โลก (วารีญา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม อ้างใน กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545: 325)

ภูมิปัญญาแห่งความเป็นมนุษย์ในพระไตรปิฎกที่จะนำมากล่าวในที่นี่ มี 3 เรื่องด้วยกัน ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม 2) ภูมิปัญญาด้านการจัดระเบียบสังคม และ 3) ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

1.1) ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม เป็นขุมทรัพย์ทางปัญญาของภาษาไทย ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารสื่อความหมายร่วมกันอย่างมีแบบแผน มีระเบียบวิธีการใช้ มีโครงสร้างทางไวยากรณ์และวรรรณกรรม ทำให้การสื่อภาษามีพลังในการถ่ายทอดความรู้คิด เช่น คุณสมบัติที่เรียกว่า “การอุปมาอุปมัย” โดยขอยกตัวอย่างการเปรียบเทียบปรากฏการณ์ธรรมชาติของมหาสมุทรกับพระธรรมวินัย ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ในปหาราทสูตร อัฏฐกนิบาต อังคุตตรนิกาย พระสุตตันตปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ฉ: 399 – 180) ว่า

“สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ควงไม้สะเดาที่มียักษ์ นเรฬุ สิงสถิตอยู่ ใกล้เมืองเวรัญชา ครั้งนั้นจอมอสูร ปหาราทะ ได้เข้าไปเฝ้า พระองค์ตรัสถามถึงเหตุที่พวกอสูรอภิรมย์ในมหาสมุทร โดยจอมอสูรกราบทูลว่า พวกอสูรอภิรมย์ใน 8 เรื่องของมหาสมุทร ดังนี้ 1) มหาสมุทรลาด ลุ่ม ลึก ลงไปโดยลำดับ หาได้โกรกชันเหมือนเหวไม่ 2) มหาสมุทรไม่เกลื่อนเต็มเปี่ยมอยู่เสมอ ไม่ล้นฝั่ง 3) มหาสมุทรไม่เกลื่อนด้วยซากศพ เพราะคลื่นจะซัดเอาซากศพเข้าหาฝั่ง ให้ขึ้นบกทันที 4) แม่น้ำสายใหญ่ ๆ บางสาย คือ แม่น้ำคงคา แม่น้ำยมุนา แม่น้ำอจิรวดี แม่น้ำสรภู แม่น้ำมหี แม่น้ำล้วนแต่ไหลไปถึงมหาสมุทร พอถึงมหาสมุทรแล้วก็ไม่เหลือชื่อเดิมไว้ แต่กลายเป็นมหาสมุทรเท่านั้น 5) แม่น้ำทุกสายในโลก ย่อมไหลไปรวมยังมหาสมุทรและสายฝนจากอากาศตกลงสู่มหาสมุทร มหาสมุทรก็มิได้ปรากฏว่าพร่องหรือเต็มเพราะน้ำนั้น ๆ 6) มหาสมุทรมีรสเดียว คือ รสเค็ม 7) มหาสมุทรมีรัตนะมากมายหลายชนิด ในมหาสมุทรมีรัตนะเหล่านี้ คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา แก้วประพาฬ เงิน ทอง ทับทิม มรกต และ 8) มหาสมุทรเป็นที่พำนักอาศัยของพวกสิ่งมีชีวิตใหญ่ ๆ และสิ่งมีชีวิตในมหาสมุทรมีดังนี้ ปลาติมิ ปลาติมิงคละ ปลาติมิรมิงคละ พวกอสูร นาค คนธรรพ์ แม้ที่มีร่างกายประมาณ 100 โยชน์ 200 โยชน์ 300 โยชน์ 400 โยชน์ ก็มีอยู่

จากนั้นจอมอสูร ปหาราทะ ได้กราบทูลถามถึงเหตุที่ภิกษุทั้งหลายอภิรมย์ในพระธรรมวินัยนี้ และพระองค์ตรัสว่า ภิกษุย่อมอภิรมย์ 8 เรื่องในพระธรรมวินัยนี้ คือ 1) ในพระธรรมวินัยนี้ มีการศึกษาปฏิบัติไปตามลำดับ มีการกระทำไปตามลำดับ มีการปฏิบัติไปตามลำดับ มิใช่ว่าจะมีการบรรลุอรหัตผลโดยตรง 2) สาวกทั้งหลาย ไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทที่บัญญัติไว้ แม้เพราะเหตุแห่งชีวิต 3) บุคคลผู้ทุศีล มีบาปธรรม มีสมาจารไม่สะอาด น่ารังเกียจ ปกปิดกรรมชั่ว มิใช่สมณะ แต่ปฏิญาณว่าเป็นสมณะ มิใช่ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ แต่ปฏิญาณตนว่าพระพฤติพรหมจรรย์ เน่าใน ชุ่มด้วยราคะ เป็นเพียงดังหยากเยื่อ สงฆ์ย่อมไม่อยู่ร่วมกับบุคคลนั้น ประชุมกันยกวัตรเธอเสียแล้วทันที แม้เขาจะนั่งอยู่ท่ามกลางภิกษุสงฆ์ก็จริง ถึงกระนั้น เขาก็มีชื่อว่าห่างไกลจากสงฆ์ พระสงฆ์ก็ห่างไกลจากเขา 4) วรรณะ 4 เหล่านี้ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกบวชเป็นบรรพชิตในพระธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละนามและโคตรเดิมเสีย ถึงความนับว่าเป็นสมณะศากยบุตรทั้งนั้น 5) แม้ภิกษุเป็นอันมากจะปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ นิพพานธาตุก็มิได้ปรากฏว่าพร่องหรือเต็มด้วยภิกษุนั้น 6) พระธรรมวินัยนี้มีรสเดียว คือวิมุตติรส 7) พระธรรมวินัยนี้มีรัตนะมากมายหลายชนิด รัตนะในพระธรรมวินัยนั้นมีดังนี้ คือ สติปัฏฐาน 4 สมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 และ 8) พระธรรมวินัยนี้ก็เป็นที่พำนักของสิ่งมีชีวิตใหญ่ ๆ สิ่งมีชีวิตในพระธรรมวินัยนี้ มีดังนี้ พระโสดาบัน ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล พระสกทาคามี ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล พระอนาคามี ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล พระอรหันต์ ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อความเป็นพระอรหันต์”

นอกจากนี้พระพุทธเจ้าได้ทรงอธิบายหลักธรรมด้วยการใช้อุปมาอุปไมย ทำให้เข้าใจชัดเจนขึ้นไว้ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย เช่น เปรียบพระบำเพ็ญศีล สมาธิ ปัญญา เหมือนชาวนาปรับพื้นที่นา หว่านกล้า และไขน้ำ เปรียบสามีภรรยา คนหนึ่งดีอีกคนหนึ่งไม่ดี เหมือนศพอยู่กับเทพ (หรือผีกับเทวดา) ถ้าดีสองคนก็เหมือน

เทพอยู่กับเทพ ถ้าเลวทั้งคู่เหมือนผีอยู่กับผี เปรียบคนดีกับคนชั่วอยู่ห่างไกลกันเหมือนฟ้ากับดิน ฝั่งนี้กับฝั่งโน้น พระอาทิตย์ขึ้นกับพระอาทิตย์ตก เปรียบคนล้มเหลวทั้งทางโลกและทางธรรมเหมือนคนตาบอด คนประสบความสำเร็จทางการดำเนินชีวิตแต่ไร้ศีลเหมือนคนตาเดียว คนที่สมบูรณ์ทั้งสองด้านเหมือนคนสองตา เปรียบคนดีแต่พูด แต่ไม่ทำ เหมือนฟ้าร้องฝนไม่ตก คนทำด้วยพูดด้วย เหมือนฟ้าร้องฝนตกด้วย เปรียบคนโกรธง่ายหายเร็วเหมือนรอยขีดบนดิน คนโกรธง่ายหายช้าเหมือนรอยขีดบนแผ่นหิน คนไม่มักโกรธเหมือนรอยขีดในน้ำ เปรียบคนไม่มีคุณธรรมเหมือนคนจน คนทำชั่วเหมือนการกู้หนี้ คนทำชั่วและปกปิดไว้เหมือนการเสียดอกเบี้ย คนทำชั่วถูกนินทาตำหนิเหมือนถูกท้วงหนี้ คนทำชั่วได้รับความเดือดร้อนใจเหมือนถูกตามตัว คนทำชั่วได้ผลกรรม เหมือนคนเป็นหนี้ถูกฟ้องร้องและตัดสินจำคุก เป็นต้น (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2553: 234 – 235)

และในคัมภีร์ธรรมบท ขุททกนิกาย ได้เห็นภูมิปัญญาการสอนธรรมด้วยภาษาที่เป็นการอุปมาอุปไมยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในตัวคาถา คำอุปมาอุปไมยสั้น แต่ให้ภาพชัดเจน เข้าใจง่าย เช่น

- ความทุกข์ติดตามคนชั่ว เหมือนล้อเกวียนหมุนตามรอยเท้าโค
- ความสุขติดตามคนดี เหมือนเงาตามตัว
- คนร้ายคนบริสุทธิ์ บาปไม่พ้นตัว เหมือนชัดฝุ่นทวนลม ฝุ่นจะกลับเข้าหาตัว
- ชรามรณะไล่ต้อนชีวิตคน เหมือนเด็กเลี้ยงโคต้อนโคไปหากิน
- กิเลสตัณหาไม่ค้างใจพระอรหันต์ เหมือนหยาดน้ำตกจากใบบัว
- บัณฑิตไม่หวั่นไหว เพราะคำนินทาและสรรเสริญ เหมือนภูเขาไม่สะเทือนเพราะแรงลม
- คนมีราคะ กิเลสติดในรูป รส กลิ่น เสียง เหมือนลูกโคยังไม่หย่านม ติดแม่
- ตัณหาที่ถอนไม่ได้หมดงอกงามได้อีก เหมือนต้นไม้ที่ยังไม่ถอนรากทิ้ง
- คนประมาททิ้งคนคนประมาทไว้ห่างไกล เหมือนม้าฝีเท้าเร็วทิ้งม้าแกลบ
- ผู้คัดค้านคำสอนของพระอริยเจ้าทำลายตนเอง เหมือนขุยไผ่ฆ่าต้นไผ่ ผลกล้วยฆ่าต้นกล้วย
- ราคะ โทสะ โมหะ ทำให้เสียคน เหมือนหญ้าที่ทำให้นาเสียหาย
- ความชั่วไม่มีอิทธิพลแก่คนไม่ทำชั่ว เหมือนมือไม่มีแผลจับต้องยาพิษได้
- คนชั่วไม่เด่น เหมือนลูกศรที่ยิงเวลากลางคืน
- คนโง่ไม่รู้รสพระธรรม เหมือนจวักไม่รู้รสแกง
- ใจคนดิ้นรนด้วยอำนาจกิเลส เหมือนปลาถูกโยนขึ้นปกดิ้นรนหาน้ำ เป็นต้น (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2553: 264 – 265)

จากข้อความที่กล่าวมานี้ ได้เห็นภูมิปัญญาด้วนภาษาและวรรณกรรมในพระไตรปิฎกที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในลักษณะของการอุปมาเปรียบเทียบให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจในหลักคำสอนได้ง่ายขึ้น ซึ่งพระองค์ได้ทรงใช้จิตวิทยาและทรงมีพระพุทธปฏิภาณที่ยากจะหาผู้ใดในโลกเหมือน

1.2) ภูมิปัญญาด้านการจัดระเบียบสังคมมนุษย์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักปฏิบัติของมนุษย์ในสังคมที่อยู่ร่วมกัน ในพระวินัยปิฎกได้แสดงถึงศีลที่เป็นข้อห้ามมิให้พระภิกษุล่วงละเมิด อันเป็นเกราะในการครองตน พระวินัยเป็นกฎข้อบังคับ ที่มีลักษณะเป็นกฎหมายของสังคมสงฆ์ ให้งดเว้นการกระทำและอนุญาตการกระทำสำหรับบริหารหมู่ใหญ่คณะ พระวินัยเป็นกฎข้อบังคับที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติขึ้นจากธรรมชาติของสิ่งทั้งปวง มีตั้งแต่อนาคาริยวินัย ได้แก่ วินัยของบรรพชิต คือ ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี และอาคารวินัย ได้แก่ วินัยของคฤหัสถ์ คืออุบาสก อุบาสิกา ได้แก่ศีล 5 และศีล 8 หรืออุโบสถศีล ตลอดถึงการเว้นจากอบายมุขต่าง ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559: 372)

1.3) ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ในเรื่องนี้กล่าวถึงภูมิปัญญาที่มนุษย์ต้องเรียนรู้และศึกษาหลักธรรมไปในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ มีหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ทรงแสดงถึงหลักธรรมที่เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตไว้ เช่น แสดงถึงหลักความสุขของคฤหัสถ์หรือผู้ครองเรือน ผู้ครองเรือนที่ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือตามหลักกฎหมายบ้านเมือง ย่อมจะได้รับความสุข 4 อย่าง คือ

1) อัตถิสุข สุขที่เกิดจากการมีทรัพย์

2) โภคสุข สุขที่เกิดจากการบริโภคใช้สอยทรัพย์สมบัติ

3) อนณสุข สุขที่เกิดจากการไม่ต้องเป็นหนี้เป็นสินคนอื่น

4) อนวัชชสุข ความสุขที่เกิดจากการประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ (องฺ. จตุกฺก. 21/42 อ้างถึงใน สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาชิรญาณวโรรส. 2509: 71)

นอกจากนี้ยังได้แสดงประโยชน์ในปัจจุบัน หรือทิฏฐธัมมิกัตถะ 4 อย่าง ซึ่งผู้ครองเรือนที่จะได้รับความสุข 4 อย่างนั้นต้องมาจากกระทำในประโยชน์ทั้ง 4 ประการ ได้แก่

1) อุฏฐานสัมปทา สมบูรณ์ด้วยความขยันหมั่นเพียร

2) อารักขสัมปทา สมบูรณ์ด้วยความรักษาทรัพย์สมบัติ

3) กัลยาณมิตตตา คบหาสมาคมกับคนดี และ

4) สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตพอสมควรแก่กำลังทรัพย์ของตน (องฺ. อฏฐก. 23/294 อ้างถึงใน สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาชิรญาณวโรรส. 2509: 67)

จะพบว่าหลักทิฏฐธัมมิกัตถะ คือประโยชน์ในปัจจุบัน 4 ประการนี้ครอบคลุมหลักเศรษฐศาสตร์ แต่ของพระพุทธศาสนาเด่นกว่าเพราะมีการควบคุมด้วยคุณธรรม คือ

“อุฏฐานสัมปทา หรือผลิตกรรม ต้องเป็นการกระทำอย่างมีสายตากว้างไกล มีปัญญาที่จะพัฒนาจนชำนาญ และมที่มาแห่งการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ตามอาชีพ อารักขสัมปทา และสมชีวิตา คือหลักบริโภคกรรมมีหลักการของความรู้จักประมาณ คือ มัตตัญญุตาเป็นตัวควบคุม กัลยาณมิตตตา หรือ หลักของปริวรรตกรรม และวิภาคกรรม อันจำต้องอาศัยความมีน้ำใจของความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีจิตสำนึกในทางที่เป็นมิตรกัน โดยแสดงความมีน้ำใจต่อกัน เพราะกลุ่มคนทั้งสองฝ่ายนั้นจะอิงอาศัย

กันจนไม่อาจแยกออกจากกันได้ ที่เป็นปัญหากันทุกยุคทุกสมัยเพราะความขาดแคลนน้ำใจของความเป็นมิตรต่อกันนั่นเอง” (พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), 2537: 190)

ประโยชน์ทั้ง 4 อย่างนี้ คนโบราณท่านเรียกว่าเป็นหัวใจเศรษฐี ที่มีตัวย่อว่า “อุ อา กะ สะ” ซึ่งเป็นแนวทางชีวิตในปัจจุบันของคนที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากพระพุทธเจ้าทรงแสดงแนวทางการดำเนินในปัจจุบันแล้ว ยังได้ทรงแสดงแนวทางที่จะไปสู่โลกหน้าหรือประโยชน์ในโลกหน้าของผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ที่เรียกว่า สัมปรายิกัตถสังวัตตนิกธรรม ซึ่งเป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เบื้องหน้า ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย หรือหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นสูงขึ้นไป มี 4 ประการ ได้แก่

1) สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา

2) สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล

3) จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการเสียสละ และ

4) ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา (องฺ. อฏฐก. 23/297 อ้างถึงใน สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. 2509: 67 - 68)

สำหรับการประกอบอาชีพนั้น ในวณิชชาสูตร อังคุตตรนิกาย ปัญจก-ฉักกนิบาต พระสุตตันตปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 จ: 376) พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสถึงการค้าขายที่ชาวพุทธควรงดเว้นที่เรียกว่า “มิจฉาวณิชชา” คือการเลี้ยงชีพในทางที่ผิด เพราะเป็นการเบียดเบียนตนเองให้ลำบาก และทำอันตรายต่อคนอื่น ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาควรงดเว้นจากอาชีพเหล่านี้ ซึ่งได้แก่

1) การค้าขายเครื่องประหาร ตลอดถึงอาวุธสงคราม

2) ค้าขายมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการค้าขายเพื่อความเป็นทาส การค้าประเวณี ตลอดถึงการค้าขายแรงงานทาส

3) ค้าขายสัตว์เป็นสำหรับปรุงเป็นอาหาร แม้จะเป็นอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ในแง่ของศีลธรรมแล้วถือว่าเป็นการละเมิดชีวิตสัตว์ทั้งนั้น

4) ค้าขายน้ำเมา หมายรวมถึงสิ่งเสพติดนานาชนิด สรุปว่าไม่ขายสิ่งเสพติดให้โทษต่าง ๆ

5) ค้าขายยาพิษ เป็นเช่นเดียวกับพวกอาวุธ เพราะฆ่าคน สัตว์โดยส่วนเดียว

ยังมีหลักคำสอนอีกมากมายที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เช่น สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 พละ 5 ทิศ 6 อปริหานิยธรรม 7 มรรค 8 อกุศลกรรมบถ 10 เป็นต้น ที่เกิดเป็นภูมิปัญญาให้คนได้นำมาประพฤติปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน

2) ภูมิปัญญาด้านมารยาทในการฉันและการดูแลสุขภาพอนามัยของพระสงฆ์

ในพระไตรปิฎกมีหลายเรื่องที่ได้กล่าวถึงหลักการและคำสอนที่เกี่ยวกับการมารยาทในและการฉันและการดูแลสุขภาพอนามัยที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้และตรัสเป็นคำสอนไว้ จนพระสงฆ์ได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติมาถึงปัจจุบันนี้ พระพุทธเจ้าได้แสดงมารยาทในการฉันของพระสงฆ์ไว้ซึ่งถือว่าเป็นสิกขาบทหรือศีลของ

พระภิกษุไว้ในสิกขาบทหมวดเสขิยะ กลุ่มโภชนปฏิสังยุตต์ไว้ เช่น ฉันบิณฑบาตโดยความเคารพ ในขณะฉันบิณฑบาต ให้แลดูแต่ในบาตร ฉันบิณฑบาตพอสมส่วนกับแกง ไม่ฉันแกงมากเกินไป ฉันบิณฑบาตไม่ขยุ้มแต่ยอดลงไป ไม่เอาข้าวกลบแกงและกับด้วยหวังจะได้มาก ไม่ขอแกงหรือข้าวสุกเพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน หากไม่เจ็บไข้ ไม่มองดูบาตรของผู้อื่นด้วยคิดจะยกโทษ ไม่ทำคำข้าวให้ใหญ่เกินไป ทำคำข้าวให้กลมกล่อม ไม่อ้าปากรอเมื่อคำข้าวยังมาไม่ถึง ไม่เอามือทั้งมือใส่ปากในขณะฉัน ไม่พูดในขณะที่มีคำข้าวอยู่ในปาก ไม่ฉันโดยการโยนคำข้าวเข้าปาก ไม่ฉันกัดคำข้าว ไม่ฉันทำกระพุ้งแก้มให้ตุ่ย ไม่ฉันพลางสะบัดมือพลาง ขณะฉันไม่ทำให้เมล็ดข้าวหกเรี่ยราด ไม่ฉันแลบลิ้น ไม่ฉันดังจับ ๆ ไม่ฉันดังซูด ๆ ไม่เลียมือ ไม่เลียบาตร ไม่เลียริมฝีปาก ไม่เอามือเปื้อนจบภาชนะน้ำ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2509: 23 - 24) นี้

นอกจากนี้พระพุทธเจ้ายังได้ทรงแสดงสิกขาบทที่เกี่ยวกับการดูสุขภาพอนามัยไว้ในสิกขาบทหมวดเสขิยะ กลุ่มปกิณกะ เช่น ห้ามพระภิกษุถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ และบ้วนน้ำลายในแม่น้ำ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2509: 25 - 26) ห้ามพระภิกษุฉันอาหารในภาชนะเดียวกัน ห้ามพระภิกษุดื่มน้ำในถ้วยหรือใส่น้ำเดียวกัน ห้ามรับผู้เป็นโรคพึงรังเกียจ เช่น โรคเรื้อน เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา เป็นต้น ยังมีพระวินัยอีกหลายข้อที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัย เช่นการรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร การใช้ไม้สีฟัน การสวมรองเท้า การใช้ร่ม การนอน เป็นต้น

3) ภูมิปัญญาด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม

พระไตรปิฎกได้แสดงถึงคำสั่งสอนที่นำสมัยเกี่ยวกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติเป็นสิกขาบทให้พระภิกษุได้ปฏิบัติ และทรงแสดงสั่งสอนไว้ในพระสูตรต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นคำสอนที่ทรงคุณค่าและเป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้น แล้วส่งผลมาให้พระสงฆ์ได้อนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมจนถึงปัจจุบัน ในที่นี่จะนำคำสอนและบทบัญญัติบางประเด็นในพระไตรปิฎกมานำเสนอไว้พอสังเขป

ในพระวินัยปิฎก พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้มากมาย สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาชิรญาณวโรรส ได้ประมวลไว้ในหนังสือ นวโกวาท (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี) ดังนี้

1) ภิกษุใดใช้ผ้ารองนั่งผสมใยไหม ต้องอาบัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ (2509: 7) พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทนี้ด้วยทรงมุ่งรักษาชีวิตของสัตว์ เพราะพระองค์ทรงมีพระมหากรุณาในหมู่สัตว์เป็นที่ตั้ง

2) ภิกษุใดขุดดินเอง หรือใช้ให้คนอื่นขุดดิน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (2509: 10) พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทนี้ เพื่อมุ่งรักษาชีวิตสัตว์และรักษาสภาพดินไว้ให้ปกติ

3) ภิกษุพรากภูตคาม ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (2509: 11) ภูตคามคือพืชพันธ์ในป่าทั้งหมด พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทนี้เพื่อช่วยอนุรักษ์ป่าไม้ให้เจริญเติบโต

4) ภิกษุใดรู้อยู่ว่าน้ำมีสัตว์มีชีวิต รดหรือใช้ให้รดหญ้าหรือดิน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (2509: 12) พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทนี้มุ่งรักษาชีวิตของสัตว์ในน้ำไม่ให้ถูกฆ่าและยังช่วยรักษาความสมดุลทางธรรมชาติด้วยเพราะสัตว์น้ำบางจำพวกเป็นห่วงโซ่อาหารของกันและกัน

5) ภิกษุใดจงใจฆ่าสัตว์มีชีวิต ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (2509: 17) พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ภิกษุไปฆ่าสัตว์ ซึ่งไม่เหมาะกับสมณภาวะ และเพื่ออนุรักษ์สัตว์ป่าไม่ให้สูญพันธ์ด้วย

6) ภิกษุพึงระลึกอยู่เสมอว่า เราจักไม่เทน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวลงในละแวกบ้าน (2509: 24) การเทน้ำล้างบาตรไม่เป็นที่นับว่าได้ทำลายสภาพแวดล้อมให้เสื่อมโทรมเป็นบ่อเกิดแห่งโรค

จะเห็นได้ว่าพระวินัยปิฎก ได้แสดงถึงหลักคำสอนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่พระพุทธเจ้าทรงมุ่งหวังให้พระสงฆ์เป็นบุคคลตัวอย่างที่ดีแก่สังคม มีการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายเกื้อกูลต่อธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงส่งเสริมให้ปลูกสวน ปลูกป่า ซึ่งเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังเช่นที่พระองค์แสดงไว้ในวนโรปสูตร สังยุตตนิกาย สคาถวรรค พระสุตตันตปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ง: 145 - 255) ว่า ชนเหล่าใดสร้างอาราม ปลูกหมู่ไม้ สร้างสะพาน และชนเหล่าใดให้โรงน้ำเป็นทาน และบ่อน้ำทั้งบ้านที่พักอาศัย ชนเหล่านั้นย่อมมีบุญ เจริญในกาลทุกเมื่องทั้งกลางวันและกลางคืน ชนเหล่านั้นตั้งอยู่ในธรรม สมบูรณ์ด้วยศีล เป็นผู้ไปสวรรค์ฯ

4) ภูมิปัญญาด้านความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

พระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดของความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมต่อสังคมมนุษย์หลายอย่าง เพราะวิถีชีวิตของคนนั้นได้เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้น พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเราที่แสดงออกมาเป็นความเชื่อ และประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ และความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมนั้น ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งในองค์ประกอบของพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนามีความเชื่อหรือศรัทธาเป็นตัวนำ มีประเพณีและพิธีกรรมเป็นตัวสนับสนุน ในคัมภีร์พระไตรปิฎกได้แสดงเรื่องราวต่าง ๆ ไว้จนกลายมาเป็นความเชื่อ เป็นประเพณีและพิธีกรรมให้คนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติและเกิดเป็นภูมิปัญญาในการดำรงชีพของคนในปัจจุบัน

4.1) ภูมิปัญญาด้านความเชื่อ

ความเชื่อที่มีอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด และความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ในที่นี่จะแสดงเฉพาะเรื่องความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมไว้

ในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2559: 3 - 4) กล่าวว่า กรรม คือการกระทำ หมายถึง การกระทำประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความจงใจหรือจงใจทำ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เช่น ขุดหลุมพรางดักคนหรือสัตว์ให้ตกลงไปตาย ถือว่าเป็นกรรม แต่ขุดบ่อน้ำไว้กินใช้ สัตว์ตกลงไปตายเอง ไม่ถือว่าเป็นกรรม ว่าโดยสาระ กรรมก็คือเจตนา หรือเจตนานั่นเองเป็นกรรม ทั้งนี้พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องกรรมไว้ ซึ่งมีพระพุทธภาษิตหลายแห่งที่แสดงเรื่องกรรมไว้ เช่น

กมฺมุนา วตฺตตี โลโก. สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม (ม.ม. 13/648. ขุ.สุ. 25/457)

กมฺมํ สตฺเต วิภชติ ยทิทํ หีนปฺปณีตตาย. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลยและประณีตต่างกัน (ม. อุป. 14/385)

กลฺยาณการี กลฺยาณำ ปาปการี จ ปาปกำ. ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว (สำ.ส. 15/333. ขุ.ชา.ทุก. 27/84) เป็นต้น

คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในพระพุทธศาสนา ในพระไตรปิฎกได้จำแนกกรรมตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ผลออกเป็น 12 อย่าง แบ่งเป็น 3 หมวด ๆ ละ 4 ข้อ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559: 4) ได้แก่

1) กรรมให้ผลตามหน้าที่ มี 4 อย่าง ได้แก่

1.1) ชนกกรรม คือ กรรมก่อให้เกิด

1.2) อุปถัมภกรรม คือ กรรมอุปถัมภ์

1.3) อุปปีฬกกรรม คือ กรรมบีบคั้น

1.4) อุปฆาตกกรรม หรืออุปัจเฉทกกรรม คือ กรรมตัดรอน

2) กรรมให้ผลตามความหนักเบา มี 4 อย่าง ได้แก่

2.1) ครุกรรม คือ กรรมหนัก ได้แก่อนันตริยกรรม

2.2) อาจิณณกรรม หรือพหุลกรรม คือ กรรมที่ทำจนเคยชิน

2.3) อาสันนกรรม คือ กรรมที่บุคคลทำเมื่อจวนสิ้นชีวิต

2.4) กตัตตากรรม คือ กรรามสักแต่ว่าทำ หรือทำโดยไม่มีเจตนา

3) กรรมให้ผลตามกาล มี 4 อย่าง ได้แก่

3.1) ทิฏฐธัมมเวทนียกรรม คือ กรรมให้ผลในปัจจุบัน

3.2) อุปปัชชเวทนียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไป

3.3) อุปราปรเวทนียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลหลังจากอุปปัชชเวทนียกรรม

3.4) อโหสิกรรม คือ กรรมที่ไม่ให้ผล คือเลิกให้ผลนั่นเอง

คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมมีปรากฏในพระไตรปิฎกหลายที่ เช่น ในจูฬกัมมวิภังคสูตร มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ พระสุตตันตปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ค: 251 - 257) ได้แสดงถึงเหตุที่บุคคลและสัตว์ทั้งหลายเกิดมาแล้วมีความแตกต่างกันเพราะกรรมของตน เหตุให้เกิดผลไม่ดี 7 อย่างและเหตุให้เกิดผลดี 7 อย่าง เหตุให้เกิดผลไม่ดี 7 อย่างได้แก่

1) คนมีอายุน้อย เพราะฆ่าสัตว์

2) คนมีโรคมาก เพราะเบียดเบียนสัตว์

3) คนมีผิวพรรณไม่ส่วย เพราะมักโกรธแค้นพยาบาท

4) คนมีศักดิ์ต่ำ เพราะมักริษยา

5) คนมีโภคทรัพย์น้อย เพราะไม่เอื้อเฟื้อเจือจานผู้อื่น

6) คนเกิดในตระกูลต่ำ เพราะกระด้างถือตัว ไม่รู้จักอ่อนน้อม

7) คนโง่ เพราะไม่ได้ไต่ถามหรือแสวงหาความรู้

ส่วนเหตุให้เกิดผลดีก็ปฏิบัติตรงกันข้ามในทางที่ดีกับเหตุให้เกิดผลไม่ดีทั้ง 7 อย่าง

ในมหากัมมวิภังคสูตร มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ พระสุตตันตปิฎก พระพุทธเจ้าทรงแสดงเรื่องกรรมและผลกรรมแก่พระอานนท์ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ค: 268 – 278) ไว้ดังนี้

1) ผู้ทำชั่วทั้งกาย วาจา และใจ ตายแล้วไปนรกก็มี เพราะบุคคลพวกนี้ได้ทำกรรมชั่วต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตชาติ จนถึงชาติปัจจุบัน

2) ผู้ทำกรรมชั่วทางกาย วาจา และใจ ตายแล้วไปเกิดในสวรรค์ก็มี เพราะพวกนี้ทำกุศลกรรมไว้มากมายในชาติก่อน ๆ กุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ ส่วนกรรมชั่วที่เขาทำใหม่ยังไม่ทันให้ผล

3) ผู้ทำสุจริตทั้งกาย วาจา และใจ เมื่อตายไปแล้วไปเกิดในสวรรค์ก็มี เพราะบุคคลพวกนี้ ทำความดีติดต่อกันมาตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบัน

4) ผู้ทำสุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ ตายแล้วไปนรกก็มี เพราะพวกนี้ได้ทำชั่วไว้มากในชาติก่อน ๆ อกุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ กุศลกรรมที่เขาทำใหม่ยังไม่มีโอกาสให้ผล

4.2) ภูมิปัญญาด้านประเพณี

ประเพณีก็ถือว่าเป็นภูมิปัญญาที่เกิดมาจากพระพุทธศาสนาเช่นกัน เพราะประเพณีนั้น เป็นเรื่องที่นิยมประพฤติปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนเป็นธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติร่วมกันในสังคม ในพระพุทธศาสนามีประเพณีที่เกิดมาจากหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล และคนรุ่นหลังนำมาปฏิบัติต่อจนเป็นภูมิปัญญาในปัจจุบัน ประเพณีที่สำคัญที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญาที่ควรรู้ ได้แก่ ประเพณีการไปกราบนมัสการสังเวชนียสถาน 4 ตำบล ประเพณีการกราบ การไหว้และการแสดงความเคารพของพระสงฆ์ ประเพณีการเทศน์มหาชาติ ประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น ในที่นี่จะแสดงประเพณีการไปกราบสังเวชนียสถาน 4 ตำบล และประเพณีการเทศน์มหาชาติ เพื่อเป็นแนวทางแห่งการศึกษาไว้

การไปกราบสังเวชนียสถาน 4 ตำบล ที่ประเทศอินเดีย เป็นเรื่องที่ชาวพุทธให้ความสนใจและเดินทางไปกราบทั้งไปเป็นคณะทัวร์และไปเฉพาะส่วนตัว จนกลายมาเป็นประเพณีเกิดขึ้นแล้ว ทั้งนี้เกิดมาจากความเชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า มีหลักคำสอนที่แสดงไว้ในมหาปรินิพพานสูตร ทีฆนิกาย มหาวรรค พระสุตตันตปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ข: 308) ซึ่งเป็นพระสูตรเกี่ยวกับเหตุการณ์ก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ได้แสดงเกี่ยวกับสังเวชนียสถาน 4 ตำบลไว้ว่า

“ครั้งนั้นพระอานนท์เถรเจ้าได้กราบทูลพระพุทธองค์ว่า ในกาลก่อนภิกษุทั้งหลายที่ได้แยกย้ายกันไปจำพรรษาอยู่ตามชนบทในทิศต่าง ๆ เมื่อสิ้นไตรมาสครบ 3 เดือนตามวินัยนิยมหรืออกพรรษาแล้ว ข้าพระองค์ทั้งหลายก็ย่อมจะเดินทางมาเฝ้าพระองค์เป็นอาจิณวัตร ก็เพื่อจะได้เห็น ได้เข้าใกล้ ได้อุปัฏฐากพระองค์ อันจะทำให้เกิดความเจริญทางจิต ก็มาบัดนี้เมื่อกาลแห่งการล่วงไปแห่งพระองค์แล้ว ก็แล้วข้าพระองค์ทั้งหลายก็จะไม่ได้เห็น จะไม่ได้นั่งใกล้ จะไม่ได้สากัจฉา (สนทนาธรรม) เหมือนกับสมัยที่พระองค์ยังมีพระชนม์ชีพอีกต่อไป

เมื่อพระอานนท์กราบทูลดังนี้แล้ว พระตถาคตเจ้าได้ทรงแสดงสถานที่ 4 ตำบลว่าเป็นสิ่งที่ควรจะดู ควรจะได้เห็น ควรจะเกิดสังเวช (ความสลดใจกระตุ้นเตือนจิตใจให้คิดกระทำแต่สิ่งดีงาม) แก่กุลบุตร กุลธิดา ผู้มีศรัทธา คือ

1. สถานที่พระตถาคตเจ้าบังเกิดแล้วคือประสูติจากพระครรภ์มารดา ตำบลหนึ่งคืออุทยานลุมพินี

2. สถานที่พระตถาคตเจ้าตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณตำบลหนึ่งคือควงไม้โพธิ์ พุทธคยา

3. สถานที่พระตถาคตเจ้ายังพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตรให้เป็นไป หรือแสดงปฐมเทศนาตำบลหนึ่ง คือ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี

4. สถานที่พระตถาคตเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ ตำบลหนึ่ง คือ สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา

อนึ่ง ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้มีศรัทธามายังสถานที่ 4 ตำบลนี้ ด้วยมีความเชื่อว่า พระตถาคตเจ้าได้บังเกิดขึ้นแล้ว ณ สถานที่นี่ พระตถาคตเจ้าได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ณ สถานที่นี่ พระตถาคตเจ้าได้ให้พระอนุตตรธัมมจักรเป็นไปแล้ว ณ สถานที่นี้ และพระตถาคตเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุแล้ว ณ สถานที่นี่

“ดูก่อนอานนท์ ชนเหล่าใดเที่ยวจาริกไปยังสังเวชนียสถาน 4 สถาน คือสถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และเสด็จดับขันธปรินิพพาน เหล่านี้แล้ว หากมีจิตเลื่อมใส ชนเหล่านั้นทั้งหมด เบื้องหน้าแต่กายเพราะกายแตก จักเข้าถึงสุคติคือโลกสวรรค์” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ข: 308)

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงถึงสังเวชนียสถาน 4 ตำบลว่าเป็นที่ควรเห็น ควรดู ควรให้เกิดสังเวชของกุลบุตร กุลธิดา ผู้มีศรัทธา ดังนี้

นี้เป็นเหตุการณ์ที่แสดงสาเหตุของการไปกราบสังเวชนียสถาน 4 ตำบลที่ประเทศอินเดียของชาวพุทธ ซึ่งได้กลายมาเป็นประเพณีธรรมเนียมที่สืบทอดกันมา เมื่อถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม ของทุกปี ชาวพุทธทั่วโลกจะมากราบบูชาสังเวชนียสถาน 4 ตำบลดังกล่าว

อีกประเพณีหนึ่งซึ่งมีที่มาจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาคือการฟังเทศน์มหาชาติ หรือประเพณีบุญเผวดฟังเทศน์มหาชาติ โดยเฉพาะในสังคมไทยได้สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน และได้กลายเป็นประเพณีประจำเดือนของสังคมไทยแล้ว ประเพณีการเทศน์มหาชาติถือว่าเป็นภูมิปัญญาที่มาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่แสดงถึงประวัติเรื่องราวของพระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญทานบารมี เมื่อครั้งเป็นพระโพธิสัตว์ ประวัติเรื่องราวก่อให้เกิดการเทศน์มหาชาติมีปรากฏในมหาเวสสันดรชาดก อรรถกถามหานิบาตชาดก ขุททกนิกาย ชาดก พระสุตตันตปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ช: 599 - 814) ดังนี้

“สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าพร้อมพระสงฆ์สาวกจำนวนมากได้ เสด็จไปกรุงกบิลพัสดุ์เพื่อแสดงธรรมโปรดพระญาติ ข่าวทราบถึงพระเจ้าสุทโธทนะ พระพุทธบิดาและพระญาติต่างมีความยินดี ได้ไปถวายการต้อนรับ เมื่อพระญาติได้เห็นพระพุทธองค์ผู้มีรูปงาม มีพระชนมายุรุ่นราวคราวเดียวกันกับบุตรธิดาของตนก็ไม่ถวายความเคารพ คงมีแต่พระราชกุมารหนุ่ม ๆ เท่านั้นที่ถวายความเคารพ พระพุทธองค์เห็นเช่นนั้นจึงทรง

แสดงบารมี เข้าสู่ฌาน แล้วลอยขึ้นเหนือพระญาติ พร้อมเปล่งพระฉัพพรรณรังสีรุ่งเรืองสว่างรอบพระองค์ เป็นที่อัศจรรย์ยิ่งนัก พระพุทธบิดาทอดพระเนตรเห็นเช่นนั้นจึงยกพระหัตถ์ขึ้นถวายความเคารพและตรัสสรรเสริญพระพุทธองค์ว่า ในครั้งที่พระพุทธองค์ยังทรงพระเยาว์ ได้เชิญเสด็จพระพุทธองค์เข้าไปนมัสการชฎิลดาบส ครั้งนั้นพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงพระบารมีลอยขึ้นเหนือเศียรเกล้าของชฎิลดาบส ครั้งนั้นพระพุทธบิดาก็ได้ถวายความเคารพไปแล้วครั้งหนึ่ง ครั้งที่สองเมื่อพระพี่เลี้ยงได้เชิญเสด็จพระพุทธองค์ไปในพิธีวัปปมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ณ ท้องสนามหลวง โดยให้บรรทมอยู่ใต้ต้นหว้า (ชมพู) ในครั้งนั้นแม้ตะวันบ่ายคล้อยไปแล้ว แต่เงาไม้ไม่ได้คล้อยตามไปด้วย กลับทำหน้าที่ประดุจร่มกั้นพระองค์ไว้ ไม่ให้โดนแสงตะวัน พระพุทธบิดาได้ถวายความเคารพเป็นครั้งที่สอง และครั้งนี้เป็นครั้งที่สาม ทำให้พระญาติทุกพระองค์ถวายความเคารพ ขณะนั้นก็บังเกิดฝนโบกขรพรรษ ซึ่งมีน้ำฝนสีแดงใสบริสุทธิ์ตกลงมา หากพระญาติคนใดไม่ต้องการให้ฝนสีแดงถูกต้องกายก็จะเป็นไปดังปรารถนา พระพุทธเจ้ากลับเข้าพระราชวัง ฝ่ายสงฆ์ได้ประชุมสัมมนากันถึงความอัศจรรย์ที่เกิดขึ้น พระพุทธองค์ตรัสว่า ฝนโบกขรพรรษนี้เคยมีมาแล้วในอดีต จากนั้นจึงตรัสเรื่องพระเวสสันดรว่า

พระโพธิ์สัตว์เสวยชาติเป็นพระเวสสันดร พระองค์ทรงประสูติในวันที่พระราชบิดาทรงทำประทักษิณพระนคร และพระราชมารดากำลังเสด็จชมร้านตลาด จึงได้ทรงพระนามว่า เวสสันดร พระองค์พอพระทัยในการบริจาคทานอย่างมาก กระทั่งถูกพระบิดาเนรเทศออกจากเมืองเพราะทรงบริจาคช้างชื่อ ปัจจัยนาเคน พระเวชสันดรทรงพาพระนางมัทรี พระโอรสและพระธิดา ดำเนินด้วยพระบาทผ่านเมืองเจตราชไปถือเพศเป็นฤาษี ณ บรรณศาลาที่เขาวงกต เสวยผลหมากรากไม้เป็นอาหาร ผ่านไป 7 เดือนพราหมณ์ขอทานชื่อ ชูชก เดินทางไปขอพระโอรสและธิดา คือ ชาลี และ กัณหา เพื่อนำไปเป็นทาสรับใช้ พระองค์พระราชทานให้ วันรุ่งขึ้นท้าวสักกเทวราชแปลงเป็นพราหมณ์มาขอพระนางมัทรี พระองค์ก็พระราชทานให้อีก พราหมณ์ชูชกพาสองกุมารเดินทางไปถึงเมืองเชตุดร พระเจ้าสัญชัยทรงเห็นเข้าจึงให้นำพระราชทรัพย์มาไถ่พระราชนัดดา ต่อมาได้ให้พระราชนัดดานำทางไปรับพระเวสสันดรกลับนคร เมื่อพระเวสสันดรเสด็จกลับพระนคร ฝนแก้ว 7 ประการได้ตกลงมาทั่วพระนคร พระองค์ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม ทรงบริจาคมหาทานและรักษาอุโบสถศีลตลอดพระชนมายุ หลังจากสวรรคตแล้วจึงไปสู่สวรรค์ชั้นดุสิต”

ในมหาเวสสันดรชาดก อรรถกถามหานิบาตชาดก ขุททกนิกาย พระสุตตันตปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ช: 599 - 814) ได้อธิบายถึงเรื่องราวของพระเวสสันดรออกเป็น 13 กัณฑ์ และนำมาใช้ในการเทศน์มหาชาติ

นอกจากประเพณีแล้ว พิธีกรรมก็เป็นภูมิปัญญาที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาเช่นกัน ซึ่งมีแสดงไว้ในพระไตรปิฎกและอรรถกถาด้วย พิธีกรรมคือพฤติกรรมที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อความเชื่อในศาสนาของตน และพิธีกรรมเป็นแบบอย่างหรือแบบแผนที่ควรปฏิบัติทางศาสนา ส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับการวิถีการดำรงชีวิตประจำวัน ในพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงแสดงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดเป็นการประกอบพิธีกรรมขึ้นในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากพระไตรปิฎก พิธีกรรมที่เกิดขึ้นมาจาก

อิทธิพลหลักคำสอนในสมัยพุทธกาลและได้ถูกนำมาปฏิบัติถึงปัจจุบัน เช่น พิธีการสวดมนต์ พิธีการอุปสมบท พิธีถวายสังฆทาน พิธีการทำบุญวันสำคัญ พิธีฟังธรรมในวันธัมมัสสวนะ เป็นต้น

ในที่นี้จะแสดงพิธีการอุปสมบท และการสังฆทาน มาเป็นตัวอย่างพอสังเขป การอุปสมบทหรือการบวช รวมทั้งเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการบวช เช่น การบวชด้วยญัตติจตุตถกรรม การบวชเป็นสามเณร ผู้ที่ห้ามบวช วิธีการในการอุปสมบท เป็นต้น แสดงไว้คัมภีร์มหาวรรค มหาขันธกะ พระวินัยปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ก: 50 - 359) ได้แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับการบวช เช่น ห้ามบวชให้กับคนลักษณะต่าง ๆ เช่น ห้ามบวชคนเป็นโรคร้ายแรง 5 ชนิด ห้ามบวชให้ข้าราชการ ห้ามบวชให้โจร ห้ามบวชผู้ติดหนี้ เป็นทาส ห้ามบวชผู้มีอายุยังไม่ครบ 20 ปี ห้ามบวชกะเทย ห้ามบวชผู้ฆ่ามารดาบิดา ห้ามบวชคนมีอวัยวะ 2 เพศ เป็นต้น จากหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้นี้ การอุปสมบทจึงมีระเบียบแบบแผนขั้นตอนพิธีกรรมที่ถูกต้อง

ส่วนพิธีกรรมถวายสังฆทาน มีแสดงไว้ในทักขิณาวิภังคสูตร มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ พระสุตตันตปิฎก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ค: 391 - 397) ซึ่งเป็นมูลเหตุที่ทำให้ชาวพุทธนิยมทำบุญสังฆทานกัน โดยเชื่อว่าถวายสังฆทานจะได้อานิสงส์มากกว่าทานอื่น มีเนื้อหาโดยย่อว่า

“ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ครั้งนั้นทรงประทับอยู่ ณ วัดนิโครธาราม กรุงกบิลพัสดุ์ พระนางมหาปชาบดีโคตมี พระมาตุจฉาของพระพุทธเจ้า ได้เกิดศรัทธาแรงกล้า ทรงทอจีวรด้วยพระองค์เอง เพื่อนำมาถวายแก่พระพุทธเจ้า แต่พระพุทธองค์ทรงตรัสให้พระนางมหาปชาบดีโคตมีนำผ้าดังกล่าวไปถวายแก่สงฆ์เพราะมีอานิสงส์มากกว่า”

จากนั้นพระพุทธองค์ได้ตรัสถึงปาฏิปุคลิกทาน 14 ประเภท และสังฆทาน 7 ประการ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533 ค: 391 - 397) คือ

1) ให้ทานในสงฆ์ 2 ฝ่าย (ทั้งฝ่ายภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์) มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข

2) ให้ทานในสงฆ์ 2 ฝ่าย ในเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว

3) ให้ทานในภิกษุสงฆ์ ในเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว

4) ให้ทานในภิกษุณีสงฆ์ ในเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว

5) เผดียงสงฆ์ว่า ขอได้โปรดจัดภิกษุและภิกษุณีจำนวนเท่านี้ ขึ้นเป็นสงฆ์แก่ข้าพเจ้าแล้วให้ทาน (ให้ทานโดยให้คณะสงฆ์เป็นผู้เลือกพระภิกษุและพระภิกษุณีที่จะรับถวายทานเอง)

6) เผดียงสงฆ์ว่า ขอได้โปรดจัดภิกษุจำนวนเท่านี้ขึ้นเป็นสงฆ์แก่ข้าพเจ้า แล้วให้ทาน

7) เผดียงสงฆ์ว่า ขอได้โปรดจัดภิกษุณีจำนวนเท่านี้ขึ้นเป็นสงฆ์แก่ข้าพเจ้า แล้วให้ทาน

โดยได้ตรัสว่าแม้ในอนาคตกาล การถวายสังฆทานแม้แก่พระสงฆ์ผู้ทุศีล ก็ยังนับว่ามีผลนับประมาณมิได้ และปาฏิปุคลิกทานทั้งปวงในบุคคลใด ๆ มีพระพุทธเจ้าเป็นอาทิ ก็ไม่สามารถมีผลเทียบเท่าสังฆทาน 1 ใน 7 ประการดังกล่าวได้เลย การถวายสังฆทานจึงกลายมาเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาจากคัมภีร์พระไตรปิฎกดังที่แสดงมา

สรุป

พระไตรปิฎก เป็นแหล่งบรรจุความรู้ทุกศาสตร์ที่ควรแก่การเรียนรู้ เป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้าจนมาถึงปัจจุบัน โดยเป็นภูมิปัญญาที่แสดงถึงความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรม ความรู้ด้านการจัดระเบียบสังคม ความรู้ด้านการประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้องและแสดงถึงวิถีชีวิตของพระสงฆ์และฆราวาสด้านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ

กล่าวได้ว่าพระไตรปิฎกจึงเป็นภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้สำหรับบุคคลทั่วไป ที่ควรแก่การศึกษาเล่าเรียนและนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคม การได้ศึกษาพระไตรปิฎกจึงเป็นการสร้างภูมิปัญญาให้เกิดแก่ตนเองและถ่ายทอดความรู้ไปสู่คนอื่น ทั้งจะเป็นการได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่หลักคำสอนและการสืบทอดพระพุทธศาสนาในเจริญมั่นคงตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2545). *เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2541). *พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์.* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์.* (พิมพ์ครั้งที่ 28). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2537). *นิเทศธรรม*, กรุงเทพมหานคร: ธีรพงษ์การพิมพ์

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2533 ก). พระวินัยปิฎก มหาวรรค เล่ม 4 ภาค 1. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2533 ข). พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่ม 2 ภาค 1. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2533 ค). พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ เล่ม 3 ภาค 2. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2533 ง). พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค เล่ม 1. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2533 จ). พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจก-ฉักกนิบาต เล่ม 3. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2533 ฉ). พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฏฐก-นวกนิบาต เล่ม 4. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร:มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2533 ช). พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก เล่ม 4 ภาค 3. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2509). *นวโกวาท (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี).* (พิมพ์ครั้งที่ 64). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2553). *คำบรรยายพระไตรปิฎก*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบันลือธรรม.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่าง เข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.3 บทความทางวิชาการ (Academic Articles) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่นเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้เขียนมาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจารณ์ เปรียบเทียบ

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความ ทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development ให้ผู้เขียนทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลดหนังสือรับรองก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่https://so06.tci thaijo.org/index.php/jomld/about/submissions และให้กรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน และส่งเข้า E-mail : journal1990jmsd@gmail.com

2.2 รอเจ้าหน้าที่ติดต่อกลับตามเอกสารที่แนบของผู้เขียนบทความที่ส่งเข้าอีเมล์ของวารสาร

2.3 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลด Template บทความวิจัย หรือ Template บทความวิชาการ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเขียนบทความวารสาร โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่ https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/about/submissions

2.4 เจ้าหน้าที่แจ้งให้เข้าในระบบสมัครสมาชิกออนไลน์ของวารสารและ/หรือ (กรณีผู้สมัครแล้วต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 เช่นเดียวกัน) ถึงให้เข้าระบบได้ตามลิงค์นี้ https://so06.tci-

thaijo.org/index.php/jomld/user/register เมื่อส่งบทความเข้าระบบแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดทำบทความให้ผู้เขียนบทความทราบตามลำดับต่อไป

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับภาษาไทย บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง ส่วนบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Times New Roman ขนาดอักษร 12 ในการจัดให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สั้นขนาดเอ 4 (A4) ระยะ ขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว, ล่าง 1 นิ้ว, ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์สั้น โดย นับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

4.3 ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน โดยเรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4 ตำแหน่งใต้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ มี E – mail ที่ติดต่อในการส่งบทความได้

4.4 มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

4.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษรและหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น ระยะพิมพ์ 0.5 ช่วงบรรทัด

4.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Network Organization) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย

3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

4) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

5) กรอบแนวคิดในการวิจัย

6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถเท่านั้น เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction)

3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและมีกรอบแนวคิดผลสัมฤทธิ์ของบทความ

4) บทสรุป (Conclusion)

5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความ

ระบุหมายเลขไว้ด้านบนขวา (16 pt)

1. นิ้ว

1 นิ้ว **ชื่อบทความภาษาไทย (20 pt)** 1 นิ้ว

Articles English (14 pt)

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความ (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (16 pt)

Name - Surname of Article author (12 pt)

Agency (12 pt)

E-mail (12 pt)

****

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน 350 คำ) .....

.....

คำสำคัญ : 3-5 คำ **(16 pt)**

Abstract (14 pt)

(12 pt ไม่เกิน 350 คำ).....

.....

Keywords : 3-5 words (12 pt)

บทนำ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

.....

เนื้อหาแต่ละประเด็น ตามแบบบทความวิชาการ/วิจัยและอื่นๆ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

.....

1 นิ้ว

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียนบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

1. หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึงให้ใช้ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 15-16) หรือ Baruard, Chester L, (1938 : 50)

2. หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น (ชวลิต ประภวานนท์, 2545 : 19) หรือ (Chandler, Alfred D, 1962 : 42)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (ทองใส นามดี และวิทยา แสงทอง, 2556 : 20) หรือ (Chandler,Ralph C. and Plano Jack C, 1982 : 3)

3) กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็นคณะ เช่น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และคณะ, 2556 : 23) หรือ (Argyris et al.,1972 :9)

4) การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 6 ดังตัวอย่างนี้ (http://www.apastyle.org)

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อเรื่อง.* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. เช่น

1.1) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2543). *2475 การปฏิวัติสยาม.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

1.2) Simon,Herbert A. (1976). *Administrative Behavior.* (3rd ed.). New York: The Free Press.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร,* ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ ปรากฏบทความในวารสาร. เช่น

2.1) ฉลอง พัฒนา. (2556). การสร้างฐานความรู้ในการบริหารจัดการชุมชน. *วารสารปกครองท้องถิ่น,* 1(1), 52-67.

2.2) Jurkovich,R (1974). A Core Typology of Organization Environments. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 380-394.

3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อเรื่อง.* ระดับของงาน.หน่วยงานที่รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย

3.1สมพร เกษตรศิริ (2550). *การบริหารจัดการองค์กรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3.2 Jaffee,D. (2001). *The Development on New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Eeonomy* . Research Report. College : Thepsatri Rajabhat University.

4) แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี. แหล่งที่มา : Url

เช่น

พีรพล หาญพิชัยยุทธ. (2553). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *ออนไลน์*.สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งที่มา http://www.buddhismth.com/index.hp?y.

BBC New. (2016). Etnical Alzheimers or Social Advocates solution. *Online.* Retrieved May 3, 2017. from : http://www.bbc.com/2016/ WORLD

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม.* วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น สมาน นิดตาทอง. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้แห่งศาสตร์ทางการจัดการ.*เอกสารประกอบการประชุมการประสานงานชุมชน.* 25 พฤศจิกายน 2550. โรงแรมนภานิมิต. กรุงเทพมหานคร: พิสุดการพิมพ์.

Natthabhan, S. (2000). The Besuty of Wonmen in Theravada Philosopy. *Nebraska Symposium on Motivation : voll. 38. Perspectives on Motivation.* 18 July 2000. Lincoln. USA: University of Nebraska Prees.

6) พจนานุกรม

ชื่อหนังสือ. (ปีที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* (2525). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

Shoter Oxford English dictionary. (2002). New York: Oxford University Press.

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) **และส่วนตาราง** (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้เขียนทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้เขียนทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะใน Journal of Modern Learning Development เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

8. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารพัฒนาระบบการจัดการ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการวารสาร” ศูนย์พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ บจก.พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

9. กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

10. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 300 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

11. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท

ใบสมัครเป็นสมาชิก

Journal of Modern Learning Development

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

.....

E-Mail : .....โทรศัพท์ ..... โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิก Journal of Modern Learning Development

( ) สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท

( ) เล่มละ 300 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

( ) เงินสด

( ) อื่นๆ.....

โปรดนำส่ง Journal of Modern Learning Development

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ ..... มือถือ.....

โทรสาร.....E-Mail : .....

ลงชื่อ.....

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....

หนังสือรับรอง

ก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ตามที่ ข้าพเจ้า.....

ได้ส่งบทความเรื่อง.....

.....

.....

.....

เพื่อตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมา (ถ้ามี)นี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ **ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่** หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม/ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้นิพนธ์ออกจาก Journal of Modern Learning Development ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า และผู้นิพนธ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้เขียนหลัก (ชื่อที่ 1) ลงนามผู้เขียนร่วม (ชื่อที่ 2)

....

(.....) (.....)

ข้อมูลติดต่อ (เฉพาะผู้เขียนหลัก)

Facebook : .....

ID : Line .....

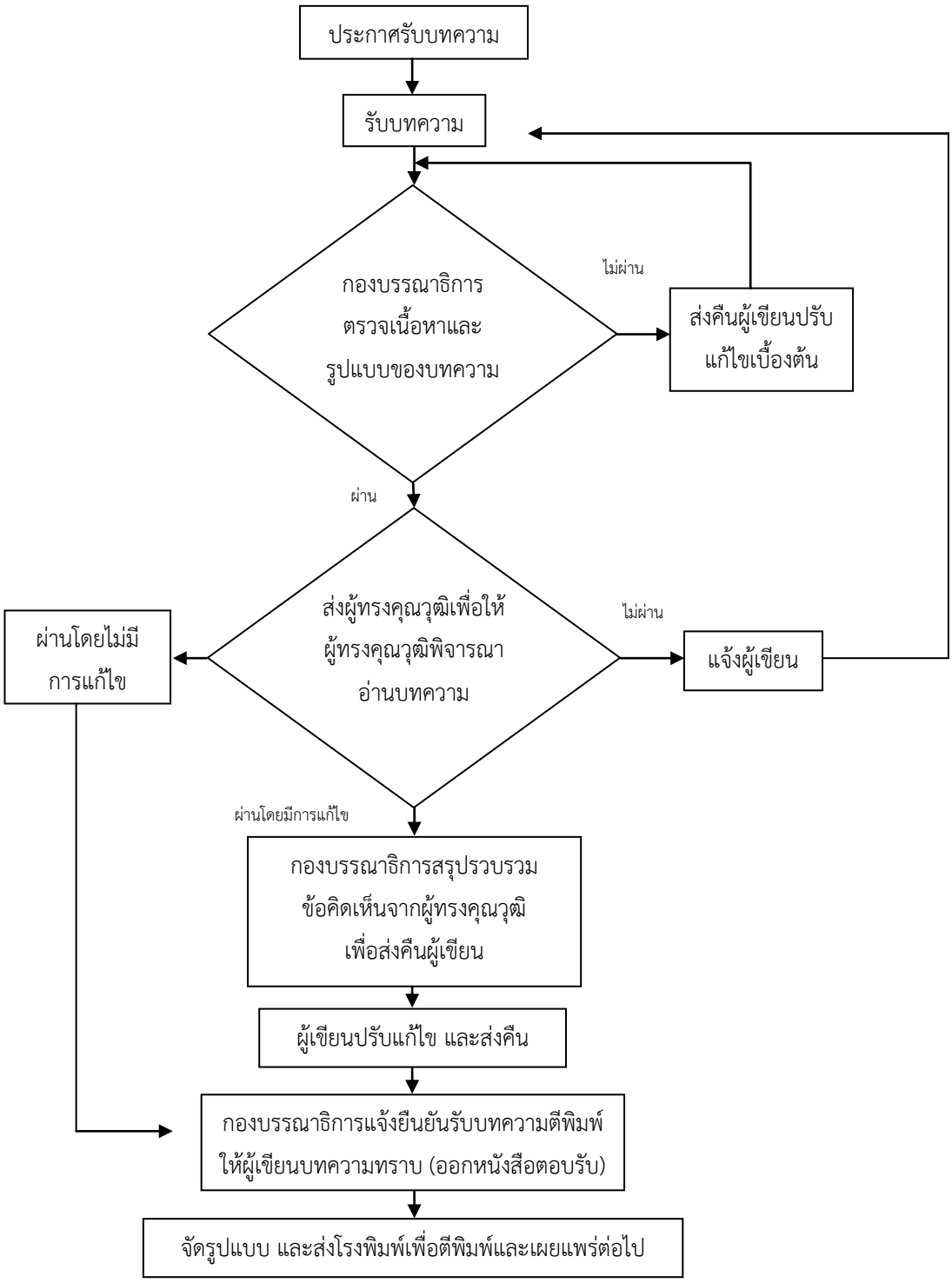
E : mail .....

เบอร์โทร .....

หมายเหตุ: ให้ผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้เขียนมากกว่า สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนาม ท่าน 2 ข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้เขียนบทความทั้งหมด

รูปแบบการตีพิมพ์

Journal of Modern Learning Development

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนักบริหารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน

5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

6. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้นำว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่า บทความที่ส่งมาพิจารณาไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น

2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย จะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

3. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”

4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย

5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)

6. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากจนเกินไป

7. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

8. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

10. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้าง

ถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

Publication Ethics

Duties of Editors

1. The editor will assess the paper quality for publication and select only those passing through the reviewing process, in which the clarity of and congruence with the journal policy must be prioritized. The selected paper must contain a body of knowledge that reflects valuable perception and a theoretical framework derived from experiences or textual/research synthesis. A grounded theory or a conceptual model contributing to further research must be preferably included.

2. No information regarding the paper's author(s) or reviewers shall be revealed to irrelevant parties during the paper reviewing process.

3. The paper published formerly elsewhere must not be accepted by the editor for publication. Plagiarism must be scrutinized seriously by using the credible detecting software. The paper detected as bearing plagiarism must be frozen for further evaluation, the author(s) will be contacted to ask for explanation to support the editor's decision to accept or reject the said paper.

4. The editor must not bear any conflict of interest with the author(s) or the reviewer(s).

5. The editor must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

6. The editor must consider for publication only the paper conducted with valid methodology and yielding accurate findings, and the quality of which serves as the main indicator for publication.

7. In case the editor detects plagiarism or false data in the submitted paper and hence deciding for revocation with which the author(s) refuse(s) to comply, the editor has thus full rights and responsibility to proceed with the revocation process without the author(s)'s prior consent.

Duties of Authors

1. The author has to assure that his/her paper has not been previously published in nor simultaneously submitted to other journals.

2. The author shall not commit any degree of plagiarism in his/her paper.

3. The author shall produce his/her manuscript format in accordance with the 'guideline to authors' stated in the journal.

4. The author whose name listed in the paper shall contribute to paper production or research-related procedure.

5. All pictures, figures, or tables appearing in the paper must be cited properly with their source(s) accurately identified. The author(s) shall be solely liable to any legal suit, if any.

6. The author shall verify the accuracy of content and format in both 'in-text' citations and references, no citation(s) shall be made for unread references, and the proper number of citations is preferable.

7. The author is required to correct or rework on their paper in due time as assessed and advised by reviewers and the editorial board.

8. The author shall identify the source(s) of research fund (if any) as well as any applicable conflict of interest.

9. Findings must be presented in accordance with the acquired data. No exploitation (false summary, or distortion or biased selection of data/finding) shall be committed.

10. No reference shall be made to any revoked article unless the cited statement refers to that in the revocation procedures. A statement must be additionally provided in the said reference as 'the revoked article'.

Duties of Reviewers

1. The reviewer must keep confidential of the submitted paper and avoid revealing a partial or all of the information of the said paper to irrelevant parties during the paper reviewing process.

2. Perceiving as having a conflict of interest with the paper's author(s) that may inhibit his/her freedom of expression, the reviewer should notify the editor at once and deny taking part in the reviewing process of the said paper.

3. The reviewer should evaluate the paper that fits with their area of his/her expertise, by assessing the paper's contribution to the discipline, quality of analysis, and intensity of literature review related to the topic of study. Advices should also be provided regarding the literature failed to be included by the author(s), and personal judgment without supportive evidences should not be used as a criterion for paper evaluation.

4. The reviewer must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

5. In case of the plagiarism detecting, the reviewer must notify the editor at once.

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่
บจก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index
E-mail : journal1990jmsd@gmail.com